

รายงาน

ของ

คณะกรรมการธิการ

พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

ก่อนรับหลักการ

รัฐสภา

สำนักกรรมการธิการ ๒

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ด่วนที่สุด

ที่ สพ ๐๐๑๘.๑๓/พศ.๖๒

(สำเนา)

รัฐสภา

ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ

กราบเรียน ประธานรัฐสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ในคราวประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓ ถึงวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ และมีมติตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๑๒๑ วรรคสาม โดยในสัดส่วนของพรรคเพื่อไทย จำนวน ๘ คน พรรคก้าวไกล จำนวน ๓ คน พรรคเสรีรวมไทย จำนวน ๑ คน พรรคประชาชาติ จำนวน ๑ คน และพรรคเศรษฐกิจใหม่ จำนวน ๑ คน ไม่ประสงค์จะเสนอรายชื่อบุคคลเข้าร่วมเป็นกรรมการ ดังนั้น กรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายกล้านรงค์ จันทิก	๒. ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์
๓. นายจเด็จ อินสว่าง	๔. นายเจตน์ ศิรธรานนท์
๕. พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์	๖. นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์
๗. นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ	๘. นายณัฐชนน ศรีก่อเกื้อ
๙. นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม	๑๐. นายดวง อันทะไชย
๑๑. นายถวิล เปลี่ยนศรี	๑๒. นายนิกร จำนง
๑๓. นายบุญสิงห์ วรินทร์รักษ์	๑๔. นายไพบุลย์ นิตติะวัน
๑๕. นายมรรณพ เดชวิทักษ์	๑๖. นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช

สารบัญ

หน้า

๑. การเลือกกรรมการให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ	๒
๒. การแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการ	๒
๓. การเชิญบุคคลภายนอกมาร่วมประชุมชี้แจงและสอบถามความคิดเห็น	๒ - ๓
๔. การทำงานของคณะกรรมการ	๔
๔.๑ การประชุมของคณะกรรมการ	๔
๔.๒ การตั้งคณะอนุกรรมการ	๔ - ๕
๕. กรอบการทำงานและการพิจารณาของคณะกรรมการ	๕ - ๗
๖. รายงานผลการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ	๗
๖.๑ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๑)	๘ - ๓๔
๖.๑.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ	๘ - ๑๑
๖.๑.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย	๑๑ - ๓๑
๖.๑.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น	๓๑ - ๓๔
๖.๒ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๒)	๓๕ - ๖๓
๖.๒.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ	๓๕ - ๓๙
๖.๒.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย	๓๙ - ๖๐
๖.๒.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น	๖๐ - ๖๓
๖.๓ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๓)	๖๔ - ๗๒
๖.๓.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ	๖๔
๖.๓.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย	๖๔ - ๖๘
๖.๓.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น	๖๘ - ๗๒

สารบัญ

หน้า

๖.๔ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๔)	๗๓ - ๘๐
๖.๔.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ	๗๓
๖.๔.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย	๗๔ - ๗๗
๖.๔.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น	๗๗ - ๘๐
๖.๕ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๕)	๘๑ - ๘๗
๖.๕.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ	๘๑
๖.๕.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย	๘๑ - ๘๕
๖.๕.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น	๘๕ - ๘๗
๖.๖ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๖)	๘๘ - ๙๕
๖.๖.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ	๘๘ - ๘๙
๖.๖.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย	๘๙ - ๙๒
๖.๖.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น	๙๓ - ๙๕
๗. สรุปผลการพิจารณา	๙๖ - ๑๑๕

ภาคผนวก

**รายงานของคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
ก่อนรับหลักการ**

ตามที่ในคราวประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓ ถึงวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ และมีมติตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๑๒๑ วรรคสาม กำหนดระยะเวลาการพิจารณาไว้ ๓๐ วัน ซึ่งจะครบกำหนดในวันศุกร์ที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๓ โดยในสัดส่วนของพรรคเพื่อไทย จำนวน ๘ คน พรรคก้าวไกล จำนวน ๓ คน พรรคเสรีรวมไทย จำนวน ๑ คน พรรคประชาชาติ จำนวน ๑ คน และพรรคเศรษฐกิจใหม่ จำนวน ๑ คน ไม่ประสงค์จะเสนอรายชื่อบุคคลเข้าร่วมเป็นกรรมการ ดังนั้น กรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายก้านรงค์ จันทิก	๒. ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์
๓. นายเจตน์ อินสว่าง	๔. นายเจตน์ ศิรธรานนท์
๕. พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์	๖. นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์
๗. นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ	๘. นายณัฏฐ์ชนน ศรีก่อเกื้อ
๙. นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม	๑๐. นายดวง อันทะไชย
๑๑. นายถวิล เปี่ยมศรี	๑๒. นายนิกร จำนง
๑๓. นายบุญสิงห์ วรินทร์รักษ์	๑๔. นายไพบูลย์ นิตติะวัน
๑๕. นายมรรณพ เดชวิทักษ์	๑๖. นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช
๑๗. รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ	๑๘. นางวรารัตน์ อติแพทย์
๑๙. นายวิเชียร ขวณิช	๒๐. นายวิรัช พันธุมะผล
๒๑. นายวิรัช รัตนเศรษฐ์	๒๒. นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์
๒๓. นายสุภชัย ใจสมุทร	๒๔. พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม
๒๕. นายสมชาย แสวงการ	๒๖. นายสุชาติ อุษามะ
๒๗. นายสุรสิทธิ์ นิธิวุฒิวรรักษ์	๒๘. นางสาวรณิ สิริเวชชะพันธ์

๒๙. นายเสรี สุวรรณภานนท์

๓๐. นายอัศวเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์

๓๑. นายอิสสระ สมชัย

อย่างไรก็ดี เนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ทั้ง ๖ ฉบับ มีข้อกฎหมายที่จะต้องพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบในหลายประเด็น คณะกรรมาธิการจึงขอขยายระยะเวลาออกไปอีก ๑๕ วัน

คณะกรรมาธิการเริ่มการประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ ครั้งแรก เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ โดยมีการดำเนินการต่าง ๆ เป็นลำดับ ดังนี้

๑. การเลือกกรรมาธิการให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

คณะกรรมาธิการมีมติเลือกกรรมาธิการให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมาธิการ ดังนี้

๑.๑ นายวิรัช รัตนเศรษฐ์	เป็นประธานคณะกรรมาธิการ
๑.๒ นายมหารณพ เดชวิทักษ์	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๑.๓ นายไพบูลย์ นิติตะวัน	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๑.๔ นายศุภชัย ใจสมุทร	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม
๑.๕ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สี่
๑.๖ นายวิเชียร ชวลิต	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่ห้า
๑.๗ นายนิกร จำนง	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หก
๑.๘ นายก้านรงค์ จันทิก	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๑.๙ นายอิสสระ สมชัย	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๑.๑๐ นายสมชาย แสวงการ	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๑.๑๑ นายเสรี สุวรรณภานนท์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๑.๑๒ นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการ
๑.๑๓ นายอัศวเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการ
๑.๑๔ นายณัฐชนน ศรีก่อเกื้อ	เป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการ

๒. การแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมาธิการ

ที่ประชุมคณะกรรมาธิการได้มีมติตั้ง นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมาธิการ ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๗๐

๓. การเชิญบุคคลภายนอกมาร่วมประชุมชี้แจงและสอบถามความคิดเห็น

คณะกรรมาธิการได้เชิญบุคคลภายนอกมาร่วมประชุมสอบถามความคิดเห็น ดังนี้

๓.๑ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

- นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค

ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๓.๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน ๕ ฉบับ ได้แก่

ร่างที่ ๑ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ร่างที่ ๓ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ร่างที่ ๔ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ร่างที่ ๕ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ร่างที่ ๖ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

หมายเหตุ : คณะกรรมการได้มีหนังสือเชิญนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ และคณะ เข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นหลักการและสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ดังกล่าวข้างต้น ในวันพฤหัสบดีที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (สผ.) ๓๐๗ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภาแล้ว แต่นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ และคณะ มิได้เข้าร่วมประชุมและมิได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมหรือแสดงความคิดเห็นแต่ประการใด รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ๔

๓.๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๒)

๑) นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

๒) นายนิกร จำนง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยพัฒนา

๓.๔ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๑) นายเชาวนะ ไตรมาศ

เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๒) นายอดิเทพ อูยยะพัฒน์

ผู้เชี่ยวชาญด้านคดี

๓.๕ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑) นางพรพิศ เพชรเจริญ

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๒) ว่าที่ร้อยตำรวจตรี อาพัทธ์ สุขะนันท์

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๓) นางสาวสินี สัมมี

ผู้อำนวยการสำนักการประชุม

๔) นางปิยะนาถ รัตนมัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานพระราชบัญญัติ

และยุติ ๑ สำนักการประชุม

๔. การทำงานของคณะกรรมการ

๔.๑ การประชุมของคณะกรรมการ

คณะกรรมการมีการประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ จำนวน ๙ ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ วันพุธที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๒ วันอังคารที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๓ วันพุธที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๔ วันพฤหัสบดีที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๕ วันพุธที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๖ วันจันทร์ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๗ วันอังคารที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๘ วันพุธที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๙ วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

๔.๒ การตั้งคณะอนุกรรมการ

เพื่อให้การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ เป็นไปด้วยความละเอียดรอบคอบ คณะกรรมการจึงมีมติตั้งคณะอนุกรรมการ จำนวน ๒ คณะ ดังนี้

๑) คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

๒) คณะอนุกรรมการจัดทำรายงาน

คณะอนุกรรมการแต่ละคณะดังกล่าว มีหน้าที่และอำนาจ และองค์ประกอบ ดังนี้

(๑) คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมายมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาเสนอความเห็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ และพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับข้อกฎหมายตามที่คณะกรรมการมอบหมาย ประกอบด้วย

๑. นายวิเชียร ขวาลิต	เป็นประธานคณะอนุกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ สิริโรจน์	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ
๓. นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม	เป็นโฆษกคณะอนุกรรมการ
๔. นายนิกร จำนง	เป็นโฆษกคณะอนุกรรมการ
๕. นายคมสัน โพธิ์คง	เป็นอนุกรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์เชษฐา โทณะวณิก	เป็นอนุกรรมการ
๗. นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร	เป็นอนุกรรมการ
๘. นายเชาวนะ ไตรมาศ	เป็นอนุกรรมการ
๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วลัยพร รัตนเศรษฐ	เป็นอนุกรรมการ
๑๐. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เป็นอนุกรรมการ
๑๑. ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ	เป็นอนุกรรมการ

๑๒. นายบุญเกียรติ การะเวกพันธุ์	เป็นอนุกรรมการ
๑๓. นายวิรัช พันธุมะผล	เป็นอนุกรรมการ
๑๔. นายสติธร ธนานิธิโชติ	เป็นอนุกรรมการ
๑๕. ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์	เป็นอนุกรรมการ
๑๖. นายสรศักดิ์ เพียรเวช	เป็นอนุกรรมการ
๑๗. นายเผ่าพันธุ์ นวลสง	เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
๑๘. นายสกันธ์ พรหมบุญตา	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อนึ่ง รายงานคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ๑๐

(๒) คณะอนุกรรมการจัดทำรายงาน

คณะอนุกรรมการจัดทำรายงานมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและจัดทำร่างรายงาน
ของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
ก่อนรับหลักการ ประกอบด้วย

๑. นายนิกร จำนง	เป็นประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายสุรสิทธิ์ นิธิวุฒิวรรักษ์	เป็นรองประธานคณะอนุกรรมการ
๓. ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๔. นางสาวรณิ สิริเวชชะพันธ์	เป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๕. รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ	เป็นอนุกรรมการ
๖. นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร	เป็นอนุกรรมการ
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วลัยพร รัตนเศรษฐ	เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
๘. นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๙. นายรัฐภูมิ คำศรี	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๐. นายเฉลิมศักดิ์ ใจธานี	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๕. กรอบการทำงานและการพิจารณาของคณะกรรมการ

ตามที่ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๑๒๑ วรรคหนึ่งและวรรคสาม กำหนดไว้ว่า
การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่ง ให้รัฐสภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการ
หรือไม่รับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น และเพื่อประโยชน์แห่งการวินิจฉัยดังกล่าว ที่ประชุม
รัฐสภาจะตั้งคณะกรรมการพิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้

คณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จึงกำหนดกรอบและแนวทางการทำงานของคณะกรรมการ
บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และหลักความเป็นกฎหมายสูงสุด
ของรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดประเด็นข้อกฎหมายในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ
และให้คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย เป็นผู้พิจารณาศึกษาในรายละเอียด
ดังนี้

(๑) ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

(๒) ประเด็นที่สอง

๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และการออกเสียงประชามติใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

(๓) ประเด็นที่สาม

- ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอันใดของพระมหากษัตริย์ ที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นอกเหนือจากหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์

(๔) ประเด็นที่สี่

๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามร่างที่ ๓ - ร่างที่ ๖ ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ หรือไม่ อย่างไร

๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ และรับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๓ - ร่างที่ ๖ ด้วย จะทำให้เกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสององค์กรในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๓ - ร่างที่ ๖

๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ และรัฐสภาไม่รับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๓ - ร่างที่ ๖ สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการโดยนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

นอกจากจะได้มีการศึกษาประเด็นข้อกฎหมายข้างต้นแล้ว คณะกรรมาธิการได้เชิญบุคคลภายนอกมาให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ผลการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเชิญนายพิระพันธุ์ สารัฐวิภาค เข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมาธิการ รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ๕.๑

(๒) หลักการและสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิก

มาตรา ๒๗๒) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ โดยเชิญ นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ และคณะ เข้าร่วมประชุม ทั้งนี้ นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ และคณะ มิได้เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจง แสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ

(๓) หลักการและสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ โดยเชิญ นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ และคณะ เข้าร่วมประชุม ทั้งนี้ นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ มอบหมายให้นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ และนายนิกร จำนง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยพัฒนา เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจง แสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ๕.๒

(๔) ผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕ - ๑๘/๒๕๕๖ ต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับและประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเชิญ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจง แสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ๕.๓

(๕) การตรวจสอบรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๖ ฉบับ และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเชิญ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจง แสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ๕.๔

ในการพิจารณาของคณะกรรมการ คณะกรรมการเปิดโอกาสให้กรรมการแสดงความคิดเห็นเพื่อรวบรวมไว้ในรายงาน โดยไม่มีการลงมติ

๖. รายงานผลการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ

ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน ๖ ฉบับ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๖.๑ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๑)

๖.๑.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

เหตุผล

ด้วยมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้อย่างเข้มงวด กล่าวคือการพิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ นอกจากต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ในจำนวนนี้ยังต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ในวาระที่สามนอกจากต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวร่วมกัน และต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาอีกด้วย นอกจากนี้ กรณีเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในบางหมวด หรือในบางเรื่องตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๘) ก่อนดำเนินการจะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติด้วย ทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำได้ยากจนถึงไม่อาจแก้ไขได้ ซึ่งขัดต่อหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญที่ดีที่ต้องให้รัฐธรรมนูญมีลักษณะพลวัตรไม่ใช้การหยุดนิ่ง เพราะเมื่อยามประเทศต้องการให้เกิดการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศหรือสถานการณ์โลกก็สามารถที่จะดำเนินการได้ เฉกเช่นรัฐธรรมนูญที่เคยใช้บังคับมาในอดีต และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้จัดทำขึ้นภายใต้สถานการณ์พิเศษที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำอย่างแท้จริง อีกทั้งมีบทบัญญัติหลายประการที่ไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย และไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวม ประกอบกับมีข้อเรียกร้องของประชาชนหลายภาคส่วนที่ต้องการได้รัฐธรรมนูญที่เป็นของประชาชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำจนถึงการให้ความเห็นชอบจึงสมควรเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่มาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๔ ด้วยการจัดให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช นี้

สาระสำคัญ

๑) กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช” (มาตรา ๑)

๒) กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญ โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา ๒)

๓) ยกเลิกความในมาตรา ๒๕๖ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและให้ใช้ความใหม่แทน (มาตรา ๓) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๓.๑) ยุติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องมาจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

๓.๒) ยุติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ (ความเดียวกับมาตรา ๒๕๖ (๒))

๓.๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการให้ใช้วิธีการเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติม นั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

๓.๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย

๓.๕) เมื่อการพิจารณาในวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนั้นแล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

๓.๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

๓.๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้วให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ความเดียวกับมาตรา ๒๕๖ (๗))

๓.๘) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี อาจเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา ว่าร่างรัฐธรรมนูญขัดต่อมาตรา ๒๕๕ ได้ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

๔) เพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตั้งแต่มาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๔ (มาตรา ๔) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๔.๑) กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๒๐๐ คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัด การกำหนดวิธีคำนวณจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่แต่ละจังหวัดพึงมี และการกำหนดให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง (มาตรา ๒๕๖/๑)

๔.๒) กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๕๖/๒)

๔.๓) กำหนดลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา
ร่างรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๕๖/๓)

๔.๔) กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิก
สภาร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่มีเหตุแห่งการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ การกำหนด
วันเลือกตั้ง การกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการแนะนำตัวของผู้สมัคร การกำหนดให้การ
เลือกตั้งใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ การกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและลักษณะ
ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง การให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง
การกำหนดระยะเวลาในการประกาศผลการเลือกตั้ง และวันเริ่มต้นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ
(มาตรา ๒๕๖/๔)

๔.๕) กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ
และการดำเนินการกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญว่างลง (มาตรา ๒๕๖/๕)

๔.๖) กำหนดให้มีตำแหน่งประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และรองประธาน
สภาร่างรัฐธรรมนูญคนหนึ่งหรือสองคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมติ
ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ กำหนดหน้าที่และอำนาจ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของประธานและรองประธาน
สภาร่างรัฐธรรมนูญ และการดำเนินการกรณีประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
และไม่มีรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๕๖/๖)

๔.๗) กำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
ทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๔๕ คน โดยแต่งตั้งจากสมาชิก
สภาร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓๐ คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชน จำนวน ๕ คน ผู้เชี่ยวชาญสาขา
รัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน ๕ คน และผู้มีประสบการณ์ด้านการเมืองและการบริหารราชการ
แผ่นดินและการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕ คน รวมจำนวน ๑๕ คน (มาตรา ๒๕๖/๗)

๔.๘) เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนของประธานและ
รองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา
(มาตรา ๒๕๖/๘)

๔.๙) กำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จ
ภายในกำหนดเวลา ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก กรณีครบวาระของ
สภาผู้แทนราษฎรหรือยุบสภาไม่กระทบการทำหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ การรับฟังความคิดเห็นของ
ประชาชน การกำหนดห้ามมิให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมทั้งกำหนดให้รัฐสภามีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญ
มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่
(มาตรา ๒๕๖/๙)

๔.๑๐) กำหนดให้การพิจารณาและจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ การประชุม
การลงมติ การแต่งตั้งกรรมการ และการดำเนินการของกรรมการ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย
และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามหมวดนี้ ให้นำข้อบังคับการประชุมรัฐสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม
รวมทั้งให้นำมาตรา ๑๒๐ มาตรา ๑๒๔ และมาตรา ๑๒๕ ของรัฐธรรมนูญ มาใช้บังคับกับการประชุม
สภาร่างรัฐธรรมนูญ และการประชุมของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม
(มาตรา ๒๕๖/๑๐)

๔.๑๑) กำหนดวิธีการดำเนินการเมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้น การออกเสียงประชามติ และการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๕๖/๑๑)

๔.๑๒) กำหนดขั้นตอนการนำร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านประชามติขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย (มาตรา ๒๕๖/๑๒)

๔.๑๓) กำหนดเหตุของการสิ้นสุดของสภาร่างรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๕๖/๑๓)

๔.๑๔) กรณีร่างรัฐธรรมนูญตกไป ให้คณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาร่วมกัน มีสิทธิเสนอญัตติต่อรัฐสภา เพื่อให้สภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามหมวดนี้ได้อีก (มาตรา ๒๕๖/๑๔)

๕) กำหนดให้มีการรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ (มาตรา ๕)

๖.๑.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย

คณะกรรมการการมีความเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๑) มีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณา จำนวน ๓ ประเด็น ดังนี้

๖.๑.๒.๑ ประเด็นที่หนึ่ง

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๑) ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๑) ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

นายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก และโฆษก คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

ร่างที่ ๑ ซึ่งเสนอแก้ไขมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และไม่ขัดแย้งกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลประกอบ ดังนี้

ประการแรก การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยเนื้อหาประกอบด้วย การแก้ไขวรรคหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งแต่ (๑) - (๙) และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๔ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญห้ามไว้

ประการที่สอง ตามร่างที่ ๑ มาตรา ๒๕๖/๙ ได้ห้ามแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จึงเป็นการยืนยันว่า ไม่ได้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับแต่ประการใด ประกอบกับเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเมื่อประกาศใช้จะยังคงเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

ประการที่สาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ (๘) ถือเป็นบทบัญญัติพิเศษไม่เคยมีรัฐธรรมนูญฉบับใดบัญญัติไว้ว่า หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ อันว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามที่เสนอได้ คือ การจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ และสอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ระบุเหตุผลสำคัญว่า รัฐธรรมนูญที่ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน นายอิสสระ สมชัย ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ และนายอัครเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ กรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ร่างที่ ๑ ซึ่งเสนอแก้ไขมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และไม่ขัดแย้งกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยเนื้อหาประกอบด้วย การแก้ไขวรรคหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งแต่ (๑) - (๙) และเพิ่มเติมหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วย มาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๔ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญห้ามไว้ ข้อเท็จจริงปรากฏชัดว่าตามร่างที่ ๑ มาตรา ๒๕๖/๙ ได้ห้ามแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จึงถือได้ว่า ไม่ได้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับเมื่อประกาศใช้จะยังคงเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ (๘) มีบทบัญญัติเป็นกรณีเฉพาะที่ไม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับใดที่ได้บัญญัติไว้ว่า หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ อันว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามที่เสนอได้ คือ การจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ และตรงตามเจตนารมณ์แห่งคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ให้เหตุผลสำคัญไว้ว่า รัฐธรรมนูญที่ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ ซึ่งจากข้อเท็จจริงก็มีความชัดเจนว่า ก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญว่าจะให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบังคับให้ต้องถามประชาชนโดยการทำประชามติ ก่อนว่าจะยินยอมให้มีการแก้ไขหรือไม่

นายสุรสิทธิ์ นิธิวุฒิวรรักษ์ กรรมการ ให้ความเห็น ว่า

ร่างที่ ๑ ของพรรคร่วมฝ่ายค้าน มีหลักการในสองประเด็น คือ (๑) การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และการเพิ่มเติมหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในส่วนของความคิดเห็นของตนนั้นเห็นชอบในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยเห็นว่าสามารถที่จะดำเนินการได้ ด้วยเหตุผลว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้มีข้อห้ามที่ไม่ให้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และ (๒) ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีหมวดเกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่ยังไม่ได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เสนอต่อรัฐสภา ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสองฉบับดังกล่าวเป็นแต่เพียงการดำเนินการให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เท่านั้น ซึ่งกรณีดังกล่าวยังไม่มีตัวร่างรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น ดังนั้น จึงเห็นว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักการของรัฐธรรมนูญ

แนวทางที่สอง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๑) ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการ และรองประธาน คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็น ว่า

ร่างที่ ๑ ซึ่งเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีความเห็นว่า เนื้อหาที่แก้ไขมี ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขมาตรา ๒๕๖ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๒ เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขมาตรา ๒๕๖ ที่บัญญัติเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ใช่การแก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งใช้ถ้อยคำว่า “ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม...” แสดงถึงเจตนารมณ์ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้เป็นรายมาตราหรือรายประเด็น ไม่ได้มุ่งให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ นอกจากนั้น เนื้อหาในส่วนที่ ๒ นี้ ยังขัดหรือแย้งกับแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่เห็นว่าควรให้มีการออกเสียงประชามติ ก่อนด้วย

นายไพบูลย์ นิตะวัน รองประธานคณะกรรมการคนที่สอง ให้ความเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ร่างที่ ๑ ได้มีหลักการและเหตุผล ให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น และในส่วนเนื้อหาสาระในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก็บัญญัติให้มีหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และมาตรา ๒๕๖/๑ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้ เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจรัฐสภาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังนั้น ตามหลักกฎหมายมหาชนหากไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจไว้จะกระทำมิได้ รัฐสภาจึงไม่มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มีเพียงแต่เฉพาะบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ ให้รัฐสภาให้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น ดังนั้น การกระทำใด ๆ เพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น เป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ การกระทำดังกล่าวเป็นอันใช้บังคับมิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕ โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่ได้มีบทบัญญัติใดที่ให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งหากรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ ต้องมีบทบัญญัติ ไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ว่าให้กระทำดังเช่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๒ ที่บัญญัติว่า “ให้มีคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ” และบัญญัติให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๔๖ “ในกรณีที่เห็นจำเป็นและสมควร คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จะมิตีร่วมกันให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ก็ได้โดยจัดทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้ความเห็นชอบ ”

จึงเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มีบทบัญญัติให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๒ ถึงมาตรา ๓๙ นั้น ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้จัดทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้บัญญัติแยกเป็นอีกส่วนหนึ่งไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ ตามที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งย่อมาหมายความว่า รัฐสภานำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับนั้น รัฐสภากระทำมิได้ นอกจากนั้น ยังมีรัฐธรรมนูญอีกหลายฉบับที่บัญญัติให้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้แบบเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ เช่น รัฐธรรมนูญ ปี ๒๔๙๒ ปี ๒๕๔๙ เป็นต้น และเหตุที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มีบทบัญญัติให้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เพราะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่ใช่ฉบับชั่วคราวจึงไม่บัญญัติให้อำนาจรัฐสภาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แต่ให้อำนาจรัฐสภาให้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด ๑๕ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ เท่านั้น ซึ่งปรากฏตามความมุ่งหมายและคำอธิบาย

ประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญ หน้า ๔๕๓ ได้บันทึกไว้ว่า “แม้จะเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ในยามที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป หรือความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลง ก็อาจมีความจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ ในรัฐธรรมนูญจึงต้องมีบทบัญญัติว่าด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้โดยเฉพาะ ” ย่อมหมายความว่าเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ ในหมวด ๑๕ บัญญัติให้อำนาจอธิปไตยแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น

ซึ่งมีบทบัญญัติให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ โดยบัญญัติไว้ในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ ต้องเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ หมวด ๘ การเสนอและการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๑๔ วรรคสาม “การแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิก มาตราใดของรัฐธรรมนูญให้ระบุมাত্রาที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกไว้ในหลักการ หรือจะระบุไว้ในเหตุผลด้วยก็ได้” ซึ่งญัตติทั้ง ๓ ฉบับ ในส่วนที่จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ปรากฏการระบุมাত্রาที่ต้องการยกเลิก และไม่ได้บัญญัติไว้ให้ใช้ข้อความใดแทน จึงมิใช่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่อยู่ในอำนาจของรัฐสภาตามหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราเท่านั้นและต้องระบุมাত্রาที่ต้องการยกเลิกและให้ใช้ข้อความใดแทน

๒. หากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จะบัญญัติให้อำนาจจัดทำกฎหมายใหม่ทั้งฉบับได้ จะต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยไม่มีข้อความจำกัดเพียงให้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเท่านั้น ดังเช่นรัฐธรรมนูญบัญญัติให้จัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติใหม่ทั้งฉบับได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ “ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้ก็แต่โดย” และมาตรา ๑๓๓ “ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน และจะเสนอได้ก็แต่โดย” ไม่มีข้อความจำกัดให้เสนอได้เพียงร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมเท่านั้น จึงหมายความว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้อำนาจรัฐสภาจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ได้ หรือจะเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขเพิ่มเติมรายมาตราก็ได้

ซึ่งต่างกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ที่บัญญัติไว้แต่เพียงให้อำนาจรัฐสภาเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉพาะได้เท่านั้น รัฐสภาจึงไม่มีอำนาจเสนอญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

๓. ด้วยเหตุที่การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่สามารถทำประชามติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๖ เพื่อให้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากเป็นการต้องห้ามมิให้ทำประชามติตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๖๖ บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรคณะรัฐมนตรีจะขอให้มีการออกเสียงประชามติในเรื่องใดอันมิใช่เรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเรื่องเกี่ยวกับตัว

บุคคลหรือคณะบุคคลใดก็ได้ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” หมายความว่า ห้ามจัดทำประชามติ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยเหตุที่การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๔. การพิจารณาและวินิจฉัยว่ารัฐสภาไม่มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ (๒) บัญญัติว่า “ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ (๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ” ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๒) มาตรา ๔๑ (๔) และ มาตรา ๔๔

- มาตรา ๗ (๒) บัญญัติว่า “ให้ศาลมีหน้าที่และอำนาจพิจารณา วินิจฉัยคดี ดังต่อไปนี้

(๒) คดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ”

- มาตรา ๔๑ (๔) บัญญัติว่า “ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดี ตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น

(๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กร อิสระ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ”

- มาตรา ๔๔ บัญญัติว่า “การยื่นขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดี ตามมาตรา ๗ (๒) ต้องเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจที่เกิดขึ้นแล้ว”

ดังนั้น การดำเนินการขอให้รัฐสภามีมติส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาที่เกิดขึ้นแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ (๒) ที่จะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ ประกอบข้อบังคับ การประชุมรัฐสภา พ.ศ.๒๕๖๓ ข้อ ๓๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๒) มาตรา ๔๑ (๔) และ มาตรา ๔๔

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น การที่รัฐสภาจะมีหน้าที่และอำนาจพิจารณา ญัตติที่มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ จึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วเกี่ยวกับหน้าที่ และอำนาจของรัฐสภา ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้นที่มีอำนาจวินิจฉัย จึงเห็นควรให้รัฐสภา ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว ควบคู่กับให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวต่อไปในวาระที่หนึ่ง และวาระที่สอง หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ว่าจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ ก็ดำเนินการลงมติในวาระที่สาม ต่อไป แต่หาก ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ารัฐสภาไม่มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่มีอำนาจแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น ก็สามารถดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๙ ให้ตั้ง คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของรัฐสภาขึ้นมา เพื่อดำเนินการจัดทำ ญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสนอสู่การพิจารณาของรัฐสภาต่อไป

นายวิเชียร ขวาลิต รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คนที่ให้ความเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามร่างที่ ๑ ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ซึ่งกำหนดกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมไว้ว่า ให้เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติม และให้พิจารณาโดยรัฐสภาโดยแบ่งเป็นสามวาระ เมื่อผ่านการพิจารณาแล้วจึงนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้ได้ แต่ตามร่างที่ ๑ มาตรา ๒๕๖/๑๑ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญนำเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นต่อประธานรัฐสภา เพื่อส่งต่อไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง และตามมาตรา ๒๕๖/๑๒ เมื่อผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบแล้วให้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้ต่อไป อันถือว่าไม่ครบตามกระบวนการตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ เพราะไม่ได้ทำโดยผ่านการพิจารณาของรัฐสภาครบถ้วนทั้งสามวาระ จึงเห็นว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ที่ปรึกษาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ให้ความเห็นว่า

ประเด็นที่หนึ่ง ในประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย มีเนื้อหาที่ต้องพิจารณาดังนี้

๑. ในปัญหาข้อกฎหมายนี้ สมควรให้พิจารณาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ และกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ รวมถึงข้อมูลค่าใช้จ่ายในการทำประชามติ ฯลฯ

๒. นอกจากนี้ ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามที่ได้ขอเพิ่มในหมวด ๑๕/๑ โดยให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเข้ามาทำหน้าที่และให้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น สามารถทำได้หรือไม่ และเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้กระทำหรือไม่ อย่างไร อันรายละเอียดที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้จัดทำรายงานไว้แล้ว

๓. โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติไว้ในหมวด ๑๕ “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ” มีข้อที่ต้องพิจารณาตามมาตรา ๒๕๕ ที่ได้บัญญัติว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้” และยังมีบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๖ (๘) ที่ว่า “ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (๗) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป” ซึ่งบทบัญญัติของมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) นี้ เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มจาก

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญทุกฉบับก่อน ๆ ที่ผ่านมา โดยในหมวดการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ไม่เคยมีการบัญญัติดังเช่นมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังกล่าว อันมีผลทำให้มีความชัดเจนว่าการจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามหมวด ๑๕ นี้ จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้ขัดกับมาตรา ๒๕๕ มิได้ แต่หากจะให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖ (๘) แล้วก็ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติเสียก่อน

๔. ในข้อเสนอของญัตติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามญัตติทั้ง ๒ ญัตติที่มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ข้างต้นตามร่างที่ ๑ จะต้องมีการระบอบการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไปจนถึงการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการให้ได้มาหรือการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ จะต้องมีการทำประชามติหลายครั้ง อันจะทำให้ต้องใช้เงินงบประมาณทั้งหมดเป็นเงินจำนวนนับหมื่นล้านบาทเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ

ประเด็นที่สอง การพิจารณาร่างที่ ๑ (การให้มี สสร.)

ร่างที่ ๑ เป็นร่างของพรรคร่วมฝ่ายค้าน ที่มีข้อเสนอให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามร่างที่ ๑ นี้ มีข้อที่สมควรพิจารณาว่า

๑. ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามหมวด ๑๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) เป็นบทบัญญัติที่ไม่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อน ดังนั้น ตามมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) นั้น ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น จึงจะต้องมีความชัดเจนว่า ประสงค์จะแก้ไขเพิ่มเติมในบทบัญญัติใด มาตราใด ในประเด็นใด หรือมีเนื้อหาในเรื่องใด เพื่อไม่ให้มีการขัดกับมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังนั้น การที่ร่างที่ ๑ ได้เสนอให้มีการเพิ่มหมวด ๑๕/๑ โดยให้มีการตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ มาเป็นผู้ร่างจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ดังกล่าวที่ไม่มีความชัดเจนว่า สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ถูกตั้งขึ้นมาตามหมวด ๑๕/๑ นั้น จะมีการยกร่างรัฐธรรมนูญแล้วไปขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) หรือไม่ กรณีจึงเป็นการมอบหมายมอบหน้าที่และอำนาจแก่สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญไปจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่แทนสมาชิกรัฐสภา จึงเท่ากับว่ารัฐสภาได้มอบหน้าที่และอำนาจให้กับสภาร่างรัฐธรรมนูญไปยกร่างรัฐธรรมนูญนอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) อันเป็นหนทางที่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่อาจกระทำได้

๒. จากเหตุผลตาม ๑. ในการเสนอญัตติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องมีให้ขัดกับมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงต้องมีความชัดเจนในเนื้อหาที่เสนอญัตติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าว อันทำให้เห็นได้ว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่ได้ให้อำนาจรัฐสภาไปยกอำนาจหน้าที่ไปให้บุคคลอื่นหรือคณะอื่นไปจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนรัฐธรรมนูญฉบับเดิมที่ไม่มีความชัดเจนว่ารัฐธรรมนูญที่จัดทำใหม่นั้นจะไปขัดกับมาตรา ๒๕๕ และ มาตรา ๒๕๖ (๘)

หรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลของร่างที่ ๑ ที่เสนอเริ่มต้นด้วยข้อความที่ว่า “ด้วยมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้อย่างเข้มงวด” ดังนั้น ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงต้องดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เกิดการขัดกับมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังกล่าว

๓. ในร่างที่ ๑ นี้ เป็นปัญหาสำคัญในทางรัฐธรรมนูญ ที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ ได้กำหนดกระบวนการป้องกันมิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้วไปขัดกับมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ ดังกล่าว ดังนั้น ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเด็นใดนั้นจะต้องมีความชัดเจนว่าจะขัดกับมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ ไม่ได้ ดังนั้น หากต้องการที่จะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยรัฐสภา ไม่ทำหน้าที่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเอง แต่กลับไปตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งที่เรียกว่า สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมาทำหน้าที่ในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นแทนฉบับเดิม โดยไม่มีความชัดเจนว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตราใด เรื่องใด จึงไม่อาจกระทำได้ และจากการที่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้รัฐสภามอบหมายมอบหน้าที่และมอบอำนาจให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้ไปจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามที่ได้เสนอให้มีหมวด ๑๕/๑ โดยไม่มีประเด็นหรือความชัดเจนว่าจะไปเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับเดิม จึงน่าจะเป็นการขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ อันเป็นปัญหาสำคัญในเรื่องของการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรัฐสภานี้ ที่จะมอบหมายไปให้สภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ขัดหรือแย้งหรือแตกต่างไปจากบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ สามารถกระทำหรือไม่ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรัฐสภา ที่ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ (๒) เพื่อให้ได้ข้อยุติต่อไป

นายสมชาย แสวงการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการการให้ความเห็น

สมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ขัดข้องในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่ต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายมหาชน ดังนั้น อะไรที่ไม่ได้เขียนไว้ถือว่าทำไม่ได้

ประเด็นที่หนึ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ยุติติแก้ไขของพรรคร่วมฝ่ายค้าน เพื่อให้หมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นการเพิ่มมาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๓ นั้น ไม่สามารถกระทำได้เพราะเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญพิจารณาได้จากคำอธิบายประกอบของมาตรา ๒๕๕ ในหนังสือ “ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐” ที่กล่าวไว้ว่า “...ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญและขณะเดียวกันเป็นการยืนยันว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับกระทำไม่ได้...”

โดยคำอธิบายประกอบมาตรานี้ ระบุว่า “บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ เป็นข้อห้ามเด็ดขาดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๑ ของรัฐธรรมนูญ ทุกฉบับ ได้กำหนดว่าประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ และมาตรา ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดรูปแบบ การปกครองของประเทศ (State Administration Form) ว่าประเทศไทยมีการปกครอง แบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นหลักการสำคัญของ รัฐธรรมนูญและขณะเดียวกันก็มีการยืนยันว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับกระทำ ไม่ได้ การจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหลักการดังกล่าวย่อมกระทำไม่ได้เด็ดขาด” และคำอธิบายประกอบในมาตรา ๒๕๖ ที่กำหนดไว้ว่า “...เพื่อป้องกันการใช้เสียงข้างมาก แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยไม่คำนึงถึงเสียงข้างน้อย และให้ความสำคัญกับบุคคลิสา เพื่อให้ความเห็นชอบจากทุกภาคส่วนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง...” ทั้งในฐานะที่ตนเคยยื่นเรื่อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ให้ สสร. ร่างรัฐธรรมนูญใหม่นั้น เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และมีคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่จึงเห็นว่าประเด็นดังกล่าวนี้ จะถูกยื่น ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญโดยร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ทั้งฉบับกระทำไม่ได้หรือทำได้ยากกว่าที่เคย กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามที่เลขาธิการ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ตนมีความเห็นว่าเจตนารมณ์มาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ตามที่เลขาธิการ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ชี้แจง มีเจตนารมณ์เดียวกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราเท่านั้น

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่า อำนาจเหนือรัฐธรรมนูญ คือ อำนาจของประชาชนในการลงประชามติ และเป็นผู้ให้กำเนิดองค์กร สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ภายใต้รัฐธรรมนูญ ดังนั้น อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญจึงไม่เหมือนกับการแก้ไขกฎหมายธรรมดาแต่เป็นลักษณะพิเศษ ตามคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ตนจึงมีความเห็นว่า หากจะให้ สสร. ขึ้น ร่างรัฐธรรมนูญใหม่นั้นต้องมีการออกเสียงประชามติเพื่อสอบถามประชาชนก่อนว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยร่างใหม่ทั้งฉบับหรือไม่ จากการตรวจสอบยัติแก้ไข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช ที่พรรคร่วม ฝ่ายรัฐบาลและพรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอนั้น ระบุไว้ในหลักการว่าให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ ไม่ใช่การแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราทั้งหลักการและเหตุผลว่าเป็นการจัดทำ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยมีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ตามที่เสนอในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา ๒๕๖/๑ - ๒๕๖/๑๔ และ มาตรา ๒๕๖/๑ - ๒๕๖/๑๔ ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล มีเนื้อหาสาระเป็นทำนองเดียวกับการเสนอร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ได้วินิจฉัยโดยยกเว้นใหม่ไว้ว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับต้องไปทำประชามติเสียก่อน หากรัฐสภาจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็เหมาะสม เช่นเดียวกับในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งภายหลังจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ประธานรัฐสภาในขณะนั้นไม่ได้สั่งบรรจุระเบียบวาระการพิจารณาของรัฐสภาเพื่อลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สาม ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏชัดเจนว่ารัฐสภาทราบดีว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญผูกพันทุกองค์กร และน่าจะเป็นเหตุให้ประธานรัฐสภาตัดสินใจไม่บรรจุระเบียบวาระการพิจารณาต่อไป

ญัตติการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ หากผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาทั้งสามวาระแล้วจะเรียกว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช มิใช่รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เนื่องจากญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เสนอทั้งของพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาลและพรรคร่วมฝ่ายค้านได้เสนอให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยร่างมาตรา ๒๕๖/๑ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ทั้งนี้ หากมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ แม้จะยกเว้นหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ก็ยังถือเป็นการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ และมีผลผูกพันทุกองค์กร

โดยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ในประเด็นที่สอง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ สามารถแก้ไขเพิ่มเติมโดยยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับได้หรือไม่ ไว้ว่า

“อำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมืองหรืออำนาจสถาปนา รัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจของประชาชนอันเป็นที่มาโดยตรงในการให้กำเนิดรัฐธรรมนูญ โดยถือว่าอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญที่ก่อตั้งระบบกฎหมายและองค์กรทั้งหลายในการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง เมื่อองค์กรที่ถูกจัดตั้งมีเพียงอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงเป็นไปไม่ได้ที่จะให้องค์กรนั้นใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายมาจากรัฐธรรมนูญนั้นเองกลับไปแก้รัฐธรรมนูญนั้นเหมือนการใช้อำนาจแก้ไขกฎหมายธรรมดา สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายที่ยึดหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญจะต้องกำหนดวิธีการหรือกระบวนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากกฎหมายโดยทั่วไป

การตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นกระบวนการที่ได้ผ่านการลงประชามติโดยตรงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจึงเป็นผู้สถาปนารัฐธรรมนูญฉบับนี้ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ แม้จะเป็นอำนาจของรัฐสภาก็ตาม แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการยกเว้นใหม่ทั้งฉบับยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้ที่มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ หรือรัฐสภาจะใช้อำนาจในการแก้ไข

เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็เป็นความเหมาะสมและเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะดำเนินการดังกล่าวนี้ได้ ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๑”

ดังนั้น ตนไม่ขัดข้องหากจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา แต่จะแก้ไขโดยให้มี สสร. ยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่และยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น ทำไม่ได้ ต้องทำประชามติก่อน

จึงมีความเห็นใน ๒ ประเด็น ดังนี้ คือ

(๑) หากจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ โดยมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับนั้น ทำไม่ได้ แต่ถ้าจะแก้ไขเป็นรายมาตราน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมกว่า

(๒) หากจะมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญก็ต้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ คือต้องมีการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อน

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการธิการ ให้ความเห็นว่า

การเสนอร่างที่ ๑ มีเนื้อหาแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ การแก้ไขวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมาย และไม่ขัดกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด แต่ส่วนที่ ๒ การเพิ่มหมวดใหม่ว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ เนื้อหาในส่วนนี้ เห็นว่าขัดกับรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน เนื่องจากมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ใช้คำว่า “แก้ไขเพิ่มเติม” เท่านั้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ จึงไม่สามารถกระทำได้ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ว่ารัฐสภาไม่มีอำนาจแก้ไขมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพราะการสถาปนารัฐธรรมนูญใหม่เป็นอำนาจของประชาชน ก่อนที่จะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่จึงต้องมีการออกเสียงประชามติจากประชาชนด้วย นอกจากนี้ หลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ มีการใช้คำว่า “จัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” และคำว่า “รวมทั้งสมควรที่จะได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ” ประกอบกับเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่อีกด้วยการเสนอญัตตินี้จึงเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งขัดกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน ทั้งนี้หลักการของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มีความสำคัญ หากที่ประชุมรัฐสภามีมติรับหลักการในวาระที่หนึ่งแล้วก็ไม่สามารถแก้ไขหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างนั้นได้ เมื่อการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะมีเนื้อหาของร่างเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ จึงเป็นการเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ อย่างชัดเจน และเมื่อไม่มีบทบัญญัติใดของรัฐธรรมนูญ

กำหนดให้สามารถจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ได้ รัฐสภาจึงไม่มีอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ได้

ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะต้องพิจารณามาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญประกอบกัน โดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖ จะต้องอยู่ภายใต้มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญมีความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบว่า บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ เป็นข้อห้ามเด็ดขาดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๑ ของรัฐธรรมนูญทุกฉบับได้กำหนดว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ และมาตรา ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดรูปแบบการปกครองของประเทศ ว่าประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญและขณะเดียวกันเป็นการยืนยันว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับกระทำไม่ได้ การที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหลักการดังกล่าวย่อมกระทำไม่ได้โดยเด็ดขาด และมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญก็ใช้คำว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕” แสดงให้เห็นว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งในร่างที่ ๑ ที่กำหนดห้ามมิให้แก้ไขหมวด ๑ และ หมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ เห็นว่ายังเป็นข้อจำกัดที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไม่ขัดต่อมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ เพราะอาจมีการแก้ไขมาตราในหมวดอื่น หรือการเพิ่มมาตราใหม่ในรัฐธรรมนูญที่อาจกระทบกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ได้ เช่น การใช้อำนาจอภิไธยทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล เรื่องการถวายสัตย์ การกล่าวคำปฏิญาณการยบยั้งกฎหมาย และอื่น ๆ เป็นต้น รวมทั้งอาจมีการแก้ไขมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน แม้ว่าจะกำหนดให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญร่างขึ้นอีกครั้งหนึ่งก็ตาม แต่หากไม่มีการควบคุมการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ก็อาจมีกระบวนการศึกษาหาข้อมูล การจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นประชาชนเกี่ยวกับประเด็นการแก้ไขบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กระทบกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ได้เช่นกัน จึงควรกำหนดให้มีการควบคุมและป้องกันในกรณีเช่นนี้ด้วย โดยสรุปแล้วมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ เป็นหลักการสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมหรือเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ และถือเป็นกรอบในการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรกำหนดวิธีการป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ที่ไม่ขัดกับมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ หรือกระทบกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ให้ชัดเจนด้วย นอกจากนี้ มีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรจำกัดกรอบการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อมิให้จัดทำรัฐธรรมนูญหรือกระทำการอื่นใดที่เป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญได้ด้วย

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการ ให้ความเห็น

โดยหลักแล้วรัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายมหาชน เรื่องใดที่มีได้เขียนไว้ย่อมทำไม่ได้ ซึ่งหากพิจารณาว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกับการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่เป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่นั้น เห็นว่าได้ชัดเจนว่าไม่ใช่เรื่องเดียวกัน เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วนบนพื้นฐานที่โครงสร้างของรัฐธรรมนูญเดิมยังคงมีอยู่ แต่การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เป็นการยกร่างเนื้อหาของรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งหมดโดยไม่ต้องติดอยู่บนพื้นฐานหรือยึดโยงกับโครงสร้างของรัฐธรรมนูญเดิม กรณีดังกล่าวจึงมิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

ในเรื่องการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่นั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ผ่านการออกเสียงประชามติมาแล้ว มิได้กำหนดเรื่องการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ไว้ด้วยแต่อย่างใด จึงสะท้อนให้เห็นได้ว่ามีเจตนารมณ์เพียงให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา มิได้มีเจตนารมณ์ให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ อีกทั้งยังเป็นการขัดกับหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้นโดยให้มีอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่องค์กรนั้นกลับแก้ไขโดยเพิ่มให้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งหมดเอง และขัดกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่มีเจตนารมณ์เพียงให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นบางส่วนเท่านั้น

สำหรับเนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ ส่วนที่ให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำเนื้อหาของรัฐธรรมนูญใหม่นั้น แม้จะมีเงื่อนไขกำหนดด้วยว่า การแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ไม่สามารถกระทำได้ก็ตาม แต่ก็ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจะยกร่างขึ้นนั้น จะมีเนื้อหาของบทบัญญัติตั้งแต่มาตรา ๒๕ ถึงมาตรา ๒๗๙ คือกว้างเกินไปไม่มีเนื้อหามาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๔ ซึ่งเป็นเนื้อหาในหมวด ๑ และหมวด ๒ เท่านั้น หรือจะมีเนื้อหาตั้งแต่มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๗๙ เพราะหากเป็นกรณีหลัง ก็ไม่ใช่การแก้ไขเพิ่มเติม นอกจากนั้น เมื่อหลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ การตัดออกหรือแก้ไขเงื่อนไขที่กำหนดว่าการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ไม่สามารถกระทำได้นั้น ก็อาจทำได้โดยไม่เป็นการขัดต่อหลักการแต่อย่างใด

นายเจตน์ ศิรธรานนท์ กรรมการ ให้ความเห็น

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๑) อาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ด้วย ๒ เหตุผล

เหตุผลที่หนึ่ง หลักการของร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ ล้วนแต่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเพิ่มเติมหมวด ๑๕/๑ ให้มีการ จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เหมือนกันทั้งสองฉบับ โดยเฉพาะเหตุผลที่ประกอบหลักการ ซึ่งแสดงเจตนารมณ์ร่างที่ ๒ ของพรรคร่วมรัฐบาลยังเขียนไว้ด้วยซ้ำว่า “สมควรที่จะได้มี บทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ” จึงไม่ใช่การแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา กรณีที่อ้างว่าไม่แก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ แล้วถือว่าไม่ได้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้นจึงน่าจะไม่ต้อง และการลอกข้อความของหมวด ๑ และหมวด ๒ มาเขียนในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ก็ยังถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับอยู่นั่นเอง

เหตุผลที่สอง คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ในประเด็นที่สอง ที่พิจารณาคำฟ้องในกรณีที่มีการแก้ไขมาตรา ๒๙๑ เพื่อยกร่าง รัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นั้น อำนาจอสถาปนารัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจของประชาชน แม้อำนาจการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะเป็นอำนาจของ รัฐสภา แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการยกร่างใหม่ทั้งฉบับยังไม่สอดคล้องกับ เจตนารมณ์ของมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่ได้มาโดยการลงประชามติ ของประชาชน ก็ควรให้ประชาชนได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่หรือไม่ ถ้าประชาชนเห็นชอบก็สามารถดำเนินการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้

กรณีของร่างที่ ๑ ที่ให้แก้ไขมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมา ให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อยกร่าง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงเป็นกรณีที่เป็นข้อเท็จจริงเดียวกันและหลักกฎหมายเดียวกัน กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ แม้จะเป็นรัฐธรรมนูญคนละฉบับก็ตาม ถ้าจะให้ เห็นชอบร่างทั้งสองฉบับก็ควร

(๑) คณะรัฐมนตรีขอให้ประชาชนออกเสียงประชามติตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๖๖ ถ้าประชาชนเห็นชอบจึงนำมาให้สภาดำเนินการต่อ เพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ แม้จะมีการทำ ประชามติสองครั้งตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอยู่แล้ว แต่ก็ยังเป็นเพียงการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือ หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เท่านั้น ไม่ได้เขียนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตราเดียวเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับดังกล่าวแต่อย่างใด แต่การทำ ประชามติถามประชาชนจะต้องรอให้รัฐสภาผ่านการพิจารณาพระราชบัญญัติว่าด้วยการ ออกเสียงประชามติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจนมีผลบังคับใช้เสียก่อน แม้คณะรัฐมนตรีจะเป็นฝ่ายบริหารก็สามารถดำเนินการได้ด้วยการประสานงานกับ ฝ่ายนิติบัญญัติเช่นเดียวกับการที่คณะรัฐมนตรีขอให้รัฐสภาเปิดประชุมสมัยวิสามัญ เพื่อรับฟังปัญหาในการบริหารราชการแผ่นดินจากรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๕ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือ

(๒) สมาชิกรัฐสภาเข้าชื่อเสนอประธานรัฐสภาเพื่อส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา ๒๑๐ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เป็นหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๑๒) ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และมาตรา ๔๑ (๘) ผู้ที่มีหน้าที่และอำนาจยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ได้แก่ ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม วิธีนี้จะดำเนินการได้โดยรวดเร็ว หรือ

(๓) ให้ผู้เสนอร่างที่ ๑ ถอนร่างแล้วเสนอเข้ามาใหม่เพื่อให้แก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในหมวด ๑๕ ที่ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมการให้การให้ความเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวดการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ของพรรคร่วมฝ่ายค้าน

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวดการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่ได้เป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังนั้น การพิจารณาร่างนี้ของรัฐสภา จึงเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยมีเหตุผล ดังต่อไปนี้

๑) รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ได้ผ่านกระบวนการออกเสียงลงประชามติโดยตรงของประชาชน ประชาชนจึงเป็นผู้มีอำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญ รัฐสภาเป็นเพียงองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญ โดยจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เมื่อรัฐสภาไม่มีอำนาจ จึงไม่สามารถมอบอำนาจที่รัฐสภาไม่มีไปให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๒) รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ กำหนดหลักเกณฑ์ กระบวนการ และเงื่อนไขในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยยกร่างใหม่ทั้งฉบับ จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖

๓) การที่รัฐสภาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ให้มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ รัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติของประชาชน โดยยกร่างใหม่ทั้งฉบับ ก่อนที่จะให้ประชาชนได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ เป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ กรณีคำร้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ โดยยกร่างใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทำนองเดียวกับญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ในครั้งนี้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชน ก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนา รัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่า สมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ “คำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ”

๔) รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ อยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕ บัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำไม่ได้ เป็นการกำหนดข้อห้ามในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและมีเจตนารมณ์ ยืนยันว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับกระทำไม่ได้

๖.๑.๒.๒ ประเด็นที่สอง

การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๑) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติ ทั้งหมดกี่ครั้ง และต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

การออกเสียงประชามติ มีข้อพิจารณาอยู่ ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑) ต้องออกเสียง ประชามติอย่างไร ทำกี่ครั้ง

คณะกรรมการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑) **ต้องออกเสียงประชามติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๗) และ (๘)**

นายนิกร จ่ามง รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก และโฆษก คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่

ตามร่างที่ ๑ ต้องกระทำการตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๗) และ (๘) คือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ผ่านความเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ให้จัดให้มีการ ออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

สำหรับการออกเสียงประชามติก่อนการพิจารณาในวาระที่หนึ่ง ไม่อาจทำได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติที่จะ กระทำได้ และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการ เพราะขณะนี้ยังไม่มีความหมายว่าด้วย การออกเสียงประชามติ ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินการอีกพอสมควร

ส่วนหากแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้ว จะต้องออกเสียงประชามติอีก หรือไม่ ในขั้นตอนของสภาร่างรัฐธรรมนูญของร่างที่ ๑ ได้กำหนดให้มีการออกเสียง ประชามติอีกครั้งก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รองประธานคณะกรรมการธิการ คนที่สี่ นายอิสสระ สมชัย ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และนายอัศรเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ กรรมการธิการ ให้ความเห็นว่าการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑) ออกเสียงประชามติเพียงครั้งเดียว คือต้องดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๗) และ (๘) คือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ผ่านความเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติ ตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจที่จะกระทำได้

แนวทางที่สอง การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑)
ต้องออกเสียงประชามติก่อนที่รัฐสภาจะมีมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการธิการ และรองประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการธิการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็น

ตามร่างที่ ๑ ในประเด็นการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของประชาชนนั้น ควรจัดทำก่อนที่รัฐสภาจะมีมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง หรือควรจัดทำก่อนการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ เห็นว่าการออกเสียงประชามติเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ควรให้มีการออกเสียงประชามติก่อน เพื่อให้เป็นตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

สำหรับการออกเสียงประชามตินั้น สามารถทำได้โดยให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามมาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ โดยจัดทำประชามติแบบปรึกษาหารือเพื่อให้ทราบเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนว่าต้องการที่จะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือไม่

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมการธิการ ให้ความเห็น

การกำหนดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากรัฐสภาได้พิจารณาญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ผ่านการเห็นชอบวาระที่สามแล้ว ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๘) เป็นการกระทำที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๘) และขัดต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ (๘) บัญญัติให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีต่าง ๆ ต้องจัดให้มีการออกเสียงลงประชามติก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกรณีต่าง ๆ ดังกล่าวจะต้องเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ไม่ใช่กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยยกร่างใหม่ทั้งฉบับ

หากเป็นการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ จะต้องให้ประชาชนลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการให้การเห็นว่าเป็น
เมื่อเนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ ส่วนที่ให้เพิ่ม
หมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำ
เนื้อหาของรัฐธรรมนูญใหม่นั้น เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ มิใช่การแก้ไข
เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ดังนั้น หากต้องการให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ
ก็ต้องสอบถามประชาชนโดยจัดให้มีการออกเสียงประชามติก่อนที่จะดำเนินการแก้ไข
เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับด้วย เพื่อให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่
๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

สำหรับการออกเสียงประชามตินั้น มาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญ
ฉบับปัจจุบัน รองรับให้มีการออกเสียงประชามติได้ แม้ว่าจะเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร
ในการจัดให้มีการทำประชามติก็ตาม แต่ฝ่ายนิติบัญญัติก็สามารถร้องขอให้ฝ่ายบริหาร
ดำเนินการให้มีการออกเสียงประชามติก่อนได้ ส่วนเรื่องกฎหมายว่าด้วยการออกเสียง
ประชามตินั้น หากกฎหมายในปัจจุบันยังไม่รองรับกับเรื่องนี้ ก็ควรเร่งจัดทำกฎหมาย
ว่าด้วยการออกเสียงประชามติขึ้นมาบังคับใช้โดยเร็ว

ส่วนที่ ๒ ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติหรือไม่ **ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่**

คณะกรรมการมีความเห็นว่า

การจัดให้มีการออกเสียงประชามติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น
จำเป็นจะต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ สำหรับใช้เป็นกฎหมายกลางในการจัดทำประชามติ
จึงควรจัดทำกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติให้แล้วเสร็จเสียก่อนการจัดทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘) เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติว่าด้วย
การออกเสียงประชามติ พ.ศ. เสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะรัฐมนตรีจะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว
ต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

๖.๑.๒.๓ ประเด็นที่สาม

ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ที่บัญญัติไว้
ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นอกเหนือจากหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการ
พิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จ่านอง รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย เห็นว่า

๑) ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๑ มีการกำหนดห้าม
สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์
โดยมีสภาพบังคับไว้ว่า หากสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขจะมีผลให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข
เพิ่มเติมนั้นตกไป โดยรัฐสภาเป็นผู้วินิจฉัยและเป็นผลให้สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงด้วย
ทั้งนี้ รัฐสภาสามารถหยิบยกมาพิจารณาได้เมื่อมีการร้องขอ

๒) กรณีสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ในหมวดอื่น ๆ นั้น พิจารณาเห็นว่าพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในมาตราอื่น ๆ เป็นไปในฐานะประมุขแห่งรัฐและภายใต้โครงสร้างอำนาจตามหลักการในหมวด ๑ และหมวด ๒ อยู่แล้ว แต่เพื่อให้เป็นไปอย่างมั่นใจ ควรกำหนดว่า หลักการนี้เป็นหลักการสำคัญที่ต้องเน้นเพื่อให้คณะกรรมการการของรัฐสภาที่จะตั้งขึ้นไปดำเนินการให้เกิดผลในวาระที่สองต่อไปด้วย

นอกจากนี้ หากสภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับโดยขัดหรือแย้งกับโครงสร้างรูปแบบของรัฐจะถือเป็นการขัดกับมาตรา ๒๕๕ ที่บัญญัติว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบรัฐจะกระทำมิได้” ดังนั้น จึงไม่สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญกระทบต่อพระราชอำนาจอื่น ๆ ของพระมหากษัตริย์นอกจากที่บัญญัติไว้ในหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะกระทำไม่ได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากเงื่อนไขดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๑ อย่างไรก็ดี ท้ายที่สุดรัฐสภาจะเป็นผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญทั้งตามลายลักษณ์อักษรและตามหลักการในหมวด ๑ และหมวด ๒ หรือไม่

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่ นายอิสสระ สมชัย ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และนายอัศรเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ กรรมการ ให้ความเห็นว่า

ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๒ มีการกำหนดห้ามสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ไว้ชัดเจนแล้วจึงไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ได้ ส่วนพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในมาตราอื่น ๆ ควรกำหนดเป็นหลักการสำคัญเพื่อให้คณะกรรมการการของรัฐสภาที่จะตั้งขึ้นไปดำเนินการให้เกิดผลในวาระที่สองต่อไป

ข้อสังเกต ที่สำคัญคือ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๑ ซึ่งเป็นของพรรคร่วมฝ่ายค้าน ถือได้ว่าเป็นร่างที่มีหลักการและเหตุผลในลักษณะเดียวกัน แตกต่างกันในรายละเอียดเพียงเล็กน้อย ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมาจากการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด โดยไม่ได้กำหนดสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ไว้ และไม่ได้นำร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นใหม่กลับมาให้รัฐสภาเป็นผู้เห็นชอบ ถือว่าเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่มีหลักการและเหตุผลในทำนองเดียวกัน แต่เนื้อหาสาระสำคัญในร่างที่ ๒ ของพรรคร่วมรัฐบาล มีความสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญที่มีความสำคัญในการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างมาก การให้ความสำคัญกับสมาชิกรัฐสภาที่เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ยกร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จจะต้องนำกลับมาให้สมาชิกรัฐสภาให้ความเห็นชอบ จึงมีความเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ในร่างที่ ๒ มีความสมบูรณ์ที่จะรับหลักการเพื่อพิจารณาในวาระที่สองในชั้นกรรมาธิการต่อไป

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ ลิวิโรจน์ กรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ ที่มีเนื้อหากำหนดเงื่อนไขในการป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ นั้น ยังไม่ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับพระราชอำนาจที่อยู่ในมาตราอื่น ๆ อย่างเพียงพอ ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ ที่กำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ นั้น ถือว่าเป็นหลักการสำคัญของหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ด้วยหรือไม่ ซึ่งหากถือเป็นหลักการสำคัญแล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่สามารถจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ที่มีเนื้อหาขัดกับหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ใช้หรือไม่ในเรื่องนี้ควรมีความชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติอื่นที่ขัดกับหมวด ๑ และหมวด ๒ และเรื่องเกี่ยวกับพระราชอำนาจที่อยู่ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ เป็นเรื่องที่ไม่สามารถกระทำได้ หรือเป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำ มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกัน และหากมิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่กล่าวข้างต้น แต่เป็นการเพิ่มบทบัญญัติขึ้นใหม่ในรัฐธรรมนูญ เช่น การเพิ่มเนื้อหาในหมวด ๗ ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา กำหนดให้ต้องมีการปฏิญาณตนต่อรัฐสภาก่อน เป็นต้น จะถือว่าเป็นการกระทบต่อพระราชอำนาจหรือไม่ เพียงใด จึงควรพิจารณาในกรณีเช่นนี้ที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วย

๖.๑.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

นายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก ให้ความเห็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่สามารถกระทำได้อ้างสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๘๔ คน ไม่ลงมติเห็นชอบด้วย โดยแต่เดิมได้เสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญหลังระยะเวลาตามบทเฉพาะกาลสิ้นไป แต่เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนได้พิจารณาว่าควรมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเกือบทุกหมวดยกเว้นหมวด ๑ และหมวด ๒ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงต้องมีการแก้ไขอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน และเชื่อมโยงกัน ดังนั้น การแก้ไขในรูปแบบของการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญน่าจะส่งผลดีมากกว่า เพราะสภาร่างรัฐธรรมนูญจะช่วยผ่อนคลายกระแสความขัดแย้งในสังคม

นายก้านรงค์ จันทิก ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า เห็นด้วยที่ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพราะมีหลายเรื่องที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีปัญหา และไม่เหมาะสมแก่การปฏิบัติหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศไทย

ความเห็นต่อญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้ง ๖ ญัตติ
ไม่ขัดข้องที่จะรับหลักการในร่างที่ ๔ และ ๖

แต่ในร่างที่ ๑ มีประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาให้รอบคอบว่า รัฐสภาสามารถดำเนินการได้หรือไม่ เพราะทั้งสองญัตติได้เพิ่มเติมหมวด ๑๕/๑ กำหนดเรื่องการยกร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ โดยการตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมา ซึ่งไม่ใช่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ถึงแม้จะกำหนดในร่างแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ว่า ต้องยกเว้นหมวดหนึ่งและหมวดสองไว้ก็ตาม แต่การยกเว้นดังกล่าวมิได้หมายความว่า เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพราะหมวด ๑๕/๑ เป็นการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ก็เท่ากับว่า นำข้อความในหมวดหนึ่ง หมวดสองมาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เท่านั้นเอง ซึ่งในทางปฏิบัติรัฐธรรมนูญที่ได้มีการร่างใหม่ก็จะนำข้อความในหมวดหนึ่ง หมวดสอง มาลอกใส่ไว้ หรืออาจจะมียกบางหมวดที่ยังคงไว้เดิม แต่ก็ต้องถือว่าเป็นการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อยู่นั่นเอง

แต่ประเด็นว่า การยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่รัฐสภาจะมีหน้าที่และอำนาจทำได้หรือไม่ ผู้ที่จะตัดสินวินิจฉัยได้ คือ ศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๐ (๒) ดังนั้น เมื่อศาลรัฐธรรมนูญยังมิได้วินิจฉัยในร่างที่ ๑ จึงต้องนำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เคยวินิจฉัยไว้ในเรื่องนี้ มาเป็นหลักในการประกอบความเห็น ถึงแม้ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญคนละฉบับกันก็ตาม แต่ถ้อยคำในประเด็นนี้ตรงกัน

จากการชี้แจงของนายชวนะ ไตรมาส เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต่อคณะกรรมการธิการ โดยนำหลักคิดแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ มีดังนี้

ประเด็นแรก เรื่องเจตนารมณ์

เจตนารมณ์ที่ ๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ มีเจตนารมณ์เพื่อต้องการให้มีวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นรายมาตรา

เจตนารมณ์ที่ ๒ เพื่อเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากข้อบกพร่องในตัวรัฐธรรมนูญเอง หรือปัญหาจากข้อเท็จจริงทางการเมืองที่ต้องการมีการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

ประเด็นที่สอง รูปแบบ ประเด็นหลักของการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มีอำนาจอยู่ ๒ อำนาจ คือ

๑. อำนาจเหนือรัฐธรรมนูญหรืออำนาจก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมือง

๒. อำนาจที่ได้มาจากรัฐธรรมนูญเป็นเพียงอำนาจที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้องค์กรที่ถูกจัดตั้ง มีเพียงอำนาจที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงเป็นไปไม่ได้ที่จะให้องค์กรนั้นใช้อำนาจ ที่ได้รับมอบหมายมาจากรัฐธรรมนูญนั่นเอง กลับไปยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ เหมือนการใช้อำนาจการร่างกฎหมายธรรมดาได้

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายประมวลที่ยึดหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ จะต้องกำหนดวิธีการหรือกระบวนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญไว้เป็นพิเศษ แตกต่างจากกระบวนการแก้ไขกฎหมายโดยทั่วไป

ประเด็นที่สาม

หลักการข้อเท็จจริงในคดีนี้มีการโต้แย้งว่า ร่างรัฐธรรมนูญเป็นการยกร่างใหม่ทั้งฉบับ และการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นคนละหลักการกัน

ประเด็นที่สี่

เนื้อหาข้อเท็จจริงชี้ให้เห็นว่า การตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นกระบวนการตราที่ผ่านการลงประชามติจากประชาชน ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ขอแก้ไขเป็นการยกร่างทั้งฉบับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ และเมื่อเทียบกับข้อเท็จจริงก็ไม่สอดคล้อง เพราะรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้มาโดยการลงมติของประชาชน

ในท้ายที่สุด นายชวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้สรุปความเห็น ว่า คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ สอดคล้องกับภารกิจของคณะกรรมการพิจารณาการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ได้นำแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ และคำชี้แจงของนายชวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ที่ได้นำหลักคิดแนวทางวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวมา เพื่อตั้งเป็นข้อสังเกตในร่างที่ ๑

ส่วนกรณีแก้ไขรายมาตรานั้น ได้ชี้แจงเบื้องต้นแล้ว ยังขอยืนยันว่า ไม่ขัดข้องที่จะรับหลักการในร่างที่ได้กล่าวแล้ว แต่ต้องพิจารณาให้รอบคอบในร่างที่ ๑ ในทุกด้าน

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็น ว่า ร่างที่ ๑ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และความถูกต้องจึงขอเสนอเพิ่มเติมให้ผู้เสนอญัตติดังกล่าว พิจารณานำไปปรับปรุงแก้ไขก่อน เพื่อไม่ให้เกิดประเด็นในศาลรัฐธรรมนูญ

นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ โฆษกคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็น ว่า ในเชิงการเมือง ความจำเป็นที่จะต้องมีการร่างรัฐธรรมนูญนั้น เนื่องจากส่วนหนึ่งประชาชนเห็นว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น มีที่มาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติซึ่งมาจากการรัฐประหาร ประกอบกับในบทบัญญัติหลายมาตรา ก็มีพื้นที่ขัดหรือแย้งกันเอง และหลายมาตราก็ไม่มีความเหมาะสม หากมีการแก้ไขเป็นรายมาตรา ก็ต้องแก้ไขบทบัญญัติเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนได้เสียอยู่ด้วย เช่น การแก้ไขเรื่องการเลือกตั้ง ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น อันจะทำให้ประชาชนเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าเพื่อประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น จึงเห็นว่าควรมีการจัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาเพื่อทำการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เกิดความเป็นกลางและมีความชอบธรรม อันจะทำให้ประชาชนยอมรับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้มากขึ้น

รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ กรรมการธิการ ให้ความเห็นว่า

ในมิติของพัฒนาการทางการเมืองและสังคมวิทยาการเมือง เห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เนื่องจากปัจจุบันรัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ไม่ว่าจะร่างรัฐธรรมนูญให้มีหลักการดีเลิศเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางการเมืองและสังคมวิทยาการเมืองแล้ว รัฐธรรมนูญจึงกลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งแต่ละฝ่ายอาจหยิบยกมาเป็นประเด็นต่อสู้ทางการเมืองได้ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญจึงต้องคำนึงถึงบริบททางสังคม และต้องคำนึงว่าจะทำอย่างไรรัฐธรรมนูญจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ด้วย

**๖.๒ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ
กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๒)**

๖.๒.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (แก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา ๒๕๖)

(๒) กำหนดการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่ มาตรา ๒๕๖/๑ มาตรา ๒๕๖/๒ มาตรา ๒๕๖/๓ มาตรา ๒๕๖/๔ มาตรา ๒๕๖/๕ มาตรา ๒๕๖/๖
มาตรา ๒๕๖/๗ มาตรา ๒๕๖/๘ มาตรา ๒๕๖/๙ มาตรา ๒๕๖/๑๐ มาตรา ๒๕๖/๑๑ มาตรา ๒๕๖/๑๒
มาตรา ๒๕๖/๑๓ มาตรา ๒๕๖/๑๔ มาตรา ๒๕๖/๑๕ มาตรา ๒๕๖/๑๖ มาตรา ๒๕๖/๑๗ มาตรา ๒๕๖/๑๘
และมาตรา ๒๕๖/๑๙)

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้ประกาศและมีผล
ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่บทบัญญัติหลายมาตรายังไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยและบริบท
ของสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กระบวนการการได้มาซึ่ง
องค์กรต่าง ๆ ในสถาบันการเมือง การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ในการ
บริหารประเทศ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชน
ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวอาจนำมาซึ่งความเข้าใจหรือความคิดเห็นไม่ตรงกันที่จะส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง
ในสังคม รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือด้านอื่น ๆ เพื่อให้มีการ
แก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ควรที่จะได้มีการศึกษาทบทวนรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด
ให้เกิดความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแม่แบบให้การดำเนินการด้านต่าง ๆ ในการแก้ไขปรับปรุง
ให้ประเทศมีเสถียรภาพและความมั่นคง รวมทั้งให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยบทบัญญัติ
เกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีการกำหนดเงื่อนไขและขั้นตอนในการ
แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ค่อนข้างยุ่งยากอันอาจเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพื่อให้บรรลุ
เจตนารมณ์ดังกล่าว สมควรที่จะแก้ไขบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นไปโดยเหมาะสมและไม่ยุ่งยากดังเช่นบทบัญญัติปัจจุบัน รวมทั้งสมควร
ที่จะให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ โดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นองค์กร
ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะได้เปิดโอกาสและสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองจากทุกภาคส่วน
เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเจตจำนงทางการเมืองของประชาชน
ที่จะมีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้นและแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นการ
เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและร่างรัฐธรรมนูญโดยการรับฟังความคิดเห็นและการออกเสียง
ประชามติจึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้

สาระสำคัญ

๑) กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ...) พุทธศักราช” (มาตรา ๑)

๒) กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญ โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา ๒)

๓) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เพื่อกำหนดขั้นตอนการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ และการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ขึ้นให้ความเห็นชอบ ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา (มาตรา ๓)

๔) เพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตั้งแต่มาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๙ (มาตรา ๔) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๔.๑) กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๒๐๐ คน (มาตรา ๒๕๖/๑) ดังนี้

๔.๑.๑) สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัด จำนวน ๑๕๐ คน

๔.๑.๒) สมาชิกซึ่งรัฐสภาคัดเลือก จำนวน ๒๐ คน

๔.๑.๓) สมาชิกซึ่งที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือก จำนวน ๒๐ คน แบ่งเป็น

(๑) ผู้เชี่ยวชาญสาขากฎหมายมหาชน สาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน ๑๐ คน

(๒) ผู้มีประสบการณ์ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๐ คน

๔.๑.๔) สมาชิกซึ่งคัดเลือกจากนักเรียน นิสิต นักศึกษา จำนวน ๑๐ คน

๔.๒) กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๕๖/๒ มาตรา ๒๕๖/๓ และมาตรา ๒๕๖/๔)

๔.๓) กำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในแต่ละจังหวัด (มาตรา ๒๕๖/๕)

๔.๔) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เช่น กรอบระยะเวลา การกำหนดวันเลือกตั้ง การแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง วิธีการออกเสียงเลือกตั้ง และการประกาศผลการเลือกตั้ง เป็นต้น (มาตรา ๒๕๖/๖)

๔.๕) กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากบุคคลที่รัฐสภาเลือก จากผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ที่ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือก และจากนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาที่ผ่านการเลือก (มาตรา ๒๕๖/๗ มาตรา ๒๕๖/๘ และมาตรา ๒๕๖/๙)

๔.๖) กำหนดวันเริ่มต้นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการดำเนินการกรณีตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญว่างลง (มาตรา ๒๕๖/๑๐)

๔.๗) กำหนดให้มีตำแหน่งประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญคนหนึ่งหรือสองคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมติของสภาร่างรัฐธรรมนูญ กำหนดหน้าที่และอำนาจ รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของประธานและรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และการดำเนินการกรณีประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และไม่มีรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๕๖/๑๑)

๔.๘) เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนของประธานและรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๒๕๖/๑๒)

๔.๙) กำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวัน นับแต่วันที่มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก การยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นเหตุกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึง การรับฟังความเห็นหรือข้อเสนอแนะจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา องค์การตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง การกำหนดขอบเขตเนื้อหาร่างรัฐธรรมนูญที่จะจัดทำขึ้นใหม่ต้องไม่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และการกำหนดให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ หรือไม่ (มาตรา ๒๕๖/๑๓)

๔.๑๐) กำหนดให้การพิจารณาและจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ การประชุม การลงมติ การแต่งตั้งกรรมการ และการดำเนินการของกรรมการ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามหมวดนี้ ให้นำข้อบังคับการประชุมรัฐสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม รวมทั้งให้นำมาตรา ๑๒๐ มาตรา ๑๒๔ และมาตรา ๑๒๕ ของรัฐธรรมนูญ มาใช้บังคับกับการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ และการประชุมของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม (มาตรา ๒๕๖/๑๔)

๔.๑๑) กำหนดให้รัฐสภาทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำแล้วเสร็จ การลงมติของที่ประชุมรัฐสภาให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หากรัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่หากกรณีการลงมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญมีคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมเพื่อให้ประชาชนออกเสียงประชามติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเสนอ (มาตรา ๒๕๖/๑๕)

๔.๑๒) กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการออกเสียงประชามติ กรณีที่ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ให้ประธานรัฐสภาส่งร่างรัฐธรรมนูญไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่รัฐสภามีมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของประชาชนว่าจะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ ภายในหกสิบวัน แต่ไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญจากรัฐสภา วันออกเสียงประชามติให้กำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร โดยเริ่มตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ ถึง ๑๗.๐๐ นาฬิกา หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

หากผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ทูลกระหม่อมถวายเพื่อลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษา หากผลการออกเสียงประชามติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือผู้มีสิทธิออกเสียงมาออกเสียงลงคะแนนไม่ถึงหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียง ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป (มาตรา ๒๕๖/๑๖ และมาตรา ๒๕๖/๑๗)

๔.๑๓) กำหนดเหตุที่ทำให้สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง (มาตรา ๒๕๖/๑๘)

๔.๑๔) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการยื่นญัตติเพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวด ๑๕/๑ กรณีร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตกไป โดยกำหนดให้คณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเสนอญัตติต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีกได้ เมื่อรัฐสภามีมติอย่างหนึ่งอย่างใด จะมีการเสนอญัตติดังกล่าวอีกไม่ได้ เว้นแต่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่แล้ว (มาตรา ๒๕๖/๑๙)

๕) กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อเร่งรัดการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการรับสมัครเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวัน และต้องจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และกำหนดให้ต้องดำเนินการคัดเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากการเลือกของรัฐสภา การเลือกของที่ประชุมใหญ่อธิการบดีแห่งประเทศไทย หรือนักเรียน นิสิต นักศึกษาที่ผ่านการเลือกให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๕)

สาระสำคัญเพิ่มเติม

นายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการฯ คนที่หก ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร่วมลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ได้อธิบายเพิ่มเติมในประเด็นกรอบระยะเวลาการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช และกรอบระยะเวลาการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. กระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ของพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาล ดังนี้

รัฐสภาพิจารณาวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ หากรัฐสภาออกเสียงลงคะแนนให้ความเห็นไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เป็นอันตกไป แต่หากรัฐสภาออกเสียงลงคะแนนให้ความเห็นชอบรับหลักการตามคะแนนเสียงที่กฎหมายกำหนดแล้วเสร็จ การพิจารณาเข้าสู่วาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราโดยคณะกรรมการฯ ตามระยะเวลาที่กำหนด เมื่อคณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จะเข้าสู่ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อออกเสียงลงคะแนน หากพิจารณาในวาระที่สองเสร็จสิ้นให้รอไว้ ๑๕ วัน เมื่อพ้นกำหนด ๑๕ วันแล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป โดยในวาระที่สามนี้ เป็นขั้นสุดท้ายในการออกเสียงลงคะแนนเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช หากมีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงตามที่กำหนด ให้รอไว้ ๑๕ วัน เนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขฉบับนี้ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงต้องดำเนินการจัดทำประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หลังจากนั้นจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และประกาศราชกิจจานุเบกษาต่อไป

๒. กระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ มีรายละเอียด ดังนี้
เมื่อได้ดำเนินการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๒๐๐ คน ตามที่ได้กำหนดไว้ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน นับแต่มีการประชุมครั้งแรก หากสภาร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง แต่หากจัดทำแล้วเสร็จให้ส่งร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวต่อรัฐสภา เพื่อพิจารณาว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ หากรัฐสภาให้ความเห็นชอบก็ให้นำร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศราชกิจจานุเบกษาต่อไป แต่หากรัฐสภาไม่ให้ความเห็นชอบ ให้ส่งร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งภายใน ๗ วัน เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการออกเสียงประชามติภายใน ๖๐ วัน จากนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศผลการออกเสียงประชามติภายใน ๑๕ วัน ทั้งนี้ หากผลการออกเสียงประชามติแล้วได้รับความเห็นชอบ ให้นำร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศราชกิจจานุเบกษาต่อไป แต่หากไม่เห็นชอบหรือการออกเสียงประชามติไม่ถึงหนึ่งในห้าของผู้มีสิทธิออกเสียง ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป นอกจากนี้ หากรัฐสภาวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ก็ให้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวตกไปเช่นกัน

๖.๒.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย

คณะกรรมการการมีความเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะเป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๒) มีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณา จำนวน ๓ ประเด็น ดังนี้

๖.๒.๒.๑ ประเด็นที่หนึ่ง

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๒) ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๒) ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

นายวิเชียร ขวาลิต รองประธานคณะกรรมการการ คนที่ห้า และประธาน คณะอนุกรรมการเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ตามร่างที่ ๒ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ด้วยเหตุผลประกอบ ดังนี้

ประการแรก การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญร่างที่ ๒ นี้ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยเนื้อหาประกอบด้วย การแก้ไขวรรคแรกซึ่งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งแต่มาตรา ๒๕๖ (๑) – (๙) และอีกส่วนหนึ่งเป็นการเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๙ ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอเป็นไปตามหลักการของการแก้ไขกฎหมาย โดยนักวิชาการกฎหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ความเห็นรับรองปรากฏอยู่ในบันทึกการประชุมของคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ในคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ประการที่สอง ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖/๑๓ ได้ห้ามแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จึงเป็นการยืนยันว่า ไม่ได้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับแต่ประการใด และเมื่อแก้ไขแล้ว ไม่เป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญเดิม เมื่อประกาศใช้จะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

ประการที่สาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ (๘) ถือเป็นบทบัญญัติพิเศษไม่เคยมีรัฐธรรมนูญฉบับใดบัญญัติไว้ ว่าหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ อันว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติและผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามที่เสนอได้ คือ การจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ และสอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ – ๒๒/๒๕๕๕ ที่ระบุเหตุผลสำคัญว่า รัฐธรรมนูญที่ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่

ทั้ง ๓ เหตุผลที่กล่าวมา เป็นประเด็นข้อพิจารณาตามกฎหมาย ซึ่งที่ประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ในคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ได้ให้ความเห็นเป็นแนวทางหนึ่งไว้แล้ว

ทั้งนี้ มีเหตุผลเทียบเคียง ประการที่สี่ เพิ่มเติมว่า ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ได้แก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ โดยตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ และเมื่อผ่านการลงประชามติแล้ว ได้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญที่เราอ้างอิงเทียบเคียงมาตลอด ประกอบกับสอดคล้องกับหลักการว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้จัดทำโดยผู้มีส่วนได้เสียกับอำนาจของตนเอง คือ ไม่ใช่โดยสมาชิกสภาเอง

**นายนิกร จํานง รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คนที่หก และโฆษกคณะ
อนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า**

ร่างที่ ๒ ซึ่งเสนอแก้ไขมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑
การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐
และไม่ขัดแย้งกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลประกอบ ดังนี้

ประการแรก การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้เป็น การแก้ไข
เพิ่มเติมในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยเนื้อหาประกอบด้วย การแก้ไขวรรคหนึ่ง
ซึ่งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งแต่ (๑) - (๙) และเพิ่มเติมหมวด ๑๕/๑ การจัดทำ
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๙ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติใด
ในรัฐธรรมนูญห้ามไว้

ประการที่สอง ตามร่างที่ ๒ มาตรา ๒๕๖/๑๓ ได้ห้ามแก้ไขเพิ่มเติม
หมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จึงเป็นการยืนยันว่า ไม่ได้เป็นการแก้ไข
เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับแต่ประการใด ประกอบกับเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
เมื่อประกาศใช้จะยังคงเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช

ประการที่สาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
มาตรา ๒๕๖ (๘) ถือเป็นบทบัญญัติพิเศษไม่เคยมีรัฐธรรมนูญฉบับใดบัญญัติไว้ว่า หากมีการแก้ไข
เพิ่มเติมในหมวด ๑๕ อันว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะต้องจัดให้มีการออกเสียง
ประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และผลการออกเสียงประชามติ
เห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามที่เสนอได้ คือ
การจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ และสอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕
ที่ระบุเหตุผลสำคัญว่า รัฐธรรมนูญที่ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะได้ให้
ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่หรือไม่

**นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คนที่สี่ นายอิสสระ
สมชัย ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และนายอัศรเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ กรรมการ ให้ความเห็นว่า**

ร่างที่ ๒ ซึ่งเสนอแก้ไขมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑
การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐
และไม่ขัดแย้งกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ การขอแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญในครั้งนี้เป็น การแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
โดยเนื้อหาประกอบด้วย การแก้ไขวรรคหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งแต่
(๑) - (๙) และเพิ่มเติมหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วย
มาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๙ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญห้ามไว้ ข้อเท็จจริง
ปรากฏชัดว่าตามร่างที่ ๒ มาตรา ๒๕๖/๑๓ ได้ห้ามแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป
และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จึงถือได้ว่า ไม่ได้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ
เมื่อประกาศใช้จะยังคงเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ (๘) มีบทบัญญัติเป็นกรณีเฉพาะที่ไม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับใดที่ได้บัญญัติไว้ว่า หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ อันว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามที่เสนอได้ คือ การจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ และตรงตามเจตนารมณ์แห่งคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ให้เหตุผลสำคัญไว้ว่า รัฐธรรมนูญที่ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ ซึ่งจากข้อเท็จจริงก็มีความชัดเจนว่า ก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญว่าจะให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบังคับให้ต้องถามประชาชนโดยการทำประชามติก่อนว่าจะยินยอมให้มีการแก้ไขหรือไม่

นายสุรสิทธิ์ นิธิวุฒิวรรักษ์ กรรมการการให้ความเห็น

ร่างที่ ๒ ของพรรคร่วมรัฐบาล มีหลักการในสองประเด็น คือ (๑) การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และการเพิ่มเติมหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในส่วนของความคิดเห็นของตนนั้นเห็นชอบในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยเห็นว่าสามารถที่จะดำเนินการได้ ด้วยเหตุผลว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้มีข้อห้ามที่ไม่ให้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และ (๒) ร่างที่ ๒ มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีหมวดเกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่ยังไม่ได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เสนอต่อรัฐสภา ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสองฉบับดังกล่าว เป็นแต่เพียงการดำเนินการให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เท่านั้น ซึ่งกรณีดังกล่าวยังไม่มีส่วนร่างรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น ดังนั้น จึงเห็นว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักการของรัฐธรรมนูญ

แนวทางที่สอง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๒) ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการการ และรองประธาน คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็น

ร่างที่ ๒ ซึ่งเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีความเห็นว่า เนื้อหาที่แก้ไขมี ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขมาตรา ๒๕๖ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๒ เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขมาตรา ๒๕๖ ที่บัญญัติเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ใช่การแก้ไขเพิ่มเติมประกอบกับบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งใช้ถ้อยคำว่า “ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม...” แสดงถึงเจตนารมณ์ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้เป็นรายมาตราหรือรายประเด็น ไม่ได้มุ่งให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ นอกจากนั้น เนื้อหาในส่วนที่ ๒ นี้ ยังขัดหรือแย้งกับแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่เห็นว่าควรให้มีการออกเสียงประชามติก่อนด้วย

นายไพบุลย์ นิตะวัน รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คนที่สอง ให้ความเห็นว่า

ญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ได้มีหลักการและเหตุผล ให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น และในส่วนเนื้อหาสาระในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก็บัญญัติให้มีหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และมาตรา ๒๕๖/๑ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้ เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจรัฐสภาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังนั้น ตามหลักกฎหมายมหาชนหากไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจไว้จะกระทำมิได้ รัฐสภาจึงไม่มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มีเพียงแต่เฉพาะบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ ให้รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น ดังนั้น การกระทำใด ๆ เพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น เป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ การกระทำดังกล่าวเป็นอันใช้บังคับมิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕ โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่ได้มีบทบัญญัติใดที่ให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งหากรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ ต้องมีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ว่าให้กระทำดังเช่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๒ ที่บัญญัติว่า “ให้มีคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ” และบัญญัติให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๔๖ “ในกรณีให้เห็นจำเป็นและสมควร คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะมีมติร่วมกันให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ก็ได้โดยจัดทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้ความเห็นชอบ”

จึงเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มีบทบัญญัติให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๒ ถึงมาตรา ๓๙ นั้น ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้จัดทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้บัญญัติแยกเป็นอีกส่วนหนึ่งไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ ตามที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งย่อมหมายความว่า รัฐสภานำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับนั้น รัฐสภากระทำมิได้ นอกจากนั้น ยังมีรัฐธรรมนูญอีกหลายฉบับที่บัญญัติไว้ให้จัดทำรัฐธรรมนูญ

ฉบับใหม่ได้แบบเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ เช่น รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๒ ปี ๒๕๔๙ เป็นต้น และเหตุที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มีบทบัญญัติให้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เพราะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่ใช่ฉบับชั่วคราวจึงไม่บัญญัติให้อำนาจรัฐสภาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แต่ให้อำนาจรัฐสภาที่มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตราหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหมวด ๑๕ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ เท่านั้น ซึ่งปรากฏตามความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายการมาตราของรัฐธรรมนูญ หน้า ๔๕๓ ได้บันทึกไว้ว่า “แม้จะเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ในยามที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป หรือความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลง ก็อาจมีความจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ ในรัฐธรรมนูญจึงต้องมีบทบัญญัติว่าด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้โดยเฉพาะ” ย่อมหมายความว่าเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ ในหมวด ๑๕ บัญญัติให้อำนาจรัฐสภาเฉพาะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น

ซึ่งมีบทบัญญัติให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ โดยบัญญัติไว้ในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ ต้องเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ หมวด ๘ การเสนอและการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๑๔ วรรคสาม “การแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิก มาตราใดของรัฐธรรมนูญให้ระบุมাত্রาที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกไว้ในหลักการ หรือจะระบุไว้ในเหตุผลด้วยก็ได้” ซึ่งญัตติทั้ง ๓ ฉบับ ในส่วนที่จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ปรากฏการระบุมাত্রาที่ต้องการยกเลิก และไม่ได้บัญญัติไว้ให้ใช้ข้อความใดแทน จึงมิใช่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่อยู่ในอำนาจของรัฐสภาตามหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายการมาตรานั้น และต้องระบุมাত্রาที่ต้องการยกเลิกและให้ใช้ข้อความใดแทน

๒. หากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จะบัญญัติให้อำนาจจัดทำกฎหมายใหม่ทั้งฉบับได้ จะต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยไม่มีข้อความจำกัดเพียงให้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเท่านั้น ดังเช่นรัฐธรรมนูญบัญญัติให้จัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติใหม่ทั้งฉบับได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๑ “ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้ก็แต่โดย” และมาตรา ๑๓๓ “ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน และจะเสนอได้ก็แต่โดย” ไม่มีข้อความจำกัดให้เสนอได้เพียงร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมเท่านั้น จึงหมายความว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้อำนาจรัฐสภาจัดทำ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ได้ หรือจะเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขเพิ่มเติม รายการก็ได้

ซึ่งต่างกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ที่บัญญัติไว้แต่เพียงให้อำนาจรัฐสภาเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉพาะได้เท่านั้น รัฐสภาจึงไม่มีอำนาจเสนอญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

๓. ด้วยเหตุที่การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่สามารถทำประชามติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๖ เพื่อให้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากเป็นการต้องห้ามมิให้ทำประชามติตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๖๖ บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรคณะรัฐมนตรีจะขอให้มีการออกเสียงประชามติในเรื่องใดอันมิใช่เรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเรื่องเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือคณะบุคคลใดก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” หมายความว่า ห้ามจัดทำประชามติ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยเหตุที่การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๔. การพิจารณาและวินิจฉัยว่ารัฐสภาไม่มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ (๒) บัญญัติว่า “ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ (๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ” ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๒) มาตรา ๔๑ (๔) และ มาตรา ๔๔

- มาตรา ๗ (๒) บัญญัติว่า “ให้ศาลมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีดังต่อไปนี้

(๒) คดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ”

- มาตรา ๔๑ (๔) บัญญัติว่า “ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตาม มาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น

(๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ”

- มาตรา ๔๔ บัญญัติว่า “การยื่นขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๒) ต้องเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจที่เกิดขึ้นแล้ว”

ดังนั้น การดำเนินการขอให้รัฐสภามีมติส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาที่เกิดขึ้นแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ (๒) ที่จะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ ประกอบข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๓๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๒) มาตรา ๔๑ (๔) และมาตรา ๔๔

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น การที่รัฐสภาจะมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาญัตติที่มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ จึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรัฐสภา ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้นที่มีอำนาจวินิจฉัย จึงเห็นควรให้รัฐสภาส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว ควบคู่กับให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวต่อไปในวาระที่หนึ่ง และวาระที่สอง หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ ก็ดำเนินการลงมติในวาระที่สามต่อไป แต่หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ารัฐสภาไม่มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น ก็สามารถดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๙ ให้ตั้งคณะกรรมการกร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของรัฐสภาขึ้นมา เพื่อดำเนินการจัดทำญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสนอสู่การพิจารณาของรัฐสภาต่อไป

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า
ประเด็นที่หนึ่ง ในประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย มีเนื้อหาที่ต้องพิจารณาดังนี้

๑. ในปัญหาข้อกฎหมายนี้ สมควรให้พิจารณาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ และกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ รวมถึงข้อมูลค่าใช้จ่ายในการทำประชามติ ฯลฯ

๒. นอกจากนี้ ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามที่ได้ขอเพิ่มในหมวด ๑๕/๑ โดยให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเข้ามาทำหน้าที่และให้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น สามารถทำได้หรือไม่ และเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้กระทำหรือไม่ อย่างไร อันรายละเอียดที่คณะกรรมการได้จัดทำรายงานไว้แล้ว

๓. โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติไว้ในหมวด ๑๕ “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ” มีข้อที่ต้องพิจารณาตามมาตรา ๒๕๕ ที่ได้บัญญัติว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้” และยังมีบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๖ (๘) ที่ว่า “ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (๗) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป” ซึ่งบทบัญญัติของมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) นี้ เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญทุกฉบับก่อน ๆ ที่ผ่านมา โดยในหมวดการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ไม่เคยมีการบัญญัติดังเช่นมาตรา ๒๕๕

และมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังกล่าว อันมีผลทำให้มีความชัดเจนว่าการจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามหมวด ๑๕ นี้ จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้ขัดกับมาตรา ๒๕๕ มิได้ แต่หากจะให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖ (๘) แล้วก็ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติเสียก่อน

๔. ในข้อเสนอของญัตติที่ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามญัตติทั้ง ๒ ญัตติที่ให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมาเป็นผู้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ข้างต้นตามร่างที่ ๒ จะต้องมีการระดมการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไปจนถึงการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการให้ได้มาหรือการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ จะต้องมีการทำประชามติหลายครั้ง อันจะทำให้ต้องใช้เงินงบประมาณทั้งหมดเป็นเงินจำนวนนับหมื่นล้านบาทเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ

ประเด็นที่สอง ร่างที่ ๒ เป็นร่างของพรรคร่วมรัฐบาล ได้พบว่า มีประเด็นปัญหา ดังนี้

๑. ร่างที่ ๒ นี้ได้กำหนดไว้ในหลักการของร่างรัฐธรรมนูญใน (๑) ที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยเสนอแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖) นั้น รัฐสภามีหน้าที่และมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมโดยการไปยกอำนาจไปให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่ในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ดังกล่าว โดยขอเพิ่มเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ที่ไม่มีความชัดเจนว่า รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ มีปัญหาใดที่จะต้องได้รับการแก้ไข และการแก้ไขโดยไม่มี ความชัดเจนว่าจะแก้ไขในเรื่องใดประเด็นใดให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติในหมวด ๑๕ น่าจะไม่อาจกระทำได้

๒. เมื่อพิจารณาตามร่างที่ ๒ นี้มีความสับสน เนื่องจากในร่างที่ ๒ มีข้อเสนอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยบันทึกในหลักการ (๒) กำหนดการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพิ่มหมวด ๑๕/๑ โดยสอดคล้องกับเหตุผลที่เสนอให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมาเป็นผู้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว แต่เนื้อหาสาระของร่างที่เสนอมาดังกล่าวก็ยังผูกโยงอยู่กับการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราต่าง ๆ ในหมวด ๑๕ อยู่เดิม เสมือนหนึ่งจะให้สภาร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตราบางหมวด บางมาตรายังคงไว้อย่างเดิมไม่แตะต้องดังเช่นเสนอไม่ให้มีการแก้ไขในหมวด ๑ และหมวด ๒ แต่ทั้งหลักการเหตุผล และในเนื้อหาของร่างที่เสนอมากลับเป็นเรื่องให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้ดำเนินการ และเมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วให้ส่งกลับมาให้รัฐสภาพิจารณาก่อนขั้นตอนการทำประชามติ

จึงทำให้สับสนว่าร่างที่ ๒ ดังกล่าวนี้นี้เป็นการเสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญบางมาตราหรือเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับอันอาจทำให้รัฐสภาไม่สามารถพิจารณาลงมติได้ เว้นแต่จะได้มีแก้ไขญัตติให้ถูกต้องเสียก่อน

๓. ประการสำคัญ แม้ว่าในเนื้อหาของร่างที่ให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ ในหัวข้อ “การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” โดยให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้จัดทำ และแม้ว่าจะไม่เกี่ยวกับหมวด ๑ และหมวด ๒ ก็ตาม แต่ก็มีความชัดเจนว่าจะให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญไปดำเนินการเปลี่ยนแปลง แก้ไขหรือยกร่างใหม่ในเรื่องใด มาตราใด ให้เป็นอย่างใด อันทำให้เห็นได้ว่าที่ผ่านมายังไม่ปรากฏให้เห็นถึงปัญหาของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่จะต้องให้มีการแก้ไข และเมื่อประเด็นปัญหาไม่มีความชัดเจน จึงทำให้ไม่อาจทราบได้ว่ารัฐธรรมนูญปัจจุบันมีข้อเสียหรือมีความจำเป็นใดที่จะต้องให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกรัฐสภามาเป็นผู้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือเข้ามาแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

๔. ซึ่งหากสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญในหมวด ๓ ไปจนถึงหมวด ๑๖ และบทเฉพาะกาลเสร็จแล้ว เพื่อให้ได้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสมบูรณ์ก็คงต้องยกข้อความในหมวด ๑ หมวด ๒ เข้ามาใส่รวมให้สมบูรณ์กรณีจึงเท่ากับเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับอยู่เช่นเดิม

๕. ในร่างที่ ๒ นี้ ก็ยังคงเป็นปัญหาสำคัญในทางรัฐธรรมนูญที่จะต้องมีความชัดเจนว่ารัฐสภามีหน้าที่และอำนาจไปตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้ไปจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามที่ได้อธิบายให้หมวด ๑๕/๑ ที่เสนอร่างมาได้หรือไม่ จึงเป็นเรื่องของการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรัฐสภานี้ อันเป็นหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ (๒) เป็นฝ่ายพิจารณาวินิจฉัยเพื่อให้ได้ข้อยุติต่อไปเช่นกัน

นายสมชาย แสวงการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการการให้ความเห็น

สมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ขัดข้องในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่ต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายมหาชน ดังนั้น อะไรที่ไม่ได้เขียนไว้ถือว่าทำไม่ได้

ประเด็นที่หนึ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ญัตติแก้ไขของพรรคร่วมรัฐบาล เพื่อให้มีหมวด ๑๕/๑ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นการเพิ่มมาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๙ นั้น ไม่สามารถกระทำได้เพราะเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญพิจารณาได้จากคำอธิบายประกอบของมาตรา ๒๕๕ ในหนังสือ “ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐” ที่กล่าวไว้ว่า “...ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญและขณะเดียวกันเป็นการยืนยันว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับกระทำไม่ได้...”

โดยคำอธิบายประกอบมาตรานี้ ระบุว่า “บทบัญญัติแห่งมาตรานี้เป็นข้อห้ามเด็ดขาดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๑ ของรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ได้กำหนดว่าประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ และมาตรา ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดรูปแบบการปกครองของประเทศ (State Administration Form) ว่าประเทศไทยมีการปกครอง

แบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญและขณะเดียวกันก็มีการยืนยันว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับกระทำไม่ได้ การจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหลักการดังกล่าวย่อมกระทำมิได้เด็ดขาด” และคำอธิบายประกอบในมาตรา ๒๕๖ ที่กำหนดไว้ว่า “...เพื่อป้องกันการใช้เสียงข้างมากแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยไม่คำนึงถึงเสียงข้างน้อย และให้ความสำคัญกับวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบจากทุกภาคส่วนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง...” ทั้งในฐานะที่ตนเคยยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ให้ สสร. ร่างรัฐธรรมนูญใหม่นั้น เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ จึงเห็นว่าประเด็นดังกล่าวนี้ จะถูกยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ทั้งฉบับกระทำไม่ได้หรือทำได้ยากกว่าที่เคยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามที่เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ตนมีความเห็นว่าเจตนารมณ์มาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ตามที่เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ชี้แจง มีเจตนารมณ์เดียวกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราเท่านั้น

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่า อำนาจเหนือรัฐธรรมนูญคืออำนาจของประชาชนในการลงประชามติ และเป็นผู้ให้กำเนิดองค์กร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ภายใต้รัฐธรรมนูญ ดังนั้น อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงไม่เหมือนกับการแก้ไขกฎหมายธรรมดาแต่เป็นลักษณะพิเศษตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ตนจึงมีความเห็นว่า หากจะให้มี สสร. ขึ้น ร่างรัฐธรรมนูญใหม่นั้นต้องมีการออกเสียงประชามติเพื่อสอบถามประชาชนว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยร่างใหม่ทั้งฉบับก่อน จากการตรวจสอบยุติคดีแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช ที่พรรคร่วมฝ่ายรัฐบาลและพรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอนั้น ระบุไว้ในหลักการว่าให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ใช่การแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราทั้งหลักการและเหตุผลว่าเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยมีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ตามที่เสนอในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา ๒๕๖/๑ - ๒๕๖/๑๔ และมาตรา ๒๕๖/๑ - ๒๕๖/๑๙ ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล มีเนื้อหาสาระเป็นทำนองเดียวกับการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ได้วินิจฉัยโดยยกร่างใหม่ ไว้ว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับต้องไปทำประชามติเสียก่อน หากรัฐสภาจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็เหมาะสม เช่นเดียวกับในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งภายหลังจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ประธานรัฐสภาในขณะนั้นไม่ได้สั่งบรรจุระเบียบวาระการพิจารณาของรัฐสภาเพื่อลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สาม

ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏชัดเจนว่ารัฐสภาทราบดีว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญผูกพันทุกองค์กร และน่าจะเป็นเหตุให้ประธานรัฐสภาตัดสินใจไม่บรรจุระเบียบวาระการพิจารณาต่อไป

ญัตติการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ หากผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาทั้งสามวาระแล้วจะเรียกว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช มิใช่รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เนื่องจากญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เสนอทั้งของพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาลและพรรคร่วมฝ่ายค้านได้เสนอให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยร่างมาตรา ๒๕๖/๑ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ทั้งนี้ หากมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ แม้จะยกเว้นหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ก็ยังถือเป็นการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ และมีผลผูกพันทุกองค์กร

โดยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ในประเด็นที่สอง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ สามารถแก้ไขเพิ่มเติมโดยยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับได้หรือไม่ ไว้ว่า

“อำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมืองหรืออำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจของประชาชนอันเป็นที่มาโดยตรงในการให้กำเนิดรัฐธรรมนูญ โดยถือว่ามีอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญที่ก่อตั้งระบบกฎหมายและองค์กรทั้งหลายในการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง เมื่อองค์กรที่ถูกจัดตั้งมีเพียงอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงเป็นไปไม่ได้ที่จะให้องค์กรนั้นใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายมาจากรัฐธรรมนูญนั้นเองกลับไปแก้รัฐธรรมนูญนั้นเหมือนการใช้อำนาจแก้ไขกฎหมายธรรมดา สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายที่ยึดหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญจะต้องกำหนดวิธีการหรือกระบวนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากกฎหมายโดยทั่วไป

การตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นกระบวนการที่ได้ผ่านการลงประชามติโดยตรงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจึงเป็นผู้สถาปนารัฐธรรมนูญฉบับนี้ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ แม้จะเป็นอำนาจของรัฐสภาก็ตาม แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการยกร่างใหม่ทั้งฉบับยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้ที่มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ หรือรัฐสภาจะใช้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็เป็นความเหมาะสมและเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะดำเนินการดังกล่าวนี้ได้ ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑”

ดังนั้น ตนไม่ขัดข้องหากจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา แต่จะแก้ไขโดยให้มี สสร. ยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่และยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น ทำไม่ได้ ต้องทำประชามติก่อน

จึงมีความเห็นใน ๒ ประเด็น ดังนี้ คือ

(๑) หากจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ โดยมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับนั้น ทำไม่ได้ แต่ถ้าจะแก้ไขเป็นรายมาตรา น่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมกว่า

(๒) หากจะมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญก็จะต้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ คือต้องมีการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อน

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการธิการ ให้ความเห็นว่า

การเสนอร่างที่ ๒ มีเนื้อหาแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ การแก้ไขวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมาย และไม่ขัดกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด แต่ส่วนที่ ๒ การเพิ่มหมวดใหม่ว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ เนื้อหาในส่วนนี้ เห็นว่าขัดกับรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน เนื่องจากมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ใช้คำว่า “แก้ไขเพิ่มเติม” เท่านั้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ จึงไม่สามารถกระทำได้ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ว่ารัฐสภาไม่มีอำนาจแก้ไขมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพราะการสถาปนารัฐธรรมนูญใหม่เป็นอำนาจของประชาชน ก่อนที่จะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ จึงต้องมีการออกเสียงประชามติจากประชาชนด้วย นอกจากนี้ หลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามร่างที่ ๒ มีการใช้คำว่า “จัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” และความว่า “รวมทั้งสมควรที่จะได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ” ประกอบกับเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ทำให้เกิดความเข้าใจว่า การเสนอญัตตินี้เป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งขัดกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน ทั้งนี้หลักการของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มีความสำคัญหากที่ประชุมรัฐสภามีมติรับหลักการร่างที่ ๒ ในวาระที่หนึ่ง แล้วก็ไม่สามารถแก้ไขหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างนั้นได้ เมื่อการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขัดกับรัฐธรรมนูญ โดยเนื้อหาของร่างทั้งสองฉบับนี้เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ จึงเป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ อย่างชัดเจน และเมื่อไม่มีบทบัญญัติใดของรัฐธรรมนูญกำหนดให้สามารถจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ได้ รัฐสภาจึงไม่มีอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ได้

ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะต้องพิจารณามาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญประกอบกัน โดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๕๖ จะต้องอยู่ภายใต้มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญมีความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบว่า บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ เป็นข้อห้ามเด็ดขาดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๑ ของรัฐธรรมนูญ ทุกฉบับ ได้กำหนดว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ และมาตรา ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดรูปแบบ การปกครองของประเทศ ว่าประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญและขณะเดียวกัน เป็นการยืนยันว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับกระทำไม่ได้ การที่จะแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญในหลักการดังกล่าวย่อมกระทำมิได้โดยเด็ดขาด และมาตรา ๒๕๖ ของ รัฐธรรมนูญก็ใช้คำว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕” แสดงให้เห็นว่า การแก้ไข รัฐธรรมนูญต้องไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งในร่างที่ ๒ ที่กำหนด ห้ามมิให้แก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ เห็นว่ายังเป็นข้อจำกัด ที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้งานรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไม่ขัดต่อมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ เพราะอาจมีการแก้ไขมาตราในหมวดอื่น หรือการเพิ่มมาตราใหม่ในรัฐธรรมนูญ ที่อาจกระทบกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ได้ เช่น การใช้อำนาจอภิไธย ทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล เรื่องการถวายสัตย์ การกล่าวคำปฏิญาณ การยับยั้ง กฎหมาย และอื่น ๆ เป็นต้น รวมทั้งอาจมีการแก้ไขมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน แม้ว่าร่างที่ ๒ จะกำหนดให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญที่ สสร. ร่างขึ้นอีกครั้งหนึ่งก็ตาม แต่หากไม่มีการควบคุมการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ก็อาจมีกระบวนการศึกษาหาข้อมูล การจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประชาชนเกี่ยวกับประเด็นการแก้ไขบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กระทบกับ พระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ได้เช่นกัน จึงควรกำหนดให้มีการควบคุม และป้องกันในกรณีเช่นนี้ด้วย โดยสรุปแล้วมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ เป็นหลักการ สำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมหรือเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่และถือเป็นกรอบในการทำงาน ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรกำหนดวิธีการป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำ รัฐธรรมนูญใหม่ที่ไม่ขัดกับมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ หรือกระทบกับพระราชอำนาจ ของพระมหากษัตริย์ให้ชัดเจนด้วย นอกจากนี้ มีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรจำกัดกรอบการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อมิให้ จัดทำรัฐธรรมนูญหรือกระทำการอื่นใดที่เป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญได้ด้วย

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการการ ให้ความเห็นว่า

โดยหลักแล้วรัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายมหาชน เรื่องใดที่มีได้เขียนไว้ ย่อมทำไม่ได้ ซึ่งหากพิจารณาว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกับการจัดทำรัฐธรรมนูญ ใหม่เป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ นั้น เห็นว่าได้ชัดเจนว่าไม่ใช่เรื่องเดียวกัน เนื่องจากการแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วนบนพื้นฐานที่โครงสร้างของ

รัฐธรรมนูญเดิมยังคงมีอยู่ แต่การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เป็นการยกฐานะเนื้อหาของรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งหมดโดยไม่ต้องติดอยู่บนพื้นฐานหรือยึดโยงกับโครงสร้างของรัฐธรรมนูญเดิม กรณีดังกล่าวจึงมิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่อย่างใด

ในเรื่องการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่นั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ผ่านการออกเสียงประชามติมาแล้ว มิได้กำหนดเรื่องการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ไว้ด้วยแต่อย่างใด จึงสะท้อนให้เห็นได้ว่ามีเจตนารมณ์เพียงให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา มิได้มีเจตนารมณ์ให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ อีกทั้งยังเป็นการขัดกับหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้นโดยให้อำนาจตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่องค์กรนั้นกลับแก้ไขโดยเพิ่มให้อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งหมดเอง และขัดกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้มีการยกฐานะรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่มีเจตนารมณ์เพียงให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นบางส่วนเท่านั้น

สำหรับเนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ ส่วนที่ ให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำเนื้อหาของรัฐธรรมนูญใหม่นั้น แม้จะมีเงื่อนไขกำหนดด้วยว่า การแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ไม่สามารถกระทำได้อีกตาม แต่ก็ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจะยกฐานะขึ้นนั้น จะมีเนื้อหาของบทบัญญัติตั้งแต่มาตรา ๒๕ ถึงมาตรา ๒๗๙ คือยกเว้นไม่มีเนื้อหามาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๔ ซึ่งเป็นเนื้อหาในหมวด ๑ และหมวด ๒ เท่านั้น หรือจะมีเนื้อหาตั้งแต่มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๗๙ เพราะหากเป็นกรณีหลัง ก็มิใช่การแก้ไขเพิ่มเติม นอกจากนั้น เมื่อหลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ การตัดออกหรือแก้ไขเงื่อนไขที่กำหนดว่าการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ไม่สามารถกระทำได้นั้น ก็อาจทำได้โดยไม่เป็นการขัดต่อหลักการแต่อย่างใด

นายเจตน์ ศิรธรานนท์ กรรมการสิทธิการ ให้ความเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๒) อาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ด้วย ๒ เหตุผล

เหตุผลที่หนึ่ง หลักการของร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ ล้วนแต่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ ให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เหมือนกันทั้งสองฉบับ โดยเฉพาะเหตุผลที่ประกอบหลักการ ซึ่งแสดงเจตนารมณ์ร่างที่ ๒ ของพรรคร่วมรัฐบาลยังเขียนไว้ด้วยซ้ำว่า “สมควรที่จะได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ” จึงมิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา กรณีที่อ้างว่าไม่แก้ไขหมวด ๑

และหมวด ๒ แล้วถือว่าไม่ได้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้นจึงน่าจะไม่ต้อง และการลอกข้อความของหมวด ๑ และหมวด ๒ มาเขียนในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ก็ยังถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับอยู่นั่นเอง

เหตุผลที่สอง คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ในประเด็นที่สอง ที่พิจารณาคำฟ้องในกรณีที่มีการแก้ไขมาตรา ๒๙๑ เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นั้น อำนาจอสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของประชาชน แม้อำนาจการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะเป็นอำนาจของรัฐสภา แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการยกร่างใหม่ทั้งฉบับยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชน ก็ควรให้ประชาชนได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ ถ้าประชาชนเห็นชอบก็สามารถดำเนินการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้

กรณีของร่างที่ ๒ ที่ให้แก้ไขมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมา ให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงเป็นกรณีที่เป็นข้อเท็จจริงเดียวกันและหลักกฎหมายเดียวกันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ แม้จะเป็นรัฐธรรมนูญคนละฉบับก็ตาม ถ้าจะให้เห็นชอบร่างทั้งสองฉบับก็ควร

(๑) คณะรัฐมนตรีขอให้ประชาชนออกเสียงประชามติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๖๖ ถ้าประชาชนเห็นชอบจึงนำมาให้สภาดำเนินการต่อเพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ แม้จะมีการทำประชามติสองครั้งตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อยู่แล้ว แต่ก็เพียงการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เท่านั้น ไม่ได้เขียนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตราเดียวเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับดังกล่าวแต่อย่างใด แต่การทำประชามติถามประชาชนจะต้องรอให้รัฐสภาผ่านการพิจารณาพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจนมีผลบังคับใช้เสียก่อน แม้คณะรัฐมนตรีจะเป็นฝ่ายบริหารก็สามารถดำเนินการได้ด้วยการประสานงานกับฝ่ายนิติบัญญัติเช่นเดียวกับการที่คณะรัฐมนตรีขอให้รัฐสภาเปิดประชุมสมัยวิสามัญเพื่อรับฟังปัญหาในการบริหารราชการแผ่นดินจากรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือ

(๒) สมาชิกรัฐสภาเข้าชื่อเสนอประธานรัฐสภาเพื่อส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา ๒๑๐ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เป็นหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๑๒) ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และมาตรา ๔๑ (๘) ผู้ที่มีหน้าที่และอำนาจยื่นให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ได้แก่ ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธาน วุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม วิธีนี้จะดำเนินการได้ โดยรวดเร็ว หรือ

(๓) ให้ผู้เสนอร่างที่ ๒ ถอนร่างแล้วเสนอเข้ามาใหม่เพื่อให้ แก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในหมวด ๑๕ ที่ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมการให้การให้ความเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวดการจัดทำ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ของพรรคฝ่ายรัฐบาล

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวดการจัดทำ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่ได้เป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังนั้น การพิจารณาร่างนี้ ของรัฐสภา จึงเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยมีเหตุผล ดังต่อไปนี้

๑) รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ได้ผ่านกระบวนการออกเสียง ลงประชามติโดยตรงของประชาชน ประชาชนจึงเป็นผู้มีอำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญ รัฐสภาเป็นเพียงองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีผล เป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญ โดยจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เมื่อรัฐสภาไม่มีอำนาจ จึงไม่สามารถมอบอำนาจที่รัฐสภาไม่มีไปให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๒) รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ กำหนดหลักเกณฑ์ กระบวนการ และเงื่อนไขในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยยกร่างใหม่ทั้งฉบับ จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖

๓) การที่รัฐสภาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ให้มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ รัฐธรรมนูญที่ผ่านการ ลงประชามติของประชาชน โดยยกร่างใหม่ทั้งฉบับ ก่อนที่จะให้ประชาชนได้ลงประชามติ เสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ เป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ กรณีคำร้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ โดยยกร่างใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทำนองเดียวกับ ญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ในครั้งนี้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชน ก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้ที่มีอำนาจสถาปนา รัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่า สมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ “คำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ”

๔) รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ อยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕ บัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำไม่ได้ เป็นการกำหนดข้อห้ามในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและมีเจตนารมณ์ ยืนยันว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับกระทำไม่ได้

๖.๒.๒.๒ ประเด็นที่สอง

การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๒) ต้องออกเสียงประชามติหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติ ทั้งหมดกี่ครั้ง และต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติหรือไม่ รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

การออกเสียงประชามติ มีข้อพิจารณาอยู่ ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๒) ต้องออกเสียงประชามติอย่างไร ทำกี่ครั้ง

คณะกรรมการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๒) **ต้องออกเสียงประชามติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๗) และ (๘)**

นายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก และโฆษก คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

ตามร่างที่ ๒ เห็นว่า ต้องกระทำการตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๕๖ (๗) และ (๘) คือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ผ่านความเห็นชอบ ในวาระที่สามแล้ว ก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

สำหรับการออกเสียงประชามติก่อนการพิจารณาในวาระที่หนึ่ง ไม่อาจทำได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติที่จะ กระทำได้ และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการ เพราะขณะนี้ยังไม่มีความหมายว่าด้วยการ ออกเสียงประชามติ ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินการอีกพอสมควร

ส่วนหากแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้ว จะต้องออกเสียงประชามติ อีกหรือไม่ ในขั้นตอนของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่แก้ไขนั้น ๆ ระบุไว้อย่างไร

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่ นายอิสสระ สมชัย ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และนายอัศรเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ กรรมการ ให้ความเห็น

การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๒) ออกเสียงประชามติ เพียงครั้งเดียว คือต้องดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๗) และ (๘) คือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ผ่านความเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ก่อนนำ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ให้จัดให้มีการออกเสียง

ประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และไม่มีบทบัญญัติใด
ในรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจที่จะกระทำได้

**แนวทางที่สอง การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๒) ต้องออก
เสียงประชามติก่อนที่รัฐสภาจะมีมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง**

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการการ และรองประธาน
คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม
กรรมการการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

ตามร่างที่ ๒ ในประเด็นการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของ
ประชาชนนั้น ควรจัดทำก่อนที่รัฐสภาจะมีมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง หรือควรจัดทำ
ก่อนการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ เห็นว่าการออกเสียงประชามติ
เพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ควรให้มีการออกเสียงประชามติก่อน เพื่อให้เป็นตาม
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

สำหรับการออกเสียงประชามตินั้น สามารถทำได้โดยให้คณะรัฐมนตรี
จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามมาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ โดยจัดทำ
ประชามติแบบปรีกษาหารหรือเพื่อให้ทราบเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนว่าต้องการที่จะ
ให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือไม่

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมการการ เห็นว่า

การกำหนดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภา
ได้พิจารณาญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ผ่านการเห็นชอบวาระที่สามแล้ว
ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๘) เป็นการกระทำที่ขัดต่อเจตนารมณ์
ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๘) และขัดต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ (๘) บัญญัติให้การแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญในกรณีต่าง ๆ ต้องจัดให้มีการออกเสียงลงประชามติก่อนนำร่างแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกรณีต่าง ๆ
ดังกล่าวจะต้องเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ไม่ใช่กรณีการแก้ไข
เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยยกร่างใหม่ทั้งฉบับ

หากเป็นการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ จะต้องให้ประชาชน
ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับ
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการการ เห็นว่า

เมื่อเนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ ส่วนที่ให้
เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ
เพื่อจัดทำเนื้อหาของรัฐธรรมนูญใหม่นั้น เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ
มิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ดังนั้น หากต้องการให้มีการจัดทำ
รัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับก็ต้องสอบถามประชาชนโดยจัดให้มีการออกเสียงประชามติ

ก่อนที่จะดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับด้วย เพื่อให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

สำหรับการออกเสียงประชามตินั้น มาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รองรับให้มีการออกเสียงประชามติได้ แม้ว่าจะเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารในการจัดให้มีการทำประชามติก็ตาม แต่ฝ่ายนิติบัญญัติก็สามารถร้องขอให้ฝ่ายบริหารดำเนินการให้มีการออกเสียงประชามติก่อนได้ ส่วนเรื่องกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามตินั้น หากกฎหมายในปัจจุบันยังไม่รองรับกับเรื่องนี้ ก็ควรเร่งจัดทำกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติขึ้นมาบังคับใช้โดยเร็ว

ส่วนที่ ๒ ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

คณะกรรมการมีความเห็นว่า

การจัดให้มีการออกเสียงประชามติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น จำเป็นจะต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ สำหรับใช้เป็นกฎหมายกลางในการจัดทำประชามติ จึงควรจัดทำกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติให้แล้วเสร็จเสียก่อนการจัดทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘) เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. เสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะรัฐมนตรีจะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

๖.๒.๒.๓ ประเด็นที่สาม

ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นอกเหนือจากหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการคนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นเห็นว่า

๑) ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๒ มีการกำหนดห้ามสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ โดยมีสภาพบังคับไว้ว่า หากสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขจะมีผลให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นตกไป โดยรัฐสภาเป็นผู้วินิจฉัยและเป็นผลให้สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงด้วย ทั้งนี้ รัฐสภาสามารถหยิบยกมาพิจารณาได้เมื่อมีการร้องขอ

๒) กรณีสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ในหมวดอื่น ๆ นั้น พิจารณาเห็นว่าพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในมาตราอื่น ๆ เป็นไปในฐานะประมุขแห่งรัฐ และภายใต้โครงสร้างอำนาจตามหลักการในหมวด ๑ และหมวด ๒ อยู่แล้ว แต่เพื่อให้เป็นไปอย่างมั่นใจ ควรกำหนดว่า หลักการนี้เป็นหลักการสำคัญเพื่อให้คณะกรรมการการของรัฐบาลที่จะตั้งขึ้นไปดำเนินการให้เกิดผลในวาระที่สองต่อไปด้วย

นอกจากนี้ หากสภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ทั้งฉบับโดยชัดหรือแย้งกับโครงสร้างรูปแบบของรัฐจะถือเป็นการขัดกับมาตรา ๒๕๕ ที่บัญญัติว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบรัฐ จะกระทำ มิได้” ดังนั้น จึงไม่สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญกระทบต่อพระราชอำนาจอื่น ๆ ของ พระมหากษัตริย์นอกจากที่บัญญัติไว้ในหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะกระทำไม่ได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากเงื่อนไขดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญที่กำหนดไว้ ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๒ ทุกร่างที่ท้ายที่สุดรัฐสภาจะเป็นผู้มีอำนาจ ในการวินิจฉัยว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญชัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ ทั้งตามลายลักษณ์อักษรและตามหลักการในหมวด ๑ และหมวด ๒ หรือไม่

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน นายอิสสระ สมชัย ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ และนายอัศรเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ กรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๒ มีการกำหนดห้าม สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ไว้ชัดเจนแล้วจึงไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ได้ ส่วนพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในมาตราอื่น ๆ ควรกำหนด เป็นหลักการสำคัญเพื่อให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่จะตั้งขึ้นไปดำเนินการให้เกิดผล ในวาระที่สองต่อไป

ข้อสังเกต ที่สำคัญคือ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๑ ซึ่งเป็น ของพรรคร่วมฝ่ายค้าน ถือได้ว่าเป็นร่างที่มีหลักการและเหตุผลในลักษณะเดียวกัน แตกต่างกันในเรื่องรายละเอียดเพียงเล็กน้อย ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าว ได้กำหนดให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมาจากการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมดโดยไม่ได้ กำหนดสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ไว้ และไม่ได้นำ ร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นใหม่กลับมาให้รัฐสภาเป็นผู้เห็นชอบ ถือว่าเป็นร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมที่มีหลักการและเหตุผลในทำนองเดียวกัน แต่เนื้อหาสาระสำคัญในร่างที่ ๒ ของพรรคร่วมรัฐบาล มีความสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญที่มีความ สำคัญในการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างมาก การให้ความสำคัญกับสมาชิกรัฐสภา ที่เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ยกร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จจะต้องนำกลับมาให้สมาชิกรัฐสภา ให้ความเห็นชอบ จึงมีความเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๒ มีความสมบูรณ์ ที่จะรับหลักการเพื่อพิจารณาในวาระที่สองในชั้นกรรมาธิการต่อไป

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ ที่มีเนื้อหาที่กำหนดเงื่อนไข ในการป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ หมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ นั้น ยังไม่ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับ พระราชอำนาจที่อยู่ในมาตราอื่น ๆ อย่างเพียงพอ ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ ที่กำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒

ของรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ นั้น ถือว่าเป็นหลักการสำคัญของหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ด้วยหรือไม่ ซึ่งหากถือเป็นหลักการสำคัญแล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่สามารถจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ที่มีเนื้อหาขัดกับหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ใช่หรือไม่ ในเรื่องนี้ควรมีความชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติอื่นที่ขัดกับหมวด ๑ และหมวด ๒ และเรื่องเกี่ยวกับพระราชอำนาจที่อยู่ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ เป็นเรื่องที่ไม่สามารถกระทำได้ หรือเป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำ มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกัน และหากมิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่กล่าวข้างต้น แต่เป็นการเพิ่มบทบัญญัติขึ้นใหม่ในรัฐธรรมนูญ เช่น การเพิ่มเนื้อหาในหมวด ๗ ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา กำหนดให้ต้องมีการปฏิญาณตนต่อรัฐสภาก่อน เป็นต้น จะถือว่าเป็นการกระทบต่อพระราชอำนาจหรือไม่ เพียงใด จึงควรพิจารณาในกรณีเช่นนี้ที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วย

๖.๒.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

นายนิกร จ่านอง รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ที่หก ให้ความเห็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่สามารถกระทำได้ถ้าสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๘๔ คน ไม่ลงมติเห็นชอบด้วย โดยแต่เดิมได้เสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญหลังระยะเวลาตามบทเฉพาะกาลสิ้นไป แต่เมื่อสถานการณ์เปลี่ยน ได้พิจารณาว่าควรมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเกือบทุกหมวดยกเว้นหมวด ๑ และหมวด ๒ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงต้องมีการแก้ไขอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน และเชื่อมโยงกัน ดังนั้น การแก้ไขในรูปแบบของการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญน่าจะส่งผลดีมากกว่า เพราะสภาร่างรัฐธรรมนูญจะช่วยผ่อนคลายกระแสความขัดแย้งในสังคม

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ที่สี่ นายอิสสระ สมชัย ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ และนายอัศรเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ กรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า มีความเห็นทั้งในประเด็นข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง ในการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ เพื่อนำเสนอความเห็นประกอบการพิจารณา โดยมีหลักการที่สำคัญคือ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้ประกาศไว้เป็นพรรคการเมืองแรกในการขับเคลื่อนเพื่อให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น จนนำไปสู่การกำหนดไว้เป็นนโยบายของรัฐบาลอย่างชัดเจน และต้องยอมรับว่าหากการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นผลสำเร็จ มีรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้นก็จะเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่งยวดในการแก้ปัญหาของประเทศ พรรคประชาธิปัตย์จึงได้ร่วมยกร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกับพรรคร่วมรัฐบาล และได้ยื่นร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ร่างที่ ๒) ต่อรัฐสภา และยืนยันว่าร่างดังกล่าวเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับปัจจุบันทุกประการ สาระสำคัญที่แก้ไข คือให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญง่ายขึ้น และให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ โดยไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม

ในหมวด ๑ และหมวด ๒ แต่อย่างใด จุดยืนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์จึงมีความชัดเจนที่จะสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว โดยจะขอแสดงความคิดเห็นประกอบเพื่อสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว

นายก้านรงค์ จันทิก ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

เห็นด้วยที่ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ เพราะมีหลายเรื่องที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีปัญหา และไม่เหมาะสมแก่การปฏิบัติหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศไทย

ความเห็นต่อญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้ง ๖ ญัตติ

ไม่ขัดข้องที่จะรับหลักการในร่างที่ ๔ และ ๖

แต่ในร่างที่ ๒ มีประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาให้รอบคอบว่า รัฐสภาสามารถดำเนินการได้หรือไม่ เพราะได้เพิ่มเติมหมวด ๑๕/๑ กำหนดเรื่องการยกย่องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยการตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นมา ซึ่งไม่ใช่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ถึงแม้จะกำหนดในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ว่าต้องยกเว้นหมวดหนึ่งและหมวดสองไว้ก็ตาม แต่การยกเว้นดังกล่าวมิได้หมายความว่า เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพราะหมวด ๑๕/๑ เป็นการยกย่องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็เท่ากับว่านำข้อความในหมวดหนึ่ง หมวดสองมาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เท่านั้นเอง ซึ่งในทางปฏิบัติรัฐธรรมนูญที่ได้มีการร่างใหม่ก็จะนำข้อความในหมวดหนึ่ง หมวดสองมาลอกใส่ไว้ หรืออาจจะมียกบางหมวดที่ยังคงไว้เดิม แต่ก็ต้องถือว่าเป็นการยกย่องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อยู่นั่นเอง

แต่ประเด็นว่า การยกย่องรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่รัฐสภาจะมีหน้าที่และอำนาจทำได้หรือไม่ ผู้ที่จะตัดสินวินิจฉัยได้ คือ ศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๐ (๒) ดังนั้น เมื่อศาลรัฐธรรมนูญยังมีได้วินิจฉัยในร่างที่ ๒ จึงต้องนำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เคยวินิจฉัยไว้ในเรื่องนี้มาเป็นหลักในการประกอบความเห็น ถึงแม้ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญคนละฉบับกันก็ตาม แต่ถ้อยคำในประเด็นนี้ตรงกัน

จากการชี้แจงของนายชวนะ ไตรมาส เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต่อคณะกรรมาธิการ โดยนำหลักคิดแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ มีดังนี้

ประเด็นแรก เรื่องเจตนารมณ์

เจตนารมณ์ที่ ๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ มีเจตนารมณ์เพื่อต้องการให้มีวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นรายมาตรา

เจตนารมณ์ที่ ๒ เพื่อเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากข้อบกพร่องในตัวรัฐธรรมนูญเอง หรือปัญหาจากข้อเท็จจริงทางการเมืองที่ต้องการมีการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

ประเด็นที่สอง รูปแบบ ประเด็นหลักของการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มีอำนาจอยู่ ๒ อำนาจ คือ

๑. อำนาจเหนือรัฐธรรมนูญหรืออำนาจก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมือง
๒. อำนาจที่ได้มาจากรัฐธรรมนูญเป็นเพียงอำนาจที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้องค์กรที่ถูกต้องมีเพียงอำนาจที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงเป็นไปไม่ได้ที่จะให้องค์กรนั้นใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายมาจากรัฐธรรมนูญนั่นเอง กลับไปยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ เหมือนการใช้อำนาจการยกกฎหมายธรรมดาได้

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายประมวลที่ยึดหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ จะต้องกำหนดวิธีการหรือกระบวนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญไว้เป็นพิเศษ แตกต่างจากกระบวนการแก้ไขกฎหมายโดยทั่วไป

ประเด็นที่สาม

หลักการข้อเท็จจริงในคดีนี้มีการโต้แย้งว่า ร่างรัฐธรรมนูญเป็นการยกร่างใหม่ทั้งฉบับ และการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นคนละหลักการกัน

ประเด็นที่สี่

เนื้อหาข้อเท็จจริงชี้ให้เห็นว่า การตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นกระบวนการตราที่ผ่านการลงประชามติจากประชาชน ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ขอแก้ไขเป็นการยกร่างทั้งฉบับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ และเมื่อเทียบกับข้อเท็จจริงก็ไม่สอดคล้อง เพราะรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้มาโดยการลงมติของประชาชน

ในท้ายที่สุด นายชวนะ ไตรมาส เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้สรุปมีความเห็นว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ สอดคล้องกับภารกิจของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ได้นำแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ และคำชี้แจงของนายชวนะ ไตรมาส เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ที่ได้นำหลักคิดแนวทางวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวมา เพื่อตั้งเป็นข้อสังเกตในร่างที่ ๒

ส่วนกรณีแก้ไขรายมาตรานั้น ได้ชี้แจงเบื้องต้นแล้ว ยังขอยืนยันว่าไม่ขัดข้องที่จะรับหลักการในร่างที่ได้กล่าวแล้ว แต่ต้องพิจารณาให้รอบคอบในร่างที่ ๒ ในทุกด้าน

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า
ร่างที่ ๒ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และความถูกต้อง จึงขอเสนอเพิ่มเติมให้ผู้เสนอญัตติดังกล่าว พิจารณานำไปปรับปรุงแก้ไขก่อน เพื่อไม่ให้เกิดประเด็นในศาลรัฐธรรมนูญ

นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ โฆษกคณะกรรมการ ให้ความเห็นว่า

ในเชิงการเมือง ความจำเป็นที่จะต้องมีการร่างรัฐธรรมนูญนั้น เนื่องจากส่วนหนึ่งประชาชนเห็นว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น มีที่มาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งมาจากการรัฐประหาร ประกอบกับในบทบัญญัติหลายมาตราที่มีส่วนที่ขัดหรือแย้งกันเอง และหลายมาตราที่ไม่มีความเหมาะสม หากมีการแก้ไขเป็นรายมาตรา ก็ต้องแก้ไขบทบัญญัติเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนได้เสียอยู่ด้วย เช่น การแก้ไขเรื่องการเลือกตั้ง ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น อันจะทำให้ประชาชนเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าเพื่อประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น จึงเห็นว่าควรมีการจัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาเพื่อทำการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เกิดความเป็นกลางและมีความชอบธรรม อันจะทำให้ประชาชนยอมรับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้มากขึ้น

รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ กรรมการ ให้ความเห็นว่า

ในมิติของพัฒนาการทางการเมืองและสังคมวิทยาการเมือง เห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เนื่องจากปัจจุบันรัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นร่างรัฐธรรมนูญให้มีหลักการดีเลิศเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางการเมืองและสังคมวิทยาการเมืองแล้ว รัฐธรรมนูญจึงกลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งแต่ละฝ่ายอาจหยิบยกมาเป็นประเด็นต่อสู้ทางการเมืองได้ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญจึงต้องคำนึงถึงบริบททางสังคม และต้องคำนึงว่าจะทำอย่างไรรัฐธรรมนูญจะสามารถแก้ไขปัญหามองสังคมที่เกิดขึ้นได้ด้วย

๖.๓ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะเป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๓)

๖.๓.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ

หลักการ

ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เหตุผล

การที่มาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้วุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งในวาระเริ่มแรกตามมาตรา ๒๖๙ มีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ การจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ นั้น เป็นการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของวุฒิสภาที่ไม่สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา และไม่สอดคล้องกับระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เนื่องจากวุฒิสภาดังกล่าวมิได้มีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนเหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำนาจดังกล่าวจึงควรเป็นอำนาจตามปกติของสภาผู้แทนราษฎรที่จะดำเนินการได้โดยไม่ต้องบัญญัติให้อำนาจแก่วุฒิสภาไว้เป็นการเฉพาะดังกล่าว ส่วนมาตรา ๒๗๑ ที่บัญญัติให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๓๗ (๒) หรือ (๓) ให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา หากร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นไปตาม (๑) หรือ (๒) ของมาตรา ๒๗๑ นั้น เป็นการบัญญัติขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓๗ และไม่มี ความจำเป็นต้องบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อให้วุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งในวาระเริ่มแรกมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างจากวุฒิสภาที่จะได้มาในวาระต่อ ๆ ไป ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้แล้ว บทบัญญัติมาตรา ๒๗๑ จึงไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติไว้อีกเช่นกัน จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช นี้

สาระสำคัญ

๑) กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช” (มาตรา ๑)

๒) กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญ โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา ๒)

๓) ให้ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ของรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๓)

๖.๓.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย

คณะกรรมการการมีความเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะเป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๓) มีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณา จำนวน ๓ ประเด็น ดังนี้

๖.๓.๒.๑ ประเด็นที่หนึ่ง

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๓) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) หรือไม่อย่างไร

คณะกรรมการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๓) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒)

นายวิเชียร ขวาลิต รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า และประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามร่างที่ ๓ เป็นการแก้ไขในบางมาตรา ซึ่งต้องดำเนินการตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จอห์น รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๓) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) เนื่องจากร่างที่ ๓ เป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน และไม่มีความซ้ำซ้อนกันในแง่ของเนื้อหาของร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๓ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนนำทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นคนละกรณีกับรายละเอียดของเนื้อหาในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ อันต้องด้วยบทบัญญัติที่บังคับให้ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเห็นชอบในวาระที่สาม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การเสนอร่างที่ ๓ จึงไม่มีเนื้อหาที่ขัดกับร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒

แนวทางที่สอง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๓) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒)

นายไพบูลย์ นิติตะวัน รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คนที่สอง ให้ความเห็นว่า

๑. ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของพรรคร่วมฝ่ายค้านฉบับแรก เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมทั้งฉบับยกเว้นหมวด ๑ หมวด ๒ ซึ่งมีผลให้ร่างฯ ฉบับแรก เป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญทุกมาตราในหมวด ๓ ถึงบทเฉพาะกาล ดังนั้น ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๓ (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) จึงซ้ำกับ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑

๒. การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวของสมาชิกรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ (๑) จะมีอำนาจในการลงลายมือชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมคราวละฉบับ การเสนอคราวละหลายฉบับกระทำไม่ได้ จึงเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๓ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามคำสั่ง ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๓ ฉบับลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ไว้ในคำสั่งว่าการลงลายมือชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอความเห็นลงลายมือชื่อ ได้คำร้องเดียวเท่านั้น จะมีลายมือชื่อเป็นผู้เสนอความเห็นซ้ำกันในคำร้องอื่นไม่ได้

๖.๓.๒.๒ ประเด็นที่สอง

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๓) ด้วย จะทำให้เกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญสององค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

รัฐสภาสามารถมีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ทั้ง ๖ ฉบับ ได้ เนื่องจากรัฐสภาถือเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจแทนประชาชน การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถกระทำได้ หากอยู่ภายใต้บทบัญญัติ มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

อย่างไรก็ดี หากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๓ จะมีผลทำให้เกิด ๒ องค์การ ที่มีอำนาจทับซ้อนกันในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะมีผลย้อนแย้ง ในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราตามร่างที่ ๓ รัฐสภาจะต้องใช้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา ๒๕๖ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราจะใช้คะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ กล่าวคือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ ได้จัดให้มีการออกเสียงประชามติและผ่านความเห็นชอบของประชาชนตามมาตรา ๒๕๖ (๘) แล้วร่างมาตรา ๒๕๖ (๖) ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ บัญญัติว่า “การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา” ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราที่กระทำภายหลังจากที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าวแล้ว จะต้องใช้จำนวนคะแนนเสียงในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งเห็นได้ว่าการลงคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบจะใช้จำนวนคะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๒ จึงทำให้เกิดความลักลั่นของจำนวนคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในอนาคตได้

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ ลิ่วโรจน์ กรรมการการให้ความเห็น

หากรัฐสภารับหลักการทั้ง ๖ ร่าง จะมีผลทำให้มีองค์กรถึงสององค์กรที่มีอำนาจทับซ้อนกัน โดยองค์กรหนึ่งมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ส่วนอีกองค์กรหนึ่งมีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ โดยแต่ละองค์กรอาจจัดทำเรื่องเดียวกัน ในเวลาเดียวกัน ไปคนละทางหรือไปในทางตรงกันข้าม ซึ่งแม้ในทางกฎหมายอาจจะสามารถทำได้ แต่ก็จะทำให้เกิดผลประหลาดในทางกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะทำให้เกิดมีผลย้อนแย้งกันในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต

๖.๓.๒.๓ ประเด็นที่สาม

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรัฐสภาไม่รับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๓) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการโดยนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการ
พิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จอห์น รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นเห็นว่า

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ แต่รัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๓ เมื่อมีการตั้ง สภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๓ ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เป็นหน้าที่ของ สภาร่างรัฐธรรมนูญที่สามารถจะกระทำได้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ ในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามที่ได้บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

๖.๓.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

นายไพฑูรย์ นิตะวัน รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง ให้ความเห็นเห็นว่า
ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๓ ยกเลิกมาตรา ๒๗๐
และมาตรา ๒๗๑ ควรแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสม แต่ไม่ควรยกเลิกทั้ง ๒ มาตรา

นายนิกร จอห์น รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก ให้ความเห็นเห็นว่า
ร่างที่ ๓ ที่เสนอให้แก้ไขมาตรา ๒๗๐ เรื่องหน้าที่และอำนาจของ
วุฒิสภาเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศนั้น เห็นว่าหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของวุฒิสภา
จะหมดสิ้นไปในวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นต้องยกเลิกมาตรา
ดังกล่าว แต่มีความเห็นเพิ่มเติมว่า เรื่องการปฏิรูปประเทศนั้นเป็นหมวดหนึ่งของ
รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่และเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่มีความจำเป็นจึงควรคงเรื่อง
การปฏิรูปประเทศไว้ โดยในชั้นของสภาร่างรัฐธรรมนูญอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติม
เรื่องโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ
เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งแต่เดิมเป็นอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาให้มาเป็นอำนาจหน้าที่
ของรัฐสภาซึ่งมีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาซึ่งมาจากพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ แทน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มอำนาจ
หน้าที่ให้กับตัวแทนประชาชนด้วย

นายก้านรงค์ จันทิก ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

เมื่อพิจารณาการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ มีประเด็นซึ่งได้สอบถามในที่ประชุมรัฐสภาว่า หากที่ประชุมรัฐสภามีมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ หากมีการกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ และสภาร่างรัฐธรรมนูญจะนำร่างแก้ไขเพิ่มเติมของร่างดังกล่าวมาแก้ไขได้หรือไม่ ซึ่งในที่ประชุมรัฐสภามีผู้ชี้แจงว่า สามารถกระทำการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ ในขณะเดียวกันหากที่ประชุมรัฐสภามีมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ สภาร่างรัฐธรรมนูญจะไม่แก้ไขตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของร่างดังกล่าวก็ได้เช่นกัน ดังนั้น จึงเห็นว่าการลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ย่อมไม่มีผลใด ๆ ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญในการแก้ไขหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ด้วยเหตุที่รัฐสภาได้โอนอำนาจและหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว แม้ว่าภายหลังจากที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว จะต้องนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาให้รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบ แต่การให้ความเห็นชอบดังกล่าว เป็นการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ ไม่ได้เป็นการลงมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรายมาตรา ซึ่งหากสมาชิกรัฐสภาไม่เห็นชอบเพียงบางมาตราจำเป็นที่จะต้องไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ ประเด็นดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณา จึงขอให้นำประเด็นดังกล่าวเป็นข้อพิจารณาด้วย หากที่ประชุมรัฐสภาลงมติเห็นชอบรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒

นายสมชาย แสวงการ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ในกรณีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ หากนำร่างรัฐธรรมนูญนั้นให้ประชาชนออกเสียงประชามติ แต่ผลการออกเสียงประชามติ ประชาชนไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ จะทำให้ต้องมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีก จึงเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญควรเป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐสภา ดังนั้น การลงมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ขึ้นรับหลักการอาจจะทำให้สมาชิกรัฐสภาเข้าใจว่ารัฐสภาได้โอนอำนาจและหน้าที่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญ และเป็นการตั้งคณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้สภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตรา ตั้งแต่มาตรา ๒๕ ถึงมาตรา ๒๗๙ หากเป็นเช่นนี้จะทำให้สมาชิกรัฐสภาไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราได้ จนกว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ซึ่งจะเห็นได้ว่า รัฐสภาได้โอนอำนาจและหน้าที่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญ ในทำนองเดียวกัน รัฐสภาจะไม่สามารถพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ในขณะที่สภาร่างรัฐธรรมนูญอยู่ระหว่างพิจารณาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งรัฐสภาอาจมีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ในบางมาตรา จึงต้องกำหนดให้รัฐสภามีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราได้

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า ร่างที่ ๓ ที่เสนอให้ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งตามมาตรา ๒๗๐ ได้บัญญัติให้วุฒิสภาตามมาตรา ๒๖๙ มีหน้าที่และติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และได้กำหนดให้รัฐสภาร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ เป็นสำคัญ และให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยังไว้ ตามมาตรา ๑๓๗ (๒) หรือ (๓) ให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ซึ่งตามมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ เป็นเรื่องของการพิจารณาร่างกฎหมายปฏิรูปประเทศ ที่ต้องการให้มีการพิจารณาโดยเร็ว ไม่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎรก่อนแล้ว จึงส่งให้วุฒิสภาได้พิจารณาต่อมา ซึ่งมีกระบวนการที่มีขั้นตอนและต้องใช้เวลา ดังนั้น เมื่อเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศ รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดให้วุฒิสภาพิจารณาร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้การปฏิรูปประเทศที่เสนอโดยกฎหมายดังกล่าวให้เสร็จไปโดยเร็ว ดังนั้น หากเสนอญัตติให้ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ โดยไม่มีบทบัญญัติมาตราใดมารองรับกระบวนการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติมาตราอื่นที่สัมพันธ์กันหลายมาตรา ก็จะทำให้เกิดปัญหาของการดำเนินการหรือให้เกิดการขับเคลื่อนไปตามรัฐธรรมนูญในหมวดอื่นและมาตราอื่นที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติที่มีได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมที่เกี่ยวพันกันอยู่หลายมาตรา

นายสมชาย แสวงการ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกมาตรา ๒๗๐ เนื่องจากการปฏิรูปประเทศเป็นเรื่องสำคัญและต้องมีความต่อเนื่อง แต่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๐ ได้โดยแก้ไขเพิ่มเติมให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศร่วมกัน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและฝ่ายบริหารจะได้ตระหนักว่าจะต้องดำเนินการเรื่องการปฏิรูปประเทศด้วย

นายดวง อันทะไชย กรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า การปฏิรูปประเทศเป็นเรื่องสำคัญและเป็นเรื่องระยะยาวที่ต้องมีความต่อเนื่อง จึงเห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมที่จะทำให้การปฏิรูปประเทศสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ โดยโครงสร้างในการขับเคลื่อนนั้นจะเป็นสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาก็ได้

นายเจตน์ อินสว่าง กรรมการให้การเห็นว่า

เรื่องการปฏิรูปประเทศนั้นเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อน โดยเกิดจากความต้องการในการแก้ปัญหาที่เมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลก็就会有การเปลี่ยนนโยบายทำให้นโยบายต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น การปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติจึงเป็นการกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดความต่อเนื่องในเรื่องหลัก ๆ อาทิเช่น การเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ ในปัจจุบันพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศบังคับใช้แล้วจึงเห็นว่าควรคงเรื่องการปฏิรูปประเทศไว้ ทั้งนี้ เห็นว่าเพื่อให้การติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศบรรลุเป้าหมาย อาจแก้ไขเพิ่มเติมโครงสร้างโดยให้สภาผู้แทนราษฎรเข้ามามีอำนาจหน้าที่ในการปฏิรูปประเทศร่วมกับวุฒิสภาด้วย เพื่อช่วยกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศให้ชัดเจนขึ้น

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมการให้การเห็นว่า

ยุทธศาสตร์ชาตินั้นเป็นเรื่องสำคัญ ทุกประเทศต้องมียุทธศาสตร์ชาติที่จะเป็นตัวกำหนดทิศทางของประเทศ และการปฏิรูปประเทศจะเป็นไปในทิศทางใดนั้นก็ต้องพิจารณาว่ายุทธศาสตร์ชาติกำหนดไว้ว่าอย่างไร ยุทธศาสตร์ชาตินั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เห็นว่ารัฐบาลควรต้องมีการทำความเข้าใจที่ถูกต้องกับประชาชนว่ายุทธศาสตร์ชาตินั้นไม่ได้เป็นการร่างวางแผนครอบงำรัฐบาล แต่เป็นการวางแผนเริ่มต้นให้รัฐบาลว่าควรต้องดำเนินไปในทิศทางใด ความผิดพลาดของรัฐบาลในปัจจุบันคือการวางรูปแบบยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศไว้มากเกินไปทำให้ไม่เห็นผลที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น รัฐบาลจึงควรวางรูปแบบยุทธศาสตร์ชาติหรือการปฏิรูปประเทศในช่วงเริ่มต้นเพียงสองถึงสามเรื่องเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมชัดเจนซึ่งจะทำให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ นอกจากนี้ ยังเห็นว่าควรคงเรื่องยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศไว้ ส่วนเรื่องอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศนั้นอำนาจของวุฒิสภาเป็นเพียงอำนาจชั่วคราวเท่านั้น องค์กรสำคัญที่จะเป็นหัวใจในการปฏิรูปประเทศคือสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น หากจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศอาจจะลดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศของวุฒิสภาลงก็ได้ แต่ควรต้องมีองค์กรที่จะมารับผิดชอบเรื่องการปฏิรูปประเทศที่เหมาะสมต่อไป และเห็นว่าควรมีการปฏิรูปเรื่องสำคัญที่ประชาชนให้ความสนใจ คือเรื่องปฏิรูปตำรวจ การศึกษา ชลประทาน ซึ่งจะทำให้ประชาชนเห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจน

นายวิรัช พันธุมะผล กรรมการธิการ ให้ความเห็นว่า

ยุทธศาสตร์และการปฏิรูปประเทศเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีมานานแล้ว โดยผ่านสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเป็นผู้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งที่ผ่านมาก็ยังไม่เห็นผลที่เป็นรูปธรรม และเมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นว่าการปฏิรูปประเทศในปัจจุบัน ทั้งกลุ่มคนที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเรื่อง การปฏิรูปประเทศ หรือกระบวนการในการปฏิรูปประเทศไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิมมากนัก จึงเห็นว่าหากมีสภาร่างรัฐธรรมนูญก็ควรให้เป็นสิทธิขาดของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ที่จะพิจารณาว่าควรคงเรื่องการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติไว้หรือไม่

นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ โฆษกคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

เห็นด้วยในประเด็นการยกเลิกมาตรา ๒๗๐ เรื่องการปฏิรูปประเทศ เนื่องจากประเด็นการปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ยังไม่ปรากฏผลสัมฤทธิ์และยังไม่มีผลเป็นรวมทั้งไม่ได้ส่งผลกระทบใดจึงควรยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว เพราะหากยกเลิกไปก็สามารถนำหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นหมวดทั่วไปมาบังคับใช้แทนได้

๖.๔ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๔)

๖.๔.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เหตุผล

โดยที่มาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนั้นเท่ากับให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมิได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนมีสิทธิในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วย และการให้ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีจำกัดเฉพาะผู้ที่อยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองเท่านั้น เป็นการไม่สอดคล้องตามหลักการประชาธิปไตยและประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกได้รับการคัดเลือกและเสนอชื่อโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งสิ้นสุดลงแล้วตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่ควรให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกต่อไป ดังนั้น การเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในครั้งต่อไป จึงควรให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ด้วย จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ

๑) กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช” (มาตรา ๑)

๒) กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญ โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา ๒)

๓) ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๙ วรรคหนึ่ง และให้ใช้ความใหม่แทน เพื่อกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรได้ด้วย (มาตรา ๓)

๔) ยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญ เรื่องการพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา แต่ให้มีผลกระทบกระเทือนต่อการเลือกนายกรัฐมนตรีที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่รัฐธรรมนูญนี้มีผลใช้บังคับ (มาตรา ๔)

๖.๔.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย

คณะกรรมการการมีความเห็นเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๔) มีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณา จำนวน ๓ ประเด็น ดังนี้

๖.๔.๒.๑ ประเด็นที่หนึ่ง

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๔) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๔) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒)

นายวิเชียร ขวาลิต รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า และประธาน คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็น

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามร่างที่ ๔ เป็นการแก้ไขในบางมาตรา ซึ่งต้องดำเนินการ ตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการ พิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็น

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๔) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) เนื่องจากร่างที่ ๔ เป็นการเสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน และไม่มี ความซ้ำซ้อนกันในแง่ของ เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามร่างที่ ๔ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียง ประชามติเสียก่อนนำทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นคนละกรณี กับรายละเอียดของเนื้อหาในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ อันต้องด้วยบทบัญญัติที่บังคับ ให้ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเห็นชอบ

ในวาระที่สาม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การเสนอร่างที่ ๔ จึงไม่มีเนื้อหาที่ขัดกับร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒

แนวทางที่สอง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๔) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒)

นายไพบูลย์ นิตยะวัน รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คนที่สอง ให้ความเห็นว่า

๑. ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของพรรคร่วมฝ่ายค้านฉบับแรก เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมทั้งฉบับยกเว้นหมวด ๑ หมวด ๒ ซึ่งมีผลให้ร่างฯ ฉบับแรก เป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญทุกมาตราในหมวด ๓ ถึงบทเฉพาะกาล ดังนั้น ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๔ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) จึงซ้ำกับ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑

๒. การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวของสมาชิกรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ (๑) จะมีอำนาจในการลงลายมือเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมคราวละฉบับ การเสนอคราวละหลายฉบับกระทำไม่ได้ จึงเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๔ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามคำสั่ง ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๓ ฉบับลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ไว้ในคำสั่งว่าการลงลายมือชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอความเห็นลงลายมือชื่อ ได้คำร้องเดียวเท่านั้น จะมีลายมือชื่อเป็นผู้เสนอความเห็นซ้ำกันในคำร้องอื่นไม่ได้

๖.๔.๒.๒ ประเด็นที่สอง

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๔) ด้วย จะทำให้เกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญ หรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสององค์กรในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการสิทธิมนุษยชน และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

รัฐสภาสามารถมีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ทั้ง ๖ ฉบับ ได้ เนื่องจากรัฐสภาถือเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจแทนประชาชน การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถกระทำได้ หากอยู่ภายใต้บทบัญญัติ มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

อย่างไรก็ดี หากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๔ จะมีผลทำให้เกิดสององค์กร ที่มีอำนาจทับซ้อนกันในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะมีผลย้อนแย้งในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราตามร่างที่ ๔ รัฐสภาจะต้องใช้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา ๒๕๖ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราจะใช้คะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ กล่าวคือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ ได้จัดให้มีการออกเสียงประชามติและผ่านความเห็นชอบของประชาชนตามมาตรา ๒๕๖ (๘) แล้วร่างมาตรา ๒๕๖ (๖) ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ บัญญัติว่า “การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ” ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราที่กระทำภายหลังจากที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าวแล้ว จะต้องใช้จำนวนคะแนนเสียงในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งเห็นได้ว่าการลงคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบจะใช้จำนวนคะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๒ จึงทำให้เกิดความลักลั่นของจำนวนคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในอนาคตได้

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการการ และรองประธาน

คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

หากรัฐสภารับหลักการทั้ง ๖ ร่าง จะมีผลทำให้มีองค์กรถึงสององค์กร ที่มีอำนาจทับซ้อนกัน โดยองค์กรหนึ่งมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ส่วนอีกองค์กรหนึ่งมีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ โดยแต่ละองค์กรอาจจัดทำเรื่องเดียวกัน ในเวลาเดียวกัน ไปคนละทางหรือไปในทางตรงกันข้าม ซึ่งแม้ในทางกฎหมายอาจจะสามารถทำได้ แต่ก็จะทำให้เกิดผลประหลาดในทางกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับ

หลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะทำให้เกิดมีผลย้อนแย้งกัน
ในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต

๖.๔.๒.๓ ประเด็นที่สาม

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒)
และรัฐสภาไม่รับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิก
มาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๔) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถ
แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการโดยนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

**นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการ
พิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย** ให้ความเห็นเห็นว่า

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑
และร่างที่ ๒ แต่รัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๔ เมื่อมีการตั้ง
สภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๔ ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เป็นหน้าที่ของ
สภาร่างรัฐธรรมนูญที่สามารถจะกระทำได้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของ
ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ ในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำ
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามที่ได้บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

๖.๔.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

นายไพบุลย์ นิตะวัน รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง ให้ความเห็นเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๔ แก้ไขมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒
มีความเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ เป็นเพียงบทบัญญัติที่มีสภาพใช้บังคับเป็นการ
ชั่วคราว และที่สำคัญมีที่มาจากการให้ประชาชนออกเสียงประชามติถามประชาชน
มีประชาชนออกเสียงเห็นด้วย ๑๕ ล้านเสียง และมีประชาชนไม่เห็นด้วย ๑๐ ล้านเสียง
จึงไม่ควรยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ที่มีที่มาจากประชาชน ๑๕ ล้านคน

นายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก ให้ความเห็นเห็นว่า

ร่างที่ ๔ ที่เสนอให้แก้ไขมาตรา ๑๕๙ เรื่องการพิจารณาแต่งตั้ง
นายกรัฐมนตรีนั้น เห็นว่า การให้ความเห็นชอบบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรีโดยรัฐสภา
ในระยะเปลี่ยนผ่านนั้นควรแก้ไขเพิ่มเติมให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ โดยบัญญัติ
ให้นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้เคยเป็นสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรแต่พ้นจากสมาชิกภาพเพราะได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี
หรือรัฐมนตรีในอายุของสภาผู้แทนราษฎรชุดเดียวกัน แต่ทั้งนี้เห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา ๑๕๙ นั้นยังไม่ควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐสภา แต่ควรให้แก้ไขเพิ่มเติม
โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของมาตรา ๒๗๒ เรื่องการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น เห็นว่าการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีในระหว่างห้าปีแรก นับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้นเป็นสถานการณ์พิเศษจึงได้มีการกำหนดให้การลงมติเห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาได้ ต่อมาขณะนี้เมื่อไม่มีสถานการณ์พิเศษแล้วก็ไม่ควรให้วุฒิสภาลงมติให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรีอีก เนื่องจากสถานการณ์พิเศษดังกล่าวได้สิ้นไปแล้ว นายกรัฐมนตรีควรมาจากรัฐบาลที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร เพราะหากนายกรัฐมนตรีมาจากรัฐบาลที่มีเสียงข้างน้อยจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารประเทศ ดังนั้น ยังเห็นว่าการคงมาตรา ๒๗๒ ไว้นั้น อาจทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ได้ว่าเป็นการสืบทอดอำนาจได้ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีกับนายกรัฐมนตรีผู้ได้รับความเห็นชอบและสมาชิกวุฒิสภาเอง

นายก้านรงค์ จันทิก ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ไม่ขัดข้องที่จะรับหลักการในร่างที่ ๔ ประกอบกับเมื่อพิจารณาการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ มีประเด็นซึ่งได้สอบถามในที่ประชุมรัฐสภาว่า หากที่ประชุมรัฐสภามีมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ หากมีการกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ และสภาร่างรัฐธรรมนูญจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวมาแก้ไขได้หรือไม่ ซึ่งในที่ประชุมรัฐสภามีผู้ชี้แจงว่า สามารถกระทำการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ ในขณะเดียวกันหากที่ประชุมรัฐสภามีมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ สภาร่างรัฐธรรมนูญจะไม่แก้ไขตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของร่างดังกล่าวก็ได้เช่นกัน ดังนั้น จึงเห็นว่าการลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ย่อมไม่มีผลใด ๆ ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญในการแก้ไขหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ด้วยเหตุที่รัฐสภาได้โอนอำนาจและหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว แม้ว่าภายหลังจากที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว จะต้องนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาให้รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบ แต่การให้ความเห็นชอบดังกล่าวเป็นการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ ไม่ได้เป็นการลงมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรายมาตรา ซึ่งหากสมาชิกรัฐสภาไม่เห็นชอบเพียงบางมาตราจำเป็นที่จะต้องไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ ประเด็นดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาจึงขอให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นข้อพิจารณาด้วย หากที่ประชุมรัฐสภาลงมติเห็นชอบรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒

นายสมชาย แสวงการ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ในกรณีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ หากนำร่างรัฐธรรมนูญนั้นให้ประชาชนออกเสียงประชามติ แต่ผลการออกเสียงประชามติ ประชาชนไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ จะทำให้ต้องมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่ เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีก จึงเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ควรเป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐสภา ดังนั้น การลงมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ขึ้นรับหลักการอาจจะทำให้สมาชิกรัฐสภาเข้าใจว่ารัฐสภาได้อำนาจและหน้าที่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ายมาตราให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญ และเป็นการตั้งคณะกรรมาธิการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้สภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตรา ตั้งแต่มาตรา ๒๕ ถึงมาตรา ๒๗๙ หากเป็นเช่นนี้จะทำให้สมาชิกรัฐสภาไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราได้ จนกว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แล้วเสร็จ ซึ่งจะเห็นได้ว่า รัฐสภาได้อำนาจและหน้าที่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญ ในทำนองเดียวกัน รัฐสภาจะไม่สามารถพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ในขณะที่สภาร่างรัฐธรรมนูญอยู่ระหว่างพิจารณา จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งรัฐสภาอาจมีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในบางมาตรา จึงต้องกำหนดให้รัฐสภามีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราได้

บทบัญญัติมาตรา ๒๗๒ เกิดขึ้นจากความเห็นชอบ คำถามเพิ่มเติมของ ประชาชนโดยการออกเสียงประชามติ จึงต้องกลับไปให้ประชาชนออกเสียงประชามติ ก่อน ยกเลิกเช่นกัน เพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ และคำชี้แจงของเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ประชามติของประชาชน เป็นองค์อำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญ

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ร่างที่ ๔ ที่เสนอให้ยกเลิกมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยร่างที่ ๔ เป็นร่างที่เสนอให้ตัดอำนาจจาก สมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๒๗๒ ไม่ให้มีอำนาจร่วมในการเห็นชอบบุคคลที่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสภาพของหน้าที่และอำนาจของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการที่จะต้องทำงานทำหน้าที่ในการรองรับความมีเสถียรภาพ ของรัฐบาลแล้ว กรณีจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้วุฒิสภาทำหน้าที่ในการเห็นชอบบุคคล ให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกต่อไป

แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม บทบัญญัติข้างต้นดังกล่าว ยังคงมีความจำเป็น ที่เมื่อเกิดวิกฤติของประเทศที่ไม่สามารถหาบุคคลมาทำหน้าที่นายกรัฐมนตรีได้เหมือน เหตุการณ์ที่ผ่านมา ซึ่งในการที่กำหนดให้วุฒิสภามีส่วนร่วมในกระบวนการที่จะต้องทำให้ ได้นายกรัฐมนตรีในช่วงเวลาที่บ้านเมืองเกิดวิกฤติ กรณี จึงยังเห็นควรเปิดช่องทางไว้ เมื่อเกิดวิกฤติของประเทศ แต่หากสมาชิกรัฐสภาเห็นว่ากรณีไม่ต้องห่วงใยในประเด็น ปัญหาในส่วนนี้แล้ว การจะยกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒

ในส่วนที่เป็นบทเฉพาะกาลนี้ก็น่าจะเกิดความเสียหายอะไรมาก แต่ควรให้มีการ
ทำประชามติในประเด็นดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญต่อไป

นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ โฆษกคณะกรรมการ ให้ความเห็นว่า
เห็นด้วยสำหรับประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ ที่บัญญัติ
ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอชื่อบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็น
นายกรัฐมนตรีได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๓๕ ก็ได้มีการกำหนดให้นายกรัฐมนตรี
ต้องมาจากบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นหลักการสากล
ของระบบรัฐสภา

นายตวง อันทะไชย กรรมการ ให้ความเห็นว่า
การที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๔ เสนอให้ยกเลิก
มาตรา ๒๗๒ นั้น ควรต้องพิจารณาด้วยว่ามาตรา ๒๗๒ เป็นมาตราที่เกิดขึ้นจากประเด็น
เพิ่มเติม หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า คำถามพ่วง ในการออกเสียงประชามติ ดังนั้น ผู้สถาปนา
มาตรา ๒๗๒ คือประชาชนผู้ออกเสียงประชามติ เพราะฉะนั้นก่อนที่จะมีการยกเลิก
มาตรา ๒๗๒ ก็ควรต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อสอบถามไปยังประชาชน
ซึ่งเป็นผู้สถาปนามาตรา ๒๗๒ ด้วยว่าเห็นด้วยกับการยกเลิกมาตราดังกล่าวหรือไม่

๖.๕ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๕)

๖.๕.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ

หลักการ

ยกเลิกมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เหตุผล

การที่มาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของบรรดาประกาศ คำสั่งและการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้น ถือเป็นการรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยมีได้คำนึงถึงเนื้อหาของประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำดังกล่าวว่าชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย โดยแท้จริงหรือไม่ การคงบทบัญญัติดังกล่าวไว้อย่างทำให้เกิดผลว่า แม้ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้น จะละเมิดเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ก็ยังถือว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินี้ จึงทำให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะไร้สภาพบังคับส่งผลกระทบต่อสถานะความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ แม้บทบัญญัตินี้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อนิรโทษกรรมให้แก่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ แต่เมื่อการกระทำต่าง ๆ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้รับการรับรองความชอบด้วยกฎหมายตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ได้บัญญัติรับรองให้อีกชั้นหนึ่ง เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้สิ้นสุดลงแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องคงบทบัญญัติดังกล่าวไว้อีก เพราะหากคงไว้ต่อไปนอกจากจะทำให้กระทบต่อการบังคับใช้บทบัญญัติอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญแล้ว ยังดูเหมือนว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิได้เป็นไปตามหลักการแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช นี้

สาระสำคัญ

๑) กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช” (มาตรา ๑)

๒) กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญ โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา ๒)

๓) ให้ยกเลิกมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๓)

๖.๕.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย

คณะกรรมการการมีความเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๕) มีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณา จำนวน ๓ ประเด็น ดังนี้

๖.๕.๒.๑ ประเด็นที่หนึ่ง

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๕) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๕) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒)

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการการคนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๕) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) เนื่องจากร่างที่ ๕ เป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน และไม่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันในร่างของเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๕ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนนำทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นคนละกรณีกับรายละเอียดของเนื้อหาในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ อันต้องด้วยบทบัญญัติที่บังคับให้ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเห็นชอบในวาระที่สาม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การเสนอร่างที่ ๕ จึงไม่มีเนื้อหาที่ขัดกับร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒

แนวทางที่สอง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๕) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒)

นายไพบุลย์ นิตะวัน รองประธานคณะกรรมการการคนที่สอง ให้ความเห็นว่า

๑. ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของพรรคร่วมฝ่ายค้านฉบับแรก เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมทั้งฉบับยกเว้นหมวด ๑ หมวด ๒ ซึ่งมีผลให้ร่างฯ ฉบับแรกเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญทุกมาตราในหมวด ๓ ถึงบทเฉพาะกาล ดังนั้น ร่างรัฐธรรมนูญ

แก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๕ (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) จึงซ้ำกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑

๒. การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวของสมาชิกสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ (๑) จะมีอำนาจในการลงลายมือเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมคราวละฉบับ การเสนอคราวละหลายฉบับกระทำไม่ได้ จึงเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๕ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๓ ฉบับลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้ในคำสั่งว่าการลงลายมือชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอความเห็นลงลายมือชื่อได้คำร้องเดียวเท่านั้น จะมีลายมือชื่อเป็นผู้เสนอความเห็นซ้ำกันในคำร้องอื่นไม่ได้

๖.๕.๒.๒ ประเด็นที่สอง

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะเป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๕) ด้วย จะทำให้เกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสององค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการคนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

รัฐสภาสามารถมีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ ได้ เนื่องจากรัฐสภาถือเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจแทนประชาชน การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถกระทำได้ หากอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

อย่างไรก็ดี หากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๕ จะมีผลทำให้เกิดสององค์การ ที่มีอำนาจทับซ้อนกันในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะมีผลย้อนแย้งในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราตามร่างที่ ๕ รัฐสภาจะต้องใช้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วย

ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา ๒๕๖ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา จะใช้คะแนนเสียงไม่เท่ากับกับคะแนนเสียงที่บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ กล่าวคือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ ได้จัดให้มีการออกเสียงประชามติและผ่านความเห็นชอบของประชาชนตามมาตรา ๒๕๖ (๘) แล้วร่างมาตรา ๒๕๖ (๖) ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ บัญญัติว่า “การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา” ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราที่กระทำภายหลังจากที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าวแล้ว จะต้องใช้จำนวนคะแนนเสียงในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งเห็นได้ว่าการลงคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบจะใช้จำนวนคะแนนเสียงไม่เท่ากับกับคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๒ จึงทำให้เกิดความลักลั่นของจำนวนคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในอนาคตได้

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการธิการ และรองประธาน

คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

หากรัฐสภารับหลักการทั้ง ๖ ร่าง จะมีผลทำให้มีองค์กรถึงสององค์กรที่มีอำนาจทับซ้อนกัน โดยองค์กรหนึ่งมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ส่วนอีกองค์กรหนึ่งมีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ โดยแต่ละองค์กรอาจจัดทำเรื่องเดียวกัน ในเวลาเดียวกัน ไปคนละทางหรือไปในทางตรงกันข้าม ซึ่งแม้ในทางกฎหมายอาจจะสามารถทำได้ แต่ก็จะทำให้เกิดผลประหลาดในทางกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะทำให้เกิดมีผลย้อนแย้งกันทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต

๖.๕.๒.๓ ประเด็นที่สาม

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรัฐสภาไม่รับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๕) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการ โดยนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการธิการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการคนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ แต่รัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๕ เมื่อมีการตั้ง

สภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๕ ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เป็นหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่สามารถจะกระทำได้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ ในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามที่ได้บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

๖.๕.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

นายไพบุลย์ นิตะวัน รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คนที่สอง ให้ความเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๕ ยกเลิกมาตรา ๒๗๙ บทบัญญัติมาตรา ๒๗๙ ที่เป็นการรับรองบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา ๒๖๕ วรรคสอง รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และกฎหมาย จึงไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ที่อาจมีผลเป็นการยกเลิกการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในบางกลุ่มหรือไม่ก็อาจนำไปสู่ประเด็นความขัดแย้งใหม่ที่จะเกิดขึ้นในสังคมไทย

นายวิเชียร ขวาลิต รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คนที่ห้า ให้ความเห็นว่า ร่างที่ ๕ ที่เสนอให้ยกเลิกมาตรา ๒๗๙ นั้น จะทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและทางกฎหมาย กล่าวคือในปัจจุบันยังมีประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ยังมีสภาพบังคับอยู่ การยกเลิกมาตรา ๒๗๙ จึงจะส่งผลโดยตรงต่อสภาพบังคับของประกาศ คำสั่ง และการกระทำดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่าประกาศ คำสั่ง และการกระทำดังกล่าวนั้นจะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไร และเกิดปัญหาในทางกฎหมายเพราะการจะสร้างกฎหมายขึ้นมารองรับบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำนั้นไม่สามารถทำได้โดยเร็ว การยกเลิกมาตรา ๒๗๙ จะทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย และขาดความต่อเนื่องทางกฎหมาย จึงเห็นว่าไม่ควรรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๕ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและทางกฎหมาย

นายก้านรงค์ จันทิก ที่ปรึกษาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ให้ความเห็นว่า เมื่อพิจารณาการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ มีประเด็นซึ่งได้สอบถามในที่ประชุมรัฐสภาว่า หากที่ประชุมรัฐสภามีมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ หากมีการกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ และสภาร่างรัฐธรรมนูญจะนำร่างแก้ไขเพิ่มเติมของร่างดังกล่าวมาแก้ไขได้หรือไม่ ซึ่งในที่ประชุมรัฐสภามีผู้ชี้แจงว่า สามารถกระทำการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ในขณะเดียวกันหากที่ประชุมรัฐสภามีมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ สภาร่างรัฐธรรมนูญจะไม่แก้ไขตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของร่าง

ดังกล่าวก็ได้เช่นกัน ดังนั้น จึงเห็นว่าการลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ย่อมไม่มีผลใด ๆ ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญในการแก้ไขหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ด้วยเหตุที่รัฐสภาได้อินอำนาจและหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว แม้ว่าภายหลังจากที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว จะต้องนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาให้รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบ แต่การให้ความเห็นชอบดังกล่าวเป็นการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ ไม่ได้เป็นการลงมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรายมาตรา ซึ่งหากสมาชิกรัฐสภาไม่เห็นชอบเพียงบางมาตราจำเป็นที่จะต้องไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ ประเด็นดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณา จึงขอให้นำประเด็นดังกล่าวเป็นข้อพิจารณาด้วย หากที่ประชุมรัฐสภาลงมติเห็นชอบรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒

นายสมชาย แสวงการ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ในกรณีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ หากนำร่างรัฐธรรมนูญนั้นให้ประชาชนออกเสียงประชามติ แต่ผลการออกเสียงประชามติ ประชาชนไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ จะทำให้ต้องมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่ เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีก จึงเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญควรเป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐสภา ดังนั้น การลงมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ขึ้นรับหลักการอาจจะทำให้สมาชิกรัฐสภาเข้าใจว่ารัฐสภาได้อินอำนาจและหน้าที่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญ และเป็นการตั้งคณะกรรมาธิการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้สภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตรา ตั้งแต่มาตรา ๒๕ ถึงมาตรา ๒๗๙ หากเป็นเช่นนี้จะทำให้สมาชิกรัฐสภาไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราได้ จนกว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ซึ่งจะเห็นได้ว่า รัฐสภาได้อินอำนาจและหน้าที่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญ ในทำนองเดียวกัน รัฐสภาจะไม่สามารถพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ในขณะที่สภาร่างรัฐธรรมนูญอยู่ระหว่างพิจารณาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งรัฐสภาอาจมีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในบางมาตรา จึงต้องกำหนดให้รัฐสภามีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราได้

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ร่างที่ ๕ ที่เสนอให้ยกเลิกมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งในร่างที่เสนอนี้ เป็นข้อเสนอที่มีผลกระทบกับข้อกฎหมายที่เป็นประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่งที่ได้ล่วงพ้นมาแล้ว หากได้หยิบยกกระบวนการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รองรับไว้แล้ว

ก็จะเกิดเป็นประเด็นปัญหาเกิดขึ้นว่าผลที่ตามมาจะก่อให้เกิดปัญหาที่เป็นข้อขัดแย้งต่าง ๆ ตามมา อันมีผลให้เกิดการกระทำอื่น ๆ ที่อาจทำให้ประเทศชาติไม่สงบเรียบร้อยได้

นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ โฆษกคณะกรรมการการให้ความเห็น
ไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น
โดยเห็นว่าควรให้คงอยู่ต่อไป เนื่องจากบรรดาประกาศ คำสั่ง ของคณะรักษาความสงบ
แห่งชาติ ถือเป็นคำสั่งของรัฐาธิปัตย์ และหากจะแก้ไข ยกเลิกประกาศ คำสั่ง หรือ
กฎหมาย ก็สามารถดำเนินการได้ด้วยการออกกฎหมายหรือออกเป็นมติคณะรัฐมนตรี
ยกเลิกเป็นรายกรณีไป ส่วนประเด็นเรื่องการเลือกตั้งบัตรลงคะแนนใบเดียวหรือไม่นั้น
ก็สนับสนุนให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งด้วยบัตรใบเดียว เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
และพรรคการเมืองมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และเห็นด้วยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แบบแบ่งเขตเลือกตั้งจะมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่า

นายอัครเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ โฆษกคณะกรรมการการให้ความเห็น
ไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐
เพราะจะกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดิน

๖.๖ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะเป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๖)

๖.๖.๑ หลักการ เหตุผล และสาระสำคัญ

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยว่าด้วยระบบการเลือกตั้ง และการพ้นจากสมาชิกสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม)

เหตุผล

โดยที่ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวมีปัญหาหลายด้าน ก่อให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ เกิดความไม่เป็นธรรมแก่พรรคการเมือง ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนในการเลือกตั้ง การคิดคำนวณคะแนนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ไม่มีความแน่นอนชัดเจน สมควรที่จะนำระบบการเลือกตั้งตามที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า ทั้งฉบับปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๕๐ ซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งสองใบ มาใช้สำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งเคยใช้ในการเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้ง ประชาชนมีความเข้าใจและไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติ รวมทั้งยังเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกพรรคการเมือง จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

สาระสำคัญ

๑) กำหนดชื่อเรียกของรัฐธรรมนูญว่า “ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช” (มาตรา ๑)

๒) กำหนดวันมีผลใช้บังคับของรัฐธรรมนูญ โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มาตรา ๒)

๓) ยกเลิกความในมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ และให้ใช้ความใหม่แทน เพื่อเปลี่ยนวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้เลือกได้เพียงบัญชีเดียว และให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง การกำหนดวิธีการคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ของพรรคการเมืองแต่ละพรรค (มาตรา ๓)

๔) ยกเลิกมาตรา ๙๓ เรื่องการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคพึงมี และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคพึงได้รับ กรณีมีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ในบางเขต หรือบางหน่วยเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง หรือการเลือกตั้งยังไม่แล้วเสร็จ หรือยังไม่มีผลการประกาศผลการเลือกตั้งครบทุกเขตเลือกตั้งไม่ว่าด้วยเหตุใด (มาตรา ๔)

๕) ยกเลิกความในมาตรา ๙๔ และให้ใช้ความใหม่แทน เพื่อยกเลิกหลักเกณฑ์ และวิธีการคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคพึงมีและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคจะพึงได้รับ กรณีมีการเลือกตั้งใหม่ภายในหนึ่งปี เพราะเหตุที่การเลือกตั้ง

ในเขตเลือกตั้งนั้นไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และกำหนดสาระสำคัญใหม่ กรณีการเลือกตั้งใหม่ ในเขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนเสียงมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งใด (มาตรา ๕)

๖) ยกเลิก (๔) ของมาตรา ๑๐๑ เรื่องการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๙๓ (มาตรา ๖)

๗) ยกเลิกวรรคสามของมาตรา ๑๐๕ เรื่องการคำนวณสัดส่วนคะแนนของพรรคการเมืองสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง (มาตรา ๗)

๖.๖.๒ ประเด็นข้อกฎหมาย

คณะกรรมการการมีความเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๖) มีประเด็นข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณา จำนวน ๓ ประเด็น ดังนี้

๖.๖.๒.๑ ประเด็นที่หนึ่ง

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๑) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๖) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒)

นายวิเชียร ขวาลิต รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า และประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามร่างที่ ๖ เป็นการแก้ไขในบางมาตรา ซึ่งต้องดำเนินการตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็น

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๖) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) เนื่องจากร่างที่ ๖ เป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติม

รัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน และไม่มี ความซ้ำซ้อนกันในแง่ของเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๖ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนนำทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นคนละกรณีกับรายละเอียดของเนื้อหาในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ อันต้องด้วยบทบัญญัติที่บังคับให้ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเห็นชอบในวาระที่สาม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การเสนอร่างที่ ๖ จึงไม่มีเนื้อหาที่ขัดกับร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒

แนวทางที่สอง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๖) **ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒)**

นายไพบุลย์ นิตะวัน รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คนที่สอง ให้ความเห็นว่า

๑. ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของพรรคร่วมฝ่ายค้านฉบับแรก เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมทั้งฉบับยกเว้นหมวด ๑ หมวด ๒ ซึ่งมีผลให้ร่างฯ ฉบับแรกเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญทุกมาตราในหมวด ๓ ถึงบทเฉพาะกาล ดังนั้น ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๖ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) จึงซ้ำกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑

๒. การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวของสมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ (๑) จะมีอำนาจในการลงลายมือเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมคราวละฉบับ การเสนอคราวละหลายฉบับกระทำไม่ได้ จึงเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๖ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๓ ฉบับลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้ในคำสั่งว่าการลงลายมือชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอความเห็นลงลายมือชื่อได้คำร้องเดียวเท่านั้น จะมีลายมือชื่อเป็นผู้เสนอความเห็นซ้ำกันในคำร้องอื่นไม่ได้

๖.๖.๒.๒ ประเด็นที่สอง

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๖) ด้วย จะทำให้เกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสององค์กรในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะอนุกรรมการคนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้ความเห็นว่า

รัฐสภาสามารถมีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับได้ เนื่องจากรัฐสภาถือเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจแทนประชาชน การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถกระทำได้ หากอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

อย่างไรก็ดี หากรัฐสภาไม่มีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๖ จะมีผลทำให้เกิดสององค์กร ที่มีอำนาจทับซ้อนกันในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะมีผลย้อนแย้งในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราตามร่างที่ ๖ รัฐสภาจะต้องใช้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา ๒๕๖ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราจะใช้คะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ กล่าวคือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ ได้จัดให้มีการออกเสียงประชามติและผ่านความเห็นชอบของประชาชนตามมาตรา ๒๕๖ (๘) แล้วร่างมาตรา ๒๕๖ (๖) ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๒ บัญญัติว่า “การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ” ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราที่กระทำภายหลังจากที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าวแล้ว จะต้องใช้จำนวนคะแนนเสียงในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งเห็นได้ว่าการลงคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบจะใช้จำนวนคะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๒

จึงทำให้เกิดความลักลั่นของจำนวนคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในอนาคตได้

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ กรรมการการ และรองประธาน คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้เห็นว่า

หากรัฐสภารับหลักการทั้ง ๖ ร่าง จะมีผลทำให้มีองค์กรถึงสององค์กร ที่มีอำนาจทับซ้อนกัน โดยองค์กรหนึ่งมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ส่วนอีก องค์กรหนึ่งมีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ โดยแต่ละองค์กรอาจจัดทำเรื่องเดียวกัน ในเวลาเดียวกัน ไปคนละทางหรือไปในทางตรงกันข้าม ซึ่งแม้ในทางกฎหมาย อาจจะสามารทำได้ แต่ก็จะทำให้เกิดผลประหลาดในทางกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึง กระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะทำให้เกิด มีผลย้อนแย้งกันในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่น ต่อไปในอนาคต

๖.๖.๒.๓ ประเด็นที่สาม

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรัฐสภาไม่รับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการ โดยนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการการ และโฆษกคณะอนุกรรมการ พิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย และนายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก และโฆษกคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ให้เห็นว่า

หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ แต่รัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๖ เมื่อมีการตั้ง สภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข เพิ่มเติมตามร่างที่ ๖ ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เป็นหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ที่สามารถจะกระทำได้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมตามร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ ในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามที่ได้บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

๖.๖.๓ ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

นายก้านรงค์ จันทิก ที่ปรึกษาคณะกรรมการให้ความเห็นว่า

ไม่ขัดข้องที่จะรับหลักการในร่างที่ ๖ ประกอบกับเมื่อพิจารณาการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ มีประเด็นซึ่งได้สอบถามในที่ประชุมรัฐสภาว่า หากที่ประชุมรัฐสภามีมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ หากมีการกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญและสภาร่างรัฐธรรมนูญจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวมาแก้ไขได้หรือไม่ ซึ่งในที่ประชุมรัฐสภามีผู้ชี้แจงว่า สามารถกระทำการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ ในขณะเดียวกันหากที่ประชุมรัฐสภามีมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ สภาร่างรัฐธรรมนูญจะไม่แก้ไขตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวก็ได้เช่นกัน ดังนั้น จึงเห็นว่าการลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ย่อมไม่มีผลใด ๆ ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญในการแก้ไขหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ด้วยเหตุที่รัฐสภาได้ออนอำนาจและหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว แม้ว่าภายหลังจากที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว จะต้องนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาให้รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบ แต่การให้ความเห็นชอบดังกล่าวเป็นการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ ไม่ได้เป็นการลงมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรายมาตรา ซึ่งหากสมาชิกรัฐสภาไม่เห็นชอบเพียงบางมาตราจำเป็นที่จะต้องไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ ประเด็นดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณา จึงขอให้นำประเด็นดังกล่าวเป็นข้อพิจารณาด้วย หากที่ประชุมรัฐสภาลงมติเห็นชอบรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒

นายสมชาย แสวงการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการให้ความเห็นว่า

ในกรณีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ หากนำร่างรัฐธรรมนูญนั้นให้ประชาชนออกเสียงประชามติ แต่ผลการออกเสียงประชามติประชาชนไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ จะทำให้ต้องมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีก จึงเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญควรเป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐสภา ดังนั้น การลงมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ขึ้นรับหลักการอาจทำให้สมาชิกรัฐสภาเข้าใจว่ารัฐสภาได้ออนอำนาจและหน้าที่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญ และเป็นการตั้งคณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้สภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตรา ตั้งแต่มาตรา ๒๕ ถึงมาตรา ๒๗๙ หากเป็นเช่นนี้จะทำให้สมาชิกรัฐสภาไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราได้ จนกว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ ซึ่งจะเห็นได้ว่า รัฐสภาได้ออนอำนาจและหน้าที่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้แก่สภาร่างรัฐธรรมนูญ ในทำนองเดียวกัน รัฐสภาจะไม่สามารถพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๓ ถึงร่างที่ ๖ ในขณะที่สภาร่างรัฐธรรมนูญ

อยู่ระหว่างพิจารณาจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งรัฐสภาอาจมีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในบางมาตรา จึงต้องกำหนดให้รัฐสภามีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราได้

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า ร่างที่ ๖ ที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ว่าด้วยระบบการเลือกตั้ง และการพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งร่างที่ขอเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในปัญหาของระบบการเลือกตั้ง การพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรณีที่เหมาะสมควรต้องพิจารณาศึกษาถึงปัญหากระบวนการทั้งระบบ เพื่อให้เกิดการเข้าสู่ ตำแหน่งทางการเมืองของผู้แทนประชาชน ที่สมควรต้องพิจารณาถึงปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันกับบทมาตราที่ต้องการแก้ไข เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทน ของประชาชนอย่างแท้จริง และการให้ได้ผู้แทนราษฎรที่สามารถสะท้อนความเป็นตัวแทน ของพี่น้องประชาชนในแต่ละพื้นที่ ที่สมควรให้มีตัวแทนของทุกกลุ่มคนในแต่ละพื้นที่ ดังกล่าว ดังนั้น จึงเป็นการสมควรต้องพิจารณาไปถึงกระบวนการให้ได้มาซึ่งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรที่เป็นประโยชน์กับประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง ดังตัวอย่าง ที่ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละพื้นที่นั้น หากต้องการให้ได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สะท้อนถึงความเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง ในแต่ละพื้นที่ ก็ควรกำหนดให้ประชาชน ๑ คนมีสิทธิเลือกตัวแทนของตนได้ ๑ คน โดยในแต่ละเขตแต่ละพื้นที่ดังกล่าวให้มีผู้แทนเขตละ ๓ ถึง ๕ คน หรือที่เรียกว่า เขตใหญ่ มี ส.ส. ได้หลายคน เป็นต้น ซึ่งผลของการเลือกตั้งในแต่ละพื้นที่ก็จะทำให้มีตัวแทน ของประชาชนแต่ละกลุ่มได้อย่างกว้างขวาง ดีกว่าเขตเดียวคนเดียวที่คนที่ได้คะแนน ลำดับที่สองที่แพ้การเลือกตั้งที่มีคะแนนจำนวนมากไม่ได้เป็นตัวแทนของกลุ่มคนที่มี คะแนนที่เป็นรองและแพ้การเลือกตั้งดังกล่าว เท่ากับว่าคนที่ได้คะแนนเป็นลำดับสอง มีคะแนนจำนวนมากใกล้เคียงกันแต่กลับไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนกลุ่มที่มีคะแนน ลำดับรองในพื้นที่นั้น หรือกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมืองหรือไม่ต้อง สังกัดพรรคการเมือง โดยให้ในแต่ละพื้นที่ที่มีผู้แทนได้ ๓ - ๕ คนดังกล่าวเป็นตัวอย่าง ก็จะทำให้ประชาชนแต่ละกลุ่มในพื้นที่นั้น ๆ มีตัวแทนเป็นของตนเอง อันทำให้ผล ของการเลือกตั้งเป็นภาพสะท้อนความเป็นผู้แทนของประชาชนอย่างแท้จริง ๆ นอกจากนี้ หากได้ผู้แทนของประชาชนที่ใกล้ชิดกับประชาชนรู้ปัญหาของประชาชนเพื่อจะได้ แก้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริงก็อาจจะให้ยกเลิกการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้มีเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอย่างเดียวก็จะทำให้มีตัวแทน จากประชาชนอย่างแท้จริง แต่อาจมีข้อด้อยในส่วนที่ไม่อาจได้คนที่มีความรู้ความสามารถ ที่ไม่ได้เป็นนักเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชนในสภา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็น รูปแบบของกระบวนการจัดให้มีตัวแทนของประชาชนที่ต้องตกลงกันให้ได้ว่าต้องการ รูปแบบใด

ดังนั้น ในการทำให้การเมืองดีขึ้น สมควรที่จะต้องพิจารณากระบวนการได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนที่จะมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงสมควรต้องพิจารณาระบบและกระบวนการที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ การที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพียงบางเรื่องบางมาตรา จึงไม่อาจแก้ปัญหาการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมที่สุดหรือที่ดีที่สุดได้

นายอิสสระ สมชัย ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ควรมีการเลือกตั้งโดยใช้บัตรเลือกตั้งสองใบ และยังเห็นว่าควรมีทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคการเมืองจะได้บุคคลผู้มีความสามารถเฉพาะด้านเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันถือเป็นกำลังสำคัญในการบริหารประเทศ ส่วนจะกำหนดหลักเกณฑ์อย่างไรนั้น ให้เป็นหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นายอัศรเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ โฆษกคณะกรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

เห็นด้วยที่จะยังคงมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพื่อให้ผู้ที่มีประสบการณ์การเมืองมานานหลายสมัยและผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่ไม่ถนัดงานพื้นที่สามารถเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่ขอให้พิจารณาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบเขตเลือกตั้งที่เหมาะสมมากขึ้นกว่าปัจจุบันเพื่อที่จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่มีคุณภาพมากขึ้น

นายดวง อันทะไชย กรรมาธิการ ให้ความเห็นว่า

ร่างที่ ๖ ที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ พรรคสาม นั้น เห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นสามารถกระทำได้ โดยที่การแก้ไขเพิ่มเติมนั้นต้องแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราและต้องแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐสภา ทั้งนี้ พิจารณาแล้วเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกตั้งจะเป็นการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย พัฒนาระบบการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น และยังเป็นพัฒนาการของพรรคการเมืองและนักการเมืองด้วย

๗. สรุปผลการพิจารณา

๗.๑ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๑)

ประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖

การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราอันเป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖

ประเด็นการเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

คณะกรรมการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลหลายประการ ดังนี้

๑) ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญห้ามมิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้เป็นเพียงการดำเนินการให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เท่านั้น ยังมิได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับแต่อย่างใด

๒) บทบัญญัติในมาตรา ๒๕๖/๙ ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ ได้กำหนดห้ามมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมความในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

๓) บทบัญญัติในมาตรา ๒๕๖ (๘) กำหนดไว้ว่า หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยประชามติ ก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวไม่เคยมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อน ดังนั้น เมื่อร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาในวาระที่สาม ก็จะต้องนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวไปให้ประชาชน ออกเสียงประชามติก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย อันเป็นไปตามนัยแห่ง คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ว่า “รัฐธรรมนูญที่ได้มาโดยการลงมติของประชาชน ก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่หรือไม่”

แนวทางที่สอง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ อาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลหลายประการ ดังนี้

๑) ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับได้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงมิอาจกระทำได้ อันเป็นไปตามหลักกฎหมายมหาชนที่ว่า “หากไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจไว้จะกระทำมิได้” การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และไม่อาจนำประเด็นดังกล่าวไปทำประชามติ ตามมาตรา ๑๖๖ ได้ เนื่องจากบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวห้ามมิให้มีการทำประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้ง

ต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ควรให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยว่า รัฐสภามีหน้าที่และอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือไม่เสียก่อน โดยอาศัยช่องทางที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๑๐ (๒) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗ (๒) มาตรา ๔๑ (๔) และมาตรา ๔๔

๒) บทบัญญัติมาตรา ๒๕๖/๑๑ ของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดให้นำร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำแล้วเสร็จไปออกเสียงประชามติทันที โดยไม่ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบของรัฐสภาก่อน เป็นการขัดต่อบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๖

๓) เจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕๖ คือ ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราเท่านั้น และศาลรัฐธรรมนูญก็เคยมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ว่า รัฐสภาไม่มีอำนาจแก้ไขมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพราะการสถาปนารัฐธรรมนูญใหม่เป็นอำนาจของประชาชน ก่อนที่จะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่จึงต้องมีการออกเสียงประชามติจากประชาชนด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับจึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ รัฐสภาไม่มีอำนาจที่กระทำได้นอกจากนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญยังต้องอยู่ภายใต้มาตรา ๒๕๕ ซึ่งเป็นข้อห้ามเด็ดขาดในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การกำหนดห้ามมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ เป็นข้อจำกัดที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนี้ไม่ขัดต่อมาตรา ๒๕๕ เพราะอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนอื่นนอกจากหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ อันอาจกระทบต่อหลักการสำคัญตามมาตรา ๒๕๕ และพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ได้

๔) ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมรายมาตรา แต่เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ประกอบกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ว่า อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของประชาชน การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่ได้มาจากการออกเสียงประชามติของประชาชน หากจะจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ควรให้ประชาชนได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ หากประสงค์จะให้รัฐสภารับหลักการร่างรัฐธรรมนูญนี้ อาจดำเนินการได้ ๓ วิธี คือ ๑. คณะรัฐมนตรีนำประเด็นดังกล่าวไปให้ประชาชนออกเสียงประชามติเสียก่อน ๒. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา และ ๓. ผู้เสนอญัตติถอนญัตติ และเสนอญัตติเข้ามาใหม่เพื่อขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา

๕) การเพิ่มหมวด ๑๕/๑ เพื่อให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไม่มีความชัดเจนว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญจะจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) หรือไม่ และกรณีดังกล่าวเป็นการมอบหน้าที่และอำนาจแก่สภาร่างรัฐธรรมนูญไปจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนสมาชิกรัฐสภานอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) อันเป็นประเด็นปัญหาว่าสามารถทำได้หรือไม่ กรณีนี้เป็นปัญหาสำคัญสมควรที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๐ (๒) เพื่อให้ได้ข้อยุติเสียก่อน

๖) การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญ เป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญได้ผ่านกระบวนการออกเสียงประชามติของประชาชน ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญ รัฐสภาเป็นเพียงองค์กรตามรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญได้ และไม่สามารถมอบอำนาจไปให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำ

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ นอกจากนี้ ยังขัดหรือแย้งต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ อีกด้วย

๗) มาตรา ๒๕๕ มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นข้อห้ามมิให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการในมาตรา ๑ และมาตรา ๒ โดยเด็ดขาด การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ จึงมีอาจกระทำได้ จึงควรถอนญัตติแล้วเสนอญัตติใหม่เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราที่ไม่ขัดกับเจตนารมณ์และหลักการของมาตรา ๒๕๕

๘) องค์การที่ก่อตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญไม่อาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับอันเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญได้ และบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๕ ก็กำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถดำเนินการได้เพียงใด จึงควรดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น

ประเด็นการออกเสียงประชามติ

ส่วนที่ ๑ การดำเนินการออกเสียงประชามติ

แนวทางที่หนึ่ง ดำเนินการออกเสียงประชามติหนึ่งครั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๗) และ (๘) ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย สำหรับการออกเสียงประชามติ ก่อนรับหลักการไม่สามารถทำได้ เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้ให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติที่จะกระทำได้ และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการประกอบกับปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

แนวทางที่สอง ดำเนินการออกเสียงประชามติสองครั้ง คือ ครั้งที่หนึ่งก่อนที่รัฐสภาจะลงมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามมาตรา ๑๖๖ และครั้งที่สองก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

ส่วนที่ ๒ ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

การออกเสียงประชามตินั้นจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติเสียก่อน และควรจัดทำกฎหมายดังกล่าวไว้แล้วเสร็จก่อนถึงขั้นตอนการจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งปัจจุบันกฎหมายดังกล่าวอยู่ในระหว่างการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อตรวจพิจารณาแล้วเสร็จ คณะรัฐมนตรีจะนำไปพิจารณาแล้วเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

ประเด็นการกำหนดวิธีการหรือกระบวนการในการป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ นอกเหนือจากหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์

พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในมาตราอื่น ๆ นอกเหนือจากหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ เป็นไปในฐานะประมุขแห่งรัฐ และอยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจตามหลักการในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ อยู่แล้ว แต่เพื่อให้เป็นไปอย่างมั่นใจ ควรกำหนดให้หลักการนี้เป็นหลักการสำคัญเพื่อให้คณะกรรมการการปฏิรูปที่จะตั้งขึ้นไปดำเนินการให้เกิดผลในวาระที่สองต่อไปด้วย นอกจากนี้ สภาร่างรัฐธรรมนูญจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยขัดหรือแย้งกับรูปแบบของรัฐที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้อย่างเด็ดขาด

เพราะเป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ ทั้งนี้ รัฐสภาที่มีอำนาจที่จะวินิจฉัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นขัดหรือแย้งต่อหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ทั้งในเนื้อหาและหลักการหรือไม่

ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

๑) ในเชิงการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องมีการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพราะประชาชนส่วนหนึ่งเห็นว่า รัฐธรรมนูญที่มีมาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ประกอบกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหลายมาตราไม่เหมาะสม หรือขัดแย้งกันเอง ซึ่งบทบัญญัติในบางมาตราเกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากดำเนินการโดยรัฐสภาอาจทำให้ประชาชนเห็นว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของตนมากกว่าประชาชน

๒) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในปัจจุบันและยังเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านการเมืองของสังคมอีกด้วย

๗.๒ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๒)

ประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖

การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราอันเป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖

ประเด็นการเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลหลายประการ ดังนี้

๑) รัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติใดห้ามมิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

๒) บทบัญญัติในมาตรา ๒๕๖/๑๓ ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ กำหนดห้ามมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมความในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

๓) บทบัญญัติในมาตรา ๒๕๖ (๘) กำหนดไว้ว่า หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยประชามติ ก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวไม่เคยมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อน ดังนั้น เมื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาในวาระที่สาม ก็จะต้องนำร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวไปให้ประชาชนออกเสียงประชามติ ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย อันเป็นไปตามนัยแห่งคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ว่า “รัฐธรรมนูญที่ได้มาโดยการลงมติของประชาชนก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่”

๔) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างนี้ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยมีเนื้อหาประกอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และอีกส่วนหนึ่งเป็นการเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่เสนอเป็นไปตามหลักการของการแก้ไขกฎหมาย

๕) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างนี้ เป็นไปตามหลักการที่ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้จัดทำโดยผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งเทียบเคียงได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ที่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ที่กำหนดให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ

แนวทางที่สอง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ อาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลหลายประการ ดังนี้

๑) ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับได้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงมีอาจกระทำได้ อันเป็นไปตามหลักกฎหมายมหาชนที่ว่า “หากไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจไว้จะกระทำมิได้” การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงเป็นกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และไม่อาจนำประเด็นดังกล่าวไปทำประชามติตามมาตรา ๑๖๖ ได้ เนื่องจากบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวห้ามมิให้มีการทำประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ควรให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยว่า รัฐสภามีหน้าที่และอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือไม่เสียก่อน โดยอาศัยช่องทางที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๑๐ (๒) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗ (๒) มาตรา ๔๑ (๔) และมาตรา ๔๔

๒) เจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕๖ คือ ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา เท่านั้น และศาลรัฐธรรมนูญก็เคยมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ว่า รัฐสภาไม่มีอำนาจแก้ไขมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพราะการสถาปนารัฐธรรมนูญใหม่เป็นอำนาจของประชาชน ก่อนที่จะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่จึงต้องมีการออกเสียงประชามติจากประชาชนด้วย การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับจึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ รัฐสภาไม่มีอำนาจที่กระทำได้นอกจากนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญยังต้องอยู่ภายใต้มาตรา ๒๕๕ ซึ่งเป็นข้อห้ามเด็ดขาดในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การกำหนดห้ามมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ เป็นข้อจำกัดที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนี้ไม่ขัดต่อมาตรา ๒๕๕ เพราะอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนอื่นนอกจากหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ อันอาจกระทบต่อหลักการสำคัญตามมาตรา ๒๕๕ และพระราชอำนาจอันใดของพระมหากษัตริย์ได้

๓) ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ มิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมรายมาตรา แต่เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ประกอบกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ว่า อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของประชาชน การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่ได้มาจากการออกเสียงประชามติของประชาชน หากจะจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ควรให้ประชาชนได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ หากประสงค์จะให้รัฐสภารับหลักการร่างรัฐธรรมนูญนี้ อาจดำเนินการได้ ๓ วิธี คือ ๑. คณะรัฐมนตรีนำประเด็นดังกล่าวไปให้ประชาชนออกเสียงประชามติเสียก่อน ๒. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา และ ๓. ผู้เสนอญัตติถอนญัตติ และเสนอญัตติเข้ามาใหม่เพื่อขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา

๔) การเพิ่มหมวด ๑๕/๑ เพื่อให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่มีความชัดเจนว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญจะจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) หรือไม่ และกรณีดังกล่าวเป็นการมอบหน้าที่และอำนาจแก่สภาร่างรัฐธรรมนูญไปจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนสมาชิกรัฐสภานอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ (๘) อันเป็นประเด็นปัญหาว่าสามารถทำได้หรือไม่ กรณีนี้เป็นปัญหาสำคัญสมควรที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๐ (๒) เพื่อให้ได้ข้อยุติเสียก่อน

๕) ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ห้ามมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จึงไม่เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ แต่ในหลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้กลับกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ประสงค์ที่จะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้จึงเป็นเรื่องที่ย้อนแย้งกัน แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติม

ชื่อหมวดว่า “หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ” ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะขัดแย้งกับหลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้

๖) การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญได้ผ่านกระบวนการออกเสียงประชามติของประชาชน ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญ รัฐสภาเป็นเพียงองค์กรตามรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีผลเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญได้ และไม่สามารถมอบอำนาจไปให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ นอกจากนี้ ยังขัดหรือแย้งต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ อีกด้วย

๗) มาตรา ๒๕๕ มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นข้อห้ามมิให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และแก้ไขเพิ่มเติมหลักการในมาตรา ๑ และมาตรา ๒ โดยเด็ดขาด การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับจึงมีอาจกระทำได้ จึงควรถอนญัตติแล้วเสนอญัตติใหม่เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราที่ไม่ขัดกับเจตนารมณ์และหลักการของมาตรา ๒๕๕

๘) องค์กรที่ก่อตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญไม่อาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับอันเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญได้ และบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๕ ก็กำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถดำเนินการได้เพียงใด จึงควรดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น

ประเด็นการออกเสียงประชามติ

ส่วนที่ ๑ การดำเนินการออกเสียงประชามติ

แนวทางที่หนึ่ง ดำเนินการออกเสียงประชามติหนึ่งครั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๗) และ (๘) ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย สำหรับการออกเสียงประชามติ ก่อนรับหลักการไม่สามารถทำได้ เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้ให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติที่จะกระทำได้ และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการประกอบกับปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

แนวทางที่สอง ดำเนินการออกเสียงประชามติสองครั้ง คือ ครั้งที่หนึ่งก่อนที่รัฐสภาจะลงมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามมาตรา ๑๖๖ และครั้งที่สองก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

ส่วนที่ ๒ ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

การออกเสียงประชามตินั้นจำเป็นจะต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติเสียก่อน และควรจัดทำกฎหมายดังกล่าวให้แล้วเสร็จก่อนถึงขั้นตอนการออกเสียงประชามติตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งปัจจุบันกฎหมายดังกล่าวอยู่ในระหว่างการศึกษาพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อตรวจพิจารณาแล้วเสร็จ คณะรัฐมนตรีจะนำไปพิจารณาแล้วเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

ประเด็นการกำหนดวิธีการหรือกระบวนการในการป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญนอกเหนือจากหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์

พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในมาตราอื่น ๆ นอกเหนือจากหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ เป็นไปในฐานะประมุขแห่งรัฐ และอยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจตามหลักการในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ อยู่แล้ว แต่เพื่อให้เป็นไปอย่างมั่นใจ ควรกำหนดให้หลักการนี้เป็นหลักการสำคัญเพื่อให้คณะกรรมการการของรัฐธรรมนูญที่จะตั้งขึ้นไปดำเนินการให้เกิดผลในวาระที่สองต่อไปด้วย นอกจากนี้ สภาร่างรัฐธรรมนูญจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยขัดหรือแย้งกับรูปแบบของรัฐที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้อย่างเด็ดขาด เพราะเป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ ทั้งนี้ รัฐสภามีอำนาจที่จะวินิจฉัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นขัดหรือแย้งต่อหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ทั้งในเนื้อหา และหลักการหรือไม่

ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

๑) ในเชิงการเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์รัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพราะประชาชนส่วนหนึ่งเห็นว่า รัฐธรรมนูญที่มีมาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ประกอบกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหลายมาตราไม่เหมาะสม หรือขัดแย้งกันเอง ซึ่งบทบัญญัติในบางมาตราเกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากดำเนินการโดยรัฐสภาอาจทำให้ประชาชนเห็นว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของตนมากกว่าประชาชน

๒) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในปัจจุบันและยังเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการทางการเมืองของสังคมอีกด้วย

๗.๓ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๓)

ประเด็นร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๓) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง

แนวทางที่หนึ่ง เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๓) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) เนื่องจากร่างที่ ๓ เป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน และไม่มี ความซ้ำซ้อนกันในส่วนของเนื้อหาของญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๓ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นคนละกรณีกับรายละเอียดของเนื้อหาในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ อันต้องด้วยบทบัญญัติที่บังคับให้ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเห็นชอบในวาระที่สาม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘)

แนวทางที่สอง เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๓) เป็นการซ้ำซ้อนกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) ซึ่งเสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบกับสมาชิกสภาที่เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑) และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๓) หลายคนลงลายมือชื่อเสนอหลายร่าง ซึ่งการลงลายมือชื่อของสมาชิกสภาควรลงลายมือชื่อเพียงครั้งเดียวในเรื่องเดียวกัน

ประเด็นกรณีรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๓) ด้วย จะทำให้เกิดองค์กรในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสององค์กรในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๓)

คณะกรรมการการเห็นว่า รัฐสภาสามารถมีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ทั้ง ๖ ฉบับ ได้ เนื่องจากรัฐสภาถือเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจแทนประชาชน การพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถกระทำได้ หากอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ อย่างไรก็ดี หากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๓) จะมีผลทำให้เกิดสององค์กรที่มีอำนาจทับซ้อนกันในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะมีผลย้อนแย้งในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา (ร่างที่ ๓) รัฐสภาจะต้องใช้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบในวาระที่สามขั้นสุดท้าย

โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา ๒๕๖ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราจะใช้คะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๒) จึงทำให้เกิดความสับสนของจำนวนคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในอนาคตได้

ประเด็นกรณีรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๓) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการธิการเห็นว่า หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) แต่รัฐสภาไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๓) เมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๓) ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้นเป็นหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่สามารถจะกระทำได้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) ในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามที่ได้บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

๑) การลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๓ ไม่มีผลใด ๆ ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญในการแก้ไขหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๓ เพราะรัฐสภาได้โอนหน้าที่และอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบก็จะเป็นการให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ หากรัฐสภาไม่เห็นชอบในบางมาตราก็จำเป็นที่จะต้องไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ กรณีเช่นนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาได้

๒) การตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการโอนหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปให้ไปสภาร่างรัฐธรรมนูญ รัฐสภาจะไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๓ ได้ ในขณะที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรกำหนดให้รัฐสภามีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราได้เมื่อมีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม

ประเด็นการยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง เห็นว่า ไม่ควรยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ โดยมีเหตุผลหลายประการ ดังนี้

๑) หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศจะสิ้นสุดลงในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๕ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องยกเลิก

๒) การปฏิรูปประเทศเป็นเรื่องจำเป็นและมีความสำคัญจึงควรคงไว้ตามเดิม และควรกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรเข้ามามีส่วนในการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศให้บรรลุเป้าหมายด้วย

๓) ควรให้เป็นหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญในการพิจารณาว่าควรคงเรื่องการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติไว้หรือไม่

๔) หน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศของวุฒิสภาเป็นหน้าที่และอำนาจเพียงชั่วคราวเท่านั้น องค์กรสำคัญที่ควรเป็นหลักในการปฏิรูปประเทศ คือ สภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศของวุฒิสภา ก็ควรกำหนดให้องค์กรอื่นทำหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้การปฏิรูปประเทศดำเนินการต่อไปจนบรรลุเป้าหมาย

๕) ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แต่ไม่ควรยกเลิก

๖) การยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ โดยไม่มีบทบัญญัติใดมารองรับกระบวนการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติมาตราอื่น จะทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

แนวทางที่สอง เห็นว่า ควรยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ เพราะประเด็นการปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ยังไม่ปรากฏผลสัมฤทธิ์ และการยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ดังกล่าวก็มีได้ส่งผลกระทบต่อการปฏิรูปประเทศตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ แต่อย่างไร

๗.๔ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๔)

ประเด็นร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๔) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง

แนวทางที่หนึ่ง เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๔) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) เนื่องจากร่างที่ ๔ เป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเพิ่มความเข้มงวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน และไม่มี ความซ้ำซ้อนกัน ในแง่ของเนื้อหาของญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๔ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนนำทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นคนละกรณีกับรายละเอียดของเนื้อหาในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ อันต้องด้วยบทบัญญัติที่บังคับให้ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเห็นชอบในวาระที่สาม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘)

แนวทางที่สอง เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๔) เป็นการซ้ำซ้อนกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) ซึ่งเสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบกับสมาชิกรัฐสภาที่เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑) และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๔) หลายคนลงลายมือชื่อเสนอหลายร่าง ซึ่งการลงลายมือชื่อของสมาชิกรัฐสภาควรลงลายมือชื่อเพียงครั้งเดียวในเรื่องเดียวกัน

ประเด็นกรณีรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๔) ด้วย จะทำให้เกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสององค์กรในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๔)

คณะกรรมการการเห็นว่า รัฐสภาสามารถมีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ ได้ เนื่องจากรัฐสภาถือเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจแทนประชาชน การพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถกระทำได้ หากอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ อย่างไรก็ดี หากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๔) จะมีผลทำให้เกิดสององค์กรที่มีอำนาจทับซ้อนกันในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะมีผลย้อนแย้งในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

เป็นรายมาตรา (ร่างที่ ๔) รัฐสภาจะต้องใช้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบในวาระที่สามขั้นสุดท้าย โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา ๒๕๖ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราจะใช้คะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่บัญญัติไว้ในร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๒) จึงทำให้เกิดความลักลั่นของจำนวนคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ในอนาคตได้

ประเด็นกรณีรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๔) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการธิการเห็นว่า หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) แต่รัฐสภาไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๔) เมื่อมีการตั้ง สภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๔) ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เป็นหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่สามารถจะกระทำได้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้ บทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) ในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ ตามที่ได้บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

๑) การลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๔ ไม่มีผลใด ๆ ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญในการแก้ไขหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๔ เพราะรัฐสภาได้โอนหน้าที่ และอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบก็จะเป็นการให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบ รัฐธรรมนูญทั้งฉบับ หากรัฐสภาไม่เห็นชอบในบางมาตราก็จำเป็นที่จะต้องไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ กรณีเช่นนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาได้

๒) การตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการโอนหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปให้ไปสภาร่างรัฐธรรมนูญ รัฐสภาจะไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๔ ได้ ในขณะที่อยู่ในระหว่างการพิจารณา จัดทำร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรกำหนดให้รัฐสภามีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญรายมาตราได้เมื่อมีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม

ประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒

คณะกรรมการการมีความเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง คณะกรรมการการเห็นว่า ควรยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

๑) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีควรกระทำในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการคงมาตรา ๒๗๒ ไว้ อาจทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ได้ว่าเป็นการสืบทอดอำนาจซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีกับบุคคลที่ได้รับความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

๒) เมื่อพิจารณาจากหน้าที่และอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้วุฒิสภาร่วมทำหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบบุคคลที่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีอีกต่อไป

แนวทางที่สอง คณะกรรมการการเห็นว่า ไม่ควรยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

๑) มาตรา ๒๗๒ เกิดขึ้นจากความเห็นชอบของประชาชนในการออกเสียงประชามติ เพราะฉะนั้นก่อนมีการเสนอให้ยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว ควรจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อน

๒) มาตรา ๒๗๒ เกิดขึ้นจากความเห็นชอบ คำถามเพิ่มเติมของประชาชนโดยการออกเสียงประชามติ จึงต้องกลับไปให้ประชาชนออกเสียงประชามติก่อนยกเลิกเช่นกัน เพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ และคำชี้แจงของเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ประชามติของประชาชนเป็นองค์อำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญ

๓) มาตรา ๒๗๒ เป็นเพียงบทบัญญัติที่มีสภาพใช้บังคับเป็นการชั่วคราว และผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชน จึงไม่ควรยกเลิก

๗.๕ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๕)

ประเด็นร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๕) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง

แนวทางที่หนึ่ง เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๕) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) เนื่องจากร่างที่ ๕ เป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน และไม่มี ความซ้ำซ้อนกัน ในแง่ของเนื้อหาของญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๕ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนนำทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นคนละกรณีกับรายละเอียดของเนื้อหาในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ อันต้องด้วยบทบัญญัติที่บังคับให้ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเห็นชอบในวาระที่สาม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘)

แนวทางที่สอง เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๕) เป็นการซ้ำซ้อนกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) ซึ่งเสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบกับสมาชิกรัฐสภาที่เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑) และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๕) หลายคนลงลายมือชื่อเสนอหลายร่าง ซึ่งการลงลายมือชื่อของสมาชิกรัฐสภาควรลงลายมือชื่อเพียงครั้งเดียวในเรื่องเดียวกัน

ประเด็นกรณีรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๕) ด้วย จะทำให้เกิดองค์กรในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสององค์กรในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๕)

คณะกรรมการการเห็นว่า รัฐสภาสามารถมีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ ได้ เนื่องจากรัฐสภาถือเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจแทนประชาชน การพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถกระทำได้ หากอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ อย่างไรก็ดี หากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๕) จะมีผลทำให้เกิดสององค์กรที่มีอำนาจทับซ้อนกันในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะมีผลย้อนแย้งในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา (ร่างที่ ๕) รัฐสภาจะต้องใช้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบในวาระที่สามขั้นสุดท้าย

โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา ๒๕๖ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราจะใช้คะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๒) จึงทำให้เกิดความสับสนของจำนวนคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในอนาคตได้

ประเด็นกรณีรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๕) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการธิการเห็นว่า หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) แต่รัฐสภาไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๕) เมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๕) ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เป็นหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่สามารถจะกระทำได้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) ในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามที่ได้บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

๑) การลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๕ ไม่มีผลใด ๆ ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญในการแก้ไขหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๕ เพราะรัฐสภาได้โอนหน้าที่และอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบก็จะเป็นการให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ หากรัฐสภาไม่เห็นชอบในบางมาตราก็จำเป็นที่จะต้องไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ กรณีเช่นนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาได้

๒) การตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการโอนหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปให้ไปสภาร่างรัฐธรรมนูญ รัฐสภาจะไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๕ ได้ ในขณะที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรกำหนดให้รัฐสภามีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราได้เมื่อมีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม

ประเด็นการยกเลิกมาตรา ๒๗๙

คณะกรรมการธิการเห็นว่า ไม่ควรยกเลิกมาตรา ๒๗๙ ด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

๑) การยกเลิกมาตรา ๒๗๙ จะทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและทางกฎหมาย เพราะจะส่งผลโดยตรงต่อสภาพบังคับของประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ และหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ เพราะการตรากฎหมายขึ้นมาเพื่อรองรับบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำดังกล่าวไม่อาจดำเนินการได้โดยเร็ว

๒) การยกเลิกมาตรา ๒๗๙ อาจมีผลเป็นการยกเลิกการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดบางกลุ่ม หรืออาจนำไปสู่ประเด็นความขัดแย้งใหม่ที่จะเกิดขึ้นในสังคมไทย

๓) ควรคงมาตรา ๒๗๙ ไว้ตามเดิม หากจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกประกาศ คำสั่งต่าง ๆ ของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติหรือหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติก็สามารถดำเนินการได้โดยการตรากฎหมายหรือโดยมติคณะรัฐมนตรีเป็นรายกรณีไป

๗.๖ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ (ร่างที่ ๖)

ประเด็นร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการการมีความเห็นเป็นสองแนวทาง

แนวทางที่หนึ่ง เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๖) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) เนื่องจากร่างที่ ๖ เป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน และไม่มี ความซ้ำซ้อนกันในแง่ของเนื้อหาของญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๖ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนนำทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นคนละกรณีกับรายละเอียดของเนื้อหาในร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ อันต้องด้วยบทบัญญัติที่บังคับให้ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเห็นชอบในวาระที่สาม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘)

แนวทางที่สอง เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๖) เป็นการซ้ำซ้อนกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) ซึ่งเสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบกับสมาชิกรัฐสภาที่เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑) และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๖) หลายคนลงลายมือชื่อเสนอหลายร่าง ซึ่งการลงลายมือชื่อของสมาชิกรัฐสภาควรลงลายมือชื่อเพียงครั้งเดียวในเรื่องเดียวกัน

ประเด็นกรณีรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๖) ด้วย จะทำให้เกิดองค์กรในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสององค์กรในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๖)

คณะกรรมการการเห็นว่า รัฐสภาสามารถมีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ ได้ เนื่องจากรัฐสภาถือเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจแทนประชาชน การพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถกระทำได้ หากอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ อย่างไรก็ดี หากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๖) จะมีผลทำให้เกิดสององค์กรที่มีอำนาจทับซ้อนกันในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะมีผลย้อนแย้งในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

เป็นรายมาตรา (ร่างที่ ๖) รัฐสภาจะต้องใช้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบในวาระที่สามขั้นสุดท้าย โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา ๒๕๖ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราจะใช้คะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่บัญญัติไว้ใน ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๒) จึงทำให้เกิดความสับสนของจำนวนคะแนนเสียงที่ใช้ในการ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และอาจทำให้เกิดปัญหา ในทางปฏิบัติในอนาคตได้

ประเด็นกรณีรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไข เพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการธิการเห็นว่า หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) แต่รัฐสภาไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๖) เมื่อมีการตั้งสภา ร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๖) ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่นั้น เป็นหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่สามารถจะกระทำได้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้ บทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒) ในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ ตามที่ได้บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

ประเด็นข้อคิดเห็นอื่น

๑) การลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๖ ไม่มีผลใด ๆ ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญในการแก้ไขหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๖ เพราะรัฐสภาได้อนุมัติ และอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบก็จะเป็นการให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบ รัฐธรรมนูญทั้งฉบับ หากรัฐสภาไม่เห็นชอบในบางมาตราก็จำเป็นที่จะต้องไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมทั้งฉบับ กรณีเช่นนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาได้

๒) การตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างที่ ๑ และร่างที่ ๒ เป็นการโอนหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปให้ไปสภาร่างรัฐธรรมนูญ รัฐสภาจะไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่ ๖ ได้ ในขณะที่อยู่ในระหว่างพิจารณา จัดทำร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรกำหนดให้รัฐสภาใช้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รายมาตราได้เมื่อมีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม

๓) ควรคงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไว้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองและมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านซึ่งไม่ถนัดงานในพื้นที่เข้ามาสู่สภาผู้แทนราษฎร และควรพิจารณาสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้เหมาะสม เพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่มีคุณภาพ

ประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิก
มาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม

คณะกรรมการการมีคามเป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง เห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม ด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

๑) การแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการพัฒนาระบบประชาธิปไตย และระบบการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างพัฒนาการให้แก่พรรคการเมืองและนักการเมืองอีกด้วย

๒) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อควรใช้บัตรเลือกตั้งคนละใบ เพราะการกำหนดให้ประชาชนลงคะแนนเลือกตั้งในบัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียวเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชน ประชาชนไม่สามารถเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแยกจากพรรคการเมืองได้

แนวทางที่สอง เห็นว่า ยังไม่ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม ด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

๑) การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและบัตรเลือกตั้ง ควรให้สภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้พิจารณา ยังไม่ควรแก้ไขเพิ่มเติมในขณะนี้

๒) ควรพิจารณาระบบและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งระบบ ไม่ควรแก้ไขเพิ่มเติมเพียงบางเรื่องหรือบางมาตรา เพราะการดำเนินการดังกล่าวไม่อาจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

คณะกรรมการการได้จัดทำรายงานผลการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ ของคณะกรรมการการมาเพื่อโปรดพิจารณาและนำเสนอต่อที่ประชุมรัฐสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

(นายณัฏฐ์ชนน ศรีก่อเกื้อ)

เลขานุการคณะกรรมการการ

ภาคผนวก

หนังสือตั้งคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ	๑
คำสั่งคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ (ตั้งคณะอนุกรรมการ)	๒
สรุปประเด็นการอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง	๓
หนังสือเชิญบุคคลภายนอกมาร่วมประชุม	๔
คำชี้แจงของบุคคลภายนอกที่มาร่วมประชุม	๕
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕	๖
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕ - ๑๘/๒๕๕๖	๗
ตารางเปรียบเทียบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๖ ฉบับ	๘
บทบัญญัติรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์นอกจากบทบัญญัติในหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ (จำนวน ๓๘ มาตรา)	๙
รายงานคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย	๑๐

หนังสือตั้งคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๔/ว ๒๕๖

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๘ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ตั้งคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน ๖ ฉบับ

ด้วยในคราวประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓ ถึงวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ซึ่งนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ และมีมติตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๑๒๑ วรรคสาม โดยในสัดส่วนของพรรคเพื่อไทย จำนวน ๘ คน พรรคก้าวไกล จำนวน ๓ คน พรรคเสรีรวมไทย จำนวน ๑ คน พรรคประชาชาติ จำนวน ๑ คน และพรรคเศรษฐกิจใหม่ จำนวน ๑ คน ไม่ประสงค์จะเสนอรายชื่อบุคคลเข้าร่วมเป็นกรรมการ ดังนั้น กรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายกล้านรงค์ จันทิก

๒. ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์

๓. นายเจตน์ ศิรธรานนท์

๕. พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร์

๖. นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์

๗. นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ

๘. นายณัฏฐชนน ศรีก่อเกื้อ

๙. นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม

๑๐. นายดวง อันทะไชย

๑๑. นายถวิล เปลี่ยนศรี

๑๒. นายนิกร จำนง

๑๓. นายบุญสิงห์ วรินทร์รักษ์

๑๔. นายไพบูลย์ นิตะวัน

๑๕. นายมรรณพ เดชวิทักษ์	๑๖. นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วานิช
๑๗. รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ	๑๘. นางวรารัตน์ อติแพทย์
๑๙. นายวิเชียร ขวลิต	๒๐. นายวิรัช พันธุมะผล
๒๑. นายวิรัช รัตนเศรษฐ์	๒๒. นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์
๒๓. นายศุภชัย ใจสมุทร	๒๔. พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม
๒๕. นายสมชาย แสวงการ	๒๖. นายสุชาติ อุสาหะ
๒๗. นายสุรสิทธิ์ นิธิวุฒิวรรักษ์	๒๘. นางสาวรณีย์ สิริเวชชะพันธ์
๒๙. นายเสรี สุวรรณภานนท์	๓๐. นายอัครเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์
๓๑. นายอิสสระ สมชัย	

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ทั้ง ๖ ฉบับ ดังกล่าวกำหนดระยะเวลาพิจารณาไว้ ๓๐ วัน และได้มีการประชุมคณะกรรมการการ ในวันพุธที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (สผ.) ๓๐๗ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา

จึงเรียนยืนยันมาเพื่อทราบ และขอเชิญท่านไปประชุมตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้น

ขอแสดงความนับถือ

๙.

(นายสรศักดิ์ เพียรเวช)

เลขาธิการรัฐสภา

สำนักงานการประชุม

โทร. ๐ ๒๒๔๒.๕๙๐๐ ต่อ ๗๕๑๑

คำสั่งคณะกรรมการพิจารณาพระราชบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ
(ตั้งคณะอนุกรรมการ)

- คำสั่งที่ ๑/๒๕๖๓ เรื่อง ตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
- คำสั่งที่ ๒/๒๕๖๓ เรื่อง ตั้งอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย (เพิ่มเติม)
- คำสั่งที่ ๓/๒๕๖๓ เรื่อง ตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำรายงาน

คำสั่งคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ที่ ๑/๒๕๖๓

เรื่อง ตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ครั้งแรก เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้มีมติ ตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย โดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๖๖ วรรคสี่ ประกอบด้วย

๑. นายวิเชียร ชวลิต	เป็นประธานคณะอนุกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ ลิ่วโรจน์	เป็นอนุกรรมการ
๓. นายคมสัน โพธิ์คง	เป็นอนุกรรมการ
๔. รองศาสตราจารย์เชษฐา โทณะวนิก	เป็นอนุกรรมการ
๕. นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม	เป็นอนุกรรมการ
๖. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เป็นอนุกรรมการ
๗. นายนิกร จำนง	เป็นอนุกรรมการ
๘. ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ	เป็นอนุกรรมการ
๙. นายบุญเกียรติ การะเวกพันธุ์	เป็นอนุกรรมการ
๑๐. นายวิรัช พันธุมะผล	เป็นอนุกรรมการ
๑๑. นายสตีธร ธนานิธิโชติ	เป็นอนุกรรมการ
๑๒. ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์	เป็นอนุกรรมการ
๑๓. นายสรศักดิ์ เพียรเวช	เป็นอนุกรรมการ
๑๔. นายเผ่าพันธุ์ นวลสง	เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
๑๕. นายสกันธ์ พรหมบุญตา	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะอนุกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑) พิจารณาเสนอความเห็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

๒) พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับข้อกฎหมายตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ทั้งนี้ ขอให้คณะอนุกรรมการรายงานผลการพิจารณาให้คณะกรรมการทราบเป็นระยะ และจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการเมื่อพิจารณาแล้วเสร็จด้วย

สั่ง ณ วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

(นายวิรัช รัตนเศรษฐ์)

ประธานคณะกรรมการ

คำสั่งคณะกรรมการพิจารณาการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ
ที่ ๒/๒๕๖๓

เรื่อง ตั้งอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย (เพิ่มเติม)

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการพิจารณาการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันอังคารที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้มีมติ ตั้งอนุกรรมการ ในคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย (เพิ่มเติม) ดังนี้

๑. นายเชาวนะ ไตรมาศ
๒. นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วลัยพร รัตนเศรษฐ์

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๓

(นายวิรัช รัตนเศรษฐ์)

ประธานคณะกรรมการพิจารณา

คำสั่งคณะกรรมการพิจารณาการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ที่ ๓/๒๕๖๓

เรื่อง ตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงาน

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการพิจารณาการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้มีมติ ตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงาน โดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๖๖ วรรคสี่ ประกอบด้วย

๑. นายนิกร จำนง	เป็นประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุรสิทธิ์ นิธิวุฒิวรรักษ์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ
๓. ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๔. นางสาวรณิ สิริเวชชะพันธ์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๕. รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ	เป็นอนุกรรมการ
๖. นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร	เป็นอนุกรรมการ
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรัญญู รัตนเศรษฐ	เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
๘. นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๙. นายรัฐภูมิ คำศรี	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๐. นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ	เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและจัดทำรายงานของคณะกรรมการพิจารณาการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ทั้งนี้ ขอให้คณะกรรมการรายงานผลการพิจารณาให้คณะกรรมการทราบเป็นระยะ และจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการเมื่อพิจารณาแล้วเสร็จด้วย

สั่ง ณ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓

(นายวิรัช รัตนเศรษฐ)

ประธานคณะกรรมการ

สรุปประเด็นการอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา
สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง
ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓

สรุปประเด็นการอภิปราย

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง
ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

สรุปประเด็นการอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง
ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓

นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภานำเสนอญัตติ เรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) มีหลักการคือการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเพิ่มเติมหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยมีเหตุผลดังนี้ ด้วยมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้อย่างเข้มงวด กล่าวคือ การพิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ นอกจากต้องมีเสียงเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ในจำนวนนี้ยังต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ในวาระที่สามนอกจากต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาอีกด้วย นอกจากนี้กรณีเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในบางหมวด หรือในบางเรื่องตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๘) ก่อนดำเนินการจะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติด้วย ทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำได้ยากจนถึงไม่อาจแก้ไขได้ ซึ่งขัดต่อหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญที่ดีที่ต้องให้รัฐธรรมนูญมีลักษณะพลวัต เพราะเมื่อยามประเทศต้องการให้เกิดการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศหรือสถานการณ์โลกก็สามารถที่จะดำเนินการได้ เฉกเช่นรัฐธรรมนูญที่เคยใช้บังคับมาในอดีต และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้จัดทำขึ้นภายใต้สถานการณ์พิเศษที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำอย่างแท้จริง อีกทั้งมีบทบัญญัติหลายประการที่ไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยและไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวม ประกอบกับมีข้อเรียกร้องของประชาชนหลายภาคส่วนที่ต้องการได้รัฐธรรมนูญที่เป็นของประชาชนและประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำจนถึงการให้ความเห็นชอบจึงสมควรเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่มาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๔ ด้วยการจัดให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช นี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) มีหลักการคือการยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีเหตุผลดังนี้ การที่มาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้วุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งในวาระเริ่มแรกตามมาตรา ๒๖๙ มีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ การจัดทำและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ นั้น เป็นการกำหนดบทบาทและหน้าที่

ของวุฒิสภาที่ไม่สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา และไม่สอดคล้องกับระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เนื่องจากวุฒิสภาดังกล่าวมิได้มีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนเหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำนาจดังกล่าวจึงควรเป็นอำนาจตามปกติของสภาผู้แทนราษฎรที่จะดำเนินการได้โดยไม่ต้องบัญญัติให้อำนาจแก่วุฒิสภาไว้เป็นการเฉพาะ ส่วนมาตรา ๒๗๑ ที่บัญญัติให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๓๗ (๒) หรือ (๓) ให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา หากร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นไปตาม (๑) หรือ (๒) ของมาตรา ๒๗๑ นั้น เป็นการบัญญัติขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓๗ และไม่มีผลจำเป็นต้องบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้วุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งในวาระเริ่มแรกมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างจากวุฒิสภาที่จะเข้ามาในวาระต่อ ๆ ไป ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้แล้ว บทบัญญัติมาตรา ๒๗๑ จึงไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติไว้อีกเช่นกัน จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช นี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) มีหลักการคือการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีเหตุผลดังนี้ โดยที่มาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนั้นเท่ากับให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมิได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนมีสิทธิในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยการและผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีจำกัดเฉพาะผู้ที่อยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองเท่านั้น เป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยและประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกได้รับการคัดเลือกและเสนอชื่อโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติซึ่งสิ้นสุดลงแล้วตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่ควรให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกต่อไป ดังนั้น การเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในครั้งต่อ ๆ ไป จึงควรให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ด้วย จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒ จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช นี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๔) มีหลักการคือการยกเลิกมาตรา ๒๗๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีเหตุผล ดังนี้ การที่มาตรา ๒๗๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของบรรดาประกาศ คำสั่งและการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้นถือเป็นการรับรองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยมิได้คำนึงถึงเนื้อหาของประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำดังกล่าวว่าชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายโดยแท้จริงหรือไม่ การคงบทบัญญัติดังกล่าวไว้ย่อมทำให้เกิดผลว่า แม้ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้นจะละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ก็ยิ่งถือว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินี้จึงทำให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะไร้สภาพบังคับส่งผลกระทบต่อสถานะความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

แม้ทบัญญัตินี้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อนิรโทษกรรมให้แก่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ แต่เมื่อการกระทำต่าง ๆ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้รับการรับรองความชอบธรรมด้วยรัฐธรรมนูญตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ได้บัญญัติรับรองให้อีกชั้นหนึ่ง เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้สิ้นสุดลงแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องคงบทบัญญัติดังกล่าวไว้อีก เพราะหากคงไว้ต่อไปนอกจากจะทำให้กระทบต่อการบังคับใช้บทบัญญัติอื่นๆ ของรัฐธรรมนูญแล้ว ยังดูเหมือนว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมิได้เป็นไปตามหลักการแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช นี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) มีหลักการคือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยว่าด้วยระบบการเลือกตั้ง และการพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) โดยมีเหตุผลดังนี้ โดยที่ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามทีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว มีปัญหาหลายด้าน ก่อให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ เกิดความไม่เป็นธรรมแก่พรรคการเมือง ไม่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนในการเลือกตั้ง การคิดคำนวณคะแนนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ไม่มีความแน่นอนชัดเจน สมควรที่จะนำระบบการเลือกตั้งตามที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า ทั้งฉบับปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๕๐ ซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งสองใบมาใช้ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งเคยใช้ในการเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้ง ประชาชนมีความเข้าใจและไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติ รวมทั้งยังเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกพรรคการเมือง และการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากรายชื่อของพรรคการเมืองที่ได้แจ้งไว้ในเลือกตั้งทั่วไปซึ่งอาจเป็นบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยและได้บุคคลที่ประชาชนไม่ได้เลือกตั้งให้เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากเดิมที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับที่นายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนั้น การเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีควรกระทำในที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น การให้สมาชิกวุฒิสภาเข้ามาร่วมเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยและเจตนารมณ์ของประชาชน จึงจำเป็นต้องตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช นี้

นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิก รัฐสภา นำเสนอญัตติ เรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) มีหลักการ คือ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังต่อไปนี้

๑) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖)

๒) กำหนดการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา ๒๕๖/๑ มาตรา ๒๕๖/๒ มาตรา ๒๕๖/๓ มาตรา ๒๕๖/๔ มาตรา ๒๕๖/๕ มาตรา ๒๕๖/๖ มาตรา ๒๕๖/๗ มาตรา ๒๕๖/๘ มาตรา ๒๕๖/๙ มาตรา ๒๕๖/๑๐ มาตรา ๒๕๖/๑๑ มาตรา ๒๕๖/๑๒

มาตรา ๒๕๖/๑๓ มาตรา ๒๕๖/๑๔ มาตรา ๒๕๖/๑๕ มาตรา ๒๕๖/๑๖ มาตรา ๒๕๖/๑๗ มาตรา ๒๕๖/๑๘ และมาตรา ๒๕๖/๑๙)

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) มีเหตุผลว่า โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้ประกาศและมีผลใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่บทบัญญัติหลายมาตรายังไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยและบริบทของสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กระบวนการการได้มาซึ่งองค์กรต่าง ๆ ในสถาบันทางการเมือง การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ในการบริหารประเทศ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวอาจนำมาซึ่งความเข้าใจหรือความคิดเห็นไม่ตรงกันที่จะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในสังคม รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือด้านอื่น ๆ เพื่อให้มีการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ควรที่จะได้มีการศึกษาทบทวนรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดให้เกิดความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแม่แบบให้การดำเนินการด้านต่าง ๆ ในการแก้ไขปรับปรุงให้ประเทศมีเสถียรภาพและความมั่นคง รวมทั้งให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ดี เนื่องด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีการกำหนดเงื่อนไขและขั้นตอนในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ค่อนข้างยุ่งยากอันอาจเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ดังกล่าว สมควรที่จะแก้ไขบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นไปโดยเหมาะสมและไม่ยุ่งยากดังเช่นบทบัญญัติปัจจุบัน รวมทั้งสมควรที่จะได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับโดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองจากทุกภาคส่วนเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนที่จะมีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้นและแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและร่างรัฐธรรมนูญโดยการรับฟังความคิดเห็นและการออกเสียงประชามติ จึงจำเป็นต้องตราร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้

ในส่วนของการเสนอญัตติ เรื่องร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) นั้น เห็นว่าในการเลือกตั้ง มีหลายพรรคการเมืองที่หาเสียงกับประชาชนว่าจะดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลแล้ว รัฐบาลก็มีนโยบายในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เช่นกัน ประกอบกับปัจจุบันมีกลุ่มมวลชนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ การแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงอาจจะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ส่วนร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลเสนอนั้น ไม่ได้มีการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ แต่อย่างใด และยังมีเนื้อหาในส่วนของมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญคล้ายคลึงกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายค้าน พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลจึงมีความยินดีที่จะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ในส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาและทำให้เกิดความขัดแย้ง อย่างไรก็ตาม การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะกระทำได้อาจต้องมีเสียงของสมาชิกวุฒิสภาบางส่วนสนับสนุนด้วย จึงขอให้สมาชิกวุฒิสภาลงคะแนนเสียงเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลเสนอเพื่อหาทางออกร่วมกันในการแก้ไขปัญหาประเทศชาติต่อไป

ประเด็นการอภิปรายของสมาชิกสภา

นาวาอากาศเอก อนุดิษฐ์ นาคทรัพย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย
ในฐานะสมาชิกสภา สรุปลสาระสำคัญได้ ดังนี้

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ขัดต่อหลักการของระบอบประชาธิปไตยหลายประการ และยังทำให้ระบอบการเมืองของประเทศไทยอ่อนแอ จึงสนับสนุน ญัตติเรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ขึ้นมายกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับยกเว้น หมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ให้เกิดระบอบประชาธิปไตยที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยกินได้” โดยคำ ๆ นี้เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมาเมื่อมีการเลือกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ขึ้นมายกร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดทำให้ประเทศไทยเกิดการพัฒนา ในหลายด้าน เช่น การทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่นักลงทุนสนใจเข้ามาลงทุน การทำให้เกิดการจัดระเบียบ สังคม การแก้ไขปัญหายาเสพติด การปรับปรุงโครงสร้างภาษี การจัดงบประมาณประเทศให้มีความสมดุล การสนับสนุนปัจจัยการดำรงชีวิตให้กับประชาชน เป็นต้น ทำให้เห็นว่าเมื่อหลักการของรัฐธรรมนูญ เป็นประชาธิปไตยแล้วก็จะส่งผลทำให้ประเทศไทยเกิดความเจริญรุ่งเรือง จึงสามารถสรุปได้ว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ สร้างโอกาสให้ประชาชนเกิดความเท่าเทียม และทำให้เกิดระบอบประชาธิปไตยที่กินได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ ถือเป็นกติกาในการอยู่ร่วมกันของสังคม ผู้ที่อยู่ในสังคมจึงควรมีส่วนร่วมในการ ร่างรัฐธรรมนูญได้ มิฉะนั้น รัฐธรรมนูญก็ไม่อาจได้รับการยอมรับจากประชาชนและนำไปสู่ความขัดแย้งได้ จึงเห็นว่ากรการร่างรัฐธรรมนูญ ควรดำเนินการในลักษณะเช่นเดียวกับการบัญญัติพระธรรมนูญที่มีขึ้นมา ตั้งแต่เมื่อ ๓,๐๐๐ ปีที่แล้วและยังสามารถบังคับใช้ได้จนถึงปัจจุบัน โดยการบัญญัติพระธรรมนูญนั้นมีหลักการสำคัญ ๔ เรื่อง คือ เรื่องที่ ๑ การมีส่วนร่วมของภิกษุสงฆ์ เรื่องที่ ๒ การรักษาประโยชน์สาธารณะ เรื่องที่ ๓ เป็นไปตามหลักนิติธรรมสากล และเรื่องที่ ๔ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามกาลสมัย แต่กระบวนการตรารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีลักษณะที่ตรงข้ามกับการบัญญัติพระธรรมนูญทั้ง ๔ เรื่อง เช่น การออกกฎหมาย ย้อนหลังในทางเป็นโทษและการกำหนดให้ศาลมีอำนาจพิจารณาตัดสินหลังจำเลย เป็นต้น ประกอบกับ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เกิดจากแนวคิดของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งของประชาชน และทำให้เกิดปัญหาทางการเมือง จึงเห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการคืนอำนาจให้กับ ประชาชนสามารถยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เป็นของประชาชนเองได้ ทั้งนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลและพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ต่างก็ได้มีการเสนอญัตติเรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่มีเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน จึงเชื่อมั่นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะให้ความเห็นชอบกับญัตตินี้ และขอให้สมาชิกวุฒิสภาให้ความเห็นชอบกับ ญัตตินี้ด้วย แม้ว่าอาจมีสมาชิกวุฒิสภาบางคน ที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนและไม่เห็นด้วยกับการตั้งสภาร่าง รัฐธรรมนูญ (สสร.) จึงขอทำความเข้าใจกับสมาชิกวุฒิสภาว่า เมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การคืนอำนาจให้กับประชาชนจึงมีความชอบธรรมที่จะกระทำได้ และหากปรากฏว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่ยกร่าง โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ไม่ถูกต้องอย่างไร รัฐสภาก็มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ให้ความเห็นชอบได้ เช่นกัน ส่วนข้อกังวลเกี่ยวกับการทำประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญว่าจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากนั้น เห็นว่าการเกิดความขัดแย้งในสังคมจะสร้างความเสียหายมากกว่าเงินงบประมาณที่จะนำไปใช้จ่ายในการทำประชามติ ส่วนข้อกังวลของสมาชิกวุฒิสภาว่า ในขณะนี้ควรมุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน

มากกว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น เป็นหน้าที่ของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับประชาชน และกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ จะไม่ทำให้เกิดอุปสรรคในการทำหน้าที่ของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหามาให้กับประชาชนแต่อย่างใด

นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สนับสนุนให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุผล ๒ ประการ คือ ประการที่ ๑ บทหลักและบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีหลายประเด็นที่ไม่เป็นไปตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย ประการที่ ๒ เมื่อถึงเวลาที่สมควรแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ควรถูกแก้ไขได้ โดยพรรคประชาธิปัตย์ มีท่าทีที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และมีเงื่อนไขในการเข้าร่วมรัฐบาลที่ชัดเจนว่าต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดหลักเกณฑ์การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ซับซ้อนจนไม่สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ ในเวลาต่อมารัฐบาลก็ได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่าจะดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญเช่นกัน และพรรคประชาธิปัตย์ก็เป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่เสนอญัตติให้มีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาการศึกษาประเด็นที่ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญด้วย ส่วนการเสนอญัตติเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น พรรคประชาธิปัตย์มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถเสนอญัตติโดยลำพังได้ จึงได้ร่วมกับพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลในการเสนอญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะสำเร็จได้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ที่จะต้องมีเสียงของรัฐสภาเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา และเมื่อรัฐสภาแก้ไขรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วยังต้องมีการทำประชามติอีกด้วย เสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ในส่วนของการพิจารณาญัตติการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ขอสนับสนุนญัตติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล ด้วยเหตุผล ๔ ข้อ คือ ข้อที่ ๑ มีการเสนอให้แก้ไขมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ข้อที่ ๒ มีการกำหนดให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ขึ้นมาทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ข้อที่ ๓ เมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ขึ้นมาแล้ว พรรคประชาธิปัตย์ในฐานะพรรคการเมือง ก็จะมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ประกอบการพิจารณายกร่างรัฐธรรมนูญได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้รัฐธรรมนูญเป็นไปตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยทั้งในประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน เรื่องสิทธิชุมชนและสิทธิของผู้ด้อยโอกาส เรื่องการกระจายอำนาจ เรื่องการจัดการปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน เรื่องระบบการเลือกตั้งที่จะทำให้การเมืองมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น เรื่องหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภา เมื่อวุฒิสภาไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงก็ควรมีอำนาจและหน้าที่อย่างจำกัด เช่น การให้มีอำนาจในการพิจารณาลั่นกรองกฎหมาย การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร เป็นต้น ข้อที่ ๔ ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากทั้งสองหมวดมีความสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบของประเทศและพระมหากษัตริย์ จึงหวังว่าร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล จะได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา เพื่อให้ประเทศไทยมีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น และทำให้รัฐสภาเป็นที่พึงของประชาชนในการหาทางออกให้กับประเทศได้

นายมนเทียร บุญตัน สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปลงสาระสำคัญได้ ดังนี้

สมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีความคิดเห็นเป็นของตนเองและทำหน้าที่เป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยอย่างอิสระ กระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ตนเองได้มีโอกาสในแสดงความคิดเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญ ในฐานะภาคประชาสังคม และหากมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นแล้วก็ไม่น่าจะเกิดปัญหาจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน และสิทธิของผู้ด้อยโอกาส คนพิการไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับก็ถูกยกเลิกไป ในส่วนของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น เห็นว่ารัฐธรรมนูญ ควรต้องแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาสาระได้ และผู้ที่มีอำนาจก็ไม่ควรคัดค้านในการแก้ไขรัฐธรรมนูญด้วย และเมื่อรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ กำหนดที่มาของวุฒิสภาไว้เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ก็ควรถือว่าวุฒิสภามีที่มาที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเช่นกัน โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องที่มาของวุฒิสภา ซึ่งท้ายที่สุดก็ไม่สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ได้ อาจด้วยเหตุผลที่ว่า หากต้องการให้สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นกลางทางการเมือง และไม่ถูกครอบงำของพรรคการเมือง สมาชิกวุฒิสภาก็ควรมีที่มาแตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนการเสนอญัตติเรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช นั้น ส่วนตัวก็จะไม่คัดค้านหรือเป็นอุปสรรคในการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้รัฐธรรมนูญถูกยกเลิกไป โดยวิธีการที่ไม่เป็นไปตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และทำให้ประเทศชาติดำเนินต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม เห็นว่าการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับจะไม่สามารถทำให้ประชาชนโดยรวมพึงพอใจได้ และประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะไม่ใช้วิธีการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ แต่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นรายประเด็นที่เป็นปัญหาเท่านั้น

นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ในฐานะสมาชิกรัฐสภา

สรุปลงสาระสำคัญได้ ดังนี้

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาทั้งในเรื่องการเมือง ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงต้องมีระบบการเมืองที่มีประสิทธิภาพ เสรีภาพ และยึดโยงกับประชาชน เพื่อให้เห็นว่าอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน การพิจารณาญัตติเรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช มีความสำคัญ และจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในอนาคต เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นกลไกหนึ่งของการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร และทำให้ประเทศไทยมีระบบการเมืองเช่นเดียวกับการเมืองในอดีต เนื่องจากได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา มีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรี และเปิดโอกาสให้นายกรัฐมนตรีมาจากบุคคลภายนอกที่มีชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๑ และในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ยังกำหนดให้รัฐบาลต้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทำให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ พยายามทำให้สังคมไทยกลับไปเป็นแบบเดิมในอดีต อย่างไรก็ตาม การพิจารณาให้ความเห็นชอบญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้จะทำให้สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแน่นอน จึงขอให้สมาชิกวุฒิสภาไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้ความเห็นชอบกับญัตตินี้เพื่อแก้ไข ปัญหาของประเทศไทยที่เกิดขึ้น ส่วนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เห็นว่าผู้ที่จะมีอำนาจร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ควรมาจากผู้แทนที่หลากหลายและมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และไม่ควรมาจากบุคคลที่ยึดโยงกับฝ่ายรัฐบาล อีกทั้งการแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ควรมีข้อจำกัดใด และควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญได้ด้วย และต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการแก้ไขเพิ่มเติมที่เหมาะสมและไม่มี

ลักษณะของการยื้อเวลาให้เนิ่นนานออกไป เพื่อให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ นอกจากการแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแล้ว ก็ควรแก้ไขเรื่องที่จะวุฒิสภาที่มาจากการสรรหามีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรี และเรื่องระบบการเลือกตั้งที่ทำให้การเมืองอ่อนแอด้วยเช่นกัน ส่วนญัตติเรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล ที่กำหนดให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา อาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ และการกำหนดให้พระมหากษัตริย์ มีพระราชอำนาจยับยั้งร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านการทำประชามติของประชาชนนั้น ถือเป็นประเด็นที่สุ่มเสี่ยงเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาให้ความเห็นชอบญัตตินี้เป็นโอกาสสำคัญในการสร้างความหวังและการแก้ไขความขัดแย้งให้กับประชาชน จึงขอให้ที่ประชุมรัฐสภาให้ความเห็นชอบกับญัตตินี้ด้วย

นายไพบูลย์ นิตะวัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล มีสาระสำคัญ ๒ ประเด็น คือ ประเด็นที่ ๑ การแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญในเรื่องคะแนนเสียงของรัฐสภาในการให้ความเห็นชอบกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ประเด็นที่ ๒ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยยกเว้นการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะกระทำมิได้ ซึ่งตนเองได้เคยแสดงความเห็นไว้ในรายงานของคณะอนุกรรมการศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่จะเป็นการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือการแก้ไขกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำได้ง่ายขึ้นนั้น อาจจะมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ เนื่องจากจะต้องมีการทำประชามติและมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งทำให้เสียเงินงบประมาณแผ่นดินจำนวนมากและอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงการใช้งบประมาณเพื่อจัดทำประชามติได้

ส่วนร่างมาตรา ๒๕๖/๑๓ วรรคห้า ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล ส่วนตัวเห็นว่ายังมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและควรแก้ไขโดยกำหนดให้ชัดเจนว่า การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะกระทำมิได้ และจะต้องบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลว่า ให้มาตรา ๒๖๙ มาตรา ๒๗๒ และมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไป และควรกำหนดให้ชัดเจนว่าเมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าเป็นการชอบด้วยวรรคห้าของร่างมาตรา ๒๕๖/๑๓ หรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญ หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่เป็นไปตามวรรคห้าของร่างมาตรา ๒๕๖/๑๓ ให้ส่งคืนสภาร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการแก้ไข กรณีที่สภาร่างรัฐธรรมนูญไม่ดำเนินการแก้ไข ให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และให้ร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไป ส่วนเหตุผลที่ควรกำหนดให้มาตรา ๒๖๙ มาตรา ๒๗๒ และมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไปนั้น เพื่อให้วุฒิสภาชุดปัจจุบันสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ และมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญ มีหลักการที่ดีและมีประโยชน์มาก โดยมาตรานี้ทำให้ได้นายกรัฐมนตรีที่สืบทอดอำนาจมาจากประชาชนจำนวน ๘,๔๐๐,๐๐๐ คน ประกอบกับ ที่มาของมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญ มาจากคำถามเพิ่มเติมที่ผ่านการทำประชามติและ

มีประชาชนที่เห็นด้วยกับคำถามเพิ่มเติมถึง ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ คน ส่วนร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล ที่เปลี่ยนแปลงคะแนนเสียงการให้ความเห็นชอบในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญจากกึ่งหนึ่งเป็นสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภานั้น ซึ่งในหลักสากล การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของต่างประเทศส่วนใหญ่จะใช้คะแนนเสียงข้างมากไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ส่วนเหตุผลที่ควรคงมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญไว้ เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่รับรองการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และมีหลักการเช่นเดียวกับมาตรา ๓๐๙ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เช่นกัน และในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็มีความพยายามในการแก้ไขมาตรา ๓๐๙ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แต่ปรากฏว่ามีประชาชนที่ชุมนุมคัดค้านการแก้ไขมาตรานี้ เพราะประชาชนเห็นว่าจะมีผลต่อการดำเนินการตรวจสอบการทุจริตของรัฐบาลที่เกิดขึ้นก่อนการรัฐประหาร จึงเห็นว่าจำเป็นต้องคงมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้การดำเนินการของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการทุจริตสามารถดำเนินการต่อไปได้ นอกจากนี้ ในส่วนของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายค้าน อาจมีเนื้อหาบางส่วนที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม เชื่อมั่นว่าสมาชิกวุฒิสภามีเอกสิทธิ์และมีดุลพินิจในการพิจารณาญัตติเองได้อย่างเต็มที่ และเมื่อมีประชาชนเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช แล้ว ก็ควรนำมาพิจารณาพร้อมกับการพิจารณาญัตตินี้ไปในคราวเดียวกันด้วย

นายเจตน์ ศิรธรานนท์ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีอิสระทางความคิดและไม่ได้มีการปรึกษาหารือกันก่อนที่จะพิจารณาญัตตินี้ จึงเชื่อมั่นว่าสมาชิกวุฒิสภาทุกคนจะพิจารณาญัตตินี้โดยยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ ส่วนตัวเห็นว่ารัฐสภายังไม่ควรนำญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้ง ๖ ญัตติ มาพิจารณาในขณะนี้ เพราะว่าปัจจุบันประเทศไทยมีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาสังคม และญัตติที่เสนอต่อที่ประชุมรัฐสภานั้น มิใช่ญัตติที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรีแต่อย่างใด โดยในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เมื่อศึกษาการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แล้ว ปรากฏว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มีการเสนอญัตติแก้ไขมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพื่อตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ขึ้นมายกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับเช่นกัน แต่ในขณะนั้นมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ขึ้นมาทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ อาจมีลักษณะที่เรียกได้ว่าการให้ลูกหมาฆ่าแม่ หรือการตีเช็คเปล่า ซึ่งในเวลาต่อมา ได้มีการเสนอเรื่องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา และมีคำวินิจฉัยว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ แม้ว่าจะเป็นอำนาจของรัฐสภา ก็ยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๙๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้มาจากการทำประชามติของประชาชน จึงควรสอบถามประชาชนเสียก่อนว่าควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ หรือรัฐสภาจะใช้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็จะเหมาะสมมากกว่า ส่วนรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ในมาตรา ๒๕๖ ได้กำหนดชัดเจนว่า การแก้ไขหมวด ๑๕ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะต้องทำประชามติจำนวน ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ การทำประชามติแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ครั้งที่ ๒ การทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งการทำประชามติทั้ง ๒ ครั้งจะต้องใช้เงินงบประมาณในการดำเนินการจำนวนมาก จึงเห็นว่าควรนำเงินงบประมาณไปใช้ในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจจะเหมาะสมมากกว่า โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปราบโกงหรือฉบับปฏิรูป แต่อาจมี

สมาชิกวุฒิสภาบางส่วน ไม่เห็นด้วยกับหมวด ๙ การขัดกันแห่งผลประโยชน์ และเนื้อหาส่วนอื่นของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เช่น การกำหนดให้มีการทำ Primary Vote ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง การกำหนดเรื่องอำนาจขององค์กรอิสระ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หากมีการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ประเด็นที่เป็นประโยชน์เหล่านี้ก็อาจไม่ถูกกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ เนื่องจากผู้ที่ยกร่างรัฐธรรมนูญอาจจะจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ของตนเองเท่านั้น นอกจากนี้ แม้ว่าญัตติที่เสนอนี้ จะกำหนดห้ามไม่ให้แก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ แต่ในมาตราอื่นของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ก็มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ เช่น มาตรา ๘๑ มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๔๖ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๑๗๑ มาตรา ๑๗๕ มาตรา ๑๗๙ มาตรา ๑๘๐ มาตรา ๑๘๒ มาตรา ๑๘๓ เป็นต้น สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ที่ตั้งขึ้นก็อาจพิจารณากร่างรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหากระทบต่อพระราชอำนาจได้ ส่วนญัตติลำดับที่ ๓ ถึงญัตติที่ลำดับที่ ๖ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องที่มาจากสมาชิกวุฒิสภา และเรื่องอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรีของสมาชิกวุฒิสภา จึงเห็นว่าวุฒิสภาชุดนี้ มีที่มาจากบทบัญญัติในบทเฉพาะกาล และวุฒิสภาชุดนี้มีวาระการดำรงตำแหน่งเพียงห้าปีเท่านั้น ประกอบกับ รัฐธรรมนูญที่กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรี มีที่มาจากคำถามเพิ่มเติมที่ผ่านการทำประชามติแล้ว การแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นเรื่องนี้ก็ควรคำนึงถึงประชาชนที่เห็นด้วยกับคำถามเพิ่มเติมที่ผ่านการทำประชามติด้วย โดยสรุปแล้ว ไม่เห็นด้วยกับญัตติที่เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ขึ้นมาทำหน้าที่ในการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

พลตำรวจเอก เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเสรีรวมไทย ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ก่อนที่จะมีรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้กระทำการยึดอำนาจและยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ทั้งที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มีเนื้อหาที่ดี ต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีการตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ขึ้นมาทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญ แต่ปรากฏว่าสภาปฏิรูปแห่งชาติในขณะนั้นไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญที่ยกร่างโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จึงมีการตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมายกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ แต่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ก็ไม่สามารถใช้ความรู้ความสามารถยกร่างรัฐธรรมนูญได้อย่างอิสระ เนื่องจากจะต้องยกร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะรักษาความสงบแห่งชาติด้วย ทำให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาจากนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในส่วนของการทำประชามติรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น รัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) ๒๕๕๗ กำหนดให้มีการส่งร่างรัฐธรรมนูญกับประชาชนศึกษา ก่อนทำประชามติ แต่ในข้อเท็จจริงก็ไม่ได้มีการส่งรัฐธรรมนูญให้กับประชาชนแต่อย่างใด และในการทำประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ ประชาชนก็ไม่สามารถรณรงค์เกี่ยวกับการทำประชามติรัฐธรรมนูญได้อย่างเต็มที่ ส่วนการสรรหาวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีการตั้งคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งส่วนใหญ่อาจเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทำให้ได้สมาชิกวุฒิสภาที่ประกอบไปด้วยบุคคลที่เป็นทหาร ตำรวจ และเป็นผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ จึงทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความเหมาะสมของวุฒิสภาชุดนี้ที่มีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรีด้วย ส่วนการพิจารณาญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญ กำหนดว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย จึงไม่ควรพิจารณาญัตติที่เสนอโดยสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น แต่ควรพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

ที่เสนอโดยประชาชนด้วย โดยญัตติทั้ง ๖ ญัตติไม่ได้มีการรับฟังความเห็นของประชาชนก่อนการเสนอญัตติ จึงเห็นว่าญัตติทั้ง ๖ ญัตตินั้น เป็นความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละฝ่ายเท่านั้น และมีใช้ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง จึงไม่เห็นด้วยกับการเสนอญัตตินี้ และปัจจุบันเมื่อมีประชาชนเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภาแล้ว รัฐสภาก็ควรพิจารณาร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประชาชน โดยเร็วด้วยส่วนกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น ขอเสนอขั้นตอนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่งก่อนเริ่มการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการเลือกนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ขั้นตอนที่ ๓ ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยนำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดยประชาชนมาพิจารณา ขั้นตอนที่ ๔ เมื่อจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่เสร็จสิ้นแล้ว ให้ยุบสภาและดำเนินการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ต่อไป

นายศุภชัย ใจสมุทร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ถือเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นของรัฐสภาในการทำหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น โดยรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ อาจเป็นรัฐธรรมนูญที่มีปัญหาและอาจเป็นผลมาจากการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ แต่ยอมรับว่าก่อนการทำรัฐประหารนั้น ประเทศไทยเกิดปัญหาทางการเมืองอย่างรุนแรงจนนำไปสู่การทำรัฐประหารเช่นกัน โดยรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีปัญหาในหลายเรื่อง เช่น การกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติ การทำหน้าที่ขององค์กรอิสระที่อาจไม่มีความอิสระอย่างแท้จริง เป็นต้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล พรรคการเมืองฝ่ายค้าน และภาคประชาชน จึงมีความเห็นตรงกันว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีขั้นตอนที่ย่างยากพอสมควร ซึ่งโดยหลักการ รัฐธรรมนูญไม่ควรแก้ไขเพิ่มเติมได้ยากเกินไป เนื่องจากจะเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาให้กับประเทศ ซึ่งพรรคภูมิใจไทยได้มีการถกเถียงจุดยืนในการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนว่า เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และมีจุดยืนว่าจะต้องปกป้องสถาบันของประเทศ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงไม่จำเป็นต้องแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ปัจจุบันประชาชนประสบปัญหาในเรื่องการประกอบอาชีพ เรื่องความเสมอภาคและความเหลื่อมล้ำในสังคม จึงขอให้ผู้ที่ยกร่างรัฐธรรมนูญในอนาคต จัดทำรัฐธรรมนูญให้เป็นรัฐธรรมนูญที่กินได้ แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ทำให้เกิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง และขอให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและไม่กระทำการในลักษณะคุกคามประชาชนที่มีความเห็นไม่ตรงกับรัฐบาลด้วย และหลังจากกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วก็ควรมีการยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่ต่อไป ในส่วนของวุฒิสภา ยังเห็นว่าเป็นองค์กรที่มีความจำเป็นในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นสภาที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาลั่นกรองกฎหมายและให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลต่าง ๆ โดยในญัตติที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลนั้น กำหนดไว้ชัดเจนว่า เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ยกร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วจะต้องเสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบด้วย ทำให้เห็นว่าพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล ต้องการให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญก่อนที่จะทำประชามติ และเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ที่มาจากการเลือกตั้งและมาจากตัวแทนของภาคส่วนต่างๆ จะทำให้ประเทศไทยสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างแน่นอน

พลเอก นาวิน ดำริกาญจน์ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้
การเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้ง ๖ ยุติติ มีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๔ ประการ คือ

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีกลไกเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้วในมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ ของหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งในทางปฏิบัติยังไม่เคยมีการอาศัยบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด แต่กลับมีการการอ้างว่าบทบัญญัติดังกล่าวมีปัญหาและจำเป็นต้องมีการแก้ไข ดังนั้น จึงยังไม่มีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ

๒) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยเสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับนั้นเป็นการดำเนินการที่อาจขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่มีบทบัญญัติให้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราได้ แต่ไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดให้ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการไม่เคารพเสียงของประชาชนกว่า ๑๖ ล้านเสียงที่ออกเสียงประชามติให้ความเห็นชอบให้ประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ด้วย

๓) ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอาจจำเป็นต้องให้ประชาชนออกเสียงประชามติอยู่หลายครั้ง ซึ่งจะต้องใช้งบประมาณแผ่นดินในการดำเนินการเป็นจำนวนมาก ขณะที่ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการบริหารจัดการรวมทั้งการเตรียมเงินไว้สำหรับการซื้อวัคซีนป้องกันโรคดังกล่าว ดังนั้น การเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมในระยะเวลานี้อาจเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม

๔) มีผู้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจำนวน ๔ ฉบับ ที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา กล่าวคือ เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ก่อน ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ถูกต้องและเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จะพิจารณาญัตติทั้ง ๔ ฉบับดังกล่าวเป็นรายประเด็น โดยเฉพาะญัตติที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรมีการให้ความเห็นชอบในวาระที่ ๑ ขึ้นรับหลักการ เพื่อดำเนินการมาพิจารณาในประเด็นดังกล่าว

พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชาติ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นเรื่องสำคัญในระบบรัฐสภา แต่ปรากฏว่ารัฐธรรมนูญของประเทศไทยกลับถูกปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้งจนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญใช้บังคับมาแล้วถึง ๒๐ ฉบับ จึงอาจกล่าวได้ว่าคำว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ” เป็นเพียงถ้อยคำที่ใช้หลอกลวงประชาชนเท่านั้น โดยเฉพาะการกระทำรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญครั้งล่าสุดเมื่อปี ๒๕๕๗ ซึ่งเมื่อมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แล้ว คณะรัฐประหารก็ได้แต่งตั้งบุคคลเข้ามายกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งทำให้เห็นว่าเมื่อมีผู้กระทำการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แสดงว่าบุคคลนั้นไม่มีความเชื่อมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงให้ผู้ที่ไม่มีความเชื่อมั่นในระบอบดังกล่าวเซ็นกันมายกร่างรัฐธรรมนูญ และแม้ว่าจะมีบุคคลหลายฝ่ายกล่าวอ้างว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชนส่วนใหญ่ แต่เมื่อพิจารณาตัวเลขของผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติแล้วพบว่า จำนวนของผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติมีจำนวนประมาณ ๕๐ ล้านคน แต่มีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติเพียง ๒๙.๗ ล้านคน โดยเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ

๑๖.๘ ล้านคน ไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ ๑๐.๕๙ ล้านคน ขณะที่ยังมีประชาชนจำนวนกว่า ๒๐.๓ ล้านคนที่ไม่ได้ออกมาใช้สิทธิออกเสียงประชามติ ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่มากพอสมควร ทั้งนี้ การรณรงค์ก่อนการออกเสียงประชามติมีลักษณะเป็นการรณรงค์เฉพาะด้านดีของรัฐธรรมนูญ และไม่มีการส่งเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญให้ประชาชนได้ศึกษาก่อนการออกเสียงประชามติ ซึ่งในฐานะที่ตนเป็นกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ร่วมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งปรากฏว่ามีประชาชนจำนวนมากที่เรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รวมทั้งเรียกร้องให้มีการคืนอำนาจให้กับประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยในการเลือกนายกรัฐมนตรี อีกทั้งจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนพบว่าเรื่องใหญ่อีกประการหนึ่ง คือ ประชาชนมองว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนกลุ่มหนึ่งที่เป็นผู้มีอำนาจได้รับประโยชน์ แต่กลับทำให้ประชาชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีความอ่อนแอและได้รับผลกระทบต่าง ๆ จำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินประจำปี ๒๕๖๔ ได้เพิ่มรายจ่ายประจำมากขึ้นถึง ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท โดยแบ่งเป็นสวัสดิการของประชาชนเพียง ๑๘,๐๐๐ ล้านบาทหรือประมาณ ๑๘% แต่เป็นรายจ่ายสำหรับเงินบำนาญบำนาญ ค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการ และงบกลางมากถึง ๘๒,๐๐๐ ล้านบาทหรือประมาณ ๘๒% ซึ่งเป็นผลสะท้อนให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความทุกข์ร้อนของประชาชน ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่ใช้วางโครงสร้างในการบริหารประเทศแต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กลับกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๕๐ คน ซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนมีสิทธิเลือกนายกรัฐมนตรีได้ ทำให้อำนาจของประชาชนที่จะมีสิทธิได้เลือกฝ่ายบริหารหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การเลือกนายกรัฐมนตรี ถูกจำกัดไว้สำหรับบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น

นอกจากนี้ มีการกล่าวว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญปราบโกงและป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน แต่ในรัฐธรรมนูญกำหนดห้ามเพียงว่าบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี จะต้องไม่มีผลประโยชน์ขัดกันเท่านั้น แต่ไม่ได้ห้ามบุคคลที่เคยเป็นสมาชิกคณะรักษาความสงบแห่งชาติ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่จะมาดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี จึงเป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่มีความเป็นประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ จากการรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พบว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีปัญหาโดยเฉพาะการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน เช่น บุคคลต้องยากไร้จึงจะมีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากรัฐ หรือการจะได้เงินเบี้ยผู้สูงอายุต้องเป็นคนที่มียาทุกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและต้องไม่มีรายได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะพบว่าถูกออกแบบมาเพื่อไม่ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ และเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลบางกลุ่มให้สามารถควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญของประเทศไทยที่ผ่านมาปรากฏว่า มีการกำหนดบทบัญญัติให้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนั้นเองจำนวน ๑๔ ฉบับ โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ให้แก้ไขได้ยากที่สุด อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะพบว่า มีการบัญญัติรัฐธรรมนูญซ้อนกันทั้งหมด ๓ ฉบับ กล่าวคือ ฉบับที่หนึ่ง เป็นรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนทั่วไป ฉบับที่สอง กล่าวถึงองค์การตามรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีความยึดโยงกับประชาชน โดยเฉพาะบทบัญญัติมาตรา ๒๗๐ ที่ให้วุฒิสภาซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนมีอำนาจติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศรวมทั้งการจัดทำและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และฉบับที่สาม กล่าวถึงบทเฉพาะกาลมาตรา ๒๗๒

ที่ให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภานำเสนอญัตติได้ และบทบัญญัติมาตรา ๒๗๙ ที่กำหนดให้บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับ โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป ซึ่งโดยผลของมาตรา ๒๗๙ นี้ ย่อมทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลตามมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญ ถูกกระทบกระเทือนในทันที ดังนั้น ควรเคารพ สติปัญญา สิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงขอสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิก รัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ภายหลังจากมีการใช้บังคับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาช่วงระยะเวลาหนึ่ง พบว่า รัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันมีปัญหาจำนวนมาก ดังนี้

๑) ปัญหากระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ทำให้มีพรรคการเมืองจำนวนมากเข้ามา สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งระบบการคำนวณคะแนนเพื่อหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีปัญหาซึ่งไม่สะท้อนต่อ เจตนารมณ์ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

๒) สิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่มีความชัดเจนและมีเนื้อหา ที่ไม่ครอบคลุม ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ บัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ชัดเจน และครอบคลุมมากกว่า รวมทั้งปัญหาการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นที่ไม่มีความจริงใจ และมีการ ถ่างโอนอำนาจที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งเมื่อรัฐธรรมนูญทำให้สังคมทางการเมืองขาดดุลยภาพ ความขัดแย้งของ คนในสังคมก็ย่อมเกิดขึ้น ส่งผลให้มีบุคคลยื่นข้อเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นจำนวนมาก

๓) คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ดำเนินการศึกษาทั้งข้อดีและข้อเสียของรัฐธรรมนูญ และพบว่า มีข้อเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้มากกว่า ๒๐ ประเด็น โดยเฉพาะบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือเป็นบทบัญญัติที่แก้ไขได้ยากหรืออาจจะแก้ไขไม่ได้เลย โดยมาตรา ๒๕๖ ที่บัญญัติผิดหลักการที่ทำให้เสียงข้างน้อยมีอิทธิพลเหนือกว่าเสียงข้างมากในสภา

ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถกระทำได้จริงและมีความเป็นเอกภาพ พรรคร่วมรัฐบาลจึงได้ปรึกษาหารือกันและได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ และเสนอให้เพิ่มบทบัญญัติในหมวด ๑๕/๑ เพื่อจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญควรกระทำเป็น ๒ ช่วง คือ ช่วงที่ ๑ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เกิดดุลยภาพและเสถียรภาพทางการเมือง รวมถึงเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน และช่วงที่ ๒ เพื่อให้รัฐธรรมนูญมีความเป็นประชาธิปไตยและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการ ยกร่างรัฐธรรมนูญอย่างเต็มที่ จึงควรมีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการเสนอร่างรัฐธรรมนูญจำนวน ๒๐๐ คน โดยที่มาของสภาร่างรัฐธรรมนูญนั้นประกอบด้วย สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของ ประชาชนตามสัดส่วนของประชากรจำนวน ๑๕๐ คน และให้มีการคัดเลือกโดยอ้อมจากสมาชิกรัฐสภา โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติบัญญัติเข้ามาจำนวน ๒๐ คน ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยคัดเลือก บุคคลที่มีความชำนาญด้านกฎหมายมหาชน ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และด้านบริหารราชการแผ่นดิน

จำนวน ๒๐ คน และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการได้มาซึ่งตัวแทนหรือผู้แทนของนิสิตนักศึกษาที่จะร่วมเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอีกจำนวน ๑๐ คน

ทั้งนี้ มีข้อเรียกร้องต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งหมด ๔ ประการ คือ

๑) ควรแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และมีการปรึกษาหารือกันในระดับคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสัมฤทธิ์ผลได้จริง

๒) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญควรเป็นไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ การให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

๓) จะต้องมีการดำเนินการเพื่อให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนอย่างแท้จริง

๔) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะต้องทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ และทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ ส่งผลให้รัฐบาลสามารถกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนได้

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญควรสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้กระทำได้ยากเนื่องจากต้องคำนึงถึงความเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องคำนึงถึงความเห็นของเสียงข้างน้อยด้วย ทั้งนี้ มีประเด็นที่จะต้องคำนึงถึงเพื่อที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งหมด ๖ ข้อ คือ

๑) หลักนิติรัฐ ระบอบประชาธิปไตยจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ หากไม่เคารพกฎหมาย หรือไม่ปกครองโดยกฎหมาย ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรที่จะเคารพทบทวนญัตติของรัฐธรรมนูญซึ่งมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้แล้ว

๒) หลักความจำเป็น คือ ไม่มีวิธีการอื่นใดแล้วที่จะแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ นอกจากการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ หรือการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งเห็นว่าไม่จำเป็นต้องตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เนื่องจากประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีเพียงบางเรื่องเท่านั้น ขณะที่รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาหลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่สภาผู้แทนราษฎรตั้งขึ้นก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าทบทวนญัตติของรัฐธรรมนูญเรื่องใดที่เป็นปัญหาและจะเสนอให้มีการแก้ไข

๓) หลักความเหมาะสม การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เกิดความเหมาะสมจะต้องพิจารณาว่าจะแก้ไขในเรื่องใดและให้บุคคลใดได้ประโยชน์ในเรื่องใด ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ เพื่อตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เป็นวิธีการเพื่อจะบรรลุเป้าหมายที่ไม่ชัดเจน เนื่องจากไม่มีกรอบเนื้อหาที่ชัดเจน รวมทั้งไม่มีความชัดเจนในเรื่องกรอบการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง

๔) หลักความได้สัดส่วน วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญมีวิธีการอื่นมาเปรียบเทียบหรือไม่ว่าวิธีการใดจะคุ้มค่ากว่าหรือได้ประโยชน์มากกว่า ซึ่งเห็นว่า การตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ และมีกรอบระยะเวลาดำเนินการที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งอาจทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใช้ระยะเวลานานได้

๕) มีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดปัญหาใหม่และความขัดแย้งใหม่ เนื่องจากไม่มีหลักประกันได้ว่าเมื่อมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้ว ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ จะหมดไป

๖) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ เป็นการแก้ไขรายมาตราซึ่งอยู่ภายใต้มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ โดยตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับอาจเป็นการขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ ที่ห้ามมิให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับได้ ดังนั้น จึงสนับสนุนให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราจะเหมาะสมกว่า

นายจตุพร เจริญเชื้อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สนับสนุนให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีข้อบกพร่องหลายประการ ดังนี้

๑) รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคณะกรรมการความสงบแห่งชาติเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการเข้ามายกร่างรัฐธรรมนูญจำนวน ๒ ชุด และแม้จะมีการนำร่างรัฐธรรมนูญไปให้ประชาชนออกเสียงประชามติก่อนประกาศใช้บังคับ แต่ก็มี การปิดกั้นการรณรงค์ให้ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญอย่างกว้างขวาง และประชาชนที่มีความเห็นต่างถูกดำเนินคดีการรณรงค์ไม่ให้รับร่างรัฐธรรมนูญเป็นจำนวนมาก

๒) รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้สืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทั้งหมด และให้มีสิทธิให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรีร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ อีกทั้งยังกำหนดให้บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติดำรงอยู่ต่อไปภายหลังรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ โดยบัญญัติรับรองสภาพบังคับดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๙

๓) ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ทำให้การเมืองอ่อนแอตั้งแต่เดิมประเทศไทยใช้ระบบการเลือกตั้งแบบ Parallel System คือ ประชาชนมีสิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองได้ แต่ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาจำนวนมาก เช่น ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเกิดความสับสนในการลงคะแนน ปัญหาการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สมัครและพรรคการเมือง และทำให้เกิดการจัดตั้งรัฐบาลผสมที่จากการรวมพรรคการเมืองหลายพรรคเข้าด้วยกัน ทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพในการบริหารประเทศ เป็นต้น

ดังนั้น จึงสนับสนุนให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับซึ่งบทบัญญัติใดของรัฐธรรมนูญที่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ก่อน ก็ควรดำเนินการไปพร้อมกัน เช่น เรื่องระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือการยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้ เป็นต้น

นายณัฐชนน ศรีก่อเกื้อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ปัจจุบันประชาชนแบ่งกลุ่มออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และฝ่ายที่คัดค้านการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งหลายฝ่ายเห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นผลของการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร และเป็นการเอื้อประโยชน์กับผู้มีอำนาจ โดยบทบัญญัติบางมาตรา

เป็นอุปสรรคในการทำงานและการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกันประชาชนก็มองว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกระทำเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกรัฐสภา ดังนั้น สมาชิกรัฐสภาต้องร่วมกันแสดงจุดยืนว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้กระทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ไม่ใช่กระทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ทั้งนี้ พรรคภูมิใจไทยได้มีมติร่วมกันว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ โดยเฉพาะบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติอื่นของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ใจความสำคัญของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ คือ การตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งมีที่มาจากประชาชน รวมทั้งการตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช โดยคณะกรรมการต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ที่มีความเห็นต่างไม่ว่าจะเป็นนิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไป องค์กรธุรกิจ หน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้รัฐธรรมนูญที่จะร่างขึ้นใหม่ตอบสนองการทำงานของรัฐบาล สมาชิกรัฐสภา และตอบสนองประโยชน์ของประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ

นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

หลักการและเหตุผลที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนหนึ่งเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ คือ เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นไปโดยไม่ยุ่งยากดังเช่นรัฐธรรมนูญในปัจจุบัน ซึ่งความยุ่งยากประการหนึ่งอาจมาจากการกำหนดให้ต้องมีคะแนนเสียงของสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่งและวาระที่สามไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสมาชิกวุฒิสภา หรือจำนวนประมาณ ๘๔ คน ทั้งนี้ ญัตติที่เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของพรรคร่วมฝ่ายค้าน เสนอให้คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในวาระที่หนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจำนวนประมาณ ๓๗๕ คน ส่วนญัตติที่เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของพรรคร่วมรัฐบาล เสนอให้คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในวาระที่หนึ่งและวาระที่สาม ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจำนวนประมาณ ๔๕๐ คน ซึ่งจากญัตติดังกล่าวถือว่าสมาชิกวุฒิสภามีประโยชน์ได้เสียหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน กล่าวคือ รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ แต่หากสมาชิกวุฒิสภาจะไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยลงมติเห็นด้วยกับการเสนอญัตติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าว อาจเป็นการกระทำที่เข้าข่ายขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๑๑๔ ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดว่า สมาชิกวุฒิสภาต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ทั้งนี้ หากสมาชิกวุฒิสภาลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับญัตติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใด อาจถูกไต่สวนหรือตั้งข้อกล่าวหาจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ว่า จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ และอาจต้องถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งและถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาสิบปี หรือถูกดำเนินคดีอาญาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕

กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ เพื่อตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ มีประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ ไม่มีการกำหนดกรอบการทำงานที่ชัดเจน ไม่มีรายละเอียดแผนงานหรือโครงการ รวมทั้งอาจมีการดำเนินการที่กระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ การกำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญมาจากประชาชนเป็นการกำหนดให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมีฐานเสียงเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งอาจถูกครอบงำได้ ประกอบกับบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ กำหนดให้

สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้เท่านั้น แต่ไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดให้สามารถร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับได้ ดังนั้น การตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญมายกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับจึงเป็นการล้มล้างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั่นเอง และอาจมีบุคคลยื่นคำร้องไปยังอัยการสูงสุดหรือศาลรัฐธรรมนูญให้ตีความว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ อาจเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้

ในส่วนของญัตติที่ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๐ เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาในการปฏิรูปประเทศและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาตินั้น หลักการและเหตุผลที่เสนอให้แก้ไขมาตราดังกล่าวอ้างว่าสมาชิกวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่ไม่สอดคล้องกับระบบการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน อย่างไรก็ตาม บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๐ กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีหน้าที่สำคัญ ๒ ประการ คือ การปฏิรูปประเทศและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ หากสมาชิกวุฒิสภาไม่ปฏิบัติตามย่อมถือว่าละเว้นการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นความผิดตามมาตรา ๑๕๗ ของประมวลกฎหมายอาญาได้ ส่วนการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในบทเฉพาะกาลว่า ในระหว่าง ๕ ปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจให้ความเห็นชอบบุคคลผู้ที่จะดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติหรือมอบหมายหรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ดังนั้น หากสมาชิกวุฒิสภาลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับญัตติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเรื่องดังกล่าว อาจถูกกล่าวหาจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ว่า จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ และอาจต้องถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งและถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาสิบปี หรือถูกดำเนินคดีอาญาในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ เช่นกัน

นายคมเดช ไชยสี วามงคล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกาฬสินธุ์ พรรคเพื่อไทย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้จะบรรลุผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับการให้ความเห็นชอบของสมาชิกวุฒิสภาเป็นสำคัญ หากสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ถึงหนึ่งในสามของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสมาชิกวุฒิสภา หรือจำนวนประมาณ ๘๔ คน ญัตติที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็จะตกไป ซึ่งการที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจะผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาในวาระที่ ๑ ขึ้นรับหลักการหรือไม่ จะส่งผลต่อการออกมาเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของนิสิต นักศึกษา และกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่โดยตรง ทั้งนี้ การเรียกร้องของกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนในขณะนี้มีความชัดเจนว่าต้องการให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ และการหยุดคุกคามประชาชนที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งหากญัตติที่เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาในวาระที่ ๑ ขึ้นรับหลักการ ก็มีแนวโน้มสูงที่จะมีประชาชนออกมาชุมนุมเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นจำนวนมาก โดยการออกมาขับเคลื่อนประเด็นดังกล่าวในสังคมของคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นกลางจะสร้างผลเป็นบวกหรือเป็นลบให้เกิดขึ้นกับประเทศได้นอกจากนี้ หากพิจารณาผลการดำเนินการในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ที่ผ่านมาจะพบว่า ระบบเศรษฐกิจของประเทศล้มเหลว คนตกงานจำนวนมาก ดังนั้น ประชาชนที่เสียประโยชน์จากการบริหารประเทศ

ของรัฐบาลจะออกมาพร้อมชุมนุมเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอีกเป็นจำนวนมาก สำหรับข้ออ้างที่ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญครั้งนี้จะเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณนั้น จำนวนเงินที่คาดว่าจะถูกใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญประมาณ ๑๐,๐๐๐ กว่าล้านบาท ยังเทียบไม่ได้กับเงินค่าเสียหายที่รัฐจะต้องชดใช้ให้กับ การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ผิดพลาดของรัฐบาล

สำหรับประเด็นการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญนั้น จำเป็นต้องมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งเหตุที่ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับเนื่องจากอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ ยังคงถูกรับรองให้คงอยู่และสามารถใช้ต่อไปด้วยผลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๙ กล่าวคือ บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ถือเป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป ดังนั้น หากไม่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับก็จะเกิดปัญหาตามมาได้ในส่วนของข้อเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรานั้น เมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นก็สามารถเสนอเรื่องดังกล่าวให้สภาร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการไปพร้อมกันได้ ดังนั้น แนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสม

รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของพรรคร่วมรัฐบาลที่เสนอโดยนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ และคณะ โดยมีความคิดเห็นและข้อสังเกต ดังนี้

๑) รัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาทางการเมืองของไทย การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึง พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งเป็นช่วงการสร้างประชาธิปไตยจะมีรัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งของวงจรอุบาทว์ทางการเมือง (Vicious Cycle) และในปัจจุบันรัฐธรรมนูญก็ยังเป็นหนึ่งในพัฒนาการทางการเมืองที่สำคัญเช่นเดิม โดยเริ่มต้นจากรัฐธรรมนูญจะนำไปสู่การเลือกตั้ง จากการเลือกตั้งไปสู่การจัดตั้งรัฐบาล จากการจัดตั้งรัฐบาลจะนำผู้คนลงไปสู่ท้องถิ่น และสุดท้ายจะนำไปสู่การรัฐประหาร อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้พัฒนาการทางรัฐธรรมนูญในการเมืองเปลี่ยนจากความขัดแย้งทางการเมืองไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้จะนำไปสู่กระบวนการลดความขัดแย้งทางสังคมได้

๒) เห็นด้วยที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญจะต้องแก้ไขสอดคล้องกับบริบทของสังคม โดยที่รัฐธรรมนูญจะเป็นกลไกสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางสังคม ซึ่งปัจจุบันมีการสร้างความเกลียดชังกัน มีการไม่เคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อีกทั้งประชาชนทั่วไปต่างมองว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของนักการเมือง ไม่ใช่เรื่องของประชาชน อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โครงสร้างจำนวนประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการตื่นตัวเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนล้วนเป็นเงื่อนไขที่มีความจำเป็นต้องปรับหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญจึงเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้

๓) เห็นด้วยกับกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยที่มาของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมีทั้งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และการสรรหาโดยอ้อม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือคุณภาพในการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ในการนี้ เพื่อจะนำไปสู่การตั้งคณะกรรมการการเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้อย่างแท้จริง มีข้อเรียกร้อง ๓ ประการ ดังนี้

๑) เรียกร้องต่อสมาชิกวุฒิสภา หากเห็นว่ารัฐธรรมนูญเป็นหลักประกันหรือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาทางการเมืองซึ่งสามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ การสนับสนุนให้ตั้งกรรมการขึ้นพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อจะนำไปสู่การตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญจะเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งทางสังคมได้

๒) พลเมืองหรือภาคประชาสังคมควรอาศัยกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้สำหรับเป็นพื้นที่สาธารณะในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยน เสนอแนะ หรือต่อรองเกี่ยวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้บรรจุนโยบายสาธารณะที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมการเมืองของไทยมากที่สุด

๓) พลเมืองหรือภาคประชาสังคมต้องใช้โอกาสในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้เพื่อเรียนรู้กระบวนการทางการเมืองหรือยืนยันทางการเมืองว่า สังคมการเมืองของไทยเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ดังนั้น กระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญ กระบวนการเหล่านี้จะต้องเป็นการสร้างภาพลักษณ์ และสร้างการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ตามโครงสร้างใหม่ สิ่งเหล่านี้จะทำให้รัฐธรรมนูญเป็นหนึ่งในกระบวนการของการพัฒนาทางการเมือง ช่วยลดความขัดแย้งทางสังคม แล้วนำไปสู่การสร้างกติกาบนพื้นฐานที่เคารพหลักการเดิม สถาบันดั้งเดิม และองค์กรดั้งเดิมที่มีคุณประโยชน์ต่อบ้านเมือง อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมไทยให้มีความก้าวหน้าในอนาคตต่อไป

พลอากาศตรี เฉลิมชัย เครืองาม สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา หรือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ล้วนมีปัญหาความชอบหรือไม่ชอบจากประชาชนทุกฝ่ายแทบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม เคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ วินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีที่มีการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญและจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ สืบเนื่องจากมีผู้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณาวินิจฉัยว่า การเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการดังกล่าวเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ปรากฏว่า ขณะที่การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมกำลังพิจารณาในรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญก็ได้มีคำวินิจฉัยว่า อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของประชาชนอันเป็นที่มาโดยตรงในการให้กำเนิดรัฐธรรมนูญ โดยถือว่า มีอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญที่ก่อตั้งระบบกฎหมายและองค์กรทั้งหลายในการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง เมื่อองค์กรที่ถูกจัดตั้งมีเพียงอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญให้ไว้และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงเป็นไปไม่ได้ที่จะให้องค์กรนั้นใช้อำนาจที่ได้รับมอบมาจากรัฐธรรมนูญนั้นเองกลับไปแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นเหมือนการใช้อำนาจแก้ไขกฎหมายธรรมดาแม้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะเป็นอำนาจของรัฐสภาก็ตาม แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการยกร่างใหม่ทั้งฉบับยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มาโดยการลงประชามติของประชาชน ก็ควรจะให้ประชาชนได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ หรือรัฐสภา

จะใช้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็เป็นความเหมาะสมและเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะดำเนินการดังกล่าวได้

ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาบัตรออกเสียงประชามติก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ จะพบว่า บัตรออกเสียงประชามติแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ประเด็นแรกเป็นการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ทั้งฉบับ และประเด็นที่สอง เป็นการลงมติในประเด็นเพิ่มเติมว่า ท่านเห็นชอบหรือไม่ว่าเพื่อให้การปฏิรูปประเทศเกิดความต่อเนื่องตามยุทธศาสตร์ชาติ สมควรกำหนดให้มีบทเฉพาะกาลว่าในระหว่าง ๕ ปีแรก นับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งผลของการออกเสียงประชามติเห็นชอบกับประเด็นที่หนึ่ง ๑๖.๘ ล้านเสียง เห็นชอบกับประเด็นที่สอง ๑๕๑ ล้านเสียง ดังนั้น รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จึงมีที่มาจากประชาชนโดยผ่านการลงประชามติอย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ก็ยังมีข้อบกพร่องที่ควรจะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ ซึ่งมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติหลักในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ทำให้มีการเสนอให้ตัดอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาในการลงคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชน ดังนั้น การจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับจึงต้องให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อให้ความเห็นชอบก่อน ซึ่งจะสอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ แต่อย่างไรก็ตาม การจัดทำประชามติจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับการดำเนินการดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ซึ่งในขณะนี้ร่างกฎหมายดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่ยังไม่เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ยังมีอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในข้อกฎหมายอีกหลายประการที่จะต้องใช้เวลาอีกมากในการพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาช่วงเวลาในการจัดทำประชามติ หรือประเด็นยุติที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราว่าจะต้องทำประชามติหรือไม่ ทั้งนี้ หลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ถูกต้อง คือ เมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงควรสอบถามประชาชนก่อน โดยจะต้องมีการทำประชามติจำนวน ๒ ครั้ง ครั้งที่หนึ่งคือการทำประชามติว่าสมควรที่จะมีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือไม่ และครั้งที่สองคือ เมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับเสร็จแล้ว ประชาชนพึงพอใจกับเนื้อหาของรัฐธรรมนูญดังกล่าวหรือไม่ รวมทั้งหากร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชนแล้ว จะต้องมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ ซึ่งจะต้องมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใหม่ อีกอย่างน้อย ๓-๔ ฉบับ จึงจำเป็นต้องใช้เวลาอีกมากในการดำเนินการ ซึ่งสมาชิกรัฐสภาจำเป็นต้องพิจารณาหารือกันรอบคอบ เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นไปโดยปราศจากอุปสรรคใด ๆ และเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

นางอมรัตน์ โชคปมิตต์กุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เหตุที่ต้องมีการอภิปรายประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ เพื่อตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญไปยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ส่วนหนึ่งเกิดจากปรากฏการณ์ที่มีการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนในประเทศไทยอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการชุมนุมรูปแบบใหม่ที่สร้างสรรค์และมีข้อเรียกร้องที่ก้าวหน้า ทั้งนี้ การสถาปนาหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยไทยถูกขัดข้องต่อเนื่องยาวนาน ๘๘ ปี จนถึง

ปัจจุบัน แม้ในรัฐธรรมนูญจะกำหนดว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนชาวไทย แต่อำนาจของประชาชนดังกล่าวก็ถูกทำลายโดยคณะรัฐประหารอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมากถึง ๒๐ ฉบับ และรัฐธรรมนูญที่บัญญัติขึ้นภายหลังการรัฐประหารมักจะสร้างความขัดแย้งและไม่เป็นคุณต่ออำนาจของประชาชน และระบอบประชาธิปไตย สำหรับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เกิดจากบุคคลที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งมายกร่างทั้งสิ้น รวมทั้งการทำประชามติเพื่อให้มีการรับร่างรัฐธรรมนูญก็เป็นการเสนอข้อมูลด้านเดียวควบคู่ไปกับการปิดกั้น ช่มชู้ คุกคามและฟ้องร้องดำเนินคดีกับกลุ่มคนที่เห็นต่าง ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับจะต้องมีเป้าหมายและพันธกิจต่อรัฐธรรมนูญใหม่ที่จะให้ความสำคัญกับประชาชนเป็นเบื้องต้นและรับใช้มรดกที่คณะราษฎรได้มอบไว้ให้ด้วย

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้ ๑) มีเนื้อหาที่สั้น กระชับ เข้าใจง่าย ไม่กำกวม ไม่ล่อแหลมต่อการถูกตีความในทางที่ผิด รัฐธรรมนูญไม่ควรยาวเกินไป ควรมีเฉพาะข้อความเรื่องการจัดรูปแบบการปกครองของรัฐที่จำเป็นเท่านั้น ส่วนรายละเอียดของกฎหมายควรจะไปกำหนดไว้ในกฎหมายธรรมดา ๒) วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญควรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับกาลสมัย ไม่ควรทำให้รัฐธรรมนูญเป็นของศักดิ์สิทธิ์มากจนไม่สามารถแก้ไขได้ หรือแก้ไขได้ยาก รวมทั้งรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ควรกำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า จะต้องไม่เคยเป็นผู้ที่ถูกแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติให้ดำรงตำแหน่งใด ๆ มาก่อน แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และ ๓) รัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีการออกแบบให้องค์กรอิสระใช้อำนาจโดยยึดโยงกับประชาชน จะต้องไม่นิรโทษกรรมให้คณะรัฐประหารและไม่เคยเว้นโทษให้กับผู้ที่ทำลายรัฐธรรมนูญไม่ว่ากรณีใด ๆ รวมถึงยุบเลิกศาลรัฐธรรมนูญและกลับไปใช้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแบบที่เคยมีมาก่อนรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และให้มีอำนาจเพียงวินิจฉัยข้อขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญเท่านั้น โดยผู้ที่จะมีสิทธิยุบพรรคการเมืองได้ควรจะเป็นประชาชนไม่ใช่ศาลรัฐธรรมนูญ เพราะเมื่อประชาชนไม่เลือกพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นย่อมถูกยุบเลิกไปเองโดยอัตโนมัติ ดังนั้น จึงสนับสนุนให้รัฐสภาลงมติให้ความเห็นชอบในการตั้งสภาผู้แทนราษฎรตามมติที่พรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านเสนอ

นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยพัฒนา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นทางเข้าและทางออกของปัญหาในปัจจุบัน เหตุที่กล่าวว่ารัฐธรรมนูญนี้เป็นทางเข้าของปัญหาเพราะว่าที่มาและกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญขาดความชอบธรรม ขาดการยอมรับภายใต้หลักการประชาธิปไตย (Rule by the people) นั่นก็คือหลักประชาธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังจัดดุลอำนาจหรือระบบความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหนึ่งกับอีกอำนาจหนึ่งไม่เหมาะสม เป็นเหตุให้ถูกกล่าวหาว่าเป็นรัฐธรรมนูญเพื่อการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร อีกทั้งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นในสถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผู้บริหารสูงสุดไม่มีความจริงใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น การไม่ให้มีการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นระยะเวลายาวนานหลายปี ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองทั่วไปที่จะเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของตน ที่ผ่านมามีโอกาสอภิปรายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญมาทั้งหมด ๓ ครั้ง ครั้งแรก เป็นการอภิปรายในวันที่มีการเลือกนายกรัฐมนตรี ซึ่งหลักการในการเลือก คือ ต้องเร่งให้มีการจัดตั้งรัฐบาล และเร่งให้นายกรัฐมนตรีเพื่อมาแก้ไขปัญหาปากท้องของประชาชน

ครั้งที่สอง เป็นการอภิปรายในการยื่นญัตติให้มีการพิจารณาศึกษาแนวทางในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยให้ใช้รูปแบบการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ขึ้นมาเป็นกรอบในการพิจารณา และครั้งที่สาม เป็นการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเสนอญัตติให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของนักเรียน นิสิต นักศึกษา เยาวชนและประชาชน ซึ่งโดยส่วนตัวก็ได้มีการอภิปรายสนับสนุนการเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรหลังจากที่แก้ไขรัฐธรรมนูญเรียบร้อยแล้ว และในครั้งนี้เป็นารอภิปรายเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นครั้งที่ ๔ ซึ่งจะเป็นทางออกของปัญหาทั้งหมด โดยเห็นชอบกับข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ ว่าด้วยการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ควรนำรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนปี ๒๕๔๐ มาเป็นกรอบในการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ดังนั้น สมาชิกสภาแห่งนี้ควรเสียสละร่วมกันเพื่อชาติโดยช่วยกันลงมติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งจะเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ประเทศชาติและระบอบประชาธิปไตยมีความต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

นายเจตน์ อินสว่าง สมาชิกวุฒิสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐบาลชุดปัจจุบันได้บริหารจัดการประเทศได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขเกี่ยวกับโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส ๒๐๑๙ (COVID-19) ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับโลก ขณะที่ทุกประเทศทั่วโลกประสบกับภาวะทางเศรษฐกิจ แต่ประเทศไทยยังทำให้การลงทุนการค้าขายประคองตัวอยู่ได้อย่างไรก็ตาม มีการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภาโดยไม่มีสาเหตุ โดยเฉพาะข้อเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ ที่กระทบไปถึงอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาในการลงมติให้ความเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประการต่อมา กรณีที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายท่านอภิปรายว่า หากไม่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือไม่ยอมให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญอาจเกิดการปฏิวัติรัฐประหารอีกรอบนั้น การปฏิวัติรัฐประหารไม่ได้กระทำได้ง่าย นอกจากนี้ สาเหตุส่วนหนึ่งที่มีการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้มีความเชื่อมโยงกับการชุมนุมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนเมื่อวันที่ ๑๙-๒๐ กันยายน ๒๕๖๓ ซึ่งสาระสำคัญในข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุมไม่ได้เรียกร้องกระบวนการประชาธิปไตย แต่กลับมุ่งโจมตีสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สมควรกระทำอย่างยิ่ง ทั้งนี้ การแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้มีนัยซ่อนเร้น ไม่ได้แก้เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง แต่เป็นการแก้เพื่อประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่มหรือบางพรรคการเมืองเท่านั้น ซึ่งมีข้อสังเกตบางประการ ดังนี้

๑) จากการฟังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดกล่าวว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไร หากไม่แก้ไขรัฐธรรมนูญประชาชนจะเดือดร้อนอย่างไร ซึ่งรัฐธรรมนูญไม่ใช่เรื่องที่แก้ไขไม่ได้ แต่กระบวนการแก้ไขโดยหลักต้องกำหนดให้แก้ไขได้ยากกว่ากฎหมายธรรมดาอยู่แล้ว

๒) มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายท่านกล่าวว่า สมาชิกวุฒิสภามาจากการสืบทอดอำนาจของเผด็จการ แต่กลับไม่มีบุคคลใดกล่าวว่สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้มาจากรัฐธรรมนูญที่ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชนที่ให้ความเห็นชอบกับรัฐธรรมนูญนี้จำนวน ๑๖.๘ ล้านคน ส่วนอีก ๒๐ ล้านคนที่ไม่ได้ออกเสียงลงประชามติก็ไม่สามารถสรุปได้ว่า ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๓) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ว่าจะเป็น การแก้ไขรายมาตรา หรือการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ หรือ ส.ส.ร. ต้องมีการทำประชามติอย่างน้อย ๒ ครั้ง รวมทั้งต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญทั่วประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณ ๑๗,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งล้วนแต่มาจากภาษีอากรของประชาชนทั้งสิ้น

ดังนั้น หากไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อุณหภูมิและความขัดแย้งทางการเมืองจะสูงขึ้นหรือไม่ โดยส่วนตัวเห็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญหากสามารถทำให้โรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส ๒๐๑๙ (COVID-19) มีสถานการณ์ที่ดีขึ้น ทำให้ประชาชนประกอบอาชีพได้ดีขึ้น หรือทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงมีกำลังใจขึ้น ก็ควรจะกระทำได้ แต่หากเป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่มหรือบางพรรคการเมืองก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้

นางสาวทัศนีย์ บุณยปกรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ แม้เป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชน แต่ก็เป็นรัฐธรรมนูญที่ปิดกั้นบุคคลที่มีความเห็นต่างเป็นจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๒๗๒ เพื่อตัดอำนาจวุฒิสภาในการเลือกนายกรัฐมนตรี เนื่องจากวุฒิสภานี้มีที่มาจากการเลือกของคณะรักษาความสงบแห่งชาติทั้งหมด จึงไม่มีความยึดโยงกับประชาชน ซึ่งสิ่งนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิกฤติทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนี้ สำหรับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ เป็นมาตราสำคัญที่จะเป็นก้าวแรกในการผ่อนคลายวิกฤติทางการเมืองดังกล่าว เนื่องจากหากจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ เพื่อตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญก็จำเป็นต้องใช้เวลาดำเนินการอีกสักระยะหนึ่ง พรรคการเมืองร่วมฝ่ายค้านจึงได้เสนอญัตติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการตัดอำนาจของวุฒิสภาในการเลือกนายกรัฐมนตรีโดยเร็วที่สุด เพราะประชาชนทั้งประเทศรวมทั้งสมาชิกรัฐสภาแห่งนี้ย่อมทราบดีว่า สมาชิกวุฒิสภาทั้ง ๒๕๐ คนมาจากการคัดเลือกของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และสมาชิกวุฒิสภาก็กลับมาเลือกนายกรัฐมนตรีได้อีก อย่างไรก็ตาม วันนี้สมาชิกวุฒิสภาหลายท่านได้เห็นถึงวิกฤติปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นซึ่งสมาชิกวุฒิสภาสามารถทำให้สถานการณ์คลี่คลายลงได้ด้วยการลงมติสนับสนุนให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๒ โดยยอมตัดอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาในการเลือกนายกรัฐมนตรีออกไป และหากนายกรัฐมนตรีจะประกาศลาออกในวันนี้ก็จะช่วยให้วิกฤติปัญหาได้คลี่คลายเร็วขึ้น แต่หากไม่ยอมผ่อนปรนให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเลย ก็มีโอกาสที่วิกฤติความขัดแย้งจะรุนแรงขึ้นจนอาจทำให้เกิดความสูญเสียตามมาได้

นายบัญญัติ บรรทัดฐาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ภายหลังจากที่ได้รับฟังการอภิปรายของสมาชิกรัฐสภามาระยะเวลาหนึ่ง สามารถที่จะสรุปประเด็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อห่วงกังวลของผู้อภิปรายได้ ดังนี้

๑) เหตุผลและความจำเป็นในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น หากท่านใดที่สนใจติดตามการเมืองมาโดยตลอดจะพบว่า แนวคิดในการเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นในช่วงสองสามวันมานี้ แต่ได้มีการพูดถึงมาเป็นระยะเวลายาวนาน หรืออาจเรียกได้ว่ามีแนวคิดดังกล่าวตั้งแต่มีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ๆ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้กำหนดไว้ในนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ๑๒ ข้อ โดยกำหนดไว้ข้อหนึ่ง

ว่า จะต้องจัดดำเนินการให้มีการศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญยิ่งส่งสัญญาณชัดเจนขึ้นเมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ดำเนินการให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อีกทั้งผลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนด้วยวิธีการทำโพลล์ (Poll) ของหลายสำนักต่างเห็นด้วยกับความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ และที่ชัดเจนมากที่สุดคือ รายงานของคณะกรรมการประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาหลักเกณฑ์ปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พบว่า จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหลายกลุ่มต่างมีเสียงเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยกันทั้งสิ้น

๒) เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้ว ควรจะแก้ไขโดยใช้วิธีการใดนั้น มีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอยู่หลายประเด็นในหลายหมวดและหลายมาตรา จนเกิดความรู้สึกว่าการจะแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นรายหมวดหรือรายมาตราอาจไม่สามารถกระทำได้ ประกอบกับเสียงเรียกร้องที่ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญมีเป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากบทบัญญัติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกระทำได้ยาก สิทธิประโยชน์ของประชาชนลดน้อยลงไปมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นมีลักษณะเป็นการรวมศูนย์อำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ รวมถึงที่มาของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ยังมีปัญหามาก จึงเป็นเหตุให้มีการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในลักษณะของการแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมา เพราะนอกจากจะมีโอกาสได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพิ่มเติมในการจัดทำรัฐธรรมนูญในส่วนที่ประสงค์จะแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ยังมีโอกาสที่จะดึงผู้คนจากหลากหลายสาขาเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เคยมีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเมื่อปี ๒๕๓๙ โดยให้มีการเพิ่มหมวดใหม่ขึ้นมาหมวดหนึ่งในรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งในขณะนั้นไม่มีข้อโต้แย้งหรือมีการเรียกร้องว่าสามารถทำได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่แต่อย่างใด และท้ายที่สุดการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็เป็นที่มาของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ในเวลาต่อมา ขณะที่ประเด็นว่าจะต้องมีการจัดทำประชามติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ทันทิที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้รับความเห็นชอบในหลักการวาระที่ ๑ มีการแก้ไขโดยคณะกรรมการและผ่านการให้ความเห็นชอบในวาระที่ ๓ แล้ว ก่อนจะไปดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ก็มีความจำเป็นต้องนำร่างรัฐธรรมนูญไปจัดทำประชามติอยู่แล้ว

๓) งบประมาณในการจัดทำประชามติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีผู้อภิปรายว่าอาจต้องจัดทำประชามติอย่างน้อย ๒ - ๓ ครั้ง และใช้งบประมาณมากกว่า ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท นั้น หากมีการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญอย่างรอบคอบในชั้นกรรมาธิการ ก็อาจไม่จำเป็นต้องจัดทำประชามติ ๒ - ๓ ครั้ง ทั้งนี้ แม้งบประมาณแผ่นดินจำเป็นต้องใช้อย่างระมัดระวังและต้องสงวนไว้เพื่อแก้ปัญหาของประเทศ แต่หากพิจารณาถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยเป็นกฎหมายที่กำหนดโครงสร้าง กำหนดความสัมพันธ์ บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสถาบันในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเป็นฐานที่มาในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ด้วยความสำคัญของรัฐธรรมนูญขนาดนี้ หากประเทศจำเป็นต้องใช้งบประมาณแผ่นดินบางส่วนในจำนวนที่พอสมควรเพื่อจัดทำประชามติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ก็ควรที่จะกระทำเป็นอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ หากได้ติดตามการเมืองมาโดยตลอดจะพบว่า เสียงเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องใหญ่ และรัฐธรรมนูญปัจจุบันยังมีข้อบกพร่องที่ปรากฏชัดภายหลังมีการบังคับใช้หลายประการ ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งและความเสียหายขึ้นภายในประเทศ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่น่าจะเป็นทางสายกลางที่หลายฝ่ายจะยอมรับได้ ฝ่ายที่ประสงค์จะแก้ไขเป็นรายมาตราก็อาจใช้เวทีของสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรับไปดำเนินการต่อได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีบุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็อาจจะมีความเห็นที่ขัดแย้งกันอยู่บ้าง แต่อย่างน้อยบทบาทที่สามารถดำเนินการร่วมกันเช่นนี้อาจจะนำไปสู่การลดหรือคลี่คลายความขัดแย้งลงไปได้บ้าง แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือรัฐธรรมนูญที่จะมีขึ้นนี้จะมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมกับความเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในลักษณะของการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญนี้จะได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกรัฐสภาโดยทั่วกัน

นายชาญวิทย์ ผลชีวิน สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ประเทศไม่ได้อยู่ได้ด้วยรัฐธรรมนูญ ไม่ได้อยู่ได้เพราะกฎหมาย แต่อยู่ได้เพราะกำลังของพลเมืองที่ดี การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เพื่อให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น ต้องมีการดำเนินการและพิจารณาองค์ประกอบ ดังนี้

๑) ต้องมีการดำเนินการจัดทำประชามติเสียก่อน แม้จะมีผู้มาประท้วงชุมนุมเรียกร้องให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็ตาม ก็ไม่อาจถือเป็นข้อสรุปได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ดังนั้น การที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับจะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อน

๒) หากมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้ว ประชาชนจะได้ประโยชน์อย่างไร จากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

๓) จะมีกระบวนการอย่างไรที่ทำให้ประเทศมีพลเมืองที่ดี ซึ่งรัฐธรรมนูญไม่ใช่ตัวปัญหาในการขับเคลื่อนประเทศ แต่ปัญหาอยู่ที่ตัวกลุ่มบุคคลที่ไม่มีความรับผิดชอบทางการเมือง

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงการส่งเสริมด้านการกีฬาแล้วเห็นว่า ในอดีตไม่เคยมีรัฐธรรมนูญฉบับใดบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมด้านการกีฬาไว้เลย แต่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้มีการส่งเสริมด้านการกีฬาไว้ในมาตรา ๗๑ ดังนั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับก็ควรคงหลักการเรื่องการส่งเสริมด้านการกีฬาไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ด้วย

อย่างไรก็ดี มีการกล่าวว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ล้วนแล้วแต่มีที่มาจากรัฐธรรมนูญเดียวกัน คือรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ทั้งสิ้น ดังนั้น ประชาธิปไตยที่มีความเห็นต่างต่างนั้น จะต้องไม่เป็นการสร้างความเกลียดชัง สร้างความขัดแย้ง หรือเป็นการสร้างความแตกแยกของประชาชน

นายพัฒนา สัพโส สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เห็นด้วยที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ เพื่อเปิดทางให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) เพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ หรือในกรณีที่มีข้อเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราด้วย เนื่องจากที่มาของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่มีความชอบธรรม กล่าวคือ ในการจัดให้มีการออกเสียง

ประชามติเพื่อรับร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น มีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากประชาชนไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการรณรงค์เกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้ และกลุ่มคนที่มีการรณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญนี้ ต้องถูกดำเนินคดี

นายสุพล จุลใส สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรครวมพลังประชาชาติไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ไม่เห็นด้วยการเสนอญัตติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อจัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ของบ้านเมืองในปัจจุบันดีแล้ว และหากมีการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับในขณะนี้อาจเกิดผลเสียกับประเทศชาติ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ในอดีตมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีลักษณะเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ซึ่งผลเสียที่จะตามมา คือ มีการใช้อำนาจรัฐผ่านฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อกกกฎหมาย โดยไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม เช่น ในอดีตมีการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพื่อเพิ่มอำนาจให้แก่รัฐบาลในการตกลงทำหนังสือสัญญากับต่างประเทศโดยไม่ต้องขอความยินยอมจากรัฐสภา เป็นต้น อันเป็นเหตุให้รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติเพื่อแก้ไขปัญหาระบบเผด็จการทางรัฐสภาเอาไว้ โดยมีการออกแบบระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เป็นอย่างดี โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๘๓ มาตรา ๘๕ มาตรา ๘๖ และในมาตรา ๙๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการคำนวณคะแนนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรคจะพึงมีได้ไว้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ

ประการที่สอง รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่มาสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาเอาไว้อย่างเข้มงวด ซึ่งเป็นข้อดีของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติในมาตรา ๑๔๔ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีนั้น ได้บัญญัติห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอคำแปรญัตติเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนของรายการไม่ได้ เพื่อห้ามมิให้นักการเมืองเข้าไปแทรกแซงการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน อันถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปราบโกง

นอกจากนี้ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ยังได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศ โดยเฉพาะการปฏิรูปทางด้านการเมือง โดยบัญญัติปฏิรูปด้านการเมืองให้มีลักษณะที่เป็นการเมืองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง การปฏิรูปประเทศที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จึงต้องดำเนินการต่อไป หากมีการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับอาจทำให้ระบบการปฏิรูปที่ได้ดำเนินการไปแล้วเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติได้

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากญัตติบางญัตติที่เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ทั้งฉบับ ด้วยวิธีการแก้ไขมาตรา ๒๕๖ เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ดังนั้น ไม่เห็นด้วยกับญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ แต่สิ่งที่ควรทำในสภาวะการณ์ในปัจจุบัน คือ การนำปัญหาของพี่น้องประชาชนมาแก้ไขปัญหาเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี น่าจะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมมากกว่าการที่จะมาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในช่วงเวลานี้

ว่าที่ร้อยตรี วงศ์สยาม เพ็งพานิชกิติ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านความเห็นชอบจากประชาชนในการออกเสียงประชามติมาแล้ว สมาชิกรัฐสภาจึงต้องยอมรับ สำหรับประเด็นที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น ย่อมมีความแตกต่างกัน เนื่องจากวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจที่แตกต่างไปจากสภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือ วุฒิสภาชุดปัจจุบันมีวาระการดำรงตำแหน่งเพียง ๕ ปี และมีที่มาตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ซึ่งมาจากกลุ่มหลากหลายอาชีพ โดยทำหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายและเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบการปฏิรูปประเทศตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ซึ่งไม่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาก็มีที่มาอย่างไร ก็ล้วนแล้วแต่มีที่มาเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ บัญญัติไว้แทบทั้งสิ้น

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ปิดช่องโหว่ของจุดด้อยของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และหากรัฐธรรมนูญนี้มีปัญหาในการบังคับใช้ และเป็นเรื่องเร่งด่วนจริงก็ควรมีการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมตั้งแต่ช่วง ๓ เดือนแรกที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญนี้ได้ประกาศใช้มาแล้วประมาณ ๓ ปี ย่อมแสดงให้เห็นว่าการเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ ไม่ใช่เรื่องเร่งด่วนที่รัฐสภาจะต้องดำเนินการ

นายจิรัฏฐ์ ทองสุวรรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของร่างมาตรา ๒๕๖ ที่พรรคร่วมรัฐบาล เป็นผู้เสนอ แล้วเห็นว่าได้มีการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ที่แตกต่างไปจากเดิมเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ ได้มีการบัญญัติว่าใครเป็นผู้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้บ้าง คือ ๑) คณะรัฐมนตรี ๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑ ใน ๕ ๓) สมาชิกจำนวน ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้ง ๒ สภา และ ๔) ประชาชนจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน สำหรับประเด็นการยับยั้งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญยังคงบัญญัติโดยเปิดช่องให้สิทธิแก่สมาชิกรัฐสภาเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ส่วนประเด็นคะแนนเสียงที่ใช้ในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นั้น จะกำหนดไว้ในร่างแก้ไขเพิ่มเติมโดยให้ใช้คะแนนเสียง ๓ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้ง ๒ สภา ซึ่งเห็นได้ชัดว่าอำนาจในการยับยั้งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญยังคงอยู่กับสมาชิกวุฒิสภา

สำหรับประเด็นการตั้ง สสร. นั้น เมื่อพิจารณาจากร่างของพรรคร่วมรัฐบาล ซึ่งกำหนดให้มีจำนวน ๒๐๐ คน โดยจำนวน ๑๕๐ คน เฉลี่ยไปตามพื้นที่ของทุกจังหวัด โดยมีคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้จัดการ อีก ๒๐ คน ให้สมาชิกรัฐสภาเลือก อีก ๒๐ คน ให้อธิการบดีเป็นคนเลือกกันเอง อีก ๑๐ คน ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเลือกจากกลุ่มนักศึกษา ดังนั้น ควรกำหนดให้ สสร. ๒๐๐ คน มีที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนทั้งหมด โดยไม่ควรให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้เลือก หรือกำหนดวิธีการเลือก เพื่อป้องกันการแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร สำหรับประเด็นเรื่องระยะเวลาในการทำงานของ สสร. นั้น หากใช้ระยะเวลาเต็มทุกกระบวนการตามที่กำหนดไว้ หากวุฒิสภาชุดปัจจุบันหมดวาระการดำรงตำแหน่งและมีวุฒิสภาชุดใหม่เข้ามาทำหน้าที่ อาจทำให้เกิดอุปสรรคกลางทางการเมืองที่ทำให้ สสร. ล้มขึ้นมาหรือประชามติไม่ผ่านความเห็นชอบของประชาชน ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศได้ ดังนั้น ระยะเวลาในการทำงานของ สสร. ควรกำหนดให้สั้นลงเพื่อจะได้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เร็วขึ้น

นอกจากนี้ เมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หากมีการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ก็ควรให้อำนาจประชาชนสามารถที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้ด้วย

นายสุรทิน พิจารณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ใหม่ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เห็นด้วยที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ เพื่อให้มีการตั้ง สสร. ขึ้นมาศึกษาในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และเห็นด้วยกับการกำหนดให้มี สสร. จำนวน ๒๐๐ คน สำหรับวิธีการได้มาของ สสร. นั้น ควรมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด สำหรับระยะเวลาในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น ควรกำหนดระยะเวลาให้สั้นลง โดยควรกำหนดไม่เกิน ๑ ปี

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นปัญหาเป็นรายมาตราที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนี้

๑) ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔ กล่าวคือ หลักการของมาตรา ๑๔๔ นั้น เป็นอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาโดยแท้ การที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไปบัญญัติห้ามไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายแผ่นดินนั้น เป็นการกำหนดที่ขัดกับหลักการในการทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา เนื่องจากหน้าที่ที่สำคัญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สำคัญประการหนึ่ง ช่วยแก้ไขและเยียวยาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน เมื่อได้รับรู้รับทราบถึงปัญหาของประชาชน ซึ่งการแก้ไขปัญหานั้น จำเป็นต้องใช้กลไกทางด้านการงบประมาณ ดังนั้น ก็ควรให้อำนาจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถที่จะแปรญัตติเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการได้

๒) ต้องมีการแก้ไขที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๘๓ (๑) (๒) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และต้องมีการแก้ไขกฎหมายลูกด้วย คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งมีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น เมื่อกรรมการบริหารพรรคการเมืองลาออกจากการเป็นกรรมการบริหารพรรคแล้วไม่แจ้งไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งภายใน ๑๕ วัน มีโทษปรับสูงถึง ๕๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น นอกจากนี้ ประเด็นปัญหาของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะต้องเสียค่าสมาชิกพรรคการเมืองด้วย เป็นต้น

๓) ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๘๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถเข้าไปอยู่ในองค์กรต่าง ๆ ของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจได้เลย เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญห้ามไว้ ดังนั้น จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๘๔

นายสถิตย์ ลิ่มพงศ์พันธุ์ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ไม่เห็นด้วยกับการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ โดยเฉพาะการเสนอให้มีการยกเลิกมาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของวุฒิสภา เนื่องจากมาตรา ๒๗๐ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในการติดตามเสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ รวมถึงการจัดทำและดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งขณะนี้วุฒิสภาได้ดำเนินการไปแล้ว โดยเฉพาะการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ ซึ่งวุฒิสภาได้เร่งรัดติดตามเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมอย่างต่อเนื่องจะทำให้การทำงานของวุฒิสภาที่ผ่านมาเสียเปล่าทั้งหมด

**นางสาวสรสันทน์ อรรถนพพร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิก
รัฐสภา** สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เห็นด้วยกับญัตติที่เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่พรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ เพื่อเพิ่มกลไกให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) เพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่โดยประชาชน ของประชาชน และเพื่อประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาในประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ทำให้ประชาชนได้มาซึ่งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพต่ำ โดยเห็นได้ว่า
การจัดตั้งรัฐบาลต้องใช้พรรคร่วมรัฐบาลมากถึง ๑๙ พรรคการเมือง ทำให้ส่งผลเสียต่อการบริหารประเทศ
และทำให้เกิดการต่อรองในการดำรงตำแหน่งต่างๆ ของพรรคร่วมรัฐบาล

ประเด็นที่สอง นายกรัฐมนตรีปัจจุบันไม่สามารถควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่าง
เบ็ดเสร็จเด็ดขาด เนื่องจากรัฐบาลมาจากการเมืองที่อ่อนแอและไม่มีเอกภาพ ไม่มีความยึดโยงกับประชาชน
นอกจากนี้ ยังตัดอำนาจตัวแทนของประชาชนผ่านกลไกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยการลดอำนาจ ตามที่
บัญญัติห้ามไว้ในมาตรา ๑๔๔ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่มีสิทธิแปรญัตติขอเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติม
รายการในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

นอกจากนี้ การวางกรอบยุทธศาสตร์ชาติไว้ ๒๐ ปี ไม่สะท้อนความต้องการของประชาชน
รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ กำลังทำให้ประเทศอ่อนแอ เติบโตย่ำแย่ ไม่มีความสามารถไปแข่งขันกับต่างชาติได้ ดังนั้น
จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

**นายสนอง เทพอักษรณรงค์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย ในฐานะสมาชิก
รัฐสภา** สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้
รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีข้อบกพร่องจุดใด และจะแก้ไขเพิ่มเติมเพื่ออะไร เพื่อเป็นกรอบในการแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญต่อไปในอนาคต

๒) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอาจต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากในการจัดให้มีการ
ออกเสียงประชามติในการตั้ง สสร. เพื่อทำหน้าที่ในการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งต้องใช้งบประมาณ
แผ่นดินประมาณมากกว่าหนึ่งหมื่นล้านบาท ซึ่งปัญหาในปัจจุบัน คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น การแก้ไข
เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วน โดยจะต้องให้ประชาชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการแก้ไข
เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วย อย่างไรก็ตาม ไม่ควรแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

อย่างไรก็ดี หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เพื่อเป็นการเปิดทางให้มีการแต่งตั้ง สสร. โดยมี
ที่มาจากประชาชน การออกแบบรัฐธรรมนูญของ สสร. ก็ควรให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งอย่างน้อย
รัฐธรรมนูญที่ สสร. ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับนั้น ต้องเป็นที่พึงพอใจของประชาชนส่วนใหญ่และยอมรับได้
จึงจะเป็นรัฐธรรมนูญที่ทำให้สังคมและประเทศชาติสงบเรียบร้อย

นายเสรี สุวรรณภานนท์ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ถือเป็นรัฐธรรมนูญที่ได้สถาปนา หรือเป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านการทำประชามติ
ของประชาชนทั่วประเทศโดยเสียงข้างมากมาแล้ว ซึ่งการเข้ามาทำหน้าที่ของวุฒิสภาก็เข้ามาตามรัฐธรรมนูญ
บัญญัติและทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชนเช่นกัน ฉะนั้น การตัดสินใจเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ของพี่น้องประชาชนทั้งประเทศ เมื่อพิจารณา

ญัตติที่เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประกอบกับเสียงเรียกร้องจากกลุ่มคนบางกลุ่มให้มีการตั้ง สสร. ที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชน เพื่อทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับแล้วเห็นว่า ในบรรยากาศที่มีความขัดแย้งทางการเมืองสูง ซึ่งอาจทำให้ได้ สสร. อันมีที่มาจากพรรคการเมืองก็อาจเป็นไปได้ เพราะการกำหนดให้มี สสร. ที่มาจากการเลือกตั้งนั้น อาจทำให้ได้ สสร. ที่มีรากฐานมาจากพรรคการเมือง เนื่องจากระบบการเลือกตั้งต้องมีการหาเสียงและมีการแข่งขันกันสูง และอาจเป็นไปได้ที่จะได้ สสร. ที่มาจากการเลือกตั้งที่มีการซื้อเสียงกันมากที่สุด ซึ่งในความเป็นจริงไม่มีความจำเป็นที่จะตั้ง สสร. ขึ้นมาทำหน้าที่ในการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพราะหน้าที่และอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่แล้ว และถือเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศ อย่างไรก็ดี หากญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติมนั้น เป็นประเด็นที่เป็นประโยชน์หรือเป็นข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ วุฒิสภาก็พร้อมที่จะร่วมพิจารณาด้วย

อย่างไรก็ดี แม้มาตรา ๒๕๖ จะบัญญัติขั้นตอนและเงื่อนไขต่างๆ ไว้มากมาย ซึ่งดูเหมือนว่าจะทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกระทำได้อย่างก็ตาม แต่การบัญญัติหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆ ไว้ในมาตรา ๒๕๖ นั้น ผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ อาจมีเจตนาดี หรือมีความประสงค์หรือมีความต้องการให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องได้รับความเห็นชอบจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยจะต้องเห็นพ้องต้องกัน จึงจะสามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ นั่นหมายความว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถกระทำได้หากทุกฝ่ายมีความสมัครสมานสามัคคีกัน

นายक्रमานิตย์ สังข์พุ่ม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระได้ ดังนี้

๑. เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ โดยให้มีการตั้ง สสร. เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ เพื่อให้บ้านเมืองเดินหน้าไปได้ โดยควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญด้วยตัวเอง

๒. เห็นด้วยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๐ เนื่องจากวุฒิสภาไม่ควรมีหน้าที่และอำนาจในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีประกอบกับวุฒิสภาไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน แต่การเลือกผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้บริหารประเทศควรเป็นหน้าที่และอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

๓. ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีปัญหาในทางปฏิบัติจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเด็นนี้ด้วย โดยเฉพาะวิธีการคิดคำนวณคะแนนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่ทำให้เกิดความสับสนของประชาชน นอกจากนี้ จำนวนบัตรเลือกตั้งควรกลับไปใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ น่าจะมีความเหมาะสมมากกว่า

๔. สำหรับประเด็นเรื่องการปฏิรูปนั้น ไม่ควรให้วุฒิสภามีหน้าที่ในการติดตามและตรวจสอบการปฏิรูปประเทศ เนื่องจากวุฒิสภาควรทำหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายน่าจะมีความเหมาะสมมากกว่า

ดังนั้น จึงเห็นด้วยกับญัตติที่ขอเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยตั้ง สสร. เพื่อทำหน้าที่ในการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ

นายชุมพล จลไส สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ไม่เห็นด้วยกับการเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งสามารถแยกญัตติออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ญัตติกลุ่มแรก โดยเสนอแก้ไขมาตรา ๒๕๖

๑) ไม่เห็นด้วยกับญัตติที่เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีความประสงค์ที่จะยกเลิก รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ทั้งฉบับ โดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ เนื่องจาก รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านการออกเสียงประชามติมาแล้ว โดยประชาชนส่วนใหญ่เห็นชอบกับ รัฐธรรมนูญนี้ สำหรับข้อดีในประเด็นที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ บัญญัติให้พรรคการเมืองต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีล่วงหน้า ย่อมถือเป็นข้อดีที่ทำให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบล่วงหน้าว่า หากตนเลือกพรรคการเมืองดังกล่าว จะได้ใครเป็นนายกรัฐมนตรี

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ยังเป็นรัฐธรรมนูญที่ออกแบบเพื่อแก้ไขปัญหาระบบเผด็จการ รัฐสภา ประกอบกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ประกาศใช้มาเป็นระยะเวลา ๓ ปี แล้ว หากรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีข้อบกพร่องในเรื่องใดที่ย่อมที่จะสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้เป็นรายมาตรา โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีเจตนารมณ์ให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราเท่านั้น ดังนั้น การเสนอ ญัตติของแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เพื่อเปิดทางให้มีการตั้ง สสร. นั้น ย่อมขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และกระทำไม่ได้อย่างแน่นอน

๒) สำหรับกลุ่มญัตติที่มีลักษณะที่เป็นการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรายมาตรา เช่น ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๒ โดยมีความประสงค์ไม่ให้วุฒิสภามีอำนาจในการเลือก นายกรัฐมนตรี ซึ่งแท้ที่จริงแล้วมาตรา ๒๗๒ เป็นมาตราหนึ่งซึ่งบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล โดยมีผลบังคับใช้ เพียง ๕ ปี เท่านั้น กล่าวคือ เมื่อพ้นระยะเวลา ๕ ปี วุฒิสภาก็ไม่มีสิทธิเลือกนายกรัฐมนตรี การเลือก นายกรัฐมนตรีต้องกลับไปใช้บทถาวร คือ มาตรา ๑๕๙ โดยให้สภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิ เลือกนายกรัฐมนตรี ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วยกับญัตติที่เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) หมวด ๗ ส่วนที่ ๒ ประเด็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้นำระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม มาใช้เป็นครั้งแรกในประเทศไทย ซึ่งระบบนี้ใช้เป็นครั้งแรก ในประเทศเยอรมนีเมื่อประมาณ ๗๕ ปีที่แล้ว เพื่อแก้ไขปัญหาในกรณีที่มีพรรคใดพรรคหนึ่งมีเสียงข้างมากเกิน กึ่งหนึ่งจนอาจกลายเป็นระบบเผด็จการรัฐสภา ปัจจุบันต่างประเทศใช้ระบบการเลือกตั้งระบบนี้ประมาณ ๑๐ ประเทศ ทุกประเทศใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ คือ บัตรเลือกตั้งเขต ๑ ใบ และบัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ๑ ใบ โดยมีวิธีการคิดคำนวณคะแนนกำหนดคะแนนขั้นต่ำของผู้ได้คะแนนเอาไว้ ซึ่งจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และต้องได้คะแนนในการเลือกตั้งขั้นต่ำไม่น้อยกว่า ๕ เปอร์เซ็นต์ จึงจะมีสิทธินำคะแนนมาคิดคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมี ซึ่งมีความคล้ายกับ ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ แต่จะแตกต่างตรงที่ประเทศไทยใช้บัตร เลือกตั้ง ๑ ใบ และมีวิธีการคิดคำนวณคะแนนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่มีความไม่แน่นอน อย่างไม่รู้ดี การใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมไม่ใช่ระบบการเลือกตั้งที่ผิด แต่ควรมีการแก้ไข ปรับปรุงวิธีการคิดคำนวณคะแนนเสียใหม่

๒) หมวด ๗ ส่วนที่ ๓ ประเด็นเรื่องที่มากวุฒิสภา โดยในอดีตได้มีการออกแบบที่มาของวุฒิสภาไว้หลายแบบ เช่น มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทั้งหมดตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ หรือมาจากการเลือกตั้งกึ่งหนึ่งและมาจากการสรรหาอีกกึ่งหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หรือมีวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ โดยใช้วิธีเลือกกันเอง หรือเรียกว่าการเลือกตั้งทางอ้อม โดยแบ่งผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาออกเป็น ๒๐ กลุ่ม โดยแบ่งจับสลากแบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม ให้มีการเลือกกันเองในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ โดยใช้วิธีการเลือกไขว้ กล่าวคือ ห้ามเลือกผู้สมัครภายในกลุ่มกันเอง

๓) ประเด็นการเสนอญัตติขอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เพื่อตั้ง สสร. ตามที่พรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอมานั้น จะมีระยะเวลาในการตั้ง สสร. รวมกับระยะเวลาในการทำงานเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รวมกันแล้วมีระยะเวลานานเกือบ ๒ ปี หากรวมกับระยะเวลาที่ต้องไปแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งมีระยะเวลาประมาณ ๔ เดือน รวมระยะเวลาทั้งสิ้นประมาณ ๒ ปี ๔ เดือน และหากเกิดกรณีที่รัฐสภาไม่เห็นชอบก็ต้องกลับไปทำประชามติอีก ซึ่งรวมเวลาทั้งสิ้นแล้วเกือบ ๓ ปี ซึ่งสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินเป็นอย่างมาก ดังนั้น สภาวการณ์ที่รัฐบาลกำลังประสบปัญหากับเรื่องงบประมาณเป็นอย่างมาก ประกอบกับปัญหาของเรื่องโรคระบาดโคโรนาไวรัส ที่รัฐบาลจำเป็นต้องใช้งบประมาณดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ค่อนข้างสูง ดังนั้น ไม่เห็นด้วยที่จะแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เพื่อตั้ง สสร. เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ อย่างไรก็ตาม หากมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราน่าจะมีความเหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน

นายธีรรัชชัย พันธุมาศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญเป็นเอกสารลายลักษณ์อักษรที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อกำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกัน สิทธิเสรีภาพ การออกแบบใช้อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ การตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจ ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ และไม่ควรมีบทบัญญัติใด ที่ควรคงอยู่เป็นนิรันดร์ รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยนั้นต้องเป็นทั้งในทางเนื้อหาและกระบวนการ โดยกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยนั้นจะขึ้นอยู่กับความคิดชั้นนำ หากความคิดชั้นนำมาจากอำนาจของคณะรัฐประหาร กติกาที่กำหนดในรัฐธรรมนูญก็จะเป็นไปในทางสืบทอดอำนาจ และเอื้อประโยชน์ให้กับฝ่ายรัฐประหารมากกว่าฝ่ายอื่น ไม่มีความเป็นธรรมและความยุติธรรมในการเข้าสู่อำนาจ แต่ถ้าองค์กรที่ขึ้นมีความเป็นประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญก็จะเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน การออกแบบฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ การตรวจสอบถ่วงดุลจะเป็นไปด้วยความเป็นธรรม รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เกิดขึ้นจากรอบที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ๒๕๕๙ การจัดตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอาศัยอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติซึ่งประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ และมีการดำเนินคดีกับประชาชนที่เห็นต่างกับร่างรัฐธรรมนูญจำนวนมาก รวมทั้งไม่ได้มีการดำเนินการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ กำหนดให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๕๐ คน ทำให้สมาชิกวุฒิสภากลายเป็นเครื่องมือของรัฐบาล นอกจากนี้ ยังมีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรีอีกด้วย ในส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระก็มีการต่อวาระการดำรงตำแหน่งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือเลือกแทนตำแหน่งที่ว่างโดยสภานิติบัญญัติหลายคน จึงเกิดข้อสงสัยว่าศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระให้ความเป็นธรรมแก่ฝ่ายตรงข้ามของรัฐบาลหรือไม่อย่างไร การกำหนดให้วุฒิสภาเป็นผู้ติดตามกำกับดูแลการปฏิบัติประเทศก็น่าจะ

ขัดกับหลักการในการให้ตัวแทนประชาชนเข้าไปเป็นผู้ดำเนินการ และที่ผ่านมาการปฏิรูปประเทศก็ไม่ได้ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมแต่อย่างใด ส่วนยุทธศาสตร์ชาติก็มีปัญหาว่าสามารถปรับเปลี่ยนให้เท่าทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันได้หรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด ๑๙ การกำหนดให้กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศต้องพิจารณาโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาทำให้กฎหมายเหล่านั้นไม่ได้ผ่านกระบวนการนิติบัญญัติตามปกติ และทำให้กฎหมายที่รัฐบาลเสนอได้รับความเห็นชอบโดยไม่ได้ผ่านกลั่นกรองตามระบบปกติ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่พรรคร่วมรัฐบาลเสนอก็กทำให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญยากกว่าที่ควรจะเป็น เพราะกำหนดคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบไว้สามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ในส่วนของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนห้าสิบคนก็กำหนดให้บุคคลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงเข้ามาเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญด้วย โดยสัดส่วนที่เลือกโดยที่ประชุมอธิการบดีก็อาจมีปัญหาเรื่องความเป็นกลางทางการเมือง สัดส่วนของนิสิตนักศึกษาจำนวนสิบคนก็เป็นไปได้ยากที่จะได้ตัวแทนนิสิตนักศึกษาที่แท้จริง สัดส่วนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้มีผลโดยตรงต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในอนาคต นอกจากนี้ การกำหนดให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาลงมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเห็นชอบกระทบต่ออำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญซึ่งเป็นของประชาชน ดังนั้น จึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญผ่านสภาร่างรัฐธรรมนูญอย่างเต็มที่ เพื่อคืนอำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน

นายจักรพันธ์ พรนิมิตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชน ไม่ว่าจะมีการมองว่าการออกเสียงประชามติในขณะนั้นเป็นอย่างไรก็ตาม แต่เสียงส่วนใหญ่ของประชาชนเห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ พร้อมทั้งคำถามพ่วงที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยคือการเคารพเสียงข้างมาก อย่างไรก็ตาม ในหลักการประชาธิปไตยก็ต้องเคารพเสียงน้อยด้วย ซึ่งหากไม่สามารถหาสมดุลที่เหมาะสมได้ประเทศก็จะวนเวียนกับปัญหาเดิม ๆ ไม่จบสิ้น ซึ่งหากมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาก็ควรคำนึงถึงหลักการดังกล่าวเป็นสำคัญ ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องคำนึงถึงประเด็นสำคัญ คือ ๑) การขัดกันแห่งผลประโยชน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องเกี่ยวข้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้น้อยที่สุด ๒) บทบัญญัติในหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ มีความครบถ้วนและสมบูรณ์แล้วไม่ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม เพราะไม่เช่นนั้นอาจกระทบต่อจิตใจของประชาชน

นายสมชาย แสวงการ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องที่มีความสำคัญจึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมได้ยาก ในต่างประเทศมีการกำหนดคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบสูงกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภา เช่น สองในสาม หรือสามในห้า และในบางประเทศก็กำหนดให้ต้องได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากวุฒิสภาเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาด้วย ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ กำหนดให้ต้องมีคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบจากสมาชิกสภาหนึ่งในสามของสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ หากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก่อให้เกิดประชาชนอย่างแท้จริง สมาชิกวุฒิสภาย่อมให้ความเห็นชอบอยู่แล้ว จากการศึกษารายงานของคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบ

ประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น ในคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกวุฒิสภามีได้มีส่วนร่วมพิจารณา พบว่า หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ เพราะอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการสำคัญ เช่น การห้ามยุ่งเกี่ยวกับงบประมาณของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา ๑๔๔ การป้องกันการขัดกัน แห่งประโยชน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา ๑๘๔ และ มาตรา ๑๘๕ หลักการสำคัญของวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กำหนดให้พิจารณาคดี โดยศาลฎีกา รวมทั้งมีข้อเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๒๙ กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจเรียก ผู้พิพากษา ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาอยู่ได้ ซึ่งเป็นการแทรกแซงการดำเนินการของศาลและองค์กรอิสระ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เปิดโอกาสให้มีการแก้ไข เพิ่มเติมได้ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕๖ และหากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ หมวด ๒ หมวด ๑๕ และเรื่องอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ใน (๘) จะต้องมีการออกเสียงประชามติของประชาชน การเสนอแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เสนอมานั้นมีประเด็นที่ต้องพิจารณาให้ชัดเจนว่า ประชาชนจะได้ประโยชน์อะไรจากการ ดำเนินการดังกล่าว การเสนอให้มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับทำให้คะแนนเสียงให้ความเห็นชอบ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่มีความหมาย ในอดีตเคยมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยการตั้ง สภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองเป็นอย่างมาก และมีข้อถกเถียง กันอย่างกว้างขวางว่าการกระทำดังกล่าวขัดต่อการออกเสียงประชามติให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ของประชาชน จนในที่สุดศาลรัฐธรรมนูญก็ได้มีคำวินิจฉัยที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ทั้งฉบับจะต้องนำไปให้ประชาชนออกเสียงประชามติเสียก่อน เพราะรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้รับความเห็นชอบ จากการออกเสียงประชามติของประชาชน รัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมได้ แต่ไม่ควร ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายประเด็นรายมาตราตามที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนศึกษามาแล้วเป็นประโยชน์ต่อประชาชนถ้าเป็นเช่นนี้สมาชิกวุฒิสภาย่อมให้ความ เห็นชอบ การกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่างรัฐธรรมนูญมาจากการเลือกตั้งก็จะได้ตัวแทนกลุ่มเดียวกับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละจังหวัด ร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ ของฝ่ายรัฐบาลและ ฝ่ายค้านไม่ได้ทำให้ปัญหาลดลงแต่เป็นการสร้างปัญหาเพิ่มมากยิ่งขึ้น และการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับตาม รูปแบบที่ฝ่ายรัฐบาลเสนอ แม้จะกำหนดห้ามมิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความในหมวด ๑ และหมวด ๒ ก็ตาม แต่ก็อาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนที่อาจกระทบต่อพระราชอำนาจได้ เช่น มาตรา ๑๗๑ มาตรา ๑๗๒ มาตรา ๑๗๕ มาตรา ๑๗๖ มาตรา ๑๗๘ มาตรา ๑๗๙ และการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ก็ไม่ได้มีการวางกรอบในการร่างแต่อย่างใด นอกจากนี้ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจำนวนสี่ฉบับนอกจาก การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ก็ไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาของประชาชน และบางฉบับมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการลงลายมือชื่อและการลงวันในการเสนอร่าง และการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๒ มีประเด็นสำคัญคือ ต้องผ่านการออกเสียงประชามติหรือไม่อย่างไร เพราะบทบัญญัติมาตรา ๒๗๒ ผ่านการออกเสียงประชามติของ ประชาชน ซึ่งประเด็นนี้ส่อเสี่ยงต่อความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการร่างใหม่ทั้งฉบับควรนำไปให้ประชาชนออกเสียงประชามติเสียก่อนเพื่อให้ สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีเจตนารมณ์เพื่อการสืบทอดอำนาจเผด็จการ ในกระบวนการรณรงค์เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนออกเสียงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญมีการข่มขู่ และมีการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๑๑๖ กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ส่วนคำถามพ่วงก็มีเนื้อหาarayละเอียดที่ประชาชนเข้าใจได้ยาก นอกจากนี้ ยังมีการรณรงค์ด้วยว่าให้รับร่างรัฐธรรมนูญก่อนแล้วค่อยไปแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลัง ส่วนตัวเห็นว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่เลวร้ายที่สุด ซึ่งในประเด็นนี้ประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะเห็นด้วยหรือไม่ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ กระทำได้ยากมาก การคำนวณคะแนนเพื่อหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองได้รับตามมาตรา ๙๑ ก็มีความสับสนและล่าช้า ทำให้พรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเลือกตั้งน้อยได้รับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย พรรคการเมืองบางพรรคแม้จะได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนมากที่สุด กลับไม่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเลยซึ่งขัดแย้งกับเจตจำนงของคะแนนเสียงของประชาชน นอกจากนี้ มาตรา ๙๑ ยังให้ดุลพินิจกับคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมด แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งกลับไม่มีบรรทัดฐานและไม่มี ความชัดเจน โดยเฉพาะสูตรการคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมือง ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม มาตรา ๙๓ และมาตรา ๙๔ ทำให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองไม่มีความแน่นอน ทำให้เกิดพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงหนึ่งคนหลายพรรคการเมือง และเกิดการซื้อขายเสียง การขอยกเลิกพรรคการเมืองเพื่อย้ายพรรคการเมืองหรือเพื่อสนับสนุนฝ่ายตนเอง คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ องค์การอิสระก็มีที่มาเกี่ยวข้องกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หากพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นรัฐบาลก็เป็นที่น่าสงสัยว่าจะถูกดำเนินการอย่างแน่นอน และยุทธศาสตร์ยังทำให้ประเทศล้าหลังอีกด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวจึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสมาชิกรัฐสภาร่างรัฐธรรมนูญ อีกทั้งเป็นการตอบสนองประชาชนที่เรียกร้องให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีกด้วย

นางศรีนวล บุญลือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นควรทำให้เกิดความรู้สึกสามัคคีของคนในชาติ โดยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล พรรคการเมืองฝ่ายค้าน และสมาชิกวุฒิสภาควรร่วมกันดำเนินการให้แก่ประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน

นายอนันต์ กาจกรังคกร สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ กำหนดไว้เฉพาะการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น ไม่ได้กำหนดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมโดยร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับจึงควรพิจารณาอย่างระมัดระวัง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นควรพิจารณาด้วยว่าประชาชนจะได้ประโยชน์อย่างไร เช่น เรื่องการปฏิรูปการศึกษา การสาธารณสุข ปัญหาในกระบวนการยุติธรรม และปัญหาความยากจน เป็นต้น นอกจากนี้ สิ่งที่ประชาชนต้องการมากที่สุด คือความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยของประเทศ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะทำให้ประชาชนกลับมา มีความสามัคคีปรองดองสามัคคีจริงหรือไม่

เพราะปัจจุบันมีทั้งกลุ่มประชาชนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็จะมีกลุ่มประชาชนออกมาต่อต้านอีกอย่างไม่รู้จักจบสิ้น และการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญโดยการเลือกตั้งขึ้นมาร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็อาจทำให้กลุ่มบุคคลที่เป็นเครือข่ายนักการเมืองเข้ามาทั้งหมดรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างไร ต่อประเด็นนี้ก็ไม่ทราบว่าเป็นประชาชนจะนำเสนอประเด็นดังกล่าวหรือไม่ แต่เท่าที่ทราบมาเป็นการนำเสนอโดยนักการเมืองเป็นส่วนใหญ่เท่านั้นรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชน การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงควรให้ประชาชนออกเสียงประชามติเสียก่อน หากประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐสภาก็ต้องดำเนินการตาม การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นไม่จำเป็นต้องยกร่างใหม่ทั้งฉบับ แต่ควรดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราในประเด็นที่เห็นร่วมกันว่าเป็นปัญหาต่อประเทศชาติและประชาชน นอกจากนี้ รัฐสภาต้องพิจารณาคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ ที่วินิจฉัยไว้ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับต้องให้ประชาชนออกเสียงประชามติให้ความเห็นชอบเสียก่อน เพราะรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชน

นายอนุรักษ ตั้งปณิธานนท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้รับฉายาว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปราบโกง แต่ที่ผ่านมาก็ไม่เห็นว่าจะนำมาใช้เพื่อปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันได้แต่อย่างใด ประชาชนส่วนหนึ่งเห็นว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นฉบับสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพราะประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งประมาณ ๔๐ ล้านคน มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้จำนวน ๕๐๐ คน แต่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๑๐ คน กลับเลือกสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งได้ถึง ๒๕๐ คน และอย่างยิ่งมาตรา ๒๗๒ ที่กำหนดว่าในช่วงห้าปีแรกให้สมาชิกวุฒิสภาร่วมเลือกนายกรัฐมนตรีด้วย ก็ทำให้เห็นว่าเป็นการสืบทอดอำนาจอย่างชัดเจน ซึ่งไม่เป็นตามหลักสากลทั่วไปที่มีได้ให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภาในการเลือกผู้นำประเทศ นอกจากนี้ความในวรรคสองของมาตรา ๒๗๒ ยังเปิดโอกาสให้มีการเลือกนายกรัฐมนตรีที่มีได้อยู่ในบัญชีรายชื่อซึ่งพรรคการเมืองเสนอได้อีกด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวประชาชนจึงเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๒ เพราะไม่เช่นนั้นในการเลือกตั้งต่อไปประเทศไทยก็จะได้นายกรัฐมนตรีคนเดิมอย่างแน่นอน

ศาสตราจารย์โกวิทย์ พวงงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังท้องถิ่นไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมาก็มีทั้งข้อดีและข้อด้อยปะปนกันไป ไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดที่สมบูรณ์แบบที่สุด ที่ผ่านมารัฐธรรมนูญทุกฉบับก็เปิดโอกาสให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นที่เป็นปัญหา เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ บางส่วนก็มีปัญหาที่จะต้องแก้ไข เช่น การคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และที่มาของสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น ในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ กำหนดเรื่องหลักการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นน้อยเกินไป ควรเพิ่มเติมหลักประกันเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้นโดยการระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญและสถาบันการศึกษาอย่างรอบด้านและครบถ้วน ในหมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย ควรเพิ่มเติมเรื่องสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบต่อรัฐ และการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ส่วนร่างรัฐธรรมนูญ

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ที่นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ เสนอ กำหนดที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในส่วนที่มาจากพรรคการเมือง มีทั้งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน การเลือกของรัฐสภา ที่ประชุมอธิการบดี และนักเรียน นิสิตนักศึกษา ในส่วนของบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและเห็นทิศทางของประเทศอย่างเด่นชัดเพิ่มเติมด้วย

นายวันชัย สอนศิริ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ ของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลและพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ทำให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสมาชิกรัฐสภาในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่เห็นปัญหาของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ร่วมกัน และสภาผู้แทนราษฎรยังได้ตั้งคณะกรรมการการวิสามัญขึ้นมาคณะหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากพรรคการเมืองต่าง ๆ เพื่อพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งรายงานของคณะกรรมการการวิสามัญดังกล่าว ได้นำเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในแต่ละส่วนไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ รองนายกรัฐมนตรีบางคนก็ได้แสดงความเห็นต่อสาธารณะว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ บางส่วนควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเห็นด้วยที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และยังเห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๒๗๒ ด้วย รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับมาแล้วเป็นเวลากว่าสามปี หลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญก็เห็นปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหลายเรื่อง จากการปฏิบัติหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาทำให้เห็นปัญหาเกี่ยวกับองค์กรอิสระหลายประการ เช่น เรื่องคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ แม้รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ กำหนดคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระไว้ค่อนข้างสูง โดยมีเจตนาที่จะได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านเข้ามาดำรงตำแหน่ง แต่ท้ายที่สุดก็ทำให้ได้บุคคลที่เคยเป็นข้าราชการระดับสูงเท่านั้น บางองค์กรก็ไม่สามารถสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งได้จนถึงปัจจุบัน ในส่วนของการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๐๗ ซึ่งมาใช้ในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันบางส่วนก็ทำให้เห็นถึงความยุ่งยากและซับซ้อนของกระบวนการเลือกกันเองของผู้สมัคร หากประสงค์ให้ได้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากกลุ่มอาชีพก็ควรมีการแก้ไขวิธีการได้มาที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น การปฏิรูปประเทศที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแม้บางเรื่องจะมีบทกำหนดให้มีการเร่งรัดดำเนินการไว้ เช่น การปฏิรูปการศึกษา และการปฏิรูปตำรวจ ปรากฏว่าการปฏิรูปที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นปัญหาต่อการปฏิบัติและต่อรัฐบาล รัฐบาลต้องมารายงานความคืบหน้าต่อการปฏิรูปประเทศทุกสามเดือนซึ่งไม่มี ความคืบหน้าแต่อย่างใด กลายเป็นปัญหาต่อการดำเนินการของรัฐบาล จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญยังเป็นการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องทั้งของรัฐสภาและประชาชน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลอีกด้วย เป็นการลดความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอก ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ แม้จะผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก็ตาม แต่ก็จะต้องนำไปให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงประชามติว่าจะเห็นชอบหรือไม่ ซึ่งถือเป็นฉันทามติของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม ท้ายที่สุดการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็จะอยู่ในมือของประชาชนเป็นสำคัญ ส่วนกระบวนการการร่างรัฐธรรมนูญที่ดี คือ การมีสภาผู้แทนราษฎรที่มีที่มาจากทุกภาคส่วน โดยส่วนใหญ่ มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ส่วนน้อยมาจากการเลือกตั้งของรัฐสภา ที่ประชุมอธิการบดี และตัวแทนของนักเรียน นิสิต นักศึกษา มาตรา ๒๗๒ เรื่องการให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเลือกนายกรัฐมนตรีนั้นกำหนดขึ้น เพื่อดำเนินการเฉพาะกิจเท่านั้น การดำรงอยู่ของนายกรัฐมนตรีในปัจจุบันและในอนาคตไม่ได้ขึ้นอยู่กับสมาชิกวุฒิสภาแต่ขึ้นอยู่กับเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นสำคัญ ด้วยเหตุปัจจัยในปัจจุบัน เหตุแห่งการ

ดำเนินการเฉพาะกิจได้หมดสิ้นลง ประกอบกับบริบททางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปมาตรา ๒๗๒ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดไว้อีกแต่อย่างใด การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญยังเป็นการปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๒๕๗ ทำให้ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เหตุที่ต้องมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญสืบทอดอำนาจและมีบทบัญญัติหลายมาตราไม่มีความเป็นประชาธิปไตย มีการตีความรัฐธรรมนูญและกฎหมายเกิดความไม่เป็นธรรมกับอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนบัตรลงคะแนนเลือกตั้งก็ทำให้ประชาชนตัดสินใจลงคะแนนได้ยากกว่าจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือจะเลือกพรรคการเมืองเพราะกำหนดให้ใช้บัตรลงคะแนนเลือกตั้งเพียงใบเดียว ส่วนกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญก็กระทำโดยกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้มาจากตัวแทนของประชาชน และมีการกระทำหลายอย่างที่จะทำให้ประชาชนไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ เช่น การกีดกันและดำเนินคดีกับผู้เห็นต่างกับร่างรัฐธรรมนูญ แต่เปิดให้กลุ่มบุคคลไปรณรงค์ให้รับร่างรัฐธรรมนูญได้อย่างเต็มที่ และยังมีการข่มขู่ว่าหากไม่รับร่างรัฐธรรมนูญจะไม่มีเลือกตั้ง นอกจากนี้ การแจกจ่ายร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่ทั่วถึง ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ เพื่อให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยและลดความขัดแย้งของประชาชน

นายอัครเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับมาเป็นระยะเวลากว่าสามปีแล้ว หลายภาคส่วนเห็นถึงประเด็นปัญหาหลายประการที่ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กฎหมายสำคัญของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญคือ มาตรา ๒๕๖ การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ จะทำให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ ตามร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ ของนายวิรัช รัตนเศรษฐ์และคณะ สภาร่างรัฐธรรมนูญมีที่มาจากหลายส่วน โดยส่วนใหญ่มาจากการเลือกตั้ง ส่วนน้อยมาจากการเลือกของสมาชิกรัฐสภา การเลือกของที่ประชุมอธิการบดี ซึ่งจะได้อุบัติที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการเมืองการปกครอง และยังมีตัวแทนของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนความคิดเห็นในปัจจุบันด้วย ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๒ สามารถผลักดันให้มีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญได้อยู่แล้ว ประกอบกับปัจจุบันพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลก็มีเสถียรภาพและมีเสียงสนับสนุนเกินกว่ากึ่งหนึ่งอยู่แล้ว จึงยังไม่มีมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๒ ในขณะนี้ มาตรา ๑๔๔ พบปัญหาว่า แม้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอให้ปรับลดงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้ แต่ไม่สามารถนำไปเพิ่มในหน่วยงานที่เหมาะสมและประชาชนได้รับความเดือดร้อนเร่งด่วนได้ จึงควรมีการแก้ไข ส่วนมาตรา ๑๘๕ ก็ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่ากรณีใดบ้างที่ถือว่าเป็นการก้าวท้าวแทรกแซงหน่วยงานของรัฐ หรือบุคลากรของรัฐ เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่รองรับความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ

นายฉลา พวงมาลัย สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

หากแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างที่เสนอมาทั้งหมดจะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้นและมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ระบบการศึกษาของประเทศดียิ่งขึ้นก็จะให้การสนับสนุนแต่ร่างรัฐธรรมนูญทั้งหมดฉบับไม่ได้มีการกล่าวถึงระบบการศึกษาและจะทำให้ประชาชนได้ประโยชน์หรืออยู่ดีกินดีแต่อย่างใด

นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

คณะรักษาความสงบแห่งชาติตั้งคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาขึ้นเพื่อสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๕๐ คน ซึ่งบางส่วนเป็นเครือข่ายและคนสนิทของคณะกรรมการสรรหาและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ นอกจากนี้ กรรมการสรรหาบางคนยังสรรหาให้ตนเองได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาอีกด้วย ทำให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เปรียบในการเลือกนายกรัฐมนตรี เพราะมีคะแนนเสียงสมาชิกวุฒิสภา รอให้ความเห็นชอบแล้วถึง ๒๕๐ คน ทำให้ประเทศไม่ได้รัฐบาลที่ได้รับเจตจำนงจากการเลือกตั้งของประชาชน มาเป็นรัฐบาล ท้ายที่สุดก็เป็นที่ประจักษ์ว่าสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๔๙ คน ให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรีที่ชื่อ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งการที่สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรีและเลือก พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ทำให้เกิดปัญหากับประเทศมากมาย เช่น ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนตกงาน เป็นต้น นอกจากนี้ มาตรา ๒๗๒ วรรคสอง ยังเปิดโอกาสให้มีการเลือกนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้อยู่ในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองเสนอได้ด้วย ซึ่งขัดต่อเจตจำนงของประชาชนตั้งแต่เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ๒๕๓๕ อย่างชัดเจนที่นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง

นางสาวเพชรดาว โต๊ะมีนา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สนับสนุนญัตติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช แก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา ๒๕๖ โดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากประชาชน และสภาร่างรัฐธรรมนูญ ต้องมีความเป็นอิสระในทุกขั้นตอน การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต้องสนับสนุนการกระจายอำนาจ การบริหาร และงบประมาณไปสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด การปกครองท้องถิ่นเริ่มมีการบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๑๑ และรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๑๗ ได้บัญญัติเป็นหมวด ๙ มี ๔ มาตรา กล่าวถึงการจัดระเบียบการปกครองของสภาและผู้บริหารท้องถิ่น และการเลือกตั้งท้องถิ่น รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๒๑ บัญญัติการปกครองของสภาและผู้บริหารท้องถิ่น และการเลือกตั้งท้องถิ่น รัฐธรรมนูญปี ๒๕๒๑ บัญญัติการปกครองท้องถิ่นไว้ในหมวด แนวนโยบายแห่งรัฐ และมีสาระเช่นเดียวกันกับรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๑๗ และเช่นเดียวกันกับรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๔ รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนในปี ๒๕๔๐ ได้ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไว้หลาย ประการ รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ คงหลักการที่มีในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ และมีการเพิ่มเติมหลักการ บางประการ จนถึงรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ หมวด ๖ มาตรา ๗๖ และหมวด ๑๔ เรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ในการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะอย่างไรเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ควรที่จะพูดถึงการ ส่งเสริมบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่น ให้สามารถยืนอยู่บนลำแข้งตัวเองได้ ออกแบบ งบประมาณ ออกแบบการทำงานที่สะท้อนปัญหาของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง และเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้ามา

มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการทำงานของท้องถิ่นได้ด้วย ในการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ท้องถิ่นต้องมีที่ยืนในรัฐธรรมนูญอย่างมีนัยสำคัญ อย่าตัดเชื้อโหลที่มองว่าท้องถิ่นจะต้องจัดการในรูปแบบเดียวกัน เหมือนกันทั่วประเทศ ต้องเชื่อมั่นว่าท้องถิ่นสามารถดูแลตัวเองได้ และควรที่จะให้แต่ละท้องถิ่นมีกลไกออกแบบยุทธศาสตร์ชุมชน มีงบประมาณที่เหมาะสม สามารถตอบสนองความต้องการของชาวบ้านได้อย่างแท้จริง เพราะไม่มีใครเข้าใจท้องถิ่นได้ดีเท่ากับคนที่อยู่ในชุมชนเอง แล้วแต่ไปอาจจะนำไปสู่จังหวัดจัดการตนเอง หรือสิทธิในการกำหนดใจตนเองได้ในอนาคต

นายคำณูน สติธิตสมาน สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ และร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ ๔ ตัดมาตรา ๒๗๒ อำนาจร่วมเลือกนายกรัฐมนตรีของวุฒิสภาชุดแรกออก ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

นวัตกรรมของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ นั้น แตกต่างกับรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ แม้ว่าจะผ่านมติทั้ง ๓ วาระ รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ กำหนดไว้ใน (๘) ว่าเฉพาะในเรื่องสำคัญ ๖ เรื่อง หลังจากผ่านมติของรัฐสภาในวาระที่ ๓ แล้ว จะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติ เจ็ดวันทั้งวาระที่ ๑ และวาระที่ ๓ ที่เข้มข้น กล่าวคือจะต้องมีเสียง ส.ว. ๑ ใน ๓ หรือ ๘๔ คนในวาระที่ ๑ และมีเสียง ส.ส. พรรคฝ่ายค้าน ร้อยละ ๒๐ ในวาระที่ ๓ ด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่งของรัฐสภา รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๘) บัญญัติให้ต้องนำไปทำประชามติ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ วินิจฉัยไว้ ๓ ประเด็น ประเด็นที่ ๑ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับไว้พิจารณาหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า รับไว้วินิจฉัยได้ไม่จำเป็นต้องส่งอัยการสูงสุดก่อนเท่านั้น ประเด็นที่ ๒ รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นั้น อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญก็คือประชาชน เพราะมาจากการทำประชามติ ถ้าจะแก้ไขทั้งฉบับ ศาลรัฐธรรมนูญใช้คำว่าควรจะให้ประชาชนได้ลงประชามติ เสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ หรือรัฐสภาจะใช้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็เป็นความเหมาะสม และเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะดำเนินการดังกล่าวได้ ประเด็นสำคัญที่สุดก็คือคำวินิจฉัยในประเด็นที่ ๓ ว่า ผู้ที่เสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญเข้ามานั้นทำผิดตามมาตรา ๖๘ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้อง ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนั้นยังบัญญัติคุ้มครองกันเพื่อรับรองการร่างรัฐธรรมนูญที่จะไม่กระทบถึงสาระสำคัญแห่งรัฐไว้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขบทบัญญัติว่าในหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์ หากรัฐธรรมนูญมีลักษณะดังกล่าว ก็กำหนดให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป ที่สำคัญร่างที่ ๑ กับร่างที่ ๒ ของพรรคร่วมฝ่ายค้านและพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาล เขียนมาไว้ในร่างเหมือนกันว่า สสร. จะจัดทำรัฐธรรมนูญ การจัดทำรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะกระทำมิได้ กรณีที่รัฐสภาวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญมีลักษณะตามวรรคสี่ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป การวินิจฉัยอยู่ที่รัฐสภา

ประเด็นในเรื่องมาตรา ๒๗๒ ที่อยู่ในร่างที่ ๔ นั้น เห็นว่าเป็นเรื่องที่สามารถที่จะแก้ไขได้ เพราะถึงแม้ว่าสมาชิกวุฒิสภาจะมีสิทธิร่วมเลือกนายกรัฐมนตรี แต่นายกรัฐมนตรีคนใดไม่ได้เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรก็บริหารบ้านเมืองไม่ได้

นายภูเฮง ยาวอหะซัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาชาติ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

วันนี้ได้เห็นความสวยงามในสภา ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านได้เสนอให้มีการแก้รัฐธรรมนูญ และเป็นความต้องการของพี่น้องประชาชนและน้องนักศึกษาที่ร่วมชุมนุมร่วมประท้วงอยู่เพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไข

นายประกอบ รัตนพันธ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ มาถึงวันนี้ พ.ศ. ๒๕๖๓ นับว่าใช้เวลา ๘๘ ปี ใน ๘๘ ปี เรามีพระราชบัญญัติธรรมนูญ ๑ ฉบับ เรามีธรรมนูญ ๕ ฉบับ และเรามีรัฐธรรมนูญ ๑๔ ฉบับ รวมเป็น ๒๐ ฉบับ ๖ ฉบับ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากฉบับชั่วคราว มาเป็นฉบับถาวร ๗ ฉบับ เป็นการเปลี่ยนแปลงเพราะความล้าสมัย เพราะความไม่ทันสมัย และอีก ๗ ฉบับ เป็นการเปลี่ยนแปลงมาจากการยึดอำนาจจากการปฏิวัติ เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงกฎหมายสูงสุดของประเทศ เรียกว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องปกติ โลกเปลี่ยนไป ความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนเปลี่ยนไป รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่จะใช้ปกครองประเทศจำเป็นจะต้องเปลี่ยนไป รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๖๐ เป็นฉบับที่พี่น้องประชาชนสับสนและมีความเห็นแย้งกันอย่างมาก เพราะพี่น้องประชาชนที่รับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ กับไม่รับมีเสียงที่ก้ำกึ่งกัน หมายความว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น ไม่เป็นเอกฉันท์ จึงสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มเติมหมวด ๑๕/๑ ของท่านวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ มีสาระสำคัญใน ๒ เรื่อง ก็คือในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งถือว่าเป็นมาตราที่มีความสำคัญมาก มาตรานี้เปิดโอกาสให้แก้ไขได้ แต่ยากมาก ถ้าไม่สามารถเปิดประตูในมาตรา ๒๕๖ ได้แล้ว การแก้ไขสาระสำคัญในมาตราต่าง ๆ ในร่างรัฐธรรมนูญนั้น เป็นไปได้ยาก เมื่อเปิดประตูได้แล้วมีความจำเป็นที่จะตั้ง สสร. เพื่อไปดูรายละเอียดทุกมาตรา เพราะว่าเป็นรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน จุดอ่อนก็ต้องพิจารณาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต่อไป

นายนิยม เวชกามา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีปัญหา มีปัญหาไปถึงการถ่วงความเจริญของบ้านเมืองด้วย แม้กระทั่งแผนปฏิรูปประเทศ ๒๐ ปี ไม่เคยมีรัฐธรรมนูญฉบับไหนเขียนไว้ โดยเฉพาะมาตรา ๒๕๖ เป็นมาตราที่ต้องแก้ไข วิธีการแก้ไข ถ้ามีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ส.ว. กับ ส.ส. ไม่ต้องไปร่าง ปลอมให้ตัวแทนประชาชนข้างนอก เข้ามาร่างเลย เป็นวิธีการที่ดีที่สุด

นางสาวจุฑาทัตต เหล่าธรรมทัศน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ขอแสดงความคิดเห็นแทนประชาชนคนไทยที่ไม่เห็นด้วยกับญัตติที่เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๖ ญัตติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งญัตติที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ และให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ เพื่อการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นฉบับที่ประชาชนจำนวน ๑๖,๘๐๐,๐๐๐ คน ได้ร่วมกันลงประชามติเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เพราะเห็นว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ดี

สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์ของประเทศได้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้วางเกณฑ์ในการปกครองบ้านเมืองอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักการพื้นฐานในระบบประชาธิปไตยเป็นสำคัญ กำหนดกลไกในการจัดระเบียบและสร้างความเข้มแข็งให้แก่การปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยที่มีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ของไทย มีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้อย่างกว้างขวาง โดยการกำหนดหน้าที่ของรัฐ หน้าที่ของประชาชนไว้อย่างชัดเจน ถ้ารัฐไม่ทำหน้าที่ที่ประชาชนฟ้องร้องดำเนินคดีได้ รัฐธรรมนูญได้วางกฎเกณฑ์ ในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เพราะทำให้เกิดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ กำหนดกลไกสำคัญ ป้องกันเผด็จการรัฐสภาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการลงคะแนนเลือก ส.ส. เขต และการคำนวณ ส.ส. บัญชีรายชื่อ ที่ป้องกันไม่ให้พรรคการเมืองใหญ่พรรคการเมืองหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอาศัยวิธีการเลือกตั้ง แล้วรวมอำนาจนิติบัญญัติไว้ในมือเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังมีบทบัญญัติเรื่องพรรคการเมืองไว้ดีมาก ทำให้พรรคการเมืองเป็นพรรคการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนเป็นผู้กำหนด ประชาชนผู้เป็นเจ้าของพรรค เป็นผู้กำหนดตัวบุคคลที่จะส่งลงรับสมัครเลือกตั้ง ทั้ง ส.ส. เขตและแบบบัญชีรายชื่อ รัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้มีที่มาของสมาชิกวุฒิสภาเป็นพิเศษ แตกต่างจาก ส.ส. ให้วุฒิสมาชิกเป็นตัวแทนของประชาชนสาขาอาชีพต่าง ๆ เลือกกันเอง เข้ามาทำหน้าที่พิเศษแทนประชาชน และเป็นวุฒิสมาชิกได้เพียงสมัยเดียวเท่านั้น ประชาชนจึงมีความเชื่อมั่นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันป้องกันไม่ให้เกิดเผด็จการรัฐสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขอยืนยันแทนพี่น้องประชาชนว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ดี ไม่มีปัญหา ปัญหาอยู่ที่คนไม่ใช่รัฐธรรมนูญ และเห็นว่าร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๖ ฉบับนี้ ถ้ามีการพิจารณาลงมติกันในชั้นรับหลักการ จะขัดบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ประกอบมาตรา ๗๘ เพราะยังไม่มีการจัดการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง และยังไม่มีการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ยังไม่มีการเปิดเผยการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และไม่มีการนำผลการรับฟังความคิดเห็นและผลการวิเคราะห์มาให้สมาชิกรัฐสภาใช้ประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายในขั้นตอนนี้

พันตำรวจเอก ยุทธกร วงเวียน สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นี้ ได้กำหนดเนื้อหาสาระสำคัญเป็นรัฐธรรมนูญปราบโกง มาตรา ๑๑๔ ได้กำหนดไว้ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาห้ามเข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องของการแปรงบประมาณและมาตรา ๑๘๔ มาตรา ๑๘๕ ได้กำหนดเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์ไว้ชัดเจน ส่วนหน้าที่ของรัฐในมาตรา ๕๕ ซึ่งได้กำหนดเกี่ยวกับการบริการสาธารณสุขไว้ชัดเจน ภาวะที่เกิดโรคโควิด ๑๙ (COVID-19) รัฐบาลได้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้จนแก้ปัญหาได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละท่านซึ่งเป็นคนที่มีคุณวุฒิ มีศักยภาพ โดยหน้าที่และอำนาจของท่านมีสิทธิที่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราได้อยู่แล้ว คงไม่มีความจำเป็นอะไรที่จะต้องไปตั้ง สสร. เพื่อให้เกิดความสับสนเปลือง อีกอย่างหนึ่งการแก้ไขรัฐธรรมนูญอาจจะยังไม่ชัดเจนในเรื่องข้อกฎหมาย อาจจะมีคนไปร้องศาลรัฐธรรมนูญว่าเราจะแก้ทั้งหมดนี้จะชอบหรือไม่ชอบอย่างไร เท่าที่ผ่านมาได้ไปพบประชาชนในโครงการ ส.ว. พบประชาชน ก็ไม่เห็นว่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะสร้างความเดือดร้อนให้กับความเป็นอยู่ของประชาชนแต่อย่างไร ควรมาพิจารณาไตร่ตรองว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราอย่างไร แล้วมาทำความเข้าใจประสานความร่วมมือกันระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาล และสมาชิกวุฒิสภา ว่าตรงไหนที่ควรแก้ไขหรือควรคงไว้ ในภาวะ

อย่างนี้บ้านเมืองยังต้องการที่จะแก้ปัญหาความเป็นอยู่ให้กับประชาชน กับเรื่องแก้รัฐธรรมนูญค่อย ๆ คิด ค่อย ๆ อ่าน ไม่น่าจะมีปัญหา

นายสวัสดิ์ สมัครงศ์ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การอภิปรายมาตั้งแต่ต้นทั้งฝ่ายค้านฝ่ายรัฐบาล รวมถึงสมาชิกวุฒิสภาสามารถแบ่งประเด็นหลัก ๆ ออกได้เป็น ๓ แนวคิด แนวคิดแรก คือให้แก้ไขทั้งฉบับโดยตั้ง สสร. แนวคิดที่ ๒ ก็เป็นแนวคิดที่แก้ไขตามมาตรา ๒๕๖ แนวคิดที่ ๓ แก้มาตราในรัฐธรรมนูญที่มีปัญหา มาตราไหนมีปัญหาก็กแก้ตามมาตรานั้น การดำรงตำแหน่ง ส.ว. ชั่วคราว ๕ ปี เข้ามาตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๗๐ เข้ามาปฏิรูปประเทศ การปฏิรูปการปกครองเป็นเรื่องสำคัญ การปฏิรูปประเทศมีขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการบ้านเมืองโดยใช้แผนพัฒนาประเทศ ๕ ปี ใช้มาตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ หลังจากนั้น ปี ๒๕๖๒ ใช้แผนพัฒนาประเทศโดยแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี นำมาเพื่อพัฒนาประเทศแล้วก็มีการปฏิรูปภายใต้แผนพัฒนา ซึ่งทางคณะปฏิรูปทางรัฐบาลต้องมานำเสนอทางวุฒิสภาให้ได้รับรู้รับทราบ แล้วก็ขับเคลื่อนกันต่อทุกไตรมาสต้องมารายงาน แล้วก็ทางกรรมาธิการชุดต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนเรื่อง การปฏิรูปในทุก ๓ เดือน สำหรับสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นประเด็นในขณะนี้นั้น มาตรา ๑๐๗ แห่งรัฐธรรมนูญได้บอกไว้ชัดว่า ส.ว. ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น คือ ๒๐๐ คน ๒๕๐ คน นั้นเป็นชั่วคราว ทำ ๕ ปี หหมด ๕ ปี ก็หมดอำนาจไป แต่ ส.ว. ๒๐๐ นี้ได้เกิดขึ้นในกลุ่มอาชีพ ๒๐ กลุ่มอาชีพ สามารถที่จะเชื่อมโยงเลือกกันเอง ตั้งแต่ระดับอำเภอ จนถึงจังหวัด ความเห็นส่วนตัวรัฐธรรมนูญจะแก้ไขด้วยกระบวนการรัฐสภานี้ต้องถือว่าถูกต้อง ที่สำคัญต้องถามความเห็นประชาชน มาตราไหนที่มีปัญหาไม่ตอบสนองกับการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทั้งฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาล สมาชิกวุฒิสภา ต้องเข้ามาในการพูดคุยกัน แล้วก็ตั้งกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้ใช้เวทีรัฐสภาเป็นเวทีที่เป็นที่หาทางออกให้กับประชาชน

นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ เรามีรัฐธรรมนูญมา ๒๐ ฉบับ ใช้เวลา ๘๘ ปี วันนี้รัฐธรรมนูญก็ยากขึ้นเรื่อย ๆ มาตรา ๒๕๖ นี้ ยกเลิกเพื่อนำไปสู่การแก้ไข รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ประชาชนสัมผัสได้ เช่น รับธรรมนูญที่ดีที่สุดในประเทศที่เคยมีมา มี สสร. ๗๗ จังหวัดมาร่วมกันออกความคิดเห็นเพื่อให้ได้รัฐธรรมนูญที่ดีที่สุด มาตรา ๒๗๐ กับมาตรา ๒๗๑ ยกเลิก เรื่องของยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ วันนี้โครงการต่าง ๆ รวม ๔๐,๐๐๐ โครงการ ทั้งประเทศจะต้องผ่านสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณาว่าสมควรให้ผ่านยุทธศาสตร์ชาติหรือการปฏิรูปประเทศหรือไม่ เข้าเกณฑ์หรือไม่ การรวมศูนย์อำนาจตั้งแต่ยุคปฏิวัติขึ้นมานี้ทำให้ยังคงค้างอยู่ว่าประเทศเดินยากลำบาก รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ มาตรา สดท้าย มาตรา ๓๐๙ คือ ให้อภัยตัวเอง การกระทำใด ๆ ถือว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มาถึงรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ ก็ให้อภัยตัวเองอีก มาตรา ๒๗๙ การกระทำใด ๆ ให้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย อีก ต้องเอาออกไปจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประเทศไทยถึงจะก้าวสู่ความศิวิไลซ์

นายวิรัช พันธุมะผล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เหตุผลก็ดี แต่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอกฎหมายแต่ละฉบับต้องให้สมาชิกลงนามอีกไม่ต่ำกว่า ๒๐ คน สมาชิกคนหนึ่งถือว่าเป็นตัวแทนประชาชนประมาณ ๗๐,๐๐๐ คน ก็ ๑๔๐,๐๐๐ คน การที่สภาไปเปิดรับฟังความคิดเห็นบางครั้งก็ได้ผลบ้าง ไม่ได้ผลบ้าง แต่สิ่งที่เดือดร้อนที่สุดคือทำให้ออกกฎหมายช้าไป นอกจากนี้ มาตรา ๑๒๑ รัฐธรรมนูญกำหนดว่าในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญ ๒ สมัย สมัยละ ๑๒๐ วัน และประชุมอาทิตย์หนึ่ง ๒ วัน มีประชุมรับทราบรายงานต่าง ๆ การยื่นกระทู้ยื่นญัตติที่ไม่เกี่ยวกับกฎหมาย ถ้ามี สสร. ขอให้ช่วยดูในเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณากฎหมายให้เร็วขึ้น เรื่องที่ ๒ มาตรา ๘๑ เขียนไว้ว่าเมื่อนำขึ้นทูลเกล้าถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้บังคับเป็นกฎหมายได้ เมื่อตอนที่ตนเป็นคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แก้กฎหมายว่าเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาและเว็บไซต์ (Website) ของรัฐสภาให้ใช้บังคับได้ในวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและเว็บไซต์ของรัฐสภาหรือถัดจากวันนั้น หรือ ๖ เดือนแล้วแต่กรณี แต่ว่าในที่ประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกาท้วงว่ารัฐธรรมนูญเขียนไว้ว่าให้ประกาศราชกิจจานุเบกษาอย่างเดียว ผาก สสร. ด้วยว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ควรแก้ไข เรื่องที่ ๓ มาตรา ๙๖ คือ คุณสมบัติคนที่จะสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทที่ทำกิจการสื่อซึ่งเป็นปัญหายังไม่ทราบว่าศาลรัฐธรรมนูญจะตีความอย่างไร ผาก สสร. ว่าในการเขียนคร่าวหน้าเขียนให้ชัดเจน ไม่ใช่ไปจัดระเบียบนบรีดคนให้สนธิแล้วก็ไปสื่อแล้ว มาตรา ๙๘ (๓) (๖) (๘) ศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุก แต่ว่าระหว่างอุทธรณ์ที่นี้จะถือว่าอะไรกฎหมายเขียนไม่ชัด จะเขียนให้เหมือน ๆ กันหมดเลยได้หรือไม่ว่าคำพิพากษาถึงที่สุด อีกเรื่องหนึ่งมาตรา ๑๐๗ ในการเลือกวุฒิสมาชิกก็มีปัญหาในทางปฏิบัติ ผาก สสร. ว่าในการเขียนรัฐธรรมนูญต่อไป ถ้าในการเลือกตั้งวุฒิสมาชิกที่เลือกจัดผู้แทนของวิชาชีพต่าง ๆ ช่วยเขียนให้ชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติด้วย

นอกจากนี้ องค์กรต่าง ๆ ที่ทำงานอยู่ ขณะนี้มีปัญหามาก เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีอำนาจมากมาย ควรเขียนกฎหมายให้ชัดเจน ไม่ให้มีการตีความกันอยู่เรื่อย ๆ

มาตรา ๑๘๕ ที่บัญญัติว่า ส.ส. ต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการกระทำการได้อันก้าวก่ายการปฏิบัติราชการปกติ ถ้าเป็น ส.ส. ไม่มีโอกาสไปช่วยประชาชนเลยแล้วจะเป็น ส.ส. ได้อย่างไร จึงเห็นด้วยกับการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้รัฐธรรมนูญดีขึ้น จุดบกพร่องที่ควรแก้ไข

นายจิรวัฒน์ อรัณยกานนท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สิ่งที่วันนี้เห็นตรงกันนั้นคือการแก้ไขรัฐธรรมนูญและการตั้ง สสร. มาตรา ๒๗๙ เป็นบทบัญญัติที่มีการวิวัฒนาการมาเป็นลำดับในการที่นิรโทษกรรมให้กับคณะผู้ยึดอำนาจ เมื่อก่อนเขายังไม่มีวิวัฒนาการใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญ เขาใส่ไว้ในพระราชบัญญัติ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในปี ๒๔๗๕ ปี ๒๔๘๘ ปี ๒๔๘๙ แล้วมีการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับสุดท้ายในปี ๒๕๓๔ วิวัฒนาการต่อมา มีการประกาศรับรองประกาศคำสั่งของผู้ยึดอำนาจก็คือ จอมพล ถนอม ที่ใช้อำนาจมาตรา ๑๗ ในธรรมนูญการปกครอง ปี ๒๕๐๒ แล้วก็มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๑๑ แต่สิ่งที่เป็นนวัตกรรมคือบัญญัติให้รับรองการกระทำที่เกิดขึ้นในอดีตต่อไปในอนาคตถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญครั้งแรกคือ ปี ๒๕๕๐ และปัจจุบันคือ ปี ๒๕๖๐

ในมาตรา ๓๐๙ และมาตรา ๒๗๙ ตามลำดับ ประเด็นนี้ของผลทางกฎหมายก็คือว่ารับรองให้การกระทำและประกาศคำสั่งของคณะ คสช. เทียบเท่ารัฐธรรมนูญและอยู่เหนือการตรวจสอบของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งเป็นการทำลายหลักนิติธรรมและตัดอำนาจอธิปไตยของประชาชน คือ ฝ่ายตุลาการที่ให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบการกระทำของ คสช. ว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายหรือไม่

มีสมาชิกสภาบอกว่าแก้ไขรัฐธรรมนูญทำไม เกี่ยวข้องอย่างไรกับปัญหาปากท้องและเศรษฐกิจของประชาชนตอบง่าย ๆ ถ้าเศรษฐกิจไม่ดีก็ต้องโทษรัฐบาล แต่เรื่องรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของสภาผู้แทนราษฎรและประชาชน ถ้าจะเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศก็ต้องโหวตให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ รื้อใหม่ทั้งฉบับ

ประเด็นสุดท้าย การบัญญัติ มาตรา ๒๗๙ นี่คือนี่ที่อันตรายมากกว่านิรโทษกรรมสุดซอย เพราะเป็นการบัญญัติให้ คสช. หลุดพ้นความผิดในการตรวจสอบจากประชาชน ดังนั้น ต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เป็นของรัฐธรรมนูญที่เป็นของประชาชน และยกเลิกมาตรา ๒๗๙

นายวันนิวัต สมบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๘๘ ปี นับตั้งแต่ประเทศไทยมีประชาธิปไตยมา มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาทั้งสิ้น ๒๒ ครั้ง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีรัฐธรรมนูญเพียงไม่กี่ฉบับที่ขึ้นชื่อได้ว่ามาจากประชาชนอย่างแท้จริง ปัจจุบันเราใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ ขณะที่โลกกำลังเผชิญกับวิกฤติโควิด (COVID) ที่ประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบอย่างหนัก เศรษฐกิจตกต่ำแสนสาหัส ตกต่ำกว่าปีสมัยต้มยำกุ้งหลายเท่า ผมเคยได้อภิปรายในประมาณ ๒๕๖๔ ได้พูดไว้ว่า เวิลด์แบงก์ (World Bank) ได้ประมาณการว่าเศรษฐกิจไทยช่วงเดือนตุลาคมจะมีผู้ตกงาน ๘.๓ ล้านคน แต่สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพิ่งประมาณว่าขณะนี้มีคนตกงานแล้ว ๑๑ ล้านคน หนักหนาสาหัสมากครับ ณ วันนี้ภาคประชาชนได้ร่วมลงชื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญผ่านทางไอลอร์ (iLaw) ซึ่งเป็นชื่อที่ยืนยันตัวตนได้ ส.ส. หลายพรรค ทั้งฝั่งรัฐบาล ฝ่ายค้านก็ได้ร่วมกันลงชื่อเพื่อแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ นี้ เหลือแต่เพียงวุฒิสภาที่จะได้ร่วมกันแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ประเทศชาติสามารถเดินหน้าต่อไปได้ วันนี้ความหวังเดียวของประเทศที่พ้นวิกฤตินั้นก็คือการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นายอรรถกร ศิริลัทธยากร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิก
รัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ความเหมาะสมของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับก็มีความเหมาะสมที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา รัฐธรรมนูญฉบับนี้มี ๑ มาตรา ที่ไม่เห็นด้วยนั่นก็คือ มาตรา ๑๔๔ โดยมาตรา ๑๔๔ มีใจความว่าในการพิจารณาพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการ หรือจำนวนในรายการไม่ได้ แต่อาจจะแปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่าย ซึ่งไม่ใช่รายจ่ายตามข้อผูกพัน มาตรานี้ตัดโอกาสของพี่น้องประชาชน พี่น้องประชาชนเสียโอกาสไม่ว่าจะเป็นทางตรงก็ดีหรือทางอ้อมก็ดี ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จุดประสงค์เพื่อที่จะปราบโกง เพื่อที่จะไม่ให้ ส.ส. เข้าไปมีส่วนร่วมผลักดันงบประมาณป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption) แต่ในความเป็นจริงจะมี ส.ส. สักกี่คนที่มีความสามารถที่จะเข้าไปแทรกแซงงบประมาณของหน่วยงานราชการได้ หรือว่าโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ ส.ส. หลายคนไม่ใช่ผู้รับเหมา การประมูลก็ต้องประมูลผ่านระบบอียูบิตติง (e-Bidding) อี้ออกชัน (e-Auction) ทุก ๆ คนสามารถยื่นประมูลออนไลน์ (Online) ได้หมด นอกจากนี้คนที่ตัดสินใจในการใช้เงินงบประมาณ

ต่าง ๆ คือ ข้าราชการไม่ใช้หรือ เชื่อว่า ส.ส. ที่มาจากการเลือกตั้ง โดยเฉพาะ ส.ส. ระบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมด ๓๕๐ คน เป็นบุคคลที่รู้ดีที่สุดว่าในเขตเลือกตั้งของตนเอง ในจังหวัดของตนเอง ในอำเภอของตนเอง ในตำบลของตนเองมีปัญหาอะไร และควรจะได้รับ การแก้ไขอย่างไร ไม่เชื่อว่าข้าราชการ โดยเฉพาะข้าราชการจากส่วนกลางจะรู้ทุกซอกทุกมุมของประเทศแห่งนี้ เป็นไปไม่ได้เลยว่าจะมีใครที่มีความรู้ของปัญหาในพื้นที่ดีกว่า ส.ส. หรือว่านักการเมืองท้องถิ่น และยังมีข้าราชการที่ทำงานอยู่ในพื้นที่อาจจะทำงานได้ปีสองปีก็ถูกโยกย้ายไปในตำแหน่งที่ดีขึ้น การแก้ไขปัญหาให้กับพี่น้องประชาชนก็ติดขัด โครงการต่าง ๆ ที่ควรจะแก้ไขปัญหาได้ก็หยุดชะงักลง มาตรา ๑๔๔ ปิดกั้นโอกาสไม่ให้ ส.ส. นั้น มีโอกาสได้ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้พี่น้องประชาชน ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าปัญหาคืออะไร ต้องแก้ไขอย่างไร หวังอย่างยิ่งว่าในอนาคตข้างหน้า ถ้ามีการแก้ไขไม่ว่าจะเป็นการตั้ง สสร. หรือว่าการใช้วิธีใดก็ตาม ก็ฝากข้อสังเกตว่ามาตรา ๑๔๔ ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ถ้าแก้ไขได้คนที่ได้ประโยชน์ที่สุดคือพี่น้องประชาชน

นางมนพร เจริญศรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ให้มีการแก้ไขมาตรา ๒๗๒ และมาตรา ๑๕๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้เหตุผลว่า มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มิรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๕๙ เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๕๙ วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๕๙ วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ” และวรรคสองของมาตราเดียวกันนั้น บัญญัติว่า “ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ไม่ว่าด้วยเหตุใด และสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ในกรณีเช่นนั้น ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ หรือไม่ก็ได้” โดยเห็นได้ว่า ความในมาตราดังกล่าวให้อำนาจวุฒิสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้ สามารถให้ความเห็นชอบแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ ซึ่งเห็นว่าการยกเลิกมาตรา ๒๗๒ เพราะวุฒิสภาชุดปัจจุบันมิได้ยึดโยงกับอำนาจของประชาชนอย่างแท้จริง โดยเป็นการสืบทอดอำนาจมาจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) แม้มาจากการสรรหา แต่ท้ายที่สุดแล้ว คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติก็เป็นผู้ตัดสินใจว่าจะให้บุคคลใดดำรงตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งเห็นได้ว่ามิชอบด้วยหลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ทั้งไม่มีความเป็นกลางทางการเมือง ไม่มีความเป็นอิสระในการแสดงเจตจำนง นอกจากนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ต้องการให้ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ แต่เมื่อให้อำนาจวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ สามารถให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรีได้ วุฒิสภาจึงเลือกให้ความเห็นชอบให้ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเป็นนายกรัฐมนตรี ดังนั้น ซึ่งเป็นการฝืนความรู้สึกและความต้องการของประชาชน อันเป็นกลไกที่คณะรักษา

ความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ใช้บิดเบือนเจตจำนงของประชาชน ประกอบกับมาตรา ๑๑๓ บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ฝักใฝ่หรือยอมตนอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมืองใด ๆ” ดังนั้น จึงไม่ควรให้อำนาจวุฒิสภาในการให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี

นอกจากนี้ ขอสนับสนุนให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่เพื่อใช้บังคับ

นายสำลี รักสุทธี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย พรรคภูมิใจไทย ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ที่ผ่านมา ได้รับฉายาต่าง ๆ อาทิ รัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ได้รับฉายาว่า “รัฐธรรมนูญใต้ตุ่ม” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้รับฉายาว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้รับฉายาว่า “รัฐธรรมนูญหน้าแหลมพันดำ” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้รับฉายามากมาย เช่น “รัฐธรรมนูญพรรคการเมือง” “รัฐธรรมนูญล้นหัวใจรั่ว” “รัฐธรรมนูญสวมหมวก” “รัฐธรรมนูญผูกขาดอำนาจ” “รัฐธรรมนูญดับเบิลเซเมียม” “รัฐธรรมนูญศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระเป็นใหญ่ในแผ่นดิน” โดยตนเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ควรได้รับฉายาว่า “รัฐธรรมนูญฉบับกระซิบข้างหู” อย่างไรก็ตาม ตนเห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ทันสมัยและมีความก้าวหน้า แต่ทั้งนี้ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว โดยเฉพาะเรื่องการคัดเลือกและวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รวมถึงหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ

นายอนุศักดิ์ คงมาลัย สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๖ ฉบับ มีความเหมือนและความแตกต่างกันไปในหลักการและรายละเอียด สำหรับประเด็นเรื่องสมาชิกวุฒิสภาที่ได้มีการกล่าวถึงนั้น เห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย มีหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่กำหนดหน้าที่อีกประการหนึ่งให้สมาชิกวุฒิสภาต้องดำเนินการ คือ การติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๑๖ ซึ่งการปฏิรูปประเทศเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการ เนื่องจากกลไกราชการมีปัญหา ส่งผลให้ในระยะกว่าปีหนึ่งเศษที่ผ่านมา สมาชิกวุฒิสภามีผลงานในเรื่องการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ ของส่วนราชการเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า สมาชิกวุฒิสภาไม่ใช่การสืบทอดอำนาจ แต่เข้ามาเพื่อแก้ปัญหาให้กับพี่น้องประชาชน จึงเป็นการทำงานที่ยึดโยงกับประชาชนอย่างเป็นระบบ การที่มีผู้ติเตียนร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๑ และมาตรา ๒๗๒ เห็นว่าควรต้องไปศึกษาว่าการแก้ไขดังกล่าวเป็นการช่วยเหลือพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริงหรือไม่ ดังนั้น จึงไม่รับรองญัตติทั้งหมด

นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งพรรคเพื่อไทยได้เสนอร่วมกับพรรคฝ่ายค้านอื่น โดยให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ใช้บังคับอยู่นั้นมีบทบัญญัติหลายประการไม่เป็นประชาธิปไตย มีเป้าหมาย

สืบทอดอำนาจของเผด็จการ สมาชิกวุฒิสภาสรรหามาเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรี ระบบการเลือกตั้งที่ใช้บัตรใบเดียว ซึ่งเป็นการเลือกทั้งคนและพรรค โดยแตกต่างจากในอดีตที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ให้ใช้บัตรสองใบ ตามนโยบายที่ว่า “เลือกคนที่ท่านรัก พรรคที่ท่านชอบ” สำหรับปัญหาที่พบในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ เห็นควรแก้ไขให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) มาจากประชาชน เพื่อพิจารณาว่าเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตราใด เห็นว่าไม่ควรให้วุฒิสภาสมาชิกให้ความเห็นชอบเลือกนายกรัฐมนตรีได้

นายวิเชียร ขวาลิต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ใช่ของคนไทยที่ร่วมกันกำหนด รัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ เกือบทุกฉบับ เมื่อเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ไม่ควรที่จะแก้ไขได้ง่าย เมื่อรัฐธรรมนูญแก้ไขยากและไม่สามารถแก้ไขได้ จำเป็นต้องยกเลิกและดำเนินการร่างขึ้นใหม่ สำหรับเหตุผลที่ว่าควรมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น เนื่องจากถ้าให้ฝ่ายนิติบัญญัติเสนอแก้ไข อาจถูกมองได้ว่าเป็นการเข้ามาปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง จึงควรทำกฎหมายให้เป็นของประชาชน ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง เพื่อมิให้เกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ดังนั้น จึงขอสนับสนุนญัตติที่ ๒ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

นายนิคม บุญวิเศษ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และหัวหน้าพรรคพลังประชาชนไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งพรรคฝ่ายค้านได้เสนอญัตติ โดยกล่าวว่า นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศรวม ๒๐ ฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับใช้บังคับเฉลี่ย ๔ ปี ๔ เดือน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ได้ยกร่างขึ้นโดยมี นายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธาน ต่อมาได้มีแนวความคิดที่จะแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เพื่อให้รัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามของการลงมติในเรื่องดังกล่าวก็ยังมี ความยาก เนื่องจากมาตรา ๒๕๖ (๖) กำหนดให้ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา นอกจากนี้ เมื่อผ่านวาระที่สาม มาตรา ๒๕๖ (๘) กำหนดให้ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๒๕๖ (๗) จึงเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีกระบวนการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นธรรม

นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตรา ๒๗๒ ยังให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกนี้ ซึ่งมาจากการสรรหาของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ สามารถให้ความเห็นชอบเลือกนายกรัฐมนตรีซึ่งมาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติก็ได้ ดังนั้น จึงเห็นว่าการเลือกนายกรัฐมนตรีในครั้งถัดไป ไม่ควรให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจให้ความเห็นชอบได้อีก แต่อยากให้ทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายเฉกเช่นเดิม จึงควรยกเลิกบทบัญญัติมาตรา ๒๗๒

สำหรับบทบัญญัติมาตรา ๒๗๙ ซึ่งวางหลักว่า “บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา ๒๖๕ วรรคสอง ไม่ว่าเป็นประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการ ให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้น เป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือคำสั่งดังกล่าว ให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี

บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๙ ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย”

ทั้งนี้ มีความเห็นว่า ควรยกเลิกมาตราดังกล่าวนี้ เนื่องจากบทบัญญัติมาตราดังกล่าวคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้บัญญัติขึ้นเพื่อนิรโทษกรรมให้กับตนเอง ทำให้บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งเกิดเป็นประเด็นคำถามว่าเป็นธรรมแล้วหรือไม่ ดังนั้น จึงขอสนับสนุนผู้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ...) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

นายบุญสิงห์ วรินทร์รักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับมีผลบังคับใช้ได้เพียง ๔ ปีเศษ จึงเกิดคำถามว่าเพราะเหตุใดรัฐธรรมนูญของประเทศไทยจึงใช้บังคับได้เพียงระยะเวลาอันสั้น หากพิจารณาจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญก็เปรียบเหมือนกับเหรียญที่มีสองด้าน จึงขึ้นอยู่กับคนว่าพิจารณาด้านใด ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วก็จะพิจารณาในด้านที่ตนเองนั้นได้รับประโยชน์

การปกครองระบอบประชาธิปไตย อำนาจสูงสุดอยู่ที่ประชาชน แต่ด้วยหากจะให้ประชาชนทุกคนใช้อำนาจปกครองประเทศ ประเทศย่อมไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ จึงเป็นที่มาของการมีตัวแทนของประชาชนเพื่อแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนให้ได้รับทราบ โดยประเทศไทยกำหนดให้พระมหากษัตริย์ใช้อำนาจของประชาชนผ่านผู้ใช้อำนาจทั้ง ๓ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ เพื่อให้องค์กรผู้ใช้อำนาจทั้งสามฝ่ายตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน (Check and Balance) อันเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ได้รับความคุ้มครอง

ทั้งนี้ เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละยุคสมัย จึงเห็นว่าควรต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

นายสมคิด เชื้อคง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เห็นชอบสนับสนุนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) โดยให้เหตุผล ดังต่อไปนี้

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๙) เห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญจะผ่านประชามติแต่ไม่สมบูรณ์ เพราะขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและยังขาดหลักนิติธรรม ซึ่งบทบัญญัติมาตราดังกล่าวนี้นี้เป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีผลให้บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีผลบังคับใช้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย อันแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อบริหารราชการให้แก่อนาคต ดังนั้น จึงเห็นควรยกเลิกบทบัญญัติ มาตรา ๒๗๙

(๒) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และ มาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการการเลือกตั้ง เห็นว่ากระบวนการ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอ จึงควรกลับไปใช้รูปแบบของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

นายวัชรพล โตมรศักดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติพัฒนา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เห็นชอบสนับสนุนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) เนื่องจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีปัญหาต่าง ๆ อาทิ

(๑) มาตรา ๖๒ เกี่ยวกับการวางยุทธศาสตร์ชาติ เห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่กำหนดให้ ยุทธศาสตร์ชาติต้องพิจารณาทบทวนทุก ๆ ๕ ปี เปลี่ยนแปลงเป็นพิจารณาทบทวนทุกปี เนื่องด้วยสังคมมีการ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หากยังคงกำหนดให้พิจารณาทบทวนทุก ๆ ๕ ปี ย่อมไม่สอดคล้องกับบริบทของ สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

(๒) การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งปัจจุบันใช้ระบบบัตรใบเดียว ทำให้พรรคการเมือง หลายพรรคเกิดเสียงแตกแยกกัน ทำให้พรรคการเมืองไม่มีเสถียรภาพ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม

(๓) มาตรา ๑๔๔ เกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย

กลับกำหนดให้ส่วนราชการกำหนดนโยบายและวางยุทธศาสตร์ให้กับประชาชน ทำให้รัฐสภากลายเป็นเพียงตรายางว่าจะพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

(๔) การกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น

พลตำรวจโท ศานิตย์ มหาวรร สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ควรพิจารณาว่าจะทำอย่างไรให้รัฐธรรมนูญของประเทศไทยสามารถใช้บังคับได้อย่างยาวนาน และเกิดประโยชน์กับประชาชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ เห็นว่า มาตรา ๑๙๑ และมาตรา ๑๙๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิได้มีปัญหา แต่มีปัญหาก็พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายลูก ดังนั้น จึงต้องไปแก้ไขกฎหมายลูก มิใช่แก้ไขรัฐธรรมนูญ ทั้งยังไม่ควรแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมของปวงชนชาวไทย นอกจากนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ อยากทราบเหตุผลว่าเหตุใดควรดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม และควรพิจารณาว่าการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวสอดคล้องกับข้อกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

นายชวลิต วิชยสุทธิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ปกครองประเทศ ประเทศจะได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน และคนทั่วโลกหรือไม่ อยู่ที่โครงสร้างการเมืองการปกครอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มีปัญหาการสร้างเชื่อมั่นของประเทศ โดยเห็นได้จาก (๑) การแถลงนโยบายของรัฐบาล เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ นโยบายข้อเร่งด่วนในข้อ ๑๒ ได้วางหลักไว้ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขปัญหาโดยการศึกษาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ (๒) เงื่อนไขการเข้าร่วมรัฐบาลของพรรคการเมืองแกนนำหลักบางพรรค ถ้าไม่มีนโยบายเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มีการประกาศไว้แต่ต้นว่าไม่เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาล จึงแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญนั้นมีปัญหา (๓) ผลการศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่มีที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ มีการกล่าวชัดเจนว่าทุกพรรคการเมืองที่เป็นกรรมการมีความเห็นสอดคล้องกันที่ว่าจะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ไม่แก้ไขในหมวด ๑ และหมวด ๒ นอกจากนี้ ประธานหอการค้าญี่ปุ่น (JETRO) ได้กล่าวไว้ชัดเจนว่า ถ้าหากการเมืองของประเทศไทยไม่มีเสถียรภาพ ประเทศญี่ปุ่นจะย้ายฐานการผลิตออกจากประเทศไทย และจะเห็นได้ว่าหลาย ๆ ประเทศได้เริ่มย้ายฐานการผลิตออกจากประเทศไทย เพราะการเมืองของประเทศไทยไม่มีเสถียรภาพ ทั้งจะเห็นได้จากความยากจนของประชาชนที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้สมควรที่จะได้รับการแก้ไข เพื่อให้ประเทศไทยมีเสถียรภาพ ทำให้ได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนและคนทั่วโลกกลับมา

นายนิกร จอห์น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยพัฒนา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การออกเสียงลงคะแนนให้กับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมท่ามกลางวิกฤตของประเทศครั้งนี้ จะติดตัวสมาชิกรัฐสภาไปตลอดกาลด้วยสถานการณ์ของประเทศที่มีวิกฤตสามประสานการปะทุอยู่ ทั้งสถานการณ์ทางการเมืองที่มีความขัดแย้งทางความคิด สถานการณ์ทางสังคมที่มีความขัดแย้งทางชนชั้น และช่องว่างระหว่างวัย และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำ ประกอบกับปัญหา การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID - 19) รวมถึงวิกฤตรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การ เรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในขณะนี้ ดังนั้น สมาชิกรัฐสภาจึงมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ต่อสถานการณ์วิกฤตของประเทศและประชาชนด้วยการตัดสินใจออกเสียงลงคะแนนให้กับร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมในครั้งนี้

ทั้งนี้ เห็นว่าควรแก้ปัญหา โดยตนขอลงคะแนนสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของ พรรคร่วมรัฐบาล อันเป็นร่างที่มีบทบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สสร.) ที่มาจากบุคคลผู้มีอายุ ๑๘ ปี ขึ้นไป ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน จำนวน ๑๕๐ คน และมาจากการคัดสรร จำนวน ๕๐ คน ซึ่งรวมตัวแทนจากประชาชนคนรุ่นใหม่ด้วย จำนวน ๑๐ คน โดยเชื่อมั่นว่าการตัดสินใจนี้จะนำพาประเทศ และประชาชนออกจากวิกฤตใหญ่ทั้งสามมิติได้อย่างยั่งยืน

นายปดิพัทธ์ สันติภาดา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สนับสนุนโดยเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) โดยเห็นว่า จากประสบการณ์ของการจัดการความขัดแย้งและการพัฒนา ประชาธิปไตยในทุกประเทศทั่วโลกนี้ การเลือกตั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดฉันทามติและก้าวข้าม ความขัดแย้งได้ แต่สิ่งเหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการเลือกตั้งที่ดีเท่านั้น การเลือกตั้งที่ดีไม่ได้หมายความว่า การเลือกตั้งแบบเดียวที่ดีที่สุดทั่วโลกและใช้ได้กับทุกประเทศ แต่หมายถึงระบบที่มีความเหมาะสม สะท้อน เจตนารมณ์ของประชาชนได้ดี และเป็นไปตามหลักความโปร่งใสและยุติธรรม แต่หากเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ดี ก็จะเป็นเครื่องมือของเผด็จการอีกเช่นกันที่จะสืบทอดอำนาจของตนเอง สร้างกติกาที่ไม่ยุติธรรม และใช้ องค์กรพหุทั้งหมดสร้างความได้เปรียบในการเลือกตั้ง แม้จะต้องแลกกับหายนะที่เกิดขึ้นกับประเทศนั้น ๆ ก็ตาม

ทั้งนี้ จากผลการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ เห็นถึงปรากฏการณ์แห่งความถดถอย ของระบบการเลือกตั้ง ระบบการเลือกตั้งจัดสรรปันส่วนผสมทำให้ระบบการพัฒนาการเมืองถดถอยไปมากกว่า ๑๐ ปี เป็นอุปสรรคของระบอบประชาธิปไตยแบบสลับเดียว ไม่มีความชอบธรรม ไม่แสดงถึงเจตนารมณ์ ของประชาชนอย่างแท้จริง และเป็นปัจจัยหนึ่งของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการชุมนุมทั่วประเทศ ณ ตอนนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกท่านและพรรคการเมืองทุกพรรคทราบดีว่าระบบการเลือกตั้งในลักษณะดังที่กล่าว ไปข้างต้นนี้มีปัญหาอย่างไร โดยเกิดเป็นประเด็นคำถาม ๔ ประเด็น คือ (๑) ระบบการเลือกตั้งนี้ถูกออกแบบ มาเพื่อสะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนหรือสะท้อนเจตนารมณ์ของบุคคลใด (๒) ออกแบบและรับผิดชอบ โดยบุคคลใด (๓) รัฐบาลและรัฐสภาที่ออกมาจากการเลือกตั้งเช่นนี้เป็นอย่างไร และ (๔) ก่อให้เกิดผลลัพธ์ แบบใด ทั้งนี้ จากการเลือกตั้งดังกล่าวสามารถสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นได้ว่า ระบบการเลือกตั้งดังกล่าว

มีกระบวนการที่ไม่แน่นอน แต่ผลลัพธ์แน่นอน กล่าวคือ พรรคการเมืองที่สมัครรับเลือกตั้งก็ไม่ทราบว่าจะตนเองจะเป็นเช่นไร ประชาชนก็ไม่ทราบว่าคะแนนที่ตนออกเสียงไปนั้นจะไปปรากฏอยู่ที่ใด ซึ่งการเลือกตั้งใช้เวลากว่า ๓ เดือน จึงจะประกาศผลการเลือกตั้ง อันเป็นการแสดงถึงความไม่โปร่งใสจากการนับคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ไม่มีบุคคลใดต้องรับผิดชอบความผิดพลาด โดยเห็นได้จากปัญหาบัตรหาย บัตรเสีย บัตรเขย่ง ที่มีเป็นจำนวนมาก บัตรที่มาจากประเทศนิวซีแลนด์ที่มีความล่าช้า จนไม่สามารถนับคะแนนได้ จำนวน ๑,๕๔๒ ใบ การนับคะแนนที่ไม่มีความแน่นอน ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ ประชาชนไม่สามารถเรียกร้องจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้ เพราะรัฐธรรมนูญไม่ให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะสามารถร้องขอถอดถอนคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรอิสระได้ แต่ให้ไปร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งองค์กรอิสระเหล่านี้ก็ล้วนแล้วแต่มาจากการสรรหาของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้งสิ้น นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งแม้จะเป็นองค์กรผู้จัดการเลือกตั้ง แต่กลับไม่ส่งเสริมการเลือกตั้ง กล่าวคือ การเปิดเผยคะแนนรายหน่วยทางออนไลน์ให้ประชาชนและพรรคการเมืองรับทราบกลับทำไม่ได้ เกิดเป็นประเด็นคำถามว่าสิ่งเหล่านี้สื่อหรือไม่ว่า ระบบการเลือกตั้งเป็นเพียงทางผ่านไปสู่ระบอบอำนาจนิยมที่มีการเลือกตั้งเป็นทางผ่านเท่านั้น ตลอดจนกระบวนการเลือกตั้งดังกล่าวก่อให้เกิดพรรคการเมืองอ่อนแอลง

จากประเด็นคำถามทั้งสี่ประเด็นข้างต้นจะเห็นได้ว่าระบบการเลือกตั้งจัดสรรปันส่วนผสม นักวิชาการเรียกกระบอบประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ระบอบประชาธิปไตยแบบชั้นนำ” หรือ “ระบอบเผด็จการแบบอำนาจนิยมจากการเลือกตั้ง (Electoral authoritarianism) ” ควบคุม บิดเบือน สร้างความได้เปรียบจนพรรคที่สนับสนุนการเลือกตั้งแบบเผด็จการชนะการเลือกตั้งแน่นอน ซึ่งเกิดประเทศต่าง ๆ ในอดีตมากมาย เช่น ประเทศรัสเซีย ประเทศฮังการี ประเทศกัมพูชา ฯลฯ แต่ขณะนี้ประเทศไทยก็เป็นเช่นนั้น โดยผู้ออกแบบได้แก่ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ซึ่งรัฐบาลและรัฐสภาที่ออกมาจากการเลือกตั้งเช่นนี้ ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองที่ล้มเหลว ความเชื่อมั่นต่ำ และมีวิกฤตศรัทธาต่อรัฐบาลและรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งที่ไม่มีความโปร่งใสและความยุติธรรม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ เกิดเครือข่ายนายพลและนายทุน โดยรัฐสภาไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมถึงเกิดความขัดแย้งในสังคม

ดังนั้น จึงเห็นว่าควรแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับที่มาขององค์กรอิสระ ทั้งนี้ หากสามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ ก็จะนำไปสู่การแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอีกหลายฉบับ ซึ่งจะทำให้ระบบการเลือกตั้งเป็นไปในทิศทางที่เป็นประชาธิปไตย โปร่งใส เพื่อเพิ่มการถ่วงดุลการมีส่วนร่วมของประชาชน

นายมงคลกิตติ์ สุขสินธารานนท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยศรีวิไลย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๙ และมาตรา ๒๗๐ เกี่ยวกับอำนาจของวุฒิสภาในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๗๒ การให้ความเห็นชอบเลือกนายกรัฐมนตรีของสมาชิกวุฒิสภา และมาตรา ๒๗๙ การคุ้มครองบรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ให้มีผลเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ตนเห็นชอบสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในส่วนของการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น แต่ไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ โดยเด็ดขาด

นายถวิล เปลี่ยนศรี สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ได้อยู่ภายใต้อาณัติหรือความครอบงำของบุคคลใด โดยไม่สามารถเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๖ ฉบับ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการขอให้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งการแก้ไขรัฐธรรมนูญบางมาตรา เห็นว่าหลักการพอรับฟังได้ แต่เมื่อได้พิจารณาในรายละเอียด เห็นว่าไม่อาจรับฟังได้ รัฐธรรมนูญแม้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แต่ไม่ได้เป็นทุกอย่างของประเทศ ทั้งไม่อาจแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ทุกเรื่อง นอกจากนี้ แม้จะมีรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุด แต่หากผู้บังคับใช้รัฐธรรมนูญไม่ดีย่อมไม่มีประโยชน์

สำหรับการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นแม้โดยหลักแล้วจะแก้ไขได้ยาก เนื่องด้วยเพื่อเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชน แต่ใช้ว่าจะไม่สามารถแก้ไขได้ หากมีเหตุผลความจำเป็นเพียงพอที่จะแก้ไข ทั้งนี้ แม้มาตรา ๒๕๖ จะกำหนดให้การลงคะแนนเสียงของสมาชิกวุฒิสภาในวาระที่หนึ่งและวาระที่สามต้องเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา จึงจะสามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่หากมีเหตุผลสมควรก็สามารถแก้ไขได้

ทั้งนี้ หากมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ตามที่ได้มีการเสนออาจเป็นการไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ทั้งคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ยังได้วินิจฉัยอีกด้วยว่า อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของประชาชน ไม่ใช่อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งการจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๘) กำหนดให้ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ โดยต้องดำเนินการทำประชามติถึง ๓ ครั้ง ซึ่งต้องใช้เงินมากถึง ๑๖,๐๐๐ ล้านบาท อันจะเป็นการไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่เศรษฐกิจของประเทศมีความผันผวน อันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID - 19)

ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ที่ให้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น ส่วนกรณีอื่น ๆ นั้นบางบทบัญญัติมาตราสามารถรับฟังได้ในหลักการเท่านั้น

นายขจิต ชัยนิคม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ขณะนี้ระบอบประชาธิปไตยกำลังเกิดปัญหา เห็นว่าการจะแก้ไขปัญหาดังนั้นต้องกลับไปหาประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยขอสนับสนุนญัตติการขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ของพรรคร่วมฝ่ายค้าน ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อสมาชิกรัฐสภาร่างรัฐธรรมนูญมาจากประชาชน จึงเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งเห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๙ ตลอดจนเห็นด้วยกับการยกเลิกบทบัญญัติในบทเฉพาะกาลบางมาตรา มาตรา ๒๗๒ และมาตรา ๒๗๙ ที่ให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภาสามารถให้ความเห็นชอบบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

นายฐิตินันท์ แสงนาค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สนับสนุนและเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยให้ความเห็นว่า หากมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ควรให้สภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีสิทธิกำหนดกฎเกณฑ์ วิธีการ มีให้มีบุคคลใดแทรกแซงได้

นายสุทิน คลังแสง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภาสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตนได้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้ (๑) เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (๒) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นความต้องการของประชาชนหรือไม่ (๓) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (๔) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้เป็นการล้มประมุขิตของประชาชนที่ได้เห็นชอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (๕) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำให้เปลืองงบประมาณ และ (๖) เหตุใดฝ่ายค้านจึงเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสองแบบ กล่าวคือ เสนอตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และเสนอแก้ไขเพิ่มเติมแบบรายมาตรา

ตนได้ตอบประเด็นคำถามดังกล่าวว่า (๑) เหตุที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ เนื่องจากแก้ไขไปแก้ปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี เนื่องด้วยการเมืองในขณะนี้ไม่เอื้ออำนวยให้กับประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (๒) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นความต้องการของประชาชนหรือไม่นั้น ตนเห็นว่าเป็นความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเห็นได้จากเป็นนโยบายของพรรคการเมืองหลาย ๆ พรรค ทั้งรัฐบาลเองได้มีการแถลงนโยบาย เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา ในข้อ ๑๒ ซึ่งได้วางหลักไว้ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายการแก้ไขปัญหาโดยการศึกษาร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ทั้งรัฐสภาได้มีการตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ขึ้น ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้คณะกรรมการวิสามัญฯ นี้ ก็ได้ไปลงพื้นที่สอบถามเสียงจากประชาชนว่าต้องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือไม่ ซึ่งได้รับคำตอบว่าต้องการแก้ไข (๓) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เนื่องจากประชาชนจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาจากการที่ต่างชาติเข้ามาลงทุน รวมถึงเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศ ทั้งนี้ การที่ต่างชาติจะเข้ามาลงทุนในประเทศไทยนั้นต่างชาติต่างพิจารณาจากสถานการณ์และสภาพการเมืองของประเทศว่าเป็นสากล มีความเข้มแข็ง มีหลักนิติธรรม และมีธรรมาภิบาลที่ดีหรือไม่ ดังนั้น ปัจจัยแรกที่ต่างชาติพิจารณาสิ่งเหล่านี้ คือ รัฐธรรมนูญของประเทศ เมื่อรัฐธรรมนูญดี การปกครองของประเทศดีมีความโปร่งใส มีการถ่วงดุลและตรวจสอบต่างชาติดีก็มั่นใจที่จะเข้ามาลงทุน (๔) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้เป็นการล้มประมุขิตของประชาชนที่ได้เห็นชอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หรือไม่นั้น เห็นว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๑๖ ล้านคน ที่ได้เห็นชอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ก็สามารถให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ เพราะอย่างไรแล้วก็ต้องมีการทำประชามติให้ประชาชนได้มีสิทธิตัดสินใจร่วมกันว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ (๕) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทำให้เปลืองงบประมาณ เนื่องจากในภาวะเช่นนี้เศรษฐกิจของประเทศไม่ดี ตนเห็นว่า รัฐบาลใช้งบประมาณโดยไม่รู้วิธีการเพื่อให้งบประมาณกระจายได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ การทำประชามติเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยกระจายงบประมาณได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ เนื่องจากการลงทุนในลักษณะนี้จะทำให้เราได้รับการยอมรับ เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ทั้งได้เงินหมุนเวียนในระบบได้ดีที่สุด และ (๖) เหตุที่ฝ่ายค้านจึงเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสองแบบ กล่าวคือ แบบทั้งฉบับและรายมาตรา เนื่องจากเห็นว่า รัฐธรรมนูญที่ดีที่สุด คือ รัฐธรรมนูญที่ประชาชนยอมรับที่สุด โดยถ้าจะให้ประชาชนยอมรับมากที่สุด ต้องให้ประชาชนเป็นผู้ร่างเอง จึงเห็นว่าควรให้สภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งมาจากประชาชน

เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญ แต่มีกลุ่มคนบางจำพวกเห็นว่าจะเป็นการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้น ฝ่ายค้าน จึงเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบางมาตรา โดยไม่แก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒

นายชัยชนะ เดชเดโช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นั้น ไม่ได้เป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และเมื่อรัฐธรรมนูญได้มีการประกาศบังคับใช้ ก็ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ปัญหาที่ชัดเจนอย่างหนึ่งคือ ปัญหาเรื่องการคำนวณคะแนนเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผลमतที่กล่าวอ้างว่าจะทำให้คะแนนเลือกตั้งของประชาชนไม่ตกน้ำ โดยจะนำทุกคะแนนเลือกตั้งมาคำนวณเพื่อให้ได้สัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมี แต่การคำนวณดังกล่าวกลับทำให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพรรคการเมืองบางพรรคตกลงจากที่ควรจะมี ตัวอย่างเช่น ประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งที่ผ่านมามีจำนวน ๓๕,๕๖๑,๕๕๖ คน ซึ่งเมื่อนำมาคำนวณแล้วจะได้ผลลัพธ์ว่า จำนวนประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๗๑,๑๒๓ คน จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๑ คน พรรคประชาธิปัตย์ได้คะแนนเลือกตั้งจำนวน ๓,๙๕๙,๓๕๘ คะแนน ดังนั้น พรรคประชาธิปัตย์จึงควรมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๕๕ คน แต่ในความเป็นจริงพรรคประชาธิปัตย์กลับได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๒ คน เท่านั้น ในขณะที่บางพรรคการเมืองที่มีคะแนนเลือกตั้งประมาณ ๓๓,๐๐๐ คะแนนกลับได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑ คน ดังนั้น จึงเห็นว่าหลักการในการคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ที่ไม่ชัดเจน และทำให้เกิดปัญหา สมควรที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติม

นายตวง อันทะไชย สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรานั้นสามารถกระทำได้ตามอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา ตัวอย่างเช่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา ๙๑ เรื่องการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาเรื่องความสับสนในการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ แต่การแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตราที่ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชน เช่น มาตรา ๒๗๒ ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนั้น หากจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมก็ควรต้องมีการออกเสียงประชามติด้วย ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ นั้น ไม่สามารถกระทำได้นอกจากนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการเพิ่มร่างมาตรา ๒๕๖/๑ เพื่อให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับนั้น ก็ไม่สามารถกระทำได้เช่นกันเนื่องจากขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นั้น ประชาชนคือรัฐอธิปัตย์เป็นผู้สถาปนาให้เกิดรัฐธรรมนูญผ่านการออกเสียงประชามติ ดังนั้น การจะให้ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับก็ควรจะต้องมีการสอบถามไปยังประชาชนที่เป็นผู้สถาปนาให้เกิดรัฐธรรมนูญและเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญด้วยว่า เห็นด้วยกับการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือไม่

มาตรา ๗๗ ได้กำหนดเกี่ยวกับการตรากฎหมายว่า “ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน” แต่ร่างมาตรา ๒๕๖/๑ นั้นยังไม่ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งยังไม่ได้เปิดเผยผล

การรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๗๗ ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้าน และเป็นระบบ แล้วเผยแพร่ผลการรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งผลการวิเคราะห์นั้นให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจ เพื่อจะนำไปสู่การพิจารณาว่าควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างมาตรา ๒๕๖/๑ หรือไม่

ที่ผ่านมาได้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และต่อมายังได้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นอีกในปี ๒๕๕๐ ดังนั้น จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับนั้นไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมปัจจุบัน หรือจะแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ นอกจากนี้ ปัญหาความขัดแย้งในปัจจุบันได้เข้าไปถึงสถาบันที่เล็กที่สุดในสังคมคือสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาด้วย โดยความขัดแย้งนั้นเป็นความขัดแย้งทางความคิดเกี่ยวกับสถาบันหลักของชาติ คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ การปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น การแสดงความคิดเห็นนั้นสามารถกระทำได้ แต่การแสดงความคิดเห็นนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของการรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ปฏิบัติต่อผู้ที่มีความเห็นต่างประหนึ่งศัตรูเพราะจะทำให้สังคมขาดสันติสุข ดังนั้น หากจะให้มีการร่างรัฐธรรมนูญจะมีหลักประกันใดที่จะแสดงให้เห็นว่าจะไม่มีการใช้สภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นเวทีในการก้าวล่วงหรือจบบ้างสถาบันหลักของชาติ

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามร่างมาตรา ๒๕๖/๑ เปรียบได้กับการขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยพิจารณาวินิจฉัย โดยพิจารณาวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญได้มาจากการลงมติของประชาชนก็ควรให้ประชาชนได้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่

จากประเด็นที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น หากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราสามารถกระทำได้ตามอำนาจของรัฐสภา ยกเว้นการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ และหากต้องการแก้ไขเพิ่มเติมในบางมาตราที่ได้ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชนแล้ว เช่น มาตรา ๒๗๒ ก็ควรต้องมีการออกเสียงประชามติเพื่อสอบถามประชาชนว่าเห็นด้วยที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับนั้นรัฐสภาไม่มีอำนาจกระทำได้ ควรต้องนำเรื่องดังกล่าวไปสอบถามในการออกเสียงประชามติว่าประชาชนเห็นด้วยกับการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือไม่ โดยก่อนที่จะให้มีการออกเสียงประชามติควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชนเพื่อประกอบการพิจารณาในการออกเสียงประชามติของประชาชน ทั้งนี้ ในช่วงระยะเวลาที่มีการรับฟังความคิดเห็นนั้น จะต้องมีแนวทางในการป้องกันไม่ให้มีการก้าวล่วงหรือจบบ้างสถาบันหลักแห่งชาติด้วย และเมื่อมีการออกเสียงประชามติ หากประชาชนเห็นว่าควรให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ก็ให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ โดยต้องมีแนวทางในการป้องกันไม่ให้มีการใช้สภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นเวทีในการก้าวล่วงหรือจบบ้างสถาบันหลักของชาติด้วย จากนั้นเมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญกร่างรัฐธรรมนูญใหม่แล้วเสร็จก็ให้สอบถามประชาชนผ่านการออกเสียงประชามติอีกครั้งหนึ่งว่าประชาชนเห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญใหม่ที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้กร่างขึ้นหรือไม่ เพื่อให้การร่างรัฐธรรมนูญมีความยึดโยงกับประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

นายไพจิต ศรีวรขาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ในปัจจุบันมีความร่วมแรงร่วมใจทั้งจากพรรคฝ่ายค้าน และฝ่ายรัฐบาลในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้รัฐธรรมนูญเป็นประชาธิปไตย โดยควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และได้รัฐธรรมนูญที่มาจากประชาชนอย่างแท้จริง

นายมนูญ ลีวาภิรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเศรษฐกิจใหม่ ในฐานะสมาชิก
รัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญคือเครื่องมือที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างความเจริญให้กับบ้านเมือง ทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ในทฤษฎีบ้านหลังใหญ่ รัฐธรรมนูญจึงเปรียบเสมือนบ้านที่จะทำให้ผู้อยู่อาศัยมีความสุข แต่เมื่อบ้านหรือรัฐธรรมนูญมีความบกพร่องก็ต้องแก้ไข ต่อเติมบ้านให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รัฐธรรมนูญปัจจุบันมีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขเพิ่มเติมในหลายประเด็น ดังนี้

๑) รัฐธรรมนูญปัจจุบันมีความซับซ้อนเกินไป กล่าวคือเนื้อหาในรัฐธรรมนูญนั้นควรสั้น กระชับ ควรบัญญัติเฉพาะหลักการสำคัญ ไม่ควรบัญญัติรายละเอียดหรือวิธีปฏิบัติ

๒) รัฐธรรมนูญปัจจุบันกำหนดรายละเอียดซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติในบางเรื่อง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น

มาตรา ๙๑ การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อทำให้เกิดความสับสน และเกิดปัญหาในทางปฏิบัติอย่างมาก

มาตรา ๙๘ เรื่องผู้ต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง กรณีเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ ในทางปฏิบัติไม่ได้พิจารณาเฉพาะกรณีผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนเท่านั้น แต่มีการตีความโดยใช้วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทมาเป็นตัวกำหนดในการพิจารณาว่าผู้ใดเป็นผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนด้วย ซึ่งการตีความดังกล่าวไม่น่าจะตรงกับเจตนารมณ์ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่ต้องการให้ผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนครอบงำสื่อและใช้สื่อเพื่อประโยชน์ทางการเมือง

การแปรญัตติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ ในมาตรา ๑๔๔ มีการกำหนดไม่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายงบประมาณ ซึ่งจะทำให้ในอนาคตหน่วยงานของรัฐจะจัดทำแต่โครงการที่มีขนาดใหญ่และเป็นงบประมาณเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายได้

มาตรา ๒๕๐ อำนาจหน้าที่การปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่องการกระจายอำนาจให้การปกครองส่วนท้องถิ่นในทางปฏิบัตินั้น ไม่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพราะไม่ได้กำหนดให้ท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการบริการสาธารณะ จึงควรต้องมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง

มาตรา ๑๖๒ การแถลงนโยบายต่อรัฐสภาที่กำหนดให้ต้องชี้แจงแหล่งที่มาของรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินนโยบาย เห็นว่าไม่ควรกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในการแถลงนโยบายรัฐบาล ควรนำเรื่องดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในส่วนของการพิจารณางบประมาณ

ทั้งนี้ เห็นว่าควรมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยการตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญนั้น ควรมีสัดส่วนผู้แทนภาคประชาชนและสัดส่วนผู้แทนจากเยาวชน นิสิต นักศึกษาด้วย

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญร่างมาตรา ๒๕๖ โดยกำหนดให้ในการพิจารณาครั้งที่หนึ่งขึ้นรับหลักการนั้น ให้ตัดคะแนนเสียงของวุฒิสภาที่ต้องเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาออก และในวาระที่สามขึ้นสุดท้ายให้ตัดคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกันออก รวมถึงตัดเสียงเห็นชอบไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาออกด้วย เป็นการกระทำที่จะทำให้เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกับอดีตที่ผ่านมาคือ เผด็จการรัฐสภา ที่รัฐสภาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยเห็นแต่ประโยชน์ของพวกพ้องโดยไม่คำนึงถึงเสียงส่วนน้อยในรัฐสภา ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วยกับการตัดคะแนนเสียงของวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรออก นอกจากนี้ เจตนารมณ์ของผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ มีความมุ่งหมายให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นต้องเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยความเห็นชอบจากทุกฝ่าย มีการรับฟังเสียงข้างน้อย เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เผด็จการรัฐสภาขึ้นอีก ดังนั้น จึงควรคงเงื่อนไขในการให้ความเห็นชอบของวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรไว้

การมีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ในปี ๒๕๓๙ ซึ่งมีการกล่าวอ้างว่าเป็นการยกร่างรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุด เพราะประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการยกร่าง ดังนั้น จึงมีการเสนอร่างมาตรา ๒๕๖/๑ เพื่อให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ แต่ผู้เสนอไม่ได้พิจารณาว่าบริบท สถานการณ์ และสภาวะแวดล้อมในปัจจุบันเหมือนกับปี ๒๕๓๙ หรือไม่ ในปี ๒๕๓๙ ทุกฝ่ายต้องการมีรัฐธรรมนูญ การยกร่างรัฐธรรมนูญจึงเป็นไปได้ด้วยดี แต่ด้วยบริบท สถานการณ์ และสภาวะแวดล้อมในปัจจุบันที่มีกลุ่มคนที่มีทัศนคติ และพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันหลักของชาติอย่างชัดเจน การให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญจึงอาจไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในปัจจุบัน แต่เป็นการสร้างความขัดแย้งให้รุนแรงมากขึ้น นอกจากนี้ แม้สภาร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๙ จะร่างรัฐธรรมนูญที่ทำให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น มีรัฐบาลที่เข้มแข็ง และมีการสร้างองค์กรอิสระขึ้นมาตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล แต่ในขณะเดียวกันก็มีปัญหาเกี่ยวกับการแทรกแซงองค์กรอิสระ และการใช้ช่องว่างของกฎหมายสร้างอำนาจให้กับพวกพ้องด้วย ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งการการแตกแยกของคนในสังคมที่ต่อเนื่องยาวนานมาถึงปัจจุบัน ดังนั้น การใช้สภาร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๙ เป็นต้นแบบจึงอาจไม่ใช่แนวทางการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

ในปี ๒๕๕๕ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ ว่า “อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของประชาชนอันเป็นที่มาโดยตรงในการให้กำเนิดรัฐธรรมนูญ โดยถือว่ามีอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญที่ก่อตั้งระบบกฎหมายและองค์กรทั้งหลายในการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง เมื่อองค์กรที่ถูกจัดตั้งมี

เพียงอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญให้ไว้และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงเป็นไปได้ที่จะให้องค์กรนั้นใช้อำนาจที่ได้รับมอบมาจากรัฐธรรมนูญนั้นเองกลับไปแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นเหมือนการใช้อำนาจแก้ไขกฎหมายธรรมดา แม้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะเป็นอำนาจของรัฐสภาก็ตาม แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการยกร่างใหม่ทั้งฉบับยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๕๐ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะให้ประชาชนได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ หรือรัฐสภาจะใช้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็เป็นความเหมาะสมและเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะดำเนินการดังกล่าว ” การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และการเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๒๕๖/๑ มีลักษณะเดียวกับการที่รัฐสภาเคยแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ ดังนั้น การจะแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และการเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๒๕๖/๑ ต้องพิจารณาว่าจะเป็นการขัดหรือแย้งกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ และเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕๖ คือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ไม่ได้มีความมุ่งหมายให้ยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และการเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๒๕๖/๑ จะเป็นการขัดกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕๖ หรือไม่ ทั้งนี้ เห็นว่า หากต้องการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญก็ควรต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติสอบถามประชาชนด้วยว่า ต้องการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญมายกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือไม่ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาด้วยว่า หากต้องการให้มีการออกเสียงประชามติควรจัดให้มีการออกเสียงประชามติก่อนการลงมติของรัฐสภาในวาระแรก หรือจัดให้มีการออกเสียงประชามติหลังจากการลงมติของรัฐสภาในวาระที่สามขึ้นสุดท้าย

สิ่งที่ควรต้องพิจารณาคือ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์ของใคร เป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือไม่ ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาในปัจจุบันที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาของผู้ใช้รัฐธรรมนูญ ตัวรัฐธรรมนูญไม่ได้มีปัญหาดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในทุกมาตรา

นางสาวจิราพร ลินธุไพร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันถึงแม้จะผ่านการออกเสียงประชามติ แต่ไม่ได้หมายความว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะเป็นประชาธิปไตยตามหลักการสากล และเห็นว่ารัฐธรรมนูญควรต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติม การวางเงื่อนไขให้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้ยากจะทำให้รัฐธรรมนูญล้าหลังไม่สามารถเท่าทันการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะการณ์โลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับหลังจากรัฐธรรมนูญประกาศบังคับใช้พบว่ามีปัญหาจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญในหลายกรณี เช่น วิฤติการณ์ยุติธรรม วิฤติการณ์ผู้นำ เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยการคืนอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญ ถึงแม้ในการยกร่างรัฐธรรมนูญจะมีค่าใช้จ่ายแต่ไม่ถือว่าเป็นการสิ้นเปลือง เนื่องจากรัฐธรรมนูญคือกลไกสำคัญที่ตัวกำหนดว่าผู้ใดจะเป็นผู้เข้าสู่อำนาจรัฐ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการปกครอง การเมือง การคลัง ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่จะเป็นประโยชน์กับประชาชนจึงไม่ถือว่าเป็นการสิ้นเปลือง

นายสาทิพย์ วงศ์หนองเตย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับที่ผ่านมาทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ต่างถูกยกกร่างขึ้นในบริบททางการเมืองและสังคมที่แตกต่างกัน รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับจึงออกแบบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะแก้ไขปัญหารัฐบาลที่อ่อนแอขาดเสถียรภาพ จึงบัญญัติเพื่อให้มีรัฐบาลที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบถ่วงดุล ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ รัฐธรรมนูญต้องการจะแก้ไขปัญหารัฐบาลที่เข้มแข็งเกินไป การแทรกแซงองค์กรอิสระทำให้ไม่สามารถตรวจสอบรัฐบาลได้ ส่วนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเกิดจากสถานการณ์ที่ไม่ไว้วางใจทางการเมือง การออกเสียงประชามติในขณะนั้นจึงเป็นไปเพื่อให้ประเทศสามารถเดินหน้าต่อไปได้ ดังนั้น จึงเห็นว่าเมื่อมีการประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญมาแล้วระยะหนึ่ง หากมีความจำเป็นก็ควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ โดยเฉพาะการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวอาจเป็นส่วนหนึ่งในการขจัดความขัดแย้งในสังคมปัจจุบัน

ในส่วนของการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเห็นว่า หากมีการรับหลักการการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐสภาควรตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อออกแบบว่าจะตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญอย่างไร แล้วจึงไปจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อสอบถามประชาชนว่าเห็นด้วยกับการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับหรือไม่ ซึ่งเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ และไม่เป็นการตัดอำนาจการสถาปนารัฐธรรมนูญของประชาชน ส่วนความกังวลว่าการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญนั้นจะส่งผลกระทบถึงสถาบันหลักของชาติ ในร่างมาตรา ๒๕๖/๙ วรรคสี่ ได้กำหนดว่า “การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะกระทำมิได้” การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงไม่ส่งผลกระทบถึงสถาบันหลักของชาติ นอกจากนี้ ยังเห็นว่าประเด็นที่ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมคือ มาตรา ๒๗๒ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี โดยเห็นว่าเมื่อมีการประกาศและบังคับใช้รัฐธรรมนูญมาแล้วระยะหนึ่ง ดังนั้นหากต้องมีการเลือกนายกรัฐมนตรีใหม่ก็ควรให้มีการเลือกตามเงื่อนไขปกติ ไม่ใช่เงื่อนไขเฉพาะ

นายสงคราม กิจเลิศไพโรจน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อชาติ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย เนื่องจากยกกร่างและจัดให้มีการออกเสียงประชามติภายใต้การยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงทำให้รัฐธรรมนูญขาดความชอบธรรม มีการเอื้อประโยชน์กับบุคคลบางกลุ่ม ทำให้เกิดวิกฤตยุติธรรม และกลายเป็นชนวนแห่งความขัดแย้งในปัจจุบัน นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังทำให้เกิดปัญหาหลายประการตามมา ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่ขัดกับหลักคุณธรรม กล่าวคือมีสมาชิกผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่เมื่อเทียบเคียงแล้วมีคะแนนเสียงน้อยกว่ามาตรฐานที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนพึงมี อีกทั้งยังเป็นรัฐธรรมนูญที่เขียนขึ้นเพื่อการสืบทอดอำนาจ เป็นรัฐธรรมนูญที่ทำให้ที่มาของกรรมการในองค์กรอิสระไม่ยึดโยงกับประชาชน นอกจากนี้ ยังเป็นรัฐธรรมนูญที่มีกฎหมายลูกที่มีบทบัญญัติเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดซึ่งขัดหรือแย้งกับหลักการของกฎหมายสากลที่กำหนดว่าบทบัญญัติใดแย้งหรือขัดกับหลักการและเหตุผลถือว่าไม่มีผลบังคับใช้ ซึ่งอาจทำให้เป็นปัญหาในอนาคต และท้ายที่สุดเป็นรัฐธรรมนูญ

ที่รวมศูนย์อำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจ จากประเด็นที่กล่าวมาจึงเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

นายระวี มาศฉมาดล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังธรรมใหม่ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้มีจุดอ่อนหรือปัญหาอยู่หลายประการ ตัวอย่างเช่น การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่ก่อให้เกิดความสับสน และทำให้มีการเปลี่ยนรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อหลายครั้งซึ่งส่งผลกับการให้ความเห็นชอบบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรี ดังนั้น เพื่อลดความขัดแย้งในสังคมและให้ได้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงจึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่..) พุทธศักราช (นายวิรัช รัตนเศรษฐ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) นั้นมีความเหมาะสม เนื่องจากการแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ซึ่งจะส่งผลให้รัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ง่ายขึ้น รวมทั้งการเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นการยึดโยงกับประชาชน และได้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย นอกจากนี้ ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช ฉบับดังกล่าว ยังมีการกำหนดห้ามไม่ให้แก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย

ในส่วนของการขั้นตอนการดำเนินการเห็นว่า หากรัฐสภามีมติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่..) พุทธศักราช (นายวิรัช รัตนเศรษฐ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) แล้วควรจัดให้มีการออกเสียงประชามติว่าประชาชนเห็นชอบกับการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งเป็นการคืนอำนาจให้ประชาชนผู้สถาปนารัฐธรรมนูญเป็นผู้ตัดสิน หากประชาชนเห็นด้วยกับการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญก็จัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ จากนั้นเมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้วเสร็จก็ให้ส่งร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากรัฐสภาเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็ให้ประกาศบังคับใช้ แต่หากรัฐสภาไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็ให้มีการออกเสียงประชามติว่าประชาชนเห็นชอบกับรัฐธรรมนูญดังกล่าวหรือไม่ ถ้าประชาชนเห็นชอบก็ให้ประกาศบังคับใช้ แต่ถ้าประชาชนไม่เห็นชอบให้ถือว่าร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป นอกจากนี้ เห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องด้วย ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องแล้วจึงให้มีการยุบสภาเพื่อเข้าสู่กระบวนการเลือกตั้งต่อไป

นายก้านรงค์ จันทิก สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เหตุผลในการขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นมีหลายเหตุผลตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งของประชาชน รัฐบาลไม่เข้มแข็งและขาดเสถียรภาพ และมีกรณีมาตรา ๒๗๒ เรื่องการพิจารณาแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่ามาตรา ๒๗๒ นั้น วุฒิสภามีอำนาจในการให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรีเฉพาะในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น และหากพิจารณาจากผลการลงคะแนนเลือกนายกรัฐมนตรี

ที่ผ่านมาก็จะเห็นได้ว่าถึงแม้วุฒิสภาจะไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็จะไม่เปลี่ยนไปจากปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติให้มีองค์กรอิสระขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อให้เกิดการถ่วงดุล และแก้ปัญหการกระทำผิดของนักการเมือง โดยเห็นว่าหากใช้ระบบปกติโดยเริ่มพิจารณาความผิดตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวนถึงศาลฎีกาอาจถูกนักการเมืองแทรกแซงได้ ดังนั้น จึงเห็นว่าควรตั้งบุคคลกลุ่มหนึ่งมาพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองเป็นการเฉพาะ จึงทำให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขึ้น ซึ่งได้ทำให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลและเอาผิดนักการเมืองหลายราย ดังนั้น หากให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งสามารถร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับอาจจะทำให้เกิดปัญหาอุปหรือลดทอนอำนาจองค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ นั้นเห็นว่า ก่อนจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมควรถามประชาชนที่เป็นผู้สถาปนารัฐธรรมนูญว่าเห็นด้วยกับการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือไม่ ทั้งนี้ควรสอบถามก่อนที่รัฐสภาจะมีการลงมติ เพราะประชาชนเปรียบเสมือนเจ้าของบ้านหากจะรื้อบ้านก็ต้องถามเจ้าของบ้านก่อนว่าอยากรื้อบ้านหรือไม่ ไม่ควรรื้อบ้านก่อนแล้วถึงค่อยถามความเห็นเจ้าของบ้าน การถามประชาชนคือการคืนอำนาจให้กับประชาชน ประชาชนเห็นอย่างไรก็ต้องดำเนินให้เป็นไปตามความเห็นของประชาชน

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นสามารถแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราได้ และประเด็นปัญหาที่ต้องมีคำตอบคือ ในการลงมติของรัฐสภานั้น หากรัฐสภาเห็นด้วยกับญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ แต่ไม่เห็นด้วยกับญัตติที่ ๓ ญัตติที่ ๔ ญัตติที่ ๕ และญัตติที่ ๖ หากให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญจะสามารถนำเอาความในญัตติที่ ๓ ญัตติที่ ๔ ญัตติที่ ๕ และญัตติที่ ๖ ที่รัฐสภาลงมติไม่เห็นชอบไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ หากสภาร่างรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการนำญัตติที่ ๓ ญัตติที่ ๔ ญัตติที่ ๕ และญัตติที่ ๖ ไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก็ไม่มีปัญหาจำเป็นที่จะต้องลงมติในญัตติที่ ๓ ญัตติที่ ๔ ญัตติที่ ๕ และญัตติที่ ๖ แต่ถ้าสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจในการนำญัตติที่ ๓ ญัตติที่ ๔ ญัตติที่ ๕ และญัตติที่ ๖ ไปบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก็ต้องบันทึกเป็นหลักฐานให้ชัดเจน โดยส่วนตัวเห็นว่าอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นรัฐสภาเป็นผู้มอบอำนาจให้ ดังนั้น สภาร่างรัฐธรรมนูญไม่ควรยกร่างรัฐธรรมนูญที่ขัดหรือแย้งกับมติของรัฐสภา

นายสมฤทธิ์ แทนทรัพย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามญัตติที่ ๑ และ ญัตติที่ ๒ โดยเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในบางมาตราเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประเทศในปัจจุบัน

นายสุรัชย์ เลียงบุญเลิศชัย สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญมาตรา ๓ วรรคสอง กำหนดว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม” ดังนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ ประเด็นที่หนึ่ง

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามญัตติทั้ง ๖ ญัตตินี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวมหรือไม่

ประเด็นที่สอง ญัตติเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ นั้นมีสาระสำคัญสามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วน ส่วนที่ ๑ คือการขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เป็นการขอแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเห็นว่าสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕๖ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญ ส่วนที่ ๒ เป็นการขอเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในส่วนนี้เห็นว่าสิ่งที่ต้องนำมาประกอบการพิจารณาคือความแตกต่างในรายละเอียดของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ของทั้ง ๒ ญัตติ ตัวอย่างเช่น ญัตติที่ ๒ กำหนดว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์นั้นไม่สามารถกระทำได้ แต่ญัตติที่ ๑ ไม่ได้กำหนดห้ามเรื่องดังกล่าวไว้ และที่สำคัญที่สุดคือ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เคยวินิจฉัยว่ารัฐธรรมนูญได้มาจากการลงมติของประชาชนก็ควรให้ประชาชนได้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ ดังนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาคือรัฐสภามีอำนาจวินิจฉัยหรือพิจารณาก่อนประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจหรือไม่

ประเด็นที่สาม เรื่องเป้าหมายในการยื่นญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ แต่ญัตติที่ ๓ ญัตติที่ ๔ ญัตติที่ ๕ และญัตติที่ ๖ ต้องการแก้ไขเป็นรายมาตรา ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือเป้าหมายในการเสนอญัตตินั้นคือต้องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ หรือต้องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา นอกจากนี้ ญัตติที่ ๔ และญัตติที่ ๕ ได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นบทเฉพาะกาล ประเด็นคือบทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติให้ใช้เฉพาะในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น มีความจำเป็นหรือไม่ที่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทเฉพาะกาล และท้ายที่สุดคือผลจากการลงมติของรัฐสภา หากรัฐสภาลงมติให้ความเห็นชอบกับบางญัตติ ขณะเดียวกันก็ลงมติไม่เห็นชอบกับบางญัตติจะส่งผลอย่างไร กล่าวคือถ้ารัฐสภาเห็นชอบกับญัตติทั้ง ๖ ญัตติ จะมีการดำเนินการอย่างไร จะมีการจัดตั้งให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ขณะเดียวกันรัฐสภาก็แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตาม ญัตติที่ ๓ ญัตติที่ ๔ ญัตติที่ ๕ และญัตติที่ ๖ ใช่หรือไม่ หรือจะให้ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนสองสภาเพื่อแยกกันพิจารณา และหากรัฐสภาลงมติเห็นชอบกับญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ แต่ไม่เห็นชอบกับญัตติที่ ๓ ญัตติที่ ๔ ญัตติที่ ๕ และญัตติที่ ๖ สภาร่างรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นนั้นจะสามารถพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่รัฐสภาลงมติไม่เห็นชอบได้หรือไม่

ประเด็นที่สี่ ผลของการลงมติของรัฐสภา ภาคประชาชนได้มีการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ซึ่งอยู่ระหว่างการตรวจสอบความถูกต้อง ประเด็นปัญหาคือหากรัฐสภาลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการญัตติทั้ง ๖ ฉบับแล้วจะส่งผลอย่างไร ต่อร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ภาคประชาชนเสนอจะถือว่าร่างดังกล่าวต้องตกไปเพราะเป็นการเสนอญัตติซ้ำหรือไม่

โดยส่วนตัวเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในมาตรา ๒๕๖ ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับนั้น เห็นว่ารัฐธรรมนูญได้มาจากการลงมติของประชาชนก็ควรให้ประชาชนได้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนว่าสมควร

จะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ ซึ่งผลจากการออกเสียงประชามตินั้นจะเป็นข้อสรุปและช่วยลดสถานะความขัดแย้งในปัจจุบันได้

นายวีระกร คำประกอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สาเหตุหลักที่ต้องมีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ เนื่องจากรัฐธรรมนูญปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญที่มาจากการทำรัฐประหาร ไม่ได้มาจากประชาชน ดังนั้น จึงเห็นว่าเพื่อให้รัฐธรรมนูญเป็นไปประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริงควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการยกร่างรัฐธรรมนูญ โดยการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของรัฐธรรมนูญนั้นมีประเด็นปัญหาที่ควรแก้ไขเพิ่มเติมในหลายมาตรา ตัวอย่างเช่น มาตรา ๘๘ เรื่องการถือหุ้นสื่อที่อาจส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากกลายเป็นผู้ต้องห้ามไม่ให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง มาตรา ๗๗ ที่กำหนดว่าก่อนการตรากฎหมายต้องรับฟังความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ทำให้การตรากฎหมายบางฉบับไม่สามารถสนองตอบได้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มาตรา ๘๑ การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ มาตรา ๘๒ การจัดเลือกตั้งใหม่ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรค ซึ่งผลของการปฏิบัติตามมาตรา ๘๑ ถึงมาตรา ๘๔ ทำให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ มาตรา ๑๐๗ การได้มาของสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๑๔๔ การแปรญัตติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถแปรญัตติใด ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนได้ทั้งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แทนของประชาชน มาตรา ๒๕๐ เรื่ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีการกำหนดรายละเอียดอย่างชัดเจนว่าท้องถิ่นจะได้รับการกระจายอำนาจอย่างไร มาตรา ๒๗๐ อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๗๒ การให้ความเห็นชอบบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรี และมาตรา ๒๗๔ เรื่อง ประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นต้น

กรณีเรื่องการจัดให้มีการออกเสียงประชามตินั้น มาตรา ๒๕๖ (๘) กำหนดว่า “ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (๗) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป” ดังนั้น ก่อนที่จะมีการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้ายต้องมีการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อสอบถามความเห็นชอบจากประชาชน การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญจึงไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ เพราะจะมีการสอบถามประชาชนผู้สถาปนารัฐธรรมนูญก่อนการดำเนินการ

นายรังสิมันต์ โรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีทั้งสิ้น ๖ ญัตติ ทั้งในประเด็นวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การเพิ่มหมวดการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ การยกเลิกอำนาจ

พิเศษของสมาชิกวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ การยกเลิกความชอบของประกาศและคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ รวมทั้งการแก้ไขระบบการเลือกตั้ง ทั้งนี้ เหตุผลที่สมาชิกรัฐสภาได้มีการอธิบายแสดงความเห็นหรือการมีกระแสข่าวว่าจะมีการคว่ำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมโดยสมาชิกวุฒิสภาไม่ว่าร่างนั้นจะถูกเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาลหรือเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมฝ่ายค้านก็ตาม โดยส่วนตัวเข้าใจดีว่าเหตุที่ไม่ต้องการให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพราะสภาร่างรัฐธรรมนูญที่จะถูกตั้งขึ้นจะมีที่มาจากตัวแทนของประชาชนเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน และรัฐธรรมนูญที่ประชาชนต้องการย่อมไม่มีพื้นที่สำหรับมรดกทั้งหลายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และเข้าใจดีว่าเหตุใดสมาชิกจึงไม่เห็นด้วยกับการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอให้ตัดอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาในการให้ความเห็นชอบกฎหมายปฏิรูปประเทศที่เป็นการทำหน้าที่แบบเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๐ ถึงมาตรา ๒๗๑ ถูกออกแบบมาเพื่อให้มั่นใจว่าหากรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ไม่ได้รับเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ก็จะสามารถอาศัยบทบัญญัติมาตรา ๒๗๐ ถึงมาตรา ๒๗๑ ให้สมาชิกวุฒิสภาเสียงหนึ่งในสามของรัฐสภาในการผ่านร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศให้แก่รัฐบาลได้ รัฐบาลโดยการนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา จะมีความมั่นคงตามแผนที่ได้วางไว้ และตนเข้าใจดีว่าเพราะเหตุใดสมาชิกจึงไม่เห็นด้วยกับการเสนอตัดอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาในการเลือกนายกรัฐมนตรี เพราะหลายท่านเห็นว่าไม่มีใครที่จะดีไปกว่าพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา และหากตัดมาตราดังกล่าวบุคคลที่จะเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปจะเป็นคนที่ประชาชนเลือกเข้ามาแต่จะไม่ใช่มุบุคคลที่ท่านพึงปรารถนา และเข้าใจดีว่าเหตุใดจึงไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๙ ที่รับรองประกาศ คำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพราะท่านตระหนักดีว่าการยกเลิกมาตรา ๒๗๙ จะทำให้การรัฐประหารในอนาคตจะไม่เกิดความศักดิ์สิทธิ์อีกต่อไปและจะเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลที่ได้รับผลประโยชน์จากการใช้มาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๗ พ้องร้องดำเนินคดีกับพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้

นอกจากนั้น ความเห็นแย้งของสมาชิกวุฒิสภาต่อร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมฝ่ายค้านได้ยื่นต่อประธานรัฐสภา สมาชิกวุฒิสภายังมีความกังวลเกี่ยวกับจำนวนงบประมาณจำนวน ๑๕,๐๐๐ ล้านบาท ในการดำเนินการออกเสียงประชามติ การใช้เงินงบประมาณจำนวนมากในสภาวะเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน อาจสร้างความกังวลกับหลายฝ่ายว่าเป็นการใช้งบประมาณที่เหมาะสมหรือไม่ เห็นว่างบประมาณในส่วนนี้เป็นการลงทุนเพื่อนำประเทศออกจากความขัดแย้ง แน่แน่นอนว่าเป็นจำนวนเงินที่สูงแต่เป็นจำนวนเงินที่คุ้มค่าและเชื่อว่าประเทศจะสามารถบริหารจัดการกับงบประมาณจำนวนนี้ได้โดยการงดซื้อเรือดำน้ำหนึ่งลำแล้วนำงบประมาณไปใช้ในการออกเสียงประชามติเพื่อสร้างโอกาสให้ประเทศไทยออกจากความขัดแย้งสามารถทำได้และเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า

สมาชิกรัฐสภาบางคนได้กล่าวว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านการออกเสียงประชามติซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่การผ่านการออกเสียงประชามติของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ก็ไม่สามารถลบความจริงของฝ่ายที่ออกมารณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเนื้อหาสาระของฝ่ายที่รณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ก็ไม่ต่างกับประเด็นที่สมาชิกรัฐสภาได้มีการอภิปรายกัน ต่างกันแต่เพียงว่าการรณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญในวันนั้นมีการจับกุมคุมขังผู้รณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญและดำเนินคดีที่มีอัตราโทษจำคุกสูงถึงสิบปี ส่งผลให้ประชาชนขาดโอกาสที่จะทราบถึงความเลวร้ายของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ชัยชนะในวันนั้นจึงตั้งอยู่บนคราบน้ำตาและความเจ็บปวดของประชาชน

สมาชิกสภาหลายท่านได้ตั้งประเด็นคำถามต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เสนอเข้ามาในวาระนี้ ว่าสุดท้ายเป็นไปเพื่อสิ่งใด ส่วนตัวเห็นว่าเป้าหมายของการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ในครั้งนี้คือจะต้อนนำไปสู่การสร้างระบอบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง ซึ่งหลายท่านอาจสงสัยว่าประเทศไทยไม่ได้มีระบอบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญหรืออย่างไร ซึ่งหากสมาชิกได้ติดตามการชุมนุมของพี่น้องประชาชน ติดตามสื่อโซเชียลมีเดีย หรือในวงสนทนาก็ตาม ควรยอมรับได้แล้วว่าวันนี้ประชาชนในประเทศต่างมีข้อกังขาต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมากยิ่งขึ้น สิ่งที่พวกเขากังขาไม่ใช่ความเป็นประชาธิปไตยที่เราต่างรู้จักกันดีว่าไม่ได้เป็นไปอย่างแท้จริง แต่ยังรวมถึงสถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อการเมืองไทยอีกด้วย

ประชาชนรู้ว่าสถาบันหลักของชาติในวันนี้อยู่ที่ไหน พวกเขารู้ว่าสถาบันหลักของชาติมีบทบาทต่อการจรรจาอย่างไร พวกเขารู้ว่างบประมาณที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ถูกใช้ไปกับเรื่องใดบ้าง พวกเขารู้ว่างบประมาณเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์เรื่องใดที่ถูกปกปิดมิให้รู้ พวกเขาได้รู้ว่ากฎหมายที่ออกมานั้นได้เพิ่มพูนและรวมศูนย์อำนาจไว้ที่สถาบันหลักของชาติมากน้อยเพียงใด พวกเขาเห็นว่าสถาบันหลักของชาติได้ถูกรัฐและกลุ่มการเมืองเป็นข้ออ้างเพื่อดำเนินการในเรื่องใดบ้าง พวกเขารู้ว่าใครได้ประโยชน์จากสถานะความเป็นอยู่ของสถาบันหลักของชาติ พวกเขาเห็นว่าสถานะของสถาบันหลักของชาติอยู่ในจุดไหน ในสถานการณ์ความขัดแย้งของสังคมในทุกวันนี้ พวกเขาเห็นว่าสิ่งที่ไม่ควรจะเป็น รู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นไม่เป็นคุณแก่ประชาชน และรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นหากสถาบันหลักของชาติอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง สภาพเหล่านี้ที่เกิดขึ้นได้ก็เพราะเกิดกระบวนการที่ทำให้สถาบันหลักของชาติขยับออกไปห่างจากระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และการจัดทำรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นหนึ่งในกระบวนการที่วุ่นวาย เหตุนี้จึงใหญ่ที่สุดของการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็คือการทำให้สถาบันหลักของชาติกลับมาใกล้ชิดกับระบอบประชาธิปไตยอีกครั้ง และระบอบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญเป็นอย่างไรวินั้น ในทัศนะส่วนตัวเห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญนั้นมีคุณลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยอย่างครบถ้วนไม่ว่าจะเป็นการถ่วงดุลอำนาจมากหรือน้อย องค์กรตามรัฐธรรมนูญมีที่มาที่ยึดโยงกับประชาชน มีการรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีการแบ่งแยกอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ มีกลไกตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของแต่ละฝ่าย ทั้งนี้ โดยไม่เป็นการบั่นทอนหรือทำลายหลักเสียงข้างมากหรือสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ยิ่งไปกว่านั้นต้องยอมรับความจริงว่าในปัจจุบันมีกระบวนการที่ใช้สถาบันเป็นแหล่งอ้างอิงของผู้ใช้อำนาจปกครอง ขุนนาง อำมาตย์ กองทัพ นายทุน และชนชั้นนำต่างๆ ในการแทรกแซงการเมืองใช้อำนาจกดทับประชาชนที่อยู่เบื้องล่าง และกอบโกยทรัพยากรของประเทศไว้เพื่อประโยชน์ของตนเอง จึงควรมีการจัดวางให้อยู่ในจุดที่เหมาะสมเพื่อมิให้มีการแอบอ้างสถาบันได้อีก

ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องออกแบบรัฐธรรมนูญที่ให้สถาบันที่สำคัญไม่ได้มีการใช้อำนาจด้วยตนเอง ไม่มีการบังคับบัญชาบุคลากรของรัฐด้วยตนเอง ไม่รับรองการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เช่น การรับรองการรัฐประหาร ให้กิจการทั้งหมดที่สำคัญต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล สมาชิกแทนราษฎรหรือองค์กรที่ยึดโยงกับประชาชน และอยู่ภายใต้การตรวจสอบขององค์กรสาธารณะที่มีสถานะเทียบเท่ากับองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่น ๆ ทุกองค์กร ซึ่งเป็นระบอบประชาธิปไตยในฝัน ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่จะจัดทำขึ้นจะต้องทำให้เกิดขึ้นให้ได้ การกิจของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่จะมีขึ้นนับแต่บัดนี้ไป จึงเป็นการเปิดพื้นที่แห่งการสร้างข้อตกลงใหม่ระหว่างประชาชนกับสถาบันที่สำคัญ และท้ายที่สุดข้อตกลงที่สร้างขึ้นมาแล้ว สภาร่าง

รัฐธรรมนูญ รัฐสภา รัฐบาล หรือองค์กรอื่นใดจะต้องไม่มาขัดขวางหรือลบล้างอีก การกีดกันนี้ถือเป็นภารกิจที่มีความสำคัญ พื้นที่แห่งการสร้างความขัดแย้งใหม่เพื่อนำไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่รัฐธรรมนูญถูกบังคับใช้สูงสุดจะต้องเป็นพื้นที่ที่ประชาชนมีที่มา องค์กรที่มาทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญมีที่มาจากประชาชนอย่างแท้จริงจะต้องเป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถสร้างข้อตกลงได้ในฐานะผู้ที่เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในประเทศ นอกจากนี้ยังต้องเป็นพื้นที่ที่เปิดให้ประชาชนแสดงเจตนาธรรมได้อย่างเต็มที่ว่าต้องการให้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีเนื้อหาสาระในแต่ละหมวด แต่ละมาตราอย่างไร ที่สำคัญต้องเป็นพื้นที่ที่จะต้องไม่มีการใช้อำนาจที่ไม่ถูกต้องเพื่อบีบบังคับหรือข่มขู่ประชาชนซึ่งหากบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ไม่ได้ระบอบประชาธิปไตยในผืนก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย

ประเด็นที่ได้นำเสนอจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกทั้ง ๒๕๐ คนที่เป็นผลพวงของคณะรักษาความสงบแห่งชาติไม่มีความยึดโยงกับประชาชนแม้แต่น้อยและยังมีอำนาจเป็นองค์กรที่เป็นอภิสิทธิ์ชน ยังคงให้มีการรับรองความชอบของประกาศและคำสั่งของคณะเผด็จการทหารไว้ในรัฐธรรมนูญต่อไป ยังคงให้มีระบบเลือกตั้งที่แตกต่างไปจากอดีตจนพรรคการเมืองบางพรรคนำไปกล่าวอ้างประโยชน์ซึ่งถือเป็นสิ่งที่แปลกปลอมของระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเฉพาะหน้าหากยังไม่สามารถยกเลิกไปได้ แล้วปัญหาที่ใหญ่กว่านี้จะกลายที่จะเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร

ระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดอย่างแท้จริงจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากสภาร่างรัฐธรรมนูญยังคงมีโครงสร้างสัดส่วนให้องค์กรหรือกลุ่มคนที่ไม่ได้มีฐานมาจากประชาธิปไตยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ประชุมอธิการบดีหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีการกล่าวหาถึงความโปร่งใสการทำหน้าที่ในการเลือกตั้ง หรือสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ การที่ส่งมอบให้องค์กรเหล่านี้ได้เข้ามามีส่วนในการเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญย่อมไม่สะท้อนถึงสิ่งที่ประชาชนต้องการ

ระบอบประชาธิปไตยที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าสภาร่างรัฐธรรมนูญปิดหูปิดตาหากไม่ยอมเปิดให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ในทุกมาตราซึ่งรวมถึงหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการสร้างระบอบประชาธิปไตยที่รัฐธรรมนูญคือกฎหมายสูงสุดแท้ที่จริงแล้วรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ก็อนุญาตให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด ๑ และหมวด ๒ ได้และขอย้ำว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด ๑ และหมวด ๒ หากใช้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐไม่ แต่การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องอยู่ภายใต้กรอบของมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ที่กำหนดห้ามมิให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ หรือเปลี่ยนแปลงการปกครอง นอกจากนั้นการปิดหูปิดตาของสภาร่างรัฐธรรมนูญเท่ากับเป็นการปิดปากประชาชน ดังนั้นกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้และมีความชอบธรรมหากเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากตัวแทนของประชาชน มีเพียงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้นั่นที่เป็นการแก้ไขยากเป็นพิเศษซึ่งเกิดจากผู้ร่างรัฐธรรมนูญได้ออกแบบกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้ยากเป็นพิเศษเพื่อปกป้องมรดกของคณะรักษาความสงบแห่งชาติคือการปกป้องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อไม่ให้ประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนเข้าไปแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงไม่แปลกที่หากมีการเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะมีผู้ที่ได้รับประโยชน์จากคณะรักษาความสงบแห่งชาติมาแสดงความเห็นคัดค้าน สภาพการเมืองแบบนี้จะทำให้การเมืองไทยถึงทางตัน จึงขอเรียกร้องให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์และคัดค้านการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญพิจารณาตรึงตรองใหม่ และขอให้ชี้มนโนสำนึกที่ถูกในการให้ความ

เห็นชอบต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคร่วมฝ่ายค้านได้เสนอต่อรัฐสภา เมื่อกล่าวถึงสมาชิกวุฒิสภาตนทราบถึงความอึดอัดเนื่องจากไม่ได้มีที่มาจากประชาชนไม่ได้ทราบหรือคลุกคลีกับประชาชน แต่สมาชิกวุฒิสภาก็เป็นหนึ่งในผู้มีสิทธิในการเลือกพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งระยะเวลาผ่านไปเศษได้เห็นแล้วว่าเกิดข้อผิดพลาดอย่างไรบ้าง วันนี้จึงเป็นโอกาสที่จะได้มีการแก้ไขข้อผิดพลาด โอกาสที่จะได้กอบกู้ชื่อเสียง โดยให้ประชาชนได้มีสิทธิและเสรีภาพในการเลือกด้วยตัวของประชาชนเอง จึงขอเรียกร้องให้สมาชิกวุฒิสภาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างระบอบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศอย่างแท้จริง

นายเสรี สุวรรณภานนท์ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

สิ่งที่สมาชิกรัฐสภาทั้งสองสภาได้ร่วมกันพิจารณาญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งหกญัตติ สมาชิกวุฒิสภาที่เข้าร่วมประชุมต่างมีความคิด มีความร่วมมือในการร่วมกันในฐานะสมาชิกรัฐสภาให้มีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์กับประชาชนทั้งประเทศ ฉะนั้น ในการทำหน้าที่ในส่วนของสมาชิกวุฒิสภาก็ต้องทำหน้าที่ด้วยความรอบคอบ การตัดสินใจจะต้องเกิดประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น ญัตติที่เสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญนั้น สมาชิกวุฒิสภาได้ให้ความสำคัญโดยพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นตามมาว่าหากมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาแล้วจะเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญเข้ามาทำหน้าที่อย่างสมประโยชน์และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกที่เสนอญัตติหรือไม่ แต่ญัตติที่เสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญทั้งสองญัตติที่ประชุมจะต้องช่วยกันพิจารณาว่าหากมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นแล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญจะทำหน้าที่แทนประชาชนทั้งประเทศในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่กระบวนการทำหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเมื่อพิจารณาจากญัตติสองฉบับที่เสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ก็ยังมีข้อกังวลต่อการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจะสามารถทำหน้าที่ได้อย่างอิสระหรือไม่ เมื่อเข้ามาทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญแล้วจะไม่ถูกแทรกแซงการทำหน้าที่ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ เพราะสิ่งที่คาดหวังให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจากบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่สมาชิกรัฐสภาในปัจจุบันเข้ามาทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญจะต้องทำหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง และสิ่งที่สมาชิกวุฒิสภาจะต้องพึงระมัดระวังก็คือเมื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ข้อเสนอในประเด็นต่างๆ ที่จะถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติในอนาคตหรือไม่ ดังนั้น จากการที่ได้รับฟังคำอภิปรายของสมาชิกรัฐสภาเกี่ยวกับการมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญนั้น ในส่วนของวุฒิสภาก็มีข้อกังวลว่ากรอบหรือแนวทางในการร่างรัฐธรรมนูญจะเป็นไปอย่างไรหรือกรณีที่มีผู้ไม่เห็นด้วย หรือสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นใหม่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ สภาร่างรัฐธรรมนูญจะถูกกดดันหรือไม่ ซึ่งสมาชิกวุฒิสภามีความกังวลในประเด็นดังกล่าว รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในอนาคตอาจจะไปไกลเกินกว่าที่ได้คิดไว้

ส่วนญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จำนวน ๔ ญัตติที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา หากจะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ส่วนตัวเห็นว่าข้อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตราทั้งสี่ญัตติ ประเด็นที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญยังน้อยเกินไปหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะสามารถแก้ไขปัญหให้กับประเทศชาติ และปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือไม่ หรือเป็นเพียงข้อเสนอตามความต้องการของสมาชิกแล้วอ้างอิงเสียงหรือสิทธิจากประชาชนซึ่งหากจะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ควรพิจารณาประเด็นปัญหาให้รอบคอบ

สิ่งที่อยากเห็นคือเมื่อมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้วทำให้การเมืองสงบเรียบร้อย เมื่อการเลือกตั้งแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรอยู่ในตำแหน่งให้ครบสี่ปี มีระบบการตรวจสอบที่ดี มีการบริหารประเทศที่เข้มแข็ง มั่นคง การทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาและการมีระบบการเมืองที่เข้มแข็ง อยากเห็นบ้านเมืองมีเสถียรภาพ มีเศรษฐกิจที่ดี ซึ่งหากจะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องมีความชัดเจนในเรื่องดังกล่าว นอกจากนั้น ในคณะกรรมการการเมืองของวุฒิสภามีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรให้นัการเมืองที่ดีได้นักการเมืองที่สร้างประโยชน์ให้กับประชาชน

ประเด็นที่ควรมีการพิจารณาทบทวนในรัฐธรรมนูญ เช่น การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม การทำให้การเมืองเป็นของประชาชน ไม่ใช่การเมืองเป็นของนักการเมือง ไม่ใช่การเมืองเป็นของนายทุน ฉะนั้น พรรคการเมืองจะมีวิธีการสร้างระบบ สร้างกระบวนการไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างไร และจะมีวิธีการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองให้สามารถอยู่ร่วมกันเพื่อความผาสุกของประชาชนทั้งประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไรให้สมบูรณ์ที่สุดด้วยการรักษาผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ นอกจากนั้นจะสร้างความสามัคคีให้กับคนในชาติได้อย่างไร ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญจะออกแบบอย่างไรเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งเป็นเพียงตัวอย่างของประเทศที่ควรมีการพิจารณาในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ดังนั้น วุฒิสภาพร้อมให้ความร่วมมือแต่จะยึดถือเอาประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ

นายชาดา ไทยเศรษฐ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคภูมิใจไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภาสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมา ๒๐ ฉบับ ใน ๘๘ ปี ก็ฉบับละ ๔ ปี ๔ เดือน ถ้าพูดถึงว่าฉบับละ ๔ ปี ๔ เดือน สิ่งที่สำคัญคือ ตนเข้าสู่การเมืองเมื่อปี ๒๕๕๑ ก็พูดถึงเรื่องรัฐธรรมนูญ แก่รัฐธรรมนูญก็มีเหตุการณ์มีอะไรุ่นวายไปตามประสา ปี ๒๕๕๔ ก็แก้รัฐธรรมนูญก็เกิดความวุ่นวายกันอีกเลยมามองว่าแล้วแก้เพื่ออะไรกัน เรากำลังจะแก้เพื่ออะไร ทำเพื่ออะไร ด้วยความเคารพ วิธีการเลือกตั้งก็เป็นเหมือนกติกาบางคนก็อยากได้บัตรใบเดียว บัตร ๒ ใบ ซึ่งเป็นเรื่องนักกีฬาที่เลือกกติกา ถ้าไม่พอใจกติกา ก็อย่ามาเล่น แต่สิ่งที่สำคัญคือหลายปีมานี้เราพูดกันแต่เรื่องแก้รัฐธรรมนูญ กลายเป็นว่าการแก้รัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของคนที่ไม่ดี เพราะเราทำไปทำมาก็ไม่ได้แก้เพื่อประชาชน ไม่ได้แก้เพื่อจะแก้ปัญหาบ้านเมือง แต่เป็นการแก้เพื่อความต้องการ วันนี้ก็มาถึงอีกจุดหนึ่งที่คนไทยต้องคิด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งนี้ก็ต้องคิด คิดที่จะหาทางที่ดีทางออกที่ไปด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย ความต้องการของท่านอาจจะไม่ได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ได้ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ก็ต้องยอมกัน ก็ต้องคุยกัน แต่อย่าแก้ด้วยระบบศรีธนญชัย อย่าดึงเวลา อย่าสร้างปัญหา ผู้มีอำนาจในบ้านเมืองหรือประชาชนคนไทยทุกคนก็เหมือนกันต้องทำเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ให้ประเทศนี้ บ้านเมืองนี้สงบ บางเรื่องยังไม่สมควรทำก็อย่าไปทำ ไม่ใช่ว่าจะเอาความต้องการของตัวเองเป็นตัวตั้งอย่างเดียว

วันนี้สิ่งที่สำคัญต้องแก่นิสัยแล้วยอมรับ ยอมเสียสละ คนไทยก็ต้องแก่นิสัย ถ้าพวกเราหันมามองตัวเองแล้วแก้ไขที่ตัวเรา ยอมรับความคิดของคนอื่นบ้าง ไม่ได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เอา ๕๐ ก็ยังดี ผมว่ารัฐธรรมนูญคงไม่ต้องแก้กันมากมายอย่างทุกวันนี้ ขอให้คุยกันด้วยหลักการและเหตุผลบางเรื่องไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ก็ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ แต่อย่าถือทิฐิถือมานะถือในเรื่องของตัวเองมาเป็นความต้องการถ้าไม่ได้แบบนี้ไม่เอาต้องเอาอย่างนั้น ด้วยความเคารพบ้านก็จะวุ่นวายไม่จบไม่สิ้น

ขอเรียกร้องให้พวกเราคนไทยแก่นั้สยกันเสียและรัฐธรรมนูญก็ไม่ต้องแก้บ่อย ๆ และที่สำคัญอย่าแก้เพื่อตัวเอง อย่าแก้ให้มีปัญหา วันนี้ ๒ ฉบับ ก็คือแก้ มาตรา ๒๕๖ อีก ๔ ฉบับ ก็หลายมาตรา ก็มีเหตุผลด้วยกันทั้งคู่ เอา สสร. มา แต่อีกฝ่ายหนึ่งก็เห็นว่ากลัวว่าจะมีปัญหา กลัวจะถูกล้ม ถ้าไม่อย่างนั้นก็แก้รายมาตราไปก่อน ก็เป็นเหตุผลของทุกคน แต่สิ่งที่สำคัญนั่งจับเข่าคุยกันบ้างไม่ได้หรือ คุยกันด้วยหัวใจของความเป็นคนไทยที่รักชาติรักแผ่นดินเท่า ๆ กัน ไม่มีใครรักชาติรักแผ่นดินเหนือกว่ากันหรอกแต่ความเสียสละสำคัญมากกว่า

นายสมชาย แสวงการ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

วันนี้วันที่ ๒๓ และวันที่ ๒๔ กันยายน ตรงกับวันที่ ๒๓ และวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ เมื่อ ๘ ปี ๗ เดือนที่แล้ว ที่ท่านเพื่อนสมาชิกบางส่วนเคยอยู่ในสภาที่ถนอมอุทองในพิจารณาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้วก็มีปัญหานำไปสู่วิกฤติการเมือง มาตรา ๒๕๖ ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่แบบเดียวกัน ที่ต้องพูดอย่างนี้เพราะล้วนเป็นสมาชิกรัฐสภาที่ต้องหาทางออกร่วมกัน แต่ต้องกราบเรียนว่า ๒ วันที่ผ่านมามีหลายเรื่องที่สมาชิกวุฒิสภาที่เป็นผู้แทนราษฎรเช่นกัน อย่างลิมว่า ๕๐ คน มาจากการเลือกกันเองหรือเลือกตั้งกันในแต่ละภูมิภาคเข้ามาด้วย มีสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๒๐๐ คน ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ใหญ่ได้รับคำกระแทก เสียชื่อเสียงหายเหี้ยม ก็คิดว่าบางครั้งก็เป็นสิ่งที่มีบ้างควร ต้องขออนุญาตว่าถ้าเราจะทำงานต่อไป ไม่ว่าจะร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ หรือจะแก้รัฐธรรมนูญรายมาตรา ถ้าเจอบรรยากาศแบบนี้บ่อย ๆ คิดว่าไปไม่รอดให้มองเห็นเพื่อนสมาชิกที่ร่วมทำงานด้วยกัน ถ้าตั้งท่าบังคับไม่มีวันทำได้สำเร็จ วันนี้ต้องอาศัยเสียงสมาชิกวุฒิสภา ๑ ใน ๓ คือ ๘๔ เสียง เราพร้อมที่จะร่วมมือถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง สมาชิกวุฒิสภาทุกคนเป็นคนรักบ้านรักเมือง มีความต้องการเปลี่ยนแปลงปฏิรูป อยากเห็นอนาคตคนใหม่ ๆ เข้ามาสานต่อ แต่บางสิ่งบางอย่างที่พูดออกมานั้นทำให้ขาดความไว้วางใจอย่างยิ่ง และกังวลใจมาก โดยเฉพาะเรื่องการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเมื่อสักครู่ก็มีพยายามหยิบหยิก ๑๐ ข้อ เอาใส่ตัดแปลงเข้าไป

การตั้ง สสร. โดยไม่มีกรอบเป็นอันตราย การแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เขียนไว้ชัดเจนว่ารัฐธรรมนูญแก้ไขได้ มีหมวดว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญชัดเจน แต่ไม่มีหมวดว่าด้วยการสร้างรัฐธรรมนูญใหม่ สิ่งที่เป็นสมาชิกพูดนั้นเป็นข้อกฎหมายที่กังวล สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านอาจจะใหม่ บางท่านอาจจะไม่เข้าใจว่าวันหนึ่งถ้าต้องโดนถอดถอนโดนยื่น ป.ป.ช. และโดนขู่ความผิดจะเกิดอะไรขึ้น

ในเรื่องของการแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ที่จะแก้ไขนั้นถามสักครั้งว่าเคยส่งเข้าสภาหรือยัง บอกว่าแก้ยากแก้เย็น ไม่เคยส่งเข้าสภา แต่ส่งเข้าสภาพร้อมกับการตั้ง สสร. เลย ถ้าบอกรัฐสภาที่มี ๑ ใน ๓ ไม่อยากให้ความเห็นชอบ ไม่อยากให้มีเรื่องของสมาชิกฝ่ายค้านร้อยละ ๒๐ สิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตคือเสียงข้างมากลากไปหรือเผด็จการรัฐสภา กรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงเขียนบทบัญญัติข้างน้อยด้วยซ้ำไป อย่างน้อยต้องมีวุฒิสภา ๑ ใน ๓ คือ ๘๔ คน ถ้าเรื่องใดเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่าว่าแต่ ๘๔ เลย ๒๕๐ ก็ยังทะเลาะกันให้ถ้าไม่อยากมีก็ตัดออกลองเสนอเข้าสภาแต่ไม่ได้เสนอให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่

ส่วนในบางเรื่องที่กันไว้สำหรับการต้องทำประชามติเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแก้ไขหมวด ๑ บททั่วไป ซึ่งก็รู้อยู่แล้วว่าประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวแบ่งแยกไม่ได้ หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ เขียนไว้ชัดเจน บางส่วนก็ต้องไปถามประชามติ

ย้อนกลับมาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวแบ่งแยกไม่ได้ มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสมาชิกบางท่านไปใช้คำว่า มีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ และพยายามยั่วอย่างย้ง ซึ่งทำให้ไม่สบายใจว่าจะไปเกิดการร่าง

รัฐธรรมนูญและเกิดประเด็นเกี่ยวกับสถาบัน ร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอเข้ามาเพื่อจะให้ตั้ง สสร. นั้น ยังไกลเกินจริง เพราะคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แม้จะไม่ถือเป็นการล้มล้างการปกครอง แต่คำวินิจฉัยว่า องค์สภาพนาเป็นของประชาชนต้องกลับไปถามประชาชนก่อนนั้น ทำไมไม่กลับไปถามประชามติ ดังนั้น ควรถามประชามติก่อนว่าจะให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่หรือไม่

ประเด็นการแก้ไขรายมาตรา มีพรรคเพื่อไทยกับพรรคก้าวไกลเสนอมารแล้ว ๔ ประเด็น ไม่ได้หมายความว่าเห็นด้วยเห็นต่าง แต่วุฒิสภายังไม่ได้เสนอเลย มาตรา ๒๕๖ บอกว่าญัตติแก้ไขเพิ่มเติม ต้องมาจากคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรียังไม่ได้เสนอ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของ ส.ส. เสนอแล้ว หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ก็เสนอได้ ถ้ามาตราไหนเห็นว่าเป็นปัญหาและต้องการแก้ไขเพื่อประโยชน์บ้านเมือง ลองคิดดูจะเกิดผลประโยชน์กับประเทศชาติดีขึ้นหรือไม่ถ้าจะแก้ไขรายมาตรา สมมติ มาตรา ๒๗๐ เรื่องการปฏิรูปประเทศ บอกวุฒิสภาไม่จำเป็นต้องมีหน้าที่ในการปฏิรูป การปฏิรูปไม่คืบหน้าเพราะสภาผู้แทนราษฎรอาจจะไม่เห็นความสำคัญ อยากให้แก้มาตรา ๒๗๐ ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาาร่วมกันรับผิดชอบต่อการปฏิรูปประเทศ อย่างนี้ ไม่ต้อง ๑ ใน ๓ ไม่ต้องเอา ๘๔ คน เป็นต้น

เรื่องของการแก้ไขมาตราบางเรื่องที่เป็นเรื่องจำเป็นและอาจจะทำเรื่องบัตรเลือกตั้ง ใบเดียวหรือสองใบ ถ้าตัดสินใจใช้บัตรใบเดียวแบบเก่าก็มีพรรคการเมืองที่เสียเปรียบ ลองไปตกลงกันสิแล้วมาคุยกันใหม่ วุฒิสภา อาจจะเห็นด้วยก็ได้ ลองเปลี่ยนระบบการเลือกตั้งใหม่ ถ้าคิดคะแนนยาก จะกลับไปเลือกตั้ง ๒ ใบ ทำอย่างไรจะไม่เกิดการผูกขาดเกิดปัญหาเกิดธุรกิจการเมืองแบบเดิมที่พยายามออกแบบว่าจะกลับไป บัตร ๒ ใบ เป็นระบบรวมเขตเรียงเบอร์ที่ผู้ลงคะแนนเสียงมีสิทธิเลือกตั้งหลายพรรค หรือจะกลับไปบัตร ๒ ใบ เป็นระบบรวมเขตเรียงเบอร์ที่ผู้ลงคะแนนเสียงมีสิทธิเลือกตั้งหลายพรรค หรือจะกลับไประบบรวมเขต เบอร์เดียว ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนหนึ่งมีสิทธิเลือกได้คนเดียว ผมคิดว่าระบบแบบนี้หลายประเทศเขาก็ใช้ หรือจะกลับไปใช้บัตรใบเดียวแบบเดิมจะตัดเรื่อง ๕ เปอร์เซ็นต์ พรรคเล็ก ๆ ก็เสียหาย เพราะไม่เคยสามารถ ได้เสียง ส.ส. เข้าสภา มาตราแบบนี้ถ้าตกลงกันได้ ส.ว. เชื่อว่าจะลงมติเห็นชอบกับท่านในการแก้ไขได้

วันนี้การแก้ไขเสนอร่างรัฐธรรมนูญ ๔ ร่าง นั้นยังไม่ตอบโจทย์ ขอให้กลับมาทำโจทย์กันใหม่ แล้วกลับมาคุยในสภาอีก รัฐธรรมนูญวันนี้ถ้าสมมติโหวตแล้วไม่ผ่านก็ไม่ได้หมายความว่าสมัยประชุมหน้าที่เปิดเดือนพฤศจิกายนหรือปิดไปจะเสนอต่อไม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญนี้มีหมวดว่าด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญ อยู่แล้ว

สิ่งที่กังวลต่อไปอีกก็คือว่าการแก้ไขนั้นต้องชอบด้วยกฎหมาย อย่าเดินหน้าไปสู่กับดักที่กระทำผิดกฎหมายเสียเอง สภาเป็นที่ยกกฎหมาย มีข้อสงสัยบางประการเกี่ยวกับญัตติใน ๔ ร่างที่พรรคฝ่ายค้านเสนอ ทั้งวันที่ ๑๐ กันยายน และวันที่ ๑๖ กันยายนที่มีการเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา มีลายเซ็นของสมาชิกหลายท่าน ที่ลายเซ็นไม่เหมือนกัน ไม่แน่ใจว่าเป็นลายเซ็นที่มีการเปลี่ยนแปลงประการใด แต่ลายเซ็นหลายส่วนมีปัญหา

รัฐธรรมนูญได้ร่างมาแล้วผ่านประชามติ ๑๖.๘ ล้านคนนั้นยังไม่ได้กลับไปถามประชาชน อันเป็นองค์สภาพนารัฐธรรมนูญฉบับนี้ และการแก้ไขรายมาตรา ยังไม่ได้อธิบายเพียงพอ สมควรที่จะได้กลับมาพิจารณาแก้ไขรายมาตราที่เป็นปัญหาดตรงกัน เพื่อประโยชน์ประเทศชาติ หากใช้ตามที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ส่วนประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองที่กังวลว่าจะนำไปสู่ความรุนแรงนั้น เรื่องแบบนี้ควรพูดกันในสภา อย่างน่าสังเกตที่เอาความกดดันของมวลชนเพราะมวลชนที่ว่าเป็นประชาชนของใคร เป็นประชาชนฝ่ายใด ถ้าทำอย่างนั้นไม่มีวันจบ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา จำเป็นต้องร่วมมือกัน วันนี้อันตรายถึงทางที่ยังไม่เห็นว่าจะตัน ประเทศไทยมีทางรอดเสมอ ประเทศไทยมีพระสยามเทวาธิราช ประเทศไทยมีคนไทยที่รักกัน แต่ต้องการทางออกร่วมกัน ทางเดินที่ไปได้ ประนีประนอม ประนอมอำนาจ

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ๔ ร่าง ที่เสนอต่อสภามีข้อสงสัยที่ไม่แน่ใจว่าตรวจสอบครบหรือไม่ ก็จำเป็นต้องตรวจสอบ ถ้าผิดแล้วลงมติก็ต้องส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยอีก ทางออกที่เป็นไปได้ว่าทั้งพรรคร่วมรัฐบาลและพรรคร่วมฝ่ายค้าน และ ส.ว. ลองเสนอทางออก ถ้าเสนอทางออกที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ต่อบ้านเมือง แล้วเป็นทางออกที่ทุกฝ่ายร่วมกัน

นายชลน่าน ศรีแก้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ได้รับมอบหมายจากผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร่วมเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องด่วนที่ ๑ คือ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และให้มีการจัดตั้ง สสร. ร่างฉบับที่ ๓ ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ร่างฉบับที่ ๓ ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ร่างฉบับที่ ๔ ว่าด้วยยกเลิกมาตรา ๒๗๙ และร่างฉบับที่ ๕ ว่าด้วยระบบเลือกตั้ง แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ มาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม

เรื่องที่มีความจำเป็นสำคัญอย่างยิ่งที่อยากจะเรียนสมาชิกรัฐสภา เพราะเป็นความรับผิดชอบของสมาชิก เป็นหน้าที่และเป็นอำนาจในการที่จะแก้ไขบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ ตามที่มีสมาชิกเสนอเข้าสู่การพิจารณา เป็นหน้าที่ที่จะต้องร่วมกันพิจารณา

เรื่องที่ ๑ ในการอภิปรายมีสมาชิกได้อภิปรายเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ ทั้งฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาล และสมาชิกวุฒิสภา สามารถรวบรวมกลุ่มความเห็นไว้เป็น ๓ กลุ่ม กลุ่มที่ ๑ เป็นกลุ่มที่เห็นด้วยที่จะรับหลักการทั้ง ๖ ร่าง และรับหลักการเป็นบางร่าง กลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มที่ไม่ได้แสดงความเห็นว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการ แต่มีข้อเสนอแนะ เช่น ควรจะแก้เป็นรายมาตรา ยังไม่ถึงเวลา ยังไม่สมควร เป็นต้น กลุ่มที่ ๓ เป็นกลุ่มที่แสดงเจตนารมณ์อย่างชัดเจนว่ายังไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ประเด็นการพิจารณาวาระนี้เป็นวาระที่ ๑ ขึ้นรับหลักการ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ในวาระที่ ๑ มีมติชัดเจนว่าจะรวมทั้ง ๖ ฉบับ รวมพิจารณาสมาชิกก็อภิปรายก็จบสิ้นการอภิปรายก็ยุติไป มีคำถามจากสมาชิกผู้ทรงเกียรติว่าลงมติแล้วผลลงมติจะเป็นอย่างไร แนวทางการลงมติชัดเจน บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและข้อบังคับฯ ขานชื่อเรียงตามลำดับอักษร จะมีกรรมการนับคะแนน สิ่งที่จะต้องขานแล้วบอกกับประธานเพื่อบันทึกไว้ในสภา คือ ถ้าเห็นด้วยก็คือรับหลักการ ไม่เห็นด้วยคือไม่รับหลักการ ไม่ออกเสียงก็จะบันทึกไว้ แต่ในการลงมติ มีการเรียงลำดับอักษรของสมาชิกรัฐสภา เพื่อความสะดวกในการนับคะแนน ด้วยความเคารพ กรรมการ มี ๖ คน เพราะฉะนั้นขอ ๒ ท่าน ๔ คน ลงคะแนนรวม อีก ๒ ท่านแยกไปปรณหนึ่งของท่านสมาชิกวุฒิสภา ๒๕๐ คน เพื่อสะดวกในการนับจำนวนสมาชิกวุฒิสภาเพราะมีข้อกำหนดว่าในวาระหนึ่งต้องได้เสียงจาก ส.ว. ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ คือ ๘๔ เสียงขึ้นไป ก็จะทำให้การรวมคะแนนได้รวดเร็วขึ้น ผลการลงคะแนนบางท่านจะเห็นด้วยกับร่างที่ ๑ ร่างที่ ๒ หรือร่างที่ ๔ ไม่เห็นด้วยกับร่างที่ ๓ ร่างที่ ๕ ร่างที่ ๖ ก็เป็นสิทธิของสมาชิกแต่ละท่าน มีอาจไปโน้มน้าวหรือบังคับได้ เพราะว่าเป็นข้อห้ามตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่จะต้องไม่อยู่ในอาณัติผูกมัด

ของผู้ใด แต่สิ่งที่จะนำเรียนก็คือว่า สมาชิกหลายคนแสดงเจตจำนงที่ดีที่จะใช้รัฐสภาเป็นสถานที่แก้ปัญหาให้กับประเทศชาติบ้านเมือง ล้วนมีเจตนาดีที่จะทำเพื่อบ้านเมือง เพราะฉะนั้นหลังจากที่สรุปแล้วเชื่อมั่นในการตัดสินใจว่าเป็นอย่างไร

กรณีที่มีสมาชิกสอบถามผู้เสนอญัตติว่าถ้ามีการลงมติไปแล้วไม่รับหลักการ เช่น ร่างที่ ๓ ร่างที่ ๔ ร่างที่ ๕ ร่างที่ ๖ ผลจะเป็นอย่างไร จะสามารถนำไปพิจารณาในชั้นของ สสร. ได้อีกหรือไม่ เป็นคำถามที่สำคัญ สสร. มีอำนาจตามบทบัญญัติที่เขียนในมาตรา ๒๕๖ ที่จะแก้ไข มีข้อห้ามใดก็ถือเป็นข้อห้ามที่ปฏิบัติไม่ได้ เช่น ร่างมาตรา ๒๕๖ ของรัฐบาลและฝ่ายค้านมีข้อห้ามว่าห้ามแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ หมวด ๒ ซึ่งจะปรากฏอยู่ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา ๒๕๖ ถ้าผ่านวาระที่สามและผ่านประชามติก็ปฏิบัติตามนั้น ถ้าไม่มีข้อห้ามที่เขียนไว้ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ สสร. ก็สามารถดำเนินการที่จะยกร่างแก้ไขเปลี่ยนแปลงทุกหมวด ทุกมาตราได้ ไม่ได้มีข้อผูกมัดว่ารัฐสภาเคยพิจารณาและไม่รับหลักการถือว่าตกไปห้ามนำมาพิจารณาในชั้นของ สสร. ไม่มีปรากฏ ต้องถือเอาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแก้ไขเรียบร้อยแล้วเป็นตัวยึดในการพิจารณา ประกอบกับข้อบังคับการประชุมรัฐสภา แม้ตกในปีนี้อย่างนี้ เปิดสภา ๑ พฤศจิกายน ก็สามารถยื่นได้ ขอบด้วยข้อบังคับ จะยื่นแก้ไขมาตราใดก็ได้ ขณะนี้ร่างของภาคประชาชนรอบรรจุอยู่เข้าใจว่า จะไปพิจารณาในสมัยหน้า ตรงนั้นก็เป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้

ประเด็นต่อไป ทำไมเสนอมาเพียง ๔ ร่าง ไม่ครอบคลุม ไม่เป็นเหตุเป็นผล ไม่ตอบโจทย์ประชาชนหลัก ๆ แล้วเสนอมาตรา ๒๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมหลักการ หลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้แก้ไขได้ยืดหยุ่นมากขึ้น ได้ง่ายขึ้น จริงอยู่ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดต้องแก้ไขยาก แต่ควรไม่ให้อายุเกินจนกระทั่งเกิดปัญหา เพราะฉะนั้นต้องหาจุดสมดุล แก้ไขให้ได้เพื่อผ่อนคลายในสิ่งที่จะเป็นปัญหา ในช่วงที่จัดทำ สสร. ระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๒ ปี ถึงจะได้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่น้อยกว่า ๒ ปี ถ้ามีเหตุการณ์ใด ๆ เช่น มีการเปลี่ยนแปลง นายกรัฐมนตรีลาออกหรือมีการยุบสภามีความจำเป็นที่จะต้องใช้บทบัญญัติบางมาตราที่มีบัญญัติไว้ในปี ๒๕๖๐ มารองรับการดำเนินการให้เป็นประชาธิปไตยให้มากที่สุด นั่นก็คือ ๔ มาตรา ที่เสนอแก้ ๑. เรื่องแก้ไขมาตรา ๒๗๒ ประกอบมาตรา ๑๕๙ ซึ่งมาตรา ๑๕๙ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกนายกรัฐมนตรีจากคนที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้นอกจากบัญชีรายชื่อพรรคการเมือง ถ้าเลือกไม่ได้ก็เลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ มาตรา ๒๗๒ ก็ยกเลิกไป มีความจำเป็นที่ต้องยกเลิก ถ้านายกรัฐมนตรีลาออกจะต้องมีการเลือกนายกรัฐมนตรีในรัฐสภา สิ่งที่ต้องเรียนว่าระบบเลือกตั้ง ทำไมแก้กลับไปใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่เคยบัญญัติไว้ เพราะถ้าแก้ไขได้ภายในรัฐสภาแห่งนี้ สภาผู้แทนราษฎรแห่งนี้ก็สามารถที่จะเอาไปใช้ได้ แม้ว่าจะต้องไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายประกอบอีก ๔ ฉบับ หรือ ๓ ฉบับเป็นอย่างน้อย ก็เชื่อว่าน่าจะมีโอกาสภายใน ๒ ปี หรือ ๑ ปี เรื่องมาตรา ๒๗๙ เรื่องมาตรา ๒๗๐ และเรื่องมาตรา ๒๗๑ ตรงนั้นก็เป็นกรยกเลิกไป ถ้าสามารถกระทำได้ก็จะเป็นประโยชน์กับประเทศชาติบ้านเมือง ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่จำกัดก็เลยได้เสนอร่างภาคประชาชน มีหลักการทั้งหมด ๑๑ หลักการ แก้ไขเป็นรายมาตราเกี่ยวกับเรื่องยุทธศาสตร์เรื่องปฏิรูปโล่งมาเรื่อย ๆ อำนาจหน้าที่เรื่องที่มาขององค์กรอิสระต่าง ๆ มาจนถึงหลักการที่ ๑๐ คือแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ให้แก้ง่ายขึ้น และจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่เช่นเดียวกัน ถ้าสมมติฝ่ายค้านยื่น แต่งสิ่งที่เราเป็นห่วงก็คือยื่นมาแล้วไม่มีความมั่นใจว่าจะได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ก็เลยมีความจำเป็นที่จะต้องแยกให้ท่านสมาชิกที่ทรงเกียรติได้พิจารณา ถ้าท่านพอใจที่จะรับร่างใดที่เป็นประโยชน์กับบ้านเมืองเราก็ยินดี ถ้าไม่รับร่างเราก็มีโอกาสได้เห็นร่างอื่นที่เรามีความต้องการ เช่น มาตรา ๒๕๖ และการจัดตั้ง สสร. ได้เข้าสู่การพิจารณาตรงนี้มีมีความจำเป็น

สรุปความเห็นที่สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นว่าไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ยื่นมาในครั้งนี้

ประเด็นที่ ๑ ไม่เห็นด้วยเพราะว่าต้องไปทำประชามติ อ้างข้อกฎหมายบอกว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ทำประชามติ อ้างคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ ถ้าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับต้องไปถามผู้สถาปนารัฐธรรมนูญคือพี่น้องประชาชนว่าเห็นด้วยหรือไม่ ตรงนี้เป็นข้อเหตุผลที่หลายท่านได้ยกขึ้น พร้อมกับอ้างเรื่องของผลประชามติ ๑๖.๘ ล้านเสียง

การที่มาตรา ๒๕๖ ไปเขียน (๘) เอาไว้ ว่าก่อนที่จะส่งขึ้นทูลเกล้าฯ ถ้าเกี่ยวกับหมวดที่ห้าด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญ คือ หมวด ๑๕ ให้ส่งทำประชามติก่อน ทำไมมาตรา ๒๕๖ ไม่เหมือนมาตรา ๒๙๑ ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๐ ไม่มี พอไม่มีเลยเป็นปัญหาให้คนที่ยื่นแก้ไขรัฐธรรมนูญขณะนั้นยื่นศาลรัฐธรรมนูญตีความ เพื่อไม่ให้ประเด็นก็ไม่พิจารณาต่อกันไป แต่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นำบทบัญญัตินั้นมาเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญชัดเจน เหตุที่เขียนอย่างนั้นเพราะว่าผู้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่า ถ้าไม่เห็นวี่วี่ใครนี่ยากจะยื่นศาลรัฐธรรมนูญกรณีรัฐสภาทำการแก้ไขรัฐธรรมนูญก็ไปยื่นได้ ก็เลยเขียนไว้ใน (๘) ว่าถ้าแก้มาตรา ๒๕๖ ให้ทำประชามติ ที่นี้เกี่ยวข้องอย่างไรกับการจัดทำรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ เห็นช่องทางนี้ว่าจะถามพี่น้องประชาชนก่อนในฐานะเป็นองค์อธิปัตย์ เป็นผู้สถาปนารัฐธรรมนูญก็อาศัยช่องนี้การทำคำถามที่จะไปถามพี่น้องประชาชน ถ้าตั้งคำถามเพียงแต่ว่าพี่น้องประชาชนเห็นด้วยหรือไม่ว่าจะต้องทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ พร้อมกับร่างที่จะทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไปให้พี่น้องประชาชน คำถามไหนที่จะเกิดประโยชน์มากกว่า เพราะพี่น้องประชาชนไม่ยากให้ยกเลิกใหม่ ประชามติไม่ผ่านก็จบ มาตรา ๒๕๖ ก็ไม่ถูกแก้ สสร. ก็ไม่ต้องตั้ง นี่เป็นคำตอบของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ ที่หลายท่านกังวลใจ

ประเด็นประชาชนไม่ได้ประโยชน์ ประชาชนไม่ต้องการก็เป็นข้อโต้แย้งที่ไม่อยากให้แก้ ประธานวิปฝ่ายค้านได้อภิปรายไปชัดเจนว่าได้ประโยชน์อย่างไร ทั้งองคาพยพ ตั้งแต่รัฐบาลชุดนี้ ปากท้องพี่น้องประชาชนมีวิกฤติทางการเมือง วิกฤติทางเศรษฐกิจ มีวิกฤติทางสังคม เพราะผลพวงจากรัฐธรรมนูญที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญการเข้าสู่อำนาจตามรัฐธรรมนูญทำให้เกิดผลพวงอย่างนี้ ไม่เกี่ยวกับประชาชนได้อย่างไร ประชาชนเห็นว่าถ้าปล่อยไว้นานคงจะเป็นอย่างไร มีข้อเรียกร้องให้แก้รัฐธรรมนูญ ฝ่ายที่เห็นต่างก็ได้ทำข้อแย้งไว้ในที่ประชุมแห่งนี้ อีกข้อหนึ่งให้แก้เป็นรายมาตรา รื้อตรงไหน ซ่อมตรงนั้น

ประเด็นรัฐธรรมนูญไม่มีปัญหา มีปัญหาที่คนใช้ แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ทุกฝ่ายแม้กระทั่ง ส.ว. บางท่าน ฝ่ายนิติบัญญัติ ตุลาการ บริหาร เห็นแล้วว่ามีปัญหา ยกตัวอย่างชัดเจน ตัวบทบัญญัติมีปัญหา ที่มามีปัญหา การบังคับใช้ก็มีปัญหา ไม่ใช่ปัญหาเฉพาะคน แน่นนอนถ้ามีปัญหา ๒ อย่าง วิธีแก้ต้องแก้ที่ตัวระบบก่อน ถ้ากลัวว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะทำให้ สสร. ไปยกเลิกมาตราดี ๆ เชื่อว่าเป็นไปไม่ได้ สิ่งที่ดี ๆ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญทุกฉบับมา สสร. มีสิทธิเอามาเขียนใหม่ได้หมดเลย ไม่ได้ห้ามด้วยปรับปรุงให้ดีกว่าเดิมได้ มีข้ออ้างว่าไม่แก้เพราะไม่ใช่ร่างประชาชน แต่ก็นั่นที่ตาม (๑) คณะรัฐมนตรี สมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับสมาชิกวุฒิสภาเสนอได้ ถ้ามีความจำเป็น เราก็สามารถเอาร่างภาคประชาชนมาผนวกในการพิจารณาในวาระสองได้

ประเด็นสิ้นเปลืองงบประมาณจะใช้เงิน ๑๕,๐๐๐ ล้านบาทเพื่อทำประชามติ จริง ๆ ไม่ถึงทำประชามติตามร่างเราแค่ ๒ ครั้ง บวกกับการเลือกตั้ง สสร. อีก ๑ ครั้ง ไม่ถึง ๑๕,๐๐๐ ล้านบาท แต่คุ้มค่ากับการที่จะได้รัฐธรรมนูญใหม่

ข้ออ้างบอกว่า สสร. ที่มาจากการเลือกตั้งจะเป็นตัวแทนของพรรคการเมือง สมาชิกบางท่านบอกว่าก็คำนวณเป็นสัดส่วนตาม ส.ส. ที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลักการมอบอำนาจทางตรงของพี่น้องประชาชนดีที่สุดขณะนี้คือเลือกตั้งทางตรงและลับเท่านั้น เชื่อว่า สสร. ไม่ตกอยู่ในอาณัติของใคร แล้วมาทำร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้ประโยชน์อะไรกลับต้องเสียสละ เว้นแต่มีบางกลุ่มบางพวกที่ต้องการที่จะใช้ สสร. เป็นเครื่องมือครอบงำ ต้องช่วยกันสอดส่องดูแล มันเป็นความไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม อย่าไปเลือก อย่าไปโทษระบบโทษที่การกระทำ เชื่อมันว่าทางตรงนี่ดีที่สุด

ประเด็นที่มีสมาชิกให้เหตุผลว่าเห็นด้วย การเห็นด้วยกับการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมเรื่องแรกสุดรัฐธรรมนูญมีปัญหา นำไปใช้แล้วเกิดปัญหา นำไปใช้ได้รัฐบาลมาจากการเลือกตั้งจากรัฐธรรมนูญนี้ ผู้บริหารเข้าไปบริหารประเทศเกิดวิกฤติทางการเมือง เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ วิกฤติทางสังคม เหตุผลที่ต้องแก้เป็นความต้องการของประชาชนหรือไม่ ความต้องการของประชาชนเองง่าย ๆ จากอนุกรรมการศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น ความคิดเห็นประชาชนทุกจังหวัดตอบมาว่าอยากแก้รัฐธรรมนูญ ประชาชนที่ส่งเสียงเรียกร้องจากผู้ชุมนุมก็เป็นความต้องการของประชาชน ประชาชนเข้าชื่อกันเสนอกฎหมาย ๑๐๐,๐๐๐ ชื่อ ยื่นร่างเข้ามาของโครงการ iLaw อันนี้คือความบังจำเพาะว่าประชาชนเขาต้องการ สิ่งที่เป็นเมื่อเป็นความต้องการของประชาชน กระแสเรียกร้องมีแนวโน้มที่จะก่อความไม่สงบ มันจะรุนแรง เราเองควรนำสิ่งเหล่านั้นมาพิจารณาในรัฐสภา ถ้าเราทำได้เราอยากใช้สภาลดกระแสความวุ่นวาย สดกระแสดความขัดแย้ง แก้ปัญหาให้กับประเทศชาติ

ส.ว. ท่านหนึ่งออกมาให้เหตุผลว่าท่านรับเพราะว่าไตร่ตรองโดยรอบคอบแล้วการรับรัฐธรรมนูญในวาระรับหลักการไม่ได้ก่อความเสียหายให้กับผู้ใดเลย รัฐธรรมนูญก็ยังใช้อยู่แม้ผ่านการพิจารณาวาระ ๒ วาระ ๓ รับก็ไม่ได้ก่อความเสียหายใด ๆ เป็นอำนาจทางตรงที่เขาจะลงมติว่าเขาจะเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนี้จะมี สสร. บอกว่าถ้าไม่รับรู้สักนิดมาก รู้สักนิดว่าไปขัดขวางการใช้อำนาจทางตรงของพี่น้องประชาชน ไม่ได้เสียหายเลย รับไปแล้ววาระที่ ๒ เรามีโอกาสพิจารณาอีกในรายละเอียด ถ้าไม่ขัดหลักการทำได้ สุดท้ายผู้ตัดสินใจคือพี่น้องประชาชน แล้วทำไมต้องไปตัดสินใจก่อนพี่น้องประชาชน ถ้ามาตรา ๒๕๖ ผ่านเป็นกฎหมายก็ไปตั้ง สสร. ประชามติครั้งที่หนึ่งคือประชามติจากมาตรา ๒๕๖ เลือกตั้ง สสร. ประชาชนตัดสินใจอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อ สสร. ได้ร่างรัฐธรรมนูญแล้วร่างของฝ่ายค้านไม่กลับมาที่รัฐสภา เพราะเราถือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นหลักว่าจะต้องมีองค์สภาพนารัฐธรรมนูญที่มีอำนาจสูงสุดก็คือประชาชนทำประชามติผ่านถึงจะนำเข้าสู่กระบวนการการทูลเกล้าฯ เพื่อโปรดเกล้าฯ เป็นรัฐธรรมนูญ

การแก้ไขในมาตรา ๒๗๐ หรือ มาตรา ๒๗๑ เป็นการยกเลิกหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในการที่จะมาลงคะแนนเลือกนายกรัฐมนตรีการแก้ไขมาตรานี้ไม่ได้ไปลดอำนาจของ ส.ว. ไม่ได้ทำให้เดือดร้อนสมาชิกวุฒิสภาลายท่านบอกว่าไม่เกี่ยวกับ ส.ว. ต้องมี ส.ส. เข้ามาก่อน ส.ว. ถึงจะลงคะแนนได้ แต่สิ่งที่เป็นอยู่เป็นไปเพราะบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่บังคับให้กระทำ โดยเฉพาะมาตรา ๒๗๒ ที่ต้องเลือกนายกรัฐมนตรี แต่รัฐธรรมนูญออกแบบให้ทางวุฒิสภาทำก็ต้องทำ ท่านจะได้ทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาเต็มรูปแบบตามระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง

นายวิรัช รัตนเศรษฐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะสมาชิกรัฐสภา
สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ในฐานะเป็นผู้สรุปในส่วนของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ตลอดระยะเวลา ๒ วันเต็ม ๆ บางครั้งที่มีการอภิปรายออกมานั้นเราก็จะเห็นถึงความรู้สึกว่า
สภาผู้แทนราษฎรแต่ก่อนตอนเริ่มยังไม่มีกฎหมายร่างรัฐธรรมนูญ สภาความรู้สึกก็ยังคงมีความรู้สึกปรองดอง
สมานฉันท์กันอย่างเต็มที่ แต่วันนี้เราจะเห็นถ้อยคำแปลก ๆ ไม่ว่าจะเป็นคำเสียดสี แล้วในขณะเดียวกัน
ก็มีการตอกย้ำ เกิดมาจากความคิดเห็นซึ่งแตกต่างกัน จะไม่พูดย้อนถึง ๑๖.๘ ล้านเสียง ซึ่งเป็นมติของ
พี่น้องประชาชนที่ยืนยันรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าไม่พูดก็ต้องถามความในใจของประชาชน
๑๖.๘ ล้านเสียงเหมือนกันว่าคิดเห็นอย่างไร วันนี้ดำเนินการมาจนถึงที่ถ้าอภิปรายเสร็จก็ต้องเป็นทางที่
จะต้องเลือกระหว่างจะเดินหน้าต่อไปแล้วแล้วเดินต่อไป หรือเดินหน้าไปและหยุดเพื่อรอให้การพูดคุยกัน
ทุกคนรักชาติ รักบ้านเมืองเหมือนกันหมด ทำอย่างไรในส่วนเหล่านี้จะมีโอกาสได้คุยกัน ความคิดเห็น
ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล รวมแม้กระทั่งสมาชิกวุฒิสภา
แทบไม่มีโอกาสได้คุยกัน ไม่ได้มีคณะกรรมการการร่วมที่จะได้เจอกันบ่อย ๆ แต่ก่อนก็ยังสงสัยในข้อ ๑๒๑
ของข้อบังคับการประชุมรัฐสภาว่าเขียนไว้เพื่ออะไร แต่วันนี้ก็เพิ่งเริ่มจะเห็นแล้วว่าเขียนเพื่อให้เป็นโอกาส
ที่คนแก้รัฐธรรมนูญได้มีโอกาสมาคุยกันก่อนที่จะรับหลักการ ในฐานะผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม
มาถึงจุดที่อยู่ตรงนี้ ไม่ยอมให้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่เสนอกับคณะ
ซึ่งมี ๒๐๖ ผู้แทนให้ตกไป วันนี้ได้มีการรับฟังการอภิปรายหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
จากวุฒิสมาชิก จากฝ่ายค้าน จาก ส.ส. ทุก ๆ คน จุดมุ่งหมายอยู่อันเดียวกันก็คือเพื่อประเทศชาติ
ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แต่สิ่งหนึ่งที่อยากยืนยันหยัดไว้ก็คืออย่างไรก็ตามที่ประเทศไทยก็ต้องปกครอง
ด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉะนั้นในหมวด ๑ และหมวด ๒ ในร่าง
ที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมจะไม่แตะในส่วนตรงนี้ แล้วก็ยังมีในส่วนที่อยู่ในมาตราอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวกับสถาบัน
พระมหากษัตริย์เราก็ไม่แตะ

ตอนเริ่มต้นที่ได้อภิปรายในฐานะเป็นผู้เสนอ เรียบตรง ๆ ว่าเสียงของท่านสมาชิกวุฒิสภา
เป็นเสียงที่มีความสำคัญแล้วก็มีคำถามจำเป็นในการที่เราจะต้องเปิดประตูในการที่เราจะต้องแก้มาตรา ๒๕๖
ในขณะเดียวกันจะทำอย่างไรที่จะให้ทุก ๆ คน รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและในส่วนของวุฒิสมาชิก
ได้เห็นคล้อยตามกัน แต่ถ้าเผื่อมีโอกาสได้พบปะหรือได้คุยกันบ้าง จากนั้นเป็นต้นไปไม่ใช่ระยะเวลาคงไม่เกิน
๓๐ วัน คิดว่าในส่วนตรงนี้ ร่างในส่วนที่ร่างรัฐธรรมนูญที่สมจะเอาเข้ามานี้ก็จะกลับเข้ามาใหม่ในสมัยหน้า
ถ้ามีโอกาสได้คุยกันสิ่งที่ได้เสนอส่งไปในร่างรัฐธรรมนูญ อาจจะไม่สามารถ ไม่ครบถ้วนแต่ก็พยายาม
ทำอย่างไรจะให้ครบถ้วนบางครั้งก็ยิ่งถามสมาชิกวุฒิสภา อะไรที่ยังขาดอยู่ อะไรบ้างที่คิดว่าในร่าง
ที่ยังไม่สมบูรณ์จะเติมในส่วนตรงไหนหรือขาดในส่วนไหน ไม่ได้ประวิงเวลา แต่ถ้าตั้งคณะกรรมการการ
ตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ข้อ ๑๒๑ วรรคสาม คิดว่าเดือนพฤศจิกายนจะได้มีโอกาสได้ผ่านร่างทั้ง ๖ ร่าง
ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แล้วก็จะได้มีการโหวต

แต่สิ่งหนึ่งวันนี้ ถ้าถามว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในวันนี้ถ้ามีการชุมนุมแล้วมีการดำเนินการ
ในลักษณะที่มาอยู่ที่หน้ารัฐสภา ถามว่าในส่วนนี้สมาชิกวุฒิสภา ไม่ว่าจะเป็นทั้ง ส.ส. หรือ ส.ว. มีวุฒิภาวะ
และมีความตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มที่ ต้องหันหน้ามาร่วมมือร่วมใจในการที่เราจะแก้ไขปัญหา

โดย ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

หนังสือเชิญบุคคลภายนอกมาร่วมประชุม

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๘.๑๓/พทพ๐

คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)

พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

รัฐสภา

ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

เรียน นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค

ด้วยคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ กำหนดพิจารณา ศึกษา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ทั้ง ๖ ฉบับ ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับผลการศึกษาของคณะกรรมการ
วิสามัญพิจารณา ศึกษา ปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การพิจารณาของคณะกรรมการเป็นไปด้วยความ
รอบคอบ ได้รับทราบข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งสามารถให้ข้อคิดเห็น
และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จึงขอเชิญท่านในฐานะประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ศึกษา
ปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ เพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นผลการศึกษาของคณะกรรมการ
วิสามัญพิจารณา ศึกษา ปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐ และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง ในวันอังคารที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา
ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (สผ.) ๓๐๗ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการตามกำหนดวัน
เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้นด้วย จะขอขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิรัช รัตนเศรษฐ์)

ประธานคณะกรรมการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักกรรมการ ๒

กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

โทรศัพท์ ๐๘ ๙๕๖๕ ๖๑๖๗

คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ
รัฐสภา
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

เรียน นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ และคณะ

ด้วยคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ กำหนดพิจารณา ศึกษา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๑ ฉบับ ซึ่งท่านและคณะเป็นผู้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่ม
หมวด ๑๕/๑)

คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การพิจารณาของคณะกรรมการเป็นไปด้วยความ
รอบคอบ ได้รับทราบข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งสามารถให้ข้อคิดเห็น
และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จึงขอเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ เพื่อแสดง
ความคิดเห็นในประเด็นหลักการและสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน ๑ ฉบับ ตามที่ท่านและคณะเสนอ และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง ในวันพุธ
ที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (สผ.) ๓๐๗ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอเชิญท่านหรือผู้แทนเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ
ตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้นด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิรัช รัตนเศรษฐ์)
ประธานคณะกรรมการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
สำนักกรรมการ ๒
กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
โทรศัพท์ ๐๘ ๙๕๖๕ ๖๑๖๗

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๘.๑๓/๗๓๓๒

คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ
รัฐสภา
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

เรียน เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ด้วยคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ กำหนดพิจารณา ศึกษา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ทั้ง ๖ ฉบับ ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ
ที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕-๑๘/๒๕๕๖

คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การพิจารณาของคณะกรรมการเป็นไปด้วยความ
รอบคอบ ได้รับทราบข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งสามารถให้ข้อคิดเห็น
และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จึงขอเชิญท่านหรือผู้แทนเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ เพื่อแสดงความคิดเห็น
ในประเด็นผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่
๑๕-๑๘/๒๕๕๖ ต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ และประเด็นอื่น
ที่เกี่ยวข้อง ในวันพฤหัสบดีที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (สผ.)
๓๐๗ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอเชิญท่านหรือผู้แทนเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ
ตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้นด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิรัช รัตนเศรษฐ์)

ประธานคณะกรรมการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
สำนักกรรมการ ๒
กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
โทรศัพท์ ๐๘ ๙๕๖๕ ๖๑๖๗

ด่วนที่สุด
ที่ สผ ๐๐๑๘.๑๓/พท ๗๑

คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ
รัฐสภา
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

เรียน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ กำหนดพิจารณา ศึกษา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ทั้ง ๖ ฉบับ ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับการตรวจสอบรายชื่อ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การพิจารณาของคณะกรรมการเป็นไปด้วยความ
รอบคอบ ได้รับทราบข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งสามารถให้ข้อคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จึงขอเชิญท่านหรือผู้แทนเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ เพื่อแสดงความคิดเห็น
ในประเด็นการตรวจสอบรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๖ ฉบับ และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง ในวันพุธที่ ๗ ตุลาคม
๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (สผ.) ๓๐๗ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอเชิญท่านหรือผู้แทนเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ
ตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้นด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิรัช รัตนเศรษฐ์)

ประธานคณะกรรมการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
สำนักกรรมการ ๒
กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
โทรศัพท์ ๐๘ ๙๕๖๕ ๖๑๖๗

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๘.๑๓/พทพด

คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ
รัฐสภา

ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

เรียน นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ และคณะ

ด้วยคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ กำหนดพิจารณา ศึกษา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๕ ฉบับ ซึ่งท่านและคณะเป็นผู้เสนอ ประกอบด้วย
ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖
และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิก
มาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม)

คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การพิจารณาของคณะกรรมการเป็นไปด้วยความ
รอบคอบ ได้รับทราบข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งสามารถให้ข้อคิดเห็น
และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จึงขอเชิญท่านหรือผู้แทน เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ เพื่อแสดง
ความคิดเห็นในประเด็นหลักการและสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๕ ฉบับ ตามที่ท่านและคณะเสนอ และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง ในวันพฤหัสบดี
ที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (สผ.) ๓๐๗ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอเชิญท่านหรือผู้แทนเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ
ตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้นด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิรัช รัตนเศรษฐ์)

ประธานคณะกรรมการพิจารณา

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักกรรมการ ๒

กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

โทรศัพท์ ๐๘ ๙๕๖๕ ๖๑๖๗

คำชี้แจงของบุคคลภายนอกที่มาร่วมประชุม

- ๕.๑ นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค
ประธานคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษา
ปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ๕.๒ นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์
และนายนิกร จำนง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยพัฒนา
- ๕.๓ นายเชาวนะ ไตรมาศ
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
- ๕.๔ นางพรพิศ เพชรเจริญ
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๕.๑

นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค
ประธานคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์
และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

คำชี้แจงของบุคคลภายนอกที่มาร่วมประชุม

นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค

ประธานคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ภาพรวมรายงานของคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไข
เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค ในฐานะประธานคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา
หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
สภาผู้แทนราษฎร ชี้แจงในเบื้องต้นว่า ในการพิจารณาของคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา
หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
คณะกรรมการการวิสามัญได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาทางวิชาการ โดยมีได้คำนึงถึงเรื่องการเมือง และศึกษา
รายละเอียดทุกหมวดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งการศึกษามีได้หมายความว่า
รัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่ดี แต่ในการศึกษานั้นเห็นว่าการพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
บางประเด็นย่อมทำให้รัฐธรรมนูญมีสาระสำคัญของบทบัญญัติที่ดีกว่าเดิม

สำหรับประเด็นหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ นั้น คณะกรรมการการวิสามัญ
ได้หารือร่วมกันและเห็นว่า รัฐธรรมนูญทั้ง ๒ หมวดดังกล่าวไม่มีประเด็นที่ต้องแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งไม่ว่าจะเป็น
กรรมการการจากพรรคการเมืองใดก็ได้มีการโต้แย้ง และประเด็นนี้ได้มีการชี้แจงในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว
ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญจะสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ทุกมาตรา แต่ในหมวด ๑ และหมวด ๒
ไม่มีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม ดังนั้น ในรายงานของคณะกรรมการการวิสามัญจึงเริ่มต้นที่หมวด ๓
สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

กรอบการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการการวิสามัญ ได้มีการตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น ๒ คณะ
กล่าวคือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ในเชิงลึก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งบางกรณีอาจมีประเด็นต้องแก้ไขเพิ่มเติม
ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่จะเสนอแก้ไขเพิ่มเติมด้วย จึงได้มีการตั้งคณะอนุกรรมการการศึกษาวิเคราะห์
บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น โดยมีนายไพบูลย์ นิติตะวัน
เป็นประธานคณะอนุกรรมการ ส่วนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็น
ของประชาชน รวมถึงนิสิตและนักศึกษา ซึ่งคณะกรรมการการวิสามัญตระหนักว่าต้องมีการรับฟังความคิดเห็น
จากนิสิตและนักศึกษาอยู่แล้วก่อนที่จะมีเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง จึงได้มีการตั้งคณะอนุกรรมการ
ประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยมีนายวัฒนา เมืองสุข เป็นประธานคณะอนุกรรมการ
ซึ่งคณะอนุกรรมการคณะนี้มีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ และมีการจัดสัมมนาในรูปแบบ
การสนทนากลุ่ม (focus group) รวมถึงมีการลงพื้นที่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ด้วย

ในส่วนของรายงานของคณะกรรมการการวิสามัญเห็นว่า รายงานของคณะอนุกรรมการควรเป็นส่วนหนึ่งของรายงานของคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนซึ่งมีประเด็นเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มที่มีความหลากหลาย ทั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มแรงงาน กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มข้าราชการหน่วยงานของรัฐ และกลุ่มพรรคการเมือง รวมถึงกลุ่มนิสิต และนักศึกษา ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ จึงได้มีการสรุปย่อสาระสำคัญของข้อเสนอและรวบรวมความคิดเห็นดังกล่าว โดยนำเสนอเป็นภาคผนวก ข รายละเอียดรายงานการศึกษาการประชาสัมพันธ์และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ส่วนรายงานของคณะอนุกรรมการทั้ง ๒ คณะได้มีการจัดทำเป็นภาคผนวก ก นอกจากนี้ ในส่วนที่เป็นรายงานคณะกรรมการการวิสามัญซึ่งเป็นรายงานหลักได้มีการรวบรวมความคิดเห็นของกรรมการแต่ละคน ซึ่งปรากฏรายละเอียดและเหตุผลต่าง ๆ ที่มีการบันทึกในรายงานการประชุมชวเลข (แยกรายบุคคล) นำเสนอในรายงานด้วย เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งจะได้ทราบข้อมูลจากมุมมองที่ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

ในการพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นั้น คณะกรรมการการมุ่งเน้นพิจารณาในส่วนของบทบัญญัติที่มีปัญหา และในการพิจารณาศึกษาก็ไม่ได้นำประเด็นปัญหาที่เป็นประเด็นทางการเมืองมาเป็นแนวทางในการศึกษา แต่ได้นำประเด็นหลักการหรือความคิดเห็นว่าแต่ละมาตราควรมีการแก้ไขอย่างไร ซึ่งจะเกี่ยวข้องประเด็นทางการเมืองเพียงประเด็นเดียว คือ ประเด็นในมาตรา ๒๕๖ ส่วนการเสนอผลการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการการวิสามัญนั้น จะเป็นการเสนอหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมในแต่ละมาตรา เพื่อให้ผู้ศึกษาได้นำผลการพิจารณาศึกษาไปประกอบว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไรเท่านั้น โดยส่วนใหญ่ไม่ได้มีประเด็นถกเถียงในเรื่องเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ แต่เป็นปัญหาของผู้ร่างรัฐธรรมนูญที่มีที่มาจากคณะรัฐประหารมิได้มาจากประชาชน ซึ่งเป็นประเด็นทางการเมือง แต่ในรายงานของคณะกรรมการการวิสามัญที่เสนอให้บัญญัติใหม่ทั้งฉบับนั้น ก็เพียงแต่ว่าหากมีการแก้ไขก็ควรแก้ไขให้ครบถ้วน โดยที่ผ่านมาก็มีการเสนอให้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ แต่ในรายงานของคณะกรรมการการวิสามัญไม่ได้เสนอให้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อมาตอบสนองว่าผู้ร่างต้องมาจากประชาชน แต่ได้เสนอมาเพื่อแก้ไขสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ดีขึ้น และมีข้อเสนอในหลายประเด็นที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ไม่ได้เป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อตอบสนองว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ได้มาจากคณะรัฐประหารแต่อย่างใด ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งหากกำหนดให้มีการแก้ไขได้โดยง่ายก็จะไม่ส่งผลดี แต่หากกำหนดให้แก้ไขได้ยากก็ย่อมไม่ส่งผลดีอีกเช่นกัน ส่วนเรื่องการทำประชามติ ได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ผูกพันว่า หากมีการแก้ไขในเรื่องที่เกี่ยวกับหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ดังกล่าว ต้องมีการทำประชามติก่อน ซึ่งถือว่าเป็นคำวินิจฉัยกลางแต่ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ (๘) ได้กำหนดว่าหากมีการแก้ไขหมวด ๑ หมวด ๒ และหมวด ๑๕ จะต้องมีการทำประชามติก่อน แต่มีได้มีข้อกำหนดว่าการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ จะต้องมีการทำประชามติด้วย โดยจะต้องพิจารณาเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕๖ (๘) ว่ามีเจตนารมณ์อย่างไร ซึ่งต้องมีการตีความอย่างเคร่งครัด ดังนั้น การจะแก้ไขตามมาตรา ๒๕๖ (๘) จะต้องมีการทำประชามติเสียก่อน นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นที่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศมาจากการร่างของนายพลแมกอาร์เธอร์ ซึ่งเป็นคนต่างประเทศ แต่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน และประเทศญี่ปุ่นก็มีความเจริญเป็นประเทศพัฒนาแล้ว จึงเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญที่ดีมิได้มาจากว่าผู้ใดเป็นผู้ร่าง แต่อยู่ที่เนื้อหาของบทบัญญัติ

รัฐธรรมนูญ และประชาชนของประเทศนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร ดังนั้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญ หากนำประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง โดยไม่นำประเด็นทางการเมืองมาเกี่ยวข้อง จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของประชาชนในสังคมได้

ประเด็นต้องการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเด็นอื่นเพิ่มอีกหรือไม่

นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค ในฐานะประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาหลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ชี้แจงว่า ส่วนประเด็นคำถามที่ว่าต้องการเสนอประเด็นอื่น ๆ เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอีกหรือไม่ นั้น เห็นว่า ยังคงมีประเด็นที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมอีก แต่เนื่องจากขณะปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการวิสามัญไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร เพราะกรรมการที่แสดงความเห็นมีเป็นจำนวนมาก และมีระยะเวลาในการพิจารณาที่จำกัด ทั้งนี้ ในส่วนของรัฐธรรมนูญมีความสนใจเป็นอย่างมาก แต่ไม่ได้มีความสนใจรัฐธรรมนูญในบริบทด้านการเมือง โดยที่ผ่านมามีโอกาสได้ไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเห็นว่าประชาชนอเมริกันให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญเป็นอย่างมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากประชาชนอเมริกันมีได้รู้สึกว่ารัฐธรรมนูญเป็นเรื่องทางการเมือง ทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญของทุกประเทศมีลักษณะที่เหมือนกัน คือเป็นบทบัญญัติที่มีผลเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพ ประชาชน การบริหารประเทศ แต่ประชาชนอเมริกันจะรู้สึกว่ารัฐธรรมนูญเป็นคู่มือของชีวิต ซึ่งการจะออกกฎหมาย สิ่งยึดถือคือ รัฐธรรมนูญ เพราะตามหลักการรัฐธรรมนูญมีสถานะเป็นกฎหมายสูงสุด ฉะนั้น กฎหมายใด ๆ หากขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญย่อมมีอาจใช้บังคับได้ ประการสำคัญคือจะหาอย่างไรที่จะทำให้กลไกเกี่ยวกับหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญสามารถเกิดขึ้นได้ในประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกแบบเดียวกัน โดยเมื่อใดประชาชนรู้สึกเช่นนั้นรัฐธรรมนูญจึงจะมีความศักดิ์สิทธิ์ แต่ในปัจจุบันเมื่อก้าวถึงรัฐธรรมนูญประชาชนจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องการเมือง เพราะทุกครั้งที่มีสื่อมวลชนนำเสนอจะมีการกล่าวถึงเรื่องทางการเมืองทั้งสิ้น โดยมีได้มีการกล่าวถึงว่ารัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของประชาชน จึงทำให้ประชาชนไม่รู้สึกว่ามีความเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ โดยในความเป็นจริงรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดำรงชีวิต ซึ่งการศึกษารัฐธรรมนูญที่สหรัฐอเมริกามีการกล่าวว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่สามารถนำมาพิจารณาศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางได้ แต่ไม่สามารถลอกเลียนกันไม่ได้ โดยในที่นี่มีนัยหมายถึง การศึกษารัฐธรรมนูญของต่างประเทศ ไม่ว่าสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส หรือประเทศญี่ปุ่น จะเห็นว่าเป็นรัฐธรรมนูญซึ่งมีหลักการที่ดี แต่สำหรับประเทศไทยนั้น ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นกฎเกณฑ์กติกาของแต่ละประเทศ ขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของประชาชนในประเทศนั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้ หลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญที่ทุกประเทศมีพื้นฐานร่วมกัน คือ ประชาชนต้องการได้รับการคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพและสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายในการป้องกันตนเองได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละประเทศต่างกันจึงส่งผลให้การบริหารจัดการหลักการสำคัญดังกล่าวนี้มีความแตกต่างกันไปด้วย

นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาด้านกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกาทำให้ทราบแนวความคิดว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้เป็นเครื่องหมายของประชาธิปไตย เพราะประเทศที่มีรัฐธรรมนูญไม่ได้เป็นประเทศที่เป็นประชาธิปไตยเสมอไป ตัวอย่างเช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน หรือสหพันธ์รัสเซียซึ่งเป็นประเทศที่ปกครองแบบสังคมนิยมต่างก็มีรัฐธรรมนูญเช่นกัน ดังนั้น การจะพิจารณาว่าประเทศใดมีการปกครองแบบเสรีนิยม

หรือสังคมนิยมนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในรัฐธรรมนูญของประเทศเสรีนิยม จะกำหนดให้ประชาชนทุกคนเกิดมามีสิทธิและเสรีภาพโดยสามารถกระทำการใด ๆ ก็ได้ ซึ่งรัฐจะให้ความคุ้มครองต่อการกระทำนั้น แต่การกระทำนั้นต้องอยู่ในกรอบของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐกำหนดไว้เพื่อให้สังคมมีความสุข ขณะที่การปกครองแบบสังคมนิยม ประชาชนจะมีสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายบัญญัติเท่านั้น เช่น เสรีภาพในการเดินทาง ประเทศที่ปกครองแบบเสรีนิยมประชาชนจะเดินทางไปที่ไหนก็ได้ จะเดินทาง ระยะเวลาใดก็ได้ แต่ประเทศที่ปกครองแบบสังคมนิยมนั้นการจะเดินทางจากที่ใดไปที่ใดต้องมีการขออนุญาตและอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนด เป็นต้น ดังนั้น หัวใจของประชาธิปไตย คือ การให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน และสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นได้รับการคุ้มครองอย่างไร

สำหรับความเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น เห็นว่ารัฐธรรมนูญได้บัญญัติเรื่องหน้าที่ของรัฐและแนวนโยบายแห่งรัฐ แต่กลับไม่มีการบัญญัติว่าประชาชนจะมีส่วนในการควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐหรือการใช้นโยบายของรัฐอย่างไร กล่าวคือ หากรัฐไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของรัฐและแนวนโยบายแห่งรัฐ ประชาชนมีสิทธิอย่างไร ในประเด็นดังกล่าวนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงได้มีข้อเสนอที่เป็นกลไกให้ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐหรือการใช้นโยบายของรัฐมากขึ้น ส่วนเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการประกอบอาชีพ เห็นว่า ระบบกฎหมายในปัจจุบันนั้นเป็นระบบควบคุมทำให้การประกอบอาชีพในเรื่องใด ๆ ต้องมีการขออนุญาต ซึ่งทำให้ขาดความคล่องตัวในการประกอบอาชีพและเป็นช่องทางในการทุจริตประพฤติดมิชอบของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยเปลี่ยนจากการควบคุมเป็นการกำกับดูแล กำหนดให้การประกอบอาชีพสามารถกระทำได้ หากการประกอบอาชีพนั้นไม่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ หรือกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ โดยรัฐสามารถกำกับดูแลด้วยการออกระเบียบให้ผู้ประกอบการปฏิบัติ หากตรวจสอบแล้วพบว่าผู้ประกอบการปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดก็ให้รัฐออกใบอนุญาตให้ แต่หากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ รัฐต้องแจ้งให้ผู้ประกอบการทำการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบต่อไป ซึ่งจะทำให้การประกอบอาชีพมีความคล่องตัวและไม่เปิดโอกาสให้มีการทุจริตประพฤติดมิชอบของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ ควรให้มีองค์กรที่จะมากำกับดูแลเรื่องดังกล่าวโดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ซึ่งจะเป็นการลดอำนาจรัฐและเพิ่มอำนาจประชาชน

สิ่งสำคัญคือ ควรบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้านต่าง ๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญ และสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนว่า ในรัฐธรรมนูญมีการบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ ซึ่งเป็นเรื่องของประชาชนโดยตรง และไม่มียกเว้นใดที่จะออกกฎหมายหรือดำเนินการใด ๆ ที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ และสร้างให้ประชาชนได้รู้ว่าเมื่อใดที่รัฐดำเนินการที่กระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญ เมื่อประชาชนตระหนักรู้ถึงเรื่องดังกล่าวแล้วก็จะยอมรับว่ารัฐธรรมนูญเป็นของประชาชน และไม่ว่าฝ่ายการเมืองจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร พรรคการเมืองใดจะได้เป็นรัฐบาลก็ไม่น่าส่งผลกระทบต่อประชาชนอีก เพราะประชาชนได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เห็นว่า ในรายงานของคณะกรรมการวิสามัญนั้น ยังขาดเรื่องการสาธารณสุข และหากต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเห็นว่าควรต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องการสาธารณสุขและหลักประกันสุขภาพด้วย

สำหรับประเด็นเรื่องสภาร่างรัฐธรรมนูญนั้น สืบเนื่องจากการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญที่ได้พิจารณาในแต่ละหมวดแล้วเห็นว่า มีจำนวนมาตราหรือเรื่องที่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนมาก เหมือนหนึ่งต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ จึงมีการปรึกษาหารือกันว่าควรดำเนินการอย่างไร จะทำการ

ยกร่างใหม่ทั้งฉบับหรือไม่ โดยท้ายที่สุดเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ แต่จะแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไรนั้นกรรมาธิการแต่ละท่านได้มีความคิดเห็นและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับศาล เห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยไม่ควรให้ศาลจัดหลักสูตรให้บุคคลในองค์กรไปศึกษาในหลักสูตรใด ๆ ที่มีบุคคลจากภายนอกองค์กรเข้าร่วมศึกษาด้วย เพราะอาจเป็นการสร้างเครือข่ายและส่งผลต่อการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนและความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น หากจะมีการจัดหลักสูตรควรจัดแบบระบบปิด โดยให้ผู้ศึกษามีแต่บุคลากรในองค์กรเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเรื่องของศาลปกครอง กล่าวคือ หลักในการร่างกฎหมายจะไม่มี การลงรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ไว้ แต่จะเปิดช่องให้แต่ละองค์กรสามารถออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายได้ แต่กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ว่านั้นต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย การจะออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายไม่สามารถกระทำได้ แต่ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำวินิจฉัยซึ่งกลายเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการที่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ กล่าวคือพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ ที่กำหนดเกี่ยวกับอายุความว่า “นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี” แต่ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งที่ ๒๔๑ - ๒๔๓/๒๕๖๓ ว่า “การนับอายุความจึงต้องนับตั้งแต่วันที่ศาลปกครองเปิดทำการ” ดังนั้น การออกคำสั่งดังกล่าวเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหรือไม่ คำสั่งดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายผู้ใดควรเป็นผู้ตรวจสอบ เห็นว่าควรต้องมีการกำหนดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างไร เพื่อคงไว้ซึ่งความถูกต้องของกฎหมาย ส่วนศาลรัฐธรรมนูญนั้น เห็นว่าเมื่อรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ แยกศาลรัฐธรรมนูญออกจากหมวดศาล ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีแนวปฏิบัติหรือการดำเนินการที่ต่างจากศาล

ประเด็นเรื่ององค์กรอิสระ โดยหลักการเห็นว่าเมื่อองค์กรอิสระสามารถตรวจสอบองค์กรหรือบุคคลได้ ก็ควรให้มีการตรวจสอบองค์กรอิสระได้ด้วย ทั้งนี้ ไม่ได้หมายถึงองค์กรอิสระใดเป็นการเฉพาะ แต่หมายความว่ารวมถึงทุกองค์กรอิสระที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการตัดสินขององค์กรอิสระที่ขัดหรือแย้งกัน เช่น เรื่องคุณสมบัติของบุคคล องค์กรอิสระหนึ่งอาจมีความเห็นว่าบุคคลขาดคุณสมบัติ ขณะที่องค์กรอิสระอีกองค์กรหนึ่งมีความเห็นว่าบุคคลมีคุณสมบัติ ดังนั้น จึงต้องควรหาแนวทางในการยุติปัญหาดังกล่าวว่าการดำเนินการอย่างไร หรือควรมีองค์กรใดมาตัดสินชี้ขาดเพื่อให้เกิดความชัดเจนหรือไม่

ประเด็นเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหลักการเห็นว่าต้องการให้ประชาชนมีอำนาจเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดให้ประชาชนมีอำนาจในการกำหนดนโยบายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนหรือให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการใช้งบประมาณหรือการบริหารโครงการในท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ในเรื่องการกู้ยืมเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการตรวจสอบให้มากขึ้น

๕.๒

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

นายนิกร จำนง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยพัฒนา

คำชี้แจงของบุคคลภายนอกที่มาร่วมประชุม

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

นายนิกร จำนง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทยพัฒนา

ประเด็นหลักการ เหตุผล และสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่) นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ

นายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร่วมลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ได้กล่าวถึงสาระสำคัญ สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และกรอบระยะเวลาของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงกรอบระยะเวลาการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภาผู้แทนราษฎร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีด้วยกัน ๒ ประการ คือ

๑. หลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

โดยแก้ไขมาตรา ๒๕๖ โดยกำหนดขั้นตอนการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ ๑ ขึ้นรับหลักการ และการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ ๓ ขึ้นให้ความเห็นชอบ ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสามในห้า ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สำหรับกระบวนการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในเรื่องอื่น ยังคงเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ทุกประการ ทั้งนี้ เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่มีความยุ่งยากจนเกินไป และสอดคล้องกับกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ผ่านมา

๒. การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภาผู้แทนราษฎร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ กำหนดให้มีสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วย สมาชิก จำนวน ๒๐๐ คน (ร่างมาตรา ๒๕๖/๑) ดังนี้

๒.๑.๑ สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัด จำนวน ๑๕๐ คน

๒.๑.๒ สมาชิกซึ่งรัฐสภาคัดเลือก จำนวน ๒๐ คน

๒.๑.๓ สมาชิกซึ่งที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือก จำนวน ๒๐ คน อันประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญสาขากฎหมายมหาชน สาขารัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน ๑๐ คน และผู้มีประสบการณ์ ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๐ คน

๒.๑.๔ สมาชิกซึ่งคัดเลือกจากนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา จำนวน ๑๐ คน ทั้งนี้ เพื่อให้ คนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ

๒.๒ กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ร่างมาตรา ๒๕๖/๒ ร่างมาตรา ๒๕๖/๓ และร่างมาตรา ๒๕๖/๔) ดังนี้

๒.๒.๑ สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ ในวันเลือกตั้ง

(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า ๕ ปี หรือเกิดหรือเคยศึกษา/เคยรับราชการ/เคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ไม่น้อยกว่า ๕ ปี

นอกจากนี้ สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

(๑) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๕) (๑๖) (๑๗) หรือ (๑๘)

(๒) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง

(๓) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือรัฐมนตรี

๒.๒.๒ สมาชิกที่มาจากรัฐสภาเลือก/ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือก/นักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาเลือก ต้องมีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ยกเว้นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อมโยงกับจังหวัด

๒.๓ การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแต่ละประเภท

๒.๓.๑ สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

(๑) คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งภายใน ๙๐ วัน

(๒) กำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้ง

(๓) จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญในแต่ละจังหวัดจะมีได้ให้คิดคำนวณจากจำนวนราษฎรในแต่ละจังหวัด

(๔) กำหนดวันเลือกตั้ง การแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง วิธีการออกเสียงเลือกตั้ง และประกาศผลการเลือกตั้ง รวมถึงให้คณะกรรมการการเลือกตั้งออกกระเป๋ียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา ๒๕๖/๕) (ร่างมาตรา ๒๕๖/๖)

๒.๓.๒ สมาชิกที่มาจากรัฐสภาเลือก ให้รัฐสภาดำเนินการคัดเลือกโดยให้มีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภาโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๒๕๖/๗)

๒.๓.๓ สมาชิกที่มาจากที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือก ให้ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยดำเนินการเลือกและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับตัวอักษรให้ได้จำนวนที่กำหนดตามหลักเกณฑ์ที่ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยกำหนด (ร่างมาตรา ๒๕๖/๘) ทั้งนี้ โดยคัดเลือกจากอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านกฎหมายมหาชน

๒.๓.๔ สมาชิกที่มาจากนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาเลือก ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการคัดเลือกนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ให้ได้จำนวนที่กำหนดตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด (ร่างมาตรา ๒๕๖/๘)

๒.๔ ผู้รับผิดชอบจัดให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแต่ละประเภท จัดทำบัญชีรายชื่อภายใน ๕ วัน แล้วส่งให้แก่ประธานรัฐสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๒๕๖/๙)

๒.๕ กำหนดเหตุของการสิ้นสุดสมาชิกภาพ ๔ กรณี คือ

๒.๕.๑ สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดตามมาตรา ๒๕๖/๑๘

๒.๕.๒ ตาย

๒.๕.๓ ลาออก

๒.๕.๔ ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม

นอกจากนี้ ได้กำหนดกระบวนการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ แทนตำแหน่งที่ว่างลง (ร่างมาตรา ๒๕๖/๑๐)

๒.๖ กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญ การทำหน้าที่ของประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญและรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ การกำหนดเงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของประธานและรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และกรรมการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญแต่งตั้ง การประชุม การลงมติ การแต่งตั้งกรรมการและการดำเนินงานของกรรมการ (ร่างมาตรา ๒๕๖/๑๑ ร่างมาตรา ๒๕๖/๑๒ และร่างมาตรา ๒๕๖/๑๔)

๒.๗ กำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน นับแต่วันที่มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก การยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นเหตุกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ ได้กำหนดกระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังนี้

(๑) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึง

(๒) การรับฟังความเห็นหรือข้อเสนอแนะจากคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา องค์การตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

(๓) ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการเผยแพร่เนื้อหาสาระและความคืบหน้าในการร่างรัฐธรรมนูญผ่านสื่อมวลชนและเวทีแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ

(๔) กำหนดขอบเขตเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญที่จะจัดทำขึ้นใหม่ต้องไม่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยรัฐสภาเป็นผู้วินิจฉัยเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว (ร่างมาตรา ๒๕๖/๑๓)

๒.๘ กำหนดให้รัฐสภาทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำเสร็จแล้ว โดยไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ การลงมติของที่ประชุมรัฐสภาให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ทั้งนี้ หากรัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่หากรัฐสภาไม่ให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชามติเพื่อให้ประชาชนออกเสียงลงคะแนนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเสนอ (ร่างมาตรา ๒๕๖/๑๕)

๒.๙ กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการออกเสียงประชามติกรณีที่ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติ (ร่างมาตรา ๒๕๖/๑๖ และร่างมาตรา ๒๕๖/๑๗) ดังนี้

๒.๙.๑ ให้ประธานรัฐสภาส่งร่างรัฐธรรมนูญไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่รัฐสภามีมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ

๒.๙.๒ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของประชาชนว่าจะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ ภายใน ๖๐ วัน แต่ไม่น้อยกว่า ๔๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญจากรัฐสภา

๒.๙.๓ วันออกเสียงประชามติให้กำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร โดยเริ่มตั้งแต่เวลา ๘.๐๐ - ๑๗.๐๐ นาฬิกา

๒.๙.๔ หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๒.๙.๕ ผลการออกเสียงประชามติ หากผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษา หากผลการออกเสียงประชามติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ หรือผู้มีสิทธิออกเสียงมาออกเสียงลงคะแนนไม่ถึงหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียง ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

ทั้งนี้ ปัจจุบัน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นกฎหมายกลางที่ใช้ในการปฏิบัติเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

๒.๑๐ กำหนดเหตุที่จะทำให้สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง (ร่างมาตรา ๒๕๖/๑๘)

๒.๑๐.๑ สภาร่างรัฐธรรมนูญมีจำนวนสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง

๒.๑๐.๒ สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา

๒.๑๐.๓ เมื่อร่างรัฐธรรมนูญตกไปตามมาตรา ๒๕๖/๑๓ วรรคหก หรือมาตรา ๒๕๖/๑๖ วรรคห้า

๒.๑๐.๔ เมื่อร่างรัฐธรรมนูญได้ประกาศใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

๒.๑๑ กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการยื่นญัตติเพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวด ๑๕/๑ ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตกไป โดยกำหนดให้คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเสนอญัตติต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีกได้ เมื่อรัฐสภามีมติอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว จะมีการเสนอญัตติดังกล่าวอีกไม่ได้ เว้นแต่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่แล้ว (ร่างมาตรา ๒๕๖/๑๙)

๒.๑๒ กำหนดบทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๕) ดังนี้

๒.๑๒.๑ กำหนดให้ตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อให้มีการรับสมัครเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญภายใน ๓๐ วัน และต้องจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

๒.๑๒.๒ กำหนดให้ต้องดำเนินการคัดเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจาก การเลือกของรัฐสภา การเลือกของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ที่ผ่านการเลือก ให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รองประธานคณะกรรมการธิการ คนที่สี่ ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร่วมลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ได้กล่าวถึงที่มา และเหตุผลความเป็นจำเป็นที่พรรคร่วมรัฐบาลเสนอญัตติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตลอดจนความแตกต่างระหว่างญัตติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ของพรรคร่วมรัฐบาลกับพรรคร่วมฝ่ายค้าน ดังนี้

ด้วยรัฐบาลได้แถลงนโยบายของรัฐบาล โดยกำหนดเรื่องการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เป็นนโยบายเร่งด่วนตามที่แถลงไว้ในข้อ ๑๒ โดยพรรคร่วมรัฐบาลเห็นพ้องต้องกันว่าในการที่จะดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้สำเร็จได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองฝ่ายค้าน และสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้เจตจำนงของทุกฝ่ายสอดคล้องตรงกัน อันนำไปสู่ความก้าวหน้าได้ ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ขึ้น โดยประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคร่วมรัฐบาลและพรรคร่วมฝ่ายค้าน เพื่อพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งจากการประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ เห็นพ้องตรงกันในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ดังนั้น พรรคร่วมรัฐบาลจึงได้มีการเสนอญัตติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. แก้ไขมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในประเด็นเกี่ยวกับการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ และการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ขึ้นให้ความเห็นชอบซึ่งเป็นขั้นสุดท้าย โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ทั้งนี้ ยังคงหลักการเดิมที่ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกระงับหรือเพิกถอนโดยปราศจากเหตุอันสมควร ดังนั้น จึงมีอาจแก้ไขรัฐธรรมนูญได้โดยง่าย ซึ่งแตกต่างจากร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ของพรรคร่วมฝ่ายค้าน ที่ได้กำหนดเงื่อนไขคะแนนเสียงในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา และวาระที่สาม ขึ้นให้ความเห็นชอบซึ่งเป็นขั้นสุดท้าย ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

๒. การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับ มีความสำคัญในมาตรา ๓ และมาตรา ๔ ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ซึ่งมาตรา ๓ วางหลักเกี่ยวกับการยกเลิกมาตรา ๒๕๖ และให้ใช้ความใหม่แทน ส่วนในมาตรา ๔ นั้น ได้กำหนดให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๙ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

ทั้งนี้ พรรคร่วมรัฐบาลยังคงหลักการที่ว่าร่างรัฐธรรมนูญที่จะจัดทำขึ้นใหม่ต้องไม่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และยังคงหลักการให้ประเทศไทยใช้ระบบสภาคู่ นอกจากนี้ แม้จะกำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับขึ้น แต่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำขึ้นก็ยังคงต้องให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อน หากรัฐสภาไม่ให้ความเห็นชอบ ก็ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยออกเสียงลงคะแนนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

นอกจากนี้ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ในส่วนขององค์ประกอบของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ของพรรคร่วมรัฐบาลกับพรรคร่วมฝ่ายค้านก็ยังคงมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ พรรคร่วมรัฐบาลเสนอว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วย สมาชิกจำนวน ๒๐๐ คน อันได้แก่ (๑) สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัด จำนวน ๑๕๐ คน ตามคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามที่กำหนด (๒) สมาชิกที่มาจากรัฐสภาคัดเลือก จำนวน ๒๐ คน โดยรัฐสภาเลือกจากบุคคลที่มีความเข้าใจในด้านนิติบัญญัติ (๓) สมาชิกซึ่งที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือก จำนวน ๒๐ คน โดยคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญสาขากฎหมายมหาชน สาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน ๑๐ คน และจากผู้มีประสบการณ์ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๐ คน และ (๔) สมาชิกซึ่งคัดเลือกจากนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา จำนวน ๑๐ คน โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการได้มาของสมาชิกซึ่งคัดเลือกจากนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมและมีความสุจริตเที่ยงธรรม อย่างไรก็ตาม ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ในส่วนขององค์ประกอบของสภาร่างรัฐธรรมนูญ พรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอให้สภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๒๐๐ คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัด ซึ่งพรรคร่วมรัฐบาลเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่พรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๒๐๐ คน ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัด โดยส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในประเทศไทย และทุก ๆ ครั้งก็จะเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลเหนือกว่าสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญคนอื่น ๆ ดังนั้น จึงเห็นว่าการเลือกสมาชิกเพื่อไปเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มีความหลากหลาย ก็จะทำให้การขึ้นจากความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของบุคคลภายนอกมีอิทธิพลต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญน้อยลง

๓. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ของพรรคร่วมรัฐบาลยังคงไว้ซึ่งหลักการที่ว่า อำนาจอสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของประชาชนโดยแท้ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงยังต้องคงไว้ซึ่งการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งแตกต่างจากร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ของพรรคร่วมฝ่ายค้านที่ไม่มีในเรื่องนี้

นายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร่วมลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ได้อธิบายเพิ่มเติมในประเด็นกรอบระยะเวลาการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช และกรอบระยะเวลาการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. กระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ของพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาล ดังนี้

รัฐสภาพิจารณาวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ หากรัฐสภาออกเสียงลงคะแนนให้ความเห็นไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เป็นอันตกไป แต่หากรัฐสภาออกเสียงลงคะแนนให้ความเห็นชอบรับหลักการตามคะแนนเสียงที่กฎหมายกำหนดแล้วเสร็จ การพิจารณาเข้าสู่วาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนตามระยะเวลาที่กำหนด เมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จะเข้าสู่ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อออกเสียงลงคะแนน หากพิจารณาในวาระที่สองเสร็จสิ้นให้รอไว้ ๑๕ วัน เมื่อพ้นกำหนด ๑๕ วันแล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป โดยในวาระที่สามนี้ เป็นขั้นสุดท้ายในการออกเสียงลงคะแนนเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช หากมีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงตามที่กำหนด ให้รอไว้ ๑๕ วัน โดยหากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม หลังจากนั้นจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และประกาศราชกิจจานุเบกษาต่อไป

๒. กระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ มีรายละเอียด ดังนี้

เมื่อได้ดำเนินการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๒๐๐ คน ตามที่ได้กำหนดไว้ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน นับแต่มีการประชุมครั้งแรก หากสภาร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง แต่หากจัดทำแล้วเสร็จให้ส่งร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ หากรัฐสภาให้ความเห็นชอบก็ให้นำร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศราชกิจจานุเบกษาต่อไป แต่หากรัฐสภาไม่ให้ความเห็นชอบ ให้ส่งร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งภายใน ๗ วัน เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการออกเสียงประชามติภายใน ๖๐ วัน โดยประกาศผลการออกเสียงประชามติภายใน ๑๕ วัน ทั้งนี้ หากผลการออกเสียงประชามติแล้วได้รับความเห็นชอบให้นำร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศราชกิจจานุเบกษาต่อไป แต่หากไม่เห็นชอบหรือการออกเสียงประชามติไม่ถึงหนึ่งในห้าของผู้มีสิทธิออกเสียง ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป นอกจากนี้ หากรัฐสภาวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ก็ให้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวตกไปเช่นกัน ทั้งนี้ เห็นได้วาระระยะเวลาทั้งสิ้นจนถึงก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ใช้ระยะเวลาประมาณ ๔๖๒ วัน (๑๕ เดือน)

อย่างไรก็ตาม การจัดทำประชามติต้องมีการดำเนินการ ๒ ครั้ง กล่าวคือ ครั้งแรกเป็นการยกเลิกมาตรา ๒๕๖ และใช้ความใหม่แทน ซึ่งก็ต้องทำประชามติ โดยเมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญก็จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น และมีความเป็นไปได้ที่การร่างรัฐธรรมนูญจะมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ดังนั้น ก็ต้องจัดทำประชามติตามมาตรา ๒๕๖ (๘) หรือหากไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าว แต่หากรัฐสภาไม่ให้ความเห็นชอบ เช่นนี้ก็ต้องจัดทำประชามติเช่นกันเป็นครั้งที่สอง

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในคณะกรรมการผู้แทนราษฎร ผู้ร่วมลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช กล่าวว่า ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อาจจะมีความเห็นที่แตกต่างกันได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ความมุ่งหมายเดียวกันกล่าวคือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม ประชาชนเห็นพ้องต้องกันว่าควรมีการแก้ไข เช่นนี้แล้วถือว่ามีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ในเมื่อรัฐธรรมนูญเป็นต้นเหตุแห่งความขัดแย้งทางการเมือง สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปคือการแก้ปัญหาต้นเหตุของความขัดแย้งอันเป็นอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดิน เสริมสร้างประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แม้ว่ารัฐบาลจะมีหน้าที่หลักในการบริหารประเทศ แต่ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหารัฐธรรมนูญก็ส่งผลกระทบถึงรัฐบาลเช่นกัน ดังนั้น จึงเสนอให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยใช้ต้นแบบสภาร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ โดยให้ประชาชนใช้อำนาจรับร่างรัฐธรรมนูญผ่านรัฐสภาอันถือเป็นตัวแทนของปวงชน ในส่วนการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาภายใต้เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ

นายนิกร จำนง รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในคณะกรรมการผู้แทนราษฎร ผู้ร่วมลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช กล่าวว่า หากพิจารณารัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ แล้วพบว่า จุดด้อยของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ การให้อำนาจพรรคร่วมรัฐบาลมากเกินไปจนพรรคร่วมฝ่ายค้านไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายค้านได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญในเวลานั้นไม่ได้บัญญัติให้อำนาจไว้ ต่อมาในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ วางหลักแก้ปัญหาเพื่อป้องกันการผูกขาดอำนาจของฝ่ายรัฐบาล ซึ่งถือเป็นปัญหาหลักในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางการเมืองได้ จนนำมาสู่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ก็มีประเด็นปัญหาอยู่หลายเรื่อง แต่ในมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ ซึ่งมาตรา ๒๕๖ เป็นมาตราที่บัญญัติขึ้นเพื่อประคับประคองช่วงเปลี่ยนผ่านรัฐธรรมนูญให้เป็นไปอย่างราบรื่น แต่เนื่องจากไม่ใช่บทเฉพาะกาล ดังนั้น มาตรา ๒๕๖ จึงมีสภาพบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องอาศัยความปรองดองจากทุกฝ่าย หากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้เป็นความร่วมมือระหว่างฝ่ายการเมืองและประชาชนแล้ว อาจลดความขัดแย้งในสังคมได้

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่ได้แก้ไขเพื่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากประชาชน เพื่อให้เป็นรัฐธรรมนูญของประชาชนอย่างแท้จริงและมีที่มาเชื่อมโยงจากประชาชน ซึ่งเป็นนัยสำคัญของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกยอมรับว่ารัฐธรรมนูญเป็นของประชาชน

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ รองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในคณะกรรมการผู้แทนราษฎร ผู้ร่วมลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช กล่าวว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถกระทำได้ แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐบาลจะกระทำมิได้ ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญตามร่างหมวด ๑๕/๑ จึงมีความจำเป็นจะต้องผ่านการลงประชามติจากประชาชนก่อนที่จะมีสภาร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ (๘)

๕.๓

นายเชวณะ ไตรมาศ
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คำชี้แจงของบุคคลภายนอกที่มาร่วมประชุม
นายเชาวนะ ไตรมาศ
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

นายเชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ มีประเด็นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ โดยในคำวินิจฉัยได้วินิจฉัยในสี่ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ประเด็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ ซึ่งมีเจตนารมณ์ให้ใช้เป็นหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หรือปัญหาจากข้อเท็จจริงทางการเมืองที่ต้องมีการแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา

ประเด็นที่สอง ประเด็นรูปแบบ อำนาจที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ จำแนกออกได้เป็นสองอำนาจที่มีลำดับชั้นต่างกัน คือ (๑) อำนาจเหนือรัฐธรรมนูญ หรืออำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นอำนาจก่อตั้งองค์กรในการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครองทั้งหลาย และ (๒) อำนาจใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นเพียงอำนาจที่ได้มาจากรัฐธรรมนูญและอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ดังนั้น อำนาจทั้งสองอำนาจใช้ในวัตถุประสงค์ต่างกัน อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับนั้น จึงมิใช่อำนาจที่ได้มาจากรัฐธรรมนูญ และเป็นไปไม่ได้ที่จะให้องค์กรที่ใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายจากรัฐธรรมนูญนั้นเองกลับไปแก้ไขรัฐธรรมนูญดังเช่นการใช้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ทั้งนี้ ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ยึดหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญจะต้องกำหนดวิธีการหรือกระบวนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากกระบวนการแก้ไขกฎหมายโดยทั่วไป

ประเด็นที่สาม ประเด็นหลักการ ข้อเท็จจริงในคดีนี้เป็นการโต้แย้งในกรณีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เป็นกรยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งการแก้ไขโดยการยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ กับการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรามีหลักการแตกต่างกัน

ประเด็นที่สี่ ประเด็นเนื้อหาข้อเท็จจริง ในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่ากระบวนการตรารัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้ผ่านการลงประชามติจากประชาชนมาด้วยแล้ว ดังนั้น หากรัฐสภาประสงค์จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยการยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ควรให้ประชาชนออกเสียงประชามติเสียก่อนว่าเห็นด้วยหรือไม่

ประเด็นคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕ - ๑๘/๒๕๕๖

นายเชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ส่วนคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕ - ๑๘/๒๕๕๖ ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาประเด็นหลักในสองประเด็นคือ (๑) ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการตรา และ (๒) ประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหา ดังนี้

(๑) ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการตรา ประกอบด้วยสามประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอให้สมาชิกวุฒิสภาพิจารณาในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการ มิใช่ร่างเดิมที่ยื่นต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจึงมีผลเท่ากับการดำเนินการในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่รัฐสภารับหลักการในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการนั้น เป็นการดำเนินการที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่สอง การกำหนดวันแปรญัตติ ซึ่งที่ประชุมรัฐสภากำหนดเวลาในการแปรญัตติ จำนวน ๑๕ วัน แต่มีการเริ่มนับระยะเวลาย้อนหลังจนทำให้เหลือระยะเวลาให้สมาชิกวุฒิสภาเสนอคำแปรญัตติเพียง ๑ วัน จึงเป็นการดำเนินการที่ขัดต่อข้อบังคับการประชุมรัฐสภาและไม่เป็นกลาง จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่สาม วิธีการในการแสดงตนและลงมติในการพิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยสมาชิกวุฒิสภามอบหมายให้สมาชิกวุฒิสภาบางรายใช้บัตรแสดงตนและใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนแทน ซึ่งเป็นการขัดต่อมาตรา ๑๒๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

(๒) ประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหา คุณสมบัติและที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเดิมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแบ่งเป็นสองประเภทคือ (๑) สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และ (๒) สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการสรรหาโดยการเสนอรายชื่อขององค์กรภาคีวิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่น แต่ในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้มีการแก้ไขหลักการโดยให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนทั้งหมด และแก้ไขคุณสมบัติและที่มาของวุฒิสภาให้เหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นการขัดกับหลักการของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสองสภา ซึ่งมีความแตกต่างเป็นอิสระแยกจากกัน คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกัน โดยกำหนดบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นองค์กรตรวจทานกลั่นกรองการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและถ่วงดุลอำนาจกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภาในการตรวจสอบถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นการทำลายลักษณะและสาระสำคัญของการมีระบบสองสภาอย่างมีนัยสำคัญเป็นการกระทบต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นำไปสู่การผูกขาดอำนาจรัฐตัดการมีส่วนร่วมของปวงประชาชนหลากหลายสาขาอาชีพ เป็นการเปิดช่องให้ผู้ร่วมกระทำการครั้งนี้มีโอกาสได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองโดยวิธีการที่ได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยในประเด็นเรื่องกระบวนการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่จะบัญญัติขึ้นใหม่ โดยรวบรัดให้มีการประกาศใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว โดยมิได้ให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก่อนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๑ ซึ่งเป็นการขัดกับหลักการถ่วงดุลและคานอำนาจอันเป็นหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ประเด็นการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแตกต่างกันอย่างไร

นายชวนะ ไตรมาส เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ประเด็นที่มีกรรมาธิการสอบถามว่า การร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราแตกต่างกันอย่างไรนั้น หากพิจารณาคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่กล่าวถึงการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ

เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับจะเห็นหลักการว่า การร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรามีความแตกต่างกัน ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้กระทำได้ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ แม้ไม่กล่าวว่าเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยตรง แต่โดยนัยหมายถึงการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ขึ้นมาทั้งฉบับ ซึ่งแตกต่างจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเดิมตามหลักทั่วไป

สำหรับประเด็นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ จะมีผลผูกพันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ หรือไม่นั้น ไม่อาจตอบประเด็นข้อสงสัยนี้ได้ ต้องให้เป็นกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในอนาคต อย่างไรก็ตาม ไม่มีกฎหมายใดกำหนดไว้ชัดเจนว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญส่วนใดบ้างที่มีผลผูกพัน ส่วนใดบ้างที่ไม่มีผลผูกพัน หรือไม่ผูกพันเฉพาะกับกรณีใด แต่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด และมีผลผูกพันองค์กรต่าง ๆ ซึ่งหากแปลความบทบัญญัติดังกล่าวถือว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ว่าส่วนใดก็ถือว่าอยู่ในองค์รวมของคำวินิจฉัยเดียวกัน หากการใดที่อยู่ในองค์รวมเดียวกันย่อมดำรงอยู่ในองค์ภาวะเดียวกัน ไม่อาจแยกส่วนให้มีผลที่ต่างหรือขัดกันเองได้ ซึ่งยังไม่พบว่ามีกรณีการแยกผลผูกพันคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแต่ประการใด

ประเด็นบทบัญญัติมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กับบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างนั้น บทบัญญัติทั้งสองเป็นเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยกัน แต่เนื้อหาในรายละเอียดจะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้นำไปปฏิบัติ トラบใดที่ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่มีคำวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ การจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของคำวินิจฉัยในอนาคตคงไม่สามารถกระทำได้

ประเด็นข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่รัฐสภากำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้เหมือนหรือแตกต่างกับกรณีที่เคยเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หรือไม่นั้น ตนไม่สามารถให้ความเห็นที่ชัดเจนได้ อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เคยวินิจฉัยกรณีดังกล่าวไว้ อาจพิจารณาเปรียบเทียบข้อกฎหมายกับข้อเท็จจริงประกอบกันได้ ซึ่งควรพิจารณาทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงไปพร้อมกัน ส่วนที่มีกรณีการบางท่านกล่าวถึงมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เทียบเคียงกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นั้น เป็นการอธิบายถึงจุดยืนทางความคิดเห็นของกรณีการ ซึ่งตนจะมีความเห็นอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ ถือเป็นการเคารพความคิดเห็นในฐานะที่เป็นองค์อำนาจหนึ่งในฝ่ายนิติบัญญัติ โดยภาพรวมที่ประชุมมีข้อห่วงกังวลและมีความประสงค์ให้เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบัญญัติมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กับบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งมีหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน แต่รายละเอียดของเนื้อหาเป็นเรื่องดุลพินิจของผู้นำไปใช้ ซึ่งการนำไปเทียบเคียงต้องพิจารณาทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงประกอบกัน

กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับคำร้องที่เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาหน้าที่และอำนาจขององค์กรตามมาตรา ๒๑๐ (๒) นั้น หากจะให้มีการทบทวนดุลพินิจของศาลรัฐธรรมนูญว่าได้ใช้ดุลพินิจตรงตามรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้นไม่สามารถดำเนินการได้ สำหรับกรณีคำร้องตามมาตรา ๒๑๐ (๒) ข้อพิจารณาที่เป็นดุลพินิจสำคัญ หลักคือ ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาว่าปัญหาดังกล่าวได้เกิดขึ้นจริงหรือไม่ หากมิได้มีปัญหาก็จริงแต่เป็นเพียงข้อสงสัยหรือข้อกังวล ศาลรัฐธรรมนูญย่อมไม่อาจรับคำร้องไว้วินิจฉัยได้

ประเด็นการยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะกระทำได้หรือไม่ โดยอาศัยบทบัญญัติมาตรา ๒๑๐ (๑) และ (๒) ของรัฐธรรมนูญ

นายเชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๐ (๒) กรณีการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระนั้น ในอดีตมีองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งซึ่งเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีคำวินิจฉัยวางแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่เนื่องจากไม่มั่นใจเกี่ยวกับการใช้อำนาจขององค์กร แต่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่าไม่สามารถดำเนินการให้ได้เพราะหากองค์กรนั้นยังมีได้มีปัญหการใช้อำนาจเกิดขึ้นเสียก่อน ก็จะมีลักษณะเสมือนกับการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญช่วยตอบข้อสงสัยให้เป็นการล่วงหน้า ผลก็จะกลายเป็นว่า องค์กรนั้นได้ส่งผ่านอำนาจให้ศาลรัฐธรรมนูญไปใช้อำนาจแทนองค์กรอิสระนั้นเสียเอง อีกประการหนึ่ง หากเป็นเรื่องการขอคำปรึกษาซึ่งศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่สามารถดำเนินการได้เช่นกัน การดำเนินการกระบวนการต่าง ๆ ของศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำร้องที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่เกี่ยวข้องเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ ส่วนกรณีเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ได้มีการหยิบยกประเด็นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาพิจารณานั้น เห็นว่ากรณีของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีลักษณะเหมือนกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ คือ เป็นหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ส่วนการเทียบเคียงกับคำวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น ต้องมีคำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องในกรณีเดียวกันตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ด้วย เพื่อนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการอธิบายความ ทั้งนี้ ในส่วนที่ได้นำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาอธิบายซึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญ ๔ ประการ คือ ๑) เจตนารมณ์ ๒) รูปแบบ ๓) หลักการ และ ๔) เนื้อหาตามข้อเท็จจริง นั้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญรายมาตราหรือทั้งฉบับย่อมมีหลักการและรายละเอียดที่แตกต่างกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้นำเสนอย่อมสามารถนำไปประกอบการพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการได้

๕.๔

นางพรพิศ เพชรเจริญ
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คำชี้แจงของบุคคลภายนอกที่มาร่วมประชุม

นางพรพิศ เพชรเจริญ

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นางพรพิศ เพชรเจริญ รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รักษาการแทนเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กล่าวว่า ตามที่คณะกรรมการการได้มีหนังสือเชิญเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้แทนเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงประเด็นการตรวจสอบรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๖ ฉบับ นั้น ขอให้ที่ร้อยตำรวจตรีอาพัทธ์ สุขะนันท์ รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และนางสินี สัมมิ ผู้อำนวยการสำนักการประชุม เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดต่อที่ประชุมคณะกรรมการการ

ประเด็นกระบวนการตรวจสอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ว่าที่ร้อยตำรวจตรี อาพัทธ์ สุขะนันท์ รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ชี้แจงว่า ในทางปฏิบัติของสำนักการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามที่สมาชิกรัฐสภาเสนอ โดยจะดำเนินการตรวจสอบในสองส่วน คือ ๑) การตรวจสอบเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่ามีสาระสำคัญเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของสมาชิกรัฐสภา และ ๒) การตรวจสอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๑๑๔ เกี่ยวกับการแบ่งมาตราและการมีบันทึกประกอบตามที่กำหนดในข้อ ๑๑๔ (๑) (๒) และ (๓) ในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงการกำหนดหลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นอกจากนี้ ต้องมีการตรวจสอบด้วยว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเป็นการล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่

ส่วนการตรวจสอบการลงลายมือชื่อของสมาชิกรัฐสภาในการเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นั้น ถือว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่สมาชิกรัฐสภาได้เสนอมาโดยสำนักการประชุมจะมีการนำลายมือชื่อของสมาชิกไปตรวจสอบกับลายมือชื่อที่สมาชิกได้ให้ไว้กับกลุ่มงานทะเบียนประวัติและสถิติสำนักบริหารงานกลาง สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เพื่อตรวจสอบว่าลายมือชื่อของสมาชิกที่ร่วมลงชื่อในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตรงกับลายมือชื่อที่ให้ไว้เป็นตัวอย่างว่ามีความถูกต้องหรือไม่ จากนั้นกลุ่มงานทะเบียนประวัติและสถิติ สำนักบริหารงานกลาง จะแจ้งผลการตรวจสอบมาที่สำนักการประชุม กรณีที่มีการลงลายมือชื่อไม่ใกล้เคียงกับลายมือชื่อที่ให้ไว้ สำนักการประชุมจะทำการประสานไปที่สมาชิกรัฐสภาเจ้าของลายมือชื่อนั้นเพื่อยืนยันอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อสมาชิกรัฐสภายืนยันว่าการลงลายมือชื่อเป็นของสมาชิกรัฐสภานั้นก็จะต้องยืนยันโดยใช้วิธีการลงลายมือชื่อกำกับอีกครั้งหนึ่งว่าลายมือชื่อที่ลงนามเพื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมีความถูกต้อง

ส่วนกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ลงลายมือชื่อแล้วและมาถอนชื่อนั้น เช่น กรณีพรรคก้าวไกล ที่นำเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ถอนชื่อ จำนวน ๑๗ ชื่อ ซึ่งในระหว่างนั้นยังมิได้มีการเสนอบรรจุระเบียบวาระ จึงทำให้มีจำนวนผู้ลงชื่อไม่ครบตามจำนวน ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้ดำเนินการกราบเรียน

ประธานรัฐสภา และแจ้งไปยังพรรคก้าวไกล แต่พรรคก้าวไกลก็ยังไม่สามารถหาสมาชิกมาลงลายมือชื่อได้ตามที่กำหนดได้จึงทำให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นตกไป นอกจากนี้ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ ทั้งสองฉบับ คือ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของพรรคร่วมฝ่ายค้าน และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของพรรคร่วมฝ่ายรัฐบาลนั้น มีจำนวนรายชื่อครบถูกต้อง นอกจากนั้นพรรคร่วมฝ่ายค้านได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา จำนวน ๔ ฉบับ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้มีการตรวจสอบรายชื่อแล้วพบว่า มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมครบถ้วนถูกต้องเช่นกัน

ในประเด็นที่ที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล มีข้อสงสัยว่า มีกรณีที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงลายมือชื่อไม่เหมือนกับลายมือชื่อที่ให้ไว้กับกลุ่มงานทะเบียนประวัติและสถิติ สำนักบริหารงานกลาง สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ได้รับการยืนยันจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนดังกล่าวแล้วโดยมีการลงลายมือชื่อกำกับไว้แล้ว ดังนั้น การลงลายมือชื่อของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๔ ฉบับดังกล่าวมีความสมบูรณ์ถูกต้อง ส่วนกรณีของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดยพรรคร่วมฝ่ายค้าน ฉบับที่ ๖ แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งนั้น ได้มีการตรวจสอบแล้วพบว่า หลักการและเหตุผลไม่มีความสอดคล้องกัน จึงขอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนนี้ แต่พรรคร่วมฝ่ายค้านยืนยันว่า หลักการและเหตุผลในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าวมีความสอดคล้องกันแล้ว ทั้งนี้ สำนักการประชุมได้ยืนยันว่าหลักการและเหตุผลต้องสอดคล้องกันตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๑๑๔ เหตุที่ไม่สอดคล้องกันเนื่องจากยังขาดสาระสำคัญเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยในท้ายที่สุดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร่วมลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขอถอนการลงชื่อบางส่วน จึงทำให้รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอไม่ครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนด ส่งผลทำให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนี้ตกไป หลังจากนั้น จึงมีการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเข้ามาใหม่อีกครั้งที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ จึงได้มีการนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่พรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอมายาวหลังจากจำนวน ๔ ฉบับ เสนอเพื่อบรรจุระเบียบวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภา รวมกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ จำนวน ๒ ฉบับ

ทั้งนี้ ประเด็นดังกล่าวสำนักการประชุมได้พิจารณาและวิเคราะห์เกี่ยวกับการขอเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่มีการกล่าวถึงอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ กรณีนี้มีความเห็นในแนวทางเดียวกับกรรมาธิการหลายคนว่า เป็นลักษณะของวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งแบ่งเป็นอำนาจในการจัดทำ และอำนาจในการจัดทำให้มีรัฐธรรมนูญ ซึ่งอำนาจในการจัดทำนั้นเป็นอำนาจที่สภาร่างรัฐธรรมนูญพึงมีหรือไม่ เมื่อพิจารณาจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมเห็นได้ว่าคำวินิจฉัยมิได้กล่าวถึงการที่จะต้องดำเนินการออกเสียงประชามติในช่วงก่อนหรือหลังของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่สภาร่างรัฐธรรมนูญ เป็นผู้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ ได้บัญญัติให้มีการจัดทำประชามติสำหรับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หากที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาลงมติในวาระที่สามให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก็จะต้องมีการออกเสียงประชามติก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย จึงทำให้หลายข้อกังวลในส่วนนี้ไปได้ อย่างไรก็ตาม ผลจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ครอบคลุมถึงกรณีต้องมีการจัดทำให้มีการรับฟังประชามติก่อนที่จะมีการพิจารณารับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่

ด้วยเหตุนี้การเสนอร่างดังกล่าวจึงเป็นเพียงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและเห็นว่าไม่ขัดกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จึงได้มีการนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับดังกล่าวบรรจุในระเบียบวาระ

ส่วนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของภาคประชาชนที่เสนอโดยโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) นั้น สถานะปัจจุบันได้ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบลายมือชื่อจากเลขบัตรประชาชน โดยเป็นการดำเนินการกระบวนกรตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย โดยรายชื่อทั้งหมดมีจำนวน ๑๐๑,๔๕๐ คน ซึ่งสำนักการประชุมได้มีการตรวจสอบเลขบัตรประจำตัวประชาชนแล้วว่าถูกต้อง และได้มีการประสานไปยังสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากอธิบดีกรมการปกครองเพื่อดำเนินการตรวจสอบ และเบื้องต้นได้รับแจ้งว่า จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากที่มีการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน ๑๐๑,๔๕๐ คน พบว่ามีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีรายชื่อและเลขบัตรประชาชนถูกต้องเป็นจำนวน ๙๘,๘๒๔ คน ซึ่งลดลงเป็นจำนวน ๒,๖๒๖ คน แต่ก็ถือว่ามียุทธศาสตร์ไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน และเมื่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้รับหนังสือยืนยันอย่างเป็นทางการแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ให้ประธานรัฐสภาประกาศรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน ๙๘,๘๒๔ คน เพื่อให้ตรวจสอบเอกสาร และยื่นคำร้องคัดค้านภายใน ๓๐ วันนับแต่วันประกาศ ซึ่งในส่วนนี้ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้มีดำริให้เตรียมความพร้อมในการส่งจดหมายให้ประชาชนที่มีรายชื่อทั้งหมดภายใน ๓๐ วัน และต้องมีการตอบกลับภายในระยะเวลา ๓๐ วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาบังคับตามกฎหมาย

กรณียุติของนายไพบูลย์ นิติตะวัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีการเสนอให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาวินิจฉัยตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ นั้น ในเบื้องต้นสำนักการประชุมได้นำกราปรายประธานรัฐสภาเพื่อบรรจุระเบียบวาระเป็นญัตติตามปกติ อย่างไรก็ตาม ประธานรัฐสภาเห็นว่า เพื่อให้เกิดความรอบคอบยิ่งขึ้นจึงให้นำเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาในคณะกรรมการประสานงานและเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้มีการประชุมอย่างเร่งด่วนผลปรากฏว่า คณะกรรมการประสานงานและเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร มีความเห็นว่า กรณีดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการลงลายมือชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเนื่องจากได้พิจารณารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๕๖ แล้ว เห็นว่าไม่สามารถดำเนินการตามที่เสนอญัตติได้ และเห็นว่าข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๓๑ อาจเป็นการกำหนดหลักการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ประธานรัฐสภาเห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการประสานงานและเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร จึงมิได้นำญัตติดังกล่าวบรรจุในระเบียบวาระ อย่างไรก็ตาม ได้มีความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานว่า อาจดำเนินการโดยใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๐ (๒) ซึ่งกรณีที่สมาชิกเห็นว่ามีการลงลายมือชื่อซ้ำในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก็สามารถเข้าชื่อเพื่อเสนอให้ประธานรัฐสภาส่งไปยังศาลรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งกรณีนี้เป็นส่วนของความเห็นเท่านั้นโดยมิได้มีผลในทางปฏิบัติแต่อย่างใด

การดำเนินการลงลายมือชื่อเพื่อรับรองลายมือชื่อเดิมเป็นแนวทางการปฏิบัติปกติของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ และการเสนอญัตติ

ประเด็นแนวทางการปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ว่าที่ร้อยตำรวจตรี อาพัทธ์ สุชนันท์ รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ประเด็นที่หนึ่ง การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จะมีการพิจารณาเป็นรายฉบับ ทุกฉบับ โดยมีได้พิจารณาในรายละเอียดว่าเมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้วจะมีการไปแก้ไขเพิ่มเติม ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน ๔ ฉบับอย่างไร แต่จะพิจารณาจากหลักการและเหตุผลของ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแต่ละฉบับที่ได้มีความซ้ำซ้อนกันเท่านั้น

ประเด็นที่สอง บันทึกเสนอความเห็นที่มีการนำเสนอ นั้น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถือว่าเป็นข้อมูลภายในซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ไม่มีการเปิดเผย เช่น กรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง ทำหนังสือเพื่อขอให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรถอนญัตติที่มีการนำเสนอ ซึ่งกรณีดังกล่าวการถอน ญัตติสามารถทำได้โดยที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากเป็นญัตติที่บรรจุแล้ว จากนั้นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรดังกล่าวจึงมาขอหนังสือความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรไม่ สามารถให้ได้เนื่องจากเป็นการเสนอความเห็นที่เป็นแนวทางปฏิบัติเป็นการภายใน จากนั้นได้มีการร้องเรียนไป ที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งได้มีการชี้แจงต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ แล้ว ว่ากรณีดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ ดังนั้น จึงขอเรียนที่ประชุมคณะกรรมการว่า บันทึก เสนอความเห็นเกี่ยวกับญัตติของนายไพบุลย์ นิตตะวัน จึงไม่สามารถเปิดเผยได้ แต่กรณีบันทึกการประชุม ของคณะกรรมการประสานงานและเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของประธานรัฐสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นเอกสารที่นำเสนอต่อคณะกรรมการได้

ประเด็นที่สาม การดำเนินการเพื่อส่งจดหมายให้กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านนั้นเป็นไปตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๑๐ วรรคสอง กำหนดให้ผู้มีรายชื่อ มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อประธานรัฐสภาหรือบุคคลที่ประธานรัฐสภาแต่งตั้ง เพื่อให้ขีดฆ่าชื่อตนเอง ออกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติได้ ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันประกาศ ซึ่งในแนวปฏิบัติ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจะมีจดหมายเพื่อยืนยันตามที่อยู่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ได้มีการระบุ นอกจากนี้ ยังมีประกาศที่ประธานรัฐสภาลงนามว่าลายมือชื่อที่มีการเสนอนั้นมีผู้ใดคัดค้านซึ่งเป็นข้อมูลที่มียู่ บนเว็บไซต์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรด้วย

ประเด็นที่สี่ กรณีเรื่องอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญตามที่มีการให้ความเห็นข้างต้นนั้น เป็นการ หารือเป็นการภายในของสำนักการประชุม ซึ่งเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ ที่เสนอมา ทั้ง ๒ ฉบับที่มีการกำหนดให้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่น่าจะไม่ขัดต่อ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเป็นความเห็นที่มีได้นำไปพิจารณาในคณะกรรมการประสานงานและเสนอ ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร อย่างไรก็ตาม ได้มีการสอบถามความเห็นไปยังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เคยปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ร่างรัฐธรรมนูญ ว่าในขณะที่มีการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญได้มีการพิจารณาเรื่องการรับฟังความคิดเห็นหรือไม่ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งประเด็นนี้ในการพิจารณา ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ได้มีการพิจารณาในประเด็นนี้ว่า ให้มีการรับฟังความคิดเห็นภายหลังจาก ที่รัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว

ประเด็นที่ห้า กรณีเรื่องการลงลายมือชื่อเพื่อกำกับลายมือชื่อเดิมนั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคล และในทางปฏิบัติสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรไม่เคยมีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว

ในการตรวจสอบลายมือชื่อของสมาชิกนั้น แนวปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมาจะมีการตรวจสอบลายมือชื่อ ๔ แบบ คือ ๑) ลายมือชื่อเหมือนตัวอย่างที่เคยให้ไว้กับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ๒) ลายมือชื่อไม่เหมือนตัวอย่างที่เคยให้ไว้กับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ๓) ลายมือชื่อที่สมาชิกที่ไม่ได้ลงลายมือชื่อ และ ๔) สมาชิกที่ยกเลิกการลงลายมือชื่อ โดยจะตรวจสอบว่าลายมือชื่อนั้นตรงกับลายมือชื่อที่สมาชิกเคยให้ไว้เป็นตัวอย่างกับสำนักบริหารงานกลางสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ หากไม่เหมือนก็จะมีหนังสือสอบถามไปยังสมาชิกที่เป็นเจ้าของลายมือชื่ออีกครั้งหนึ่งเพื่อยืนยันว่าเป็นลายมือชื่อตนหรือไม่ นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าแนวปฏิบัติที่ผ่านมาในเอกสารยุติใด ๆ จะไม่ปรากฏลายมือชื่อของสมาชิก จะปรากฏแต่เพียงชื่อสกุล ตำแหน่ง และสังกัดเท่านั้น

นางลีนี สัมมิ ผู้อำนวยการสำนักประชุม ชี้แจงว่า แนวทางปฏิบัติของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการตรวจสอบลายมือชื่อนั้น จะเป็นแนวทางที่ยึดถือและปฏิบัติกันมา หากพบว่าลายมือชื่อของสมาชิกไม่ตรงกับลายมือชื่อที่สมาชิกเคยให้ไว้เป็นตัวอย่างกับสำนักบริหารงานกลางในวันที่สมาชิกรายงานตัวเป็นครั้งแรก เจ้าหน้าที่จะยืนยันตัวตนโดยการทำเป็นหนังสือสอบถามไปยังสมาชิกที่เป็นเจ้าของลายมือชื่ออีกครั้งหนึ่งเพื่อยืนยันว่าเป็นลายมือชื่อตนหรือไม่ หากสมาชิกที่เป็นเจ้าของลายมือชื่อยืนยันว่าเป็นลายมือชื่อตนก็จะถือให้เป็นไปตามนั้น โดยสมาชิกจะลงลายมือชื่อยืนยันในหนังสือที่สอบถามนั้น

ในส่วนของญัตติขอให้รัฐสภามีมติว่ากรณีมีปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๐ (๒) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นั้น คณะกรรมการประสานงานและเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแล้ว เห็นว่าญัตติดังกล่าวอาจขัดกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๕๖ จึงทำหนังสือชี้แจงต่อผู้ยื่นญัตติว่าไม่สามารถเสนอญัตติดังกล่าวบรรจุระเบียบวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้

นางปิยะนาถ รอดมัย ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๑ สำนักการประชุม ชี้แจงว่า ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น เห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ เป็นการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรายมาตรา ไม่ได้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ กล่าวคือ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ไม่ได้เป็นการยกยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ นอกจากนี้ หลังการพิจารณาวาระขั้นสุดท้ายแล้วก่อนจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยจะต้องมีการออกเสียงประชามติอีกครั้งหนึ่ง และหากประชาชนเห็นด้วยเมื่อร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมประกาศใช้ จึงจะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต่อไป ซึ่งจะเป็นคนละส่วนกับการพิจารณามาตรา ๒๕๖

ว่าที่ร้อยตำรวจตรี อาพัทธ์ สุชนันท์ รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ชี้แจงว่า แนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของภาคประชาชนนั้นมีหลายแนวทาง กล่าวคือ แนวทางที่หนึ่ง บรรจุร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้ง ๖ ฉบับไว้ในวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภา แต่ยังไม่กำหนดวันนัดประชุมรัฐสภา แต่รอการบรรจุร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของภาคประชาชนแล้วจึงกำหนดวันประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อให้สามารถพิจารณาได้พร้อมกัน และแนวทางที่สอง พิจารณาตามกระบวนการตามปกติซึ่งจะทำให้ไม่สามารถพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของภาคประชาชนไปพร้อมกันได้

ส่วนกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา และมีการรับหลักการแล้ว ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของภาคประชาชนจะไม่สามารถนำเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้ เนื่องจากเป็นการเสนอญัตติที่มีหลักการเดียวกัน แต่สามารถนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของภาคประชาชนมาประกอบการพิจารณาต่อไปได้ นอกจากนี้ ยังมีกรณีว่าจะสามารถให้ตัวแทนของภาคประชาชนเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของภาคประชาชนต่อรัฐสภาได้หรือไม่ ทั้งนี้ เห็นว่าตัวแทนของภาคประชาชนสามารถเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของภาคประชาชนต่อรัฐสภาได้เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกัน แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าคณะกรรมการการได้รายงานผลการพิจารณาต่อรัฐสภาแล้ว และรัฐสภายังไม่ได้ลงมติว่าจะรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของภาคประชาชนอยู่ในระเบียบวาระการประชุมด้วย

การตรวจสอบรายชื่อผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายในขณะนี้อยู่ในช่วงการให้ผู้เข้าชื่อเสนอยื่นคำร้องคัดค้านซึ่งจะมีระยะเวลาดำเนินการรวมทั้งสิ้น ๓๐ วัน และในส่วนการพิจารณาวาระที่สองขึ้นคณะกรรมการการนั้น ผู้แทนของภาคประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอจะไม่มีสิทธิเข้าร่วมประชุมในฐานะกรรมการซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ที่กำหนดให้คณะกรรมการการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต้องเป็นสมาชิกรัฐสภาเท่านั้น ส่วนผู้แทนของภาคประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอจะเป็นเพียงผู้มีสิทธิแสดงความคิดเห็นเท่านั้นซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๑๒๘

ประเด็นการถอนญัตติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับที่เสนอในวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓

นางสินี สัมมิ ผู้อำนวยการสำนักการประชุม ชี้แจงว่า ประเด็นข้อซักถามเกี่ยวกับเรื่องการถอนญัตติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับที่เสนอในวันพฤหัสบดีที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ ออกนั้น ข้อเท็จจริง คือ เมื่อสำนักการประชุมได้รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว และได้ทำการตรวจสอบแล้วพบว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอนั้นมีหลักการและเนื้อหาสาระมาตราที่ไม่ตรงกันจึงได้แจ้งไปยังผู้เสนอร่างเพื่อขอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้อง เมื่อผู้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรับทราบว่าเนื้อหาในร่างที่เสนอนั้นไม่ถูกต้องจึงได้ขอถอนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวออกจากสารบบของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยทำเป็นหนังสือขอถอนญัตติและมีการลงลายมือชื่อขอถอน โดยมีผู้ลงลายมือชื่อขอถอนญัตติจำนวน ๑๓๖ คน คงเหลือผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน ๕๑ คน ซึ่งจำนวนผู้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นไม่ถึงจำนวนที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ คือมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ดังนั้น ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวจึงตกไปเนื่องจากผู้เสนอไม่ครบจำนวนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และผู้เสนอได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับใหม่ในวันพุธที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ โดยในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวมีความถูกต้องสมบูรณ์ทั้งในเรื่องบันทึกหลักการและเหตุผล เนื้อหาสาระ และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ รวมทั้งมีผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน ๑๖๖ คน ซึ่งเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ กำหนด สำนักการประชุมจึงได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวต่อประธานรัฐสภาเพื่อพิจารณาบรรจุในระเบียบวาระต่อไป ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว

คือ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอโดย นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ ที่เสนอเป็นฉบับที่ ๖ ในปัจจุบัน

ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๖ ซึ่งเป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเข้ามาใหม่ แทนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับเดิมที่ตกไปนั้น ผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๑๖๖ คนได้ ลงลายมือชื่อใหม่ทั้งหมด โดยไม่ได้ใช้ลายมือชื่อเดิมที่เคยเสนอไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ตกไป

​ក​ំ​វិ​និ​ជ្ជ​យ​ក​ា​ស​ត​្រ​ួ​ត​រ​រ​ណ​្ណ​ូ​ប​្ត​ី ១៨ – ២២/២៥៥៥

คำวินิจฉัยที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ระหว่าง

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กับคณะ ที่ ๑
นายวันธงชัย ชำนาญกิจ ที่ ๒
นายวิรัตน์ กัลยาศิริ ที่ ๓
นายวรินทร์ เทียมจรัส ที่ ๔
และนายบวร ยสินทร กับคณะ ที่ ๕

ผู้ร้อง

ประธานรัฐสภา ในฐานะรัฐสภา ที่ ๑
คณะรัฐมนตรี ที่ ๒ พรรคเพื่อไทย ที่ ๓
พรรคชาติไทยพัฒนา ที่ ๔
นายสนธิ์ จุลพงษ์ธร กับคณะ ที่ ๕
และนายภราดร ปริศนานันทกุล กับคณะ ที่ ๖

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง คำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กับคณะ นายวันธงชัย ชำนาญกิจ นายวิรัตน์ กัลยาศิริ
นายวรินทร์ เทียมจรัส นายบวร ยสินทร กับคณะ ยื่นคำร้องรวมห้าคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า คำร้องทั้งห้ามีประเด็นแห่งคดีเป็นเรื่องเดียวกัน จึงมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาคดี เรื่องพิจารณาที่ ๑๘/๒๕๕๕ เรื่องพิจารณาที่ ๑๙/๒๕๕๕ เรื่องพิจารณาที่ ๒๐/๒๕๕๕ เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๕๕ และเรื่องพิจารณาที่ ๒๒/๒๕๕๕ เข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยให้เรียกพลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กับคณะ ผู้ร้องที่ ๑ นายวันธงชัย ชำนาญกิจ ผู้ร้องที่ ๒ นายวิรัตน์ กัลยาศิริ ผู้ร้องที่ ๓ นายวรินทร์ เทียมจรัส ผู้ร้องที่ ๔ และนายบวร ยสินธร กับคณะ ผู้ร้องที่ ๕ และให้เรียกประธานรัฐสภา ในฐานะรัฐสภา ผู้ถูกร้องที่ ๑ คณะรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องที่ ๒ พรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ พรรคชาติไทยพัฒนา ผู้ถูกร้องที่ ๔ นายสนั่น จุลพงษ์ศร กับคณะ ผู้ถูกร้องที่ ๕ และนายภราดร ปริศนานันทกุล กับคณะ ผู้ถูกร้องที่ ๖

ข้อเท็จจริงและเอกสารประกอบคำร้องทั้งห้า สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง (เรื่องพิจารณาที่ ๑๘/๒๕๕๕)

ผู้ร้องที่ ๑ กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ ได้ยื่นญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยผู้ร้องที่ ๑ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น ไม่ใช่หลักเกณฑ์และวิธีการที่จะยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องทั้งสามเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงมีผลให้เป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ นอกจากนี้ กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แต่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอซึ่งรัฐสภาให้ความเห็นชอบในวาระที่สองแล้ว ได้กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยไม่ต้องนำกลับมาให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบอีกครั้ง จึงเป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ไปให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ และทำให้สภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะรัฐมนตรีที่จะเกิดขึ้นภายหลังการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้วเสร็จได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กรณีจึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ด้วย ทั้งนี้ ผู้ร้องที่ ๑ ได้เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยและมีคำสั่ง ดังนี้

(๑) มีคำสั่งให้ผู้ร้องที่ ๑ และผู้ร้องที่ ๒ เลิกการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

(๒) มีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ร้องที่ ๓ และพรรคผู้ร้องที่ ๔ ซึ่งเป็นผู้ยื่นร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

(๓) มีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารของพรรคผู้ร้องที่ ๓ และพรรคผู้ร้องที่ ๔ เป็นเวลาห้าปีนับตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

คำร้องที่สอง (เรื่องพิจารณาที่ ๑๙/๒๕๕๕)

ผู้ร้องที่ ๒ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องที่ ๑ ผู้ร้องที่ ๒ และผู้ร้องที่ ๓ ใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยผู้ร้องที่ ๒ และผู้ร้องที่ ๓ ได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ขึ้น มีสาระสำคัญเป็นการจัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยการเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๖ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยเพิ่ม มาตรา ๒๙๑/๑ ถึงมาตรา ๒๙๑/๑๖ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ผู้ร้องที่ ๒ เห็นว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการล้มล้างหรือยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับขัดกับหลักการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การกระทำดังกล่าวจะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงนอกระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ ซึ่งรวมถึงมาตรา ๒ ที่บัญญัติว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับจึงเป็นการทำลายหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครองและขัดต่อมาตรา ๖๘ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๑ เป็นบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นประเด็น ไม่มีเจตนารมณ์ให้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาโดยเสียงข้างมาก ดังนั้น หากบุคคลหรือพรรคการเมืองใดทำการล้มล้างหรือยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทั้งฉบับ ด้วยวิธีการใด ๆ ย่อมเป็นภัยต่อรัฐธรรมนูญ ประชาชนผู้พบเห็นย่อมมีสิทธิที่จะพิทักษ์รัฐธรรมนูญด้วยการเสนอเรื่องดังกล่าวต่ออัยการสูงสุดได้ โดยผู้ร้องได้ใช้สิทธิเสนอความเห็นดังกล่าวต่ออัยการสูงสุด ตั้งแต่วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

แต่ยังไม่ทราบผลการดำเนินการแต่อย่างใด และเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีมติด้วยเสียงข้างมากให้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นผู้เสนอผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาเรียงลำดับมาตรา ในวาระที่สอง และผู้ถูกร้องที่ ๑ จะพิจารณาในวาระที่สามชั้นลงมติ ในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ ซึ่งหากร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาในวาระที่สาม และมีการนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ย่อมไม่สามารถยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยได้อีกต่อไป ผู้ร้องที่ ๒ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคสอง มีความหมายว่า ผู้ร้องที่ ๒ ในฐานะผู้ทราบการกระทำอันต้องห้ามย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ และมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้อีกทางหนึ่งด้วย เมื่ออัยการสูงสุดไม่ดำเนินการตามที่ผู้ร้องที่ ๒ เสนอเรื่อง ผู้ร้องที่ ๒ จึงมีความจำเป็นต้องอาศัย สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖๘ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่ง ดังนี้

(๑) วินิจฉัยสั่งการให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ถอนร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ออกจากการพิจารณาของผู้ถูกร้องที่ ๑

(๒) วินิจฉัยสั่งการให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ระวังการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕

คำร้องที่สาม (เรื่องพิจารณาที่ ๒๐/๒๕๕๕)

ผู้ร้องที่ ๓ กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ต่อมา ที่ประชุมรัฐสภาได้มีมติเสียงข้างมากรับหลักการในวาระที่หนึ่ง และมีมติเสียงข้างมากให้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ผ่านวาระที่สอง และรัฐสภา จะพิจารณาในวาระที่สาม ในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ ผู้ร้องที่ ๓ เห็นว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสาม ในการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยไม่มีการสงวนมาตราใดไว้นั้น เป็นการเปิดช่องให้กลุ่มบุคคลสามารถทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และเป็นการทำลายหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงเป็น

การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ และมาตรา ๒๕๑ และไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๑ ประกอบกับมาตรา ๑๓๖ (๑๖) เพราะรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๑ มิได้มีเจตนารมณ์ให้จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญและยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ แต่มีเจตนารมณ์เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นประเด็น ซึ่งมีใช้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ในทุกมาตราหรือทุกกรณี การมอบหมายให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะแม้รัฐสภาจะมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นรัฐสภาสามารถกระทำได้เฉพาะตามกรอบที่รัฐธรรมนูญกำหนด เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ประกอบมาตรา ๑๓๖ (๑๖) บัญญัติให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาโดยเฉพาะ การที่รัฐสภาจะแต่งตั้งหรือมอบหมายให้สภาร่างรัฐธรรมนูญมาทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงไม่สามารถกระทำได้ เพราะเป็นการกระทำที่อยู่นอกกรอบของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ อีกทั้งผู้มีอำนาจกระทำการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ต้องเป็นองค์กรผู้ที่มีอำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญซึ่งไม่ใช่องค์กรที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐธรรมนูญดังเช่นรัฐสภา เมื่อรัฐสภาไม่มีอำนาจร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รัฐสภาก็ย่อมไม่สามารถโอนหน้าที่หรือมอบหมายให้ผู้ใดร่างรัฐธรรมนูญได้ ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และการกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนรัฐสภา จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ และมาตรา ๒๕๑ ผู้ร้องที่ ๓ จึงเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ มาตรา ๑๓๖ และมาตรา ๒๕๑ โดยผู้ร้องที่ ๓ ได้เสนอเรื่องให้อยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่ง ดังนี้

(๑) วินิจฉัยว่าการเสนอญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม โดยผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ และการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมโดยผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นไปโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นอันตกไป

(๒) วินิจฉัยสั่งการให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ และผู้ถูกร้องที่ ๓ ถอนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจากการพิจารณาของผู้ถูกร้องที่ ๑

(๓) วินิจฉัยสั่งการให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ระงับการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕

คำร้องที่สี่ (เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๕๕)

ผู้ร้องที่ ๔ กล่าวอ้างว่า บุคคล คณะบุคคล คณะรัฐมนตรีและพรรคการเมือง ได้เสนอญัตติพร้อมร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีคณะบุคคลมาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การกระทำดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการแก้ไขหลักการสำคัญของการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและเป็นการล้มล้างรัฐธรรมนูญ อันเป็นการต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ และมาตรา ๒๙๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้อำนาจอธิปไตยเท่านั้น การกำหนดให้มีคณะบุคคลทำหน้าที่แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ เป็นการขัดต่อหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องที่ ๔ ได้เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๕ แต่ไม่ทราบผลการดำเนินการแต่อย่างใด จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องและมีคำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินให้รัฐสภางดเว้นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑

คำร้องที่ห้า (เรื่องพิจารณาที่ ๒๒/๒๕๕๕)

ผู้ร้องที่ ๕ กล่าวอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ รัฐสภาได้มีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช รวมทั้งสิ้น ๓ ฉบับที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๕ และผู้ถูกร้องที่ ๖ เป็นผู้เสนอ และเห็นว่า การใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกร้องดังกล่าวที่ดำเนินการเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ตามร่างที่ยื่นต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้นย่อมมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของปวงชนชาวไทย เพราะร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๙๑ ไม่ใช่เป็นการขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันตามที่บัญญัติไว้ใน

มาตรา ๒๙๑ เพราะไม่มีผู้ติดข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งต้องแสดงข้อขัดข้องของรัฐธรรมนูญมาตราใดที่ไม่สามารถใช้บังคับหรือมีปัญหาใด ๆ และเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีที่มาจากการทำประชามติ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ เพื่อให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ก็ต้องทำประชามติ นอกจากนี้ ร่างรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมามีอำนาจพิเศษในการล้มล้างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาใช้แทน และให้อำนาจรัฐสภาเลือกคณะบุคคลเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ด้วย จึงเห็นว่าการกระทำของคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกรัฐสภาที่จะยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ย่อมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องที่ ๕ ได้เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๕ แต่ยังไม่ทราบผลการดำเนินการแต่อย่างใด จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องเพื่อการพิจารณาและไต่สวนฉุกเฉินก่อนที่รัฐสภาจะลงมติในวาระที่สามของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องทั้งห้าต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้ทราบการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา ๖๘ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ทราบการกระทำของบุคคลหรือพรรคการเมืองผู้กระทำการตามมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง มีสิทธิให้มีการตรวจสอบการกระทำดังกล่าวได้สองประการคือ หนึ่ง เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และสอง ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวโดยอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและวินิจฉัยสั่งการในกรณีที่ผู้ร้องใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖๘ วรรคสองนี้

เป็นภาระหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุดเพียงแต่มีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นและยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เท่านั้น หาได้ตัดสิทธิของผู้ร้องที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงไม่ เมื่อผู้ร้องได้เคยเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบแล้วยังไม่ได้ผลเป็นที่พอใจ จึงชอบที่จะใช้สิทธิประการที่สองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้รับคำร้องทั้งห้านี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๒) และแจ้งให้ผู้ถูกร้องทั้งหกยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

ผู้ถูกร้องทั้งหกยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการใช้อำนาจของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ มิใช่การใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสามฉบับนั้น ได้ตรวจสอบและวินิจฉัยว่าไม่มีลักษณะหรือมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐแต่อย่างใด และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของรัฐสภาไม่ใช่การกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ จึงบรรจุกฎบัตรร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเข้าระเบียบวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ ได้ให้สมาชิกรัฐสภาอภิปรายแสดงความคิดเห็นโดยไม่ได้มีการครอบงำการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา ต่อมาที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้ลงมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสามฉบับ และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาโดยใช้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา ในการพิจารณาวาระที่สอง ประธานรัฐสภาได้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการประชุมด้วยความเป็นกลาง รวมทั้งให้สมาชิกรัฐสภาได้อภิปรายเป็นเวลาถึงสิบห้าวัน และได้ออกการลงมติในวาระที่สาม ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเป็นเวลาสิบห้าวัน นอกจากนี้ แม้ว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจะให้อำนาจประธานรัฐสภาในการตรวจสอบว่าร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นมีเนื้อหาเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐหรือไม่ก็ตาม แต่ประธานรัฐสภาได้แสดงจุดยืนที่ชัดเจนว่า จะจัดให้มีการตั้งคณะกรรมการประกอบด้วยบุคคลที่เป็นกลาง

เพื่อพิจารณาตรวจสอบร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า ประธานรัฐสภามีเจตนาแน่วแน่ในอันที่จะพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และได้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ แล้ว ทั้งนี้ประเทศไทยได้เคยมีประเพณีการปฏิบัติในการจัดทำรัฐธรรมนูญโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญมาแล้ว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙

สำหรับกรณีศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไปยังเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรให้แจ้งประธานรัฐสภา ในฐานะรัฐสภาให้รอการดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ก่อนจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยนั้น เห็นว่า อาจกระทบต่อการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐสภาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่เพื่อความรอบคอบจึงเห็นควรรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภาก่อน จึงได้มีคำสั่งงดการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สามในวันอังคารที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ แต่จัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาในวันศุกร์ที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ ซึ่งสมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่ เห็นว่า ที่ประชุมสามารถลงคะแนนเสียงในวาระที่สามได้ อย่างไรก็ตาม ประธานรัฐสภาได้มีนโยบายสร้างความปรองดองสมานฉันท์จึงใช้ดุลพินิจเลื่อนการพิจารณาลงคะแนนเสียงในวาระที่สามออกไปก่อน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่าการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นไป โดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ประกอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ และมาตรา ๑๒๒ มิใช่เป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือพรรคการเมืองตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยยกคำร้องของผู้ร้องทั้งห้า

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงรวมสามประเด็น สรุปได้ว่า

ประเด็นที่หนึ่ง ร่างรัฐธรรมนูญของผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่เสนอต่อรัฐสภามีได้เป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพตามมาตรา ๖๘ เพราะผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจการปกครองตามรัฐธรรมนูญ การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภาเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๑) และเนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก็มีได้มีบทบัญญัติใดที่มีลักษณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๘ รวมทั้งการพิจารณาเห็นชอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ก็เป็นอำนาจของรัฐสภาตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไม่ได้เป็นไปเพื่อล้มล้าง

การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ หรือเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ แต่อย่างไร เพราะตามร่างมาตรา ๒๙๑/๑๑ วรรคห้า มีหลักการที่สูงเพียงพอที่จะเป็นหลักประกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญร่างรัฐธรรมนูญโดยไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าวได้ และหากร่างรัฐธรรมนูญไม่เป็นไปตามหลักการที่กำหนด ร่างของสภาร่างรัฐธรรมนูญก็จะเป็นอันตกไป การจัดทำมีสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นเช่นเดียวกับสภาร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ซึ่งประกอบด้วยบุคคล จำนวน ๙๙ คน มาจากการเลือกตั้งจังหวัดละหนึ่งคน จำนวน ๗๗ คน และมาจากการคัดเลือกโดยที่ประชุมของรัฐสภา จำนวน ๒๒ คน โดยมีได้มีส่วนเข้าไปดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแต่อย่างไร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ปรากฏว่ามีหลักการหรือข้อความใดที่จะชี้แจงหรือแสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ แต่ประการใด

ประเด็นที่สอง ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เสนอมิได้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ แต่ประการใด เพราะเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙๑ (๑) โดยยึดหลักการสูงสุดของการปกครองประเทศ คือ ห้ามเปลี่ยนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคสอง ทุกประการ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เสนอมิได้เป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ทั้งฉบับ แต่เป็นการเพิ่มหมวด ๑๖ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ การจะยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันหรือไม่ เป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยการดำเนินการของสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งต้องไม่มีลักษณะตามร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑/๑๑ วรรคห้า ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นแนวทางที่เคยดำเนินการในรัฐธรรมนูญของประเทศไทย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๙๑ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙

ประเด็นที่สาม ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ เสนอให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยให้เป็นหน้าที่ของรัฐสภา ไม่ขัดต่อหลักการประชาธิปไตยที่ดำเนินการผ่านผู้แทนประชาชนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ แต่ประการใด เพราะการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียและปัญหาต่าง ๆ จากการใช้บังคับบทบัญญัติต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญ ฉบับอื่น ๆ ที่ผ่านมา ซึ่งเมื่อจัดทำแล้วเสร็จจะต้องนำกลับไปให้ประชาชนออกเสียงประชามติ ซึ่งการนำร่างรัฐธรรมนูญไปถามประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยไม่ต้องผ่านผู้แทนของประชาชน เป็นหลักการที่เป็นประชาธิปไตยที่นานาอารยประเทศยอมรับ

การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการดำเนินการตามนโยบายของ คณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๖ ซึ่งต้องดำเนินการตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ และการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นเพียงการเสนอกรอบแนวคิด ในการกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อรัฐสภารับหลักการและดำเนินการ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว ย่อมเป็นอันสิ้นสุดภาระหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๒ การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงเป็นการดำเนินการที่ถูกต้องตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑

ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงสรุปได้ว่า ผู้ร้องทั้งห้าไม่มีสิทธิยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคสอง เนื่องจากผู้ร้องทั้งห้าได้ใช้สิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุด ตรวจสอบข้อเท็จจริงและได้มีความเห็นเป็นที่ยุติแล้ว การที่ผู้ร้องทั้งห้าใช้สิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาในเรื่องเดียวกัน จึงเป็นการไม่ชอบ และการที่ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้อง ของผู้ร้องทั้งห้าไว้พิจารณา จึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจ ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมิใช่เป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติในการตรากฎหมาย แต่เป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ซึ่งกำหนดขั้นตอนและวิธีการแตกต่างจากกระบวนการ นิติบัญญัติทั่วไป อำนาจการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงไม่ใช่อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

แต่เป็นอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญที่มีลำดับชั้นสูงกว่าอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายเท่านั้น รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้อำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไว้แต่อย่างใด และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมิใช่การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ เป็นบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มิใช่บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี และเมื่อได้มีการบรรจุข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเข้าสู่ที่ประชุมรัฐสภาแล้ว เป็นขั้นตอนของรัฐสภา มิใช่เป็นการดำเนินการของผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมอีกต่อไป และมีใช้กรณีที่รัฐสภาใช้สิทธิเสรีภาพ เพราะสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ต้องเป็นกรณีที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ ส่วนที่ ๑ ถึงส่วนที่ ๑๒ เท่านั้น จะตีความเกินเลยไปถึงการดำเนินการขององค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ไม่ได้ อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติ ผู้ถูกร้องที่ ๓ เห็นว่า เมื่อมีอำนาจพิจารณาพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไปใช้กับเรื่องการใช้สิทธิและเสรีภาพตามมาตรา ๖๘ ได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจตรวจสอบ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ เพื่อป้องกันการใช้สิทธิเสรีภาพหรือการใช้กำลังล้มล้างการปกครอง เช่น การทำรัฐประหาร รัฐธรรมนูญจึงให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้เลิกการกระทำนั้นเสียก่อน การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นไม่อาจเทียบได้กับการทำรัฐประหาร เนื่องจากการดำเนินการของรัฐสภา หากต้องด้วยเงื่อนไขและไม่มีลักษณะต้องห้ามในเรื่องการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐแล้วย่อมถือเป็นอำนาจโดยเด็ดขาดของรัฐสภา องค์กรอื่นใดรวมทั้งศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบได้

การเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของผู้ถูกร้องที่ ๓ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการพิจารณาดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของรัฐสภาได้ดำเนินการโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ แล้ว เพราะเป็นการดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ สำหรับเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่มีบทบัญญัติส่วนใดที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐแต่อย่างใด โดยสาระสำคัญของการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการเพิ่มหมวด ๑๖ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มิใช่

เป็นการล้มล้างหรือยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับในทันที ต่อมาเมื่อมีสภาร่างรัฐธรรมนูญและดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญก็เป็นการดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ นอกจากนี้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอทั้งสามฉบับ และที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบในวาระที่สองแล้วมีข้อความห้ามการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขบทบัญญัติในหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์ ดังนั้น ในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในครั้งนี้ หรือการจัดทำของสภาร่างรัฐธรรมนูญ จะไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงไม่ใช่เป็นการกระทำอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘

กระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไม่มีผลเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือมีลักษณะเป็นการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแต่ประการใด เพราะตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงทั้งในการเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและการลงประชามติ และรัฐสภามีส่วนร่วมในการคัดเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวน ๒๒ คน ในการร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทั่วทุกภูมิภาค ดังนั้น สภาร่างรัฐธรรมนูญจึงมีความเป็นอิสระไม่ถูกครอบงำจากรัฐบาลหรือรัฐสภา และพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการที่จะพระราชทานรัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติของประชาชน นอกจากนี้ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั่วประเทศ คุณสมบัติของผู้สมัครก็เปิดกว้างให้บุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดสามารถสมัครรับเลือกตั้งได้ ส่วนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาเป็นผู้คัดเลือก รัฐบาลหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลก็ไม่สามารถกำหนดตัวบุคคลได้ เพราะต้องผ่านการเสนอชื่อจากสถาบันหรือองค์กรที่กำหนด จึงไม่อาจมีบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดไปครอบงำทางความคิดให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้มีเนื้อหาสาระตามที่ฝ่ายตนเองต้องการได้ และมีใช่เป็นการได้อำนาจการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้อยู่ในขณะนั้น ซึ่งต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มิใช่ว่าเมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้แล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๒ จะได้อำนาจการปกครองประเทศโดยทันที

ผู้ถูกร้องที่ ๓ เป็นพรรคการเมืองที่ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยตลอดดังที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคอย่างชัดเจน ดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่จะมีความคิดในการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ข้อมูลต่าง ๆ ที่เสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้นเป็นเพียงจินตนาการของผู้ร้องทั้งสิ้น และในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการดำเนินการโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นกิจการทางการเมืองที่แยกจากการดำเนินการของผู้ถูกร้องที่ ๓ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมายหรือการครอบงำใด ๆ หรือสถานะและความสัมพันธ์ระหว่างพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ กับผู้ถูกร้องที่ ๒ ในทางรัฐธรรมนูญและกฎหมายถือว่ามิมีบทบาทและหน้าที่แยกจากกัน และในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น พรรคมิได้มีมติหรือคำสั่งมอบหมายใด ๆ เพียงแต่เป็นนโยบายของพรรคในการหาเสียง ส่วนการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็เป็นการดำเนินการตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งยกคำร้องของผู้ร้องทุกคำร้อง

ผู้ถูกร้องที่ ๔ ชี้แจงสรุปได้ว่า พรรคไม่เคยมีการเรียกประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคหรือเรียกประชุมตามข้อบังคับพรรคชาติไทยพัฒนา พ.ศ. ๒๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อมีมติในการดำเนินการในเรื่องที่ถูกกล่าวหา การที่สมาชิกพรรคได้ร่วมกับสมาชิกพรรคการเมืองอื่นเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๒ ประกอบกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคไม่เพียงพอต่อการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และการกระทำดังกล่าวผู้ถูกร้องที่ ๔ มิได้มีส่วนเกี่ยวข้อง การที่สมาชิกพรรคได้ร่วมเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๔ เห็นว่ามิได้เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรูปของรัฐแต่อย่างใด และการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเคยมีทางปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญอันอาจถือได้ว่าเป็นประเพณีหนึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีเนื้อหาเป็นการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งประธานและรองประธาน

สภาร่างรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติที่ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญอาจนำรัฐธรรมนูญฉบับใดที่เห็นว่ามีความเป็นประชาธิปไตยสูงมาเป็นต้นแบบในการยกร่าง ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ผู้ตีแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวมิได้มีเนื้อหาเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ การใช้สิทธิของผู้ร้องทั้งห้าเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต เนื่องจากการเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวมิได้ก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องทั้งห้า จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องในส่วนของผู้ร้องที่ ๔

นายสามารถ แก้วมีชัย สมาชิกในคณะของผู้ร้องที่ ๕ ชี้แจงข้อกล่าวหาสรุปได้ว่า ผู้ร้องทั้งห้าไม่มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้สิทธิประชาชนยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่กำหนดให้ผู้ที่ทราบการกระทำตามวรรคหนึ่งต้องเสนอเรื่องต่ออัยการสูงสุดเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย การที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณา จึงเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ อีกทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ได้เป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพที่ผู้ร้องทั้งห้าจะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาที่จะพิจารณาและดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ มิใช่เรื่องของ การตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติที่ศาลรัฐธรรมนูญจะเข้ามาตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายได้ จึงมิใช่เป็นการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญตามความหมายของมาตรา ๖๘ ผู้ร้องทั้งห้าจึงไม่สามารถใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ทุกประการ มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด กระบวนการในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีความเป็นประชาธิปไตยและสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เนื่องจากกระทำโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนมาเป็นตัวแทนของแต่ละจังหวัด และคัดเลือกโดยที่ประชุมรัฐสภาอีก ๒๒ คน สภาร่างรัฐธรรมนูญจึงมีความเป็นอิสระจากฝ่ายการเมืองที่สามารถยกร่างรัฐธรรมนูญโดยไม่ถูกแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ และต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้อง

ผ่านการพิจารณาของประธานรัฐสภาว่ารัฐธรรมนูญมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๙๑/๑๑ วรรคห้าหรือไม่ หากมีลักษณะต้องห้ามและรัฐสภาพิจารณาเห็นว่า มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าว ร่างรัฐธรรมนูญนั้นก็ต้องตกไป จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดว่า การยื่นญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรี รวมถึงการพิจารณาของรัฐสภาเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญมิใช่กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ แต่อย่างใด และขอให้ยกคำร้องของผู้ร้องทั้งห้า

ผู้ถูกร้องที่ ๖ ชี้แจงสรุปได้ว่า การเสนอญัตติขอให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ของผู้ถูกร้องที่ ๖ กับคณะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกรัฐสภา โดยในเนื้อหาสาระมิได้กระทบกระเทือนรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและรูปของรัฐแต่อย่างใด การจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญก็เป็นแนวทางที่สอดคล้องและไม่ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ เพราะเคยมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และในประเด็นเกี่ยวกับคำร้องนี้ได้มีความเห็นของอัยการสูงสุดซึ่งพิจารณาข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า การเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ อีกทั้งญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เสนอนั้น รัฐสภาได้มีมติรับหลักการดังกล่าวแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมิได้มีเนื้อหาอันเป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และไม่มีผลเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคสอง การที่ผู้ร้องทั้งห้าใช้สิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พรรคชาติไทยพัฒนากระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยกคำร้อง

ศาลรัฐธรรมนูญตรวจคำร้องและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแล้ว คดีมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัย ดังนี้
ประเด็นที่หนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ หรือไม่

ประเด็นที่สอง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ สามารถแก้ไขเพิ่มเติมโดยยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับได้ หรือไม่

ประเด็นที่สาม การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ประเด็นที่สี่ หากกรณีเป็นการกระทำที่เข้าข่ายตามมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง จะถือเป็นเหตุให้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องสั่งยุบพรรคการเมืองและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหาร พรรคการเมืองหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ร้องทั้งห้านำสืบก่อนแล้วให้ผู้ถูกร้องทั้งหกนำสืบแก้

ศาลได้ไต่สวนพยานฝ่ายผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จำนวน ๗ ปาก คือ พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม นายเดชอุดม ไกรฤทธิ นายวันธงชัย ชำนาญกิจ นายวิรัตน์ กัลยาศิริ นายสุรพล นิติไกรพจน์ นายวรินทร์ เทียมจรัส และนายบวร ยสินทร สรุปความได้ว่า

ผู้ร้องมีสิทธิเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคสอง โดยมี เหตุผลทางวิชาการว่าศาลมีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดว่าอะไรเป็นกฎหมายที่จะตีความได้ และการวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญในคดีนี้ ไม่ได้วินิจฉัยว่าการดำเนินการนี้ขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ ศาลวินิจฉัย เพียงขั้นตอนต้นเท่านั้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะตรวจสอบว่าการดำเนินการเช่นนี้ ละเมิดหลักการ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ มีเจตนารมณ์ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายประเด็นหรือรายมาตรา มิใช่ให้แก้ไขเพื่อนำไปสู่ การยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกร้องที่ว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่เป็นเรื่องที่เคยกระทำมาแล้ว รับฟังไม่ได้ เนื่องจากมีบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน โดยรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผ่านการลงประชามติของประชาชนในลักษณะที่เป็นการใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรงของประชาชนทั้งหมด ดังนั้น หากจะต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยสมาชิก รัฐสภาที่เป็นผู้แทนของประชาชนที่อาจขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของประชาชนทั้งหมด ได้แก่การยกเลิก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้วร่างขึ้นใหม่ จึงจะต้องกระทำโดยการรับฟัง ประชามติจากประชาชนทั้งประเทศ เป็นไปตามทฤษฎีว่าด้วยการใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายจะลบล้าง การกระทำหรืออำนาจของผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญโดยตรงหาอาจกระทำไม่ได้ ผู้ถูกร้องจึงไม่มี

อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในลักษณะที่ทำให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับโดยยกเลิกฉบับเดิมได้ เนื่องจากจะเป็นการขัดต่ออำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญของประชาชน

นอกจากนี้ การที่ให้ประธานรัฐสภาและรัฐสภาวินิจฉัยตามร่างมาตรา ๒๙๑/๑๑ วรรคห้า ว่าร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญร่างขึ้นนั้นจะมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ หรือไม่ นั้น ก็ไม่เป็นหลักประกันที่เชื่อถือได้ เพราะมาตรา ๒๙๑/๑๓ วรรคสอง การกำหนดให้ประธานรัฐสภาแต่เพียงผู้เดียวเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นใหม่นั้นมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือไม่ หากประธานรัฐสภาวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญไม่มีปัญหาตามมาตรา ๒๙๑/๑๑ วรรคห้า แล้ว ก็ไม่ต้องนำร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวมาให้รัฐสภาวินิจฉัย ดังนั้น แม้ร่างรัฐธรรมนูญอาจมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่ประธานรัฐสภาอาจวินิจฉัยว่าไม่มีปัญหาตามมาตรา ๒๙๑/๑๑ วรรคห้า และส่งร่างรัฐธรรมนูญให้คณะกรรมการการเลือกตั้งนำออกให้ประชาชนออกเสียงประชามติได้ โดยองค์กรอื่นไม่อาจเข้าไปตรวจสอบได้ อีกทั้งแม้ร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑/๑๑ วรรคห้า จะกำหนดว่าไม่ให้แก้ไขในหมวด ๒ ว่าด้วยพระมหากษัตริย์ก็ตาม แต่ก็ยังมีพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์อยู่ในรัฐธรรมนูญหมวดอื่น ๆ ด้วย

ศาลได้ไต่สวนพยานฝ่ายผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จำนวน ๗ ปาก คือ นายโกศล พลกุล นายอุดมเดช รัตนเสถียร นายชุมพล ศิลปอาชา นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ นายภราดร ปริศนานันทกุล และนายอัษฎพร จารุจินดา สรุปความได้ว่า

การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง ต้องเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อพิจารณากลับกรองเรื่องแล้วเห็นว่ามิูลจึงจะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ ก็เคยบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ทำนองเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ คือ ให้ยื่นต่ออัยการสูงสุดได้ช่องทางเดียว ดังปรากฏข้อมูลตามเอกสารบทความทางวิชาการที่จัดทำโดยศาลรัฐธรรมนูญ และเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๔

ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในลักษณะนี้สามารถกระทำได้ เพราะอยู่ในกรอบของรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นรายประเด็นในแต่ละมาตรา หรือหลายมาตราพร้อมกัน เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ หรือกรณีต้องการที่จะแก้ไขมาตราใดมาตราหนึ่งเพื่อไปสู่การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ ก็ยังอยู่ในความหมายการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่ทั้งนี้ ต้องไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องที่ยุทธบัญญัติห้ามไว้ และการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ประเทศไทยเคยดำเนินการมาแล้วถึง ๓ ครั้ง ได้แก่ สภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ สภาร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และสภาร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ การจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในครั้งนี้ มีความเป็นประชาธิปไตย สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญมีความเป็นอิสระ ปราศจากการครอบงำของฝ่ายการเมือง และวิธีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่มีบทบัญญัติใดเปิดโอกาสให้มีการล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้ เพราะมีข้อห้ามไว้ในมาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และมาตรา ๒๙๑/๑๑ วรรคห้า ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมอย่างชัดเจนแล้ว ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยังคงยึดรูปแบบการปกครองและรูปของรัฐเช่นเดิม เพราะจะต้องอยู่ในกรอบที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนี้ให้อำนาจไว้เท่านั้น หากพิจารณาตามข้อเท็จจริงแล้ว ข้อยุติในขณะนี้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นเพียงแค่ร่างที่ผ่านการพิจารณาในวาระที่สองเท่านั้น ยังไม่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่กลับมีการจินตนาการว่าจะไปแก้ไขเช่นนั้นเช่นนั้น ซึ่งเป็นการนำเอาจินตภาพไปตัดสินข้อเท็จจริงในปัจจุบัน การดำเนินการกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ที่ผ่านมา ก็มีการเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายและแปรญัตติอย่างเปิดเผย การดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้เป็นไปตามนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงไว้ต่อรัฐสภาก่อนเข้ารับหน้าที่ ซึ่งคณะรัฐมนตรีต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ และผูกพันให้คณะรัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๘

ประธานรัฐสภาได้ยืนยันว่า เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่แล้วเสร็จ จะจัดให้มีการตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นกลาง เพื่อพิจารณาตรวจสอบร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำขึ้นจะมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แก้ไขในหมวดพระมหากษัตริย์ หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ หรือไม่ โดยจะไม่ใช่ดุลพินิจแต่เพียงลำพัง

ส่วนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ถูกร้องที่ ๖ นั้นแตกต่างจากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ถูกร้องที่ ๒ และที่ ๕ กล่าวคือ เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องนำมาให้รัฐสภาพิจารณาอีกครั้ง และเคยมีการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังนั้น ในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ จึงถือได้ว่าเป็นประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

นอกจากนี้ การดำเนินการของผู้ถูกร้องที่ ๕ และที่ ๖ และสมาชิกพรรคคนอื่นในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ผูกพันกับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๓ และที่ ๔

ศาลรัฐธรรมนูญพิเคราะห์พยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายแล้ว คดีมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตามที่ได้กำหนดไว้

ประเด็นที่หนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ หรือไม่

มีประเด็นที่พรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในข้อกฎหมายว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องของผู้ร้องทั้งห้าไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคสอง ได้หรือไม่

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้ทราบการกระทำความผิดย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำความผิด แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิด”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา ๖๘ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ทราบการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง ที่จะใช้สิทธิให้มีการตรวจสอบการกระทำดังกล่าวได้ โดยให้มีสิทธิสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ และประการที่สอง สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ เพราะอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและวินิจฉัยสั่งการในกรณีที่ผู้ร้องใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖๘ วรรคสอง นี้ เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุดเพียงแต่มีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น และยื่นคำร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เท่านั้น หากได้ตัดสิทธิของผู้ร้องที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงไม่ แม้ผู้ร้องได้เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบแล้ว ก็ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องที่จะใช้สิทธิในประการที่สองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ เห็นว่าการแปลความดังกล่าวนี้จะสอดคล้องต่อเจตนารมณ์ในมาตรา ๖๘ ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นไปเพื่อการรับรองสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๙ ที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใด ๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้” เนื่องจากการที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งให้เลิกการกระทำที่อาจเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้นั้น การกระทำดังกล่าวจะต้องกำลังดำเนินอยู่และยังไม่มีบังเกิดผล ศาลรัฐธรรมนูญจึงจะมีคำวินิจฉัยสั่งให้เลิกการกระทำนั้นได้ หากไม่แล้วคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖๘ วรรคสอง นี้ ก็จะพ้นวิสัย ไม่สามารถใช้บังคับได้ ทั้งสิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖๘ นี้ มีหลักการสำคัญมุ่งหมายให้คนไทยทุกคนมีส่วนร่วมในการปกป้องพิทักษ์รักษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการเข้าสู่อำนาจในการปกครองประเทศให้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มิให้ถูกล้มล้างโดยสภาพจึงเป็นมาตรการในการป้องกันไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้มีโอกาสตรวจสอบและวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำที่จะเป็นอันตรายต่อระบอบการปกครองและการล้มล้างรัฐธรรมนูญมิให้เกิดขึ้นได้ เพราะหากปล่อยให้เกิดการกระทำที่เป็นภัยร้ายแรงต่อรัฐธรรมนูญและระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญขึ้นแล้ว ย่อมสุดวิสัยที่จะแก้ไขให้กลับคืนมาได้ เช่นนี้แล้ว ประชาชนผู้ทราบเหตุตามมาตรา ๖๘ วรรคสอง

ย่อมสามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนใช้สิทธิของตนต่อต้านการกระทำนั้นได้โดยสันติวิธี

เนื่องจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรานี้มีได้มุ่งหมายลงโทษทางอาญา หรือลงโทษทางรัฐธรรมนูญโดยการยุบพรรคการเมืองเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการสั่งให้เลิกการกระทำที่มีชอบตามมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง เสียก่อนที่การกระทำนั้นจะบังเกิดผล การมีอยู่ของมาตรา ๖๘ และมาตรา ๖๙ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ จึงเป็นไปเพื่อรักษาหรือคุ้มครองตัวรัฐธรรมนูญเอง ตลอดจนหลักการที่รัฐธรรมนูญได้รับรองหรือกำหนดกรอบไว้ให้เป็นเจตนารมณ์หลักทางการเมืองของชาติ คือการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และป้องกันการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญในประการนี้ต่างหากที่ถือเป็นเจตนารมณ์หลักของรัฐธรรมนูญที่จะต้องยึดถือไว้เป็นสำคัญยิ่งกว่าเจตนารมณ์ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งแม้จะถือเป็นเครื่องมือช่วยค้นหาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ แต่ความเห็นของผู้ร่างรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งก็มีใช้เจตนารมณ์ทั้งหมดของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากรายงานการประชุมของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังพิจารณาได้ว่าสาระสำคัญของการอภิปรายนั้นมีเจตนาร่วมกันอยู่ที่จะให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญผ่านกลไกของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้เป็นสำคัญยิ่งกว่าเรื่องของตัวบุคคลผู้มีสิทธิเสนอคำร้องการตีความเกี่ยวกับผู้มีสิทธิเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ จึงต้องตีความไปในแนวทางของการยอมรับสิทธิมิใช่จำกัดสิทธิ เพื่อให้ชนชาวไทยและศาลรัฐธรรมนูญสามารถเข้ามาตรวจสอบการกระทำที่อาจมีปัญหามาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง เพื่อพิทักษ์รัฐธรรมนูญได้สมดังเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าว

กรณีอัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงตามมาตรา ๖๘ วรรคสอง แล้ว แต่ยังไม่มีการสั่งประการใดจากอัยการสูงสุด หากปล่อยให้กระบวนการลงมติในวาระที่สามลุล่วงไปแล้ว แม้ต่อมาอัยการสูงสุดจะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยว่ากระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้เป็นไปโดยมิชอบด้วยมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง ให้เลิกการกระทำนั้น ก็จะไม่สามารถบังคับตามคำวินิจฉัยในทางใดได้อีก รวมทั้งไม่อาจย้อนคืนแก้ไขผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาและวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘
วรรคสอง

ประเด็นที่สอง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ สามารถแก้ไข
เพิ่มเติมโดยยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับได้ หรือไม่

ประเด็นพิจารณาว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
มาตรา ๒๙๑ จะนำไปสู่การแก้ไขบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
ทั้งฉบับ ได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า อำนาจในการก่อตั้งองค์กรสูงสุดทางการเมืองหรืออำนาจสถาปนา
รัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจของประชาชนอันเป็นที่มาโดยตรงในการให้กำเนิดรัฐธรรมนูญ โดยถือว่าอำนาจ
เหนือรัฐธรรมนูญที่ก่อตั้งระบบกฎหมายและองค์กรทั้งหลายในการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง
เมื่อองค์กรที่ถูกจัดตั้งมีเพียงอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ จึงเป็นไปไม่ได้
ที่จะให้องค์กรนั้นใช้อำนาจที่ได้รับมอบมาจากรัฐธรรมนูญนั้นเองกลับไปแก้รัฐธรรมนูญนั้นเหมือนการใช้
อำนาจแก้ไขกฎหมายธรรมดา สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายที่ยึดหลักความเป็น
กฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญจะต้องกำหนดวิธีการหรือกระบวนการแก้ไขเปลี่ยนแปลง
รัฐธรรมนูญไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากกฎหมายโดยทั่วไป

การตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นกระบวนการที่ได้ผ่าน
การลงประชามติโดยตรงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจึงเป็นผู้สถาปนารัฐธรรมนูญ
ฉบับนี้ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ แม้จะเป็นอำนาจของรัฐสภา
ก็ตาม แต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยการร่างใหม่ทั้งฉบับยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชน
ก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญ
ฉบับใหม่หรือไม่ หรือรัฐสภาจะใช้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราก็เป็นความเหมาะสม
และเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะดำเนินการดังกล่าวนี้ได้ ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑

ประเด็นที่สาม การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่งหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ มีเจตนารมณ์เพื่อต้องการให้มีวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นรายมาตราเพื่อปฏิรูปการเมืองและปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองขึ้นใหม่ให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นอำนาจที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ไว้เพื่อเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากข้อบกพร่องในตัวรัฐธรรมนูญเอง หรือปัญหาจากข้อเท็จจริงทางการเมืองที่ต้องมีการแก้ปัญหาย่างเป็นระบบ และมีความสอดคล้องต่อเนื่องในคราวเดียวกัน ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จึงเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๑ อันถือได้ว่ามีที่มาจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน หากพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่มาจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ เพื่อให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญมาทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และกำหนดกระบวนการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังที่ได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาในวาระที่สอง และกำลังเข้าสู่การลงมติในวาระที่สาม จะเห็นได้ว่ากระบวนการดังกล่าวยังไม่มีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะถือได้ว่าเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง อีกทั้งขั้นตอนการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญยังมิได้เป็นรูปธรรม การกล่าวอ้างของผู้ร้องจึงเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าซึ่งยังไม่ปรากฏผลประการใด และยิ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคสอง ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของการแก้ไขเพิ่มเติมของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญว่า “ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐจะเสนอมิได้” ประกอบกับบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ให้เหตุผลว่า “จะยังคงรักษาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไว้ตลอดไป” และในบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว

มาตรา ๒๙๑/๑๑ วรรคห้า ก็ยังบัญญัติคุ้มกันเพื่อรับรองการร่างรัฐธรรมนูญที่จะไม่กระทบถึงสาระสำคัญแห่งรัฐว่า “ร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขบทบัญญัติในหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์จะกระทำมิได้” และหากร่างรัฐธรรมนูญมีลักษณะตามวรรคห้าดังกล่าว “ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป” ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙๑/๑๑ วรรคหก

อย่างไรก็ตาม หากสมการ่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขบทบัญญัติในหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์แล้ว ทั้งประธานรัฐสภาและรัฐสภาก็มีอำนาจยับยั้งให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปได้ รวมทั้งหากบุคคลใดทราบว่ามีกระทำการเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ทราบการกระทำดังกล่าวก็ยังมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวในทุกช่วงเหตุการณ์ที่บุคคลนั้นทราบทราบเท่าที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ยังมีผลใช้บังคับ ประการสำคัญเมื่อพิจารณาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริง และการไต่สวนของศาลจากฝ่ายผู้ถูกร้อง อาทิ นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประธานรัฐสภา นายอัคร จารุจินดา ผู้แทนคณะรัฐมนตรี นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ ผู้แทนพรรคเพื่อไทย นายชุมพล ศิลปอาชา ผู้แทนพรรคชาติไทยพัฒนา และนายภราดร ปริศนานันทกุล ล้วนต่างเบิกความถึงเจตนารมณ์ในการดำเนินการเพื่อให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ว่า มิได้มีเจตนารมณ์ที่จะกระทำการเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้และผู้ถูกร้องทั้งหมดยังแสดงถึงเจตคติอันตั้งมั่นว่า จะดำรงคงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอยู่เช่นเดิม

พิจารณาแล้วจึงเห็นว่า ข้อเท็จจริงยังรับฟังไม่ได้ว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งหกเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้แต่อย่างใด ข้อกล่าวอ้างทั้งหมดจึงคงเป็นเพียงการคาดการณ์ หรือเป็นความหวังโยต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทั้งยังห่างไกลต่อการที่จะ

เกิดเหตุตามที่กล่าวอ้าง ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจึงยังไม่พอพียงได้ว่าเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้แต่อย่างใด ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งหกจึงฟังไม่ได้ว่ามีเจตนาล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง จึงให้ยกคำร้องในประเด็นนี้ และเมื่อได้วินิจฉัยเป็นดังนี้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในประเด็นที่ ๔ อีกต่อไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงให้ยกคำร้องทั้งห้าคำร้อง

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายจรูญ อินทจาร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายเฉลิมพล เอกอรุ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายซัช ชลวร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายนุรักษ์ มาประณีต	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายบุญส่ง กุลบุปผา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุพจน์ ไข่มุกด์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

កំណត់ត្រាស្តីពីការអនុវត្តច្បាប់ ១៥ - ១៨/២៥៥៦

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๕ - ๑๘/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๓๖/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๓๗/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๔๑/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๖

วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

ระหว่าง

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กับคณะ ที่ ๑ นายวิรัตน์ กัลยาศิริ ที่ ๒
นายสาย กังกเวคิน กับคณะ ที่ ๓ และนายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค
กับคณะ ที่ ๔

ผู้ร้อง

ประธานรัฐสภา ที่ ๑ รองประธานรัฐสภา ที่ ๒

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ที่ ๓ ถึงที่ ๓๑๒

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง คำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กับคณะ นายวิรัตน์ กัลยาศิริ นายสาย กังกเวคิน กับคณะ
และนายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค กับคณะ ยื่นคำร้องรวมสี่คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า คำร้องทั้งสี่มีประเด็นแห่งคดีเป็นเรื่องเดียวกัน จึงมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาและวินิจฉัยคดี เรื่องพิจารณาที่ ๓๖/๒๕๕๖ เรื่องพิจารณาที่ ๓๗/๒๕๕๖ เรื่องพิจารณาที่ ๔๑/๒๕๕๖ และเรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๖ เข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการสอบสวนพิจารณา โดยให้เรียกพลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กับคณะ ผู้ร้องที่ ๑ นายวิรัตน์ กัลยาศิริ ผู้ร้องที่ ๒ นายสาย กังวเลสิน กับคณะ ผู้ร้องที่ ๓ และนายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค กับคณะ ผู้ร้องที่ ๔ และให้เรียกประธานรัฐสภา ผู้ถูกร้องที่ ๑ รองประธานรัฐสภา ผู้ถูกร้องที่ ๒ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องที่ ๓ ถึงที่ ๓๑๒

ข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งสี่และเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง (เรื่องพิจารณาที่ ๓๖/๒๕๕๖)

ผู้ร้องที่ ๑ อ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ ถึงที่ ๓๑๐ ได้ร่วมกันเข้าชื่อเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมเป็นร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ และมาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง และยกเลิกมาตรา ๑๑๓ และมาตรา ๑๑๔) ต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยเห็นว่า กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญและเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง โดยผู้ร้องที่ ๑ เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อที่ประชุมรัฐสภาคนละฉบับกับที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ถึงที่ ๓๑๐ ได้ยื่นต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ ในคราวประชุมเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะประธานที่ประชุมรัฐสภายังใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ กล่าวคือ มีการสั่งการให้กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำแปรญัตติภายใน ๑๕ วัน นับจากวันที่รัฐสภารับหลักการ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙๖ อีกทั้งการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ผลัดกันทำหน้าที่ประธานที่ประชุม โดยตัดสิทธิการอภิปรายของสมาชิกรัฐสภา ในฐานะผู้สงวนคำแปรญัตติและผู้สงวนความเห็นเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๒๙๑ (๔) และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อ ๙๙ ด้วย นอกจากนี้ พฤติการณ์ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ยังแสดงถึงความไม่เป็นกลางและมีประโยชน์ทับซ้อนจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เนื่องจากการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญครั้งนี้จะทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ทันที กรณีจึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๙ และมาตรา ๑๒๒

สำหรับเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ผู้ร้องที่ ๑ อ้างว่า หลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้วุฒิสภาไม่อาจทำหน้าที่ตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร และทำให้หลักการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐถูกทำลาย ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕ ในส่วนคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามความในมาตรา ๑๑๕ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ทำให้บุคคลที่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ ยังทำให้สมาชิกวุฒิสภาสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระได้ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภายังตัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามกระบวนการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ นอกจากนี้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๒ ยังทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาที่จะครบวาระในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ต้องสิ้นสุดลงในวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในเดือนเมษายน ๒๕๕๗

ผู้ร้องที่ ๑ เห็นว่า การใช้สิทธิแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของผู้ถูกร้องทั้งหมดมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ และมีเจตนาเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ววรรคหนึ่ง จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยและมีคำสั่ง ดังนี้

(๑) มีคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวเป็นกรณีฉุกเฉิน โดยมีคำสั่งห้ามไปยังผู้ถูกร้องที่ ๑ และเลขาธิการรัฐสภา ให้ระงับการประชุมเพื่อพิจารณาญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญในวาระที่สามไว้ก่อน เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

(๒) วินิจฉัยสั่งการให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๓๑๐ เลิกการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เรื่อง แก้ไขที่มาของสมาชิกวุฒิสภาโดยทันที

(๓) มีคำสั่งให้ยุบพรรคเพื่อไทย พรรคชาติไทยพัฒนา พรรคชาติพัฒนา พรรคพลังชล พรรคมหาชน และพรรคประชาธิปัตย์ใหม่ รวมทั้งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวเป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย หรือคำสั่ง

ต่อมา ผู้ร้องที่ ๑ ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๖ โดยเพิ่มเติมสาระสำคัญของคำร้อง ดังนี้

(๑) การเสนอญัตติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภายังได้ มีการลงมติด้วยวิธีการที่สมาชิกรัฐสภาคนเดียวใช้บัตรลงคะแนนหลายใบ มีผลทำให้การประชุมร่วมกันของรัฐสภาในการพิจารณาวาระที่สองเป็นโมฆะทั้งหมด

(๒) มีคำสั่งหรือคำวินิจฉัยเพิกถอนมติที่ประชุมรัฐสภาทั้งสามวาระและให้ระงับการประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

คำร้องที่สอง (เรื่องพิจารณาที่ ๓๗/๒๕๕๖)

ผู้ร้องที่ ๒ อ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๓๑๐ ใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ถึงที่ ๓๑๐ ได้ร่วมกันเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมเป็นร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง และยกเลิก มาตรา ๑๑๓ และมาตรา ๑๑๔) กำหนดหลักการให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งเป็นวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่มีลักษณะเดียวกันกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน โดยร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ นายอุดมเดช รัตนเสถียร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้องที่ ๓ กับผู้ถูกร้องอื่น ๆ เป็นผู้เสนอต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ จากนั้นผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้นัดประชุมร่วมกันของรัฐสภาในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๖ โดยที่ประชุมรัฐสภา ได้ลงมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง ด้วยคะแนนเสียง ๓๖๗ เสียง ไม่รับหลักการด้วยคะแนนเสียง ๒๐๔ เสียง แลงงดออกเสียง ๓๔ เสียง เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๖ จากนั้นที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการธิการ จำนวน ๔๕ คน เพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว ต่อมาในวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ คณะกรรมการธิการได้นำร่างรัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามมติของคณะกรรมการพร้อมรายงาน เสนอต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อนำเสนอให้ที่ประชุมรัฐสภาพิจารณา โดยที่ประชุมรัฐสภาได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๖ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้แจ้งต่อที่ประชุมรัฐสภาว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๕) กำหนดไว้ว่า เมื่อรัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้ ๑๕ วัน จึงให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป โดยระยะเวลาดังกล่าวครบกำหนดในวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๖

ผู้ร้องที่ ๒ เห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ มิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ เนื่องจากกรณีมีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งทำให้คุณภาพของการตรวจสอบตามระบบรัฐสภาเสียไป รวมทั้งได้ลดทอนคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยการยกเลิกสาระสำคัญในมาตรา ๑๑๕ (๕) และแก้ไขลักษณะต้องห้ามในมาตรา ๑๑๕ (๖) (๗) และ (๙) อีกทั้งยกเลิกความในมาตรา ๑๑๖ ทำให้บุคคลที่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ และให้สมาชิกวุฒิสภาสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระได้ การแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยตัดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ อันเป็นกระบวนการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ และการกำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาซึ่งเป็นชุดปัจจุบันที่จะครบกำหนดวาระในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพในวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ในเดือนเมษายน ๒๕๕๗

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะมีผลทำให้สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อเนื่องได้ทันที กรณีแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มีส่วนร่วมในการเสนอและพิจารณาให้ความเห็นชอบญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าว มีเจตนามุ่งหมายเพื่อให้ตนได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติของรัฐสืบต่อไปโดยวิธีที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพลงในวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ อันเป็นการลบล้างสิทธิในการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากสรรหา ประกอบกับกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้มี การดำเนินการในลักษณะที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายไม่ว่าจะเป็นกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่มีการเสนอต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นคนละฉบับกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอให้สมาชิกวุฒิสภาพิจารณา การเร่งรัดให้มีการพิจารณาอย่างรวบรัด เช่น จงใจปิดการอภิปรายและไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกวุฒิสภาที่แปรญัตติไว้ได้อภิปราย การที่ประธานที่ประชุมรัฐสภาวินิจฉัยเกี่ยวกับการกำหนดวันแปรญัตติโดยที่ไม่มีการลงมติ เนื่องจากองค์ประชุมไม่ครบ การพิจารณาในชั้นของคณะกรรมการซึ่งมีลักษณะเป็นการยกเลิกและแก้ไขสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมให้แตกต่างไปจากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เคยรับหลักการไว้ ในระหว่างการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑ มีการเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑/๑ เข้าไปและลงมติไปพร้อมกันโดยมิได้มีการอภิปรายรายมาตรา และในกระบวนการพิจารณารายมาตรา ยังมีสมาชิกวุฒิสภาใช้บัตรแสดงตนและลงคะแนนแทนผู้อื่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ร้องที่ ๒ เห็นว่า ผลของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้จะทำให้สมาชิกวุฒิสภาอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง อันเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงถือว่าเป็นกรณีการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ผู้ร้องที่ ๒ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่ง ดังนี้

(๑) มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวเป็นกรณีฉุกเฉินให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๓๑๐ ระงับการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในวาระที่สามไว้เป็นการชั่วคราว จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

(๒) วินิจฉัยสั่งการให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๓๑๐ เลิกการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง และยกเลิกมาตรา ๑๑๓ และมาตรา ๑๑๔)

คำร้องที่สาม (เรื่องพิจารณาที่ ๔๑/๒๕๕๖)

ผู้ร้องที่ ๓ อ้างว่า ในการพิจารณาการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ผลักดันทำหน้าที่เป็นประธานที่ประชุมรัฐสภา ดำเนินการประชุมรัฐสภาโดยมีเจตนาไม่สุจริต ไม่วางตัวเป็นกลางซึ่งขัดต่อข้อบังคับว่าด้วยการประชุมรัฐสภา อันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กรณีจึงเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้อำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ สรุปรายการกระทำดังนี้

ในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕ และมาตรา ๖ ให้สมาชิกวุฒิสภาต้องมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด ไม่มีการห้ามบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองลงสมัครรับเลือกตั้ง ทำให้โอกาสที่บุคคลดังกล่าวจะได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาย่อมมีมากกว่าบุคคลอื่น เพราะมีฐานสนับสนุนทางการเมือง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่สมาชิกวุฒิสภา อีกทั้งการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑ เป็นไปอย่างรีบเร่ง โดยกำหนดให้มีการจัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่รวบรัด ประกอบกับกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันสิ้นสุดสมาชิกภาพในวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ ย่อมแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งมีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอย่างชัดแจ้งว่า ต้องการเร่งรัดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันแสดงให้เห็นถึงเจตนาอย่างชัดแจ้งว่า มีความมุ่งหมายเพื่อให้ตนได้มาซึ่งอำนาจนิติบัญญัติของรัฐสืบไป

ส่วนกระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมีการดำเนินการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๔) กล่าวคือ ในคราวประชุมเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สอง เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๖ ผู้ถูกร้องทั้งสองมิได้ดำเนินการพิจารณาโดยเรียงลำดับมาตรา จึงเป็นการพิจารณาที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญซึ่งมีผลทำให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสียไปทั้งฉบับ นอกจากนี้ ในวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นการอภิปรายแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่อนุญาตให้ผู้สงวนคำแปรญัตติอภิปราย และมีการลงมติปิดอภิปราย ในระหว่างที่มีการประท้วงในการประชุมรัฐสภา อีกทั้งเมื่อมีการลงมติตามญัตติที่ขอให้ปิดการอภิปราย ผู้ถูกร้องที่ ๒ กลับขานในที่ประชุมว่าเป็นการลงมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕ และสั่งปิดการประชุมทันที ซึ่งมีลักษณะเป็นการดำเนินการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๔) หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้มีผลบังคับใช้ จะทำให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รับสิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาทันทีโดยไม่ต้องลาออกจากตำแหน่ง และยังสามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาได้โดยไม่จำกัดวาระ กรณีจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมีการขัดกัน แห่งผลประโยชน์ ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๒ โดยมีการสมคบกับสมาชิกรัฐสภาฝ่ายรัฐบาล ในการเสนอและลงมติปิดการอภิปราย อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อวิธีปฏิบัติทางปกครองซึ่งส่งผลให้ การประชุมเป็นโมฆะ และเป็นการกระทำที่เข้าข่ายเป็นการทำลายระบบตรวจสอบและถ่วงดุลอันเป็นดุลยภาพ ระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้ง องค์การศาลรัฐธรรมนูญ จึงเห็นว่า กรณีเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง ผู้ร้องที่ ๓ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยและมีคำสั่ง ดังนี้

(๑) มีคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวเป็นกรณีฉุกเฉิน โดยมีคำสั่งห้ามไปยังผู้ถูกร้องที่ ๑ และเลขาธิการรัฐสภา ให้ระงับการประชุมเพื่อพิจารณาญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญในวาระที่สามไว้ก่อน เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

(๒) วินิจฉัยสั่งการให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ เลิกการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เรื่อง แก้ไขที่มาของสมาชิกวุฒิสภา โดยทันที

(๓) วินิจฉัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เป็นโมฆะ หรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ต่อมา ผู้ร้องที่ ๓ ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ฉบับลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๖ และฉบับลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๖ โดยเพิ่มเติมสาระสำคัญของคำร้อง ดังนี้

(๑) มีคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวให้นายกรัฐมนตรีระงับการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

(๒) วินิจฉัยให้การดำเนินการของผู้ถูกร้อง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าข่ายการกระทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘

(๓) วินิจฉัยให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ เลิกการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และให้เลิกประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เรื่อง แก้ไขที่มาของสมาชิกวุฒิสภา โดยทันที

คำร้องที่สี่ (เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๖)

ผู้ร้องที่ ๔ อ้างว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ซึ่งเสนอโดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ถึงที่ ๓๑๐ มีเนื้อหาเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง และยกเลิกมาตรา ๑๑๓ และมาตรา ๑๑๔ โดยมีเจตนายกเลิกสมาชิกวุฒิสภา ที่มาจากการสรรหาและให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว ซึ่งขัดกับหลักการและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และผู้ถูกร้องที่ ๓๑๑ และผู้ถูกร้องที่ ๓๑๒ ซึ่งเป็นกรรมาธิการเสียงข้างมากและเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการการ ได้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้ตนเองและพวกพ้องได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว โดยการยกเลิกมาตรา ๑๑๕ (๕) ทำให้บุคคลที่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ เป็นการขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๒ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ (๖) (๗) และ (๘) มีผลทำให้บุคคลที่เคยเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองหรือเคยดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว

หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นรัฐมนตรีหรือเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นมาแล้ว สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ต่อเนื่องทันทีโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เดิม นอกจากนี้ การที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖ ยังมีผลทำให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิลงสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้อีก เป็นการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๒ อีกทั้งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๐ ที่กำหนดไม่ให้มีการเลือกตั้งหรือสรรหาสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่แทนตำแหน่งที่ว่างกรณีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงมิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ตลอดจนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘ กรณีสมาชิกวุฒิสภาว่างลง เพราะเหตุอื่นที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในกำหนด ๔๕ วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลงก็ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๘ มาใช้บังคับ ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังได้กำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสามฉบับ ซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาในวาระที่สอง เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ แต่ต่อมา กลับมีการกำหนดให้มีการประชุมรัฐสภาเพื่อลงมติเกี่ยวกับระยะเวลาในการแปรญัตติใหม่อีกครั้งในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นการย้อนกลับมาดำเนินการในขั้นตอนของวาระที่หนึ่งใหม่ การกระทำดังกล่าวจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ อีกทั้งผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ในฐานะประธานรัฐสภาและรองประธานรัฐสภายังวางตัวไม่เป็นกลาง โดยในการประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สอง มีการอาศัยมติเสียงข้างมากปิดการอภิปรายและลงมติเห็นชอบผ่านร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ในขณะที่ยังมีสมาชิกรัฐสภาผู้สงวนคำแปรญัตติและกรรมการเสียงข้างน้อยผู้สงวนความเห็นต้องการที่จะใช้สิทธิอภิปรายค้างอยู่เป็นจำนวนมาก การทำหน้าที่ประธานที่ประชุมของผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ มีลักษณะเป็นการเร่งรีบรวบรัดโดยร่วมกับสมาชิกรัฐสภาฝ่ายรัฐบาลในการเสนอและลงมติปิดการอภิปรายซึ่งขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๙ มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๕ ประกอบมาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๙๑ และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๔๗ ข้อ ๕๙ วรรคสอง และข้อ ๙๙

นอกจากนี้ การแสดงตนเพื่อนับองค์ประชุมก่อนการลงมติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มีสมาชิกรัฐสภาบางคนนำบัตรประจำตัวสมาชิกรัฐสภาของคนอื่นมาทำการเสียบบัตรในช่องเสียบบัตรและ กดปุ่มแสดงตนแทนเพื่อนับองค์ประชุมก่อนการลงมติ และทำการเสียบบัตรในช่องเสียบบัตรและกดปุ่ม แสดงตนลงมติแทนสมาชิกรัฐสภาผู้ซึ่งเป็นเจ้าของบัตรดังกล่าว ทั้งที่มีข้อเท็จจริงว่าสมาชิกรัฐสภา ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของบัตรไม่ได้อยู่ในห้องประชุม ทำให้ผลการนับองค์ประชุมและผลการลงมติไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง การกระทำความผิดดังกล่าวถือเป็นการออกเสียงหรือลงมติเกินกว่าหนึ่งเสียง จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ วรรคสาม และไม่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตและมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของปวงชนชาวไทย ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๒ และมาตรา ๑๒๖ วรรคสาม จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยและ มีคำสั่ง ดังนี้

(๑) กระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นโมฆะ

(๒) การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งหมดเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งสั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งหมดเลิกการกระทำ ดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘

(๓) ขอให้มิคำสั่งให้มีการไต่สวนเพื่อพิจารณากำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำวินิจฉัยด้วย ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องทั้งสองต้องด้วยหลักเกณฑ์ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการ ตามวรรคหนึ่ง ผู้ทราบการกระทำความผิดย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและ ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำความผิดดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือน การดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา ๖๘ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ทราบ การกระทำของบุคคลหรือพรรคการเมืองผู้กระทำการตามมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง มีสิทธิให้มีการตรวจสอบ การกระทำดังกล่าวได้สองประการคือ หนึ่ง เสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และสอง ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว ซึ่งเป็นสิทธิของผู้ร้องที่จะยื่นคำร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง ประกอบกับเรื่องนี้มีมูลกรณีที่พอรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า ผู้ถูกร้องทั้งหมด มีพฤติการณ์ในการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาในประการที่อาจเข้าข่ายเป็นการทำลาย ระบบตรวจสอบและถ่วงดุลอันเป็นดุลยภาพระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภารวมทั้งองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเดิมเป็นอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่มาจากการออกแบบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญตามที่ระบุไว้ใน คำปรารภของรัฐธรรมนูญที่มีความมุ่งหมายให้รัฐธรรมนูญนี้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญอย่างกว้างขวางทุกขั้นตอน มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยเป็นรูปธรรมด้วยการกำหนดกลไก สถาบันการเมืองทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารให้มีดุลยภาพและประสิทธิภาพตามวิธีการปกครองแบบรัฐสภา รวมทั้งให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเที่ยงธรรม ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่า มีมูลกรณีที่อาจจะเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตาม วิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องทั้งสี่ไว้ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคสอง และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๒) และแจ้งให้ผู้ถูกร้องทั้ง ๓๑๒ คน ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง ส่วนคำขออื่นให้ยก

ระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้อง ๓๑๑ คน ไม่ได้ยื่นคำชี้แจง แก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีเพียงนายสุรเดช จิรัฐติเจริญ สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องที่ ๒๙๓ โดยชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สรุปได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ตนได้ลงลายมือชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยตนเห็นว่า การกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ซึ่งมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน อันเป็นการส่งเสริมหลักประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งเป็นการยึดโยงกับประชาชนในพื้นที่แต่ก็มิได้เห็นพ้องด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในบางมาตรา เนื่องจากการแก้ไขผิดไปจากเจตนารมณ์ฉบับที่ยก่างตั้งแต่แรก กล่าวคือ ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ และในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๗ ตนได้งดออกเสียงในวาระที่สาม การกระทำดังกล่าวของตนเป็นไปโดยสุจริต และได้กระทำการในลักษณะเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือมิได้มีผลเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยยกคำร้องในส่วนของตน

ศาลรัฐธรรมนูญได้ไต่สวนพยานฝ่ายผู้ร้องและพยานศาล เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ จำนวน ๗ ปาก คือ พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม นายวิรัตน์ กัลยาศิริ นางสาวรังสิมา รอดรัศมี นายนิพิฐฐ์ อินทรสมบัติ นายไพบุลย์ นิตติตะวัน นายสุวิจักขณ์ นาควัชรชัย และนางอัจฉรา จุ้ยนิยมสรุปได้ดังนี้

พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม ผู้ร้องที่ ๑ และนายวิรัตน์ กัลยาศิริ ผู้ร้องที่ ๒ เบิกความสรุปได้ว่าการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๓๑๐ ได้ร่วมกันลงชื่อเสนอญัตติและพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภานั้น เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ โดยมีเหตุผลดังนี้

๑. ร่างเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญที่นำเข้ามาพิจารณาในวาระที่หนึ่ง เป็นคนละฉบับกับผู้ถูกร้องที่ ๓ ถึงที่ ๓๑๐ ได้ลงชื่อยื่นญัตติไว้ ถือว่าฉบับที่รัฐสภาได้พิจารณาในวาระที่หนึ่งไม่มีผู้เสนอญัตติ จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๒)

๒. กระบวนการในการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญขัดต่อรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ มีการตัดสิทธิสมาชิกวุฒิสภาในการยื่นคำแปรญัตติ โดยการกำหนดวันแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ๑๕ วันอย่างไม่ถูกต้องตามข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา เป็นเหตุให้สมาชิกวุฒิสภาหลายคนไม่สามารถแปรญัตติได้ อีกทั้งมีการตัดสิทธิอภิปรายของผู้สวณคำแปรญัตติและผู้สวณความเห็นโดยใช้เสียงข้างมากในการปิดการอภิปรายและลงมติ

๓. การประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น กระทำการโดยผู้มีส่วนได้เสียและผลประโยชน์ทับซ้อน และเป็นการร่วมมือกันระหว่างสมาชิกวุฒิสภากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร่วมกันยื่นญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน

๔. ในการพิจารณารายมาตราในวาระที่สอง มีสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นฝ่ายเสนอญัตติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ใช้บัตรลงมติแทนผู้อื่น ทั้งมีการลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑ กับมาตรา ๑๑/๑ ในคราวเดียวกัน

๕. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นไปโดยรีบเร่งรวบรัดขึ้นตอนดังกล่าว เนื่องจากหากรัฐธรรมนูญนี้แก้ไขสำเร็จจะทำให้ฝ่ายผู้ถูกร้องและพวกพ้องได้ประโยชน์ โดยการแก้ไขที่มาคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ได้ออกแบบไว้เพื่อการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจอธิปไตย ประกอบกับการแก้ไขให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบัน โดยเฉพาะสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพทันทีที่สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่เข้ามาดำรงตำแหน่ง

๖. มีการกำหนดให้กระบวนการพิจารณาจัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา ๑๒๐ วัน หากกระบวนการไม่เสร็จสิ้นให้นำฉบับที่ผ่านจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นทูลเกล้าฯ ได้ทันที เป็นการตัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องจึงเห็นว่า การดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงที่ ๓๑๐ เป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการที่มีได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง

นางสาวรังสิมา รอดรัศมี พยานของผู้ร้องที่ ๒ และผู้ร้องที่ ๔ เบิกความสรุปได้ว่า พยานเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสมุทรสงคราม พรรคประชาธิปัตย์ ได้ต่อสู้และร้องเรียนเกี่ยวกับการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้บัตรลงมติแทนกันมาโดยตลอด แต่การร้องเรียนไม่เคยเป็นผลให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ในคลิปวิดีโออันเป็นพยานหลักฐานในคดีนี้ พยานก็ได้เห็นเหตุการณ์และได้ประท้วงต่อประธานในที่ประชุมแล้วก็ไม่เป็นผล โดยพฤติกรรมของ

กลุ่มบุคคลที่พยานเห็น มีการกระทำความผิดทั้งในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมรัฐสภา โดยมีผู้ถือบัตรแทนสมาชิกผู้อื่น ถ้าระหว่างที่สมาชิกเจ้าของบัตรที่ฝากไว้ไม่อยู่ ผู้ถือบัตรจะต้องแสดงตนและลงมติให้ เมื่อพยานรู้เห็นเหตุการณ์แต่ไม่มีหลักฐานประกอบการกล่าวหา จึงไปขอร้องเจ้าหน้าที่ซึ่งพยานไม่ขอเปิดเผยชื่อให้ช่วยถ่ายรูปและวิดีโอให้ โดยพิมพ์ภาพของบุคคลที่พยานยืนยันว่าเป็นนายนิศร ทองธิราช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร พรรคเพื่อไทย ซึ่งพยานรู้จักดีเนื่องจากเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วถึงสิบปีจึงรู้จักกัน พยานทราบว่านายนิศร ทองธิราชมีพฤติกรรมในการใช้บัตรแทนผู้อื่น จึงคอยติดตามตรวจสอบ และได้ขอให้เจ้าหน้าที่ทำการถ่ายภาพและวิดีโอ โดยใช้กล้องที่ถ่ายภาพนิ่งและวิดีโอ โดยพยานคอยให้สัญญาณอยู่ในห้องประชุม เมื่อพยานได้คลิปวิดีโอที่ให้เจ้าหน้าที่ถ่ายมาแล้ว ก็นำไปมอบให้ฝ่ายกฎหมายของพรรคประชาธิปัตย์เพื่อดำเนินการต่อไปหลังจากที่พยานได้ร้องเรียนและเผยแพร่คลิปวิดีโอดังกล่าว ก็ไม่ปรากฏว่านายนิศร ทองธิราช มาต่อว่าพยานหรือแจ้งความประการใด

ศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดคลิปวิดีโอซึ่งเป็นพยานหลักฐานประกอบคำร้องของผู้ร้องที่ ๒ และให้พยานอธิบายเหตุการณ์ตามภาพที่ปรากฏ พยานยืนยันว่าเป็นเหตุการณ์ของการแก้ไขรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา และเป็นเหตุการณ์ทั้งในการนับองค์ประชุมและการลงมติด้วย พยานเบิกความต่อไปว่าในการลงคะแนนประธานรัฐสภาจะให้กดปุ่มแสดงตนก่อน เพื่อให้ นับองค์ประชุมให้ครบ และต้องกดปุ่มอีกครั้งหนึ่งเพื่อลงมติ แต่บุคคลในภาพใช้บัตรกดให้สมาชิกคนอื่นที่ได้รับบัตรมา และในคลิปวิดีโออีกสองคลิป จะเห็นว่าบุคคลดังกล่าวเปลี่ยนตำแหน่งที่นั่ง เพราะทราบว่าคนของพยานแอบถ่ายภาพและวิดีโออยู่ พยานทราบว่าระบบการยืนยันตนด้วยบัตรแสดงตนและลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์นั้นช่องอ่านบัตรจะนำบัตรมาใช้ก็ใบก็ได้ ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า ช่องอ่านบัตรนั้นมีการใช้บัตรกี่ใบกี่ครั้ง หรือใช้บัตรใบอื่นในช่องเดิมหรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นบัตรของบุคคลคนเดียวกัน หากใช้บัตรของสมาชิกคนใดแล้วใช้บัตรสำรองของสมาชิกรายเดิมไม่ได้ เพราะเมื่อมีการใช้บัตรที่มีรหัสของบุคคลใดแล้ว ระบบจะไม่ให้นำบัตรสำรองที่มีรหัสของบุคคลเดิมมาใช้ซ้ำ

นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ พยานของผู้ร้องที่ ๒ และผู้ร้องที่ ๔ เบิกความสรุปได้ว่าการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นั้น มิได้กระทำเป็นสามวาระ เนื่องจากการกำหนดวันแปรญัตติเป็นไปโดยไม่ถูกต้องตามขั้นตอน การกำหนดวันแปรญัตติเป็นกระบวนการสำคัญเพื่อให้สมาชิกรัฐสภา

ได้ยื่นคำแปรญัตติ โดยสมาชิกส่วนหนึ่งอาจจะไม่เห็นด้วยกับร่างกฎหมายหรือร่างรัฐธรรมนูญมีสิทธิแปรญัตติ เพื่อที่จะแสดงความเห็นในชั้นกรรมาธิการ หากคณะกรรมาธิการไม่เห็นด้วยก็มีสิทธิสงวนคำแปรญัตติไว้ เพื่อผู้ที่สงวนคำแปรญัตตินั้นจะได้นำความเห็นไปอภิปรายต่อในที่ประชุมรัฐสภา สิทธิในการแปรญัตติและสงวนคำแปรญัตติเป็นเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา โดยพยานได้ยื่นขอแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวแล้ว แต่คณะกรรมาธิการปฏิเสธ โดยอ้างว่าพยานยื่นคำแปรญัตติเกินกำหนดระยะเวลา ๑๕ วัน พยานไม่เคยพบกรณีที่มีการตัดสิทธิผู้สงวนคำแปรญัตติไม่ให้อภิปราย โดยอ้างว่าประธานในที่ประชุมสามารถกำหนดระยะเวลาการอภิปรายได้เพื่อไม่ให้เป็นการเยินยอ การแปรญัตติมีความสำคัญคือ หากสมาชิกมิได้แปรญัตติไว้ จะคัดค้านการพิจารณาของคณะกรรมาธิการไม่ได้ เว้นแต่เป็นการอภิปรายในส่วนที่คณะกรรมาธิการแก้ไข แต่ถ้าคณะกรรมาธิการยืนตามร่างเดิมไม่ได้แก้ไข ผู้ที่ไม่ได้แปรญัตติ และสงวนคำแปรญัตติไว้ก็ไม่มีสิทธิอภิปราย

นายไพบูลย์ นิตติะวัน พยานของผู้ร้องที่ ๒ และผู้ร้องที่ ๔ เบิกความสรุปได้ว่า จากการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการป้องกันการทุจริตและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในคณะกรรมาธิการศึกษาตรวจสอบเรื่องการทุจริตและเสริมสร้างธรรมาภิบาล ของวุฒิสภา ที่พยานได้นำเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่เสนอญัตติกับที่นำเข้าประชุมในรัฐสภาเป็นคนละฉบับกัน โดยพยานเชื่อว่าการนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับใหม่มาเปลี่ยนในเช้าวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖ โดยการแก้ไขญัตติเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไม่ได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่เสนอญัตติ โดยที่ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอเป็นครั้งแรกที่มีการลงลายมือชื่อนั้น เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ยื่นในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ซึ่งไม่มีการแก้ไขมาตรา ๑๑๕ (๙) และมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง พยานซึ่งเป็นประธานอนุกรรมการดังกล่าวได้เชิญนางบุษกร อัมพรประภา ผู้อำนวยการสำนักการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้ดูแลเรื่องนี้โดยตรงมาชี้แจงว่าในวันเสาร์ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๖ นางสาวนงเยาว์ ประพิน นิติกรชำนาญการพิเศษ ประจำสำนักการประชุม แจ้งว่า มีผู้มาขอเปลี่ยนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นข้าราชการในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร แต่จำไม่ได้ว่าเป็นใคร โดยไม่มีการโทรศัพท์ประสานจากนายอุดมเดช รัตนเสถียร พยานเห็นว่าเป็นการปลอมญัตติและใช้ญัตติปลอมในการประชุมรัฐสภา

ถือเป็นการร่วมกันกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีทางที่มีได้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

นายสุวิจักขณ์ นาควัชรชัย เลขาธิการรัฐสภา พยานศาล เบิกความสรุปได้ว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอมาตามญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นมีฉบับเดียวตรงกันกับที่ใช้ในการประชุมรัฐสภา แต่พยานไม่เคยตรวจสอบเปรียบเทียบระหว่างร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ยื่นมาตามญัตติ กับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ใช้ในการประชุมรัฐสภาจริง เพราะพยานไม่อยู่ในวันที่มีการยื่นญัตติ โดยการตรวจร่างรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชั้นต้น พยานได้มาตรวจสอบก็เมื่อร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวจะเข้าสู่การประชุมรัฐสภาในวาระที่หนึ่ง โดยทางปฏิบัติที่ผ่านมาการแก้ไขญัตติ ก่อนที่ประธานจะวินิจฉัยสั่งการให้บรรจุเข้าวาระนั้นกระทำได้ โดยเจ้าหน้าที่ก็จะบันทึกแก้ไขตามที่ผู้เสนอได้ขอแก้ไขมาก่อนเสนอ พยานทราบว่า มีคณะอนุกรรมการฯ เรียกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปทำการสอบสวน แต่พยานยังไม่ทราบผลการสอบสวน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ยังไม่มาชี้แจง สำหรับเรื่องวันเวลาในการยื่นญัตติทั่ว ๆ ไปนั้นอาจจะยื่นนอกวันและเวลาราชการก็ได้ หากมีการประชุมในวันนั้น

ส่วนประเด็นเรื่องสมาชิกรัฐสภาใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแทนกันนั้น พยานเบิกความว่า เท่าที่พยานทราบ สมาชิกรัฐสภาก็จะใช้บัตรซึ่งทางสำนักงานเลขาธิการรัฐสภามอบให้คนละหนึ่งใบ เป็นบัตรประจำตัวของสมาชิกสำหรับเป็นบัตรลงคะแนน โดยเมื่อเริ่มประชุมครั้งแรก จะใช้วิธีการลงชื่อที่หน้าห้องประชุม พอครบองค์ประชุมประธานรัฐสภาก็จะเปิดประชุม โดยระบบการลงคะแนนด้วยบัตรนี้ใช้มาประมาณ ๑๐ ปีแล้ว เพื่อแก้ปัญหากรณีการนับคะแนนด้วยการยกมือซึ่งอาจจะผิดพลาดและโต้แย้งกันได้ ส่วนการจะใช้บัตรแทนกันหรือไม่ พยานไม่ทราบ แต่ทราบว่าประธานรัฐสภาได้ตั้งกรรมการขึ้นมาตรวจสอบแต่ยังไม่มีข้อสรุปในเรื่องนี้

ศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดคดีปวิติทศน์ซึ่งเป็นพยานหลักฐานประกอบคำร้องของผู้ร้องที่ ๒ และให้พยานดูเพื่อให้ความเห็น พยานเบิกความว่า ไม่แน่ใจว่าเป็นการใช้บัตรแทนกันหรือไม่ โดยเห็นว่าอาจจะเป็นการใช้บัตรสองใบ บัตรหนึ่งเพื่อแสดงตน อีกบัตรเพื่อลงมติ แต่พยานไม่แน่ใจว่าสมาชิกรัฐสภาหนึ่งคนจะมีบัตรเพื่อลงมติหรือแสดงตนกันคนละกี่ใบ ทั้งนี้ พยานรับว่า เสียงของประธานในที่ประชุมที่พยานได้ยินในคดีปวิติทศน์เป็นเสียงของนายนิคม ไวยรัชพานิช รองประธานรัฐสภา ผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม

นางอัจฉรา จูยืนยง ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานโสตทัศนูปกรณ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พยานศาล เบิกความสรุปได้ว่าระเบียบขั้นตอนในการเข้าประชุมรัฐสภานั้น สมาชิกรัฐสภาที่มาถึงแล้ว จะไปลงชื่อไว้ โดยสมาชิกจะมีบัตรที่จะแนบบัตรกับเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ระบบจะประมวลผลว่ามีสมาชิกรัฐสภามาลงชื่อเข้าร่วมประชุมกี่ราย และส่งผลมาที่กลุ่มงานโสตทัศนูปกรณ์ โดยผู้รับผิดชอบ เรื่องการลงชื่อและแนบบัตรเข้าประชุม ได้แก่ กลุ่มงานทะเบียนประวัติ

ศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดคลิปวิดีโอซึ่งเป็นพยานหลักฐานประกอบคำร้องของผู้ร้องที่ ๒ และให้พยานดูเพื่อให้ความเห็น พยานเบิกความว่า ภาพในคลิปน่าจะเป็นช่วงการกดบัตรเพื่อลงคะแนนโดยตามปกติ หนึ่งบัตรจะใช้ได้หนึ่งคน ลงคะแนนได้หนึ่งเสียง พยานเห็นว่าบุคคลที่ปรากฏในคลิปวิดีโอมีบัตร อยู่ในมือหลายใบ ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการอ่านบัตรนั้น หากสมาชิกรัฐสภาใส่บัตรเข้าไปแล้วกดลงคะแนนไปแล้ว ดึงบัตรออกมา และนำบัตรผู้อื่นใส่เข้าไปอีก ในระบบสามารถทำได้ เว้นแต่เป็นบัตรของตนเองที่ใส่และ กดลงมติไปแล้ว แต่ผลในกรณีที่มีการใช้บัตรอื่นเข้าไปกดลงมติดังกล่าว จะส่งผลต่อการนับคะแนน หรือไม่ พยานไม่ทราบ นอกจากนี้ ยังมีบัตรสำรองเก็บไว้ที่เจ้าหน้าที่สำหรับสมาชิกรัฐสภาที่ลืมนำบัตร ของตนเองมาอีกหนึ่งใบต่อหนึ่งคนด้วย รวมเป็นสองใบต่อสมาชิกหนึ่งคน โดยเทคโนโลยีที่ใช้อยู่ในที่ประชุมรัฐสภานี้ ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าเจ้าของบัตรเป็นคนกดบัตรลงมติด้วยตนเอง หรือสมาชิกอื่น เป็นผู้กดแทน ในทางปฏิบัติหากสมาชิกรัฐสภาใส่บัตรและกดบัตรลงคะแนนแล้วสลับเปลี่ยนบัตรอื่น มาใส่ที่ช่องอ่านบัตรเดียวกันและลงคะแนนอีกในเวลาใกล้เคียงกันต่อเนื่องกันก็สามารถทำได้ และ ระบบจะนับคะแนนให้ จนกว่าประธานในที่ประชุมจะสั่งปิดการนับคะแนน

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องและเอกสารหลักฐานประกอบของผู้ร้อง และได้สวนพยานหลักฐาน อีกทั้งสั่งให้คู่กรณียื่นคำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือแล้ว จึงกำหนดประเด็นวินิจฉัย รวม ๒ ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง กระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการ ซึ่งมีได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่

ประเด็นที่สอง การแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการ ซึ่งมีได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่

ก่อนพิจารณาประเด็นดังกล่าว มีปัญหาต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ประเทศที่นำเอาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครองประเทศ ล้วนมีวัตถุประสงค์และมุ่งหมายที่จะออกแบบหรือสร้างกลไกในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในอันที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย อีกทั้งสร้างระบบตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างองค์กรหรือสถาบันทางการเมือง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดดุลยภาพในการใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชน ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจที่แบ่งช่องทางการใช้อำนาจออกเป็น ๓ ทาง คือ การใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา การใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และการใช้อำนาจตุลาการทางศาล ดังจะเห็นได้จากความตอนหนึ่งที่ปรากฏในคำปรารภของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ว่า “ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่จัดทำใหม่นี้ มีสาระสำคัญเพื่อให้บรรลุดุลยภาพร่วมกันของประชาชนชาวไทย ในการธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและความมั่นคงของชาติ การทำนุบำรุงรักษาศาสนาทุกศาสนาให้สถิตสถาพร การเทิดทูนพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและเป็นมิ่งขวัญของชาติ การยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นวิถีทางในการปกครองประเทศ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม การกำหนดกลไกสถาบันทางการเมืองทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ให้มีดุลยภาพและประสิทธิภาพตามวิถีการปกครองแบบรัฐสภา รวมทั้งให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยสุจริตเที่ยงธรรม”

จากหลักการดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นอย่างแจ่มชัดว่า เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีความมุ่งหมายที่จะให้องค์กรหรือสถาบันการเมืองได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องชอบธรรม มีความเป็นอิสระและซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ไม่ประสงค์ที่จะให้องค์กรหรือสถาบันการเมืองใดบิดเบือนการใช้อำนาจโดยเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ปราศจากความชอบธรรมทุกรูปแบบ อีกทั้งไม่ประสงค์ที่จะให้องค์กรหรือสถาบันการเมืองหยิบยกบทกฎหมายใดมาเป็นข้ออ้างเพื่อใช้เป็นฐานสนับสนุน คำจูน ในอันที่จะแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้องจากการใช้อำนาจนั้น ๆ

ถึงแม้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะให้ถือเอามติฝ่ายเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ก็ตาม แต่หากเลยหรือใช้อำนาจอำเภอใจกดขี่ข่มเหงฝ่ายเสียงข้างน้อย โดยไม่ฟังเหตุผลและขาดหลักประกัน จนทำให้ฝ่ายเสียงข้างน้อยไม่มีที่อยู่ที่ยืนตามสมควรแล้วไซ้ จะถือว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างไร หากแต่จะกลับกลายเป็นระบอบเผด็จการฝ่ายข้างมาก ขัดแย้งต่อระบอบการปกครองของประเทศไปอย่างชัดแจ้ง ซึ่งหลักการพื้นฐานสำคัญนี้ได้รับการยืนยันมาโดยตลอดว่า จำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันการใช้อำนาจเบ็ดเบียน หรืออำนาจอำเภอใจของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เข้ามาใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชน โดยให้ตั้งมั่นอยู่บนหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจของปวงชนชาวไทย เพื่อให้แต่ละองค์กรหรือสถาบันการเมืองที่ใช้อำนาจดังกล่าวอยู่ในสถานะที่จะตรวจสอบและถ่วงดุลเพื่อพิทักษ์และคานอำนาจซึ่งกันและกันได้ อย่างเหมาะสม มิใช่แบ่งแยกให้เป็นพื้นที่อิสระของแต่ละฝ่ายที่จะใช้อำนาจตามอำเภอใจอย่างไรก็ได้ เพราะหากปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดโดยปราศจากการตรวจสอบและถ่วงดุลแล้ว ย่อมเป็นความเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดความเสียหายและนำพาประเทศชาติให้เกิดเสื่อมโทรมลง เพราะความผิดหลงและมั่วเมา ในอำนาจของผู้ถืออำนาจรัฐ

ในการนี้อาจกล่าวได้ว่า องค์กรที่ทำหน้าที่แทนผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือศาล ล้วนถูกจัดตั้งขึ้นหรือได้รับมอบอำนาจมาจากรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น ดังนั้น การใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรเหล่านี้จึงต้องถูกจำกัดขอบเขตทั้งในด้านการกระบวนกรและเนื้อหา กรณีจึงมีผลให้การใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรทั้งหลายเหล่านี้ไม่สามารถที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงได้นำหลักนิติธรรม มาจำกัดการใช้อำนาจหน้าที่ของทุกฝ่าย ทุกองค์กร และทุกหน่วยงานของรัฐภายใต้หลักการที่ว่า นอกจากจะต้องใช้อำนาจหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทกฎหมายที่มีอยู่ทั่วไปแล้ว ยังจะต้องใช้อำนาจและปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามหลักนิติธรรมด้วย กรณีจึงไม่อาจปฏิบัติตามบทกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือหลักเสียงข้างมากเพียงด้านเดียวเท่านั้น หากแต่ยังจะต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมควบคู่กันไปด้วยการอ้างหลักเสียงข้างมากโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงเสียงข้างน้อย เพื่อหยาบยบมาสนับสนุนการใช้อำนาจตามอำเภอใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของผู้ใช้อำนาจ ท่ามกลางความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนหรือกลุ่มบุคคลกับผลประโยชน์ของประเทศชาติและความสงบสุขของประชาชนโดยรวม

ย่อมจะนำไปสู่ความเสียหายและความเสื่อมโทรมของประเทศชาติหรือการวิวาทพาดหมางและแตกสามัคคีกัน
อย่างรุนแรงระหว่างประชาชน และย่อมขัดต่อหลักนิติธรรมตามมาตรา ๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งหมายถึง “รัฐธรรมนูญนี้” ตามนัยมาตรา ๖๘ นั้นเอง
การใช้กฎหมายและการใช้อำนาจทุกกรณีจึงต้องเป็นไปโดยสุจริต จะใช้โดยทุจริตย่อมมีผลประโยชน์ทับซ้อน
หรือวาระซ่อนเร้นมิได้ เพราะมิเช่นนั้น จะทำให้บรรดาสุจริตชนคนส่วนใหญ่ของประเทศอาจสูญเสียประโยชน์
อันพึงมีพึงได้ ให้ไปตกอยู่แก่บุคคลหรือคณะบุคคลผู้ใช้อำนาจโดยปราศจากความชอบธรรม

หลักนิติธรรมถือเป็นแนวทางในการปกครองที่มาจากหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ
อันเป็นความเป็นธรรมที่บริสุทธิ์ ปราศจากอคติ โดยไม่มีผลประโยชน์ส่วนตนเข้ามาเกี่ยวข้องและแอบแฝง
หลักนิติธรรมจึงเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญของกฎหมายที่อยู่เหนืออบบัพัญญุตีที่เป็นลายลักษณ์อักษร
ซึ่งรัฐสภาที่ดี คณะรัฐมนตรีที่ดี ศาลที่ดี รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ก็ดี
จะต้องยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ส่วนหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชนโดยประชาชน
และเพื่อประชาชน มิใช่การปกครองตามแนวคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และมีใช้การปกครองที่อ้างอิง
แต่เพียงฐานอำนาจที่มาจากกระหนเลือกตั้งเท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ยังมีองค์ประกอบสำคัญอีกหลายประการ การที่องค์กรหรือสถาบันการเมือง ในฐานะผู้ใช้อำนาจรัฐ
มักจะอ้างอยู่เสมอว่า ตนมาจากการเลือกตั้งของประชาชน แต่กลับนำแนวความคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
มาปฏิบัติหาใช้วิธีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีความมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม
ภายใต้หลักนิติธรรมไม่ เนื่องจากประชาธิปไตยมิได้หมายถึงเพียงการได้รับเลือกตั้งหรือชนะการเลือกตั้ง
ของฝ่ายการเมืองเท่านั้น เพราะเสียงส่วนใหญ่จากการเลือกตั้งมีความหมายเพียงสะท้อนถึงความต้องการ
ของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในแต่ละครั้งเท่านั้น หาใช่เป็นเหตุให้ตัวแทนใช้อำนาจได้
โดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้องและชอบธรรมตามหลักนิติธรรม แต่อย่างใด

ในขณะเดียวกัน รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็กำหนดให้มีศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่สำคัญ
ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจเพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม ภายใต้หลักการควบคุมความชอบ
ด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย อันเป็นปรัชญาของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในอันที่จะทำให้สิทธิ
และเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรม ควบคู่ไปกับ

การอ้างและรักษาไว้ซึ่งความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคห้า ที่ว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ประกอบมาตรา ๒๗ ที่ว่า สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้ รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรง ในการตรากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง เมื่อพิจารณาโดยตลอดแล้ว เห็นว่า คดีนี้ผู้ร้องทั้งสี่ใช้สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคสอง ด้วยการยื่นคำร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยอ้างว่าผู้ถูกร้องทั้งหมดได้กระทำการเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการ ซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้

ประเด็นที่หนึ่ง กระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช มีลักษณะเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาที่ใช้ในการประชุมพิจารณาร่วมกัน ของรัฐสภาเป็นฉบับเดียวกันกับการยื่นญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา หรือไม่

ผู้ร้องอ้างว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่ผู้เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา มีเนื้อความไม่ตรงกับร่างรัฐธรรมนูญที่ได้มีการแจกจ่าย ให้สมาชิกรัฐสภาพิจารณาในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ มีข้อแตกต่างกันหลายประการ ในกรณีนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้เลขาธิการรัฐสภาส่งต้นฉบับของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอให้รัฐสภาพิจารณา เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งนายสุวิจักขณ์ นาควัชรชัย เลขาธิการรัฐสภา ได้ส่งต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เมื่อตรวจสอบแล้วปรากฏว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอให้รัฐสภาพิจารณาตามที่เลขาธิการรัฐสภาส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีการใส่เลขหน้าเรียงตามลำดับด้วยลายมือตั้งแต่หนังสือถึงประธานรัฐสภา รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้เข้าชื่อเสนอญัตติ รายชื่อสมาชิกรัฐสภาผู้ร่วมเสนอ จนถึงหน้าที่ ๓๓ แต่ในหน้าถัดไปซึ่งเป็นบันทึก

หลักการและเหตุผล ตัวร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่แก้ไข และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างที่แก้ไข ไม่ปรากฏว่ามีการลงเลขหน้ากำกับไว้ อีกทั้งไม่มีการเขียนข้อความใด ๆ ด้วยลายมือ และเมื่อตรวจสอบ ปรากฏว่าตัวอักษรที่ใช้ตั้งแต่หน้าที่ ๑ ถึงหน้าที่ ๓๓ มีความแตกต่างกันกับตัวอักษรที่ใช้ในบันทึกหลักการ และเหตุผล ตัวร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไข และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไข

เมื่อนำเอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้องที่ ๑ และผู้ร้องที่ ๒ ที่อ้างว่าได้รับแจกเพื่อใช้ในการประชุมรัฐสภาทั้งสองฉบับ มีข้อความและเลขหน้าตรงกันและมีการเติมข้อความต่อท้ายชื่อ ร่างรัฐธรรมนูญในหน้าบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างที่แก้ไขด้วยลายมือ และมีการใส่เลขหน้า เรียงลำดับทุกหน้าตั้งแต่หนังสือถึงประธานรัฐสภา เพื่อขอเสนอร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขรายชื่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้าชื่อเสนอญัตติ รายชื่อสมาชิกรัฐสภาผู้ร่วมเสนอ บันทึกหลักการและเหตุผล ประกอบร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไข ตัวร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไข และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ ร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไข รวม ๔๑ หน้า สำหรับตัวอักษรที่ใช้พิมพ์ก็ปรากฏว่าได้ใช้ตัวอักษรแบบเดียวกัน ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย

นอกจากนี้ เมื่อนำเอกสารยุติข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับมาตรา ๑๙๐ ที่นายประสิทธิ์ โพธิ์สุณ และพวก เป็นผู้เสนอ ตามที่เลขาธิการรัฐสภาได้นำส่งศาลรัฐธรรมนูญ มาประกอบการพิจารณา ตรวจสอบแล้วปรากฏว่า มีการใส่เลขหน้าเรียงตามลำดับด้วยลายมือตั้งแต่ หน้าหนังสือถึงประธานรัฐสภา รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้าชื่อเสนอญัตติ รายชื่อสมาชิกรัฐสภา ผู้ร่วมเสนอ บันทึกหลักการและเหตุผล ตัวร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่แก้ไข จนถึงหน้าสุดท้าย ซึ่งเป็นบันทึก วิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไข อีกทั้งมีการเติมข้อความในชื่อร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย โดยเพิ่มเติมคำว่า “แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช” ในหน้าบันทึก วิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไข ส่วนตัวอักษรที่ใช้ในการพิมพ์ก็เป็นตัวอักษร ที่มีลักษณะเดียวกันตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย ลักษณะของการใส่เลขหน้าตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย การแก้ไขชื่อร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไข การใช้ตัวอักษรที่พิมพ์ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย จะเหมือนกับ เอกสารที่ผู้ร้องอ้างว่าได้รับแจกเพื่อใช้ในการประชุมของรัฐสภา

จากการตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าวข้างต้น เชื่อได้ว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ที่เสนอให้สมาชิกรัฐสภาพิจารณาในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ

มิใช่ร่างเดิมที่นายอุดมเดช รัตนเสถียร ยื่นต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ และได้ส่งสำเนาให้สมาชิกวุฒิสภาประกอบการประชุม แต่เป็นร่างที่จัดพิมพ์ขึ้นใหม่ ซึ่งมีข้อความที่แตกต่างจากร่างเดิมหลายประการ ถึงแม้ว่าสุวิจักขณ์ นาควัชรชัย จะเบิกความว่า ก่อนที่บรรจวาระ หากมีความจำเป็นต้องแก้ไขก็ยังสามารถแก้ไขได้ ก็น่าจะเป็นการแก้ไขในเรื่อง ผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น พิมพ์ผิด มิใช่เป็นการแก้ไขซึ่งขัดกับหลักการเดิม หากเป็นการแก้ไขที่ขัดกับ หลักการเดิมก็ชอบที่จะมีผู้ร่วมลงชื่อเสนอญัตติตามที่บัญญัติไว้ จากการตรวจสอบข้อความของร่างที่มีการแก้ไข ปรากฏว่า มีการเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงหลักการที่สำคัญจากร่างเดิมหลายประการ คือ การเพิ่มเติมหลักการ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง และมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง ด้วย ประการสำคัญ การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๖ จะมีผลทำให้บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพ สิ้นสุดลง สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้อีกโดยไม่ต้องรอให้พ้นระยะเวลา ๒ ปี และ มีการดำเนินการในลักษณะที่มีเจตนาปิดข้อเท็จจริงไม่แจ้งข้อความจริงว่าได้มีการจัดทำร่างขึ้นใหม่ ให้สมาชิกวุฒิสภาพร่าทุกคน

เมื่อข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า ในการพิจารณาของที่ประชุมรัฐสภา มิได้นำเอาร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาฉบับที่นายอุดมเดช รัตนเสถียร และคณะ เสนอต่อ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ มาใช้ในการพิจารณาในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ แต่ได้นำร่างที่มีการจัดทำขึ้นใหม่ ซึ่งมีหลักการแตกต่างจากร่างเดิมที่นายอุดมเดช รัตนเสถียร เสนอหลายประการโดยไม่ปรากฏว่ามีสมาชิกวุฒิสภาร่วมลงชื่อเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นใหม่ แต่อย่างใด มีผลเท่ากับว่าการดำเนินการในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่รัฐสภารับหลักการ ตามคำร้องนี้ เป็นไปโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคหนึ่ง

(๒) การกำหนดวันแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

การอภิปรายแสดงความคิดเห็นในการบัญญัติกฎหมาย เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของสมาชิกวุฒิสภา โดยเฉพาะผู้ที่ได้ขอแปรญัตติ สงวนคำแปรญัตติ หรือกรรมาธิการที่สงวนความเห็นไว้ ย่อมมีสิทธิ ที่จะอภิปรายแสดงความคิดเห็นและให้เหตุผลในประเด็นที่ได้แปรญัตติ สงวนคำแปรญัตติ หรือได้สงวน ความเห็นไว้ สำหรับประเด็นนี้ ข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานในสำนวนและจากการเบิกความของพยาน

ต่อศาลรัฐธรรมนูญในชั้นได้สวน ปรากฏในการพิจารณาวาระที่หนึ่งและวาระที่สอง ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ผลักดันทำหน้าที่ประธานที่ประชุมได้มีการตัดสิทธิผู้ขออภิปรายในวาระที่หนึ่ง และตัดสิทธิผู้ขอแปรญัตติ ผู้สงวนคำแปรญัตติ และผู้สงวนความเห็น เป็นจำนวนถึง ๕๗ คน โดยอ้างว่าความเห็นดังกล่าวขัดต่อหลักการ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้มีการฟังการอภิปราย ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ใช้เสียงข้างมากในที่ประชุมปิดการอภิปราย เห็นว่า แม้การปิดการอภิปรายจะเป็นดุลพินิจของประธานและแม้เสียงข้างมากมีสิทธิที่จะลงมติให้ปิดการอภิปรายได้ก็ตาม แต่การใช้ดุลพินิจและการใช้เสียงข้างมากดังกล่าว จะต้องไม่ตัดสิทธิการทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา หรือละเลยไม่ฟังความเห็นของฝ่ายข้างน้อย การรวบรัดปิดการอภิปรายและปิดประชุมเพื่อให้มีการลงคะแนนเสียง จึงเป็นการใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ชอบ เอื้อประโยชน์แก่ฝ่ายข้างมากโดยไม่เป็นธรรม อันเป็นการขัดต่อหลักนิติธรรม

นอกจากนี้ ผู้ร้องยังอ้างอีกว่า การนับระยะเวลาในการแปรญัตติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ถูกต้อง โดยอ้างว่า เมื่อที่ประชุมพิจารณารับหลักการในวาระที่หนึ่งแล้ว เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ มีผู้เสนอกำหนดเวลาในการขอแปรญัตติ ๑๕ วัน และ ๖๐ วัน ซึ่งตามข้อบังคับการประชุมจะต้องให้ที่ประชุมรัฐสภาพิจารณาลงมติว่า จะใช้กำหนดเวลาใด แต่ก่อนที่จะมีการลงมติเกิดปัญหาเรื่ององค์ประชุมในขณะนั้นไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด จึงยังมิได้มีการลงมติ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้สั่งให้กำหนดเวลายื่นคำแปรญัตติภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่รัฐสภารับหลักการ แต่มีผู้ทักท้วง ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงได้นัดประชุมอีกครั้งในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ ในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้ลงมติให้กำหนดเวลาแปรญัตติ ๑๕ วัน แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้สรุปให้เริ่มต้นนับย้อนหลังไปโดยให้นับระยะเวลา ๑๕ วันนั้นตั้งแต่วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๖ ทำให้ระยะเวลาการขอแปรญัตติไม่ครบ ๑๕ วันตามมติที่ประชุม เพราะจะเหลือระยะเวลาให้สมาชิกรัฐสภาเสนอคำแปรญัตติเพียง ๑ วัน เท่านั้น เห็นว่า การแปรญัตติเป็นสิทธิของสมาชิกรัฐสภาที่จะเสนอความคิดเห็น การแปรญัตติจึงต้องมีเวลาพอสมควรเพื่อให้สมาชิกผู้ประสงค์จะขอแปรญัตติได้ทราบระยะเวลาที่แน่นอนในการยื่นขอแปรญัตติ อันเป็นสิทธิในการทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ การนับระยะเวลาในการแปรญัตติ ย่อมไม่อาจนับเวลาย้อนหลังได้ แต่ต้องนับตั้งแต่วันที่ที่ประชุมมีมติเป็นต้นไป การเริ่มนับระยะเวลาย้อนหลังไปจนทำให้เหลือระยะเวลาขอแปรญัตติเพียง ๑ วัน เป็นการดำเนินการที่ขัดต่อข้อบังคับการประชุมและไม่เป็นกลาง จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ทั้งขัดต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓ วรรคสอง ด้วย การกำหนดเวลาแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง

(๓) วิธีการในการแสดงตนและลงมติในการพิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับ
ที่มาของสมาชิกวุฒิสภาชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

เมื่อพิจารณาหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้ระบบรัฐสภา
แบบมีผู้แทนแล้ว จะเห็นว่า สมาชิกรัฐสภานับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อระบบนี้เป็นอย่างยิ่ง
เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีฐานะเป็นผู้แทนของปวงชนที่ได้รับการเลือกตั้งโดยประชาชนหรือได้รับการสรรหา
ให้เข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยทางรัฐสภาแทนประชาชน อย่างไรก็ตาม ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๒
ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทน
ปวงชนชาวไทยโดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่
ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์
อีกทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง ที่ว่า
การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ
ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

ส่วนการใช้อำนาจของสมาชิกรัฐสภา ในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทยซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจ
อธิปไตยที่แท้จริงนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ วรรคสาม ได้กำหนดหลักการสำคัญประการหนึ่ง
เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรากฎหมายไว้ว่า สมาชิกรัฐสภาคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่ง
ในการออกเสียงลงคะแนน เว้นแต่ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากันก็ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง
เป็นเสียงชี้ขาด ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภานั้น การแสดงตนในการออกเสียง
ลงคะแนนถือเป็นเรื่องเฉพาะตัวของสมาชิกรัฐสภาแต่ละคนที่จะต้องมาแสดงตนในการประชุม
เพื่อพิจารณาญัตติต่าง ๆ แต่ครั้งด้วยตนเอง และในการนี้ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนในแต่ละเรื่อง
ได้เพียงครั้งละหนึ่งเสียงเท่านั้น การกระทำใดที่เป็นเหตุให้ผลการลงคะแนนผิดไปจากความเป็นจริง
การกระทำนั้นย่อมไม่ชอบด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

พิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้ผู้ร้องมีประจักษ์พยานผู้เห็นเหตุการณ์มาเบิกความ พร้อมทั้งมีพยานหลักฐานสำคัญมาแสดง คือ คลิปวิดีโอที่บันทึกภาพเหตุการณ์ขณะที่มีการกระทำดังกล่าวถึงสามตอนที่แสดงให้เห็นว่า มีสมาชิกรัฐสภาบางคนใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแทนผู้อื่นในเครื่องออกเสียงลงคะแนนระหว่างที่มีการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งในการนี้ นางสาวรังสิมา รอดรัศมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะพยานบุคคลของผู้ร้องที่ ๒ และผู้ร้องที่ ๔ ได้เบิกความประกอบคลิปวิดีโอ รวม ๓ ตอน เพื่อยืนยันว่า ในขณะนั้นได้มีบุคคลตามที่ปรากฏในคลิปวิดีโอกระทำการใช้บัตรแสดงตนอิเล็กทรอนิกส์ใส่เข้าไปในเครื่องออกเสียงลงคะแนน และกดปุ่มเพื่อแสดงตนและลงมติคราวละหลายใบ ซึ่งขัดแย้งกับหลักการและวิธีการที่ถูกต้องในเรื่องนี้ ตามคำเบิกความของนางอัจฉรา จุ้ยนิยม ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานโสตทัศนูปกรณ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่เบิกความไว้ว่าโดยปกติแล้วบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ยืนยันหรือแสดงตนในการนับองค์ประชุมและลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภานั้นจะมีประจำตัวคนละหนึ่งใบ และมีบัตรสำรองอีกคนละหนึ่งใบซึ่งเก็บรักษาไว้ที่เจ้าหน้าที่ สำหรับให้สมาชิกขอรับไปใช้ในกรณีที่สมาชิกรัฐสภามิได้นำบัตรประจำตัวมา ประกอบกับเสียงที่ปรากฏในคลิปวิดีโอขณะกระทำการดังกล่าว ก็สอดคล้องกับเสียงที่ปรากฏในแผ่นวิดีโอบันทึกถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา และรายงานการประชุมรัฐสภา ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาเดียวกันกับที่มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาที่ระบุไว้ในคำร้อง ซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่เลขาธิการรัฐสภาส่งให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ อีกทั้งในทางไต่สวนพยานบุคคล เลขาธิการรัฐสภาซึ่งได้ดูและฟังภาพและเสียงในคลิปวิดีโอนั้นแล้ว ได้เบิกความว่า จำได้ว่าเป็นเสียงของรองประธานรัฐสภา ซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมในขณะนั้น ประกอบกับนางสาวรังสิมา รอดรัศมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะพยานบุคคลของผู้ร้องที่ ๒ และผู้ร้องที่ ๔ ซึ่งเบิกความประกอบภาพถ่ายที่ปรากฏในคลิปวิดีโอที่ผู้ร้องที่ ๒ ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑๖๒ ซึ่งเป็นสมาชิกรัฐสภา ได้ใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและออกเสียงลงคะแนนคราวละหลายใบ หมุนเวียนใส่เข้าไปในเครื่องอ่านบัตร และกดปุ่มแสดงตนติดต่อกันหลายครั้ง นอกจากนี้ พยานบุคคลปากนี้ยังได้เบิกความยืนยันข้อเท็จจริงว่า สามารถจดจำผู้ถูกร้องรายนี้ได้เป็นอย่างดี โดยไม่มีเหตุไคร่ข้องเป็นการส่วนตัวกันแต่อย่างใด และหลังจากที่พยานร้องเรียนเรื่องนี้แล้ว ก็ยังคงทักทายกันเป็นปกติ เนื่องจากตนเป็นสมาชิกรัฐสภา

มาเป็นเวลา ๑๐ ปี ได้ติดตามตรวจสอบและร้องเรียนเรื่องการใช้บัตรแสดงตนและออกเสียงลงคะแนนแทนกันมาโดยตลอด โดยเฉพาะพฤติกรรมของนายนิศร ทองอิราข จนกระทั่งถึงกับใช้ให้คนของตนคอยถ่ายภาพและวิดีโอเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานประกอบการร้องเรียน และเมื่อพิจารณาจากภาพถ่ายที่พยานนำสืบต่อศาลรัฐธรรมนูญก็เห็นภาพบุคคลปรากฏใบหน้าด้านข้างซึ่งสามารถยืนยันได้ว่าเป็นนายนิศร ทองอิราข ผู้ถูกร้องที่ ๑๖๒ ซึ่งสวมชุดสีเดียวกันกับภาพที่ปรากฏในคลิปวิดีโอที่ถือบัตรแสดงตนและลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในมือจำนวนหนึ่งซึ่งมากกว่าสองบัตรเกินกว่าจำนวนบัตรแสดงตนที่สมาชิกรัฐสภาคนหนึ่งจะมีได้ และยังใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวใส่เข้าออกในช่องอ่านบัตรพร้อมกดปุ่มบนเครื่องอ่านต่อเนื่องกันทุกบัตร

เห็นได้ว่า การกระทำเช่นนี้มีลักษณะที่ผิดปกติวิสัยและมีสมาชิกรัฐสภาใช้บัตรแสดงตนและออกเสียงลงคะแนนในระบบอิเล็กทรอนิกส์หลายใบ จากการรับฟังพยานหลักฐานและคำเบิกความพยานในชั้นการพิจารณาไต่สวนคำร้องเป็นเรื่องที่แจ้งชัดทั้งภาพวิดีโอ และประจักษ์พยานที่มาเบิกความประกอบการถ่ายทอดการประชุมรัฐสภาในระหว่างที่มีการออกเสียงลงมติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาว่า มีสมาชิกรัฐสภาหลายรายมิได้มาออกเสียงลงมติในที่ประชุมรัฐสภาในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ แต่ได้มอบให้สมาชิกรัฐสภาบางรายใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนแทนในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม การดำเนินการดังกล่าวนอกจากจะเป็นการละเมิดหลักการพื้นฐานของการเป็นสมาชิกรัฐสภาซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายหรือการครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๒๒ ของรัฐธรรมนูญแล้ว ยังขัดต่อข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา ขัดต่อหลักความซื่อสัตย์สุจริตที่สมาชิกรัฐสภาได้ปฏิญาณตนไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๓ และขัดต่อหลักการออกเสียงลงคะแนนตามบทบัญญัติมาตรา ๑๒๖ วรรคสาม ที่ให้สมาชิกคนหนึ่งมีเพียงเสียงหนึ่งเสียงในการออกเสียงลงคะแนน มีผลทำให้การออกเสียงลงคะแนนของรัฐสภาในการประชุมนั้น ๆ เป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ทุจริตไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้แทนปวงชนชาวไทย เนื่องมาจากกระบวนการลงคะแนนเสียงที่ไม่ชอบด้วยข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา และขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังที่ได้ระบุนมาแล้วข้างต้น มีอาจถือว่าเป็นมติที่ชอบของรัฐสภาในกระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ปัญหาที่ต้องพิจารณาในประเด็นที่สองมีว่า การแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช มีลักษณะเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่

การแก้ไขรัฐธรรมนูญตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ผู้ร้องเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้น มีเนื้อหาสาระสำคัญเป็นการแก้ไขคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา โดยเปลี่ยนแปลงแก้ไขเนื้อหาสาระในหลายประเด็น จึงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้บุคคลใดได้มาซึ่งอำนาจการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่

เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ร่างขึ้นโดยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นแม่แบบ โดยได้แก้ไขหลักการในเรื่องคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาจากเดิมไว้หลายประการ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเหมือนเช่นการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กล่าวคือ บัญญัติให้มีสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาเข้ามาเป็นองค์ประกอบร่วมกับสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน เพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนทุกภาคส่วน ทุกสาขาอาชีพ ได้มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ของวุฒิสภา ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติได้อย่างรอบคอบ ทั้งยังได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นอิสระจากการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น ห้ามบุพการี คู่สมรส บุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาและกำหนดเวลาห้ามเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้เป็นเวลา ๕ ปี เป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วย ๒ สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ให้มีดุลยภาพระหว่างกัน โดยได้กำหนดบทบาทของวุฒิสภาให้เป็นองค์กรตรวจทานกลั่นกรองการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและถ่วงดุลอำนาจกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภาในการตรวจสอบถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ในกรณีที่ถูกล่าม اتهامมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๐ เมื่อพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาแล้ว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นอิสระจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างแท้จริง จึงได้บัญญัติห้ามความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันดังกล่าวเพราะหากยอมให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันย่อมไม่อาจหวังได้ว่า จะมีการตรวจสอบอย่างตรงไปตรงมา อันเป็นการขัดกับหลักการดุลและคานอำนาจซึ่งกันและกัน อันเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญนี้

สำหรับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามคำร้องนี้ เป็นการแก้กลับไปสู่จุดบกพร่องที่เคยปรากฏแล้วในอดีต เป็นจุดบกพร่องที่ล่อแหลม เสี่ยงต่อการสูญเสียสันติภาพและสามัคคีธรรมของมวลหมู่มหาชนชาวไทย เป็นความพยายามนำประเทศชาติให้ถอยหลังเข้าคลอง ทำให้วุฒิสภากลับไปเป็นสภาญาติพี่น้องสภาของครอบครัว และสภาผู้เมื่อย สู้เสียสถานะและศักยภาพแห่งการเป็นสติปัญญาให้แก่สภาผู้แทนราษฎร กลายเป็นเพียงเสียงสะท้อนของมวลชนกลุ่มเดียวกัน ทำลายสาระสำคัญของการมีสองสภา นำพาไปสู่การผูกขาดอำนาจรัฐ ตัดการมีส่วนร่วมของปวงประชาหลากหลายสาขาหลายอาชีพ เป็นการเปิดช่องให้ผู้ร่วมกระทำการครั้งนี้กลับมีโอกาสได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองโดยวิธีการที่มีได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากการออกเสียงแสดงประชามติของมหาชนชาวไทย

นอกจากนี้ การแก้ไขที่มาของสมาชิกวุฒิสภาให้มาจากการเลือกตั้งเพียงทางเดียว อันมีที่มาเหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงย่อมเป็นเสมือนสภาเดียวกัน ไม่เกิดความแตกต่างและเป็นอิสระซึ่งกันและกันของทั้งสองสภา เป็นการทำลายลักษณะและสาระสำคัญของระบบสองสภาให้สูญสิ้นไป

การแก้ไขที่มาและคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับฝ่ายการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ย่อมทำให้หลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันของระบบสองสภาต้องสูญเสียไปอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ฝ่ายการเมืองสามารถควบคุมอำนาจเหนือรัฐสภาได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดปราศจากการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน อันเป็นการกระทบต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและเปิดทางให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการครั้งนี้ได้อำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการที่ไม่เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

นอกจากนี้ เนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๑/๑ ยังขัดต่อรัฐธรรมนูญ ในเรื่องกระบวนการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาที่จะบัญญัติขึ้นใหม่ โดยรวบรัดให้มีการประกาศใช้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวโดยไม่ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ ที่จะต้องส่งร่างกฎหมายดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเสียก่อน ซึ่งขัดกับหลักการดุลและคานอำนาจอันเป็นหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้ฝ่ายการเมืองสามารถออกกฎหมายได้ตามอำเภอใจโดยอาศัยเสียงข้างมากปราศจากการตรวจสอบ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยโดยมติเสียงข้างมาก ๖ ต่อ ๓ ว่าการดำเนินการพิจารณาและลงมติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของผู้ถูกร้องทั้งหมดในคดีนี้ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง มาตรา ๑๒๖ วรรคสาม มาตรา ๒๙๑ (๑) (๒) และ (๔) และมาตรา ๓ วรรคสอง และวินิจฉัยโดยมติเสียงข้างมาก ๕ ต่อ ๔ ว่า มีเนื้อความที่เป็นสาระสำคัญขัดแย้งต่อหลักการพื้นฐานและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อันเป็นการกระทำเพื่อให้ผู้ถูกร้องทั้งหมดได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง

ส่วนที่ผู้ร้องที่ ๑ ขอให้ยุบพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ คณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองดังกล่าว นั้น เห็นว่า ยังไม่เข้าเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๘ วรรคสาม และวรรคสี่ จึงให้ยกคำร้องในส่วนนี้

นายจรูญ อินทจาร
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายจรูญ ภักดีธนากุล
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายชัช ชลวร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายณรงค์ มาประณีต
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายเฉลิมพล เอกอรุ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายบุญส่ง กุลบุปผา
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ตารางเปรียบเทียบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
ทั้ง ๖ ฉบับ

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)

กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑)

(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑)

(นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ฯลฯ ฯลฯ	ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย 	ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย
	มาตรา ๑ รัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช”	มาตรา ๑ รัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช”

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา ๒๕๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้ มาตรา ๒๕๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ (๑) ผู้ติขอกแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน	มาตรา ๒ รัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป	มาตรา ๒ รัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
	มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๒๕๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ (๑) ผู้ติขอกแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาหรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย	มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๒๕๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ (๑) ผู้ติขอกแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอ กฎหมาย		
(๒) ผู้ติดต่อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภาและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ (๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา (๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญ	(๒) ผู้ติดต่อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ (๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา (๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย	(๒) ผู้ติดต่อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ (๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา (๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญ

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
แก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทน ของประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย		แก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทน ของประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย
(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอ ไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระ ที่สามต่อไป (๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขึ้น สุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้อง มีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็น รัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่ มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภา ผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของ ทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภา เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา	(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอ ไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระ ที่สามต่อไป (๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขึ้น สุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้อง มีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็น รัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของทั้งสองสภา	(๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณา ในวาระที่สามต่อไป (๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ขึ้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็น รัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(๗) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบตาม (๖) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน แล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำความในมาตรา ๘๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (๘) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (๗) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป	(๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม	(๗) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบตาม (๖) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน แล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำความในมาตรา ๘๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (๘) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (๗) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
(๙) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (๗) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (๗) ขัดต่อมาตรา ๒๕๕ หรือมีลักษณะตาม (๘) และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าว ส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้	(๘) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (๗) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (๗) ขัดต่อมาตรา ๒๕๕ และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการศึกษาพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้”	(๙) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (๗) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (๗) ขัดต่อมาตรา ๒๕๕ หรือมีลักษณะตาม (๘) และให้ประธานสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการศึกษาพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้”

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ “หมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา ๒๕๖/๑ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๒๐๐ คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในแต่ละจังหวัด การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ที่แต่ละจังหวัดจะมี ให้ใช้จำนวนราษฎรทั้งประเทศ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อน มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเฉลี่ยด้วยจำนวน สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนสองร้อยคน จำนวนที่ได้รับ	มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา ๒๕๖/๑ ถึงมาตรา ๒๕๖/๑๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย “หมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา ๒๕๖/๑ ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ดังต่อไปนี้ (๑) สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของ ประชาชนในแต่ละจังหวัดจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบคน (๒) สมาชิกซึ่งรัฐสภาคัดเลือกจำนวนยี่สิบคน (๓) สมาชิกซึ่งที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย เลือกจำนวนยี่สิบคน โดยคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญสาขา กฎหมายมหาชน สาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวนสิบคน และจากผู้มีประสบการณ์ด้านการเมือง

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	ให้ถือว่าเป็นจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ หนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคนตามวรรคสอง ให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่าง รัฐธรรมนูญหนึ่งคน ให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในจังหวัด นั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวน ราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคน เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญของ แต่ละจังหวัดตามวรรคสองและวรรคสามแล้ว ถ้าจำนวน สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญยังไม่ครบสองร้อยคน จังหวัดใด ที่มีเศษที่เหลือจากการคำนวณตามวรรคสองมากที่สุด ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และให้เพิ่มสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามวิธีการดังกล่าว แก่จังหวัดที่มีเศษที่เหลือจากการคำนวณนั้นในลำดับ รองลงมาตามลำดับจนครบจำนวนสองร้อยคน	การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน สิบคน (๔) สมาชิกซึ่งคัดเลือกจากนักเรียน นิสิต หรือ นักศึกษา จำนวนสิบคน

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้เขต จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง มาตรา ๒๕๖/๒ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับ เลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี นับถึงวัน สมัครรับเลือกตั้งหรือเป็นบุคคลที่เกิดในจังหวัดที่สมัครรับ เลือกตั้ง หรือเคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่ สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา หรือเคยรับราชการหรือปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐหรือ เคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี	มาตรา ๒๕๖/๒ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๑) (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับ เลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวัน สมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นบุคคลที่เกิดในจังหวัดที่สมัคร รับเลือกตั้ง หรือเคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี การศึกษา หรือเคยรับราชการหรือปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงาน ของรัฐหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับ เลือกตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา ๒๕๖/๓ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา ร่างรัฐธรรมนูญ (๑) เป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๕) (๑๖) (๑๗) หรือ (๑๘) (๒) เป็นข้าราชการการเมือง (๓) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือรัฐมนตรี	มาตรา ๒๕๖/๓ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๑) (๑) เป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๕) (๑๖) (๑๗) หรือ (๑๘) (๒) เป็นข้าราชการการเมือง (๓) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือรัฐมนตรี มาตรา ๒๕๖/๔ บุคคลซึ่งจะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๒) (๓) และ (๔) ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๕๖/๒ (๑) และ (๒) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖/๓

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
		มาตรา ๒๕๖/๕ การกำหนดจำนวนสมาชิกสภา ร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๑) ในแต่ละจังหวัด จะพึงมี ให้ใช้จำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐาน การทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการ เลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิก สภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบคน จำนวนที่ได้รับ ให้ถือว่าเป็นจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ หนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคนตามวรรคหนึ่ง ให้มีสมาชิก สภาร่างรัฐธรรมนูญในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน จังหวัดใด มีราษฎรเกินจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ หนึ่งคน ให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้น อีกหนึ่งคนทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหนึ่งคน เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญของแต่ละ จังหวัดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้ว ถ้าจำนวนสมาชิก

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา ๒๕๖/๔ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่มีเหตุแห่งการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้ การกำหนดวันเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งให้กระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร	สภาร่างรัฐธรรมนูญยังไม่ครบหนึ่งร้อยห้าสิบคน จังหวัดใดมีเศษที่เหลือจากการคำนวณตามวรรคสองมากที่สุดให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนและให้เพิ่มสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามวิธีการดังกล่าวแก่จังหวัดที่มีเศษที่เหลือจากการคำนวณนั้นในลำดับรองลงมาตามลำดับจนครบจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบคน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง มาตรา ๒๕๖/๖ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๑) ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่มีเหตุแห่งการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้ การกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการแนะนำตัวผู้สมัครอย่างเท่าเทียมกัน การเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้หนึ่งคน และจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครผู้ใดหรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามมาตรา ๙๕ และมาตรา ๙๖ ของรัฐธรรมนูญ หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้ง โดยให้ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบตาม	ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการแนะนำตัวผู้สมัครอย่างเท่าเทียมกัน การเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้หนึ่งคน และจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครผู้ใดหรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำมาตรา ๙๕ และมาตรา ๙๖ มาใช้บังคับกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้ง โดยให้ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบตาม

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	จำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่พึงมีในแต่ละจังหวัดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง	จำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่พึงมีในแต่ละจังหวัดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่แต่ละจังหวัด จะพึงมีส่งให้ประธานรัฐสภาภายในห้าวันนับแต่วันที่ประกาศ รับรองผลการเลือกตั้ง มาตรา ๒๕๖/๗ การเลือกสมาชิกสภาร่าง รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๒) ให้รัฐสภาดำเนินการ คัดเลือกโดยให้มีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ ให้นำข้อบังคับการประชุมรัฐสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม มาตรา ๒๕๖/๘ การเลือกสมาชิกสภาร่าง รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๓) ให้ที่ประชุมอธิการบดี แห่งประเทศไทยเลือกและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ได้รับคะแนน สูงสุดเรียงตามลำดับตัวอักษรให้ได้จำนวนที่กำหนด ในแต่ละประเภท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ประชุมอธิการบดี แห่งประเทศไทยกำหนด

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
		การเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๔) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งคัดเลือกนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ให้ได้จำนวนที่กำหนด ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ และวิธีการเสนอชื่อและการคัดเลือกให้เป็นไปตามระเบียบ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด มาตรา ๒๕๖/๙ เมื่อได้ดำเนินการให้ได้มาซึ่ง สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๗ และมาตรา ๒๕๖/๘ ตามจำนวนที่จะพึงมีในแต่ละประเภทแล้ว ให้ผู้ซึ่ง รับผิดชอบในการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาร่าง รัฐธรรมนูญดังกล่าวจัดทำบัญชีรายชื่อส่งประธานรัฐสภา ภายในห้าวันนับแต่ดำเนินการให้ได้มาแล้วเสร็จ เมื่อประธานรัฐสภาได้รับบัญชีรายชื่อตามวรรค หนึ่งและบัญชีรายชื่อตามมาตรา ๒๕๖/๖ วรรคแปด แล้ว ให้ประกาศรายชื่อบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ตามบัญชีรายนามนั้นในราชกิจจานุเบกษา

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา ๒๕๖/๕ สมาชิกภาพของสมาชิกสภา รัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง เมื่อ (๑) สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุด (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๕๖/๒ หรือมี ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖/๓ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญว่างลง เพราะเหตุอื่นใดนอกจากที่ถึงคราวออกตามมาตรา ๒๕๖/๑๓ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเลื่อนบุคคลผู้ที่ได้	มาตรา ๒๕๖/๑๐ สมาชิกภาพของสมาชิกสภา ร่างรัฐธรรมนูญ เริ่มตั้งแต่วันที่สมาชิกผู้นั้นได้รับเลือกตั้ง แต่งตั้ง หรือเลือกเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี สมาชิกภาพของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ สิ้นสุดลง เมื่อ (๑) สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดตามมาตรา ๒๕๖/๑๘ (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๕๖/๒ หรือ มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖/๓ หรือตามมาตรา ๒๕๖/๔ ในกรณีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๔) หากพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน นิสิต หรือ นักศึกษา เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตาม มาตรา ๒๕๖/๑ ประเกทใดว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากที่ ถึงคราวออกตาม (๑) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ซึ่ง

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	คะแนนในลำดับต่อไปในการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นบุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ภายในกำหนดเวลาสิบห้าวัน เว้นแต่ระยะเวลาการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดและยังไม่มี การเลื่อนลำดับขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างตามวรรคสอง หรือเป็นกรณีที่ไม่มีบุคคลที่จะเลื่อนลำดับขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างได้ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเท่าที่มีอยู่ แต่ทั้งนี้ สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องมีจำนวนสมาชิกเหลืออยู่ไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑	แต่งตั้งหรือเลือกดำเนินการเลื่อนบุคคลซึ่งได้คะแนนในลำดับต่อไปในบัญชีรายชื่อของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญแต่ละประเภทที่ได้จัดทำไว้และยังเป็นบุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ภายในกำหนดเวลาสิบห้าวัน เว้นแต่ไม่มีผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่จะเลื่อนขึ้นมาหรือ ระยะเวลาการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดและยังไม่มี การเลื่อนลำดับขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างตามวรรคสาม หรือเป็นกรณีที่ไม่มีบุคคลที่จะเลื่อนลำดับขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างได้ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเท่าที่มีอยู่ แต่ทั้งนี้ สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องมีจำนวนสมาชิกเหลืออยู่ไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา ๒๕๖/๖ สภาร่างรัฐธรรมนูญมี ประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภาคนหนึ่งหรือสองคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมติของสภาร่างรัฐธรรมนูญ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจดำเนินการของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามหมวดนี้ รองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจตามที่ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญในกรณีที่ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ กรณีประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้และไม่มีรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่แทนตามวรรคสอง ให้ที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานการประชุมในคราวนั้น เพื่อดำเนินการประชุมต่อไปได้	มาตรา ๒๕๖/๑๑ สภาร่างรัฐธรรมนูญมี ประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภาคนหนึ่งหรือสองคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภาร่างรัฐธรรมนูญตามมติของสภาร่างรัฐธรรมนูญและให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจดำเนินการของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามหมวดนี้ รองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจตามที่ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมอบหมายและปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญในกรณีที่ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ กรณีประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และไม่มีรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่แทนตามวรรคสอง ให้ที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานการประชุมในคราวนั้น เพื่อดำเนินการประชุมต่อไปได้

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา ๒๕๖/๗ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแต่งตั้ง คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญตามแนวทางที่สภาร่าง รัฐธรรมนูญกำหนด เพื่อเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยกรรมการจำนวนสี่สิบห้าคน ซึ่งแต่งตั้งจาก สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวนสามสิบคน จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านกฎหมายมหาชนจำนวนห้าคน ผู้เชี่ยวชาญสาขา รัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวนห้าคน และจาก ผู้มีประสบการณ์ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน และการร่างรัฐธรรมนูญห้าคน การแต่งตั้งกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญในส่วน ของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญให้คำนึงถึงสมาชิกสภาร่าง รัฐธรรมนูญในภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม	

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา ๒๕๖/๘ เงินประจำตำแหน่งและ ประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของประธานและรองประธาน สภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและ กรรมการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญแต่งตั้งให้เป็นไปตามที่ กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา มาตรา ๒๕๖/๙ สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำ ร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบ วัน นับแต่วันที่มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก ซึ่ง ต้องจัดให้มีขึ้นไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการ การเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่าง รัฐธรรมนูญ การที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือมีการยุบสภา ผู้แทนราษฎรไม่เป็นเหตุกระทบกระเทือนการปฏิบัติหน้าที่ ของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง	มาตรา ๒๕๖/๑๒ เงินประจำตำแหน่งและ ประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของประธานและรอง ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และกรรมการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญแต่งตั้ง ให้เป็นไปตามที่ กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา มาตรา ๒๕๖/๑๓ สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำ ร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาสองร้อย ยี่สิบวันนับแต่วันที่มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก ซึ่งต้องจัดให้มีขึ้นไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่มีสมาชิกสภา ร่างรัฐธรรมนูญทุกประเภทตามมาตรา ๒๕๖/๑ ซึ่งมีจำนวน รวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบของจำนวนสมาชิกสภาร่าง รัฐธรรมนูญทั้งหมด แล้วให้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภา ร่างรัฐธรรมนูญส่วนที่เหลือโดยเร็ว การที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการ ยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นเหตุกระทบกระเทือนต่อการ ปฏิบัติหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป และประชาชนในทุกจังหวัดอย่างทั่วถึง โดยให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการเผยแพร่เนื้อหาสาระและความคืบหน้าในการร่างรัฐธรรมนูญ ผ่านสื่อมวลชนและเวทีแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะกระทำมิได้ กรณีที่รัฐสภาวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญมีลักษณะตามวรรคสี่ให้ร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไป	ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป และประชาชนในทุกจังหวัดอย่างทั่วถึง โดยให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการเผยแพร่เนื้อหาสาระและความคืบหน้าในการร่างรัฐธรรมนูญผ่านสื่อมวลชนและเวทีแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในระหว่างการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแจ้งให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา องค์การตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือมีข้อเสนอแนะอื่นใดในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และภายใน กำหนดเวลาที่สภาร่างรัฐธรรมนูญกำหนด การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะกระทำมิได้ กรณีที่รัฐสภาวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญมีลักษณะตามวรรคห้า ให้ร่างรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไป

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา ๒๕๖/๑๐ การพิจารณาและจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ การประชุม การลงมติ การแต่งตั้งกรรมการ และการดำเนินการของกรรมการ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย และกิจการอื่น เพื่อดำเนินการตามหมวดนี้ให้นำข้อบังคับการประชุมรัฐสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒๐ มาตรา ๑๒๔ และมาตรา ๑๒๕ มาใช้บังคับกับการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ และการประชุมของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญโดยอนุโลม มาตรา ๒๕๖/๑๑ เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วให้นำเสนอต่อประธานรัฐสภาและเมื่อประธานรัฐสภาได้รับร่างรัฐธรรมนูญแล้วให้ส่งร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รัฐสภาได้รับร่างรัฐธรรมนูญนั้นจากสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของประชาชนว่าจะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่	มาตรา ๒๕๖/๑๔ การพิจารณาและจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ การประชุม การลงมติ การแต่งตั้งกรรมการ และการดำเนินการของกรรมการ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามหมวดนี้ให้นำข้อบังคับการประชุมรัฐสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม ให้นำความในมาตรา ๑๒๐ มาตรา ๑๒๔ และมาตรา ๑๒๕ มาใช้บังคับกับการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ และการประชุมของคณะกรรมการโดยอนุโลม มาตรา ๒๕๖/๑๕ เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วให้นำเสนอต่อรัฐสภา ให้รัฐสภาพิจารณาเพื่อให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ โดยจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นประการใดก็ได้ การลงมติให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบในการที่จะออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	ในกรณีไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภา ให้ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญส่งร่างรัฐธรรมนูญไปยัง คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่ง	ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เมื่อรัฐสภาลงมติให้ ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ให้ประธานรัฐสภานำร่าง รัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำความ ในมาตรา ๘๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๔๖ มาใช้บังคับ โดยอนุโลมและให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนอง พระบรมราชโองการ ในกรณีที่มีคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบไม่ถึง กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมมติเพื่อให้ประชาชนออกเสียง ลงคะแนนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ ที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเสนอ มาตรา ๒๕๖/๑๖ ในกรณีที่จะต้องดำเนินการ ให้ประชาชนออกเสียงประชามติตามมาตรา ๒๕๖/๑๕ ให้ประธานรัฐสภาส่งร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวไปยัง คณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รัฐสภา มีมติไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดวันออกเสียงประชามติซึ่งต้องไม่เกินหกสิบวันแต่ไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญจากรัฐสภา หรือจากสภาร่างรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี วันออกเสียงประชามติให้กำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่วิถีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการเผยแพร่เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญให้ประชาชนรับทราบเป็นการทั่วไปผ่านสื่อมวลชน เวทีแสดงความคิดเห็น และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท โดยให้ผู้ที่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับร่าง	เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของประชาชนว่าจะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดวันออกเสียงประชามติซึ่งต้องไม่เกินหกสิบวันแต่ไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญจากรัฐสภา และวันออกเสียงประชามติให้กำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร โดยเริ่มตั้งแต่เวลาแปดนาฬิกาจนถึงเวลาสิบเจ็ดนาฬิกา หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการเผยแพร่เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญให้ประชาชนรับทราบเป็นการทั่วไปผ่านช่องทางต่าง ๆ และให้นำเทคโนโลยีการสื่อสารมาสนับสนุนเพื่ออำนวยความสะดวกในการเผยแพร่ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึง

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	รัฐธรรมนูญได้แสดงความคิดเห็นโดยเสรีภายใต้กรอบของกฎหมาย เมื่อการออกเสียงประชามติเสร็จสิ้นแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการออกเสียงประชามติให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันออกเสียงประชามติ หากคะแนนการออกเสียงประชามติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๖/๑๒ ต่อไป แต่หากคะแนนการออกเสียงประชามติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญ ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป และให้แจ้งผลการออกเสียงประชามติให้ประธานรัฐสภาหรือประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี ทราบโดยเร็ว	สิทธิและความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็นกับร่างรัฐธรรมนูญภายใต้กรอบของกฎหมาย เมื่อการออกเสียงประชามติเสร็จสิ้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการออกเสียงประชามติให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันออกเสียงประชามติ หากคะแนนการออกเสียงประชามติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๖/๑๗ ต่อไป แต่หากคะแนนการออกเสียงประชามติไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญหรือผู้มีสิทธิออกเสียงมาออกเสียงลงคะแนนไม่ถึงหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียง ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป และให้แจ้งผลการออกเสียงประชามติให้ประธานรัฐสภาและประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญทราบโดยเร็ว

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา ๒๕๖/๑๒ เมื่อผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาหรือประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายและให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๔๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ประธานรัฐสภาหรือประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ มาตรา ๒๕๖/๑๓ สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง ในกรณี ดังต่อไปนี้ (๑) สภาร่างรัฐธรรมนูญมีจำนวนสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง (๒) สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๒๕๖/๙ วรรคหนึ่ง (๓) เมื่อร่างรัฐธรรมนูญตกไปตามมาตรา ๒๕๖/๙ วรรคห้า หรือมาตรา ๒๕๖/๑๑ วรรคห้า	มาตรา ๒๕๖/๑๗ เมื่อผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภานำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำความในมาตรา ๘๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๔๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ มาตรา ๒๕๖/๑๘ สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง ในกรณี ดังต่อไปนี้ (๑) สภาร่างรัฐธรรมนูญมีจำนวนสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง (๒) สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๒๕๖/๑๓ วรรคหนึ่ง (๓) เมื่อร่างรัฐธรรมนูญตกไปตามมาตรา ๒๕๖/๑๓ วรรคหก หรือมาตรา ๒๕๖/๑๖ วรรคห้า

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	(๔) เมื่อร่างรัฐธรรมนูญได้ประกาศใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว มาตรา ๒๕๖/๑๔ ถ้าร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตามหมวดนี้ตกไป คณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเสนอญัตติต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้อีกได้ การออกเสียงลงคะแนนให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องได้เสียง	(๔) เมื่อร่างรัฐธรรมนูญได้ประกาศใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว ในกรณีที่สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงตาม (๒) ให้ดำเนินการจัดให้มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามหมวดนี้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลาตามมาตรา ๒๕๖/๑๓ วรรคหนึ่ง ทั้งนี้ บุคคลซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดเดิมจะเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอีกไม่ได้ มาตรา ๒๕๖/๑๕ ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตามหมวดนี้ตกไป คณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเสนอญัตติต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภามีมติให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามหมวดนี้อีกได้ การออกเสียงลงคะแนนให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องได้เสียง

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ทั้งนี้ บุคคลผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจะเป็น สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอีกมิได้ เมื่อรัฐสภามีมติอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคหนึ่ง แล้วจะมีการเสนอญัตติตามวรรคหนึ่งอีกมิได้ เว้นแต่จะมีการ เลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่แล้ว”	เสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ ทั้งสองสภา ทั้งนี้ บุคคลผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จะเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอีกมิได้ เมื่อรัฐสภามีมติอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคหนึ่งแล้ว จะมีการเสนอญัตติตามวรรคหนึ่งอีกมิได้ เว้นแต่จะมีการ เลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่แล้ว”
	มาตรา ๕ ในวาระเริ่มแรกให้ตราพระราช กฤษฎีกากำหนดให้มีการรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่าง รัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้ บังคับ	มาตรา ๕ ในวาระเริ่มแรกให้ตราพระราช กฤษฎีกากำหนดให้มีการรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่าง รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ ภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และให้ ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๖/๖ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ ให้แล้ว เสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เริ่มดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๕๖/๑ (๒) (๓) และ (๔) ของรัฐธรรมนูญ

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖) กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ (มาตรา ๒๕๖)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (นายวิรัช รัตนเศรษฐ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
		แห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้ บังคับ
	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

จำนวน ๔ ร่าง

- ๑) ร่างรัฐธรรมนูญฯ (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑)
- ๒) ร่างรัฐธรรมนูญฯ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒)
- ๓) ร่างรัฐธรรมนูญฯ (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙)
- ๔) ร่างรัฐธรรมนูญฯ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔

และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม)

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ฯลฯ ฯลฯ	ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช	ร่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย	โดยที่เป็นการสมควรแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย
	มาตรา ๑ รัฐธรรมนูญนี้ เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช”	มาตรา ๑ รัฐธรรมนูญนี้ เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช”	มาตรา ๑ รัฐธรรมนูญนี้ เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช”	มาตรา ๑ รัฐธรรมนูญนี้ เรียกว่า “รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่..) พุทธศักราช”

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
	มาตรา ๒ รัฐธรรมนูญนี้ให้ ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป	มาตรา ๒ รัฐธรรมนูญนี้ให้ ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป	มาตรา ๒ รัฐธรรมนูญนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป	มาตรา ๒ รัฐธรรมนูญนี้ให้ ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป
มาตรา ๙๑ การคำนวณหา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชี รายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง				มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๙๑ การเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชี รายชื่อ ให้ผู้มีสิทธิออกเสียง

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ (๑) นำคะแนนรวมทั้ง ประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรค ที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชี รายชื่อได้รับการเลือกตั้งแบบ แบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วยหาร้อยอัน เป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา ผู้แทนราษฎร (๒) นำผลลัพธ์ตาม (๑) ไป หารจำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศ				ลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัคร รับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำ ขึ้น โดยให้เลือกบัญชีรายชื่อใด บัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีรายชื่อ เดียว และให้ถือเอาเขตประเทศ เป็นเขตเลือกตั้ง

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ของพรรคการเมืองแต่ละพรรค ที่ได้รับจากการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต เลือกตั้งทุกเขต จำนวนที่ได้รับให้ ถือเป็นจำนวนสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้น จะพึงมีได้ (๓) นำจำนวนสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมือง จะพึงมีได้ตาม (๒) ลบด้วยจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่ง				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
เขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรค การเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งในทุกเขต เลือกตั้ง ผลลัพธ์คือจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชี รายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับ (๔) ถ้าพรรคการเมืองใด มีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต เลือกตั้งเท่ากับหรือสูงกว่าจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรค การเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (๒)				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ให้พรรคการเมืองนั้นมีสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรตามจำนวน ที่ได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่ง เขตเลือกตั้ง และไม่มีสิทธิได้รับการ จัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ และให้นำจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชี รายชื่อทั้งหมดไปจัดสรรให้แก่ พรรคการเมืองที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่ง เขตเลือกตั้งต่ำกว่าจำนวน				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรค การเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (๒) ตามอัตราส่วน แต่ต้องไม่มีผลให้ พรรคการเมืองใดดังกล่าวมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกิน จำนวนที่จะพึงมีได้ตาม (๒) (๕) เมื่อได้จำนวนผู้ได้รับ เลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของแต่ พรรคการเมืองแล้วให้ผู้สมัครรับ เลือกตั้งตามลำดับหมายเลขใน บัญชีรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทน				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดตายภายหลังวันปิดรับสมัครรับเลือกตั้งแต่ก่อนเวลาปิดการลงคะแนนในวันเลือกตั้งให้นำคะแนนที่มีผู้ลงคะแนนให้มาคำนวณตาม (๑) และ (๒) ด้วย การนับคะแนน หลักเกณฑ์ และวิธีการคำนวณ การคิด				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
อัตราส่วน และการประกาศผล การเลือกตั้ง ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติ ประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร				
มาตรา ๙๒ เขตเลือกตั้งที่ ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดได้รับ คะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่า คะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขต เลือกตั้งนั้น ให้จัดให้มีการเลือกตั้ง				มาตรา ๙๒ บัญชีรายชื่อ พรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียง น้อยกว่าร้อยละห้าของคะแนนเสียง รวมทั้งประเทศ ให้ถือว่าไม่มีผู้ใดใน บัญชีรายชื่อนั้นได้รับเลือกตั้ง และ มิให้นำคะแนนเสียงดังกล่าวมารวม

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ใหม่และมีให้นับคะแนนที่ผู้สมัคร รับเลือกตั้งแต่ละคนได้รับไปใช้ ในการคำนวณตามมาตรา ๙๑ ในกรณีเช่นนี้ให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งดำเนินการให้มีการ รับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งใหม่ โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเดิมทุกราย ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการ เลือกตั้งที่จะจัดขึ้นใหม่นั้น				คำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม วรรคสอง วิธีคำนวณสัดส่วนคะแนน เสียงบัญชีรายชื่อของพรรค การเมืองแต่ละพรรคได้รับอันจะถือว่า บุคคลซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีของ พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้ง ตามสัดส่วนที่คำนวณได้ ให้เป็นไป ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎหมายประกอบ

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
				รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของ แต่ละพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง เรียงตามลำดับจากหมายเลขต้น บัญชีรายชื่อนั้น”

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา ๙๓ ในการเลือกตั้ง ทั่วไป ถ้าต้องมีการเลือกตั้งแบบ แบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ในบางเขตหรือ บางหน่วยเลือกตั้งก่อนประกาศผล การเลือกตั้ง หรือการเลือกตั้งยังไม่ แล้วเสร็จ หรือยังไม่มีมีการประกาศ ผลการเลือกตั้งครบทุกเขตเลือกตั้ง ไม่ว่าด้วยเหตุใด การคำนวณ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ แต่ละพรรคการเมืองพึงมี และ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร				มาตรา ๔ ให้ยกเลิกมาตรา ๙๓ ของ รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
แบบบัญชีรายชื่อที่แต่ละพรรค การเมืองพึงได้รับ ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่ผลการคำนวณ ตามพรรคหนึ่งทำให้จำนวนสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ของพรรคการเมืองใดลดลง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
แบบบัญชีรายชื่อของพรรค การเมืองนั้นในลำดับท้าย ตามลำดับพันจากตำแหน่ง				
มาตรา ๙๔ ภายในหนึ่งปี หลังจากวันเลือกตั้งอันเป็นการ เลือกตั้งทั่วไป ถ้าต้องมีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่ง				มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๙๔ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน “มาตรา ๙๔ เขตเลือกตั้ง ที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใด ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่า คะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดเป็น

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
เขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ขึ้นใหม่ เพราะเหตุที่การเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดย สุจริตและเที่ยงธรรม ให้นำความใน มาตรา ๙๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม การเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่ง ที่ว่างไม่ว่าด้วยเหตุใดภายหลังพ้น เวลาหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้งทั่วไป มิให้มีผลกระทบกับการคำนวณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละ				สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขต เลือกตั้งนั้น ให้จัดให้มีการ เลือกตั้งใหม่ ในกรณีเช่นนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ดำเนินการให้มีการรับสมัครผู้สมัคร รับเลือกตั้งใหม่ โดยผู้สมัครรับ เลือกตั้งเดิมทุกรายไม่มีสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่จะจัด ขึ้นใหม่นั้น”

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
พรรคการเมืองจะพึงมีตาม มาตรา ๙๑				
มาตรา ๑๐๑ สมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิ้นสุดลง เมื่อ ฯลฯ ฯลฯ (๔) พ้นจากตำแหน่งตาม มาตรา ๙๓ ฯลฯ ฯลฯ				มาตรา ๖ ให้ยกเลิก (๔) ของมาตรา ๑๐๑ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา ๑๐๕ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ ฯลฯ ฯลฯ การคำนวณสัดส่วนคะแนนของพรรคการเมืองสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ				มาตรา ๗ ให้ยกเลิกวรรคสามของมาตรา ๑๐๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
เมื่อมีการเลือกตั้งตำแหน่ง ที่ว่าง ให้เป็นไปตามมาตรา ๙๔				
มาตรา ๑๕๙ ให้สภา ผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความ เห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจาก บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มี		มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความ ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๙ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๙ ให้สภา ผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความ เห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม		

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๐ และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่ พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ เฉพาะจากบัญชีรายชื่อของ พรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับ เลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภา ผู้แทนราษฎร ฯลฯ ฯลฯ		ตามมาตรา ๑๖๐ และเป็นผู้มีชื่อ อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมือง แจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ หรือจากผู้ซึ่ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เฉพาะจากบัญชีรายชื่อหรือจาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค การเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภา ผู้แทนราษฎร”		

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา ๒๗๐ นอกจากจะมี หน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้วุฒิสภามี อำนาจตาม มาตรา ๒๖๙ มีหน้าที่และอำนาจ ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการ ปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายตามหมวด ๑๖ การปฏิรูป ประเทศ และการจัดทำและ ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีแจ้ง ความคืบหน้าในการดำเนินการ	มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐			

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อ รัฐสภาเพื่อทราบทุกสามเดือน ร่างพระราชบัญญัติที่จะตรา ขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ให้เสนอและ พิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของ รัฐสภา ร่างพระราชบัญญัติใดที่ คณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นร่าง พระราชบัญญัติที่จะตราขึ้น เพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
การปฏิรูปประเทศ ให้แจ้งให้ ประธานรัฐสภาทราบพร้อมกับการ เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น ใน กรณีที่รัฐมนตรีมีได้แจ้งว่าเป็นร่าง พระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อ ดำเนินการตามหมวด ๑๖ การ ปฏิรูปประเทศ หากสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก วุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติ นั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตรา ขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด ๑๖				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
การปฏิรูปประเทศ สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของ แต่ละสภา อาจเข้าชื่อกันร้องขอ ต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัย การยื่นคำร้องดังกล่าวต้องยื่น ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือ วุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณา ร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วเสร็จ เมื่อประธานรัฐสภาได้รับ คำร้องตามวรรคสาม ให้ประธาน				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
รัฐสภาเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการ ร่วมซึ่งประกอบด้วยประธาน วุฒิสภาเป็นประธาน รองประธาน สภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่ง ผู้นำ ฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนคณะรัฐมนตรีคนหนึ่ง และ ประธานคณะกรรมการสามัญ คนหนึ่งซึ่งเลือกกันเองระหว่าง ประธานคณะกรรมการสามัญ ในวุฒิสภาทุกคณะเป็นกรรมการ เพื่อวินิจฉัย				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ก า ร วิ นิ จ ฉั ย ข อ ง คณะกรรมการร่วมตามวรรคสี่ให้ ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ คำ วินิจฉัยของคณะกรรมการร่วม ดังกล่าวให้เป็นที่สุด และให้ ประธานรัฐสภาดำเนินการไปตาม คำวินิจฉัยนั้น มาตรา ๒๗๑ ในวาระเริ่มแรก ภายในอายุของวุฒิสภาตาม มาตรา ๒๖๙ การพิจารณาร่าง				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
พระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภา ผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๓๗ (๒) หรือ (๓) ให้กระทำโดย ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ถ้าร่าง พระราชบัญญัตินั้นเกี่ยวกับ (๑) การแก้ไขเพิ่มเติมโทษ หรือองค์ประกอบความผิดต่อ ตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อ ตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือ ความผิดของพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ เฉพาะเมื่อ				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
การแก้ไขเพิ่มเติมนี้มีผลให้ ผู้กระทำความผิดพ้นจากความผิด หรือไม่ต้องรับโทษ (๒) ร่างพระราชบัญญัติ ที่วุฒิสภามีมติด้วยคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวน สมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ว่ามีผลกระทบต่อการดำเนิน กระบวนการยุติธรรมอย่างร้ายแรง มติของที่ประชุมร่วมกันของ รัฐสภาที่ให้ความเห็นชอบร่าง				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
พระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า สองในสามของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา				
มาตรา ๒๗๒ ในระหว่าง ห้าปีแรกนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญ แรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความ เห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้ ดำเนินการตามมาตรา ๑๕๙ เว้นแต่การพิจารณาให้ความ		มาตรา ๔ ให้ยกเลิกมาตรา ๒๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย แต่มิให้มี ผลกระทบกระเทือนต่อการเลือก นายกรัฐมนตรีที่ได้ดำเนินการ ไปแล้วก่อนวันที่รัฐธรรมนูญนี้มีผล ใช้บังคับ		

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
เห็นชอบตามมาตรา ๑๕๙ วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกัน ของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบ การแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็น นายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๕๙ วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียง มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ในระหว่างเวลาตาม วรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่ไม่อาจ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่อ				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมือง แจ้งไว้ตามมาตรา ๘๘ ไม่ว่าด้วย เหตุใด และสมาชิกของทั้งสอง รวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อ ประธานรัฐสภา ขอให้รัฐสภามีมติ ยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อ นายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ใน บัญชีรายชื่อพรรคการเมืองแจ้งไว้ ตามมาตรา ๘๘ ในกรณีเช่นนั้น				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการ ประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่รัฐสภามีมติด้วย คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่ มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อ ที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตาม มาตรา ๘๘ หรือไม่ก็ได้				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
มาตรา ๒๗๙ บรรดา ประกาศ คำสั่ง และการกระทำของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือ ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบ แห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวัน ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตาม มาตรา ๒๖๕ วรรคสอง ไม่ว่าเป็น ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำ ที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือ			มาตรา ๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ทางตุลาการ ให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติ ตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำ นั้น เป็น ประ กาศ คำ สั่ง การกระทำ หรือปฏิบัติที่ชอบด้วย รัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วย รัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิกหรือ แก้ไขเพิ่มเติมประกาศหรือ คำสั่งดังกล่าว ให้กระทำเป็น พระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศ				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
หรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการ ใช้อำนาจทางบริการ การยกเลิก หรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำ โดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือ คณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี บรรดาการใด ๆ ที่ได้ รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ และรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๙ ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย รวมทั้งการกระทำ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย				

ตารางเปรียบเทียบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) จำนวน ๔ ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙ และยกเลิกมาตรา ๒๗๒) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ยกเลิกมาตรา ๒๗๙) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๑ มาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๔ และยกเลิกมาตรา ๙๓ มาตรา ๑๐๑ (๔) และมาตรา ๑๐๕ วรรคสาม) (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ผู้รับสนองพระราโชังการ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี	ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์
นอกจากบทบัญญัติในหมวด ๒ พระมหากษัตริย์
(จำนวน ๓๘ มาตรา)

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์
นอกจากบทบัญญัติในหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จำนวน ๓๘ มาตรา

หมวด ๗ รัฐสภา

มาตรา ๘๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๕ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๑๐๒ เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดอายุ

การเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักรตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๐๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป

การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และให้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

ภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันแต่ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวใช้บังคับ วันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๑๐๖ ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด และสมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่พรรคการเมืองตามวรรคหนึ่ง มีสมาชิกเท่ากัน ให้ใช้วิธีจับสลาก

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรย่อมพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติตามวรรคหนึ่ง หรือเมื่อมีเหตุตามมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) ในกรณีเช่นนี้ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

มาตรา ๑๑๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแต่ละสภา มีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภาคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตามมติของสภา

ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นกรรมการบริหารหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองขณะเดียวกันมิได้

มาตรา ๑๒๑ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก

ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสองสมัย ๆ หนึ่งให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

การปิดสมัยประชุมสามัญประจำปีก่อนครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้ก็แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา

วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง ส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง ให้เป็นไปตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด แต่ในกรณีที่การประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่งมีเวลาจนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่เพียงพอที่จะจัดให้มีการประชุมสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง จะไม่มีการประชุมสมัยสามัญประจำปีครั้งที่สองสำหรับปีนั้นก็ได้

มาตรา ๑๒๒ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและทรงปิดประชุมพระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งแรกด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระราชทายาทซึ่งทรงบรรลุนิติภาวะแล้วหรือผู้ใดผู้หนึ่ง เป็นผู้แทนพระองค์มาทำรัฐพิธีก็ได้

เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๓ และมาตรา ๑๒๖ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๔๖ ร่างพระราชบัญญัติใด พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายในสามสิบวัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

มาตรา ๑๔๗ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

บรรดาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบที่ตกไปตามวรรคหนึ่ง ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ถ้ารัฐสภาเห็นชอบด้วยก็ให้รัฐสภาสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไปได้ แต่คณะรัฐมนตรีต้องร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป

มาตรา ๑๔๘ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติใดขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๘๑

(๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๒) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่มิใช่กรณีตามวรรคสาม ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป และให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๘๑

หมวด ๘ คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๕๔ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสามสิบห้าคน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบร่วมกัน

นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๕๓ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งรวมกันแล้วเกินแปดปีมิได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการดำรงตำแหน่งติดต่อกันหรือไม่ แต่มิให้นับรวมระยะเวลาในระหว่างที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปหลังพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๖๑ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

ในกรณีที่โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้คณะรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนที่จะถวายสัตย์ปฏิญาณให้คณะรัฐมนตรีนั้นดำเนินการตามมาตรา ๑๖๒ วรรคสองได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้คณะรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๘ (๑) พ้นจากการปฏิบัติหน้าที่นับแต่วันที่โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมดังกล่าว

มาตรา ๑๗๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ

มาตรา ๑๗๒ ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติหรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบต่อกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด และพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตามวรรคสาม ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไปนับแต่วันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติพระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของสภาผู้แทนราษฎรและของวุฒิสภา และการยืนยันการอนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

มาตรา ๑๗๔ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า วรรคหก และวรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม แต่ถ้าเป็นการตราขึ้นในระหว่างสมัยประชุม จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๗๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

มาตรา ๑๗๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึก ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

มาตรา ๑๗๗ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

มาตรา ๑๗๘ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา และหนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง หากรัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบ

หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวางตามวรรคสอง ได้แก่ หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วมหรือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้มีกฎหมายกำหนดวิธีการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและได้รับการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญาตามวรรคสามด้วย

เมื่อมีปัญหว่าหนังสือสัญญาใดเป็นกรณีตามวรรคสองหรือวรรคสามหรือไม่ คณะรัฐมนตรีจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้ ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอ

มาตรา ๑๗๙ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ

มาตรา ๑๘๐ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า และทรงให้พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่กรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะความตาย เกษียณอายุ หรือพ้นจากราชการเพราะถูกลงโทษ

มาตรา ๑๘๒ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ

หมวด ๑๐ ศาล

มาตรา ๑๙๐ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ผู้พิพากษาและตุลาการพ้นจากตำแหน่งแต่ในกรณี ที่พ้นจากตำแหน่งเพราะความตาย เกษียณอายุ ตามวาระ หรือพ้นจากราชการเพราะถูกลงโทษ ให้นำความ กราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ

มาตรา ๑๙๑ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้พิพากษาและตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดี ต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายทุกประการ”

หมวด ๑๑ ศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๐๐ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้ว ไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้ว ไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิศาขานิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่ง ศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการ เป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีและยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีจำนวนสองคน

ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตาม (๑) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก็ได้

การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหาแล้วแต่กรณี ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้

มาตรา ๒๐๗ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

หมวด ๑๒ องค์การอิสระ

มาตรา ๒๒๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่จะยังประโยชน์แก่การบริหารและจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหา จำนวนห้าคน

(๒) ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษา หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอัยการมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสองคน

ผู้ซึ่งจะได้รับการสรรหาเป็นกรรมการการเลือกตั้งตาม (๑) ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๓๒ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) หรือเป็นพนักงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด

มาตรา ๒๒๓ กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในระหว่างที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีกรรมการการเลือกตั้งเหลืออยู่ไม่ถึงสี่คนให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่จำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

มาตรา ๒๒๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ อันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปี จำนวนหนึ่งคน

มาตรา ๒๒๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

มาตรา ๒๓๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวนเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหา โดยคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษา อธิบดีศาลปกครองชั้นต้น ตุลาการพระธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกลาง หรืออธิบดีอัยการมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๓) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๔) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์

(๕) เป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีกฎหมายรับรองการประกอบวิชาชีพโดยประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ และได้รับการรับรองการประกอบวิชาชีพจากองค์กรวิชาชีพนั้น

(๖) เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ทางด้านการบริหาร การเงิน การคลัง การบัญชี หรือการบริหารกิจการวิสาหกิจในระดับไม่ต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงของบริษัทมหาชนจำกัดมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

(๗) เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) รวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี

การนับระยะเวลาตามวรรคสอง ให้นับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหาแล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๓๓ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในระหว่างที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระและยังไม่มีกรรมการแต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ เว้นแต่จะมีกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงห้าคน

มาตรา ๒๓๔ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน กฎหมาย การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง และด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจเงินแผ่นดิน ทั้งนี้ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี

มาตรา ๒๓๕ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

มาตรา ๒๔๑ ให้มีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินคนหนึ่งซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาโดยได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ผู้ได้รับการเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้นำความในมาตรา ๒๐๔ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสี่ และมาตรา ๒๐๕ มาใช้บังคับแก่การแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินด้วยโดยอนุโลม

การสรรหา การคัดเลือก และการเสนอชื่อผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

มาตรา ๒๔๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องมีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้ บทบัญญัติเกี่ยวกับการสรรหาต้องกำหนดให้ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนมีส่วนร่วมในการสรรหาด้วย

หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ติติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

(๒) ผู้ติติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภาและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

(๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้ ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย

(๕) เมื่อการพิจารณาในวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

(๗) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบตาม (๖) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน แล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำความในมาตรา ๘๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๘) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ หรือหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (๗) ให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป

(๙) ก่อนนายนกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (๗) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกัน

เสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (๗) ขัดต่อมาตรา ๒๕๕ หรือมีลักษณะตาม (๘) และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๖๙ ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยห้าสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบสองคน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๐๗ จำนวนสองร้อยคนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘ ไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แล้วนํารายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกินสี่ร้อยคน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนดแล้วนํารายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดตาม (ก)

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกตาม (ก) จากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ได้จำนวนห้าสิบคน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวนห้าสิบคน โดยการคัดเลือกดังกล่าวให้คำนึงถึงบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) ให้ได้จำนวนหนึ่งร้อยเก้าสิบสี่คนรวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นสองร้อยห้าสิบคน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) จำนวนห้าสิบคน ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายในสามวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘

(๒) มิให้นำความในมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๖) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (๑) (ข) และมีให้นำความในมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๒) มาตรา ๑๘๔ (๑) และมาตรา ๑๘๕ มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

(๓) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกตาม (๑) (ค) จำนวนสองร้อยห้าสิบคนดังกล่าวขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(๔) อายุของวุฒิสภาตามมาตรานี้มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตาม (๑) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง เมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

(๕) ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีรายชื่อสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างตาม (๔) หรือเป็นกรณีที่ไม่มีรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

(๖) เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตาม (๔) ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๐๗ ต่อไป และให้นำความในมาตรา ๑๐๙ วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

รายงานคณะกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย โทร. ๖๓๑๐
ที่ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓
เรื่อง รายงานความเห็นในประเด็นข้อกฎหมายของคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็น
ในประเด็นข้อกฎหมาย

เรียน ประธานคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ตามที่คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ตั้งคณะอนุกรรมการ
พิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๖ ญัตติ นั้น

บัดนี้ คณะอนุกรรมการพิจารณาความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ได้พิจารณาในประเด็นที่ ๑
ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖
และเพิ่มความเป็น หมวด ๑๕/๑) (ญัตติที่ ๑ และ ๒) ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัย
ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่ ประเด็นที่ ๒ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ
(ญัตติที่ ๑ และ ๒) ต้องออกเสียงประชามติหรือไม่ ต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง
และต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติหรือไม่ และประเด็นที่ ๓ ควรกำหนดวิธีการ
หรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
พระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นอกเหนือจาก
หมวด ๑ และหมวด ๒ ซึ่งคณะอนุกรรมการได้พิจารณาทั้ง ๓ ประเด็นดังกล่าว เสร็จแล้ว รายละเอียดตาม
เอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายวิเชียร ขวาลิต)

ประธานคณะกรรมการ

พิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

**รายงานความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
ของคณะกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
ในคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ
รัฐสภา
ครั้งที่ ๑
วันพุธที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓**

๑. ที่ประชุมคณะกรรมการได้พิจารณาญัตติที่เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมเป็นร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๖ ฉบับ

คณะกรรมการได้พิจารณาประเด็นข้อกฎหมาย ตามที่ได้กำหนดเป็นประเด็นไว้ โดยปรากฏผลการพิจารณา ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

ผลการพิจารณาของคณะกรรมการได้พิจารณาและมีความเห็นในประเด็นที่ ๑ ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง^(๑) เห็นว่า ญัตติที่ ๑ - ๒ ซึ่งเสนอแก้ไขมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และ ไม่ขัดแย้งกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลประกอบ ดังนี้

ประการแรก การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในครั้งนี้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยเนื้อหาประกอบด้วย การแก้ไขวรรคแรก ซึ่งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการ ตั้งแต่ (๑) - (๙) และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๖/๑ ถึง มาตรา ๒๕๖/๑๔ หรือ มาตรา ๒๕๖/๑๙ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญห้ามไว้

ประการที่สอง ตามร่างแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖/๙ (ญัตติที่ ๑) หรือมาตรา ๒๕๖/๑๓ (ญัตติที่ ๒) ได้ห้ามแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ จึงเป็นการยืนยันว่า ไม่ได้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับแต่ประการใด ประกอบกับเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเมื่อประกาศใช้จะยังคงเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช

ประการที่สาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ (๘) ถือเป็นบทบัญญัติพิเศษไม่เคยมีรัฐธรรมนูญฉบับใดบัญญัติไว้ว่า หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑๕ อันว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามที่เสนอได้ คือ การจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ

^(๑) นายสตีล ธนาธิโชติ, นายนิกร จ่านอง, ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์, นายวิรัช พันธะผล, นายคมสัน โพธิ์คง, นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์วลัยพร รัตนเศรษฐ, นายสรศักดิ์ เพียรเวช และศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคนดี

และสอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ระบุเหตุผลสำคัญว่า รัฐธรรมนูญที่ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ ได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่

แนวทางที่สอง^(๒) เห็นว่า ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ซึ่งเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีความเห็นว่า เนื้อหาที่แก้ไขมี ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขมาตรา ๒๕๖ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๒ ส่วนที่สองเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขมาตรา ๒๕๖ ที่บัญญัติเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่ใช่การแก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับบทบัญญัติ ในมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งใช้ถ้อยคำว่า “ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม...” แสดงถึงเจตนารมณ์ ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้เป็นรายมาตราหรือรายประเด็น ไม่ได้มุ่งให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ นอกจากนั้น เนื้อหาในส่วนที่ ๒ นี้ ยังขัดหรือแย้งกับแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่เห็นว่าควรให้มีการออกเสียงประชามติก่อนด้วย

ประเด็นที่สอง

๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) ต้องออกเสียงประชามติ ก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

การออกเสียงประชามติ มีข้อพิจารณาอยู่ ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) ต้องออกเสียง ประชามติอย่างไร ทำกี่ครั้ง

ส่วนที่ ๒ ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

สำหรับส่วนที่ ๑

แนวทางที่หนึ่ง^(๓) เห็นว่า ตามญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ เห็นว่า ต้องกระทำการตามที่ รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ (๓) และ (๘) คือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ผ่านความเห็นชอบ ในวาระที่สามแล้ว ก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ให้จัดให้มีการออกเสียง ประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

สำหรับการออกเสียงประชามติก่อนการพิจารณาในวาระที่หนึ่งไม่อาจทำได้ เพราะไม่มี บทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติที่จะกระทำได้ และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการ เพราะขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินการอีกพอสมควร

ส่วนหากแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้ว จะต้องออกเสียงประชามติอีกหรือไม่ ขึ้นอยู่กับ เนื้อหาที่แก้ไขนั้น ๆ ระบุไว้อย่างไร

(๒) รองศาสตราจารย์เชษฐา โทณะวนิก, นายดิเรกฤทธิ์ เงินครองธรรม และศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์

(๓) นายนิกร จานง, ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์, รองศาสตราจารย์เชษฐา โทณะวนิก, นายวิรัช พันธะผล, นายสตีร ธนานิธิโชติ, นายบุญเกียรติ การเวกพันธุ์, นายคมสัน โพธิ์คง, นายสรศักดิ์ เพียรเวช, ผู้ช่วยศาสตราจารย์วชิรพร รัตนเศรษฐี, นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร และศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคนดี

แนวทางที่สอง^(๔) เห็นว่า ตามญัตติที่ ๑ และ ๒ ในประเด็นการจัดให้มีการออกเสียงประชามติของประชาชนนั้น ควรจัดทำก่อนที่รัฐสภาจะมีมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง หรือควรจัดทำก่อนการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ เห็นว่าการออกเสียงประชามติเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ควรให้มีการออกเสียงประชามติก่อน เพื่อให้เป็นตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

สำหรับการออกเสียงประชามตินั้น สามารถทำได้โดยให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามมาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ โดยจัดทำประชามติแบบปรีกษาหารือเพื่อให้ทราบเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนว่าต้องการที่จะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับหรือไม่

สำหรับส่วนที่ ๒ ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบัน ได้หรือไม่

คณะอนุกรรมการได้พิจารณาและมีความเห็นต่อประเด็นดังกล่าว ดังนี้

การจัดให้มีการออกเสียงประชามติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น จำเป็นจะต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ สำหรับใช้เป็นกฎหมายกลางในการจัดทำประชามติ ดังนั้น ในประเด็นนี้ คณะอนุกรรมการมีความเห็นว่า ควรจัดทำกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติให้แล้วเสร็จเสียก่อนการจัดทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘) เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้เตรียมเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาต่อไป ซึ่งขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวอยู่ในขั้นตอนการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประเด็นที่ ๓

- ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ นอกเหนือจากหมวด ๑ และหมวด ๒

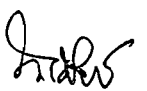
คณะอนุกรรมการได้พิจารณาประเด็นที่ ๓ โดยมีความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ดังนี้

๑) ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ญัตติที่ ๑ และ ๒ มีการกำหนดห้ามสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ โดยมีสภาพบังคับไว้ว่า หากสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขจะมีผลให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นตกไป โดยรัฐสภาเป็นผู้วินิจฉัยและเป็นผลให้สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงด้วย ทั้งนี้ รัฐสภาสามารถหยิบยกมาพิจารณาได้เมื่อมีการร้องขอ

๒) กรณีสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ในหมวดอื่น ๆ นั้น พิจารณาเห็นว่า พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในมาตราอื่น ๆ เป็นไปในฐานะประมุขแห่งรัฐ และภายใต้โครงสร้างอำนาจตามหลักการในหมวด ๑ และหมวด ๒ อยู่แล้ว แต่เพื่อให้เป็นไปอย่างมั่นใจ ควรกำหนดว่า หลักการนี้เป็นหลักการสำคัญที่ต้องเน้นเพื่อให้คณะกรรมการการของรัฐบาลที่จะตั้งขึ้นไปดำเนินการให้เกิดผลในวาระที่สองต่อไปด้วย

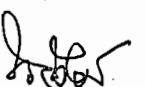
นอกจากนี้ หากสภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับโดยชัดหรือแย้งกับโครงสร้างรูปแบบของรัฐจะถือเป็นการขัดกับมาตรา ๒๕๕ ที่บัญญัติว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบรัฐ จะกระทำมิได้” ดังนั้น จึงไม่สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญกระทบต่อพระราชอำนาจอื่น ๆ ของพระมหากษัตริย์นอกจากที่บัญญัติไว้ในหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะกระทำมิได้ อย่างเด็ดขาด เนื่องจากเงื่อนไขดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

^(๔) นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม และศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์

ทั้งญัตติที่ ๑ และที่ ๒ อย่างไรก็ดี ท้ายที่สุดรัฐสภาจะเป็นผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญ
ได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งตามลายลักษณ์อักษรและตามหลักการในหมวด ๑
และหมวด ๒ หรือไม่

จัดทำโดย
ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการ
๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย โทร. ๖๓๑๐
ที่ วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓
เรื่อง รายงานความเห็นในประเด็นข้อกฎหมายของคณะอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็น
ในประเด็นข้อกฎหมาย (เพิ่มเติม)

เรียน ประธานคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ

ตามที่คณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ตั้งคณะอนุกรรมการ
พิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๖ ประเด็น นั้น

บัดนี้ คณะอนุกรรมการพิจารณาความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย ได้พิจารณาในประเด็นที่ ๔
เสร็จแล้ว จึงขอเสนอรายงานความเห็นในประเด็นข้อกฎหมายต่อคณะกรรมการเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา
ต่อไป รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายวิเชียร ขวาลิต)

ประธานคณะอนุกรรมการ
พิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

รายงานความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
ของคณะกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
ในคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..)
พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ
รัฐสภา
ครั้งที่ ๒
วันจันทร์ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

ที่ประชุมคณะกรรมการได้พิจารณาญัตติที่เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมเป็นร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ทั้ง ๖ ฉบับ โดยคณะกรรมการได้พิจารณาในประเด็นข้อกฎหมาย ตามที่ได้กำหนดเป็นประเด็นไว้ ปรากฏผลการพิจารณา ดังนี้

ประเด็นที่สี่

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) ด้วย จะทำเกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒ องค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖)

(๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่อย่างไร

ผลการพิจารณา

คณะกรรมการได้พิจารณาและมีความเห็นในประเด็นที่สี่ แยกออกเป็น ๓ กรณี ดังนี้

กรณีที่หนึ่ง เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) เนื่องจากญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖ เป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ เป็นการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน และไม่มี ความซ้ำซ้อนกันในแง่ของเนื้อหาของญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนนำทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นคนละกรณีกับรายละเอียดของเนื้อหาในญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ อันต้องด้วยบทบัญญัติที่บังคับให้ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเห็นชอบในวาระที่สาม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การเสนอญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖ จึงไม่มีเนื้อหาที่ขัดกับญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒

กรณีที่สอง เห็นว่า รัฐสภาสามารถมีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ ได้ เนื่องจากรัฐสภาถือเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจแทนประชาชน การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถกระทำได้ หากอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

อย่างไรก็ดี หากรัฐสภาไม่มีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) จะมีผลทำให้เกิด ๒ องค์กร ที่มีอำนาจทับซ้อนกัน ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะมีผลย้อนแย้งในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) รัฐสภาจะต้องใช้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วย ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา ๒๕๖ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราจะใช้คะแนนเสียงไม่เท่ากับกับคะแนนเสียงที่บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๒) กล่าวคือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๒) ได้จัดให้มีการออกเสียงประชามติและผ่านความเห็นชอบของประชาชนตามมาตรา ๒๕๖ (๘) แล้ว ร่างมาตรา ๒๕๖ (๖) ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๒) บัญญัติว่า “การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา” ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราที่กระทำภายหลังจากที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าวแล้ว จะต้องใช้จำนวนคะแนนเสียงในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งเห็นได้ว่าการลงคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบจะใช้จำนวนคะแนนเสียงไม่เท่ากับกับคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ญัตติที่ ๒) จึงทำให้เกิดความสับสนของจำนวนคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในอนาคตได้

กรณีที่สาม เห็นว่า หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) แต่รัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) เมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เป็นหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่สามารถจะกระทำได้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) ในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามที่ได้บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

จัดทำโดย

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ

๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

แยกรายบุคคล

นายวิเชียร ขวาลิต

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

ประธานคณะอนุกรรมการ มีความเห็นว่า ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ได้กำหนดห้ามมิให้การแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ และในร่างมาตรา ๒๕๖/๑๓ ตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติลำดับที่ ๒ ยังใช้คำว่า “การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะกระทำมิได้” จึงทำให้เห็นว่า หากมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่แล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ตั้งแต่มาตรา ๑ เป็นต้นไป แต่เนื้อหาในหมวด ๑ และหมวด ๒ ของร่างรัฐธรรมนูญใหม่นั้นจะต้องมีเนื้อหาเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ส่วนประเด็นการออกเสียงประชามตินั้น หากรัฐสภาเห็นชอบให้แก้ไขมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแล้ว ก็จะต้องมีการออกเสียงประชามติก่อนที่จะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ซึ่งไม่ได้หมายความว่า การออกเสียงประชามติจะเกิดขึ้นหลังจากที่มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่เสร็จแล้วแต่อย่างใด โดยญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ แม้ว่าจะมีเนื้อหาในส่วนที่เป็นการแก้ไขวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ แต่ยังเห็นว่าเป็นเนื้อหาในส่วนเดียวกัน การออกเสียงประชามติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงควรสอบถามความเห็นประชาชนเนื้อหาในส่วนที่เป็นการแก้ไขวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ในคราวเดียว ส่วนการออกเสียงประชามติโดยสอบถามประชาชนว่าควรแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือไม่เพียงอย่างเดียว อาจไม่สามารถอ้างอิงบทกฎหมายใดมาดำเนินการได้ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาในประเด็นที่ ๑ นี้ ควรเปิดโอกาสให้อนุกรรมการที่ลาการประชุมในครั้งนี้นี้ สามารถแสดงความคิดเห็นได้ด้วย (บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการ ครั้งที่ ๑)

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

ประธานคณะอนุกรรมการ มีความเห็นว่า เมื่อรับฟังความเห็นของที่ประชุมแล้ว อนุกรรมการเสียงส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จะต้องดำเนินการตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ส่วนการทำการประชามติครั้งต่อไปขึ้นอยู่กับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสภาร่างรัฐธรรมนูญว่าจะมีเนื้อหาที่ต้องมีการทำประชามติอีกหรือไม่ นอกจากนี้ เมื่อที่ประชุมมีความเห็น

ในประเด็น ๑ ว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญแล้ว ก็สามารถทำประชามติตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญได้ ส่วนการทำประชามติเพื่อสอบถามประชาชนก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เห็นว่าอาจไม่เป็นประโยชน์และไม่สามารถอ้างอิงกฎหมายใดในการดำเนินการได้ และมาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญ กำหนดให้การทำประชามติตามมาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญเท่านั้น หากการทำประชามติตามมาตรานี้เริ่มต้นจากความเห็นว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญขัดกับรัฐธรรมนูญแล้ว ก็อาจไม่สามารถทำประชามติตามมาตรา ๑๖๖ ได้

ประเด็นที่ ๓

- ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้ สสร. แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

ประธานคณะกรรมการ มีความเห็นว่า ที่ผ่านมารัฐธรรมนูญทุกฉบับ กำหนดให้เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ เช่น การถวายสัตย์ปฏิญาณ การแต่งตั้งบุคคลต่าง ๆ การประกาศกฎอัยการศึก เป็นต้น จึงเห็นว่ารัฐธรรมนูญไม่สามารถกำหนดให้การทำประชามติในลักษณะเช่นนี้ให้กระทำต่อบุคคลอื่นที่มีใช้พระมหากษัตริย์ได้ เพราะเป็นอำนาจในเรื่องเหล่านี้เป็นอำนาจของประมุขของรัฐ ส่วนหลักการในการบัญญัติกฎหมาย เมื่อรัฐสภารับหลักการร่างกฎหมายใดแล้ว ก็ไม่สามารถแก้ไขหลักการร่างกฎหมายนั้นได้ แต่คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นโดยรัฐสภา ยังสามารถปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้ อย่างไรก็ตาม หากสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ที่กระทบกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์แล้ว รัฐสภาก็ไม่สามารถให้ความเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้ ซึ่งจะทำให้สภาร่างรัฐธรรมนูญสิ้นสภาพไปทันที จึงเห็นว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญจะไม่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่กระทบกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์

ส่วนหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๒ ยุติติ ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของพรรคการเมืองฝ่ายค้าน (ยุติติที่ ๑) มีหลักการที่กว้างกว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล (ยุติติที่ ๒) ที่มีการระบุมাত্রาไว้ในหลักการด้วย หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในหลักการ ก็อาจถือว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมที่เกินหลักการได้

ประเด็นที่ ๔

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๓ - ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๑ - ๒) หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ยุติติที่ ๑ - ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ยุติติที่ ๓ - ๖) ด้วย จะทำเกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒ องค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่าง (ยุติติที่ ๓ - ๖)

(๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่อย่างไร

ประธานคณะกรรมการ มีความเห็นว่า หากเกิดกรณีที่รัฐสภาแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖ เช่น รัฐสภาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องระบบการเลือกตั้ง ไปพร้อมกับการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่แล้ว ปรากฏว่าต่อมามีการยุบสภาเกิดขึ้นก่อนที่การแก้ไขรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้น ซึ่งจะทำให้ต้องใช้ระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เช่นเดิม จึงควรพิจารณาประเด็นข้อกฎหมายในกรณีเช่นนี้ด้วย

สำหรับความเห็นในประเด็นที่ ๔ ที่ประชุมคณะกรรมการมีความเห็นตรงกันว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ญัตติที่ ๓ - ๖) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ญัตติที่ ๑ - ๒) และหากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ อันจะทำให้มี ๒ องค์กร ที่มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทับซ้อนกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ นอกจากนี้ หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) แต่รัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) เมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญใหม่ได้

จัดทำโดย

เลขาธิการคณะกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

แยกราຍบุคคล

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ สิริโรจน์

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

แนวทางที่ ๒ การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ รองประธานคณะอนุกรรมการ มีความเห็นว่า โดยหลักแล้วรัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายมหาชน เรื่องใดที่มีได้เขียนไว้ ย่อมทำไม่ได้ ซึ่งหากพิจารณาว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกับการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่เป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ นั้น เห็นว่าได้ชัดเจนว่าไม่ใช่เรื่องเดียวกัน เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วนบนพื้นฐานที่โครงสร้างของรัฐธรรมนูญเดิมยังคงมีอยู่ แต่การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เป็นการยกร่างเนื้อหาของรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งหมดโดยไม่ต้องติดอยู่บนพื้นฐานหรือยึดโยงกับโครงสร้างของรัฐธรรมนูญเดิม กรณีดังกล่าวจึงมิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่อย่างใด

ในเรื่องการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่นั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ผ่านการออกเสียงประชามติมาแล้ว มิได้กำหนดเรื่องการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ไว้ด้วยแต่อย่างใด จึงสะท้อนให้เห็นได้ว่ามีเจตนารมณ์เพียงให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรามิได้มีเจตนารมณ์ให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ อีกทั้งยังเป็นการขัดกับหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้นโดยให้อำนาจตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่องค์กรนั้นกลับแก้ไขโดยเพิ่มให้อำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งหมดเอง และขัดกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ที่ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่มีเจตนารมณ์เพียงให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นบางส่วนเท่านั้น

สำหรับเนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ส่วนที่ให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำเนื้อหาของรัฐธรรมนูญใหม่นั้น แม้จะมีเงื่อนไขกำหนดด้วยว่า การแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ไม่สามารถกระทำได้ ก็ตาม แต่ก็ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญจะยกร่าง ขึ้นนั้น จะมีเนื้อหาของบทบัญญัติตั้งแต่มาตรา ๒๕ ถึงมาตรา ๒๗๙ คือยกเว้นไม่มีเนื้อหามาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๔ ซึ่งเป็นเนื้อหาในหมวด ๑ และหมวด ๒ เท่านั้น หรือจะมีเนื้อหาตั้งแต่มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๗๙ เพราะหากเป็นกรณีหลัง ก็มิใช่การแก้ไขเพิ่มเติม นอกจากนี้ เมื่อหลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ การตัดออกหรือแก้ไขเงื่อนไขที่กำหนดว่าการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ไม่สามารถกระทำได้ นั้น ก็อาจทำได้โดยไม่เป็นการขัดต่อหลักการแต่อย่างใด

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

แนวทางที่ ๒ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ฉบับที่ ๑ - ๒) ต้องจัดทำประชามติตามก่อนเริ่มกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ รองประธานคณะอนุกรรมการ มีความเห็นว่า เมื่อเนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ส่วนที่ให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำเนื้อหาของรัฐธรรมนูญใหม่นั้น เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ มิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่อย่างใด ดังนั้น หากต้องการให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับก็ต้องสอบถามประชาชนโดยจัดให้มีการออกเสียงประชามติก่อนที่จะดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับด้วย เพื่อให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕

สำหรับการออกเสียงประชามตินั้น มาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รองรับให้มีการออกเสียงประชามติได้ แม้ว่าจะเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารในการจัดให้มีการทำประชามติก็ตาม แต่ฝ่ายนิติบัญญัติก็สามารถร้องขอให้ฝ่ายบริหารดำเนินการให้มีการออกเสียงประชามติก่อนได้ ส่วนเรื่องกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามตินั้น หากกฎหมายในปัจจุบันยังไม่รองรับกับเรื่องนี้ ก็ควรเร่งจัดทำกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติขึ้นมาบังคับใช้โดยเร็ว

ประเด็นที่ ๓

- ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้ สสร. แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

แนวทางที่ ๒ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ที่มีเนื้อหากำหนดเงื่อนไขในการป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหมวด ๑ บททั่วไป และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ นั้น ยังไม่ครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับพระราชอำนาจที่อยู่ในมาตราอื่นๆ อย่างเพียงพอ

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ รองประธานคณะอนุกรรมการ มีความเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ที่กำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ นั้น ถือว่าเป็นหลักการสำคัญของหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ด้วยหรือไม่ ซึ่งหากถือเป็นหลักการสำคัญแล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่สามารถจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ที่มีเนื้อหาขัดกับหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ใช่หรือไม่ ในเรื่องนี้ควรมีความชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติอื่นที่ขัดกับหมวด ๑ และหมวด ๒ และเรื่องเกี่ยวกับพระราชอำนาจที่อยู่ในมาตราอื่นๆ ของรัฐธรรมนูญ เป็นเรื่องที่ไม่สามารถกระทำได้ หรือเป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำ มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกัน และหากมิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่กล่าวข้างต้น แต่เป็นการเพิ่มบทบัญญัติขึ้นใหม่ในรัฐธรรมนูญ เช่น การเพิ่มเนื้อหาในหมวด ๗ ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา กำหนดให้ต้องมี

การปฏิญาณตนต่อรัฐสภาก่อน เป็นต้น จะถือว่าเป็นการกระทบต่อพระราชอำนาจหรือไม่ เพียงใด จึงควรพิจารณาในกรณีเช่นนี้ที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วย

ประเด็นที่ ๔

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๓ - ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๑ - ๒) หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) ด้วย จะทำเกิดองค์กรในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒ องค์กรในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่าง (ญัตติที่ ๓ - ๖)

(๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่อย่างไร

ศาสตราจารย์พิเศษกาญจนาภรณ์ สิริโรจน์ รองประธานคณะอนุกรรมการ มีความเห็นว่า หากมีกรณีเกิดขึ้นตามประเด็นที่ ๔ (๒) คือ หากรัฐสภารับหลักการทั้ง ๖ ญัตติ จะมีผลทำให้มีองค์กรถึง ๒ องค์กร ที่มีอำนาจทับซ้อนกัน โดยองค์กรหนึ่งมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ส่วนอีกองค์กรหนึ่งมีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ โดยแต่ละองค์กรอาจจัดทำเรื่องเดียวกัน ในเวลาเดียวกัน ไปคนละทางหรือไปในทางตรงกันข้าม ซึ่งแม้ในทางกฎหมายอาจจะสามารถทำได้ แต่ก็ทำให้เกิดผลประหลาดในทางกฎหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับหลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จะทำให้เกิดมีผลย้อนแย้งกันในทางปฏิบัติ และจะเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต

จัดทำโดย

เลขาธิการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

แยกราຍบุคคล

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม

ประเด็นที่หนึ่ง

นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม มีความเห็นว่า การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ มีเนื้อหาแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ การแก้ไขวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมาย และไม่ขัดกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ส่วนที่ ๒ การเพิ่มหมวดใหม่ว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ เนื้อหาในส่วนนี้ เห็นว่าขัดกับรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน เนื่องจากมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญใช้คำว่า “แก้ไขเพิ่มเติม” เท่านั้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ จึงไม่สามารถกระทำได้ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ว่ารัฐสภาไม่มีอำนาจแก้ไขมาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ และการสถาปนารัฐธรรมนูญใหม่เป็นอำนาจของประชาชน ก่อนที่จะมีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่จึงต้องมีการออกเสียงประชามติจากประชาชนด้วย นอกจากนี้ หลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ มีการใช้คำว่า “จัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” และคำว่า “รวมทั้งสมควรที่จะได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ” ประกอบกับเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ทำให้เกิดความเข้าใจว่า การเสนอญัตตินี้เป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งขัดกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน โดยหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มีความสำคัญ หากที่ประชุมรัฐสภามีมติรับหลักการญัตติทั้ง ๒ ญัตติในวาระที่ ๑ แล้วก็ไม่สามารถแก้ไขหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตตินั้นได้ เมื่อการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ขัดกับรัฐธรรมนูญ รัฐสภาจึงไม่สามารถดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖ ได้เช่นกัน ทั้งนี้เมื่อเนื้อหาของญัตติทั้งสองญัตตินี้เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ จึงเป็นการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ อย่างชัดเจน และเมื่อไม่มีบทบัญญัติใดของรัฐธรรมนูญกำหนดให้สามารถจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ได้ รัฐสภาจึงไม่มีอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ได้

ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะต้องพิจารณามาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญประกอบกัน โดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖ จะต้องอยู่ภายใต้มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญมีความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบว่า บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ เป็นข้อห้ามเด็ดขาดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๑ ของรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ได้กำหนดว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ และมาตรา ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดรูปแบบการปกครองของประเทศว่าประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญและขณะเดียวกันเป็นการยืนยันว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับกระทำไม่ได้ การที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหลักการดังกล่าวย่อมกระทำมิได้โดยเด็ดขาด และมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญก็ใช้คำว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕” แสดงให้เห็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งในญัตติที่ ๑ และ ๒ ที่กำหนดห้ามมิให้แก้ไขหมวด ๑ และ หมวด ๒

ของรัฐธรรมนูญ เห็นว่ายังเป็นข้อจำกัดที่ไม่เพียงพอที่จะทำให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมไม่ขัดต่อ มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ เพราะอาจมีการแก้ไขมาตราในหมวดอื่น หรือการเพิ่มมาตราใหม่ในรัฐธรรมนูญ ที่อาจกระทบกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ได้ เช่น เรื่องการถวายสัตย์ปฏิญาณ การยับยั้งกฎหมาย เป็นต้น และอาจมีการแก้ไขมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน แม้ว่าญัตติที่ ๑ จะกำหนดให้รัฐสภา พิจารณาให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่งก็ตาม แต่หากไม่มีการควบคุมการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ก็อาจมีการจัดรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กระทบกับพระราชอำนาจอื่นใด ของพระมหากษัตริย์ได้เช่นกัน จึงควรกำหนดให้มีการควบคุมและป้องกันในกรณีเช่นนี้ด้วย โดยสรุปแล้ว มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ เป็นหลักการสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและถือเป็นกรอบในการทำงาน ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงควรกำหนดวิธีการป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ที่ไม่ขัดกับมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ หรือกระทบกับพระราชอำนาจ ของพระมหากษัตริย์ให้ชัดเจนด้วย นอกจากนี้ มีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของ สภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรจำกัดกรอบการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อมิให้จัดทำรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการอื่นใดที่เป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่สี่

สำหรับการพิจารณาของรัฐสภาตามญัตติที่ ๑ ที่ ๒ พร้อมกับการพิจารณาญัตติที่ ๓ - ๖ ไปพร้อมกัน จะเกิดปัญหาทางกฎหมายประการใดหรือไม่ นั้น นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม กรรมการ และนายนิกร จำนง กรรมการ ได้อภิปรายเสนอความเห็นพ้องกันเป็น ๓ กรณี ดังนี้

กรณีที่หนึ่ง เห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) ไม่ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) เนื่องจากญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖ เป็นการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข เพิ่มเติมเป็นรายมาตรา ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ เป็นการเสนอ ขอแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และเพิ่มความเป็นหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาที่แตกต่างกัน และไม่มี ความซ้ำซ้อนกันในแง่ของเนื้อหาของญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๖ (๘) ซึ่งไม่ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อนนำทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแต่อย่างใด ซึ่งจะเป็นคนละกรณีกับรายละเอียดของเนื้อหาในญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ อันต้องด้วยบทบัญญัติที่บังคับ ให้ต้องดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเห็นชอบในวาระที่สาม ตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การเสนอญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖ จึงไม่มีเนื้อหาที่ขัดกับญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒

กรณีที่สอง เห็นว่า รัฐสภาสามารถมีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ ได้ เนื่องจากรัฐสภาถือเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจแทนประชาชน การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม จึงสามารถกระทำได้ หากอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

อย่างไรก็ดี หากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) จะมีผลทำให้เกิด ๒ องค์กร ที่มีอำนาจในการแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน หรือมีอำนาจเดียวกัน ทับซ้อนกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะขัดกับ

หลักการสำคัญที่ถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดควรให้มืองค์กรที่มีอำนาจแก้ไขได้เพียงองค์กรเดียว อย่างเป็นเอกภาพและชัดเจน และอาจเกิดปัญหาผลงานที่ซ้ำซ้อนกัน อันจะมีผลย้อนแย้งในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นการสร้างปัญหาทางกฎหมายและปัญหาอื่นต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตรา (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) รัฐสภาจะต้องใช้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย โดยต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วย ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ตามมาตรา ๒๕๖ (๖) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราจะใช้คะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่บัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๒) กล่าวคือ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๒) ได้จัดให้มีการออกเสียงประชามติและผ่านความเห็นชอบของประชาชนตามมาตรา ๒๕๖ (๘) แล้ว ร่างมาตรา ๒๕๖ (๖) ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๒) บัญญัติว่า “การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา” ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราที่กระทำภายหลังจากที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าวแล้ว จะต้องใช้จำนวนคะแนนเสียงในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งเห็นได้ว่าการลงคะแนนเสียงให้ความเห็นชอบจะใช้จำนวนคะแนนเสียงไม่เท่ากันกับคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ญัตติที่ ๒) จึงทำให้เกิดความลักลั่นของจำนวนคะแนนเสียงที่ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อันถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ และอาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในอนาคตได้

กรณีที่สาม เห็นว่า หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) แต่รัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) เมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถนำบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) ที่รัฐสภาไม่รับหลักการมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น เป็นหน้าที่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่สามารถจะกระทำได้ แต่ต้องดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) ในหมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตามที่ได้บัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

จัดทำโดย

เลขาธิการคณะกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

แยกราຍบุคคล

นายนิกร จํานง

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

นายนิกร จํานง โฆษกคณะอนุกรรมการ มีความเห็นว่า ร่างมาตรา ๒๕๖/๙ ตามญัตติลำดับที่ ๑ และร่างมาตรา ๒๕๖/๑๓ ตามญัตติลำดับที่ ๒ มีเนื้อหาที่ชัดเจนว่าการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ไม่สามารถกระทำได้ จึงไม่ถือว่าทั้ง ๒ ญัตติเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญก็ได้คำวินิจฉัยว่าไม่สามารถจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ได้ แต่จะต้องดำเนินการออกเสียงประชามติ ก่อนเท่านั้น และในมาตรา ๒๕๖ (๘) ของรัฐธรรมนูญ กำหนดชัดเจนว่า การแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ ของรัฐธรรมนูญนั้น จะต้องดำเนินการออกเสียงประชามติไว้แล้ว จึงเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถทำได้ ส่วนเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ อาจเป็นความบกพร่องในการยกร่างเหตุผลที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ หากรัฐสภามีมติรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ก็สามารถพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมเหตุผลได้เช่นกัน จึงไม่ควรพิจารณาเฉพาะเหตุผลในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาถึงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนว่า การแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ไม่สามารถกระทำได้ด้วย ซึ่งในประเด็นนี้ มีอนุกรรมการบางคนเห็นว่า มาตรา ๒๕๖ (๘) กำหนดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมวิธีการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ซึ่งหมายความว่า อาจเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับได้ และยังสามารถแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญได้ด้วย แต่จะต้องดำเนินการออกเสียงประชามติเสียก่อน และศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้มีคำวินิจฉัยว่าไม่สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ทั้งฉบับได้ แต่วินิจฉัยว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านการออกเสียงประชามติ จึงต้องดำเนินการออกเสียงประชามติก่อนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ทั้งฉบับ

อย่างไรก็ตาม หากรัฐสภามีมติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ แล้ว ผู้ที่มีหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญจะต้องจัดทำเนื้อหาของหมวด ๑ และหมวด ๒ ของร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้มีเนื้อหาเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ส่วนประเด็นเรื่องการออกเสียงประชามตินั้น มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ กำหนดว่าการแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญว่า จะต้องมีการออกเสียงประชามติไว้แล้วในมาตรา ๒๕๖ (๘) แต่การออกเสียงประชามติจะต้องดำเนินการ

ก่อนหรือหลังการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น สามารถนำมาพิจารณาในภายหลังได้ และเห็นว่าการออกเสียงประชามติเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ควรต้องมีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ที่มีเนื้อหาชัดเจนก่อนที่จะไปสอบถามความเห็นของประชาชน แต่หากดำเนินการออกเสียงประชามติโดยตั้งประเด็นคำถามเพียงว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยไม่มีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมให้ประชาชนพิจารณาในการออกเสียงประชามติ ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดข้อสงสัยว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นใด และจะทำให้กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีการออกเสียงประชามติถึง ๔ ครั้ง และการออกเสียงประชามติในลักษณะเช่นนี้ อาจไม่สามารถอ้างอิงบทกฎหมายใดในการดำเนินการได้ นอกจากนี้ ในส่วนการจัดทำรายงานของคณะกรรมการในการพิจารณาประเด็นต่างๆ นอกจากจะมีข้อสรุปของคณะกรรมการในการในแต่ละประเด็นแล้ว ก็ควรบันทึกความเห็นของอนุกรรมการที่เป็นเสียงข้างมากและอนุกรรมการเสียงข้างน้อยแนบท้ายรายงานของคณะกรรมการด้วย

ในประเด็นที่ ๑ อนุกรรมการ เสียงส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การเสนอญัตติที่ ๑ และ ๒ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และไม่ขัดกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ เนื่องจากเป็นคำวินิจฉัยที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เท่านั้น และมีได้วินิจฉัยว่า ไม่สามารถจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ได้ จึงเห็นว่าการแก้ไขหรือจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ สามารถกระทำได้ อย่างไรก็ตาม หากมีการเสนอเรื่องนี้ต่อศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญอาจไม่รับเรื่องไว้พิจารณา เนื่องจากยังไม่มีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ที่มีเนื้อหาชัดเจน ส่วนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามญัตติที่ ๑ และ ๒ นี้ มีได้มีผลเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่เป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมเท่านั้น และในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้กำหนดวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด ๑๕ ไว้อย่างชัดเจนว่า เปิดโอกาสให้แก้ไขวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ไม่ว่าเป็นแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา หรือจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ไม่ต้องจัดทำประชามติก่อนเริ่มกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

นายนิกร จ่านอง โฆษกคณะกรรมการ กล่าวว่า การทำประชามติก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญรองรับให้ดำเนินการได้ และไม่มีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่จะนำไปสอบถามความเห็นของประชาชน ซึ่งหากรัฐสภาเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ จะต้องมีการดำเนินการออกเสียงประชามติอยู่แล้ว โดยปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการทำประชามติโดยตรง แต่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยกวางพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติและเสนอคณะรัฐมนตรีแล้ว ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการตรวจ

พิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงการทำประชามติเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการทำประชามติในกรณีอื่น ๆ ด้วย

ส่วนประเด็นการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญ จะต้องดำเนินการก็ครั้งนั้น เห็นว่าอย่างน้อยจะต้องมีการทำประชามติ ๑ ครั้ง และควรดำเนินการเช่นเดียวกับการทำประชามติรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ แต่ในทางปฏิบัติ เห็นว่าหากสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนของหน้าที่และอำนาจองค์กรอิสระแล้ว ก็จะทำให้มีการออกเสียงประชามติจำนวน ๒ ครั้ง ส่วนกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เห็นว่าหลังจากรัฐสภาเห็นชอบรับหลักการในวาระที่ ๑ ก็อาจมีผู้ยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ และต้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต่อไป อย่างไรก็ตาม เห็นว่าการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นั้น จะต้องมีการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขรัฐธรรมนูญให้กับประชาชนด้วยว่าดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอย่างไร ดังนั้น การทำประชามติก่อนการแก้ไขรัฐธรรมนูญจึงไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับให้ไปดำเนินการได้ แต่การทำประชามติหลังจากที่รัฐสภาเห็นชอบแล้วจะเป็นการแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีอำนาจเหนือรัฐสภา และเป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง และการมีสภาร่างรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นของประชาชนก็จะทำให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งจะสามารถลดความขัดแย้งและทำให้เกิดความปรองดองในสังคมได้

สำหรับประเด็นการทำประชามติว่าจะมีกี่ครั้งนั้น หากแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามญัตติที่เสนอโดยฝ่ายรัฐบาล ก็มีการทำประชามติอย่างน้อย ๑ ครั้ง ส่วนการทำประชามติครั้งที่ ๒ จะขึ้นอยู่กับการแก้ไขรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญว่าจะแก้ไขเนื้อหาเกี่ยวกับองค์กรอิสระหรือไม่ แต่การทำประชามติก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยขอให้รัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการอาจไม่เหมาะสม เนื่องจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญควรดำเนินการโดยฝ่ายนิติบัญญัติ และจะทำให้รัฐสภาต้องใช้เวลาในการพิจารณาก่อนรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมากกว่า ๓๐ วัน ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองและอาจมีการทำประชามติถึง ๔ ครั้ง ซึ่งจะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการดำเนินการเป็นจำนวนมาก (บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการ ครั้งที่ ๒)

ประเด็นที่ ๓

- ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้ สสร. แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

แนวทางที่ ๑ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ กำหนดวิธีการควบคุมเพื่อป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ เพียงพอแล้ว

นายนิกร จำนง โฆษกคณะอนุกรรมการ มีความเห็นว่า ร่างมาตรา ๒๕๓/๑๓ ของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล (ญัตติที่ ๒) กำหนดชัดเจนว่าการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ และให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาให้

ความเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสภาร่างรัฐธรรมนูญก่อนที่จะทำประชามติ หากมีการแก้ไขบทบัญญัติหมวด ๑ และหมวด ๒ หรือบทบัญญัติอื่นที่กระทบกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์แล้วรัฐสภาก็มีอำนาจในการไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมได้ ส่วนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอโดยฝ่ายพรรคการเมืองฝ่ายค้าน (ญัตติที่ ๑) ไม่ได้กำหนดให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนที่จะทำประชามติแต่อย่างใด ส่วนมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีหลักการว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้ จึงไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่จะมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐได้ และเมื่อศึกษารัฐธรรมนูญแล้วพบว่า นอกจากหมวด ๑ และ ๒ ยังมีบทบัญญัติหลายมาตราที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ เช่น เรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคล การถวายสัตย์ปฏิญาณ การให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง การประกาศใช้กฎอัยการศึก การพระราชทานอภัยโทษ เป็นต้น ซึ่งควรนำข้อมูลเหล่านี้เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณา ส่วนการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เห็นว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญจะไม่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ อย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม หากมีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่อาจกระทบต่อการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ก็ถือว่ารัฐธรรมนูญใหม่นั้นขัดกับมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และในระหว่างการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ ยังกำหนดให้มีการสอบถามความคิดเห็นจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาด้วย องค์การเหล่านี้จึงมีอำนาจในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ที่สามารถมีการแก้ไขเพิ่มเติมที่ขัดกับรัฐธรรมนูญได้ และยังสามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้อีกด้วย ส่วนกรณีที่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยเปลี่ยนแปลงวิธีการถวายสัตย์ปฏิญาณ หรือบทบัญญัติใดที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติตามประเพณีการปกครองของประเทศที่เคยดำเนินการกันมา เห็นว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมที่ขัดกับมาตรา ๕ ของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนซึ่งไม่สามารถกระทำได้ และเป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำ

ประเด็นที่ ๔

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) ด้วย จะทำให้เกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒ องค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖)

(๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการโดยนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

นายนิกร จำนง โฆษกคณะกรรมการ มีความเห็นว่า ในประเด็นที่ ๔ (๑) เห็นว่า ญัตติที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงลายมือชื่อในหลายญัตติ สามารถกระทำได้และไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ส่วนประเด็นที่ ๔ (๒) เห็นว่า จะทำให้เกิดองค์กรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒ องค์กรที่ทับซ้อนกัน คือ สภาร่างรัฐธรรมนูญ และรัฐสภา แม้ว่าในทางกฎหมาย สามารถกระทำได้ และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ตามญัตติที่เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล แม้จะได้กำหนดให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ฉบับดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ก่อนการจัดให้มีการออกเสียงทำประชามติ แต่การมี ๒ องค์กร ที่มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปพร้อมกันนั้น เป็นเรื่องที่ไม่พึงกระทำ เพราะจะทำให้เกิดปัญหาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ ส่วนประเด็นที่ ๔ (๓) หากรัฐสภามีมติรับหลักการญัตติที่ ๑ ถึงญัตติที่ ๒ แล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ทั้งฉบับ อย่างไรก็ดีตาม ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ได้กำหนดคะแนนเสียงการให้ความเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แตกต่างไปจากมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ หากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และและญัตติที่ ๒ ผ่านการออกเสียงประชามติ ก็จะทำให้คะแนนเสียงในการให้ความเห็นชอบของที่ประชุมรัฐสภา ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญรายมาตราแตกต่างไปจากเดิมด้วย

จัดทำโดย

เลขาธิการคณะกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
แยกรายบุคคล

นายคมสัน โพธิ์คง

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

นายคมสัน โพธิ์คง อนุกรรมการ มีความเห็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งเคยดำเนินการมาแล้วในปี ๒๕๓๙ แก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๓๔ และศาลรัฐธรรมนูญก็มีคำวินิจฉัยชัดเจนว่าเมื่อรัฐธรรมนูญผ่านการออกเสียงประชามติ ควรสอบถามประชาชนเสียก่อนที่จะจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่เท่านั้น และร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ ที่ให้เพิ่มหมวดว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยการเพิ่มหมวดใหม่เท่านั้น จึงเห็นว่าไม่ขัดกับมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

นายคมสัน โพธิ์คง อนุกรรมการ มีความเห็นว่า เมื่อมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ กำหนดให้มีการทำประชามติไว้อย่างชัดเจน เห็นว่าจะมีการทำประชามติอย่างน้อย ๑ ครั้งเท่านั้น แต่การทำประชามติจะต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติด้วย ซึ่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งยกร่างเสนอคณะรัฐมนตรีนั้น เห็นว่ายังมีเนื้อหาที่คลุมเครือ เนื่องจากไม่มีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ แต่อย่างใด และอาจทำให้กฎหมายที่เกี่ยวกับการทำประชามติมี ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ อย่างไรก็ตาม การทำประชามติมี ๒ รูปแบบ คือ การทำประชามติแบบปรึกษาหารือ และการทำประชามติแบบบังคับ หากต้องการสอบถามประชาชนก่อนแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็สามารถทำได้ในช่องทางอื่นที่ไม่ใช่การทำประชามติตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งอาจทำให้มีการทำประชามติมากกว่า ๑ ครั้ง โดยขอให้รัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการทำประชามติในเรื่องนี้ก็ได้ ส่วนการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น

จัดทำโดย

เลขานุการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

แยกรายบุคคล

รองศาสตราจารย์เชษฐ โทณะวณิก

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

แนวทางที่ ๒ การเสนอญัตติที่ ๑ และ ๒ ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

รองศาสตราจารย์เชษฐ โทณะวณิก อนุกรรมการ มีความเห็นว่า มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ กำหนดชัดเจนว่าการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑๕ ของรัฐธรรมนูญ จะต้องมีการออกเสียงประชามติ และหากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ หรือ ๒ ผ่านการออกเสียงประชามติ ก็ถือว่าประชาชนเห็นชอบให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่กำหนดไว้ในญัตตินั้นได้ โดยในการออกเสียงประชามติ สามารถกำหนดคำถามแยกออกเป็น ๒ คำถามพร้อมกันได้ คือ คำถามที่ ๑ เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับหรือไม่ คำถามที่ ๒ เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ตามญัตติที่ ๑ และ ๒ หรือไม่ อย่างไรก็ตามการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จะต้องเป็นรูปแบบในลักษณะของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมิใช่เป็นในการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ เมื่อศึกษาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ แล้ว พบว่ามีการเพิ่มหมวดว่าด้วยการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงไม่ใช่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประกอบกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ได้วินิจฉัยว่า การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ควรจะต้องมีการออกเสียงประชามติเสียก่อน จึงเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ ขัดกับมาตรา ๒๕๖ (๘) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ แต่หากมีการแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ ให้ชัดเจนว่าไม่ใช่การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็สามารถดำเนินการตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

รองศาสตราจารย์เจษฎ์ โทณะวณิก อนุกรรมการ มีความเห็นว่า การทำประชามติ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม อาจมีจำนวน ๒ ครั้ง หลังจากที่รัฐสภาเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม แล้ว ซึ่งไม่ขัดกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด โดยการทำประชามติสามารถสอบถามประชาชน ในครั้งเดียวกันได้ว่า เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ และควรให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ ควรมีเนื้อหารายละเอียดที่ชัดเจนว่า จะแก้ไขเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ อย่างไรบ้าง ส่วนการทำประชามติก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รัฐสภาไม่สามารถกระทำตัวเอง แต่รัฐสภาสามารถขอให้รัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการทำประชามติเพื่อปรึกษาหารือ หรือสอบถามความเห็นของประชาชนได้

ประเด็นที่ ๔

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๓ - ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๑ - ๒) หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรับหลักการ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) ด้วย จะทำให้เกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ ๒ องค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่าง (ญัตติที่ ๓ - ๖)

(๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรัฐสภา ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ ที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่อย่างไร

รองศาสตราจารย์เจษฎ์ โทณะวณิก อนุกรรมการ มีความเห็นว่า ประเด็นที่ ๔ (๒) หากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ทั้ง ๖ ฉบับ รัฐสภาก็มีอำนาจในการพิจารณาญัตติ ที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖ ได้ และหากร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมญัตติที่ ๑ หรือญัตติที่ ๒ ได้รับความเห็นชอบ จากการทำประชามติ รัฐสภาก็จะไม่มีอำนาจในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามญัตติที่ ๓ ถึง ๖ ได้อีก เพราะถือว่าประชาชนเห็นชอบและมอบอำนาจให้สภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่แล้ว ในทางปฏิบัติ หากรัฐสภาพิจารณาญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖ ไปควบคู่กับการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ก็อาจมีการร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวได้เช่นกัน ส่วนประเด็นการเสนอขอแก้ไขมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ หากสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขมาตรา ๒๗๙ ของรัฐธรรมนูญ ก็จะไม่มีผลต่อการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ได้กระทำไปแล้วแต่อย่างใด เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ฉบับชั่วคราว ๒๕๕๗ ได้กำหนดให้มีการนิรโทษกรรมให้แก่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ไปแล้ว ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น หากเปรียบเทียบกับการทำงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ แล้วเห็นว่า ขณะนั้นคณะรักษาความสงบแห่งชาติก็มีอำนาจในการมอบหมายให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งในทางกฎหมายสามารถกระทำได้ แต่การกระทำเช่นนี้

เป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำ ซึ่งสามารถนำไปอธิบายได้ว่า เมื่อมีสภาร่างรัฐธรรมนูญ รัฐสภาก็ไม่ควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ซ้ำซ้อนกับสภาร่างรัฐธรรมนูญอีก

อย่างไรก็ตาม ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสามารถพิจารณาแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง คือ ช่วงที่ ๑ ก่อนที่จะมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเองได้ ช่วงที่ ๒ เมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐสภาก็ไม่มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ คณะอนุกรรมการจึงอาจให้ความเห็นในประเด็นนี้ว่า ในทางกฎหมายรัฐสภาสามารถพิจารณาญัตติที่ ๓ ถึงญัตติที่ ๖ ไปพร้อมกับญัตติที่ ๑ และ ๒ ได้ แต่ในทางปฏิบัติไม่ควรดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ เพราะจะทำให้เกิดผลย้อนแย้งในทางปฏิบัติและอาจจะก่อให้เกิดปัญหาข้อกฎหมายเกิดขึ้นในอนาคต

จัดทำโดย

เลขานุการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

แยกรายบุคคล

นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร อนุกรรมการ มีความเห็นว่า การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ สามารถกระทำได้ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และไม่ขัดต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ เนื่องจากญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวด ๑๕ อีกทั้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็ไม่ได้วินิจฉัยอย่างชัดเจนว่าการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับนั้นไม่สามารถกระทำได้ เพียงแต่วินิจฉัยว่าจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของรัฐเท่านั้น

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร อนุกรรมการ มีความเห็นว่า การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ และ ๒) ไม่ต้องจัดทำประชามติก่อนรับหลักการ เนื่องจาก คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ วินิจฉัยในบริบทของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งให้อำนาจอธิปไตยเพียงองค์กรเดียวในการให้ความเห็นชอบแก่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เมื่อมีการขอตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในปี ๒๕๕๕ โดยการแก้ไขกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงถูกตั้งคำถามเรื่องความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม เห็นว่าการที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้การแก้ไขกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะต้องผ่านการออกเสียงประชามติหลังจากที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วนั้น ถือเป็นการแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๕๕ แล้ว ดังนั้น จึงเห็นว่า การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องผ่านการออกเสียงประชามติอย่างน้อย ๑ ครั้ง คือ ครั้งแรก ตามกระบวนการที่กำหนดในมาตรา ๒๕๖ ส่วนครั้งอื่นนั้น ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ประเด็นที่ ๔

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๓ - ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๑ - ๒) หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) ด้วย จะทำเกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒ องค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่าง (ญัตติที่ ๓ - ๖)

(๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่อย่างไร

นางสาวชมพูนุท ตั้งถาวร อนุกรรมการ มีความเห็นว่า ถ้าหากพิจารณาจากข้อกฎหมายแล้ว การรับหลักการตามญัตติที่ ๑ และ ๒ และญัตติที่ ๓ - ๖ ด้วยนั้น สามารถทำได้ แต่อาจจะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้กรณีที่รัฐสภาได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมญัตติที่ ๓ - ๖ เรียบร้อยแล้ว และต่อมาสภาร่างรัฐธรรมนูญได้แก้ไขประเด็นที่เกี่ยวข้องกับญัตติดังกล่าวไปอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้ จากกรณีศึกษาต่างประเทศ ถ้าหากจะต้องการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ และมีประเด็นเนื้อหาในรัฐธรรมนูญที่จะกำหนดให้สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการเป็นการเฉพาะแล้ว ก็มักจะใช้วิธีการกำหนดเป็นกรอบให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจะต้องดำเนินการมากกว่า

จัดทำโดย

เลขานุการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
แยกราຍบุคคล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วลัยพร รัตนเศรษฐ

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ – ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วลัยพร รัตนเศรษฐ อนุกรรมการ มีความเห็นว่า จากการดำเนินงานเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทำให้ทราบว่า มีประชาชนบางส่วนที่ต้องการให้มีการสอบถามความเห็นของประชาชนก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ในการทำประชามติ ควรมีกฎหมายว่าด้วยการทำประชามติโดยตรงขึ้นมาบังคับใช้ก่อนหรือไม่ เพื่อให้การทำประชามติดำเนินการไปอย่างเป็นระบบและไม่ทำให้เกิดปัญหาในภายหลัง

ประเด็นที่ ๔

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๓ – ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๑ – ๒) หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ – ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ – ๖) ด้วย จะทำเกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒ องค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่าง (ญัตติที่ ๓ – ๖)

(๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ – ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ – ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่ อย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วลัยพร รัตนเศรษฐ อนุกรรมการ มีความเห็นว่า ในทางกฎหมายรัฐสภาสามารถรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้ง ๖ ฉบับ ได้ แต่อาจมีปัญหาในทางปฏิบัติของการทับซ้อนกันขององค์การในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และเป็นเรื่องที่รัฐสภาไม่ควรกระทำ อย่างไรก็ตาม ควรมีแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ชัดเจนก่อนที่จะมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาและหาทางออกให้กับสังคมด้วย นอกจากนี้ ควรศึกษาว่าเมื่ออำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นของรัฐสภา การมอบอำนาจให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะกระทำได้หรือไม่ และเชื่อว่าร่างรัฐธรรมนูญใหม่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ จะได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาอย่างแน่นอน

จัดทำโดย

เลขานุการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
แยกรายบุคคล

นายธนวัฒน์ สังข์ทอง

ประเด็นที่ ๓

- ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้ สสร. แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

นายธนวัฒน์ สังข์ทอง อนุกรรมการ มีความเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย จะต้องเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาที่กำหนดไว้ชัดเจนว่า หากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่เกี่ยวข้องกับหลักการสามารถกระทำได้ ส่วนมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และตุลาการ และรัฐธรรมนูญยังมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ในหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ มีอยู่หลายเรื่อง เช่น เรื่องการถวายสัตย์ การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ การอภัยโทษ เป็นต้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญบทบัญญัติเหล่านี้ ที่ขัดหรือแย้งกับหมวด ๑ โดยเฉพาะมาตรา ๓ หรือหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จึงไม่สามารถกระทำได้ และหากสภาร่างรัฐธรรมนูญเพิ่มเนื้อหาของรัฐธรรมนูญในลักษณะที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ควรนำมากำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ก็ถือว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไม่เป็นไปตามหลักการของรัฐธรรมนูญ และอาจเป็นการสร้างเงื่อนไขในการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญด้วย นอกจากนี้ ในระหว่างจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ หากรัฐสภาเห็นว่ามีการดำเนินการที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ก็สามารถแจ้งหรือมีข้อเสนอแนะต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน ซึ่งทำให้เห็นว่ารัฐสภามีอำนาจในการควบคุมการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญได้

จัดทำโดย

เลขานุการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
แยกรายบุคคล

นายบุญเกียรติ การะเวกพันธุ์

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

นายบุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ อนุกรรมการ มีความเห็นว่า ในทางรัฐศาสตร์ การจัดทำรัฐธรรมนูญถือเป็นสัญญาประชาคมอย่างหนึ่ง โดยมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ กำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ต้องอยู่ภายใต้ ๒ เงื่อนไข คือ ๑) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ และ ๒) การแก้ไขรัฐธรรมนูญบางหมวด จะต้องดำเนินการออกเสียงประชามติ จึงเห็นว่าสามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับได้ แต่จะต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขทั้ง ๒ ประการ

จัดทำโดย

เลขาธิการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

แยกรายบุคคล

นายวิรัช พันธุมะผล

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

นายวิรัช พันธุมะผล อนุกรรมการ มีความเห็นว่า ประเด็นที่ ๑ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .. ฉบับที่ ๑ และ ๒ ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ เพราะ

๑. ร่างรัฐธรรมนูญ ที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติมไม่ใช่กรณีร่างใหม่ทั้งฉบับ เพราะระบุแก้ไขเพิ่มเติมตามมาตราที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติม

๒. ร่างรัฐธรรมนูญฯที่ขอแก้ไขระบุชัดเจนว่าห้ามมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขในหมวดที่ ๑ และ ๒ ไม่ได้แก้ไขทั้งฉบับ จึงไม่ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖

๓. ส่วนประเด็นว่าขัดกับคำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่นั้น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นการพิจารณาและวินิจฉัยในสมัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งไม่ได้บัญญัติขั้นตอนการลงประชามติ แต่ในทางตรงข้ามหากเมื่อร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมผ่านวาระสามแล้วไปให้ลงประชามติตามมาตรา ๒๕๖ จึงเป็นแนวทางเดียวกับคำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ

๔. ส่วนในประเด็นว่าหากสภาร่างรัฐธรรมนูญร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้วนำไปรวมเป็นรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๖๓ เป็นเรื่องที่เป็นแนวทางปฏิบัติในรูปแบบของกฎหมายต่าง ๆ ที่ผ่านมาเมื่อมีการปรับปรุงกฎหมายใด ถ้ามีการปรับปรุงแก้ไขมากก็จะนำส่วนที่ไม่ได้แก้ไขมาจัดหมวดหมู่ใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกและการใช้บังคับ จึงไม่เป็นการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ และ ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ และ ๒) ไม่ต้องจัดทำประชามติก่อนเริ่มกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

นายวิรัช พันธุมะผล อนุกรรมการ มีความเห็นว่า การเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ และตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติว่าต้องมีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ตอนเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม แต่ตรงข้าม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๖ (๖) (๗) (๘) ได้บัญญัติ เมื่อผ่านการออกเสียงในวาระสามแล้ว ก่อนนำทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จัดให้มีการออกเสียงประชามติ ซึ่งบัญญัติไว้ชัดเจน

ประเด็นที่ ๓

- ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

นายวิรัช พันธุมะผล อนุกรรมการ มีความเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ กำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ จะกระทำมิได้ และในเรื่องการถวายสัตย์ปฏิญาณตน เห็นว่าไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยตรง แต่เป็นเรื่องพิธีการขั้นตอนตามกฎหมายเท่านั้น ส่วนการพิจารณาญัตติทั้ง ๒ ญัตติ ไม่ควรพิจารณาหลักการเพียงอย่างเดียวแต่ควรพิจารณาเนื้อหาที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมประกอบด้วยว่ามีเนื้อหาสาระอย่างไร โดยร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่เสนอโดยฝ่ายรัฐบาล กำหนดให้รัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะทำประชามติ ซึ่งแตกต่างกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่เสนอโดยฝ่ายค้าน จึงเห็นว่ารัฐสภาควรรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่เสนอโดยฝ่ายรัฐบาล ส่วนหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่เสนอโดยฝ่ายรัฐบาล แม้ว่าจะระบุว่าแก้ไขเพิ่มเติมมาตราใดไว้ในหลักการก็ตาม เห็นว่ายังสามารถแก้ไขมาตราอื่นที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ นอกจากนี้ ญัตติทั้ง ๒ ฉบับ ในส่วนที่เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น ไม่ควรนำมากำหนดไว้ในบทหลักของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากจะทำให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญคงอยู่ตลอดไป แต่ควรนำไปกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญจะเหมาะสมกว่า และหากแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ในลักษณะเช่นนี้ในอนาคตก็อาจทำให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ หมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญก็ได้

ประเด็นที่ ๔

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๓ - ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๑ - ๒) หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) ด้วย จะทำเกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒ องค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่าง (ญัตติที่ ๓ - ๖)

(๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่อย่างไร

นายวิรัช พันธุมะผล อนุกรรมการ มีความเห็นว่า ในประเด็นที่ ๔ (๑) การลงลายมือชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคการเมืองฝ่ายค้าน เห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะในทางปฏิบัติเคยมีการลงลายมือชื่อเสนอญัตติในลักษณะเช่นนี้มาแล้ว และในทางกฎหมายการลงลายมือชื่อในญัตติใด ๆ เป็นเอกสิทธิ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนประเด็นที่ ๔ (๒) แม้ว่าจะทำให้มีองค์กรในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญถึง ๒ องค์กร ก็ไม่ถือว่าเป็นทั้ง ๒ องค์กรที่มีอำนาจทับซ้อนกัน และยังสามารถทำงานร่วมกันได้อีก ส่วนประเด็นที่ ๔ (๓) เห็นว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญจะต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามกรอบที่กำหนดไว้ในญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ด้วย ซึ่งหากเป็นเรื่องที่ไม่ได้กำหนดห้ามไว้ในญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ แล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญก็สามารถดำเนินการได้ โดยในทางกฎหมายรัฐสภาและสภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปพร้อมกันได้ แต่ในทางปฏิบัติเมื่อมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐสภาไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ ส่วนอำนาจการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเห็นว่า รัฐสภาสามารถมอบอำนาจให้กับสภาร่างรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม กรณีที่รัฐสภารับหลักการญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ อาจไม่ใช่การมอบอำนาจให้กับสภาร่างรัฐธรรมนูญ แต่เป็นกระบวนการพิจารณาร่างกฎหมายรูปแบบหนึ่งเท่านั้น

จัดทำโดย

เลขาธิการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

แยกราຍบุคคล

นายสตีร ธนาธิโชติ

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

นายสตีร ธนาธิโชติ อนุกรรมการ มีความเห็นว่า มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีการออกเสียงประชามติในกรณีที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๕ ไว้อยู่แล้ว และยังกำหนดให้มีการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาด้วย มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ จึงได้วางกลไกในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้อย่างรอบคอบแล้ว และเห็นว่าการเพิ่มหมวด ๑๕/๑ ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ ที่ยกเว้นมิให้แก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ไม่ถือว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

นายสตีร ธนาธิโชติ อนุกรรมการ กล่าวว่า รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยดำเนินการตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ นั้น หากสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเนื้อหาในส่วนที่เป็นองค์กฤษฎีกาแล้วก็จะมีการทำประชามติจำนวน ๒ ครั้ง การทำประชามติโดยการสอบถามประชาชนก่อนแก้ไขรัฐธรรมนูญ ก็สามารถดำเนินการได้เช่นกันตามมาตรา ๑๖๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ โดยญัตติทั้ง ๒ ฉบับ จะทำให้มีการทำประชามติ ๒ ครั้ง อย่างไรก็ตาม หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญตามญัตติที่ ๑ ที่เสนอโดยฝ่ายค้าน ก็อาจมีการทำประชามติเพียง ๑ ครั้ง แต่หากแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามญัตติที่ ๒ ที่เสนอโดยฝ่ายรัฐบาล ก็จะมีการทำประชามติ ๒ ครั้ง

จัดทำโดย

เลขานุการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย

แยกราຍบุคคล

ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ อนุกรรมการ มีความเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ เคยดำเนินการมาแล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๓๔ ซึ่งมีได้เป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านการออกเสียงประชามติเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งในประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น ศาลรัฐธรรมนูญก็ได้วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับได้ แต่จะต้องทำการออกเสียงประชามติก่อนการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับเท่านั้น ประกอบกับมาตรา ๒๕๖ (๘) ของรัฐธรรมนูญ ก็มีหลักการใหม่ที่ยืนยันว่าสามารถแก้ไขวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน แต่จะต้องดำเนินการออกเสียงประชามติด้วย จึงเห็นว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับสามารถกระทำได้ไม่ขัดกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ อนุกรรมการ มีความเห็นว่า การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ เคยดำเนินการมาแล้วเมื่อปี ๒๕๓๘ ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๓๔ เพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ โดยรัฐธรรมนูญ ๒๕๓๘ ก็กำหนดไว้เพียงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดที่กำหนดให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ได้ จึงเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใหม่ สามารถกระทำได้ ด้วยเหตุผลว่า ในอดีตเคยมีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่มาแล้ว และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ ก็รับรองว่า การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่นั้นสามารถกระทำได้ แต่ต้องสอบถามความเห็นของประชาชนเสียก่อนว่าสมควรมีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่หรือไม่ และญัตติที่ ๑ และ ๒ มีเนื้อหาที่ห้ามมิให้มีการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไว้อย่างชัดเจนจึงมิใช่การแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น สามารถใช้วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายมาตราทุกมาตราก็ได้ แต่ในทางกฎหมายวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทุกมาตราไม่เหมาะสมมากนัก ส่วนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ที่ให้เพิ่มหมวด ๑๕/๑ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมที่ไม่ได้แยกออกการแก้ไขมาตรา ๒๕๖ แต่เป็นการแก้ไขที่ต่อเนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ส่วนการทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ ไม่ได้กำหนดให้มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญของสภาร่างรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด การออกเสียงประชามติจึงอาจดำเนินการตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ของรัฐธรรมนูญเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ไม่ต้องจัดทำประชามติ ก่อนเริ่มกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ อนุกรรมการ มีความเห็นว่า คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ เป็นการวินิจฉัยเฉพาะรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และในมาตรา ๒๕๖ (๘) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ก็กำหนดไว้ชัดเจนว่า จะต้องมีการออกเสียงประชามติ หลังจากที่รัฐสภาลงมติให้ความเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในวาระที่ ๓ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จึงต้องดำเนินการตามมาตรา ๒๕๖ เป็นหลัก และในกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ก็ได้กำหนดให้มีการทำประชามติก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด และหากมีการทำประชามติก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประชาชนอาจจะไม่ทราบรายละเอียดว่ามีการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างไรบ้าง และอาจต้องมีการทำประชามติถึง ๓ ครั้ง คือ ครั้งแรกก่อนการพิจารณาของรัฐสภา ครั้งที่สองตามมาตรา ๒๕๖ (๘) และครั้งที่สาม เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเสร็จแล้ว แต่เนื้อหาที่แก้ไขต้องมีการจัดทำประชามติ ส่วนการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ตามญัตติที่ ๑ และ ๒ เห็นว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เนื่องจากการเพิ่มหมวดใหม่ที่ต่อเนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖

ประเด็นที่ ๓

- ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

ไม่มี

ประเด็นที่ ๔

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๓ - ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๑ - ๒) หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) ด้วย จะทำเกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒ องค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่าง (ญัตติที่ ๓ - ๖)

(๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่อย่างไร

ศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ อนุกรรมการ มีความเห็นว่า การแก้ไขญัตติที่ ๓ - ๖ จะเสนอก่อนญัตติที่ ๑ และ ๒ ญัตติที่ ๑ และ ๒ จึงแก้ไขญัตติที่ ๓ - ๖ ได้ ในกรณีที่ญัตติที่ ๓ - ๖ ตกไป ก็ไม่มีผลกระทบต่อญัตติที่ ๑ และ ๒ ที่จะกลับมาเห็นด้วยกับญัตติที่ ๓ - ๖ เพราะเป็นการแก้ไขหลังจากที่ญัตติที่ ๓ - ๖ ตกไป (ตามหลักกฎหมายใหม่ก็ยกเลิกเปลี่ยนแปลงกฎหมายเก่าได้) นอกจากนี้ ก็จะต้องมีการลงประชามติของประชาชนด้วย

จัดทำโดย

เลขาธิการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ความเห็นของอนุกรรมการพิจารณาเสนอความเห็นในประเด็นข้อกฎหมาย
แยกรายบุคคล

นายสรศักดิ์ เพียรเวช

ประเด็นที่หนึ่ง

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑) (ฉบับที่ ๑ - ๒) ขัดรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

แนวทางที่ ๑ การเสนอญัตติลำดับที่ ๑ และ ๒ ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

นายสรศักดิ์ เพียรเวช อนุกรรมการ มีความเห็นว่า ในประวัติศาสตร์ทางการเมือง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับควบคู่ไปกับการใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๓๔ เช่นกันส่วนรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ที่ผ่านการออกเสียงประชามตินั้น มีการใช้คำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อรองรับกับการดำเนินการออกเสียงประชามติ จึงเห็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ สามารถกระทำได้ตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ และการออกเสียงประชามตินั้น จะต้องดำเนินการหลังจากที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบในวาระที่ ๓ แล้ว ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ของรัฐธรรมนูญ ส่วนกระบวนการเสนอญัตติทั้ง ๖ ญัตตินั้น เห็นว่ามีการดำเนินการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว

ประเด็นที่ ๒

(๑) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ (ญัตติที่ ๑ - ๒) ต้องออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่ และต้องออกเสียงประชามติทั้งหมดกี่ครั้ง

(๒) ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติรัฐธรรมนูญก่อนหรือไม่ ใช้กฎหมายปัจจุบันได้หรือไม่

นายสรศักดิ์ เพียรเวช อนุกรรมการ มีความเห็นว่า ทำประชามติจะต้องดำเนินการตาม มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และอาจมีการทำประชามติเพียง ๒ ครั้ง แต่การทำประชามติ จะต้อง มีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติขึ้นมาบังคับใช้ก่อนการทำประชามติ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการโต้แย้งว่า กระบวนการออกเสียงประชามติไม่ถูกต้องและไม่มีความหมายรับรองให้ดำเนินการได้

ประเด็นที่ ๓

- ควรกำหนดวิธีการหรือกระบวนการอย่างไร เพื่อป้องกันมิให้ สสร. แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตราอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

แนวทางที่ ๑ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ กำหนดวิธีการควบคุมเพื่อป้องกันมิให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ เพียงพอแล้ว

นายสรศักดิ์ เพียรเวช อนุกรรมการ มีความเห็นว่า หากรัฐสภามีมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามญัตติที่ ๑ และ ๒ แล้ว จะมีการตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาจำนวน ๔๕ คน ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจในการแก้ไขบทบัญญัติในหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ หรือแก้ไขบทบัญญัติในหมวดอื่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชอำนาจอื่นใดของพระมหากษัตริย์ได้ เมื่อที่ประชุมรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสร็จแล้ว การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องดำเนินการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาเท่านั้น และไม่มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญ จะจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่เป็นอย่างไร อำนาจเด็ดขาดในการให้ความเห็นชอบก็ยังคงเป็นอำนาจของรัฐสภา ส่วนการแก้ไขบทบัญญัตินอกจากที่กำหนดไว้ในหลักการตามญัตติที่เสนอโดยฝ่ายรัฐบาลนั้น ข้อ ๑๒๔ ของข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ กำหนดว่า การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ หรือตัดทอน หรือแก้ไขมาตราเดิม ต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เว้นแต่การแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่เกี่ยวข้องเนื่องกับหลักการนั้น การแก้ไขหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมจึงไม่สามารถกระทำได้ แต่หากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่เกี่ยวข้องเนื่องกับหลักการ ก็สามารถกระทำได้ตามข้อ ๑๒๔ ของข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ส่วนรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีหลักการที่ชัดเจนว่า มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ไม่สามารถแก้ไขได้ และการแก้ไขมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ถือว่าเป็นการแก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม หากสภาร่างรัฐธรรมนูญ มีอำนาจในการเสนอแก้ไขมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญได้ แต่รัฐสภาก็มีอำนาจในการไม่ให้ความเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของสภาร่างรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน

ประเด็นที่ ๔

(๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๓ - ๖) ขัดกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (ฉบับที่ ๑ - ๒) หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) ด้วย จะทำเกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญหรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒ องค์การในเวลาเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ สภาร่างรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และรัฐสภาทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราตามร่าง (ญัตติที่ ๓ - ๖)

(๓) หากรัฐสภารับหลักการตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๑ - ๒) และรัฐสภาไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ญัตติที่ ๓ - ๖) สภาร่างรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการนำมาบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่อย่างไร

นายสรศักดิ์ เพียรเวช อนุกรรมการ มีความเห็นว่า ประเด็นที่ ๔ (๑) การลงลายมือชื่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคการเมืองฝ่ายค้านในญัตตินั้น ไม่ถือว่าเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการลงลายมือชื่อในญัตติที่ไม่ใช่เรื่องเดียวกัน ส่วนประเด็นที่ ๔ (๒) เห็นว่า เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ และรัฐสภาเป็นคนละองค์กร ซึ่งอำนาจของทั้ง ๒ องค์กร สามารถพิจารณาและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไปพร้อมกันได้ ซึ่งเคยเกิดกรณีดังกล่าวมาแล้วในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อคราวการจัดทำรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ โดยมีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญควบคู่ไปกับรัฐสภา แต่จะต้องพิจารณาด้วยว่าสภาพบังคับในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของทั้ง ๒ องค์กร เป็นอย่างไรด้วย ส่วนประเด็นที่ ๔ (๓) สภาร่างรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่รัฐสภาไม่รับหลักการได้ เนื่องจากสภาร่างรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งหมด และมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตราต่าง ๆ ตามญัตติที่รัฐสภาไม่รับหลักการได้ด้วย ส่วนเรื่องอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรานั้นเป็นอำนาจของรัฐสภา แต่รัฐสภาอาจมอบอำนาจการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราให้กับสภาร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการแทนได้เช่นกัน

จัดทำโดย

เลขาธิการคณะอนุกรรมการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓